

Biblia Sacra III

unesp

MISSALE ROMANUM

EX DECRETO SS. CONCILII TRIDENTINI

RESTITUTUM

S. PII V PONTIFICIS MAXIMI

JUSSU EDITUM

ALIORUM PONTIFICUM CURA RECOGNITUM

A PIO X REFORMATUM

ET

SSMI D. N. BENEDICTI XV

AUCTORITATE VULGATUM

EDITIO IX JUXTA TYPICAM VATICANAM

RATISBONÆ

SUMPTIBUS ET TYPIS FRIDERICI PUSTET

S. SEDIS APOST. ET S. RIT. CONOR. TYPOOR.

1924

Diese Ausgabe des Missale bringt gegenüber den früheren bedeutende Verbesserungen und viele Bequemlichkeiten für den Benützer desselben. So sind z. B. Zitate oder Verweisungen auf das Commune oder vorhergehende Meßformulare grundsätzlich vermieden, indem alles an Ort und Stelle ausgesetzt ist. Um diese Ausgabe den größeren Missalien vollständig gleichförmig zu machen, wurden diesmal auch die Präfationen mit Noten aufgenommen und sogar der Appendix mit dem Cantus ad libitum beigelegt, in der Absicht, den Alumnus der Priesterseminarien ein bequemes und handliches Missale zu liefern, mittels dessen sie sich vollständig für den heiligen Dienst vorbereiten können. Diese Verbesserungen und Erweiterungen bedingen selbstverständlich auch einen bedeutend größeren Umfang des Buches und zwar um fast 300 Seiten gegenüber der letzten Friedensausgabe; dieser größere Umfang hat wiederum eine Erhöhung der Preise dieses Buches zur Folge. Die für Buch und Einband angesetzten Beträge dürften aber nach dem oben Gesagten völlig gerechtfertigt erscheinen.

Bereits erschienene Proprien:

	Mk.		Mk.
Argentinien	—30	Montevideo	—25
Augsburg	—30	München-Freising	—45
Australien-Neuseeland (Im Satz)		Münster	—35
Bamberg	—30	Nordamerika	—10
Breslau	—40	Olmütz	—30
Brünn	—40	Paderborn	—30
Chur	—30	Prag	—65
Eichstätt	—25	Regensburg	—30
Ermland	—10	Rio de Janeiro	—35
Freiburg (Breisgau)	—40	Roermond	—50
Freiburg (Schweiz)	Siche	Rom	—40
Lausanne-Genf		Salzburg	—30
Harlem	—70	Sitten	—10
Herzogenbusch	—25	Spanien	—65
Köln	—30	Speyer	—15
Lausanne-Genf	—10	St. Gallen	—30
Limburg (Im Satz)		St. Pölten	—10
Linz	—15	Trient	—25
Lugano	—25	Trier (Im Satz)	
Luxemburg	—20	Utrecht	—25
Mainz	—85	Wien	—15

Ordensproprien

	Mk.		Mk.
Benediktiner	—90	Lazaristen	—25
Jesuiten	—70	Redemptoristen	—15
Jesuiten, Anhang für die Poln. Provinz	—55	Steyl	—10

Preise:

Ungebunden	Mk.	7.—
in Lederband mit Rotschnitt	„	10.—
in Lederband mit Goldschnitt	„	11.—
in Ziegenlederband m. Rotschnitt	„	12.—
in Ziegenlederband m. Goldschnitt	„	13.—
in feinstem Ziegenlederband mit Kanten- und Deckenvergoldung und Goldschnitt auf rotem Un- tergrund	„	14.—

DOMINICA PENTECOSTES

Duplex I classis cum Octava privilegiata I ordinis

Statio ad S. Petrum

Introitus Sap. 1, 7

Spíritus Dómini replévit orbem terrárum, allelúja: et hoc quod contémnet ómnia sciéntiam habet vocis, allelúja, allelúja, allelúja. **Ps. 67, 2** Exsúrgat, Deus, et dissipéntur inimíci ejus: et fúgiant, qui odérunt eum, a fácie ejus. **V.** Glória Patri.

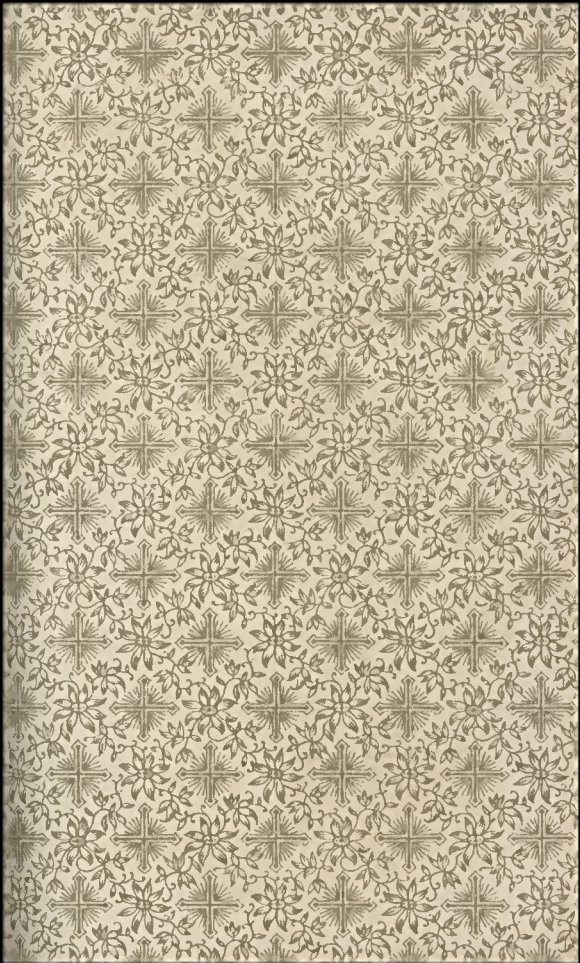
Oratio

Deus, qui hodiérna die corda fidélium Sancti Spíritus illustratióne docuísti: da nobis in eódem Spírítu recta sápere; et de ejus semper consolatióne gaudére. Per

Dóminum . . . in unitáte ejúsdem Spírítus Sancti Deus.

Léctio Actuum Apostolórurum Act. 2, 1-11

Cum compleréntur dies Pentecóstes, erant omnes discipuli páriter in eódem loco: et factus est repénite de cælo sonus, tamquam adveniéntis spírítus veheméntis: et replévit totam domum, ubi erant sedéntes. Et apparuérunt illis dispertitæ linguæ tamquam ignis, sedítque supra síngulos eórum: et repléti sunt omnes Spírítu Sancto, et cœpérunt loqui váriis linguis, prout Spírítus Sanctus dabat éloqui illis.

5.-

[Faint, illegible text or markings on the page]

unesp

Michelangelo fec.

leremias

BIBLIA SACRA
MUTUUM III
VOLGATAM CLEMENTINAM

PROVERBIA
E. MICHAELIS HERRMANNI O. M. P. PAP.
1892

BIBLIA SACRA

III

MUTUUM III

1892
LITURGIA
LITURGIA ET TYPS. ERHARDI PERITZ
LITURGIA ET TYPS. ERHARDI PERITZ

BIBLIA SACRA
SECUNDUM
VULGATAM CLEMENTINAM

EDITA

A

P. MICHAELE HETZNAUER O. M. CAP.

CONSULTORE PONTIFICIÆ COMMISSIONIS BIBLICÆ

III

VETUS TESTAMENTUM III

RATISBONÆ

SUMPTIBUS ET TYPIS FRIDERICI PUSTET

S. SEDIS APOST. ET S. RIT. CONGR. TYPOGR.

VETUS TESTAMENTUM

TOMUS III

PROVERBIA-ECCLESIASTES-CANTICUM
CANTICORUM - LIBER SAPIENTIÆ
ECCLESIASTICUS - ISAIAS - IEREMIAS
LAMENTATIONES - BARUCH

RATISBONÆ

SUMPTIBUS ET TYPIS FRIDERICI PUSTET
S. SEDIS APOST. ET S. RIT. CONGR. TYPOGR.

1922

Imprimatur.

Romæ, die 16 Februarii 1920

Fr. Venantius a Lisle-en-Rigault

O. M. Cap. Min. Gen.

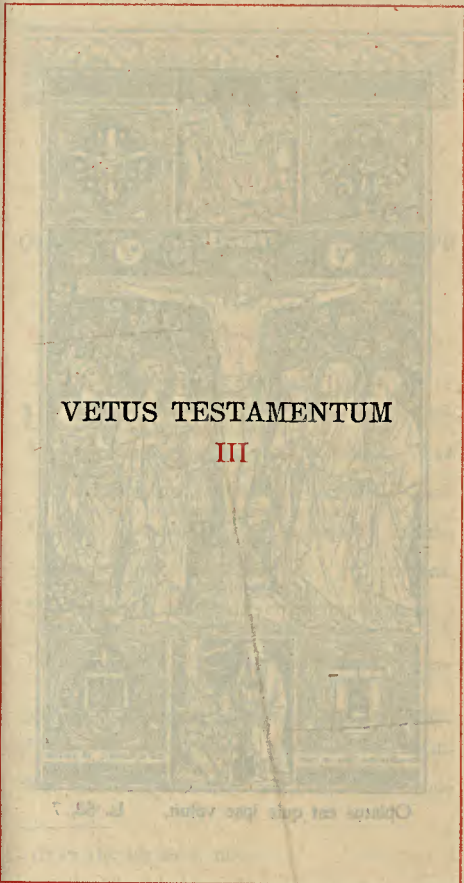

Imprimatur.

Ratisbonæ, die 18 Martii 1921

Dr. Scheglmann Vic. Gen.

VETUS TESTAMENTUM

III

Oblatus est quia ipse voluit. Is. 53, 7

**LIBER
PROVERBIORUM,**
QUEM HEBRÆI MISLE APPELLANT

EXORDIUM

**Adhortatio ad sapientiam acquirendam,
1, 1—9, 18**

1. Argumentum et finis libri, 1, 1—6

1 ¹ Parabolæ Salomonis, filii David, regis Israel.

² Ad sciendam sapientiam, et disciplinam: ³ ad intelligenda verba prudentiæ:

et suscipiendam eruditionem doctrinæ, iustitiam, et iudicium, et æquitatem:

⁴ ut detur parvulis astutia, adolescenti scientia, et intellectus.

⁵ Audiens sapiens, sapientior erit: et intelligens, gubernacula possidebit.

⁶ Animadvertet parabolam, et interpretationem, verba sapientum, et ænigmata eorum.

⁷ Timor Domini principium sapientiæ. Sapientiam, atque doctrinam stulti despiciunt.

2. Corruptores vitandi, sapientia sequenda, 1, 8—33

⁸ Audi, fili mi, disciplinam patris tui, et ne dimittas legem matris tuæ:

⁹ ut addatur gratia capiti tuo, et torques collo tuo.

(7) Ps 110, 10; Sir 1, 16.

Parabolæ
ad insti-
tutionem
theoreti-
cam et
practi-
cam

summa

Homo
sanus

non pec-
catores
allicien-
tes

- 10 Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis.
- 11 Si dixerint: Veni nobiscum, insidiamur sanguini, abscondamus tendiculas contra insontem frustra:
- 12 deglutiamus eum sicut infernus viventem, et integrum quasi descendentem in lacum.
- 13 Omnem pretiosam substantiam reperiemus, implebimus domos nostras spoliis.
- 14 Sortem mitte nobiscum, marsupium unum sit omnium nostrum.
- 15 Fili mi, ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum a semitis eorum.
- 16 Pedes enim illorum ad malum currunt, et festinant ut effundant sanguinem.
- 17 Frustra autem iacitur rete ante oculos pennatorum.
- 18 Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur, et moliantur fraudes contra animas suas.
- 19 Sic semitæ omnis avari, animas possidentium rapiunt.
- 20 Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem suam:
- 21 in capite turbarum clamat, in foribus portarum urbis profert verba sua, dicens:
- 22 Usquequo parvuli diligitis infantiam, et stulti ea, quæ sibi sunt noxia, cupient, et imprudentes odibunt scientiam?
- 23 Convertimini ad correptionem meam: en proferam vobis spiritum meum, et ostendam vobis verba mea.
- 24 Quia vocavi, et renuistis: extendi manum meam, et non fuit qui aspiceret.
- 25 Despexistis omne consilium meum, et increpationes meas neglexistis.
- 26 Ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, advenit.

sed sa-
pientiam
invitan-
tem au-
diat

(16) Is 59, 7. — (24) Is 65, 12; 66, 4; Ir 7, 13.

- 27 Cum irruerit repentina calamitas, et interitus quasi tempestas ingruerit: quando venerit super vos tribulatio, et angustia:
- 28 Tunc invocabunt me, et non exaudiam: mane consurgent, et non invenient me:
- 29 eo quod exosam habuerint disciplinam, et timorem Domini non susceperint,
- 30 nec acquieverint consilio meo, et detraxerint universæ correptioni meæ.
- 31 Comedent igitur fructus viæ suæ, suisque consiliis saturabuntur.
- 32 Aversio parvulorum interficiet eos, et prosperitas stultorum perdet illos.
- 33 Qui autem me audierit, absque terrore requiescet, et abundantia perfruetur, timore malorum sublato.

3. Fructus et utilitates sapientiæ, 2, 1—22

- 2 ¹ Fili mi, si susceperis sermones meos, et mandata mea absconderis penes te,
- ² ut audiat sapientiam auris tua: inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam.
- 3 Si enim sapientiam invocaveris, et inclinaveris cor tuum prudentiæ:
- 4 si quæsieris eam quasi pecuniam, et sicut thesauros effoderis illam:
- 5 tunc intelliges timorem Domini, et scientiam Dei invenies:
- 6 quia Dominus dat sapientiam: et ex ore eius prudentia, et scientia.
- 7 Custodiet rectorum salutem, et proteget gradientes simpliciter,
- 8 servans semitas iustitiæ, et vias sanctorum custodiens.
- 9 Tunc intelliges iustitiam, et iudicium, et æquitatem, et omnem semitam bonam.
- 10 Si intraverit sapientia cor tuum, et scientia animæ tuæ placuerit:
- 11 consilium custodiet te, et prudentia servabit te,

Quærens
sapien-
tiamintelliget
timorem
Dominiatque
iustitiam

eruetur
a via
mala

12 ut eruaris a via mala, et ab homine, qui perversa loquitur:

13 qui relinquunt iter rectum, et ambulant per vias tenebrosas:

14 qui lætantur cum malefecerint, et exsultant in rebus pessimis:

15 quorum viæ perversæ sunt, et infames gressus eorum.

ei a muliere
aliena

16 Ut eruaris a muliere aliena, et ab extranea, quæ mollit sermones suos,

17 et relinquit ducem pubertatis suæ, 18 et pacti Dci sui oblita est.

Inclinata est enim ad mortem domus eius, et ad inferos semitæ ipsius.

19 Omnes, qui ingrediuntur ad eam, non revertentur, nec apprehendent semitas vitæ.

ambulet
in via
bona

20 Ut ambulet in via bona: et calles iustorum custodias.

21 Qui enim recti sunt, habitabunt in terra, et simplices permanebunt in ea.

22 Impii vero de terra perdentur: et qui inique agunt, auferentur ex ea.

4. Præstantia sapientiæ, 3, 1—35

Bona varia affert

3 1 Fili mi, ne obliviscaris legis meæ, et præcepta mea cor tuum custodiat;

2 longitudinem enim dierum, et annos vitæ, et pacem apponent tibi.

3 Misericordia, et veritas te non deserant, circumda eas gutturi tuo, et describe in tabulis cordis tui:

4 et invenies gratiam, et disciplinam bonam coram Deo et hominibus.

5 Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, et ne innitaris prudentiæ tuæ.

6 In omnibus viis tuis cogita illum, et ipse diriget gressus tuos.

7 Ne sis sapiens apud te ipsum: time Deum, et recede a malo:

(22) Iob 18, 17. — (7) Rom 12, 16.

- ^a sanitas quippe erit umbilico tuo, et irrigatio
ossium tuorum.
- ⁹ Honora Dominum de tua substantia, et de
primitiis omnium frugum tuarum da ei:
- ¹⁰ et implebuntur horrea tua saturitate, et vino
torcularia tua redundabunt.
- ¹¹ Disciplinam Domini, fili mi, ne abicias: nec
deficias cum ab eo corripis:
- ¹² quem enim diligit Dominus, corripit: et quasi
pater in filio complacet sibi.
- ¹³ Beatus homo, qui invenit sapientiam, et qui
affluit prudentia:
- ¹⁴ melior est acquisitio eius negotiatione argenti, et
auri primi et purissimi fructus eius:
- ¹⁵ pretiosior est cunctis opibus: et omnia, quæ
desiderantur, huic non valent comparari.
- ¹⁶ Longitudo dierum in dextera eius, et in sini-
stra illius divitiarum, et gloria.
- ¹⁷ Viarum eius viarum pulchrarum, et omnes semitæ illius
pacificæ.
- ¹⁸ Lignum vitæ est his, qui apprehenderint eam:
et qui tenuerit eam, beatus.
- ¹⁹ Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit
cælos prudentia.
- ²⁰ Sapientia illius eruperunt abyssi, et nubes rore
concreverunt.
- ²¹ Fili mi, ne effluant hæc ab oculis tuis: Custodi
legem atque consilium:
- ²² et erit vita animæ tuæ, et gratia faucibus tuis.
- ²³ Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, et pes
tuus non impinget:
- ²⁴ si dormieris, non timebis: quiesces, et suavis
erit somnus tuus.
- ²⁵ Ne paveas repentino terrore, et irruentes tibi
potentias impiorum.
- ²⁶ Dominus enim erit in latere tuo, et custodiet
pedem tuum ne capiaris.

pretio-
sior cunc-
tis opi-
bus est

mala va-
ria arcet

(9) Tob 4, 7; Lc 14, 13. — (11) Hbr 12, 5; Apc 3, 19.

- 27 Noli prohibere benefacere eum, qui potest: si vales, et ipse benefac:
- 28 Ne dicas amico tuo: Vade, et revertere: cras dabo tibi: cum statim possis dare.
- 29 Ne moliaris amico tuo malum, cum ille in te habeat fiduciam.
- 30 Ne contendas adversus hominem frustra, cum ipse tibi nihil mali fecerit.
- 31 Ne æmuleris hominem iniustum, nec imiteris vias eius:
- 32 quia abominatio Domini est omnis illusor, et cum simplicibus sermocinatio eius.
- 33 Egestas a Domino in domo impii: habitacula autem iustorum benedicentur.
- 34 Ipse deludet illos, et mansuetis dabit gratiam.
- 35 Gloriam sapientes possidebunt: stultorum exaltatio, ignominia.

5, Sapientia custodienda, 4, 1—27

Amplexantes
sapientiam
glorificantur

- 4 ¹ Audite filii disciplinam patris, et attendite ut sciatis prudentiam.
- 2 Donum bonum tribuam vobis, legem meam ne derelinquatis.
- 3 Nam et ego filius fui patris mei, tenellus, et unigenitus coram matre mea:
- 4 et docebat me, atque dicebat: Suscipiat verba mea cor tuum, custodi præcepta mea, et vives.
- 5 Posside sapientiam, posside prudentiam: ne obliviscaris, neque declines a verbis oris mei.
- 6 Ne dimittas eam, et custodiet te: dilige eam, et conservabit te.
- 7 Principium sapientiæ, posside sapientiam, et in omni possessione tua acquire prudentiam:
- 8 arripe illam, et exaltabit te: glorificaberis ab ea, cum eam fueris amplexatus.
- 9 Dabit capiti tuo augmenta gratiarum, et corona inclyta proteget te.

(31) Ps 36, 1.

- 10 Audi fili mi, et suscipe verba mea, ut multiplicentur tibi anni vitæ.
- 11 Viam sapientiæ monstrabo tibi, ducam te per semitas æquitatis:
- 12 quas cum ingressus fueris, non arctabuntur gressus tui, et currens non habebis offendiculum.
- 13 Tene disciplinam, ne dimittas eam: custodi illam, quia ipsa est vita tua.
- 14 Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via.
- 15 Fuge ab ea, nec transeas per illam: declina, et desere eam.
- 16 non enim dormiunt nisi malefecerint: et raptur somnus ab eis nisi supplantaverint.
- 17 Comedunt panem impietatis, et vinum iniquitatis bibunt.
- 18 Iustorum autem semita, quasi lux splendens, procedit et crescit usque ad perfectam diem.
- 19 Via impiorum tenebrosa: nesciunt ubi corruant.
- 20 Fili mi, ausculta sermones meos, et ad eloquia mea inclina aurem tuam.
- 21 ne recedant ab oculis tuis, custodi ea in medio cordis tui:
- 22 vita enim sunt invenientibus ea, et universæ carni sanitas.
- 23 Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit.
- 24 Remove a te os pravum, et detrahentia labia sint procul a te.
- 25 Oculi tui recta videant, et palpebræ tuæ præcedant gressus tuos.
- 26 Dirige semitam pedibus tuis, et omnes viæ tuæ stabilientur.
- 27 Ne declines ad dexteram, neque ad sinistram: averte pedem tuum a malo: vias enim, quæ a dextris sunt, novit Dominus: perversæ vero sunt quæ a sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet cursus tuos, itinera autem tua in pace producet.

in via
recta
ducuntur

vitam
invenient

6. Adultera fugienda, 5, 1—23

Gaudio
et vita
privat

- 5 ¹ Fili mi, attende ad sapientiam meam, et prudentiæ meæ inclina aurem tuam,
² ut custodias cogitationes, et disciplinam labia tua conservent. Ne attendas fallaciæ mulieris;
³ favus enim distillans labia meretricis, et nitidius oleo guttur eius;
⁴ novissima autem illius amara quasi absinthium, et acuta quasi gladius biceps.
⁵ Pedes eius descendunt in mortem, et ad inferos gressus illius penetrant.
⁶ Per semitam vitæ non ambulant, vagi sunt gressus eius, et investigabiles.

pauper-
tatem,
consec-
tionem
valetudi-
nis, gem-
mum
affert

- 7 Nunc ergo fili mi audi me, et ne recedas a verbis oris mei.
⁸ Longe fac ab ea viam tuam, et ne appropinques foribus domus eius.
⁹ Ne des alienis honorem tuum, et annos tuos crudeli:
¹⁰ ne forte impleantur extranei viribus tuis, et labores tui sint in domo aliena,
¹¹ et gemas in novissimis, quando consumpseris carnes tuas et corpus tuum,
et dicas: ¹² Cur detestatus sum disciplinam, et increpationibus non acquievit cor meum,
¹³ nec audivi vocem docentium me, et magistris non inclinavi aurem meam?
¹⁴ Pæne fui in omni malo, in medio ecclesiæ et synagogæ.

homo
propria
uxore
contentus
sit

- ¹⁵ Bibe aquam de cisterna tua, et fluenta putei tui:
¹⁶ Deriventur fontes tui foras, et in plateis aquas tuas divide.
¹⁷ Habeto eas solus, nec sint alieni participes tui.
¹⁸ Sit vena tua benedicta, et lætare cum muliere adolescentiæ tuæ:
¹⁹ cerva carissima, et gratissimus hinnulus: ubera eius inebrient te in omni tempore, in amore eius delectare iugiter.

- 20 Quare seduceris fili mi ab aliena, et foveris in sinu alterius?
- 21 Respicit Dominus vias hominis, et omnes gressus eius considerat.
- 22 Iniquitates suæ capiunt impium, et funibus peccatorum suorum constringitur.
- 23 Ipse morietur, quia non habuit disciplinam, et in multitudine stultitiæ suæ decipietur.

et iudicium Dei timeat

7. Mala vitanda, 6, 1—19

- 6 ¹ Fili mi, si sponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam,
² illaqueatus es verbis oris tui, et captus propriis sermonibus.
- ³ Fac ergo quod dico fili mi, et temetipsum libera: quia incidisti in manum proximi tui. Discurre, festina, suscita amicum tuum:
⁴ ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ.
- ⁵ Erucere quasi damula de manu, et quasi avis de manu aucupis.
- ⁶ Vade ad formicam o piger, et considera vias eius, et disce sapientiam:
⁷ quæ cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem,
⁸ parat in æstate cibum sibi, et congregat in messe quod comedat.
- ⁹ Usquequo piger dormies? quando consurges e somno tuo?
- ¹⁰ Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conseres manus ut dormias:
¹¹ et veniet tibi quasi viator, egestas, et pauperies quasi vir armatus.
 Si vero impiger fueris, veniet ut fons messis tua, et egestas longe fugiet a te.
- ¹² Homo apostata, vir inutilis, graditur ore per-

Sponsio inconsiderata

pigritia

fallacia

(21) Iob 31, 4; 34, 21. — (10) Inf 24, 33.

septem
peccata
alia

- 13 annuit oculis, terit pede, digito loquitur,
14 pravo corde machinatur malum, et omni tem-
pore iurgia seminat.
15 Huic extemplo veniet perditio sua, et subito
conteretur, nec habebit ultra medicinam.
16 Sex sunt, quæ odit Dominus, et septimum de-
testatur anima eius:
17 Oculos sublimes, linguam mendacem, manus
effundentes innoxium sanguinem,
18 cor machinans cogitationes pessimas, pedes
veloces ad currendum in malum,
19 proferentem mendacia testem fallacem, et eum,
qui seminat inter fratres discordias.

8. Fuga adulteræ iterum inculcatur, 6, 20—7, 27

Commer-
cium cum
adultera
exitio-
sum est.

- 20 Conserva fili mi præcepta patris tui, et ne di-
mittas legem matris tuæ.
21 Liga ea in corde tuo iugiter, et circumda gut-
turi tuo.
22 Cum ambulaveris, gradientur tecum: cum dor-
mieris, custodiant te, et evigilans loquere
cum eis.
23 Quia mandatum lucerna est, et lex lux, et via
vitæ increpatio disciplinæ:
24 ut custodiant te a muliere mala, et a blanda
lingua extraneæ.
25 Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum,
nec capiaris nutibus illius:
26 pretium enim scorti vix est unius panis: mu-
lier autem viri pretiosam animam capit.
27 Numquid potest homo abscondere ignem in sinu
suo, ut vestimenta illius non ardeant?
28 aut ambulare super prunas, ut non comburan-
tur plantæ eius?
29 Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non
erit mundus cum tetigerit eam.
30 Non grandis est culpa, cum quis furatus fuerit:
furatur enim ut esurientem impleat animam:
31 deprehensus quoque reddet septuplum, et om-
nem substantiam domus suæ tradet.

- 32 Qui autem adulter est, propter cordis inopiam
perdet animam suam:
33 turpitudinem et ignominiam congregat sibi, et
opprobrium illius non delebitur:
34 quia zelus et furor viri non parcat in die vindictæ,
35 nec acquiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima.

7 ¹ Fili mi, custodi sermones meos, et præcepta mea reconde tibi.

Fili ² serva mandata mea, et vives: et legem meam quasi pupillam oculi tui:

³ liga eam in digitis tuis, scribe illam in tabulis cordis tui.

⁴ Dic sapientiæ, soror mea es: et prudentiam voca amicam tuam,

⁵ ut custodiat te a muliere extranea, et ab aliena, quæ verba sua dulcia facit.

⁶ De fenestra enim domus meæ per cancellos prospexi,

⁷ et video parvulos, considero vecordem iuvenem,

⁸ qui transiit per plateam iuxta angulum, et prope viam domus illius, graditur

⁹ in obscuro, advesperascente die, in noctis tenebris, et caligine.

¹⁰ Et ecce occurrit illi mulier ornata meretricio, præparata ad capiendas animas:

garrula, et vaga, ¹¹ quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis,

¹² nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians.

¹³ Apprehensumque deosculatur iuvenem, et procaci vultu blanditur, dicens:

¹⁴ Victimam pro salute vovi, hodie reddidi vota mea;

¹⁵ idcirco egressa sum in occursum tuum, desiderans te videre, et repperi.

¹⁶ Intexui funibus lectulum meum, stravi tapetibus pictis ex Ægypto:

ideo
illecebris
adulteræ

- 17 aspersi cubile meum myrrha, et aloe, et cinamomo.
- 18 Veni, inebriemur uberibus, et fruamur cupitis amplexibus, donec illucescat dies.
- 19 Non est enim vir in domo sua, abiit via longissima;
- 20 sacculum pecuniæ secum tulit: in die plenæ lunæ reversurus est in domum suam.
- 21 Irretivit eum multis sermonibus, et blanditiis laborum protraxit illum.
- 22 Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam, et quasi agnus lasciviens, et ignorans quod ad vincula stultus trahatur, donec transfigat sagitta iecur eius: velut si avis festinet ad laqueum, et nescit quod de periculo animæ illius agitur.
- 24 Nunc ergo fili mi, audi me, et attende verbis oris mei.
- 25 Ne abstrahatur in viis illius mens tua: neque decipiaris semitis eius;
- 26 multos enim vulneratos deiecit, et fortissimi quique interfecti sunt ab ea.
- 27 Viæ inferi domus eius, penetrantes in interiora mortis.

ne irreciatur
iuvenis

9. Invitatio sapientiæ et stultitiæ, 8, 1—9, 18

Sapientia

- 8 ¹ Numquid non sapientia clamitat, et prudentia dat vocem suam?
- 2 In summis, excelsisque verticibus supra viam, in mediis semitis stans,
- 3 iuxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur, dicens:
- 4 O viri, ad vos clamito, et vox mea ad filios hominum.
- 5 Intelligite parvuli astutiam, et insipientes animadvertite.
- 6 Audite, quoniam de rebus magnis locutura sum: et aperientur labia mea, ut recta prædicent.
- 7 Veritatem meditabitur guttur meum, et labia mea detestabuntur impium.

- 8 Iusti sunt omnes sermones mei, non est in eis pravum quid, neque perversum;
 9 recti sunt intelligentibus, et æqui inventibus scientiam.
 10 Accipite disciplinam meam, et non pecuniam: doctrinam magis, quam aurum eligit.
 11 Melior est enim sapientia cunctis pretiosissimis: et omne desiderabile ei non potest comparari.
 12 Ego sapientia habito in consilio, et eruditus intersum cogitationibus.
 13 Timor Domini odit malum: arrogantiam, et superbiam, et viam pravam, et os bilingue detestor.
 14 Meum est consilium, et æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo.
 15 Per me reges regnant, et legum conditores iusta decernunt:
 16 Per me principes imperant, et potentes decernunt iustitiam.
 17 Ego diligentes me diligo: et qui mane vigilant ad me, invenient me.
 18 Mecum sunt divitiæ, et gloria, opes superbæ, et iustitia.
 19 Melior est enim fructus meus auro, et lapide pretioso, et genimina mea argento electo.
 20 In viis iustitiæ ambulo, in medio semitarum iudicii,
 21 ut ditem diligentes me, et thesauros eorum repleam.
 22 Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio.
 23 Ab æterno ordinata sum, et ex antiquis antequam terra fieret.
 24 Nondum erant abyssi, et ego iam concepta eram: necdum fontes aquarum eruperant: necdum montes gravi mole constituerant: ante colles ego parturiebar:
 25 necdum montes gravi mole constituerant: ante colles ego parturiebar:
 26 adhuc terram non fecerat, et flumina, et cardines orbis terræ.

bonis
affluens

iam ante
creatio-
nem ex-
sistens

27 Quando præparabat cælos, aderam: quando certa lege, et gyro vallabat abyssos:

28 quando æthera firmabat sursum, et librabat fontes aquarum:

29 quando circumdabat mari terminum suum, et legem ponebat aquis, ne transirent fines suos: quando appendebat fundamenta terræ.

30 Cum eo eram cuncta componens: et delectabar per singulos dies, ludens coram eo omni tempore;

31 ludens in orbe terrarum: et deliciæ meæ, esse cum filiis hominum.

homines
vocat

32 Nunc ergo filii audite me: Beati, qui custodiunt vias meas.

33 Audite disciplinam, et estote sapientes, et nolite abiicere eam.

34 Beatus homo qui audit me, et qui vigilat ad fores meas quotidie, et observat ad postes ostii mei.

35 Qui me invenerit, inveniet vitam, et hauriet salutem a Domino:

36 qui autem in me peccaverit, lædet animam suam. Omnes, qui me oderunt, diligunt mortem.

ad convi-
vium
suum

9¹ Sapientia ædificavit sibi domum, excidit columnas septem.

2 Immolavit victimas suas, miscuit vinum, et proposuit mensam suam.

3 Misit ancillas suas ut vocarent ad arcem, et ad mœnia civitatis:

4 Siquis est parvulus, veniat ad me. Et insipientibus locuta est:

5 Venite, comedite panem meum, et bibite vinum quod miscui vobis.

6 Relinquitte infantiam, et vivite, et ambulate per vias prudentiæ.

7 Qui erudit derisorem, ipse iniuriam sibi facit. et qui arguit impium, sibi maculam generat.

8 Noli arguere derisorem, ne oderit te. Argue sapientem, et diliget te.

- ⁹ Da sapienti occasionem, et addetur ei sapientia.
Doce iustum, et festinabit accipere.
- ¹⁰ Principium sapientiæ timor Domini: et scientia
sanctorum, prudentia.
- ¹¹ Per me enim multiplicabuntur dies tui, et ad-
dentur tibi anni vitæ.
- ¹² Si sapiens fueris, tibi metipsi eris: si autem
illusor, solus portabis malum.
- ¹³ Mulier stulta et clamosa, plenaque illecebris,
et nihil omnino sciens,
- ¹⁴ sedit in foribus domus suæ super sellam in
excelso urbis loco,
- ¹⁵ ut vocaret transeuntes per viam, et pergentes
itinere suo:
- ¹⁶ Qui est parvulus, declinet ad me. Et vecordi
locuta est:
- ¹⁷ Aquæ furtivæ dulciores sunt, et panis abscon-
ditus suavior.
- ¹⁸ Et ignoravit quod ibi sint gigantes, et in pro-
fundis inferni convivæ eius.

stultitia
quoque
homines
ad convi-
vium vo-
cat

PARS PRIOR

Collectio proverbiorum antiquior,
10, 1—24, 34

I. Parabolæ Salomonis regis Israel, 10, 1—22, 16

Parabolæ Salomonis

- 10** ¹ Filius sapiens lætificat patrem: filius vero
stultus mæstitia est matris suæ.
- ² Nil proderunt thesauri impietatis: iustitia vero
liberabit a morte.
- ³ Non affliget Dominus fame animam iusti, et
insidias impiorum subvertet.
- ⁴ Egestatem operata est manus remissa: manus
autem fortium divitias parat.

Aphoris-
mi varii

(10) Ps 110, 10; Sup 1, 7; Sir 1, 16.

- Qui nititur mendaciis, hic pascit ventos: idem autem ipse sequitur avcs volantes.
- ⁵ Qui congregat in messe, filius sapiens est: qui autem sterit æstate, filius confusionis.
- ⁶ Benedictio Domini super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitas.
- ⁷ Memoria iusti cum laudibus: et nomen impiorum putrescet.
- ⁸ Sapiens corde præcepta suscipit: stultus cæditur labiis.
- ⁹ Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter: qui autem depravat vias suas, manifestus erit.
- ¹⁰ Qui annuit oculo, dabit dolorem: et stultus labiis verberabitur.
- ¹¹ Vena vitæ, os iusti: et os impiorum operit iniquitatem.
- ¹² Odium suscitatur rixas: et universa delicta operit caritas.
- ¹³ In labiis sapientis invenitur sapientia: et virga in dorso eius qui indiget corde.
- ¹⁴ Sapientes abscondunt scientiam: os autem stulti confusioni proximum est.
- ¹⁵ Substantia divitis, urbs fortitudinis eius: pavor pauperum, egestas eorum.
- ¹⁶ Opus iusti ad vitam: fructus autem impii ad peccatum.
- ¹⁷ Via vitæ, custodienti disciplinam: qui autem increpationes relinquit, errat.
- ¹⁸ Abscondunt odium labia mendacia: qui profert contumeliam, insipiens est.
- ¹⁹ In multiloquio non deerit peccatum: qui autem moderatur labia sua prudentissimus est.
- ²⁰ Argentum electum, lingua iusti: cor autem impiorum pro nihilo.
- ²¹ Labia iusti erudiunt plurimos: qui autem indocti sunt, in cordis egestate moriuntur.
- ²² Benedictio Domini divites facit, nec sociabitur eis afflictio.

(10) Sir 27, 25. — (12) 1 Cor 13, 4; 1 Ptr 4, 8.

- 23 Quasi per risum stultus operatur scelus: sapientia autem est viro prudentia.
- 24 Quod timet impius, veniet super eum: desiderium suum iustis dabitur.
- 25 Quasi tempestas transiens non erit impius: iustus autem quasi fundamentum sempiternum.
- 26 Sicut acetum dentibus, et fumus oculis, sic piger his, qui miserunt eum.
- 27 Timor Domini apponet dies: et anni impiorum breviabuntur.
- 28 Exspectatio iustorum lætitia: spes autem impiorum peribit.
- 29 Fortitudo simplicis via Domini: et pavor his, qui operantur malum.
- 30 Iustus in æternum non commovebitur: impii autem non habitabunt super terram.
- 31 Os iusti parturiet sapientiam: lingua pravorum peribit.
- 32 Labia iusti considerant placita: et os impiorum perversa.

- 11** ¹ Statera dolosa, abominatio est apud Dominum: et pondus æquum, voluntas eius.
- ² Ubi fuerit superbia, ibi erit et contumelia: ubi autem est humilitas, ibi et sapientia.
- ³ Simplicitas iustorum diriget eos: et supplantatio perversorum vastabit illos.
- ⁴ Non proderunt divitiæ in die ultionis: iustitia autem liberabit a morte.
- ⁵ Iustitia simplicis diriget viam eius: et in impietate sua corruet impius.
- ⁶ Iustitia rectorum liberabit eos: et in insidiis suis capientur iniqui.
- ⁷ Mortuo homine impio, nulla erit ultra spes: et exspectatio sollicitorum peribit.
- ⁸ Iustus de angustia liberatus est: et tradetur impius pro eo.
- ⁹ Simulator ore decipit amicum suum: iusti autem liberabuntur scientia.
- ¹⁰ In bonis iustorum exsultabit civitas: et in perditione impiorum erit laudatio.

Aphorismi varii

- 11 Benedictione iustorum exaltabitur civitas: et ore impiorum subvertetur.
- 12 Qui despicit amicum suum, indigens corde est: vir autem prudens tacebit.
- 13 Qui ambulat fraudulentè, revelat arcana: qui autem fidelis est animi, celat amici commissum.
- 14 Ubi non est gubernator, populus corruet: salus autem, ubi multa consilia.
- 15 Affligetur malo, qui fidem facit pro extraneo: qui autem cavet laqueos, securus erit.
- 16 Mulier gratiosa inveniet gloriam: et robusti habebunt divitias.
- 17 Benefacit animæ suæ vir misericors: qui autem crudelis est, etiam propinquos abiicit.
- 18 Impius facit opus instabile: seminanti autem iustitiam merces fidelis.
- 19 Clementia præparat vitam: et sectatio malorum mortem.
- 20 Abominabile Domino cor pravum: et voluntas eius in iis, qui simpliciter ambulant.
- 21 Manus in manu non erit innocens malus: semen autem iustorum salvabitur.
- 22 Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra et fatua.
- 23 Desiderium iustorum omne bonum est: præstolatio impiorum furor.
- 24 Alii dividunt propria, et ditiores fiunt: alii rapiunt non sua, et semper in egestate sunt.
- 25 Anima, quæ benedicit, impinguabitur: et qui inebriat, ipse quoque inebriabitur.
- 26 Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis: benedictio autem super caput vendentium.
- 27 Bene consurgit diluculo qui quærit bona: qui autem investigator malorum est, opprimitur ab eis.
- 28 Qui confidit in divitiis suis, corruet: iusti autem quasi virens folium germinabunt.
- 29 Qui conturbat domum suam, possidebit ventos: et qui stultus est, serviet sapienti.

³⁰ Fructus iusti lignum vitæ: et qui suscipit animas, sapiens est.

³¹ Si iustus in terra recipit, quanto magis impius et peccator?

12 ¹ Qui diligit disciplinam, diligit scientiam: qui autem odit increpationes, insipiens est.

² Qui bonus est, hauriet gratiam a Domino: qui autem confidit in cogitationibus suis, impie agit.

³ Non roborabitur homo ex impietate: et radix iustorum non commovebitur.

⁴ Mulier diligens, corona est viro suo: et putredo in ossibus eius, quæ confusione res dignas gerit.

⁵ Cogitationes iustorum iudicia: et consilia impiorum fraudulenta:

⁶ Verba impiorum insidiantur sanguini: os iustorum liberabit eos.

⁷ Verte impios, et non erunt: domus autem iustorum permanebit.

⁸ Doctrina sua noscetur vir: qui autem vanus et excors est, patebit contemptui.

⁹ Melior est pauper et sufficiens sibi, quam gloriosus et indigens pane.

¹⁰ Novit iustus iumentorum suorum animas: viscera autem impiorum crudelia.

¹¹ Qui operatur terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, stultissimus est.

Qui suavis est in vini demorationibus, in suis munitionibus relinquit contumeliam.

¹² Desiderium impij munimentum est pessimorum: radix autem iustorum proficiet.

¹³ Propter peccata labiorum ruina proximat malo: effugiet autem iustus de angustia.

¹⁴ De fructu oris sui unusquisque repletur bonis, et iuxta opera manuum suarum retribuetur ei.

Aphorismi varii

(31) 1 Ptr 4, 18. — (9) Sir 10, 30. — (11) Sir 20, 30.

- 15 Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia.
- 16 Fatuus statim indicat iram suam: qui autem dissimulat iniuriam, callidus est.
- 17 Qui quod novit loquitur, index iustitiæ est: qui autem mentitur, testis est fraudulentus.
- 18 Est qui promittit, et quasi gladio pungitur conscientiae: lingua autem sapientium sanitas est.
- 19 Labium veritatis firmum erit in perpetuum: qui autem testis est repentinus, concinnat linguam mendacii.
- 20 Dolus in corde cogitantium mala: qui autem pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium.
- 21 Non contristabit iustum quidquid ei acciderit: impii autem replebuntur malo.
- 22 Abominatio est Domino labia mendacia: qui autem fideliter agunt, placent ei.
- 23 Homo versutus celat scientiam: et cor insipientium provocat stultitiam.
- 24 Manus fortium dominabitur: quæ autem remissa est, tributis serviet.
- 25 Mæror in corde viri humiliabit illum, et sermone bono lætificabitur.
- 26 Qui negligit damnum propter amicum, iustus est: iter autem impiorum decipiet eos.
- 27 Non inveniet fraudulentus lucrum: et substantia hominis erit auri pretium.
- 28 In semita iustitiæ, vita: iter autem devium ducit ad mortem.

Aphorismi varii

- 13 ¹ Filius sapiens, doctrina patris: qui autem illusor est, non audit cum arguitur.
- ² De fructu oris sui homo satiabitur bonis: anima autem prævaricatorum iniqua.
- ³ Qui custodit os suum, custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala.
- ⁴ Vult et non vult piger: anima autem operantium impinguabitur.

- ⁵ Verbum mendax iustus detestabitur: impius autem confundit, et confundetur.
- ⁶ Iustitia custodit innocentis viam: impietas autem peccatorem supplantat.
- ⁷ Est quasi dives cum nihil habeat: et est quasi pauper, cum in multis divitiis sit.
- ⁸ Redemptio animæ viri, divitiæ suæ: qui autem pauper est, increpationem non sustinet.
- ⁹ Lux iustorum lætificat: lucerna autem impiorum exstinguetur.
- ¹⁰ Inter superbos semper iurgia sunt: qui autem agunt omnia cum consilio, reguntur sapientia.
- ¹¹ Substantia festinata minuetur: quæ autem paulatim colligitur manu, multiplicabitur.
- ¹² Spes, quæ differtur, affligit animam: lignum vitæ desiderium veniens.
- ¹³ Qui detrahit alicui rei, ipse se in futurum obligat: qui autem timet præceptum, in pace versabitur.
- Animæ dolosæ errant in peccatis: iusti autem misericordes sunt, et miserantur.
- ¹⁴ Lex sapientis fons vitæ, ut declinet a ruina mortis.
- ¹⁵ Doctrina bona dabit gratiam: in itinere contemptorum vorago.
- ¹⁶ Astutus omnia agit cum consilio: qui autem fatuus est, aperit stultitiam.
- ¹⁷ Nuntius impij cadet in malum: legatus autem fidelis, sanitas.
- ¹⁸ Egestas, et ignominia ei, qui deserit disciplinam: qui autem acquiescit arguenti, glorificabitur.
- ¹⁹ Desiderium si compleatur, delectat animam: detestantur stulti eos, qui fugiunt mala.
- ²⁰ Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit: amicus stultorum similis efficietur.
- ²¹ Peccatores persequitur malum: et iustis retribuentur bona.
- ²² Bonus relinquit heredes filios, et nepotes: et custoditur iusto substantia peccatoris.
- ²³ Multi cibi in novalibus patrum: et alius congregantur absque iudicio.

Aphorismi varii

- 24 Qui parcat virgæ, odit filium suum: qui autem diligit illum, instanter erudit.
- 25 Iustus comedit, et replet animam suam: venter autem impiorum insaturabilis.
- 14 ¹ Sapiens mulier ædificat domum suam: insipiens exstructam quoque manibus destruet.
- 2 Ambulans recto itinere, et timens Deum, despicitur ab eo, qui infami graditur via.
- 3 In ore stulti virga superbiæ: labia autem sapientium custodiunt eos.
- 4 Ubi non sunt boves, præsepe vacuum est: ubi autem plurimæ segetes, ibi manifesta est fortitudo bovis.
- 5 Testis fidelis non mentitur: profert autem mendacium dolosus testis.
- 6 Quærit derisor sapientiam, et non invenit: doctrina prudentium facilis.
- 7 Vade contra virum stultum, et nescit labia prudentiæ.
- 8 Sapientia callidi est intelligere viam suam: et imprudentia stultorum errans.
- 9 Stultus illudet peccatum, et inter iustos morabitur gratia.
- 10 Cor quod novit amaritudinem animæ suæ, in gaudio eius non miscebitur extraneus.
- 11 Domus impiorum delebitur: tabernacula vero iustorum germinabunt.
- 12 Est via, quæ videtur homini iusta: novissima autem eius deducunt ad mortem.
- 13 Risus dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat.
- 14 Viis suis replebitur stultus, et super eum erit vir bonus.
- 15 Innocens credit omni verbo: astutus considerat gressus suos.
- Filio doloso nihil erit boni: servo autem sapienti prosperi erunt actus, et dirigetur via eius.

(2) Iob 12, 4.

- 16 Sapiens timet, et declinat a malo: stultus transilit, et confidit.
- 17 Impatiens operabitur stultitiam: et vir versus odiosus est.
- 18 Possidebunt parvuli stultitiam, et exspectabunt astuti scientiam.
- 19 Iacebunt mali ante bonos: et impii ante portas iustorum.
- 20 Etiam proximo suo pauper odiosus erit: amici vero divitum multi.
- 21 Qui despicit proximum suum, peccat: qui autem miseretur pauperis, beatus erit.
Qui credit in Domino, misericordiam diligit.
- 22 Errant qui operantur malum: misericordia et veritas præparant bona.
- 23 In omni opere erit abundantia: ubi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas.
- 24 Corona sapientium, divitiæ eorum: fatuitas stultorum, imprudentia.
- 25 Liberat animas testis fidelis: et profert mendacia versipellis.
- 26 In timore Domini fiducia fortitudinis, et filii eius erit spes.
- 27 Timor Domini fons vitæ, ut declinent a ruina mortis.
- 28 In multitudine populi dignitas regis: et in paucitate plebis ignominia principis.
- 29 Qui patiens est, multa gubernatur prudentia: qui autem impatiens est, exaltat stultitiam suam.
- 30 Vita carniû, sanitas cordis: putredo ossium, invidia.
- 31 Qui calumniatur egentem, exprobrat factori eius: honorat autem eum, qui miseretur pauperis.
- 32 In malitia sua expelletur impius: sperat autem iustus in morte sua.
- 33 In corde prudentis requiescit sapientia, et indoctos quosque erudiet.
- 34 Iustitia elevat gentem: miseros autem facit populos peccatum.

Aphorismi varii

35 Acceptus est regi minister intelligens: iracundiam eius inutilis sustinebit.

15 ¹ Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitatur furor.

² Lingua sapientium ornat scientiam: os fatuorum ebullit stultitiam.

³ In omni loco oculi Domini contemplantur bonos et malos.

⁴ Lingua placabilis, lignum vitæ: quæ autem immoderata est, conteret spiritum.

⁵ Stultus irridet disciplinam patris sui: qui autem custodit increpationes, astutior fiet.

In abundanti iustitia virtus maxima est: cogitationes autem impiorum eradicabuntur.

⁶ Domus iusti plurima fortitudo: et in fructibus impij conturbatio.

⁷ Labia sapientium disseminabunt scientiam: cor stultorum dissimile erit.

⁸ Victimæ impiorum abominabiles Domino: vota iustorum placabilia:

⁹ Abominatio est Domino via impij: qui sequitur iustitiam, diligitur ab eo.

¹⁰ Doctrina mala deserenti viam vitæ: qui increpationes odit, morietur.

¹¹ Infernus, et perditio coram Domino: quanto magis corda filiorum hominum?

¹² Non amat pestilens eum, qui se corripit: nec ad sapientes graditur.

¹³ Cor gaudens exhilarat faciem: in mærore animi delicitur spiritus.

¹⁴ Cor sapientis quærit doctrinam: et os stultorum pascitur imperitia.

¹⁵ Omnes dies pauperis, mali: secunda mens quasi iuge convivium.

¹⁶ Melius est parum cum timore Domini, quam thesauri magni et insatiabiles.

¹⁷ Melius est vocari ad olera cum caritate: quam ad vitulum saginatum cum odio.

(1) Inf 25, 15. — (8) Sir 34, 21. — (13) Inf 17, 22.

- 1^a Vir iracundus provocat rixas: qui patiens est, mitigat suscitatas.
- 1⁹ Iter pigrorum quasi sepes spinarum: via iustorum absque offendiculo.
- 2⁰ Filius sapiens lætificat patrem: et stultus homo despicit matrem suam.
- 2¹ Stultitia gaudium stulto: et vir prudens dirigit gressus suos.
- 2² Dissipantur cogitationes ubi non est consilium: ubi vero sunt plures consilarii, confirmantur.
- 2³ Lætatur homo in sententia oris sui: et sermo opportunus est optimus.
- 2⁴ Semita vitæ super eruditum, ut declinet de inferno novissimo.
- 2⁵ Domum superbiorum demolietur Dominus: et firmos faciet terminos viduæ.
- 2⁶ Abominatio Domini cogitationes malæ: et purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo.
- 2⁷ Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam: qui autem odit munera, vivet.
Per misericordiam et fidem purgantur peccata: per timorem autem Domini declinat omnis a malo.
- 2⁸ Mens iusti meditatur obœdientiam: os impiorum redundat malis.
- 2⁹ Longe est Dominus ab impiis: et orationes iustorum exaudiet.
- 3⁰ Lux oculorum lætificat animam: fama bona impinguat ossa.
- 3¹ Auris, quæ audit increpationes vitæ, in medio sapientium commorabitur.
- 3² Qui abiicit disciplinam, despicit animam suam: qui autem acquiescit increpationibus, possessor est cordis.
- 3³ Timor Domini, disciplina sapientiæ: et gloriam præcedit humilitas.

16 ¹ Hominis est animam præparare: et Domini gubernare linguam.

Aphorismi varii

(27) Inf 16, 6.

- 2 Omnes viæ hominis patent oculis eius: spirituum ponderator est Dominus.
- 3 Revela Domino opera tua, et dirigentur cogitationes tuæ.
- 4 Universa propter semetipsum operatus est Dominus: impium quoque ad diem malum.
- 5 Abominatio Domini est omnis arrogans: etiam si manus ad manum fuerit, non est innocens.
- Initium viæ bonæ, facere iustitiam: accepta est autem apud Deum magis, quam immolare hostias.
- 6 Misericordia et veritate redimitur iniquitas: et in timore Domini declinatur a malo.
- 7 Cum placuerint Domino viæ hominis, inimicos quoque eius convertet ad pacem.
- 8 Melius est parum cum iustitia, quam multi fructus cum iniquitate.
- 9 Cor hominis disponit viam suam: sed Domini est dirigere gressus eius.
- 10 Divinatio in labiis regis, in iudicio non errabit os eius.
- 11 Pondus et statera iudicia Domini sunt: et opera eius omnes lapides sacculi.
- 12 Abominabiles regi qui agunt impie: quoniam iustitia firmatur solium.
- 13 Voluntas regum labia iusta: qui recta loquitur, diligitur:
- 14 Indignatio regis, nuntii mortis: et vir sapiens placabit eam.
- 15 In hilaritate vultus regis, vita: et clementia eius quasi imber serotinus.
- 16 Posside sapientiam, quia auro melior est: et acquire prudentiam, quia pretiosior est argento.
- 17 Semita iustorum declinat mala: custos animæ suæ servat viam suam.
- 18 Contritionem præcedit superbia: et ante ruinam exaltatur spiritus.

(6) Sup 15, 27.

- 19 Melius est humiliari cum mitibus, quam dividere spolia cum superbis.
- 20 Eruditus in verbo reperiet bona: et qui sperat in Domino, beatus est.
- 21 Qui sapiens est corde, appellabitur prudens: et qui dulcis eloquio, maiora percipiet.
- 22 Fons vitæ eruditio possidentis: doctrina stultorum, fatuitas.
- 23 Cor sapientis erudiet os eius: et labiis eius addet gratiam.
- 24 Favus mellis, composita verba: dulcedo animæ, sanitas ossium.
- 25 Est via quæ videtur homini recta: et novissima eius ducunt ad mortem.
- 26 Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum:
- 27 Vir impius fodit malum, et in labiis eius ignis ardescit.
- 28 Homo perversus suscitatur lites: et verbosus separat principes.
- 29 Vir iniquus lactat amicum suum: et ducit eum per viam non bonam.
- 30 Qui attonitis oculis cogitat prava, mordens labia sua perficit malum.
- 31 Corona dignitatis senectus, quæ in viis iustitiæ reperietur.
- 32 Melior est patiens viro forti: et qui dominatur animo suo, expugnatore urbium.
- 33 Sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur.

- 17 ¹ Melior est buccella sicca cum gaudio, quam domus plena victimis cum iurgio.
- ² Servus sapiens dominabitur filiis stultis, et inter fratres hereditatem dividet.
- ³ Sicut igne probatur argentum, et aurum camino: ita corda probat Dominus.
- ⁴ Malus obœdit linguæ iniquæ: et fallax obtemperat labiis mendacibus.

Aphorismi varii

(2) Sir 10, 28.

- 5 Qui despicit pauperem, exprobrat factori eius:
et qui ruina lætatur alterius, non erit impunitus.
- 6 Corona senum filii filiorum: et gloria filiorum
patres eorum.
- 7 Non decent stultum verba composita: nec prin-
cipem labium mentiens.
- 8 Gemma gratissima, exspectatio præstantis:
quocumque se vertit, prudenter intelligit.
- 9 Qui celat delictum, quærit amicitias: qui altero
sermone repetit, separat fœderatos.
- 10 Plus proficit correptio apud prudentem, quam
centum plagæ apud stultum.
- 11 Semper iurgia quærit malus: angelus autem
crudelis mittetur contra eum.
- 12 Expedit magis ursæ occurrere raptis fœtibus,
quam fatuo confidenti in stultiitia sua.
- 13 Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum
de domo eius.
- 14 Qui dimittit aquam, caput est iurgiorum: et ante-
quam patiatur contumeliam, iudicium deserit.
- 15 Qui iustificat impium, et qui condemnat iustum,
abominabilis est uterque apud Deum.
- 16 Quid prodest stulto habere divitias, cum sa-
pientiam emere non possit?
Qui altam facit domum suam, quærit ruinam:
et qui evitat discere, incidet in mala.
- 17 Omni tempore diligit qui amicus est: et frater
in angustiis comprobatur.
- 18 Stultus homo plaudet inanibus cum spon-
derit pro amico suo.
- 19 Qui meditatur discordias, diligit rixas: et qui
exaltat ostium, quærit ruinam.
- 20 Qui perversi cordis est, non inveniet bonum:
et qui vertit linguam, incidet in malum.
- 21 Natus est stultus in ignominiam suam: sed
nec pater in fatuo lætabitur.
- 22 Animus gaudens ætatem floridam facit: spiritus
tristis exsiccatur ossa.

(5) Sup 14, 31. — (13) Rom 12, 17: 1 Thes 5, 15;
1 Ptr 3, 9. — (15) Is 5, 23. — (22) Sup 15, 13.

- 23 Munera de sinu impius accipit, ut pervertat semitas iudicii.
- 24 In facie prudentis lucet sapientia: oculi stultorum in finibus terræ.
- 25 Ira patris, filius stultus: et dolor matris quæ genuit eum.
- 26 Non est bonum, damnum inferre iusto: nec percutere principem, qui recta iudicat.
- 27 Qui moderatur sermones suos, doctus et prudens est: et pretiosi spiritus vir eruditus.
- 28 Stultus quoque si tacuerit, sapiens reputabitur: et si compresserit labia sua, intelligens.

- 18** ¹ Occasiones quærit qui vult recedere ab amico: omni tempore erit exprobrabilis.
- ² Non recipit stultus verba prudentiæ: nisi ea dixeris quæ versantur in corde eius.
- ³ Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit: sed sequitur eum ignominia et opprobrium.
- ⁴ Aqua profunda verba ex ore viri: et torrens redundans fons sapientiæ.
- ⁵ Accipere personam impii non est bonum, ut declines a veritate iudicii.
- ⁶ Labia stulti miscent se rixis: et os eius iurgia provocat.
- ⁷ Os stulti contritio eius: et labia ipsius, ruina animæ eius.
- ⁸ Verba bilinguis, quasi simplicia: et ipsa perveniunt usque ad interiora ventris.
Pigrum deicit timor: animæ autem effeminatorum esurient.
- ⁹ Qui mollis et dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis.
- ¹⁰ Turris fortissima, nomen Domini: ad ipsum currit iustus, et exaltabitur.
- ¹¹ Substantia divitis urbs roboris eius, et quasi murus validus circumdans eum.

Aphorismi
vari

(24) Ecl 2, 14; 8, 1. — (27) Iac 1, 19.

- 12 Antequam conteratur, exaltatur cor hominis:
et antequam glorificetur, humiliatur.
- 13 Qui prius respondet quam audiat, stultum se
esse demonstrat, et confusione dignum.
- 14 Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam: spi-
ritum vero ad irascendum facilem quis po-
terit sustinere?
- 15 Cor prudens possidebit scientiam: et auris
sapientium quærit doctrinam.
- 16 Donum hominis dilatat viam eius, et ante
principes spatium ei facit.
- 17 Iustus, prior est accusator sui: venit amicus
eius, et investigabit eum.
- 18 Contradictiones comprimit sors, et inter po-
tentes quoque diiudicat.
- 19 Frater, qui adiuvatur a fratre, quasi civitas fir-
ma: et iudicia quasi vectes urbium.
- 20 De fructu oris viri replebitur venter eius: et
genimina labiorum ipsius saturabunt eum.
- 21 Mors, et vita in manu linguæ: qui diligunt
eam, comedent fructus eius.
- 22 Qui invenit mulierem bonam, invenit bonum:
et hauriet iucunditatem a Domino.
Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum:
qui autem tenet adulteram, stultus est et impius.
- 23 Cum obsecrationibus loquetur pauper: et dives
effabitur rigide.
- 24 Vir amabilis ad societatem, magis amicus erit,
quam frater.

Aphorism-
mi varii

- 19** 1 Melior est pauper, qui ambulat in simpli-
citate sua, quam dives torquens labia sua,
et insipiens.
- 2 Ubi non est scientia animæ, non est bonum:
et qui festinus est pedibus, offendet.
- 3 Stultitia hominis supplantat gressus eius: et
contra Deum fervet animo suo.
- 4 Divitiæ addunt amicos plurimos: a paupere
autem et hi, quos habuit, separantur.

(13) Sir' 11, 8.

- ⁵ Testis falsus non erit impunitus: et qui mendacia loquitur, non effugiet.
- ⁶ Multi colunt personam potentis, [et amici sunt dona tribuentis.
- ⁷ Fratres hominis pauperis oderunt eum: insuper et amici procul recesserunt ab eo.
Qui tantum verba sectatur, nihil habebit:
- ⁸ qui autem possessor est mentis, diligit animam suam, et custos prudentiæ inveniet bona.
- ⁹ Falsus testis non erit impunitus: et qui loquitur mendacia, peribit.
- ¹⁰ Non decent stultum deliciæ: nec servum dominari principibus.
- ¹¹ Doctrina viri per patientiam noscitur: et gloria eius est iniqua prætergredi.
- ¹² Sicut fremitus leonis, ita et regis ira: et sicut ros super herbam, ita et hilaritas eius.
- ¹³ Dolor patris, filius stultus: et tecta iugiter perstillantia, litigiosa mulier.
- ¹⁴ Domus, et divitiæ dantur a parentibus: a Domino autem proprie uxor prudens.
- ¹⁵ Pigredo immittit soporem, et anima dissoluta esuriet.
- ¹⁶ Qui custodit mandatum, custodit animam suam: qui autem negligit viam suam, mortificabitur.
- ¹⁷ Fœneratur Domino qui miseretur pauperis: et vicissitudinem suam reddet ei.
- ¹⁸ Erudi filium tuum, ne desperes: ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam.
- ¹⁹ Qui impatiens est, sustinebit damnum: et cum rapuerit, aliud apponet.
- ²⁰ Audi consilium, et suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis.
- ²¹ Multæ cogitationes in corde viri: voluntas autem Domini permanebit.
- ²² Homo indigens misericors est: et melior est pauper quam vir mendax.
- ²³ Timor Domini ad vitam: et in plenitudine commorabitur, absque visitatione pessima.

(5) Dn 13, 61.

- 24 Abscondit piger manum suam sub ascella, nec ad os suum applicat eam.
- 25 Pestilente flagellato stultus sapientior erit: si autem corripueris sapientem, intelliget disciplinam.
- 26 Qui affligit patrem, et fugat matrem, ignominiosus est et infelix.
- 27 Non cesses fili audire doctrinam, nec ignores sermones scientiæ.
- 28 Testis iniquus deridet iudicium: et os impiorum devorat iniquitatem.
- 29 Parata sunt derisoribus iudicia: et mallei percutientes stultorum corporibus.

Aphorismi varii

- 20 ¹ Luxuriosa res, vinum, et tumultuosa ebrietas: quicumque his delectatur, non erit sapiens.
- 2 Sicut rugitus leonis, ita et terror regis: qui provocat eum, peccat in animam suam.
- 3 Honor est homini, qui separat se a contentionibus: omnes autem stulti miscentur contumeliis.
- 4 Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo æstate, et non dabitur illi.
- 5 Sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri: sed homo sapiens exhauriet illud.
- 6 Multi homines misericordes vocantur: virum autem fidelem quis inveniet?
- 7 Iustus, qui ambulat in simplicitate sua, beatos post se filios derelinquet.
- 8 Rex, qui sedet in solio iudicii, dissipat omne malum intuitu suo.
- 9 Quis potest dicere: Mundum est cor meum, purus sum a peccato?
- 10 Pondus et pondus, mensura et mensura: utrumque abominabile est apud Deum.
- 11 Ex studiis suis intelligitur puer, si munda et recta sint opera eius.

(25) Inf 21, 11. — (9) 1 Rg 8, 46; 2 Par 6, 36; 1 Io 1, 8.

- 12 Aurem audientem, et oculum videntem, Dominus fecit utrumque.
- 13 Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat: aperi oculos tuos, et saturare panibus.
- 14 Malum est, malum est, dicit omnis emptor: et cum recesserit, tunc gloriabitur.
- 15 Est aurum, et multitudo gemmarum: et vas pretiosum labia scientiæ.
- 16 Tolle vestimentum eius, qui fideiussor existit alieni, et pro extraneis aufer pignus ab eo.
- 17 Suavis est homini panis mendacii: et postea implebitur os eius calculo.
- 18 Cogitationes consiliis roborantur: et gubernaculis tractanda sunt bella.
- 19 Ei, qui revelat mysteria, et ambulat fraudulenter, et dilatat labia sua, ne commiscearis.
- 20 Qui maledicit patri suo, et matri, extinguetur lucerna eius in mediis tenebris.
- 21 Hereditas, ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione carebit.
- 22 Ne dicas: Reddam malum: exspecta Dominum, et liberabit te.
- 23 Abominatio est apud Dominum pondus et pondus: statera dolosa non est bona.
- 24 A Domino diriguntur gressus viri: quis autem hominum intelligere potest viam suam?
- 25 Ruina est homini devorare sanctos, et post vota retractare.
- 26 Dissipat impios rex sapiens, et incurvat super eos fornicem.
- 27 Lucerna Domini spiraculum hominis, quæ investigat omnia secreta ventris.
- 28 Misericordia, et veritas custodiunt regem, et roboratur clementia thronus eius.
- 29 Exsultatio iuvenum, fortitudo eorum: et dignitas senum canities.
- 30 Livor vulneris absterget mala: et plagæ in secretioribus ventris.

(16) Int 27, 13. — (20) Ex 21, 17; Lv 20, 9; Mt 15, 4.
— (22) Rom 12, 17; 1 Thes 5, 15; 1 Ptr 3, 9.

Aphorismi varii

- 21** ¹ Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini: quocumque voluerit, inclinabit illud.
- ² Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem corda Dominus.
- ³ Facere misericordiam et iudicium, magis placet Domino, quam victimæ.
- ⁴ Exaltatio oculorum est dilatatio cordis: lucerna impiorum peccatum.
- ⁵ Cogitationes robusti semper in abundantia: omnis autem piger semper in egestate est.
- ⁶ Qui congregat thesauros lingua mendacii, vanus et excors est, et impingetur ad laqueos mortis.
- ⁷ Rapinæ impiorum detrahent eos, quia noluerunt facere iudicium.
- ⁸ Perversa via viri, aliena est: qui autem mundus est, rectum opus eius.
- ⁹ Melius est sedere in angulo domatis, quam eum muliere litigiosa, et in domo communi.
- ¹⁰ Anima impii desiderat malum, non miserebitur proximo suo.
- ¹¹ Multato pestilente sapientior erit parvulus: et si sectetur sapientem, sumet scientiam.
- ¹² Excogitat iustus de domo impii, ut detrahat impios a malo.
- ¹³ Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, et ipse clamabit, et non exaudietur.
- ¹⁴ Munus absconditum exstinguit iras: et donum in sinu indignationem maximam.
- ¹⁵ Gaudium iusto est facere iudicium: et pavor operantibus iniquitatem.
- ¹⁶ Vir, qui erraverit a via doctrinæ, in cœtu gigantum commorabitur.
- ¹⁷ Qui diligit epulas, in egestate erit: qui amat vinum, et pingua, non ditabitur.
- ¹⁸ Pro iusto datur impius: et pro rectis iniquus.
- ¹⁹ Melius est habitare in terra deserta, quam cum muliere rixosa et iracunda.

(19) Inf 25, 24; Sir 25, 23.

- 20 Thesaurus desiderabilis, et oleum in habitaculo iusti: et imprudens homo dissipabit illud.
- 21 Qui sequitur iustitiam et misericordiam, inveniet vitam, iustitiam, et gloriam.
- 22 Civitatem fortium ascendit sapiens, et destruxit robur fiduciae eius.
- 23 Qui custodit os suum, et linguam suam, custodit ab angustiis animam suam.
- 24 Superbus et arrogans vocatur indoctus, qui in ira operatur superbiam.
- 25 Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quidquam manus eius operari:
- 26 tota die concupiscit et desiderat: qui autem iustus est, tribuet, et non cessabit.
- 27 Hostiae impiorum abominabiles, quia offeruntur ex scelere.
- 28 Testis mendax peribit: vir obædiens loquetur victoriam.
- 29 Vir impius procaciter obfirmat vultum suum: qui autem rectus est, corrigit viam suam.
- 30 Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.
- 31 Equus paratur ad diem belli: Dominus autem salutem tribuit.

- 22** ¹ Melius est nomen bonum, quam divitiarum multarum: super argentum et aurum, gratia bona.
- ² Dives, et pauper obviaverunt sibi: utriusque operator est Dominus.
- ³ Callidus vidit malum, et abscondit se: innocens pertransiit, et afflictus est damno.
- ⁴ Finis modestiae timor Domini, divitiarum et gloria et vita.
- ⁵ Arma et gladii in via perversi: custos autem animae suae longe recedit ab eis.
- ⁶ Proverbium est: Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.
- ⁷ Dives pauperibus imperat: et qui accipit mutuum, servus est faenerantis.

Aphorismi varii

(1) Ecl 7, 2.

- 8 Qui seminat iniquitatem, metet mala, et virga iræ suæ consummabitur.
- 9 Qui pronus est ad misericordiam; benedicetur: de panibus enim suis dedit pauperi.
Victoriam et honorem acquireret qui dat munera: animam autem aufert accipientium.
- 10 Elice derisorem, et exhibit cum eo iurgium, cessabuntque causæ et contumeliæ.
- 11 Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam laborum suorum habebit amicum regem.
- 12 Oculi Domini custodiunt scientiam: et supplantantur verba iniqui.
- 18 Dicit piger: Leo est foris, in medio platearum occidendus sum.
- 14 Fovea profunda, os alienæ: cui iratus est Dominus, incidet in eam.
- 15 Stultitia colligata est in corde pueri, et virga disciplinæ fugabit eam.
- 16 Qui calumniatur pauperem, ut augeat divitias suas, dabit ipse ditiori, et egebit.

II. Verba sapientium, 22, 17—24, 34

1. Series una, 22, 17—24, 22

Exordium

- 17 Inclina aurem tuam, et audi verba sapientium: appone autem cor ad doctrinam meam; ¹⁸ quæ pulchra erit tibi, cum servaveris eam in ventre tuo, et redundabit in labiis tuis:
- 19 Ut sit in Domino fiducia tua, unde et ostendi eam tibi hodie.
- 20 Ecce descripsi eam tibi tripliciter, in cogitationibus et scientia:
- 21 ut ostenderem tibi firmitatem, et eloquia veritatis, respondere ex his illis, qui miserunt te.
- 22 Non facias violentiam pauperi, quia pauper est: neque conteras egenum in porta:

Varia sapientiæ præcepta

(9) Sir 31, 28.

- 23 quia iudicabit Dominus causam eius, et configet eos, qui confixerunt animam eius.
- 24 Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso:
- 25 ne forte discas semitas eius, et sumas scandalum animæ tuæ.
- 26 Noli esse cum his, qui defigunt manus suas, et qui vades se offerunt pro debitis:
- 27 si enim non habes unde restituas, quid causæ est ut tollat operimentum de cubili tuo?
- 28 Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.
- 29 Vidisti virum velocem in opere suo? coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

23 ¹ Quando sederis ut comedas cum principe, diligenter attende quæ apposita sunt ante faciem tuam:

- ² et statue cultum in gutture tuo, si tamen habes in potestate animam tuam,
- ³ ne desideres de cibus eius, in quo est panis mendacii.
- ⁴ Noli laborare ut diteris: sed prudentiæ tuæ pone modum.
- ⁵ Ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere:
quia facient sibi pennas quasi aquilæ, et volabunt in cælum.
- ⁶ Ne comedas cum homine invido, et ne desideres cibos eius:
- ⁷ quoniam in similitudinem arioli, et coniectoris, æstimat quod ignorat. Comede et bibe, dicit tibi: et mens eius non est tecum.
- ⁸ Cibos, quos comederas, evomes: et perdes pulchros sermones tuos.
- ⁹ In auribus insipientium ne loquaris: quia despicient doctrinam eloquii tui.
- ¹⁰ Ne attingas parvulorum terminos: et agrum pupillorum ne introeas:
- ¹¹ Propinquus enim illorum fortis est: et ipse iudicabit contra te causam illorum.

Varia
sapientiæ
præcepta

- 12 Ingrediatur ad doctrinam cor tuum: et aures tuæ ad verba scientiæ.
- 13 Noli subtrahere a puero disciplinam: si enim percusseris eum virga, non morietur.
- 14 Tu virga percuties eum: et animam eius de inferno liberabis.
- 15 Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum:
- 16 et exsultabunt renes mei, cum locuta fuerint rectum labia tua.
- 17 Non æmuletur cor tuum peccatores: sed in timore Domini esto tota die:
- 18 quia habebis spem in novissimo, et præstatio tua non auferetur.
- 19 Audi fili mi, et esto sapiens: et dirige in via animum tuum.
- 20 Noli esse in conviviis potatorum, nec in comessationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt:
- 21 quia vacantes potibus, et dantes symbola consumuntur, et vestiatur pannis dormitatio.
- 22 Audi patrem tuum, qui genuit te: et ne contemnas cum senuerit mater tua.
- 23 Veritatem eme, et noli vendere sapientiam, et doctrinam, et intelligentiam.
- 24 Exsultat gaudio pater iusti: qui sapientem genuit, lætabitur in eo.
- 25 Gaudeat pater tuus, et mater tua, et exsulet quæ genuit te.
- 26 Præbe fili mi cor tuum mihi: et oculi tui vias meas custodiant.
- 27 Fovea enim profunda est meretrix: et puteus angustus, aliena.
- 28 Insidiatur in via quasi latro, et quos incautos viderit, interficiet.
- 29 Cui væ? cuius patri væ? cui rixæ? cui foveæ? cui sine causa vulnere? cui suffusio oculorum?

(13) Sup 13, 24; Sir 30, 1. — (17) Inf 24, 1.

- 30 Nenne his, qui commorantur in vino, et student calicibus epotandis?
 31 Ne intuearis vinum quando flavescit, cum splenderit in vitro color eius: ingreditur blande,
 32 sed in novissimo mordebit ut coluber, et sicut regulus venena diffundet.
 33 Oculi tui videbunt extraneas, et cor tuum loquetur perversa.
 34 Et eris sicut dormiens in medio mari, et quasi sopitus gubernator, amisso clavo:
 35 et dices: Verberaverunt me, sed non dolui: traxerunt me, et ego non sensi: quando evigilabo, et rursus vina reperiam?

24 ¹ Ne æmuleris viros malos, nec desideres esse cum eis:

- ² quia rapinas meditatur mens eorum, et fraudes labia eorum loquuntur.
³ Sapientia ædificabitur domus, et prudentia roborabitur.
⁴ In doctrina replebuntur cellaria, universa substantia pretiosa et pulcherrima.
⁵ Vir sapiens, fortis est: et vir doctus, robustus et validus.
⁶ Quia cum dispositione initur bellum: et erit salus ubi multa consilia sunt.
⁷ Excelsa stulto sapientia, in porta non aperiet os suum.
⁸ Qui cogitat mala facere, stultus vocabitur.
⁹ Cogitatio stulti peccatum est: et abominatio hominum detractor.
¹⁰ Si desperaveris lassus in die angustiae: imminuetur fortitudo tua.
¹¹ Erue eos, qui ducuntur ad mortem: et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses.
¹² Si dixeris: Vires non suppetunt: qui inspector est cordis, ipse intelligit, et servatorem animæ tuæ nihil fallit, reddetque homini iuxta opera sua.

Varia
sapientiæ
præcepta

(1) Sup 23, 17. — (11) Ps 81, 4.

- 13 Comede, fili mi, mel, quia bonum est, et favum dulcissimum gutturi tuo:
- 14 Sic et doctrina sapientiæ animæ tuæ: quam cum inveneris, habebis in novissimis spem, et spes tua non peribit.
- 15 Ne insidieris, et quæras impietatem in domo iusti, neque vastes requiem eius.
- 16 Septies enim cadet iustus, et resurget: impii autem corruent in malum.
- 17 Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, et in ruina eius ne exsulet cor tuum:
- 18 ne forte videat Dominus, et displiceat ei, et auferat ab eo iram suam.
- 19 Ne contendas cum pessimis, nec æmuleris impios:
- 20 quoniam non habent futurorum spem mali, et lucerna impiorum exstinguetur.
- 21 Time Dominum, fili mi, et regem: et cum detractoribus non commiscearis:
- 22 quoniam repente consurget perditio eorum: et ruinam utriusque quis novit?

2. Series altera, 24, 23—34

23 Hæc quoque sapientibus:

Cognoscere personam in iudicio non est bonum.

Sapientia
præcepta

- 24 Qui dicunt impio: Iustus es: maledicent eis populi, et detestabuntur eos tribus.
- 25 Qui arguunt eum, laudabuntur: et super ipsos veniet benedictio.
- 26 Labia deosculabitur, qui recta verba respondet.
- 27 Præpara foris opus tuum, et diligenter exerce agrum tuum: ut postea ædifices domum tuam.
- 28 Ne sis testis frustra contra proximum tuum: nec lactes quemquam labiis tuis.
- 29 Ne dicas: Quomodo fecit mihi, sic faciam ei: reddam unicuique secundum opus suum.

(23) Lv 19, 15; Dt 1, 17; 16, 19; Sir 42, 1. —
(29) Sup 20, 22.

- 30 Per agrum hominis pigri transivi, et per vineam viri stulti:
 31 et ecce totum repleverant urticae, et operuerant superficiem eius spinæ, et maceria lapidum destructa erat.
 32 Quod cum vidissem, posui in corde meo, et exemplo didici disciplinam.
 33 Parum, inquam, dormies, modicum dormitabis, pauxillum manus conseres, ut quiescas:
 34 et veniet tibi quasi cursor egestas, et mendicitas quasi vir armatus.

PARS ALTERA

Collectio proverbiorum recentior,
 25, 1—31, 31

I. Parabolæ Salomonis regis Israel, 25, 1—29, 27

- 25 ¹ Hæ quoque parabolæ Salomonis, quas transtulerunt viri Ezechiae regis Iuda.
- 2 Gloria Dei est celare verbum, et gloria regum investigare sermonem.
- 3 Cælum sursum, et terra deorsum, et cor regum inscrutabile.
- 4 Aufer rubiginem de argento, et egredietur vas purissimum:
- 5 Aufer impietatem de vultu regis, et firmabitur iustitia thronus eius.
- 6 Ne gloriosus appareas coram rege, et in loco magnorum ne steteris.
- 7 Melius est enim ut dicatur tibi: Ascende huc; quam ut humilieris coram principe.
- 8 Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in iurgio cito:
 ne postea emendare non possis, cum dehonestaveris amicum tuum.
- 9 Causam tuam tracta cum amico tuo, et secretum extraneo ne reveles:

Sententiæ variæ

- 10 ne forte insultet tibi cum audierit, et exprobrare non cesset.
Gratia et amicitia liberant: quas tibi conserva, ne exprobrabilis fias.
- 11 Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo.
- 12 Inauris aurea, et margaritum fulgens, qui arguit sapientem, et aurem obœdientem.
- 13 Sicut frigus nivis in die messis, ita legatus fidelis ei, qui misit eum, animam ipsius requiescere facit.
- 14 Nubes, et ventus, et pluviae non sequentes, vir gloriosus, et promissa non complens.
- 15 Patientia lenietur princeps, et lingua mollis confringet duritiam.
- 16 Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne forte satiatus evomas illud.
- 17 Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui, nequando satiatus oderit te.
- 18 Iaculum, et gladius, et sagitta acuta, homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium.
- 19 Dens putridus, et pes lassus, qui sperat super infideli in die angustiae,
20 et amittit pallium in die frigoris. Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo.
Sicut tinea vestimento, et vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi.
- 21 Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit, da ei aquam bibere:
- 22 prunas enim congregabis super caput eius, et Dominus reddet tibi.
- 23 Ventus aquilo dissipat pluvias, et facies tristis linguam detrahentem.
- 24 Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa, et in domo communi.
- 25 Aqua frigida animae sitienti, et nuntius bonus de terra longinqua.

(15) Sup 15, 1. — (21) Rom 12, 20. — (24) Sup 21, 9.

- 26 Fons turbatus pede, et vena corrupta, iustus cadens coram impio.
- 27 Sicut qui mel multum comedit, non est ei bonum: sic qui scrutator est maiestatis, opprimetur a gloria.
- 28 Sicut urbs patens et absque murorum ambitu, ita vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

26 ¹ Quomodo nix in æstate, et pluviae in messe: sic indecens est stulto gloria.

² Sicut avis ad alia transvolans, et passer quolibet vadens: sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet.

³ Flagellum equo, et camus asino, et virga in dorso imprudentium.

⁴ Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis.

⁵ Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur.

⁶ Claudus pedibus, et iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuntium stultum.

⁷ Quomodo pulchras frustra habet claudus tibias: sic indecens est in ore stultorum parabola.

⁸ Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii: ita qui tribuit insipienti honorem.

⁹ Quomodo si spina nascatur in manu temulenti: sic parabola in ore stultorum.

¹⁰ Iudicium determinat causas: et qui imponit stulto silentium, iras mitigat.

¹¹ Sicut canis, qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens, qui iterat stultitiam suam.

¹² Vidisti hominem sapientem sibi videri? magis illo spem habebit insipiens.

¹³ Dicit piger: Leo est in via, et læna in itineribus:

¹⁴ sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo.

¹⁵ Abscondit piger manum sub ascella sua, et laborat si ad os suum eam converterit.

(27) Sir 3, 22. — (11) 2 Ptr 2, 22. — (15) Sup 19, 24.

Senten-
tiæ variæ

- 16 Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias.
- 17 Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens, et commiscetur rixæ alterius.
- 18 Sicut noxius est qui mittit sagittas, et lanceas in mortem:
- 19 ita vir, qui fraudulenter nocet amico suo: et cum fuerit deprehensus, dicit: Ludens feci.
- 20 Cum defecerint ligna, exstinguetur ignis: et susurrone subtracto, iurgia conquiescent.
- 21 Sicut carbones ad prunas, et ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitatur rixas.
- 22 Verba susurrionis quasi simplicia, et ipsa perveniunt ad intima ventris.
- 23 Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile, sic labia tumentia cum pessimo corde sociata.
- 24 Labiis suis intelligitur inimicus, cum in corde tractaverit dolos.
- 25 Quando submiserit vocem suam, ne credideris ei: quoniam septem nequitiae sunt in corde illius.
- 26 Qui operit odium fraudulenter, revelabitur malitia eius in concilio.
- 27 Qui fodit foveam, incidet in eam: et qui volvit lapidem, revertetur ad eum.
- 28 Lingua fallax non amat veritatem: et os lubricum operatur ruinas.

Sententiae variae

- 27 ¹ Ne gloriaris in crastinum, ignorans quid superventura pariat dies.
- ² Laudet te alienus, et non os tuum: extraneus, et non labia tua.
- ³ Grave est saxum, et onerosa arena: sed ira stulti utroque gravior.
- ⁴ Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor: et impetum concitati ferre quis poterit?

(21) Sup 15, 18. — (3) Sir 22, 13.

- 5 Melior est manifesta correptio, quam amor absconditus.
- 6 Meliora sunt vulnera diligentis, quam frandulenta oscula odientis.
- 7 Anima saturata calcabit favum: et anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet.
- 8 Sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui derelinquit locum suum.
- 9 Unguento et variis odoribus delectatur cor: et bonis amici consiliis anima dulcoratur.
- 10 Amicum tuum, et amicum patris tui ne dimiseris: et domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tuæ.
- Melior est vicinus iuxta, quam frater procul.
- 11 Stude sapientiæ fili mi, et lætifica cor meum, ut possis exprobranti respondere sermonem.
- 12 Astutus videns malum, absconditus est: parvuli transeuntes sustinuerunt dispendia.
- 13 Tolle vestimentum eius, qui spondit pro extraneo: et pro alienis, aufer ei pignus.
- 14 Qui benedicit proximo suo voce grandi, de nocte consurgens maledicenti similis erit.
- 15 Tecta persillantia in die frigoris, et litigiosa mulier comparantur:
- 16 qui retinet eam, quasi qui ventum teneat, et oleum dexteræ suæ vocabit.
- 17 Ferrus ferro exacuitur, et homo exacuit faciem amici sui.
- 18 Qui servat ficum, comedet fructus eius: et qui custos est domini sui, glorificabitur.
- 19 Quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus.
- 20 Infernus et perditio numquam implentur: similiter et oculi hominum insatiabiles:
- 21 Quomodo probatur in conflatorio argentum, et in fornace aurum: sic probatur homo ore laudantis.

(7) Iob 6, 7. — (13) Sup 20, 16. — (15) Sup 19, 13. — (20) Sir 14, 9. — (21) Sup 17, 3.

Cor iniqui inquit mala, cor autem rectum inquit scientiam.

22 Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius.

23 Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera:

24 Non enim habebis iugiter potestatem: sed corona tribuctur in generationem et generationem.

25 Aperta sunt prata, et apparuerunt herbæ virentes, et collecta sunt fæna de montibus.

26 Agni ad vestimentum tuum: et hædi, ad agri pretium.

27 Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, et in necessaria domus tuæ: et ad victum ancillis tuis.

Senten-
tiæ variæ

28 ¹ Fugit impius, nemine persecunte: iustus autem quasi leo confidens, absque terrore erit.

² Propter peccata terræ multi principes eius: et propter hominis sapientiam, et horum scientiam quæ dicuntur, vita ducis longior erit.

³ Vir pauper calumnians pauperes, similis est imbri vehementi, in quo paratur fames.

⁴ Qui derelinquunt legem, laudant impium: qui custodiunt, succenduntur contra eum.

⁵ Viri mali non cogitant iudicium: qui autem inquirunt Dominum, animadvertunt omnia.

⁶ Melior est pauper ambulans in simplicitate sua, quam dives in pravis itineribus.

⁷ Qui custodit legem, filius sapiens est: qui autem comessatores pascit, confundit patrem suum.

⁸ Qui coacervat divitias usuris et fænore, liberali in pauperes congregat eas.

⁹ Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.

(26) 1 Tīm 6, 8. — (6) Sup 19, 1.

- 10 Qui decipit iustos in via mala, in interitu suo corruet: et simplices possidebunt bona eius.
- 11 Sapiens sibi videtur vir dives: pauper autem prudens scrutabitur eum.
- 12 In exultatione iustorum multa gloria est: regnantibus impiis ruinæ hominum.
- 13 Qui abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit, et reliquerit ea, misericordiam consequetur.
- 14 Beatus homo, qui semper est pavidus: qui vero mentis est duræ, corruet in malum.
- 15 Leo rugiens, et ursus esuriens, princeps impius super populum pauperem.
- 16 Dux indigens prudentia, multos opprimet per calumniam: qui autem odit avaritiam, longi fient dies eius.
- 17 Hominem, qui calumniatur animæ sanguinem, si usque ad lacum fugerit, nemo sustinet.
- 18 Qui ambulat simpliciter, salvus erit: qui per-versis graditur viis, concidet semel.
- 19 Qui operatur terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, replebitur egestate.
- 20 Vir fidelis multum laudabitur: qui autem festinat ditari, non erit innocens.
- 21 Qui cognoscit in iudicio faciem, non benefacit: iste et pro buccella panis deserit veritatem.
- 22 Vir, qui festinat ditari, et aliis invidet, ignorat quod egestas superveniet ei.
- 23 Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet apud eum magis quam ille, qui per linguæ blandimenta decipit.
- 24 Qui subtrahit aliquid a patre suo, et a matre: et dicit hoc non esse peccatum, particeps homicidæ est.
- 25 Qui se iactat, et dilatat, iurgia concitat: qui vero sperat in Domino, sanabitur.
- 26 Qui confidit in corde suo, stultus est: qui autem graditur sapienter, ipse salvabitur.

(19) Sup 12, 11; Sir 20, 13. — (20) Sup 13, 11; 20, 21.

Sententiae variae

- 27 Qui dat pauperi, non indigebit: qui despicit deprecantem, sustinebit penuriam.
- 28 Cum surrexerint impii, abscondentur homines: cum illi perierint, multiplicabuntur iusti.
- 29 ¹ Viro, qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus ei superveniet interitus: et eum sanitas non scquetur.
- ² In multiplicatione iustorum lætabitur vulgus: cum impii sumpserint principatum, gemet populus.
- ³ Vir, qui amat sapientiam, lætificat patrem suum: qui autem nutrit scorta, perdet substantiam.
- ⁴ Rex iustus erigit terram, vir avarus destruet eam.
- ⁵ Homo, qui blandis, fictisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus eius.
- ⁶ Peccantem virum iniquum involvet laqueus: et iustus laudabit atque gaudebit.
- ⁷ Novit iustus causam pauperum: impius ignorat scientiam.
- ⁸ Homines pestilentes dissipant civitatem: sapientes vero avertunt furorem.
- ⁹ Vir sapiens, si cum stulto contenderit, sive irascatur, sive rideat, non inveniet requiem.
- ¹⁰ Viri sanguinum oderunt simplicem: iusti autem quærunct animam eius.
- ¹¹ Totum spiritum suum profert stultus: sapiens differt, et reservat in posterum.
- ¹² Princeps, qui libenter audit verba mendacii, omnes ministros habet impios.
- ¹³ Pauper, et creditor obviaverunt sibi: utriusque illuminator est Dominus.
- ¹⁴ Rex, qui iudicat in veritate pauperes, thronus eius in æternum firmabitur.
- ¹⁵ Virga atque correptio tribuit sapientiam: puer autem, qui dimittitur voluntati suæ, confundit matrem suam.

(3) Lc 15, 13.

- 16 In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelerata: et iusti ruinas eorum videbunt.
- 17 Erudi filium tuum, et refrigerabit te, et dabit delicias animæ tuæ.
- 18 Cum prophetia defecerit, dissipabitur populus: qui vero custodit legem, beatus est.
- 19 Servus verbis non potest erudiri: quia quod dicit intelligit, et respondere contemnit.
- 20 Vidisti hominem velocem ad loquendum? stultitia magis speranda est, quam illius correptio.
- 21 Qui delicate a pueritia nutrit servum suum, postea sentiet eum contumacem.
- 22 Vir iracundus provocat rixas: et qui ad indignandum facilis est, erit ad peccandum proclivior.
- 23 Superbum sequitur humilitas: et humilem spiritu suscipiet gloria.
- 24 Qui cum fure participat, odit animam suam: adiurantem audit, et non indicat.
- 25 Qui timet hominem, cito corruet: qui sperat in Domino, sublevabitur.
- 26 Multi requirunt faciem principis: et iudicium a Domino egreditur singulorum.
- 27 Abominantur iusti virum impium: et abominantur impii eos, qui in recta sunt via. Verbum custodiens filius, extra perditionem erit.

II. Verba aliorum, 30, 1—31, 31

1. Verba Agur filii Iake, 30, 1—33

30 1 Verba Congregantis filii Vomentis.

Visio, quam locutus est vir, cum quo est Deus, et qui Deo secum morante confortatus, ait:

2 Stultissimus sum virorum, et sapientia hominum non est mecum.

3 Non didici sapientiam, et non novi scientiam sanctorum.

Revelatio
necessaria

(23) Iob 22, 29.

sinceritas
et medio-
critas pec-
tuntur

servus
non accu-
sandus
generatio
mala de-
pingitur

quattuor
insatura-
bilia

contemp-
tus pa-
rentum

4 Quis ascendit in cælum atque descendit?
quis continuit spiritum in manibus suis?
quis colligavit aquas quasi in vestimento?
quis suscitavit omnes terminos terræ?
quod nomen est eius, et quod nomen filii eius,
si nosti?

5 Omnis sermo Dei ignitus, clypeus est sperantibus in se:

6 ne addas quidquam verbis illius, et arguaris,
inveniarisque mendax.

7 Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam moriar.

8 Vanitatem, et verba mendacia longe fac a me.
Mendicitatem, et divitias ne dederis mihi: tri-
bue tantum victui meo necessaria:

9 ne forte satiatus illiciar ad negandum, et di-
cam: Quis est Dominus?

aut egestate compulsus furer, et periurem no-
men Dei mei.

10 Ne accuses servum ad dominum suum, ne
forte maledicat tibi, et corruas.

11 Generatio, quæ patri suo maledicit, et quæ
matri suæ non benedicit.

12 Generatio, quæ sibi munda videtur, et tamen
non est lota a sordibus suis.

13 Generatio, cuius excelsi sunt oculi, et palpe-
bræ eius in alta surrectæ.

14 Generatio, quæ pro dentibus gladios habet,
et commandit molaribus suis, ut comedat inopes
de terra, et pauperes ex hominibus.

15 Sanguisugæ duæ sunt filiæ, dicentes: Affer, Affer.
Tria sunt insaturabilia, et quartum, quod num-
quam dicit: Sufficit.

16 Infernus, et os vulvæ,
et terra, quæ non satiatur aqua: ignis vero
numquam dicit: Sufficit.

17 Oculum, qui subsannat patrem, et qui despicit
partum matris suæ,

(5) Ps 17, 31. — (6) Dt 4, 2; 12, 32.

- effodiant eum corvi de torrentibus, et comedant eum filii aquilæ.
- 18 Tria sunt difficilia mihi, et quartum penitus ignoro: quattuor difficilia
- 19 Viam aquilæ in cælo, viam colubri super petram,
viam navis in medio mari, et viam viri in adolescentia.
- 20 Talis est et via mulieris adulteræ, quæ comedit, et tergens os suum dicit: Non sum operata malum.
- 21 Per tria movetur terra, et quartum non potest sustinere: quattuor intolerabilia
- 22 Per servum cum regnaverit: per stultum cum saturatus fuerit cibo:
- 23 per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta: et per ancillam cum fuerit heres dominæ suæ.
- 24 Quattuor sunt minima terræ, et ipsa sunt sapientiora sapientibus. quattuor animalia sapientia
- 25 Formicæ, populus infirmus, qui præparat in messe cibum sibi:
- 26 lepusculus, plebs invalida, qui collocat in petra cubile suum:
- 27 regem locusta non habet, et egreditur universa per turmas suas:
- 28 stellio manibus nititur, et moratur in ædibus regis.
- 29 Tria sunt, quæ bene gradiuntur, et quartum, quod incedit feliciter: quattuor bene gradientes
- 30 Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit occursum:
- 31 gallus succinctus lumbos: et aries: nec est rex, qui resistat ei.
- 32 Est qui stultus apparuit postquam elevatus est in sublime: si enim intellexisset, ori suo imposuisset manum. silentium ori imponendum
- 33 Qui autem fortiter premit ubera ad eliciendum lac, exprimit butyrum: et qui vehementer emungit, elicit sanguinem: et qui provocat iras, producit discordias.

Quæ a
rege vi-
tanda et
facienda
sint

2. Verba Lamuelis regis, 31, 1—9
- 31** ¹ Verba Lamuelis regis. Visio, qua erudit eum mater sua.
- ² Quid dilecte mi, quid dilecte uteri mei, quid dilecte votorum meorum?
- ³ Ne dederis mulieribus substantiam tuam, et divitias tuas ad delendos reges.
- ⁴ Noli regibus, o Lamuel, noli regibus dare vinum: quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas;
- ⁵ et ne forte bibant, et obliviscantur iudiciorum, et mutent causam filiorum pauperis.
- ⁶ Date siceram mærentibus, et vinum his, qui amaro sunt animo:
- ⁷ bibant, et obliviscantur egestatis suæ, et doloris sui non recordentur amplius.
- ⁸ Aperi os tuum muto, et causis omnium filiorum qui pertranseunt:
- ⁹ aperi os tuum, decerne quod iustum est, et iudica inopem et pauperem.

3. Laus mulieris fortis, 31, 10—31

Mater
familias
describitur

- ¹⁰ Mulierem fortem quis inveniet? procul, et de ultimis finibus pretium eius.
- ¹¹ Confidit in ea cor viri sui, et spoliis non indigebit.
- ¹² Reddet ei bonum, et non malum, omnibus diebus vitæ suæ.
- ¹³ Quæsivit lanam et linum, et operata est consilio manuum suarum.
- ¹⁴ Facta est quasi navis institoris, de longe portans panem suum.
- ¹⁵ Et de nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, et cibaria ancillis suis.
- ¹⁶ Consideravit agrum, et emit eum: de fructu manuum suarum plantavit vineam.
- ¹⁷ Accinxit fortitudine lumbos suos, et roboravit brachium suum.
- ¹⁸ Gustavit, et vidit quia bona est negotiatio eius: non exstinguetur in nocte lucerna eius.

- 19 Manum suam misit ad fortia, et digiti eius apprehenderunt fusum.
- 20 Manum suam aperuit inopi, et palmas suas extendit ad pauperem.
- 21 Non timebit domui suæ a frigoribus nivis: omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus.
- 22 Stragulatam vestem fecit sibi: byssus, et purpura indumentum eius.
- 23 Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum senatoribus terræ.
- 24 Sindonem fecit, et vendidit, et cingulum tradidit Chananæo.
- 25 Fortitudo et decor indumentum eius, et ridebit in die novissimo.
- 26 Os suum aperuit sapientiæ, et lex clementiæ in lingua eius.
- 27 Consideravit semitas domus suæ, et panem otiosa non comedit.
- 28 Surrexerunt filii eius, et beatissimam prædicaverunt: vir eius, et laudavit eam.
- 29 Multæ filiæ congregaverunt divitias: tu supergressa es universas.
- 30 Fallax gratia, et vana est pulchritudo: mulier timens Dominum ipsa laudabitur.
- 31 Date ei de fructu manuum suarum: et laudent eam in portis opera eius.

laudatur

ECCLESIASTES, QUI AB HEBRÆIS COHELETH APPELLATUR

Prologus 1, 1—11

Vanus
est labor
hominis,
quia om-
nia eos-
dem cur-
sus con-
stantissi-
me ser-
vant

1 ¹ Verba Ecclesiastæ, filii David, regis Ierusa-
lem.

² Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes: vanitas
vanitatum, et omnia vanitas. ³ Quid habet amplius
homo de universo labore suo, quo laborat sub
sole? ⁴ Generatio præterit, et generatio advenit:
terra autem in æternum stat. ⁵ Oritur sol, et oc-
cidit, et ad locum suum revertitur: ibique renascens,
⁶ gyrat per meridiem, et flectitur ad aquilonem:
lustrans universa in circuitu pergit spiritus, et in
circulos suos revertitur. ⁷ Omnia flumina intrant in
mare, et mare non redundat: ad locum, unde ex-
eunt flumina, revertuntur ut iterum fluant. ⁸ Cunctæ
res difficiles: non potest cas homo explicare ser-
mone. Non saturatur oculus visu, nec auris auditu
impletur. ⁹ Quid est quod fuit? ipsum quod fu-
turum est. Quid est quod factum est? ipsum
quod faciendum est. ¹⁰ Nihil sub sole novum, nec
valet quisquam dicere: Ecce hoc recens est: iam
enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt ante nos.
¹¹ Non est priorum memoria: sed nec eorum qui-
dem, quæ postea futura sunt, erit recordatio apud
eos, qui futuri sunt in novissimo.

PARS PRIOR

Vanitas omnium rerum, 1, 12—7, 1

In multa
sapientia
est indi-
gnatio
multa

1. Vanitas studii sapientiæ, 1, 12—18

¹² Ego Ecclesiastes fui rex Israel in Ierusalem

¹³ et proposui in animo meo quærere et investigare

sapienter de omnibus, quæ fiunt sub sole. Hanc occupationem pessimam dedit Deus filiis hominum, ut occuparentur in ea. ¹⁴ Vidi cuncta, quæ fiunt sub sole, et ecce universa vanitas, et afflictio spiritus. ¹⁵ Perversi difficile corriguntur, et stultorum infinitus est numerus. ¹⁶ Locutus sum in corde meo, dicens: Ecce magnus effectus sum, et præcessi omnes sapientia, qui fuerunt ante me in Ierusalem: et mens mea contemplata est multa sapienter, et didici. ¹⁷ Deditque cor meum ut scirem prudentiam, atque doctrinam, erroresque et stultitiam: et agnovi quod in his quoque esset labor, et afflictio spiritus, ¹⁸ eo quod in multa sapientia multa sit indignatio: et qui addit scientiam, addit et laborem.

2. Vanitas oblectamentorum, 2, 1—11

2 ¹ Dixi ego in corde meo: Vadam, et affluam deliciis, et fruar bonis. Et vidi quod hoc quoque esset vanitas. ² Risum reputavi errorem: et gaudio dixi: Quid frustra deciperis? ³ Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam, devitarumque stultitiam, donec viderem quid esset utile filiis hominum: quo facto opus est sub sole numero dierum vitæ suæ. ⁴ Magnificavi opera mea, ædificavi mihi domos, et plantavi vineas, ⁵ feci hortos, et pomaria, et consevi ea cuncti generis arboribus, ⁶ et exstruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarem silvam lignorum germantium, ⁷ possedi servos et ancillas, multamque familiam habui: armenta quoque, et magnos ovium greges ultra omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem: ⁸ coacervavi mihi argentum, et aurum, et substantias regum, ac provinciarum: feci mihi cantores, et cantatrices, et delicias filiorum hominum, scyphos, et urceos in ministerio ad vina fundenda: ⁹ et supergressus sum opibus omnes, qui ante me fuerunt in Ierusalem: sapientia quoque perseveravit mecum. ¹⁰ Et omnia, quæ desideraverunt oculi mei, non negavi eis: nec prohibui cor meum quin

Deliciæ
animum
huma-
num non
satiant

omni voluptate fruere, et oblectaret se in his, quæ præparaveram: et hanc ratus sum partem meam, si uterer labore meo. ¹¹ Cumque me convertissem ad universa opera, quæ fecerant manus meæ, et ad labores, in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem et afflictionem animi, et nihil permanere sub sole.

3. Vanitas sapientiæ ac divitiarum, 2, 12—26

Sapientis
et stulti
unus oc-
casus est

¹² Transivi ad contemplandam sapientiam, erroresque et stultitiam (quid est, inquam, homo, ut sequi possit regem Factorem suum?) ¹³ et vidi quod tantum præcederet sapientia stultitiam, quantum differt lux a tenebris. ¹⁴ Sapientis oculi in capite eius: stultus in tenebris ambulat: et didici quod unus utriusque esset interitus. ¹⁵ Et dixi in corde meo: Si unus et stulti et mei occasus erit, quid mihi prodest quod maiorem sapientiæ dedi operam? Locutusque cum mente mea, animadverti quod hoc quoque esset vanitas. ¹⁶ Non enim erit memoria sapientis similiter ut stulti in perpetuum, et futura tempora oblivione cuncta pariter operient: moritur doctus similiter ut indoctus. ¹⁷ Et idcirco tæduit me vitæ meæ videntem mala universa esse sub sole, et cuncta vanitatem et afflictionem spiritus.

divitiæ
heredi
cedunt

¹⁸ Rursus detestatus sum omnem industriam meam, qua sub sole studiosissime laboravi, habiturus heredem post me, ¹⁹ quem ignoro, utrum sapiens an stultus futurus sit, et dominabitur in laboribus meis, quibus desudavi et sollicitus fui; et est quidquam tam vanum? ²⁰ Unde cessavi, renuntiavitque cor meum ultra laborare sub sole. ²¹ Nam cum alius laboret in sapientia, et doctrina, et sollicitudine, homini otioso quæsitæ dimittit: et hoc ergo, vanitas, et magni malum. ²² Quid enim proderit homini de universo labore suo, et afflictione spiritus, qua sub sole cruciatus est?

(14) Pr 17, 24; Inf 8, 1.

²³ Cuncti dies eius doloribus et ærumnis pleni sunt, nec per noctem mente requiescit: et hoc nonne vanitas est?

²⁴ Nonne melius est comedere et bibere, et ostendere animæ suæ bona de laboribus suis? et hoc de manu Dei est. ²⁵ Quis ita devorabit, et deliciis affluet ut ego? ²⁶ Homini bono in conspectu suo dedit Deus sapientiam, et scientiam, et lætitiā: peccatori autem dedit afflictionem, et curam superfluum, ut addat, et congreget, et tradat ei qui placuit Deo: sed et hoc vanitas est, et cassa sollicitudo mentis.

4. Vanitas laborum humanorum, 3, 1—22

3 ¹ Omnia tempus habent, et suis spatiis trans-eunt universa sub cælo. ² Tempus nascendi, et tempus moriendi. Tempus plantandi, et tempus evellendi quod plantatum est. ³ Tempus occidendi, et tempus sanandi: Tempus destruendi, et tempus ædificandi. ⁴ Tempus flendi, et tempus ridendi. Tempus plangendi, et tempus saltandi. ⁵ Tempus spargendi lapides, et tempus colligendi. Tempus amplexandi, et tempus longe fieri ab amplexibus. ⁶ Tempus acquirendi, et tempus perdendi. Tempus custodiendi, et tempus abiiciendi. ⁷ Tempus scindendi, et tempus consuendi. Tempus tacendi, et tempus loquendi. ⁸ Tempus dilectionis, et tempus odii. Tempus belli, et tempus pacis. ⁹ Quid habet amplius homo de labore suo?

¹⁰ Vidi afflictionem, quam dedit Deus filiis hominum, ut distendantur in ea. ¹¹ Cuncta fecit bona in tempore suo, et mundum tradidit disputationi eorum, ut non inveniat homo opus, quod operatus est Deus ab initio usque ad finem. ¹² Et cognovi quod non esset melius nisi lætari, et facere bene in vita sua. ¹³ Omnis enim homo, qui comedit et bibit, et videt bonum de labore suo, hoc donum Dei est. ¹⁴ Didici quod omnia opera, quæ fecit Deus, perseverent in perpetuum: non possumus eis quidquam addere, nec auferre, quæ fecit Deus ut timeatur. ¹⁵ Quod factum est, ipsum per-

homo bonis suis fruatur

Vicissitudines rerum atque ordines immutari nequeunt

in donis Dei lætandum est

manet: quæ futura sunt, iam fuerunt: et Deus instaurat quod abiit.

homo ut
iumentum
moritur

¹⁶ Vidi sub sole in loco iudicii impietatem, et in loco iustitiæ iniquitatem. ¹⁷ Et dixi in corde meo: lustum, et impium iudicabit Deus, et tempus omnis rei tunc erit. ¹⁸ Dixi in corde meo de filiis hominum, ut probaret eos Deus, et ostenderet similes esse bestiis. ¹⁹ Idcirco unus interitus est hominis, et iumentorum, et æqua utriusque condicio: sicut moritur homo, sic et illa moriuntur: similiter spirant omnia, et nihil habet homo iumento amplius: cuncta subiacent vanitati, ²⁰ et omnia pergunt ad unum locum: de terra facta sunt, et in terram pariter revertuntur. ²¹ Quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, et si spiritus iumentorum descendat deorsum?

in operibus
suis lætetur

²² Et deprehendi nihil esse melius quam lætari hominem in opere suo, et hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet, ut post se futura cognoscat?

5. Vanitas condicionum humauarum, 4, 1—5, 6

Oppressio
innocentium

4 ¹ Verti me ad alia, et vidi calumnias, quæ sub sole geruntur, et lacrimas innocentium, et neminem consolatorem: nec posse resistere eorum violentiæ, cunctorum auxilio destitutos. ² Et laudavi magis mortuos, quam viventes: ³ et feliciorem utroque iudicavi, qui necdum natus est, nec vidit mala quæ sub sole fiunt.

invidia
laborantium

⁴ Rursum contemplatus sum omnes labores hominum, et industrias animadverti patere invidiæ proximi: et in hoc ergo vanitas, et cura superflua est. ⁵ Stultus complicat manus suas, et comedit carnes suas, dicens: ⁶ Melior est pugillus cum requie, quam plena utraque manus cum labore, et afflictione animi.

labor
solitarii

⁷ Considerans repperi et aliam vanitatem sub sole: ⁸ unus est, et secundum non habet, non filium, non fratrem, et tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi eius divitiis: nec recogitat, dicens: Cui laboro, et fraudo animam meam bonis?

in hoc quoque vanitas est, et afflictio pessima. ⁹ Melius est ergo duos esse simul, quam unum: habent enim emolumentum societatis suæ: ¹⁰ si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli: quia cum ceciderit, non habet sublevantem se. ¹¹ Et si dormierint duo, fovēbuntur mutuo: unus quomodo calefiat? ¹² Et si quispiam prævaluerit contra unum, duo resistunt ei: funiculus triplex difficile rumpitur.

¹³ Melior est puer pauper et sapiens, regē sene et stulto, qui nescit prævidere in posterum. ¹⁴ Quod de carcere, catenisque interdum quis egrediatur ad regnum: et alius natus in regno, inopia consumatur. ¹⁵ Vidi cunctos viventes, qui ambulant sub sole cum adolescente secundo, qui consurget pro eo. ¹⁶ Infinitus numerus est populi omnium, qui fuerunt ante eum: et qui postea futuri sunt, non lætabuntur in eo; sed et hoc, vanitas et afflictio spiritus.

¹⁷ Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei, et appropinqua ut audias. Multo enim melior est obœdientia, quam stultorum victimæ, qui nesciunt quid faciunt mali.

5 ¹ Ne temere quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram Deo. Deus enim in cælo, et tu super terram: idcirco sint pauci sermones tui. ² Multas curas sequuntur somnia, et in multis sermonibus invenitur stultitia.

³ Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis et stulta promissio; sed quodcumque voveris, redde: ⁴ multoque melius est non vovere, quam post votum promissa non reddere. ⁵ Ne dederis os tuum ut peccare facias carnem tuam: neque dicas coram angelo: Non est providentia: ne forte iratus Deus contra sermones tuos, dissipet cuncta opera manuum tuarum. ⁶ Ubi multa sunt somnia, plurimæ sunt vanitates, et sermones innumeri: tu vero Deum time.

(17) 1 Sm 15, 22; Os 6, 6.

mobilitas
fortuna:
descri-
buntur

Deo obœ-
diendum

non
multa sed
multum
orandum

vota Deo
reddenda
sunt

6. Vanitas fortunarum, 5, 7—7, 1

Iustitia
subverti-
tur

⁷ Si videris calumnias egenorum, et violenta iudicia, et subverti iustitiam in provincia, non mireris super hoc negotio: quia excelso excelsior est alius, et super hos quoque eminentiores sunt alii, ⁸ et insuper universæ terræ rex imperat servienti.

divitiæ
non illi
stulto
prosunt

⁹ Avarus non implebitur pecunia: et qui amat divitias, fructum non capiet ex eis: et hoc ergo vanitas. ¹⁰ Ubi multæ sunt opes, multi et qui comedunt eas. Et quid prodest possessori, nisi quod cernit divitias oculis suis? ¹¹ Dulcis est somnus operanti, sive parum, sive multum comedat: saturitas autem divitis non sinit cum dormire. ¹² Est et alia infirmitas pessima, quam vidi sub sole: divitiæ conservatæ in malum domini sui. ¹³ Pereunt enim in afflictione pessima: generavit filium, qui in summa egestate erit. ¹⁴ Sicut egressus est nudus de utero matris suæ, sic revertetur, et nihil auferet secum de labore suo. ¹⁵ Miserabilis prorsus infirmitas: quo modo venit, sic revertetur. Quid ergo prodest ei quod laboravit in ventum? ¹⁶ Cunctis diebus vitæ suæ comedit in tenebris et in curis multis, et in ærumna atque tristitia.

qui dono
fruendi
caret

¹⁷ Hoc itaque visum est mihi bonum ut comedat quis, et bibat, et fruatur lætitia ex labore suo, quo laboravit ipse sub sole numero dierum vitæ suæ, quos dedit ei Deus, et hæc est pars illius. ¹⁸ Et omni homini, cui dedit Deus divitias, atque substantiam, potestatemque ei tribuit ut comedat ex eis, et fruatur parte sua, et lætetur de labore suo: hoc est donum Dei. ¹⁹ Non enim satis recordabitur dierum vitæ suæ, eo quod Deus occupet deliciis cor eius.

sed ho-
minibus
extraneis

6 ¹ Est et aliud malum, quod vidi sub sole, et quidem frequens apud homines: ² Vir, cui dedit Deus divitias, et substantiam, et honorem, et nihil deest animæ suæ ex omnibus, quæ desiderat: nec tribuit ei potestatem Deus ut comedat

(12) Iob 20, 20. — (14) Iob 1, 21; 1 Tim 6, 7.

ex eo, sed homo extraneus vorabit illud: hoc vanitas, et miseria magna est. ³ Si genuerit quisquam centum liberos, et vixerit multos annos, et plures dies ætatis habuerit, et anima illius non utatur bonis substantiæ suæ, sepulturaque careat: de hoc ego pronuntio quod melior illo sit abortivus. ⁴ Frustra enim venit, et pergit ad tenebras, et oblivione delebitur nomen eius. ⁵ Non vidit solem, neque cognovit distantiam boni et mali: ⁶ etiam si duobus millibus annis vixerit, et non fuerit perfruitus bonis: nonne ad unum locum properant omnia?

⁷ Omnis labor hominis in ore eius: sed anima eius non implebitur. ⁸ Quid habet amplius sapiens a stulto? et quid pauper nisi ut pergat illuc, ubi est vita? ⁹ Melius est videre quod cupias, quam desiderare quod nescias. Sed et hoc vanitas est, et præsumptio spiritus.

¹⁰ Qui futurus est, iam vocatum est nomen eius: et scitur quod homo sit, et non possit contra fortio-rem se in iudicio contendere. ¹¹ Verba sunt plurima, multamque in disputando habentia vanitatem.

7 ¹ Quid necesse est homini maiora se quærere, cum ignoret quid conducat sibi in vita sua numero dierum peregrinationis suæ, et tempore, quod velut umbra præterit? Aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit?

PARS ALTERA

Præcepta sapientiæ, 7, 2—12, 8

1. De recta vitæ via, 7, 2—25

² Melius est nomen bonum, quam unguenta pretiosa: et dies mortis die nativitatis. ³ Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii: in illa enim finis cunctorum admonetur hominum,

(2) Pr 22, 1.

stultæ
cupidita-
tes non
expleantur

quia om-
nia a Deo
præordi-
nata sunt

Melius
eligen-
dum

et vivens cogitat quid futurum sit. ⁴ Melior est ira risu: quia per tristitiam vultus, corrigitur animus delinquentis. ⁵ Cor sapientium ubi tristitia est, et cor stultorum ubi lætitia. ⁶ Melius est a sapiente corripi, quam stultorum adulatione decipi; ⁷ quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti: sed est hoc vanitas. ⁸ Calumnia conturbat sapientem, et perdet robor cordis illius. ⁹ Melior est finis orationis, quam principium. Melior est patiens arrogante.

in varietatibus
acquiescendum

¹⁰ Ne sis velox ad irascendum: quia ira in sinu stulti requiescit. ¹¹ Ne dicas: Quid putas causæ est quod priora tempora meliora fuere quam nunc sunt? stulta enim est huiusmodi interrogatio. ¹² Utilior est sapientia cum divitiis, et magis prod-est videntibus solem. ¹³ Sicut enim protegit sapientia, sic protegit pecunia; hoc autem plus habet eruditio et sapientia, quod vitam tribuunt possessori suo. ¹⁴ Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. ¹⁵ In die bona frui bonis, et malam diem præcave; sicut enim hanc, sic et illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum iustas querimonias.

in medio
standum
est

¹⁶ Hæc quoque vidi in diebus vanitatis meæ: Iustus perit in iustitia sua, et impius multo vivit tempore in malitia sua. ¹⁷ Noli esse iustus multum: neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas. ¹⁸ Ne impie agas multum: et noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo. ¹⁹ Bonum est te sustentare iustum, sed et ab illo ne subtrahas manum tuam: quia qui timet Deum, nihil negligit. ²⁰ Sapientia confortavit sapientem super decem principes civitatis. ²¹ Non est enim homo iustus in terra, qui faciat bonum, et non peccet. ²² Sed et cunctis sermonibus, qui dicuntur, ne accommodes cor tuum: ne forte audias servum tuum maledicentem tibi; ²³ scit enim conscientia tua, quia et tu crebro maledixisti aliis. ²⁴ Cuncta tentavi in sapientia. Dixi: Sapiens efficiar: et ipsa

(21) 1 Rg 8, 46; 2 Par 6, 36; Pr 20, 9; 1 Io 1, 8.

longius recessit a me, ²⁵ multo magis quam erat: et alta profunditas, quis inveniet eam?

2. De muliere ac rege, 7, 26—8, 9

²⁶ Lustravi universa animo meo, ut scirem, et considerarem, et quærerem sapientiam, et rationem: et ut cognoscerem impietatem stulti, et errorem imprudentium: ²⁷ et inveni amariorem morte mulierem, quæ laqueus venatorum est, et sagena cor eius, vincula sunt manus illius. Qui placet Deo, effugiet illam: qui autem peccator est, capiatur ab illa. ²⁸ Ecce hoc inveni, dixit Ecclesiastes, unum et alterum, ut invenirem rationem, ²⁹ quam adhuc quærit anima mea, et non inveni. Virum de mille unum repperi, mulierem ex omnibus non inveni. ³⁰ Solummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum, et ipse se infinitis miscuerit quæstionibus.

Quis talis ut sapiens est? et quis cognovit solutionem verbi?

S ¹ Sapientia hominis lucet in vultu eius, et potentissimus faciem illius commutabit. ² Ego os regis observo, et præcepta iuramenti Dei. ³ Ne festines recedere a facie eius, neque permoneas in opere malo: quia omne, quod voluerit, faciet: ⁴ et sermo illius potestate plenus est: nec dicere ei quisquam potest: Quare ita facis? ⁵ Qui custodit præceptum, non experietur quidquam mali. Tempus et responsonem cor sapientis intelligit. ⁶ Omni negotio tempus est, et opportunitas, et multa hominis afflictio: ⁷ quia ignorat præterita, et futura nullo scire potest nuntio. ⁸ Non est in hominis potestate prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis, nec sinitur quiescere ingruente bello, neque salvabit impietas impium. ⁹ Omnia hæc consideravi, et dedi cor meum in cunctis operibus, quæ fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum.

(1) Sup 2, 14.

Mulier
fugienda

regi obæ-
diendum
est

3. De ordine et administratōne mundi, 8, 10—9, 12

Sors in-
æqualis
toleranda

¹⁰ Vidi impios sepultos: qui etiam cum adhuc viverent, in loco sancto erant, et laudabantur in civitate quasi iustorum operum. Sed et hoc vanitas est. ¹¹ Etenim quia non profertur cito contra malos sententia, absque timore ullo filii hominum perpetrant mala. ¹² Attamen peccator ex eo quod centies facit malum, et per patientiam sustentatur, ego cognovi quod erit bonum timentibus Deum, qui verentur faciem eius. ¹³ Non sit bonum impio, nec prolongentur dies eius, sed quasi umbra transeant qui non timent faciem Domini. ¹⁴ Est et alia vanitas, quæ fit super terram: sunt iusti, quibus mala proveniunt, quasi opera egerint impiorum: et sunt impii, qui ita securi sunt, quasi iustorum facta habeant. Sed et hoc vanissimum iudico. ¹⁵ Laudavi igitur lætitiā quod non esset homini bonum sub sole, nisi quod comederet, et biberet, atque gauderet: et hoc solum secum auferret de labore suo in diebus vitæ suæ, quos dedit ei Deus sub sole.

guberna-
tio Dei
non scruta-
tanda

¹⁶ Et apposui cor meum ut scirem sapientiam, et intelligerem distentionem, quæ versatur in terra: est homo, qui diebus et noctibus somnum non capit oculis. ¹⁷ Et intellexi quod omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem eorum, quæ fiunt sub sole: et quanto plus laboraverit ad quærendum, tanto minus inveniat: etiam si dixerit sapiens se nosse, non poterit reperire.

9 ¹ Omnia hæc tractavi in corde meo, ut curiose intelligerem: Sunt iusti atque sapientes, et opera eorum in manu Dei: et tamen nescit homo utrum amore, an odio dignus sit: ² sed omnia in futurum servantur incerta, eo quod universa æque eveniant iusto et impio, bono et malo, mundo et immundo, immolanti victimas, et sacrificia contemnent. Sicut bonus, sic et peccator: ut periurus, ita et ille qui verum deierat. ³ Hoc est pessimum inter omnia, quæ sub sole fiunt, quia eadem cunctis eveniunt. Unde et corda filiorum hominum imple-

tur malitia, et contemptu in vita sua, et post hæc ad inferos deducuntur. ⁴ Nemo est qui semper vivat, et qui huius rei habeat fiduciam: melior est canis vivus leone mortuo. ⁵ Viventes enim sciunt se esse morituros, mortui vero nihil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem: quia oblivioni tradita est memoria eorum. ⁶ Amor quoque, et odium, et invidiæ simul perierunt, nec habent partem in hoc sæculo, et in opere, quod sub sole geritur.

⁷ Vade ergo et comede in lætitia panem tuum, et bibe cum gaudio vinum tuum: quia Deo placent opera tua. ⁸ Omni tempore sint vestimenta tua candida, et oleum de capite tuo non deficiat. ⁹ Perfruere vita cum uxore, quam diligis, cunctis diebus vitæ instabilitatis tuæ, qui dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tuæ: hæc est enim pars in vita, et in labore tuo, quo laboras sub sole. ¹⁰ Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas. ¹¹ Verti me ad aliud, et vidi sub sole, nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam: sed tempus, casumque in omnibus. ¹² Nescit homo finem suum: sed sicut pisces capiuntur hamo, et sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo supervenerit.

4. De sapientia æstimanda, 9, 13—10, 15

¹³ Hanc quoque sub sole vidi sapientiam, et probavi maximam: ¹⁴ Civitas parva, et pauci in ea viri: venit contra eam rex magnus, et vallavit eam, extruxitque munitiones per gyrum, et perfecta est obsidio. ¹⁵ Inventusque est in ea vir pauper et sapiens, et liberavit urbem per sapientiam suam, et nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. ¹⁶ Et dicebam ego, meliorem esse sapientiam fortitudine: quomodo ergo sa-

sed vita
perfruen-
dum est

Sapientia
pauperis
contemp-
ta urbem
liberat

pientia pauperis contempta est, et verba eius non sunt audita? ¹⁷ Verba sapientium audiuntur in silentio plus quam clamor principis inter stultos. ¹⁸ Melior est sapientia, quam arma bellica: et qui in uno peccaverit, multa bona perdet.

10 ¹ Muscæ morientes perdunt suavitatem unguenti. Pretiosior est sapientia et gloria, parva et ad tempus stultitia. ² Cor sapientis in dextera eius, et cor stulti in sinistra illius. ³ Sed et in via stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos æstimat.

sapientia
rectam
agendi
rationem
iradit

⁴ Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris: quia curatio faciet cessare peccata maxima. ⁵ Est malum quod vidi sub sole, quasi per errorem egrediens a facie principis: ⁶ positum stultum in dignitate sublimi, et divites sedere deorsum. ⁷ Vidi servos in equis: et principes ambulantes super terram quasi servos. ⁸ Qui fodit foveam, incidet in eam, et qui dissipat sepem, mordebit eum coluber. ⁹ Qui transfert lapides, affligetur in eis: et qui scindit ligna, vulnerabitur ab eis. ¹⁰ Si retusum fuerit ferrum, et hoc non ut prius, sed hebetatum fuerit, multo labore exacuatur, et post industriam sequetur sapientia: ¹¹ Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet qui occulte detrahit. ¹² Verba oris sapientis gratia: et labia insipientis præcipitabunt eum: ¹³ Initium verborum eius stultitia, et novissimum oris illius error pessimus. ¹⁴ Stultus verba multiplicat. Ignorat homo quid ante se fuerit: et quid post se futurum sit, quis ei poterit indicare? ¹⁵ Labor stultorum affliget eos, qui nesciunt in urbem pergere.

5. De principibus, divitibus et egentibus, 10, 16—11, 3

Principi-
bus et
divitibus
non ma-
ledicen-
dum

¹⁶ Væ tibi terra, cuius rex puer est, et cuius principes mane comedunt. ¹⁷ Beata terra, cuius rex nobilis est, et cuius principes vescuntur in tempore suo ad reficiendum, et non ad luxuriam. ¹⁸ In

(8) Pr 26, 27; Sir 27, 29.

pluribus humiliabitur contignatio, et in infirmitate manuum perstillabit domus. ¹⁹ In risum faciunt panem, et vinum ut epulentur viventes: et pecuniæ obœdiunt omnia. ²⁰ In cogitatione tua regi ne detrahas, et in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti: quia et aves cæli portabunt vocem tuam, et qui habet pennas annuntiabit sententiam.

11 ¹ Mitte panem tuum super transeuntes aquas: quia post tempora multa invenies illum. ² Da partem septem, necnon et octo: quia ignoras quid futurum sit mali super terram. ³ Si repletæ fuerint nubes, imbrem super terram effundent. Si ceciderit lignum ad austrum, aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit.

6. De vitæ institutione, 11, 4—12, 8

⁴ Qui observat ventum, non seminat: et qui considerat nubes, numquam metet. ⁵ Quomodo ignoras quæ sit via spiritus, et qua ratione compingantur ossa in ventre prægnantis; sic nescis opera Dei, qui fabricator est omnium. ⁶ Mane semina semen tuum, et vespere ne cesset manus tua: quia nescis quid magis oriatur, hoc aut illud: et si utrumque simul, melius erit.

⁷ Dulce lumen, et delectabile est oculis videre solem. ⁸ Si annis multis vixerit homo, et in his omnibus lætatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis, et dierum multorum: qui cum venerint, vanitatis arguentur præterita.

⁹ Lætare ergo iuvenis in adolescentia tua, et in bono sit cor tuum in diebus iuventutis tuæ, et ambula in viis cordis tui, et in intuitu oculorum tuorum: et scito quod pro omnibus his adducet te Deus in iudicium. ¹⁰ Aufer iram a corde tuo, et amove malitiam a carne tua. Adolescentia enim et voluptas vana sunt.

12 ¹ Memento Creatoris tui in diebus iuventutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis, et appropinquent anni, de quibus dicas: Non mihi placent, ² antequam tenebrescat sol, et lumen, et luna, et stellæ, et revertantur nubes post

egentibus
bene faciendum

Strenue
laborandum

bonis
fructum

sed cum
timore
Dei

præsertim in
diebus iuventutis

pluviam: ³ quando commovebuntur custodes domus, et nutabunt viri fortissimi, et otiosæ erunt molentes in minuto numero, et tenebrescent videntes per foramina: ⁴ et claudent ostia in platea, in humilitate vocis molentis, et consurgent ad vocem volucris, et obsurdescent omnes filix carminis. ⁵ Excelsa quoque timebunt, et formidabunt in via, florebit amygdalus, impinguabitur locusta, et dissipabitur capparitis: quoniam ibit homo in domum æternitatis suæ, et circuibunt in platea plangentis. ⁶ Antequam rumpatur funiculus argenteus, et recurat vitta aurea, et coneratur hydria super fontem, et confringatur rota super cisternam, ⁷ et revertatur pulvis in terram suam unde erat, et spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.

⁸ Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, et omnia vanitas.

Epilogus, 12, 9—14

⁹ Cumque esset sapientissimus Ecclesiastes, docuit populum, et enarravit quæ fecerat: et investigans composuit parabolas multas. ¹⁰ Quæsitivè verba utilia, et conscripsit sermones rectissimos, ac veritate plenos. ¹¹ Verba sapientium sicut stimuli, et quasi clavi in altum defixi, quæ per magistrorum consilium data sunt a pastore uno.

¹² His amplius filii mi ne requiras. Faciendi plures libros nullus est finis: frequensque meditatio, carnis afflictio est. ¹³ Finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time, et mandata eius observa: hoc est enim omnis homo: ¹⁴ et cuncta, quæ fiunt, adducet Deus in iudicium pro omni errato, sive bonum, sive malum illud sit.

Laus
sapientix

summa
sapientix

CANTICUM CANTICO- RUM SALOMONIS,

QUOD HEBRAICE DICITUR
SIR HASIRIM

PARS PRIOR

Amor sponsorum, 1, 1—5, 1

I. Ante nuptias, 1, 1—3, 5

1. Desiderium sponsæ, 1, 1—7

1 ¹ Osculetur me osculo oris sui: quia meliora
sunt ubera tua vino,

² fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum
nomen tuum: ideo adolescentulæ dilexe-
runt te.

³ Trahe me: post te curremus in odorem unguen-
torum tuorum. Introduxit me rex in cel-
laria sua:

exsultabimus et lætabimur in te, memores ube-
rum tuorum super vinum: recti diligunt te.

⁴ Nigra sum, sed formosa, filiæ Ierusalem, sicut
tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis.

⁵ Nolite me considerare quod fusca sim, quia
decoloravit me sol:

filii matris meæ pugnaverunt contra me, po-
suerunt me custodem in vineis: vineam
meam non custodivi.

⁶ Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pa-
scas, ubi cubes in meridie,
ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.

Sponsa

decolora-
ta

sponsum
concupi-
scit

⁷ Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres,
egredere, et abi post vestigia gregum, et pascere
hædos tuos iuxta tabernacula pastorum.

2. Laudatio sponsi et sponsæ, 1, 8—2, 3

Laudatio
sponsi

⁸ Equitatu meo in curribus Pharaonis assimilavi
te amica mea.

⁹ Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis: collum
tuum sicut monilia.

¹⁰ Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas
argento.

laudatio
sponsæ

¹¹ Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea
dedit odorem suum.

¹² Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter
ubera mea commorabitur.

¹³ Botrus cypri dilectus meus mihi, in vineis
Engaddi.

laudatio
alterna

¹⁴ Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra
es, oculi tui columbarum.

¹⁵ Ecce tu pulcher es dilecte mi, et decorus. Lec-
tulus noster floridus:

¹⁶ tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia
nostra cypressina.

2 ¹ Ego flos campi, et lilium convallium.

² Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter
filias.

³ Sicut malus inter ligna silvarum, sic dilectus
meus inter filios.

Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi:
et fructus eius dulcis gutturi meo.

3. Gaudia amoris, 2, 4—7

Sponsa
amore
languet

⁴ Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in
me caritatem.

⁵ Fulcite me floribus, stipate me malis: quia
amore languo.

⁶ Læva eius sub capite meo, et dextera illius
amplexabitur me.

7 Adiuvo vos filiæ Ierusalem per capreas, cervosque camporum,
ne suscitatis, neque evigilare faciatis dilectam,
quoadusque ipsa velit.

4. Amplexus sponsi visitantis, 2, 8—17

8 Vox dilecti mei, ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles:

9 similis est dilectus meus capræ, hinnuloque cervorum.

En ipse stat post parietem nostrum respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.

10 En dilectus meus loquitur mihi: Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, et veni.

11 Iam enim hiems transiit, imber abiit, et recessit.

12 Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit: vox turturis audita est in terra nostra:

13 ficus protulit grossos suos: vineæ florentes dederunt odorem suum.

Surge, amica mea, speciosa mea, et veni:

14 columba mea in foraminibus petræ, in caverna maceriæ,

ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis:

vox enim tua dulcis, et facies tua decora.

15 Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas: nam vinea nostra floruit.

16 Dilectus meus mihi, et ego illi, qui pascitur inter lilia

17 donec aspiret dies, et inclinentur umbræ.

Revertere: similis esto, dilecte mi, capræ, hinnuloque cervorum super montes Bether.

5. Amplexus sponsæ quærentis, 3, 1—5

3¹ In lectulo meo per noctes quæsivi quem diligit anima mea: quæsivi illum, et non inveni.

2 Surgam, et circuibo civitatem:

per vicos et plateas quæram quem diligit anima mea: quæsivi illum, et non inveni.

Sponsi ac sponsæ

unitas perfecta

Sponsa sponsum

invenit
ac tenet

³ Invenerunt me vigiles, qui custodiunt civitatem:
Num quem diligit anima mea, vidistis:

⁴ Paululum cum pertransissem eos, inveni quem
diligit anima mea:
tenui eum: nec dimittam donec introducam
illum in domum matris meae, et in cubi-
culum genitricis meae.

⁵ Adiuro vos filiae Ierusalem per capreas, cer-
vosque camporum,
ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam
donec ipsa velit.

II. In nuptiis, 3, 6—5, 1

Gloria
sponsi
advenien-
tis

⁶ Quae est ista, quae ascendit per desertum sicut
virgula fumi
ex aromatibus myrrhae, et thuris, et universi
pulveris pigmentarii?

⁷ En lectulum Salomonis sexaginta fortes am-
biunt ex fortissimis Israel:

⁸ omnes tenentes gladios, et ad bella doctissimi:
uniuscuiusque ensis super femur suum propter
timores nocturnos.

⁹ Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Li-
bani:

¹⁰ columnas eius fecit argenteas, reclinatorium
aureum,
ascensum purpureum: media caritate constravit
propter filias Ierusalem:

¹¹ Egredimini et videte filiae Sion regem Salo-
monem
in diademate, quo coronavit illum mater sua
in die desponsationis illius, et in die laetitiae
cordis eius.

pulchri-
tudo
sponsae
ductae

⁴ ¹ Quam pulchra es amica mea, quam pulchra
es! Oculi tui columbarum, absque eo, quod
intrinsicus latet.

Capilli tui sicut greges caprarum, quae ascen-
derunt de monte Galaad.

² Dentes tui sicut greges tonsarum, quae ascen-
derunt de lavacro,

- omnes gemellis fetibus, et sterilis non est inter eas.
- ³ Sicut vitta coccinea, labia tua: et eloquium tuum, dulce.
Sicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ, absque eo, quod inrinsecus latet.
- ⁴ Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis: mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.
- ⁵ Duo ubera tua, sicut duo hinnuli capræ gemelli, qui pascuntur in liliis,
- ⁶ donec aspiret dies, et inclinentur umbræ, vadam ad montem myrrhæ, et ad collem thuris.
- ⁷ Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te.
- ⁸ Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni:
coronaberis de capite Amanæ, de vertice Sanir et Hermon,
de cubilibus leonum, de montibus pardorum.
- ⁹ Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, et in uno crine colli tui.
- ¹⁰ Quam pulchræ sunt mammæ tuæ soror mea sponsa!
pulchrora sunt ubera tua vino, et odor unguentorum tuorum super omnia aromata.
- ¹¹ Favus distillans labia tua sponsa, mel et lac sub lingua tua: et odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris.
- ¹² Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus.
- ¹³ Emissiones tuæ paradisi malorum punicorum cum pomorum fructibus. Cypri cum nardo,
- ¹⁴ nardus et crocus, fistula et cinnamomum cum universis lignis Libani, myrrha et aloë cum omnibus primis unguentis.
- ¹⁵ Fons hortorum: puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano.

voluptas
nuptialis
amborum

16 Surge aquilo, et veni auster, perfla hortum meum, et fluant aromata illius.

5 ¹ Veniat dilectus meus in hortum suum, et comedat fructum pomorum suorum.

Veni in hortum meum soror mea sponsa, messui myrrham meam cum aromatibus meis:

comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo:

comedite amici, et bibite, et inebriamini carissimi.

PARS ALTERA

Amor coniugum, 5, 2—8, 14

I. Separatorum, 5, 2—7, 10

1. Negligentia et emendatio sponsæ, 5, 2—6, 9

2 Ego dormio, et cor meum vigilat: vox dilecti mei pulsantis:

Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea:

quia caput meum plenum est rore, et cincinni mei guttis noctium.

3 Exspoliavi me tunica mea, quomodo induar illa?

lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos?

4 Dilectus meus misit manum suam per foramen, et venter meus intremuit ad tactum eius.

5 Surrexi, ut aperirem dilecto meo: manus meæ stillaverunt myrrham, et digiti mei pleni myrrha probatissima.

6 Pessulum ostii mei aperui dilecto meo: at ille declinaverat, atque transierat. Anima mea liquefacta est, ut locutus est:

quæsivi, et non inveni illum: vocavi, et non respondit mihi.

7 Invenerunt me custodes qui circumeunt civitatem: percusserunt me, et vulneraverunt me: tulerunt pallium meum mihi custodes murorum.

Sponsa
dilecto
non sta-
tim aperit

declinan-
tem quæ-
rens vul-
neratur

- 8 Adiuvo vos filiæ Ierusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nuntietis ei quia amore lan-
gueo.
- 9 Qualis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mulierum?
qualis est dilectus tuus ex dilecto, quia sic ad-
iurasti nos?
- 10 Dilectus meus candidus et rubicundus, electus
ex millibus.
- 11 Caput eius aurum optimum: Comæ eius sicut
elatæ palmarum, nigræ quasi corvus.
- 12 Oculi eius sicut columbæ super rivulos aqua-
rum, quæ lacte sunt lotæ, et resident iuxta
fluenta plenissima.
- 13 Genæ illius sicut areolæ aromatum consitæ a
pigmentariis. Labia eius lilia distillantia
myrrham primam.
- 14 Manus illius tornatiles aureæ, plenæ hyacinthis.
Venter eius eburneus, distinctus sapphiris.
- 15 Crura illius columnæ marmoreæ, quæ fundatæ
sunt super bases aureas. Species eius ut
Libani, electus ut cedri.
- 16 Guttur illius suavissimum, et totus desidera-
bilis: talis est dilectus meus, et ipse est
amicus meus, filiæ Ierusalem.
- 17 Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima mulie-
rum?
quo declinavit dilectus tuus, et quæremus eum
tecum?
- 6 ¹ Dilectus meus descendit in hortum suum ad
areolam aromatum, ut pascatur in hortis, et
lilia colligat.
- ² Ego dilecto meo, et dilectus meus mihi, qui
pascitur inter lilia.
- ³ Pulchra es amica mea, suavis, et decora sicut
Ierusalem: terribilis ut castrorum acies
ordinata.
- ⁴ Averte oculos tuos a me, quia ipsi me avo-
lare fecerunt.

fillabus
Ierusa-
lem dilec-
tum
describit

cum eo
coniungl-
tur

laudibus
extollitur

Capilli tui sicut grex caprarum, quæ apparuerunt de Galaad.

⁵ Dentes tui sicut grex ovium, quæ ascenderunt de lavacro, omnes gemellis fetibus, et sterilis non est in eis.

⁶ Sicut cortex mali punici, sic genæ tuæ absque occultis tuis.

⁷ Sexaginta sunt reginæ, et octoginta concubinæ, et adolescentularum non est numerus.

⁸ Una est columba mea, perfecta mea, una est matris suæ, electa genitrici suæ.

Viderunt eam filiæ, et beatissimam prædicaverunt: reginæ et concubinæ, et laudaverunt eam.

⁹ Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata?

2. Tentatio et victoria sponsæ, 6, 10—7, 10

In hortu
nucum

¹⁰ Descendi in hortum nucum, ut viderem poma convallium, et inspicerem si florisset vinea, et germinassent mala punica.

¹¹ Nescivi: anima mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab.

blanditiis
seductio-
ris pellicitur

¹² Revertere, revertere Sulamitis: revertere, revertere, ut intueamur te.

7 ¹ Quid videbis in Sulamite, nisi choros castrorum?

Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia principis!

Iuncturæ femorum tuorum, sicut monilia, quæ fabricata sunt manu artificis.

² Umbilicus tuus crater tornatilis, numquam indigens poculis.

Venter tuus sicut acervus tritici, vallatus liliis.

³ Duo ubera tua, sicut duo hinnuli gemelli capræ.

- ⁴ Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscinae in Hesebon, quae sunt in porta filiae multitudinis.
Nasus tuus sicut turris Libani, quae respicit contra Damascus.
- ⁵ Caput tuum ut Carmelus: et comae capitis tui, sicut purpura regis vincta canalibus.
- ⁶ Quam pulchra es, et quam decora carissima, in deliciis!
- ⁷ Statura tua assimilata est palmae, et ubera tua botris.
- ⁸ Dixi: Ascendam in palmam, et apprehendam fructus eius:
et erunt ubera tua sicut botri vineae: et odor oris tui sicut malorum.
- ⁹ Guttur tuum sicut vinum optimum,
dignum dilecto meo ad potandum, labisque et dentibus illius ad ruminandum.
- ¹⁰ Ego dilecto meo, et ad me conversio eius.

at dilecto
fidem
servat

II. Coniunctorum, 7, 11—8, 14

- ¹¹ Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, comoremur in villis. ¹² Mane surgamus ad vineas,
videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica:
ibi dabo tibi ubera mea.
- ¹³ Mandragorae dederunt odorem. in portis nostris omnia poma:
nova et vetera, dilecte mi, servavi tibi.
- 8** ¹ Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meae,
ut inveniam te foris, et deosculer te, et iam me nemo despiciat?
- ² Apprehendam te, et ducam in domum matris meae: ibi me docebis,
et dabo tibi poculum ex vino condito, et mustum malorum granatorum meorum.
- ³ Laeva eius sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me.

Sponsa
amplexum
desiderat

4 Adiuro vos filiæ Ierusalem, ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit.

dilecto
innititur

5 Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum?

unitatem
perpetuam
optat

Sub arbore malo suscitavi te: ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua.

6 Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum:

quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio,

lampades eius lampades ignis atque flammarum.

7 Aquæ multæ non potuerunt extinguere caritatem, nec flumina obruent illam:

si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam.

quam
meretur

8 Soror nostra parva, et ubera non habet; quid faciemus sorori nostræ in die quando alloquenda est?

9 Si murus est, ædificemus super eum propugnacula argentea:

si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis.

10 Ego murus: et ubera mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens.

atque
consequitur

11 Vineam pacifico in ea, quæ habet populos: tradidit eam custodibus, vir affert pro fructu eius mille argenteos.

12 Vineam meam coram me est.

Mille tui pacifici, et ducenti his, qui custodiunt fructus eius.

13 Quæ habitas in hortis, amici auscultant: fac me audire vocem tuam.

14 Fuge dilecte mi, et assimilare capræ, hinnuloque cervorum super montes aromatum.

LIBER SAPIENTIÆ

PARS PRIOR

Tractatio philosophica, 1, 1—9, 19

I. Condiciones sapientiæ acquirendæ, 1, 1—2, 25

1. Studium pietatis, 1, 1—16

1 ¹ Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quærite illum:

Simplicitas cordis

² quoniam invenitur ab his, qui non tentant illum: apparet autem eis, qui fidem habent in illum:

³ perversæ enim cogitationes separant a Deo: probata autem virtus corripit insipientes.

⁴ Quoniam in malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.

⁵ Spiritus enim sanctus disciplinæ effugiet fictum, et auferet se a cogitationibus, quæ sunt sine intellectu, et corripietur a superveniente iniquitate.

⁶ Benignus est enim spiritus sapientiæ, et non liberabit maledicum a labiis suis:

iustitia linguæ

quoniam renem illius testis est Deus, et cordis illius scrutator est verus, et linguæ eius auditor.

(1) 1 Rg 3, 9; Is 56, 1. — (2) 2 Par 15, 2. — (6) Gal 5, 22. — Ir 17, 10.

- 7 Quoniam spiritus Domini replevit orbem terrarum: et hoc, quod continet omnia, scientiam habet vocis.
- 8 Propter hoc qui loquitur iniqua, non potest latere, nec praeteriet illum corripiens iudicium.
- 9 In cogitationibus enim impii interrogatio erit: sermonum autem illius auditio ad Deum veniet, ad correptionem iniquitatum illius.
- 10 Quoniam auris zeli audit omnia, et tumultus murmurationum non abscondetur.
- 11 Custodite ergo vos a murmuratione, quae nihil prodest, et a detractioe parcite linguæ, quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit: os autem, quod mentitur, occidit animam.
- 12 Nolite zelare mortem in errore vitæ vestræ, neque acquiratis perditionem in operibus manuumstrarum.
- 13 Quoniam Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione vivorum.
- 14 Creavit enim, ut essent omnia: et sanabiles fecit nationes orbis terrarum: et non est in illis medicamentum exterminii, nec inferorum regnum in terra.
- 15 Iustitia enim perpetua est, et immortalis.
- 16 Impii autem manibus et verbis accersierunt illam: et æstimantes illam amicam, defluerunt,
et sponsiones posuerunt ad illam: quoniam digni sunt qui sint ex parte illius.

2. Vitatio impietatis, 2, 1—25

- 2¹ Dixerunt enim cogitantes apud se non recte: Exiguum, et cum tædio est tempus vitæ nostræ, et non est refrigerium in fine hominis, et non est qui agnitus sit reversus ab inferis:
2² quia ex nihilo nati sumus, et post hoc erimus tamquam non fuerimus:

(7) Is 6, 3. — (13) Ez 18, 32; 33, 11. — (1) Job 7, 1; 14, 1.

bonitas
operum
sectanda
est

Impii
immortalitatem
negantes

quoniam fumus flatus est in naribus nostris:
et sermo scintilla ad commovendum cor nostrum:

3 qua exstincta, cinis erit corpus nostrum, et spiritus diffundetur tamquam mollis aer, et transibit vita nostra tamquam vestigium nubis, et sicut nebula dissolvetur, quæ fugata est a radiis solis, et a calore illius aggravata:

4 et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus, et nemo memoriam habebit operum nostrorum.

5 Umbræ enim transitus est tempus nostrum, et non est reversio finis nostri: quoniam consignata est, et nemo revertitur.

6 Venite ergo, et fruamur bonis quæ sunt, et utamur creatura tamquam in iuventute celeriter.

luxuriantes

7 Vino pretioso, et unguentis nos impleamus: et non prætereat nos flos temporis.

8 Coronemus nos rosis, antequam marcescant: nullum pratium sit, quod non pertranseat luxuria nostra.

9 Nemo nostrum exsors sit luxuriæ nostræ: ubique relinquamus signa lætitiæ: quoniam hæc est pars nostra, et hæc est sors.

10 Opprimamus pauperem iustum, et non parcamus viduæ, nec veterani revereamur canos multi temporis.

iustum opprimentes

11 Sit autem fortitudo nostra lex iustitiæ: quod enim infirmum est, inutile invenitur.

12 Circumveniamus ergo iustum, quoniam inutilis est nobis, et contrarius est operibus nostris, et improperat nobis peccata legis, et diffamat in nos peccata disciplinæ nostræ.

13 Promittit se scientiam Dei habere, et filium Dei se nominat.

(5) 1 Par 29, 15. — (6) Is 22, 13; 56, 12; 1 Cor 15, 32. — (13) Mt 27, 43.

- 14 Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. 15 Gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius, et immutatæ sunt viæ eius.
- 16 Tamquam nugaces æstimati sumus ab illo, et abstinet se a viis nostris tamquam ab imunditiis, et præfert novissima iustorum, et gloriatur patrem se habere Deum.
- 17 Videamus ergo si sermones illius veri sint, et tentemus quæ ventura sunt illi, et sciemus quæ erunt novissima illius.
- 18 Si enim est verus filius Dei, suscipiet illum, et liberabit eum de manibus contrariorum.
- 19 Contumelia et tormento interrogemus eum, ut sciamus reverentiam eius, et probemus patientiam illius.
- 20 Morte turpissima condemnemus eum: erit enim ei respectus ex sermonibus illius.
- 21 Hæc cogitaverunt, et erraverunt: excæcavit enim illos malitia eorum.
- 22 Et nescierunt sacramenta Dei, neque mercedem speraverunt iustitiæ, nec iudicaverunt honorem animarum sanctarum.
- 23 Quoniam Deus creavit hominem inexterminabilem, et ad imaginem similitudinis suæ fecit illum.
- 24 Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum: 25 imitantur autem illum qui sunt ex parte illius.

II. Utilitas sapientiæ acquisitæ, 3, 1—6, 23

1. Pro omnibus in hac vita, 3, 1—4, 6

3 1 Iustorum autem animæ in manu Dei sunt, et non tanget illos tormentum mortis.

(14) Io 7, 7. — (18) Ps 21, 9; Ir 11, 19. — (23) Gn 1, 27; 2, 7; 5, 1; Sir 17, 1. — (24) Gn 3, 1. — (1) Dt 33, 3; Inf 5, 4.

sapientiæ
expertes
sunt

Iusti sunt
felices

- 2 Visi sunt oculis insipientium mori: et æstimata est afflictio exitus illorum: 3 et quod a nobis est iter, exterminium: illi autem sunt in pace.
- 4 Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est.
- 5 In paucis vexati, in multis bene disponentur: quoniam Deus tentavit eos, et invenit illos dignos se.
- 6 Tamquam aurum in fornace probavit illos, et quasi holocausti hostiam accepit illos, et in tempore erit respectus illorum. 7 Fulgebunt iusti, et tamquam scintillæ in arundineto discurrent.
- 6 Iudicabunt nationes, et dominabuntur populis, et regnabit Dominus illorum in perpetuum.
- 9 Qui confidunt in illo, intelligunt veritatem: et fideles in dilectione acquiescent illi: quoniam donum et pax est electis eius.
- 10 Impii autem secundum quæ cogitaverunt, correptionem habebunt: qui neglexerunt iustum, et a Domino recesserunt.
- 11 Sapientiam enim, et disciplinam qui abiicit, infelix est: et vacua est spes illorum, et labores sine fructu, et inutilia opera eorum.
- 12 Mulieres eorum insensatæ sunt, et nequissimi filii eorum. 13 Maledicta creatura eorum, quoniam felix est sterilis: et incoquinata, quæ nescivit thorum in delicto, habebit fructum in respectione animarum sanctarum:
- 14 et spado, qui non operatus est per manus suas iniquitatem, nec cogitavit adversus Deum nequissima: dabitur enim illi fidei donum electum, et sors in templo Dei acceptissima.
- 15 Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, et quæ non concidat radix sapientiæ.

impii vero infelices

quæ assertio probatur

(7) Mt 13, 43. — (8) 1 Cor 6, 2. — (14) Is 56, 4.

- 16 Filii autem adulterorum in inconsummatione erunt, et ab iniquo thoro semen exterminabitur.
- 17 Et si quidem longæ vitæ erunt, in nihilum computabuntur, et sine honore erit novissima senectus illorum.
- 18 Et si celerius defuncti fuerint, non habebunt spem, nec in die agnitionis allocutionem.
- 19 Nationis enim iniquæ diræ sunt consummationes.
- 4 ¹ O quam pulchra est casta generatio cum claritate: immortalis est enim memoria illius: quoniam et apud Deum nota est, et apud homines.
- 2 Cum præsens est, imitantur illam: et desiderant eam cum se eduxerit, et in perpetuum coronata triumphat incoinquinatorum certaminum præmium vincens.
- 3 Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, et spuria vitulamina non dabunt radices altas, nec stabile firmamentum collocabunt.
- 4 Et si in ramis in tempore germinaverint, infirmiter posita, a vento commovebuntur, et a nimietate ventorum eradicabuntur.
- 5 Confringentur enim rami inconsummati, et fructus illorum inutiles, et acerbi ad manducandum, et ad nihilum apti.
- 6 Ex iniquis enim somnis filii, qui nascuntur, testes sunt nequitiae adversus parentes in interrogatione sua.

2. Pro omnibus in morte, 4, 7—20

- 7 Iustus autem si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.
- 8 Senectus enim venerabilis est non diuturna, neque annorum numero computata: cani autem sunt sensus hominis, ⁹ et ætas senectutis vita immaculata.

(4) Ir 17, 6; Mt 7, 27.

Sapientes sunt venerabiles

- 10 Placens Deo factus est dilectus, et vivens inter peccatores translatus est.
- 11 Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius.
- 12 Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, et inconstantia concupiscentiæ transvertit sensum sine malitia.
- 13 Consummatus in brevi explevit tempora multa:
 14 placita enim erat Deo anima illius: propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum:
 populi autem videntes, et non intelligentes, nec ponentes in præcordiis talia:
- 15 quoniam gratia Dei, et misericordia est in sanctos eius, et respectus in electos illius.
- 16 Condemnat autem iustus mortuus vivos impios, et iuventus celerius consummata, longam vitam iniusti.
- 17 Videbunt enim finem sapientis, et non intelligent quid cogitaverit de illo Deus, et quare munierit illum Dominus.
- 18 Videbunt et contemnent eum: illos autem Dominus irridebit.
- 19 Et erunt post hæc decedentes sine honore, et in contumelia inter mortuos in perpetuum: quoniam dirumpet illos inflatos sine voce, et commovebit illos a fundamentis et usque ad supremum desolabuntur: et erunt gementes, et memoria illorum peribit.
- 20 Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, et traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum.

3. Pro omnibus in altera vita, 5, 1—24

- 5 ¹ Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos, qui se angustiaverunt, et qui abstulerunt labores eorum.

insipientes sine honore

Iusti ab impiis laudantur

(10) Hbr 11, 5.

- 2 Videntes turbabuntur timore horribili, et mirabuntur in subitatione insperatæ salutis,
- 3 dicentes intra se, pœnitentiam agentes, et præ angustia spiritus gementes.
Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum, et in similitudinem improperii.
- 4 Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, et finem illorum sine honore:
- 5 ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, et inter sanctos sors illorum est.
- 6 Ergo erravimus a via veritatis, et iustitiæ lumen non luxit nobis, et Sol intelligentiæ non est ortus nobis.
- 7 Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis, et ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravimus.
- 8 Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum iactantia quid contulit nobis?
- 9 Transierunt omnia illa tamquam umbra, et tamquam nuntius percurrens,
- 10 et tamquam navis, quæ pertransit fluctuantem aquam: cuius, cum præterierit, non est vestigium invenire, neque semitam carinæ illius in fluctibus:
- 11 aut tamquam avis, quæ transvolat in aere, cuius nullum invenitur argumentum itineris, sed tantum sonitus alarum verberans levem ventum: et scindens per vim itineris aerem: commotis alis transvolavit, et post hoc nullum signum invenitur itineris illius:
- 12 aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum, divisus aer continuo in se reclusus est, ut ignoretur transitus illius:
- 13 sic et nos nati continuo desivimus esse: et virtutis quidem nullum signum valuimus ostendere: in malignitate autem nostra consumpti sumus.
- 14 Talia dixerunt in inferno hi, qui peccaverunt:

(4) Sup 3, 2. — (9) 1 Par 29, 15; Sup 2, 5. — (10) Pr 30, 19.

- 15 quoniam spes impii tamquam lanugo est, quæ a vento tollitur: et tamquam spuma gracilis, quæ a procella dispergitur: et tamquam fumus, qui a vento diffusus est: et tamquam memoria hospitis unius diei prætereuntis.
- 16 Iusti autem in perpetuum vivent, et apud Dominum est merces eorum, et cogitatio illorum apud Altissimum.
- 17 Ideo accipient regnum decoris, et diadema speciei de manu Domini: quoniam dextera sua teget eos, et brachio sancto suo defendet illos.
- 18 Accipiet armaturam zelus illius, et armabit creaturam ad ultionem inimicorum.
- 19 Induet pro thorace iustitiam, et accipiet pro galea iudicium certum.
- 20 sumet scutum inexpugnabile æquitatem:
21 acuet autem duram iram in lanceam, et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos.
- 22 Ibunt directe emissiones fulgurum, et tamquam a bene curvato arcu nubium exterminabuntur, et ad certum locum insilient.
- 23 Et a petrosa ira plenæ mittentur grandines, excandescet in illos aqua maris, et flumina concurrent duriter.
- 24 Contra illos stabit spiritus virtutis, et tamquam turbo venti dividet illos: et ad eremum perducet omnem terram iniquitas illorum, et malignitas evertet sedes potentium.

4. Pro regibus et iudicibus, 6, 1—23

- 6** ¹ Melior est sapientia quam vires: et vir prudens quam fortis.
² Audite ergo reges, et intelligite, discite iudices finium terræ.

a Domino coronantur et defenduntur

Durissimum iudicium sapientia evitabunt

(15) Ps 1, 4; Pr 10, 28; 11, 7. — (18) Ps 17, 40; Eph 6, 13. — (1) Ecl 9, 18.

- 3 Præbete aures vos, qui continetis multitudines,
et placetis vobis in turbis nationum:
- 4 quoniam data est a Domino potestas vobis, et
virtus ab Altissimo,
qui interrogabit opera vestra, et cogitationes
scrutabitur:
- 5 quoniam cum essetis ministri regni illius, non
recte iudicastis nec custodistis legem ius-
titiae, neque secundum voluntatem Dei
ambulastis.
- 6 Horrende et cito apparebit vobis: quoniam iu-
dicium durissimum his, qui præsumunt, fiet.
- 7 Exiguo enim conceditur misericordia: potentes
autem potenter tormenta patientur.
- 8 Non enim subtrahet personam cuiusquam Deus,
nec verebitur magnitudinem cuiusquam:
quoniam pusillum et magnum ipse fecit, et
æqualiter cura est illi de omnibus.
- 9 Fortioribus autem fortior instat cruciatio.
- 10 Ad vos ergo reges sunt hi sermones mei, ut
discatis sapientiam, et non excidatis.
- 11 Qui enim custodierint iusta iuste, iustificabun-
tur: et qui didicerint ista, invenient quid
respondeant.
- 12 Concupiscite ergo sermones meos, diligite il-
los, et habebitis disciplinam.
- 13 Clara est, et quæ numquam marcescit sapientia,
et facile videtur ab his qui diligunt eam, et in-
venitur ab his qui quærunt illam.
- 14 Præoccupat qui se concupiscunt, ut illis se
prior ostendat.
- 15 Qui de luce vigilaverit ad illam, non laborabit:
assidentem enim illam foribus suis inveniet.
- 16 Cogitare ergo de illa, sensus est consummatus:
et qui vigilaverit propter illam, cito securus
erit.

quæ a
quærenil-
bus facile
invenitur

(4) Rom 13, 1. — (8) Dt 10, 17; 2 Par 19, 7; Sir 35, 15;
Act 10, 34; Rom 2, 11; Gal 2, 6; Eph 6, 9; Col 3, 25;
1 Ptr 1, 17.

- 17 Quoniam dignos se ipsa circuit quærens, et in viis ostendit se illis hilariter, et in omni providentia occurrit illis.
- 18 Initium enim illius verissima est disciplinæ concupiscentia. 19 Cura ergo disciplinæ, dilectio est: et dilectio, custodia legum illius est: custoditio autem legum, consummatio incorruptionis est: 20 incorruptio autem facit esse proximum Deo. 21 Concupiscentia itaque sapientiæ deducit ad regnum perpetuum.
- 22 Si ergo delectamini sedibus, et sceptris o reges populi, diligite sapientiam, ut in perpetuum regnetis. 23 Diligite lumen sapientiæ omnes qui præestis populis.

et ad
regnum
perpetu-
um dedu-
cit

III. Natura sapientiæ commendatæ,

6, 24—9, 19

1. Omnibus hominibus patet, 6, 24—7, 6

- 24 Quid est autem sapientia, et quemadmodum facta sit referam: et non abscondam a vobis sacramenta Dei, sed ab initio nativitatis investigabo, et ponam in lucem scientiam illius, et non præteribo veritatem:
- 25 neque cum invidia tabescente iter habeo: quoniam talis homo non erit particeps sapientiæ.
- 26 Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum: et rex sapiens stabilimentum populi est.
- 27 Ergo accipite disciplinam per sermones meos, et proderit vobis.
- 7 ¹ Sum quidem et ego mortalis homo, similis omnibus, et ex genere terreni illius, qui prior factus est, et in ventre matris figuratus sum caro, ² decem mensium tempore coagulatus sum in san-

Salomon
introduc-
tus affir-
mat

omnes
hominea
similes
esse

(2) Iob 10, 10.

guine, ex semine hominis, et delectamento somni conveniente.

- 3 Et ego natus accepi communem aerem, et in similiter factam decidi terram, et primam vocem similem omnibus emisi plorans.
 4 In involumentis nutritus sum, et curis magnis.
 6 Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium. 8 Unus ergo introitus est omnibus ad vitam, et similis exitus.

2. Mater omnium honorum est, 7, 7--21

Thesaurus
 infinitus

- 7 Propter hoc optavi, et datus est mihi sensus: et invocavi, et venit in me spiritus sapientiæ:
 8 et præposui illam regnis et sedibus, et divitias nihil esse duxi in comparatione illius.
 9 Nec comparavi illi lapidem pretiosum: quoniam omne aurum in comparatione illius, arena est exigua, et tamquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius.
 10 Super salutem et speciem dilexi illam, et propositui pro luce habere illam: quoniam inextinguibile est lumen illius.
 11 Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius,
 12 et lætatus sum in omnibus: quoniam antecederat me ista sapientia, et ignorabam quoniam horum omnium mater est.
 13 Quam sine fictione didici, et sine invidia communico, et honestatem illius non abscondo.
 14 Infinitus enim thesaurus est hominibus: quo qui usi sunt, participes facti sunt amicitiae Dei, propter disciplinæ dona commendati.
 15 Mihi autem dedit Deus dicere ex sententia, et præsumere digna horum, quæ mihi dantur: quoniam ipse sapientiæ dux est, et sapientium emendator:

et artifex
 omnium

(6) Iob 1, 21; 1 Tim 6, 7. — (9) Iob 28, 15; Pr 8, 11 — (11) 1 Rg 3, 13; Mt 6, 33.

- 16 in manu enim illius et nos, et sermones nostri, et omnis sapientia, et operum scientia et disciplina.
- 17 Ipse enim dedit mihi horum, quæ sunt, scientiam veram: ut sciam dispositionem orbis terrarum, et virtutes elementorum,
- 18 initium, et consummationem, et medietatem temporum, vicissitudinum permutationes, et commutationes temporum,
- 19 anni cursus, et stellarum dispositiones, 20 naturas animalium, et iras bestiarum, vim ventorum, et cogitationes hominum, differentias virgultorum, et virtutes radicum,
- 21 et quæcumque sunt absconsa et improvisa, didici: omnium enim artifex docuit me sapientia.

3. Filia Dei est, 7, 22—8, 1

- 22 Est enim in illa spiritus intelligentiæ, sanctus, unicus, multiplex, subtilis, disertus, mobilis, incoquinatus, certus, suavis, amans bonum, acutus, quem nihil vetat, benefaciens, 23 humanus, benignus, stabilis, certus, securus, omnem habens virtutem, omnia prospiciens, et qui capiat omnes spiritus: intelligibilis, mundus, subtilis.
- 24 Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia: attingit autem ubique propter suam munditiam.
- 25 Vapor est enim virtutis Dei, et emanatio quædam est claritatis omnipotentis Dei sincera: et ideo nihil inquinatum in eam incurrit;
- 26 candor est enim lucis æternæ, et speculum sine macula Dei maiestatis, et imago bonitatis illius.
- 27 Et cum sit una, omnia potest: et in se permanens omnia innovat,

Imago
bonitatis
illius

(26) Hbr 1, 3.

- et per nationes in animas sanctas se transfert, amicos Dei et prophetas constituit.
- 28 Neminem enim diligit Deus, nisi eum, qui cum sapientiâ inhabitat.
- 29 Est enim hæc speciosior sole, et super omnem dispositionem stellarum, luci comparata invenitur prior. 30 Illi enim succedit nox, sapientiâ autem non vincit malitia.
- 8 ¹ Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter.

4. Sapientiâ summe diligenda est, 8, 2—16

Salomon
introduc-
tus variis
rationi-
bus id de-
monstrat

- 2 Hanc amavi, et exquisivi a iuventute mea, et quæsi sponsum mihi eam assumere, et amator factus sum formæ illius.
- 3 Generositatem illius glorificat, contubernium habens Dei: sed et omnium Dominus dilexit illam.
- 4 Doctrinæ enim est disciplinæ Dei, et electrix operum illius.
- 5 Et si divitiæ appetuntur in vita, quid sapientiâ locupletius, quæ operatur omnia?
- 6 Si autem sensus operatur: quis horum, quæ sunt, magis quam illa est artifex?
- 7 Et si iustitiam quis diligit: labores huius magnas habent virtutes: sobrietatem enim, et prudentiam docet, et iustitiam, et virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus.
- 8 Et si multitudinem scientiæ desiderat quis, scit præterita, et de futuris æstimat: scit versutias sermonum, et dissolutiones argumentorum: signa et monstra scit antequam fiant, et eventus temporum et sæculorum.
- 9 Proposui ergo hanc adducere mihi ad convivendum: sciens quoniam mecum communicabit de bonis, et erit allocutio cogitationis et tædii mei.

- 10 Habebo propter hanc claritatem ad turbas, et honorem apud seniores iuvenis:
 11 et acutus inveniar in iudicio, et in conspectu potentium admirabilis ero, et facies principum mirabuntur me:
 12 tacentem me sustinebunt, et loquentem me respicient, et sermocinante me plura, manus ori suo imponent.
 13 Præterea habeo per hanc, immortalitatem: et memoriam æternam his, qui post me futuri sunt, relinquam.
 14 Disponam populos: et nationes mihi erunt subditæ. 15 Timebunt me audientes reges horrendi: in multitudine videbor bonus, et in bello fortis.
 16 Intrans in domum meam, conquiescam cum illa: non eoim habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus illius, sed lætitiã et gaudium.

5. Sapientia infimis precibus impetranda est, 8, 17—9, 19

- 17 Hæc cogitans apud me, et commemorans in corde meo: quoniam immortalitas est in cognatione sapientiæ,
 18 et in amicitia illius delectatio bona, et in operibus manuum illius honestas sine defectioe,
 et in certamine loquelæ illius sapientia, et præclaritas in communicatione sermonum ipsius:
 circuibam quærens, ut mihi illam assumerem.
 19 Puer autem eram ingeniosus, et sortitus sum animam bonam.
 20 Et cum essem magis bonus, veni ad corpus incoinquoatum.
 21 Et ut scivi quooiam aliter non possem esse continens, nisi Deus det, et hoc ipsum erat sapientiæ, scire cuius esset hoc donum: adii Dõminum, et deprecatus sum illum, et dixi ex totis præcordiis meis.

Donum
Del est

quod Salomon ex totis præcordiis suis petit

- 9 ¹ Deus patrum meorum, et Domine misericordiæ, qui fecisti omnia verbo tuo,
² et sapientia tua constituisti hominem, ut dominaretur creaturæ, quæ a te facta est,
³ ut disponat orbem terrarum in æquitate et iustitia, et in directione cordis iudicium iudicet:
⁴ da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam, et noli me reprobare a pucris tuis:
⁵ quoniam servus tuus sum ego, et filius ancillæ tuæ, homo infirmus, et exigui temporis, et minor ad intellectum iudicii et legum.
⁶ Nam et si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapientia tua, in nihilum computabitur.
⁷ Tu elegisti me regem populo tuo, et iudicem filiorum tuorum, et filiarum:
⁸ et dixisti me ædificare templum in monte sancto tuo, et in civitate habitationis tuæ altare, similitudinem tabernaculi sancti tui, quod præparasti ab initio:
⁹ et tecum sapientia tua, quæ novit opera tua, quæ et affuit tunc cum orbem terrarum faceres, et sciebat quid esset placitum oculis tuis, et quid directum in præceptis tuis.
¹⁰ Mitte illam de cælis sanctis tuis, et a sede magnitudinis tuæ, ut mecum sit et mecum laboret, ut sciam quid acceptum sit apud te:
¹¹ scit enim illa omnia, et intelligit, et deducet me in operibus meis sobrie, et custodiet me in sua potentia.
¹² Et erunt accepta opera mea, et disponam populum tuum iuste, et ero dignus sedium patris mei.
¹³ Quis enim hominum poterit scire consilium Dei? aut quis poterit cogitare quid velit Deus?

(1) 1 Rg 3, 9. — (5) Ps 115, 16. — (7) 1 Par 28, 4 s.; 2 Par 1, 9. — (9) Pr 8, 22, 27; Io 1, 1. — (13) Is 40, 13; Rom 11, 34; 1 Cor 2, 16.

- 14 Cogitationes enim mortalium timidæ, et incertæ providentiæ nostræ.
- 15 Corpus enim, quod corrumpitur, aggravat animam, et terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.
- 16 Et difficile æstimamus quæ in terra sunt: et quæ in prospectu sunt, invenimus cum labore. Quæ autem in cælis sunt quis investigabit?
- 17 Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, et miseris spiritum sanctum tuum de altissimis:
- 18 et sic correctæ sint scimitæ eorum, qui sunt in terris, et quæ tibi placent didicerint homines?
- 19 Nam per sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi Domine a principio.

PARS ALTERA

Demonstratio historica, 10, 1—19, 20

I. Sapientia patriarchas gubernavit, 10, 1—14

- 10 ¹ Hæc illum, qui primus formatus est a Deo pater orbis terrarum, cum solus esset creatus, custodivit, Adam
- ² et eduxit illum a delicto suo, et dedit illi virtutem continendi omnia.
- ³ Ab hac ut recessit iniustus in ira sua, per iram homicidii fraterni deperiit.
- ⁴ Propter quem, cum aqua deleret terram, sanavit iterum sapientia, per contemptibile lignum iustum gubernans. Noc
- ⁵ Hæc et in consensu nequitiae cum se nationes contulissent, scivit iustum, et conservavit sine querela Deo, et in filii misericordia fortem custodivit. Abraham

(1) Gn 1, 27. — (2) Gn 2, 7. — (3) Gn 4, 8. — (4) Gn 7, 21. — (5) Gn 11, 2.

- Lot 6 Hæc iustum a pereuntibus impiis liberavit fugientem, descendente igne in pentapolim:
7 quibus in testimonium nequitiae fumigabunda constat deserta terra, et incerto tempore fructus habentes arbores, et incredibilis animæ memoria stans figmentum salis.
8 Sapientiam enim prætereuntes non tantum in hoc lapsi sunt ut ignorarent bona, sed et insipientiæ suæ reliquerunt hominibus memoriam, ut in his, quæ peccaverunt, nec latere potuissent.
- 9 Sapientia autem hos, qui se observant, a doloribus liberavit.
- Iacob 10 Hæc profugum iræ fratris iustum deduxit per vias rectas, et ostendit illi regnum Dei, et dedit illi scientiam sanctorum:
honestavit illum in laboribus, et complevit labores illius.
11 In fraude circumvenientium illum affuit illi, et honestum fecit illum.
12 Custodivit illum ab inimicis, et a seductoribus tutavit illum,
et certamen forte dedit illi ut vinceret, et sciret quoniam omnium potentior est sapientia.
- 13 Hæc venditum iustum non dereliquit, sed a peccatoribus liberavit eum:
descenditque cum illo in foveam, 14 et in vinculis non dereliquit illum,
donec afferret illi sceptrum regni, et potentiam adversus eos, qui eum deprimebant:
et mendaces ostendit, qui maculaverunt illum, et dedit illi claritatem æternam.

II. Sapientia populum Dei gubernavit, 10, 15—19, 20

1. Eum mirabiliter deduxit, 10, 15—11, 4

- In exitu de Ægypto 15 Hæc populum iustum, et semen sine querela liberavit a nationibus, quæ illum deprimebant.

(6) Gn 19, 17. — (10) Gn 28, 5. 10. — (13) Gn 37, 28. — (14) Gn 41, 40; Act 7, 9. — (15) Ex 1, 11.

16 Intravit in animam servi Dei, et stetit contra reges horrendos in portentis et signis.

17 Et reddidit iustis mercedem laborum suorum, et deduxit illos in via mirabili: et fuit illis in velamento diei, et in luce stellarum per noctem:

18 transtulit illos per Mare Rubrum, et transvexit illos per aquam nimiam.

19 Inimicos autem illorum demersit in mare, et ab altitudine inferorum eduxit illos.

Ideo iusti tulerunt spolia impiorum, ²⁰ et decantaverunt Domine nomen sanctum tuum, et victricem manum tuam laudaverunt pariter:

21 quoniam sapientia aperuit os mutorum, et linguas infantium fecit disertas.

11 ¹ Direxit opera eorum in manibus prophetæ sancti.

² Iter fecerunt per deserta, quæ non habitabantur: et in locis desertis fixerunt casas.

³ Steterunt contra hostes, et de inimicis se vindicaverunt.

⁴ Siterunt, et invocaverunt te, et data est illis aqua de petra altissima, et requies sitis de lapide duro.

2. *Ægyptios et Chananæos punivit, 11, 5—12, 27*

⁵ Per quæ enim pœnas passi sunt inimici illorum, a defectione potus sui, et in eis, cum abundarent filii Israel, lætati sunt;

⁶ per hæc, cum illis deessent, bene cum illis actum est.

⁷ Nam pro fonte quidem sempiterni fluminis, humanum sanguinem dedisti iniustis.

⁸ Qui cum minuerentur in traductione infantium occisorum, dedisti illis abundantem aquam insperate,

in itinere
per deserta

Ægyptios
prius
admonuit

(18) Ex 14, 22; Ps 77, 13. — (19) Ex 12, 35. —
(20) Ex 15, 1. — (2) Ex 16, 1. — (3) Ex 17, 12. —
(4) Nm 20, 11.

- ⁹ ostendens per sitim, quæ tunc fuit, quemadmodum tuos exaltares, et adversarios illorum necares.
- ¹⁰ Cum enim tentati sunt, et quidem cum misericordia disciplinam accipientes, sciunt quemadmodum cum ira ludicati impii tormenta paterentur.
- ¹¹ Hos quidem tanquam pater monens probasti: illos autem tanquam durus rex interrogans condemnasti.
- ¹² Absentes enim et præsentis similiter torquebantur.
- ¹³ Duplex enim illos acceperat tædium, et genitus cum memoria præteritorum.
- ¹⁴ Cum enim audirent per sua tormenta bene secum agi, commemorati sunt Dominum, admirantes in finem exitus.
- ¹⁵ Quem enim in expositione prava proiectum deriserunt, in finem eventus mirati sunt: non similiter iustis sitientes.
- ¹⁶ Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum, quod quidam errantes colebant mutos serpentes, et bestias supervacuas, immisisti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam:
- ¹⁷ ut scirent quia per quæ peccat quis, per hæc et torquetur.
- ¹⁸ Non enim impossibilis erat omnipotens manus tua, quæ creavit orbem terrarum ex materia invisâ, immittere illis multitudinem ursorum, aut audaces leones,
- ¹⁹ aut novi generis ira plenas ignotas bestias, aut vaporem ignium spirantes, aut fumi odorem proferentes, aut horrendas ab oculis scintillas emittentes:
- ²⁰ quarum non solum læsura poterat illos exterminare, sed et aspectus per timorem occidere.

(16) Inf 12, 24. — (18) Lv 26, 22; Inf 16, 1; Ir 8, 17.

- 21 Sed et sine his uno spiritu poterant occidi per-
secutionem passi ab ipsis factis suis, et
dispersi per spiritum virtutis tuæ:
sed omnia in mensura, et numero, et pondere
disposuisti.
- 22 Multum enim valere, tibi soli supererat semper:
et virtuti brachii tui quis resistet?
- 23 Quoniam tamquam momentum stateræ, sic est
ante te orbis terrarum, et tamquam gutta
roris antelucani, quæ descendit in terram.
- 24 Sed misereris omnium, quia omnia potes, et
dissimulas peccata hominum propter pæni-
tentiam.
- 25 Diligis enim omnia quæ sunt, et nihil odisti eo-
rum quæ fecisti: nec enim odiens aliquid
constituisti, aut fecisti.
- 26 Quomodo autem posset aliquid permanere, nisi
tu voluisses? aut quod a te vocatum non
esset, conservaretur?
- 27 Parcis autem omnibus: quoniam tua sunt Do-
mine, qui amas animas.

12 ¹O quam bonus, et suavis est Domine spi-
ritus tuus in omnibus!

- 2 Ideoque eos, qui exerrant, partibus corripis:
et de quibus peccant, admones et alloqueris:
ut relicta malitia, credant in te Domine.
- 3 Illos enim antiquos inhabitatores terræ sanctæ
tuæ, quos exhorruisti, ⁴ quoniam odibilia
opera tibi faciebant per medicamina, et sa-
crificia iniusta, ⁵ et filiorum suorum nece-
tores sine misericordia,
et comestores viscerum hominum, et devora-
tores sanguinis a medio sacramento tuo,
⁶ et auctores parentes animarum inauxiliatarum
perdere voluisti per manus parentum nostro-
rum,
⁷ ut dignam perciperent peregrinationem puero-
rum Dei, quæ tibi omnium carior est terra.

Chana-
næis quo-
que lo-
cum pæ-
nitentiæ
dedit

(3) Dt 9, 2; 12, 29; 18, 12.

- ⁸ Sed et his tamquam hominibus pepercisti, et misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos paulatim exterminarent.
- ⁹ Non quia impotens eras in bello subiicere impios iustis, aut bestiis saevis, aut verbo duro simul exterminare:
- ¹⁰ sed partibus iudicans dabas locum pœnitentiæ, non ignorans, quoniam nequam est natio eorum, et naturalis malitia ipsorum, et quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum. ¹¹ Semen enim erat maledictum ab initio: nec timens aliquem, veniam dabas peccatis illorum.
- ¹² Quis enim dicit tibi: Quid fecisti? aut quis stabit contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit, si perierint nationes, quas tu fecisti?
- ¹³ Non enim est alius Deus quam tu, cui cura est de omnibus, ut ostendas quoniam non iniuste iudicas iudicium.
- ¹⁴ Neque rex, neque tyrannus in conspectu tuo inquirent de his, quos perdidisti.
- ¹⁵ Cum ergo sis iustus, iuste omnia disponis: ipsum quoque, qui non debet puniri, condemnare, exterum æstimas a tua virtute.
- ¹⁶ Virtus enim tua iustitiæ initium est: et ob hoc quod omnium Dominus es, omnibus te parcere facis.
- ¹⁷ Virtutem enim ostendis tu, qui non crederis esse in virtute consummatus, et horum, qui te nesciunt, audaciam traducis.
- ¹⁸ Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate iudicas, et cum magna reverentia disponis nos: subest enim tibi, cum volueris, posse.
- ¹⁹ Docuisti autem populum tuum per talia opera, quoniam oportet iustum esse et humanum,

(10) Ex 23, 30; Dt 7, 22. — (13) 1 Ptr 5, 7.

- et bonæ spei fecisti filios tuos: quoniam iudicans das locum in peccatis pænitiæ.
- 20 Si enim inimicos servorum tuorum, et debitos mortî, cum tanta cruciasti attentione, dans tempus et locum, per quæ possent mutari a malitiâ;
- 21 cum quanta diligentia iudicasti filios tuos, quorum parentibus iuramenta et conventiones dedisti bonarum promissionum?
- 22 Cum ergo das nobis disciplinam, inimicos nostros multipliciter flagellas, ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes: et cum de nobis iudicatur, speremus misericordiam tuam.
- 23 Unde et illis, qui in vita sua insensate et iniuste vixerunt, per hæc, quæ coluerunt, dedisti summa tormenta.
- 24 Etenim in erroris via diutius erraverunt, deos æstimantes hæc, quæ in animalibus sunt supervacua, infantium insensatorum more viventes.
- 25 Propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti.
- 26 Qui autem ludibriis et increpationibus non sunt correcti, dignum Dei iudicium experti sunt.
- 27 In quibus enim patientes indignabantur, per hæc quos putabant deos, in ipsis cum exterminarentur videntes, illum, quem olim negabant se nosse, verum Deum agnoverunt:
- propter quod et finis condemnationis eorum venit super illos.

3. Populum Dei ab errore idololatriæ servavit,
13, 1—15, 19

- 13** ¹ Vani autem sunt omnes homines, in quibus non subest scientia Dei: et de his, quæ videntur bona, non potuerunt intelligere eum, qui est, neque operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex:

A cultu
creatura-
rum Dei

(24) Sup 11, 16; Rom 1, 23. — (1) Rom 1, 18.

- 2 sed aut ignem, aut spiritum, aut citatum aerem,
aut gyrum stellarum, aut nimiam aquam, aut
solem et lunam, rectores orbis terrarum
deos putaverunt.
- 3 Quorum si specie delectati, deos putaverunt:
sciant quanto his dominator eorum speciosior
est; speciei enim generator hæc omnia con-
stituit.
- 4 Aut si virtutem, et opera eorum mirati sunt,
intelligant ab illis, quoniam qui hæc fecit, for-
tior est illis:
- 5 a magnitudine enim speciei, et creaturæ cog-
noscibiliter poterit creator horum videri.
- 6 Sed tamen adhuc in his minor est querela. Et
hi enim fortasse errant, Deum quærentes,
et volentes invenire.
- 7 Etenim cum in operibus illius conversentur, in-
quirunt: et persuasum habent quoniam
bona sunt quæ videntur.
- 8 Iterum autem nec his debet ignosci.
- 9 Si enim tantum potuerunt scire, ut possent
æstimare sæculum: quomodo huius Domi-
num non facilius invenerunt?
- 10 Infelices autem sunt, et inter mortuos spes il-
lorum est, qui appellaverunt deos opera
manuum hominum,
aurum et argentum, artis inventionem, et si-
militudines animalium, aut lapidem inuti-
lem opus manus antiquæ.
- 11 Aut si quis artifex faber de silva lignum rectum
secuerit, et huius docte eradat omnem cor-
ticem,
et arte sua usus, diligenter fabricet vas utile
in conversationem vitæ,
- 12 reliquius autem eius operis, ad præparationem
escæ abutatur:

et ope-
rum ho-
minum

(2) Dt 4, 19; 17, 3. — (7) Rom 1, 21. — (11) Is 44, 12;
1r 10, 3.

- ¹³ et reliquum horum, quod ad nullos usus facit, lignum curvum, et vorticibus plenum, sculpat diligenter per vacuitatem suam, et per scientiam suae artis figuret illud, et assimilet illud imagini hominis,
- ¹⁴ aut alicui ex animalibus illud comparet, perliniens rubrica, et rubicundum faciens fuco colorem illius, et omnem maculam, quae in illo est, perliniens:
- ¹⁵ et faciat ei dignam habitationem, et in pariete ponens illud, et confirmans ferro,
- ¹⁶ ne forte cadat, prospiciens illi, sciens quoniam non potest adiuuare se: imago enim est, et opus est illi adiutorium.
- ¹⁷ Et de substantia sua, et de filiis suis, et de nuptiis votum faciens inquirat. Non erubescit loqui cum illo, qui sine anima est:
- ¹⁸ et pro sanitate quidem infirmum deprecatur, et pro vita rogat mortuum, et in adiutorium inutilem invocat: ¹⁹ et pro itinere petit ab eo, qui ambulare non potest: et de acquirendo, et de operando, et de omnium rerum eventu petit ab eo, qui in omnibus est inutilis.

- 14** ¹ Iterum alius navigare cogitans, et per feros fluctus iter facere incipiens, ligno portante se, fragilius lignum invocat.
- ² Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit, et artifex sapientia fabricavit sua.
- ³ Tua autem, Pater, providentia gubernat: quoniam dedisti et in mari viam, et inter fluctus semitam firmissimam,
- ⁴ ostendens quoniam potens es ex omnibus salvare, etiam si sine arte aliquis adeat mare.
- ⁵ Sed ut non essent vacua sapientiae tuae opera: propter hoc etiam et exiguo ligno credunt homines animas suas, et transcentes mare per ratem liberati sunt:

(3) Ex 14, 22.

maledic-
to qui-
dem a
Deo

et Inven-
to ab ho-
minibus

- ⁶ sed et ab initio cum perirent superbi gigantes, spes orbis terrarum ad ratem confugiens, remisit saeculo semen nativitatis, quae manu tua erat gubernata.
- ⁷ Benedictum est enim lignum, per quod fit iustitia. ⁸ Per manus autem quod fit idolum, maledictum est et ipsum, et qui fecit illud: quia ille quidem operatus est: illud autem cum esset fragile, deus cognominatus est.
- ⁹ Similiter autem odio sunt Deo impius, et impietas eius. ¹⁰ Etenim quod factum est, cum illo, qui fecit, tormenta patietur.
- ¹¹ Propter hoc et in idolis nationum non erit respectus: quoniam creaturae Dei in odium factae sunt, et in tentationem animabus hominum, et in muscipulam pedibus insipientium.
- ¹² Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum: et adinventio illorum corruptio vitae est:
- ¹³ neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum. ¹⁴ Supervacuitas enim hominum haec advenit in orbem terrarum: et ideo brevis illorum finis est inventus.
- ¹⁵ Acerbo enim luctu dolens pater, cito sibi rapti filii fecit imaginem: et illum, qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tamquam deum colere coepit, et constituit inter servos suos sacra et sacrificia.
- ¹⁶ Deinde interveniente tempore, convalescente iniqua consuetudine, hic error tamquam lex custoditus est, et tyrannorum imperio colebantur figmenta.
- ¹⁷ Et hos, quos in palam homines honorare non poterant propter hoc quod longe essent, e longinquo figura eorum allata,

(6) Gn 6, 4; 7, 7. — (8) Ps 113, 4; Bar 6, 3.

- evidentem imaginem regis, quem honorare volebant, fecerunt: ut illum, qui aberat, tamquam præsentem colerent sua sollicitudine.
- 18 Provexit autem ad horum culturam et hos, qui ignorabant, artificis eximia diligentia.
- 19 Ille enim volens placere illi, qui se assumpsit, elaboravit arte sua, ut similitudinem in melius figuraret.
- 20 Multitudo autem hominum abducta per speciem operis, eum, qui ante tempus tamquam homo honoratus fuerat, nunc deum æstimaverunt.
- 21 Et hæc fuit vitæ humanæ deceptio: quoniam aut affectui, aut regibus deservientes homines, incommunicabile nomen lapidibus et lignis imposuerunt.
- 22 Et non suffecerat errasse eos circa Dei scientiam, sed et in magno viventes inscientiæ bello, tot et tam magna mala pacem appellant.
- 23 Aut enim filios suos sacrificantes, aut obscura sacrificia facientes, aut insanix plenas vigiliis habentes,
- 24 neque vitam, neque nuptias mundas iam custodiunt, sed alius alium per invidiam occidit, aut adulterans contristat:
- 25 et omnia commista sunt, sanguis, homicidium, furtum et fictio, corruptio et infidelitas, turbatio et periurium, tumultus bonorum,
- 26 Dei immemoratio, animarum inquinatio, nativitatis immutatio, nuptiarum inconstantia, inordinatio mœchiæ et impudicitix.
- 27 Infandorum enim idolorum cultura, omnis mali causa est, et initium et finis.
- 28 Aut enim dum lætantur, insaniunt: aut certe vaicinantur falsa, aut vivunt iniuste, aut peierant cito.

qui est
causa cuiuslibet
mali

(23) Dt 18, 10; Ir 7, 9.

- 29 Dum enim confidunt in idolis, quæ sine anima sunt, male iurantes noceri se non sperant.
- 30 Utraque ergo illis evenient digne, quoniam male senserunt de Deo, attendentes idolis, et iuraverunt iniuste, in dolo contemnentes iustitiam.
- 31 Non enim iuratorum virtus, sed peccantium pœna perambulat semper iniustorum prævaricationem.

defectio
ab iustitia

15 ¹ Tu autem Deus noster, suavis et verus es, patiens, et in misericordia disponens omnia.

² Etenim si peccaverimus, tui sumus, scientes magnitudinem tuam: et si non peccaverimus, scimus quoniam apud te sumus computati.

³ Nosse enim te, consummata iustitia est: et scire iustitiam, et virtutem tuam, radix est immortalitatis.

⁴ Non enim in errorem induxit nos hominum malæ artis excogitatio, nec umbra picturæ labor sine fructu, effigies sculpta per varios colores,

⁵ cuius aspectus insensato dat concupiscentiam, et diligit mortuæ imaginis effigiem sine anima.

⁶ Malorum amatores, digni sunt qui spem habeant in talibus, et qui faciunt illos, et qui diligunt, et qui colunt.

error voluntarius

⁷ Sed et figulus mollem terram premens laboriose fingit ad usus nostros unumquodque vas,

et de eodem luto fingit quæ munda sunt in usum vasa, et similiter quæ his sunt contraria:

horum autem vasorum quis sit usus, iudex est figulus.

⁸ Et cum labore vano deum fingit de eodem luto: ille qui paulo ante de terra factus fuerat,

(7) Rom 9, 21.

- et post pusillum reducit se unde acceptus est, repetitus animæ debitum quam habebat.
- ⁹ Sed cura est illi, non quia laboraturus est, nec quoniam brevis illi vita est, sed concertatur aurificibus et argentariis: sed et ærarios imitatur, et gloriam præfert, quoniam res supervacuas fingit.
- ¹⁰ Cinis est enim cor eius, et terra supervacua spes illius, et luto vilior vita eius:
- ¹¹ quoniam ignoravit qui se finxit, et qui inspiravit illi animam, quæ operatur, et qui insufflavit ei spiritum vitalem.
- ¹² Sed et æstimaverunt lusum esse vitam nostram, et conversationem vitæ compositam ad lucrum, et oportere undecumque etiam ex malo acquirere.
- ¹³ Hic enim scit se super omnes delinquere, qui ex terræ materia fragilia vasa, et sculptilia fingit.
- ¹⁴ Omnes enim insipientes, et infelices supra modum animæ superbi, sunt inimici populi tui, et imperantes illi:
- ¹⁵ quoniam omnia idola nationum deos æstimaverunt, quibus neque oculorum usus est ad videndum, neque nares ad percipiendum spiritum, neque aures ad audiendum, neque digiti manuum ad tractandum, sed et pedes eorum pigri ad ambulandum.
- ¹⁶ Homo enim fecit illos: et qui spiritum mutatus est, is finxit illos. Nemo enim sibi similem homo poterit Deum fingere.
- ¹⁷ Cum enim sit mortalis, mortuum fingit manibus iniquis. Melior enim est ipse his, quos colit, quia ipse quidem vixit, cum esset mortalis, illi autem numquam.
- ¹⁸ Sed et animalia miserrima colunt: insensata enim comparata his, illis sunt deteriora.

(15) Ps 113, 5; 134, 16.

¹⁹ Sed nec aspectu aliquis ex his animalibus bona potest conspicerere. Effugerunt autem Dei laudem, et benedictionem eius.

4. Eum etiam a pœnis idololatriæ servavit,
16, 1—19, 20

A plaga
bestiarum

16 ¹ Propter hæc, et per his similia passi sunt digne tormenta, et per multitudinem bestiarum exterminati sunt.

² Pro quibus tormentis bene disposuisti populum tuum, quibus dedisti concupiscentiam delectamenti sui novum saporem, escam parans eis ortyometram:

³ ut illi quidem concupiscentes escam propter ea, quæ illis ostensa et missa sunt, etiam a necessaria concupiscentia averterentur.

Hi autem in brevi inopes facti, novam gustaverunt escam.

⁴ Oportebat enim illis sine excusatione quidem supervenire interitum exercentibus tyrannidem: his autem tantum ostendere quemadmodum inimici eorum exterminabantur.

⁵ Etenim cum illis supervenit sæva bestiarum ira, morsibus perversorum colubrorum exterminabantur. ⁶ Sed non in perpetuum ira tua permansit,

sed ad correptionem in brevi turbati sunt, signum habentes salutis ad commemorationem mandati legis tuæ.

⁷ Qui enim conversus est, non per hoc, quod videbat, sanabatur, sed per te omnium salvatorem:

⁸ in hoc autem ostendisti inimicis nostris, quia tu es, qui liberas ab omni malo.

⁹ Illos enim locustarum, et muscarum occiderunt morsus, et non est inventa sanitas animæ illorum: quia digni erant ab huiusmodi exterminari.

(2) Nm 11, 31. — (5) Nm 21, 6. — (9) Ex 8, 24; 10, 4; Apc 9, 7.

- 10 Filios autem tuos, nec draconum venenatorum vicerunt dentes: misericordia enim tua adveniens sanabat illos.
- 11 In memoria enim sermonum tuorum examinabantur, et velociter salvabantur, ne in altam incidentes oblivionem, non possent tuo uti adiutorio.
- 12 Etenim neque herba, neque malagma sanavit eos, sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia.
- 13 Tu es enim, Domine, qui vitæ et mortis habes potestatem, et deducis ad portas mortis, et reducis:
- 14 homo autem occidit quidem per malitiam, et cum exierit spiritus, non revertetur, nec revocabit animam quæ recepta est:
- 15 sed tuam manum effugere impossibile est.
- 16 Negantes enim te nosse impii, per fortitudinem brachii tui flagellati sunt: novis aquis, et grandinibus, et pluvis persecutionem passi, et per ignem consumpti.
- 17 Quod enim mirabile erat, in aqua, quæ omnia exstinguit, plus ignis valebat: vindex est enim orbis iustorum.
- 18 Quodam enim tempore, mansuetabatur ignis, ne comburerentur quæ ad impios missa erant animalia: sed ut ipsi videntes scirent, quoniam Dei iudicio patiuntur persecutionem.
- 19 Et quodam tempore in aqua supra virtutem ignis, exardescibat undique, ut iniquæ terræ nationem exterminaret.
- 20 Pro quibus angelorum esca nutritisti populum tuum, et paratum panem de cælo præstitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, et omnis saporis suavitatem.
- 21 Substantia enim tua dulcedinem tuam, quam in filios habes, ostendebat: et deserviens unius-

a plaga
fulguris
ac tem-
pestatis

(13) Dt 32, 39; 1 Sm 2, 6; Tob 13, 2. — (16) Ex 9, 23.
— (20) Ex 16, 14; Nm 11, 7; Ps 77, 25; Io 6, 31.

- cuiusque voluntati, ad quod quisque vol-
bat, convertebatur.
- 22 Nix autem et glacies sustinebant vim ignis, et
non tabescebant: ut scirent quoniam fruc-
tus inimicorum
exterminabat ignis ardens in grandine et pluvia
coruscans.
- 23 Hic autem iterum ut nutrirentur iusti, etiam
suae virtutis oblitus est.
- 24 Creatura enim tibi Factori deserviens, exar-
descit in tormentum adversus iniustos: et
lenior fit ad benefaciendum pro his, qui
in te confidunt.
- 25 Propter hoc et tunc in omnia transfigurata om-
nium nutrici gratiæ tuæ deserviebat, ad
voluntatem eorum, qui a te desiderabant:
- 26 ut scirent filii tui, quos dilexisti Domine, quo-
niam non nativitatis fructus pascunt ho-
mines, sed sermo tuus hos, qui in te cre-
diderint, conservat.
- 27 Quod enim ab igne non poterat exterminari,
statim ab exiguo radio solis calefactum tabescebat:
- 28 ut notum omnibus esset, quoniam oportet præ-
venire solem ad benedictionem tuam, et
ad ortum lucis te adorare.
- 29 Ingrati enim spes tamquam hybernalis glacies
tabescet, et disperiet tamquam aqua su-
pervacua.

8 plaga
tenebra-
rum

- 17 ¹ Magna sunt enim iudicia tua Domine, et
inenarrabilia verba tua: propter hoc indis-
ciplinatæ animæ erraverunt.
- ² Dum enim persuasum habent iniqui posse do-
minari nationi sanctæ: vinculis tenebra-
rum et longæ noctis compediti, inclusi sub
tectis, fugitivi perpetuæ providentiæ iacue-
runt.
- ³ Et dum putant se latere in obscuris peccatis,
tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt,

(22) Ex 9, 24. — (26) Dt 8, 3; Mt 4, 4. — (2) Ex 10, 23.

- paventes horrende, et cum admiratione nimia perturbati.
- 4 Neque enim quæ continebat illos spelunca, sine timore custodiebat: quoniam sonitus descendens perturbabat illos, et personæ tristes illis apparentes pavorem illis præstabant.
- 5 Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen præbere, nec siderum limpidæ flammæ illuminare poterant illam noctem horrendam.
- 6 Apparebat autem illis subitaneus ignis, timore plenus: et timore percussi illius, quæ non videbatur, faciei, æstimabant deteriora esse quæ videbantur:
- 7 et magicæ artis appositi erant derisus, et sapientiæ gloriæ correptio cum contumelia.
- 8 Illi enim qui promittebant timores et perturbationes expellere se ab anima languente, hi cum derisu pleni timore languebant.
- 9 Nam etsi nihil illos ex monstris perturbabat: transitu animalium et serpentium sibilatione commoti, tremebundi peribant: et aerem, quem nulla ratione quis effugere posset, negantes se videre.
- 10 Cum sit enim timida nequitia, dat testimonium condemnationis: semper enim præsumit sæva, perturbata conscientia.
- 11 Nihil enim est timor nisi proditio cogitationis auxiliorum.
- 12 Et dum ab intus minor est exspectatio, maiorem computat inscientiam eius causæ, de qua tormentum præstat.
- 13 Illi autem qui impotentem vere noctem, et ab infimis, et ab altissimis inferis supervenientem, eundem somnum dormientes,
- 14 aliquando monstrorum exagitabantur timore, aliquando animæ deficiebant traductione: subitaneus enim illis et insperatus timor supervenerat.

(7) Ex 7, 22; 8, 7.

- 15 Deinde si quisquam ex illis decidisset, custodiebatur in carcere sine ferro reclusus.
- 16 Si enim rusticus quis erat, aut pastor, aut agri laborum operarius præoccupatus esset, ineffugibilem sustinebat necessitatem.
- 17 Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans, aut inter spissos arborum ramos avium sonus suavis, aut vis aquæ decurrentis nimium, ¹⁸ aut sonus validus præcipitarum petrarum, aut ludentium animalium cursus invisus, aut mugientium valida bestiarum vox, aut resonans de altissimis montibus Echo: deficientes faciebant illos præ timore.
- 19 Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine, et non impeditis operibus continebatur.
- 20 Solis autem illis superposita erat gravis nox, imago tenebrarum, quæ superventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant graviore tenebris.
- 18** ¹ Sanctis autem tuis maxima erat lux, et horum quidem vocem audiebant, sed figuram non videbant. Et quia non et ipsi eadem passi erant, magnificabant te:
- ² et qui ante læsi erant, quia non lædebantur, gratias agebant: et ut esset differentia, donum petebant.
- ³ Propter quod ignis ardentem columnam ducem habuerunt ignotæ viæ, et solem sine læsura boni hospitii præstitisti.
- ⁴ Digni quidem illi carere luce, et pati carcerem tenebrarum, qui inclusos custodiebant filios tuos, per quos incipiebat incorruptum legis lumen sæculo dari.
- ⁵ Cum cogitarent iustorum occidere infantes: et uno exposito filio, et liberato,

a plaga
mortis
primogenitorum

(1) Ex 10, 23. — (3) Ex 14, 24; Ps 77, 14; 104, 39. — (5) Ex 1, 16; 2, 3.

- in traductionem illorum, multitudinem filiorum abstulisti, et pariter illos perdidisti in aqua valida.
- 6 Illa enim nox ante cognita est a patribus nostris, ut vere scientes quibus iuramentis crediderunt, animæquiores essent.
- 7 Suscepta est autem a populo tuo sanitas quidem iustorum, iniustorum autem exterminatio.
- 8 Sicut enim læsisti adversarios: sic et nos provocans magnificasti.
- 9 Absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum, et iustitiæ legem in concordia disposuerunt:
similiter et bona et mala recepturos iustos, patrum iam decantantes laudes.
- 10 Resonabat autem inconveniens inimicorum vox, et flebilis audiebatur planctus ploratorum infantium.
- 11 Simili autem pœna servus cum domino afflictus est, et popularis homo regi similia passus.
- 12 Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant innumerabiles.
Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant: quoniam uno momento, quæ erat præclarior natio illorum, exterminata est.
- 13 De omnibus enim non credentes propter veneficia, tunc vero primum cum fuit exterminium primogenitorum, sponponderunt populum Dei esse.
- 14 Cum enim quietum silentium contineret omnia, et nox in suo cursu medium iter haberet,
- 15 omnipotens sermo tuus de cælo a regalibus sedibus, durus debellator in mediam exterminii terram prosilivit,
- 16 gladius acutus insimulatum imperium tuum portans, et stans replevit omnia morte, et usque ad cælum attingebat stans in terra.

(5) Ex 14, 27. — (11) Ex 12, 29.

- 17 Tunc continuo visus somniorum malorum turbaverunt illos, et timores supervenerunt insperati.
- 18 Et alius alibi projectus semivivus, propter quam moriebatur, causam demonstrabat mortis.
- 19 Visiones enim, quæ illos turbaverunt, hæc præmonebant, ne inscii, quare mala patiebantur, perirent.
- 20 Tetigit iræ, et iustos tentatio mortis, et commotio in eremo facta est multitudinis: sed non diu permansit ira tua.
- 21 Properans enim homo sine querela deprecari pro populis, proferens servitutis suæ scutum, orationem et per incensum deprecationem allegans, restitit iræ, et finem imposuit necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus.
- 22 Vicit autem turbas, non in virtute corporis, nec armaturæ potentia, sed verbo illum, qui se vexabat, subiecit, iuramenta parentum, et testamentum commemorans.
- 23 Cum enim iam acervatim cecidissent super alterutrum mortui, interstitit, et amputavit impetum, et divisit illam, quæ ad vivos ducbat viam.
- 24 In veste enim poderis, quam habebat, totus erat orbis terrarum: et parentum magnalia in quattuor ordinibus lapidum erant sculpta, et magnificentia tua in diademate capitis illius sculpta erat.
- 25 His autem cessit qui exterminabat, et hæc extimuit; erat enim sola tentatio iræ sufficiens.

a morte
in Mari
Rubro

- 19** 1 Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit. Præsciebat enim et futura illorum:
- 2 quoniam cum ipsi permisissent ut se educerent, et cum magna sollicitudine præmisissent illos, consequerentur illos pænitentia acti.

(21) Nm 16, 46. — (24) Ex 28, 6.

- ³ Adhuc enim inter manus habentes luctum, et deplorantes ad monumenta mortuorum, aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientiæ: et quos rogantes proiecerant, hos tamquam fugitivos persequebantur:
- ⁴ ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas: et horum, quæ acciderant, commemorationem amittebant,
ut quæ deerant tormentis, repleret punitio:
- ⁵ et populus quidem tuus mirabiliter transiret, illi autem novam mortem invenirent.
- ⁶ Omnis enim creatura ad suum genus ab initio refigurabatur, deserviens tuis præceptis, ut pueri tui custodirentur illæsi.
- ⁷ Nam nubes castra eorum obumbrabat, et ex aqua, quæ ante erat, terra arida apparuit, et in Mari Rubro via sine impedimento, et campus germinans de profundo nimio:
- ⁸ per quem omnis natio transivit, quæ tegebatur tua manu, videntes tua mirabilia et monstra.
- ⁹ Tamquam enim equi depaverunt escam, et tamquam agni exsultaverunt, magnificantes te Domine, qui liberasti illos.
- ¹⁰ Memores enim erant adhuc eorum, quæ in incolatu illorum facta fuerant, quemadmodum pro natione animalium eduxit terra muscas, et pro piscibus eructavit fluvius multitudinem ranarum.
- ¹¹ Novissime autem viderunt novam creaturam avium, cum adducti concupiscentia postulerunt escas epulationis.
- ¹² In allocutione enim desiderii, ascendit illis de mari ortygometra:
et vexationes peccatoribus supervenerunt, non sine illis, quæ ante facta erant, argumentis per vim fulminum:

sapientia
populo
Dei vexa-
to sem-
per assi-
stebat

(3) Ex 14, 5. — (11) Ex 16, 13; Nm 11, 31; Sup 16, 2.

iuste enim patiebantur secundum suas nequitas.

¹³ Etenim detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt:

alii quidem ignotos non recipiebant advenas, alii autem bonos hospites in servitutem redigebant.

¹⁴ Et non solum hæc, sed et alius quidam respectus illorum erat: quoniam inviti recipiebant extraneos.

¹⁵ Qui autem cum lætitia receperunt hos, qui eisdem usi erant iustitiis, sævissimis affligerunt doloribus.

¹⁶ Percussi sunt autem cæcitate: sicut illi in foribus iusti, cum subitaneis cooperti essent tenebris, unusquisque transitum ostii sui quærebat.

¹⁷ In se enim elementa dum convertuntur, sicut in organo qualitatis sonus immutatur, et omnia suum sonum custodiunt: unde æstimari ex ipso visu certo potest.

¹⁸ Agrestia enim in aquatica convertebantur: et quæcumque erant natantia, in terram transibant.

¹⁹ Ignis in aqua valebat supra suam virtutem, et aqua exstinguentis naturæ obliviscebatur.

²⁰ Flammæ econtrario, corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium, nec dissolvebant illam, quæ facile dissolvebatur sicut glacies, bonam escam.

In omnibus enim magnificasti populum tuum Domine, et honorasti, et non despexisti, in omni tempore, et in omni loco assistens eis.

IN ECCLESIASTICUM IESU FILII SIRACH

PROLOGUS

Multorum nobis, et magnorum per legem, et prophetas, aliosque qui secuti sunt illos, sapientia demonstrata est: in quibus oportet laudare Israel doctrinæ et sapientiæ causa: quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed etiam extraneos posse et dicentes et scribentes doctissimos fieri. Avus meus Iesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis, et prophetarum, et aliorum librorum, qui nobis a parentibus nostris traditi sunt: voluit et ipse scribere aliquid horum, quæ ad doctrinam et sapientiam pertinent: ut desiderantes discere, et illorum periti facti, magis magisque attendant animo, et confirmentur ad legitimam vitam.

Hortor itaque venire vos cum benevolentia, et attentiori studio lectionem facere, et veniam habere in illis, in quibus videmur sequentes imaginem sapientiæ deficere in verborum compositione. Nam deficiunt verba Hebraica, quando fuerint translata ad alteram linguam. Non autem solum hæc, sed et ipsa lex, et prophetæ, ceteraque aliorum librorum, non parvam habent differentiam, quando inter se dicuntur. Nam in octavo et trigesimo anno temporibus Ptolemæi Evergetis regis, postquam perveni in Ægyptum: et cum multum temporis ibi fuisset, inveni ibi libros relictos, non parvæ, neque contemnendæ doctrinæ. Itaque bonum et necessarium putavi et ipse aliquam addere diligentiam et laborem interpretandi librum istum: et multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis ad illa, quæ ad finem ducunt, librum istum dare, et illis qui volunt animum intendere, et discere quemadmodum oporteat instituere mores, qui secundum legem Domini proposuerint vitam agere.

Auctor
libri

ratio
agendi
interpre-
tis

ECCLESIASTICUS

PARS PRIOR

Natura et praecepta sapientiae, 1, 1—42, 14

I. Natura sapientiae, 1, 1—40

Donum
Dei
cminens

- 1 ¹ Omnis sapientia a Domino Deo est, et cum illo fuit semper, et est ante aevum.
- 2 Arenam maris, et pluviae guttas, et dies saeculi quis dinumeravit?
Altitudinem caeli, et latitudinem terrae, et profundum abyssi quis dimensus est?
- 3 Sapientiam Dei praecedentem omnia quis investigavit?
- 4 Prior omnium creata est sapientia, et intellectus prudentiae ab aevo.
- 5 Fons sapientiae verbum Dei in excelsis, et ingressus illius mandata aeterna.
- 6 Radix sapientiae cui revelata est, et astutias illius quis agnovit?
- 7 Disciplina sapientiae cui revelata est, et manifestata? et multiplicationem ingressus illius quis intellexit?
- 8 Unus est altissimus Creator omnipotens, et Rex potens, et metuendus nimis, sedens super thronum illius et dominans Deus.
- 9 Ipse creavit illam in Spiritu sancto, et vidit, et dinumeravit, et mensus est.
- 10 Et effudit illam super omnia opera sua, et super omnem carnem secundum datum suum, et praebuit illam diligentibus se.

(1) 1 Rg 3, 9; 4, 29.

- 11 Timor Domini gloria, et gloriatio, et lætitia, et corona exsultationis.
- 12 Timor Domini delectabit cor, et dabit lætitiã, et gaudium, et longitudinem dierum.
- 13 Timenti Dominum bene erit in extremis, et in die defunctionis suæ benedicetur.
- 14 Dilectio Dei honorabilis sapientia.
- 15 Quibus autem apparuerit in visu, diligunt eam in visione, et in agnitione magnalium suorum.
- 16 Initium sapientiæ, timor Domini, et cum fidelibus in vulva concreatus est, cum electis feminis graditur, et cum iustis et fidelibus agnoscitur.
- 17 Timor Domini, scientiæ religiositas.
- 18 Religiositas custodiet et iustificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.
- 19 Timenti Dominum bene erit, et in diebus con summationis illius benedicetur.
- 20 Plenitudo sapientiæ est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius.
- 21 Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.
- 22 Corona sapientiæ, timor Domini, replens pacem, et salutis fructum:
- 23 et vidit, et dinumeravit eam: utraque autem sunt dona Dei.
- 24 Scientiam, et intellectum prudentiæ sapientia compartietur: et gloriam tenentium se, exaltat.
- 25 Radix sapientiæ est timere Dominum: et rami illius longævi.
- 26 In thesauris sapientiæ intellectus, et scientiæ religiositas: execratio autem peccatoribus sapientia.
- 27 Timor Domini expellit peccatum: 28 nam qui sine timore est, non poterit iustificari: iracundia enim animositatis illius, subversio illius est.

et quidem timor Dei est

(16) Ps 110, 10; Pr 1, 7.

- 29 Usque in tempus sustinebit patiens, et postea redditio iucunditatis.
- 30 Bonus sensus usque in tempus abscondet verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius.
- 31 In thesauris sapientiæ significatio disciplinæ:
 32 execratio autem peccatori, cultura Dei.
- 33 Fili concupiscens sapientiam, conserva iustitiam, et Deus præbebit illam tibi.
- 34 Sapientia enim et disciplina timor Domini: et quod beneplacitum est illi, 35 fides, et mansuetudo, et adimplebit thesauros illius.
- 36 Ne sis incredibilis timori Domini: et ne accesseris ad illum duplici corde.
- 37 Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, et non scandalizeris in labiis tuis.
- 38 Attende in illis, ne forte cadas, et adducas animæ tuæ inhonorationem,
- 39 et revelet Deus absconsa tua, et in medio synagogæ elidat te:
- 40 quoniam accessisti maligne ad Dominum, et cor tuum plenum est dolo et fallacia.

II. Varia præcepta sapientiæ, 2, 1—23, 38.

1. Præcepta de servitute Dei, 2, 1—4, 11

- 2** 1 Fili accedens ad servitutem Dei, sta in iustitia, et timore, et præpara animam tuam ad tentationem.
- 2 Deprime cor tuum, et sustine: inclina aurem tuam, et suscipe verba intellectus: et ne festines in tempore obductionis.
- 3 Sustine sustentationes Dei: coniungere Deo, et sustine, ut crescat in novissimo vita tua.
- 4 Omne, quod tibi applicitum fuerit, accipe: et in dolore sustine, et in humilitate tua patientiam habe:
- 5 quoniam in igne probatur aurum et argentum, homines vero receptibiles in camino humiliationis.

(1) Mt 4, 1; 2 Tim 3, 12. — (5) Sap 3, 6.

Patentia
habenda
in tenta-
tionibus

- 6 Crede Deo, et recuperabit te; et dirige viam tuam, et spera in illum. Serva timorem illius, et in illo veterasce.
- 7 Metuentes Dominum sustinete misericordiam eius: et non deflectatis ab illo ne cadatis.
- 8 Qui timetis Dominum, credite illi: et non evacuabitur merces vestra.
- 9 Qui timetis Dominum, sperate in illum: et in oblectationem veniet vobis misericordia.
- 10 Qui timetis Dominum diligite illum, et illuminabuntur corda vestra.
- 11 Respice filii nationes hominum: et scitote quia nullus speravit in Domino, et confusus est.
- 12 Quis enim permansit in mandatis eius, et derelictus est? aut quis invocavit eum, et despexit illum?
- 13 Quoniam pius et misericors est Deus, et remittet in die tribulationis peccata: et protector est omnibus exquirentibus se in veritate.
- 14 Væ duplici corde, et labiis scelestis, et manibus malefacientibus, et peccatori terram ingredienti duabus viis.
- 15 Væ dissolutis corde, qui non credunt Deo: et ideo non protegentur ab eo.
- 16 Væ his, qui perdiderunt sustentiam, et qui dereliquerunt vias rectas, et diverterunt in vias pravas. 17 Et quid facient, cum inspicere cœperit Dominus?
- 18 Qui timent Dominum, non erunt incredibiles verbo illius: et qui diligunt illum, conservabunt viam illius.
- 19 Qui timent Dominum, inquirent quæ beneplacita sunt ei: et qui diligunt eum, replebuntur lege ipsius.
- 20 Qui timent Dominum, præparabunt corda sua, et in conspectu illius sanctificabunt animas suas.
- 21 Qui timent Dominum, custodiunt mandata illius, et patientiam habebunt usque ad inspectionem illius,

Deo credendum, protectori sibi credentium et obedientium

(12) Ps 30, 2. — (14) 1 Rg 18, 21. — (18) Io 14, 23.

parentes
honorandi propter
Deum et utilitatem

22 dicentes: Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, et non in manus hominum. 23 Secundum enim magnitudinem ipsius, sic et misericordia illius cum ipso est.

3 1 Filii sapientiæ, ecclesia iustorum: et natio illorum, obœdientia et dilectio.

2 Iudicium patris audite filii, et sic facite ut salvisitis.

3 Deus enim honoravit patrem in filiis: et iudicium matris exquirens, firmavit in filios.

4 Qui diligit Deum, exorabit pro peccatis, et continebit se ab illis, et in oratione dierum exaudietur. 5 Et sicut qui thesaurizat, ita et qui honorificat matrem suam.

6 Qui honorat patrem suum, iucundabitur in filiis, et in die orationis suæ exaudietur.

7 Qui honorat patrem suum, vita vivet longiore: et qui obœdit patri, refrigerabit matrem.

8 Qui timet Dominum honorat parentes, et quasi dominis serviet his, qui se genuerunt.

9 In opere et sermone, et omni patientia honora patrem tuum, 10 ut superveniat tibi benedictio ab eo, et benedictio illius in novissimo maneat.

11 Benedictio patris firmat domos filiorum: maledictio autem matris eradicat fundamenta.

12 Ne glorieris in contumelia patris tui: non enim est tibi gloria, eius confusio.

13 Gloria enim hominis ex honore patris sui, et dedecus filii pater sine honore.

14 Fili suscipe senectam patris tui, et non contristes eum in vita illius:

15 et si defecerit sensu, veniam da, et ne spernas eum in virtute tua:

elemosyna enim patris non erit in oblivione.

16 Nam pro peccato matris restituetur tibi bonum, 17 et in iustitia ædificabitur tibi,

(9) Gn 27, 27; 49, 2; Ex 20, 12; Dt 5, 16; Mt 15, 4; Mc 7, 10; Eph 6, 2.

- et in die tribulationis commemorabitur tui: et sicut in sereno glacies solventur peccata tua.
- 18 Quam malæ famæ est, qui derelinquit patrem: et est maledictus a Deo, qui exasperat matrem.
- 19 Fili in mansuetudine opera tua perface, et super hominum gloriam diligeris.
- 20 Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam:
- 21 quoniam magna potentia Dei solius, et ab humilibus honoratur.
- 22 Altiora te ne quæsieris, et fortiora te ne scrutatus fueris:
sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper, et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus.
- 23 Non est enim tibi necessarium ea, quæ abscondita sunt, videre oculis tuis.
- 24 In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter, et in pluribus operibus eius non eris curiosus.
- 25 Plurima enim super sensum hominum ostensa sunt tibi.
- 26 Multos quoque supplantavit suspicio illorum, et in vanitate detinuit sensus illorum.
- 27 Cor durum habebit male in novissimo: et qui amat periculum, in illo peribit.
- 28 Cor ingrediens duas vias, non habebit successus, et pravus corde in illis scandalizabitur.
- 29 Cor nequam gravabitur in doloribus, et peccator adiiciet ad peccandum.
- 30 Synagogæ superborum non erit sanitas: frutex enim peccati radicabitur in illis, et non intelligetur.
- 31 Cor sapientis intelligitur in sapientia, et auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam.
- 32 Sapiens cor, et intelligibile abstinebit se a peccatis, et in operibus iustitiæ successus habebit.

mansuetudo et
humilitas
exercenda

(20) Phil 2, 3. — (22) Pr 25, 27.

miseri-
cordia
adhiben-
da

33 Ignem ardentem exstinguit aqua, et eleemosyna resistit peccatis:

34 et Deus prospector est eius qui reddit gratiam: meminit eius in postcrum, et in tempore casus sui inveniet firmamentum.

4 ¹ Fili eleemosynam pauperis ne defraudes, et oculos tuos ne transvertas a paupere.

2 Animam esurientem ne despexeris: et non exasperes pauperem in inopia sua.

3 Cor inopis ne afflikeris, et non protrahas datum angustianti.

4 Rogationem contribulati ne abicias: et non avertas faciem tuam ab egeno.

5 Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram: et non relinquo quærentibus tibi retro maledicere:

6 maledicentis enim tibi in amaritudine animæ exaudietur deprecatio illius: exaudiet autem eum, qui fecit illum.

7 Congregationi pauperum affabilem te facito, et presbytero humilia animam tuam, et magnato humilia caput tuum.

8 Declina pauperi sine tristitia aurem tuam, et redde debitum tuum, et responde illi pacifica in mansuetudine.

8 Libera eum, qui iniuriam patitur de manu superbi: et non acide feras in anima tua.

10 In iudicando esto pupillis misericors ut pater, et pro viro matri illorum:

11 et eris tu velut filius Altissimi obcædiens, et miserebitur tui magis quam mater.

2. Præcepta de cultu sapientiæ, 4, 12—7, 19

12 Sapientia filiis suis vitam inspirat, et suscipit inquirentes se, et præbit in via iustitiæ.

13 Et qui illam diligit, diligit vitam: et qui vigilaverint ad illam, complectentur placorem eius.

14 Qui tenuerint illam, vitam hereditabunt: et quo introibit, benedicet Deus.

Sapientia
diligen-
da, quia
frugifera
est

(33) Dn 4, 24. — (1) Tob 4, 7.

- 15 Qui serviunt ei, obsequentes erunt sancto: et eos, qui diligunt illam, diligit Deus.
- 16 Qui audit illam, iudicabit gentes: et qui inuetur illam, permanebit confidens.
- 17 Si crediderit ei, hereditabit illam, et erunt in confirmatione creaturæ illius;
- 18 quoniam in tentatione ambulat cum eo, et in primis eligit eum. 19 Timorem et metum, et probationem inducet super illum: et cruciabit illum in tribulatione doctrinæ suæ, donec tentet eum in cogitationibus suis, et credat animæ illius.
- 20 Et firmabit illum, et iter adducet directum ad illum, et lætificabit illum, 21 et denudabit absconsa sua illi, et thesaurizabit super illum scientiam et intellectum iustitiæ.
- 22 Si autem oberraverit, derelinquet eum, et tradet eum in manus inimici sui.
- 23 Fili conserva tempus, et evita a malo. 24 Pro anima tua ne confundaris dicere verum.
- 25 Est enim confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam et gratiam.
- 26 Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium.
- 27 Ne reverearis proximum tuum in casu suo: 28 nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore suo.
- 29 In lingua enim sapientia dignoscitur: et sensus, et scientia, et doctrina in verbo sensati, et firmamentum in operibus iustitiæ.
- 30 Non contradicas verbo veritatis ullo modo, et de mendacio ineruditionis tuæ confundere.
- 31 Non confundaris confiteri peccata tua, et ne subicias te omni homini pro peccato.
- 32 Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluvii.
- 33 Pro iustitia agonizare pro anima tua, et usque ad mortem certa pro iustitia, et Deus expugnabit pro te inimicos tuos.

confusio
falsa
vitanda

ignavia et
lenacitas
fugienda

34 Noli citatus esse in lingua tua: et inutilis, et remissus in operibus tuis.

35 Noli esse sicut leo in domo tua, evertens domesticos tuos, et opprimens subiectos tibi.

36 Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, et ad dandum collecta.

in pecca-
to non
perma-
nendum

5 ¹ Noli attendere ad possessiones iniquas, et ne dixeris: Est mihi sufficiens vita: nihil enim prodcrit in tempore vindictæ et obductionis.

² Ne sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui: ³ et ne dixeris: Quomodo potui? aut quis me subiiciet propter facta mea? Deus enim vindicans vindicabit.

⁴ Ne dixeris: Peccavi, et quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor.

⁵ De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adicias peccatum super peccatum.

⁶ Et ne dicas: Miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur.

⁷ Misericordia enim, et ira ab illo cito proximant, et in peccatores respicit ira illius.

⁸ Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem;

⁹ subito enim veniet ira illius, et in tempore vindictæ disperdet te.

¹⁰ Noli anxius esse in divitiis iniustis: non enim proderunt tibi in die obductionis et vindictæ.

Ievitas
arcenda

¹¹ Non ventiles te in omnem ventum, et non eas in omnem viam: sic enim omnis peccator probatur in duplici lingua.

¹² Esto firmus in via Domini, et in veritate sensus tui et scientia, et prosequatur te verbum pacis et iustitiæ.

¹³ Esto mansuetus ad audiendum verbum, ut intelligas: et cum sapientia proferas responsum verum.

(7) Pr 10, 6. — (10) Pr 11, 28.

14 Si est tibi intellectus, responde proximo: sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato, et confundaris.

15 Honor et gloria in sermone sensati, lingua vero imprudentis subversio est ipsius.

16 Non appelleris susurro, et lingua tua ne capiaris, et confundaris.

17 Super furem enim est confusio et pœnitentia, et denotatio pessima super bilinguem: susurratori autem odium, et inimicitia, et contumelia.

18 Iustifica pusillum, et magnum similiter.

6 ¹ Noli fieri pro amico inimicus proximo: improprium enim et contumeliam malus hereditabit, et omnis peccator invidus et bilinguis.

² Non te extollas in cogitatione animæ tuæ velut taurus: ne forte elidatur virtus tua per stultitiam,

³ et folia tua comedat, et fructus tuos perdat, et relinquareis velut lignum aridum in eremo.

⁴ Anima enim nequam disperdet qui se habet, et in gaudium inimicis dat illum, et deducet in sortem impiorum.

⁵ Verbum dulce multiplicat amicos, et mitigat inimicos: et lingua eucharis in bono homine abundat.

⁶ Multi pacifici sint tibi, et consiliarius sit tibi unus de mille.

⁷ Si possides amicum, in tentatione posside eum, et ne facile credas ei.

⁸ Est enim amicus secundum tempus suum, et non permanebit in die tribulationis.

⁹ Et est amicus qui convertitur ad inimicitiam: et est amicus qui odium et rixam, et convicia denudabit.

lingua
recte
utendum

arrogan-
tia aver-
sanda

amicitia
iungen-
da, pro-
banda, et
bona
æstimand-
da

(2) Rom 12, 16; Phil 2, 3.

- 10 Est autem amicus socius mensæ, et non permanebit in die necessitatis.
- 11 Amicus si permanserit fixus, erit tibi quasi cœqualis, et in domesticis tuis fiducialiter aget:
- 12 si humiliaverit se contra te, et a facie tua absconderit se, unanimum habebis amicitiam bonam.
- 13 Ab inimicis tuis separare, et ab amicis tuis attende.
- 14 Amicus fidelis, protectio fortis: qui autem invenit illum, invenit thesaurum.
- 15 Amico fideli nulla est comparatio, et non est digna ponderatio auri et argenti contra bonitatem fidei illius.
- 16 Amicus fidelis, medicamentum vitæ et immortalitatis: et qui metuunt Dominum, invenient illum.
- 17 Qui timet Deum, æque habebit amicitiam bonam: quoniam secundum illum erit amicus illius.
- 18 Fili a juventute tua excipe doctrinam, et usque ad canos invenies sapientiam.
- 19 Quasi is qui arat, et seminat, accede ad eam, et sustine bonos fructus illius.
- 20 In opere enim ipsius exiguum laborabis, et cito edes de generationibus illius.
- 21 Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus, et non permanebit in illa ex-cors.
- 22 Quasi lapidis virtus probatio erit in illis, et non demorabuntur proicere illam.
- 23 Sapientia enim doctrinæ secundum nomen est eius, et non est multis manifesta: quibus autem cognita est, permanet usque ad conspectum Dei.
- 24 Audi fili, et accipe consillum intellectus, et ne abiicias consillum meum.
- 25 Inice pedem tuum in compedes illius, et in torques illius collum tuum:

sapientia
sectanda

- 26 subiice humerum tuum, et porta illam, et ne accedieris vinculis eius.
- 27 In omni animo tuo accede ad illam, et in omni virtute tua conserva vias eius.
- 28 Investiga illam, et manifestabitur tibi, et continens factus ne derelinquas eam:
- 29 in novissimis enim invenies requiem in ea, et convertetur tibi in oblectationem.
- 30 Et erunt tibi compedes eius in protectionem fortitudinis, et bases virtutis, et torques illus in stolam gloriæ:
- 31 decor enim vitæ est in illa, et vincula illius alligatura salutaris.
- 32 Stolam gloriæ indues eam, et coronam gratulationis superpones tibi.
- 33 Fili, si attenderis mihi, disces: et si accommodaveris animum tuum, sapiens eris.
- 34 Si inclinaveris aurem tuam, excipies doctrinam: et si dilexeris audire, sapiens eris.
- 35 In multitudine presbyterorum prudentium sta, et sapientiæ illorum ex corde coniungere, ut omnem narrationem Dei possis audire, et proverbia laudis non effugiant a te.
- 36 Et si videris sensatum, evigila ad eum, et gradus ostiorum illius exerat pes tuus.
- 37 Cogitatum tuum habe in præceptis Dei, et in mandatis illius maxime assiduus esto: et ipse dabit tibi cor, et concupiscentia sapientiæ dabitur tibi.

- 7 ¹ Noli facere mala, et non te apprehendent.
² Discede ab iniquo, et deficient mala abs te.
³ Fili, non semines mala in sulcis iniustitiæ, et non metes ea in septuplum.
⁴ Noli quærere a domino ducatum, neque a rege cathedram honoris.
⁵ Non te iustifices ante Deum, quoniam agnitor cordis ipse est: et penes regem noli velle videri sapiens.

peccata
 varia
 vitanda

(35) Inf 8, 9. — (37) Ps 1, 2. — (5) iob 9, 2. 20; Ps 142, 2; Ecl 7, 17; Lc 18, 11.

- 6 Noli quærere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumperere iniquitates:
ne forte extimescas faciem potentis, et ponas scandalum in æquitate tua.
- 7 Non pecces in multitudinem civitatis, nec te immittas in populum,
- 8 neque alliges duplicia peccata: nec enim in uno eris immunis.
- 9 Noli esse pusillanimis in animo tuo: 10 exorare, et facere eleemosynam ne despicias.
- 11 Ne dicas: In multitudine munerum meorum respiciet Deus, et offerente me Deo altissimo, munera mea suscipiet.
- 12 Non irrideas hominem in amaritudine animæ: est enim qui humiliat et exaltat, circumspector Deus.
- 13 Noli arare mendacium adversus fratrem tuum: neque in amicum similiter facias.
- 14 Noli velle mentiri omne mendacium: assiduitas enim illius non est bona.
- 15 Noli verbosus esse in multitudine presbyterorum, et non iteres verbum in oratione tua.
- 16 Non oderis laboriosa opera, et rusticationem creatam ab Altissimo.
- 17 Non te reputes in multitudine indisciplinatorum. 18 Memento iræ, quoniam non tardabit.
- 19 Humilia valde spiritum tuum: quoniam vindicta carnis impli, ignis et vermis.

3. Præcepta de necessitudine, 7, 20—13, 29

Familiares bene tractandi

- 20 Noli prævaricari in amicum pecuniam differentem, neque fratrem carissimum auro sperveris.
- 21 Noli discedere a muliere sensata et bona, quam sortitus es in timore Domini: gratia enim verecundiæ illius super aurum.
- 22 Non lædas servum in veritate operantem, neque mercennarium dantem animam suam.

(8) Inf 12, 3. — (12) 1 Sm 2, 7. — (22) Lv 19, 13.

- 23 Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua, non defraudes illum libertate, neque inopem derelinquas illum.
- 24 Pccora tibi sunt? attende illis: et si sunt utilia, perseverent apud te.
- 25 Filii tibi sunt? erudi illos, et curva illos a pueritia illorum.
- 26 Filiae tibi sunt? conserva corpus illarum, et non ostendas hilarem faciem tuam ad illas.
- 27 Trade filiam, et grande opus feceris, et homini sensato da illam.
- 28 Mulier si est tibi secundum animam tuam, non proicias illam: et odibili non credas te.
In toto corde tuo 29 honora patrem tuum, et gemitus matris tuæ ne obliviscaris:
- 30 memento quoniam nisi per illos natus non fuisses: et retribue illis, quomodo et illi tibi.
- 31 In tota anima tua time Dominum, et sacerdotes illius sanctifica.
- 32 In omni virtute tua dilige eum qui te fecit: et ministros eius ne derelinquas.
- 33 Honora Deum ex tota anima tua, et honorifica sacerdotes, et propurga te cum brachiis.
- 34 Da illis partem, sicut mandatum est tibi, primitiarum et purgationis: et de negligentia tua purga te cum paucis.
- 35 Datum brachiorum tuorum et sacrificium sanctificationis offeres Domino, et initia sanctorum:
- 36 et pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio, et benedictio tua.
- 37 Gratia dati in conspectu omnis viventis, et mortuo non prohibeas gratiam.
- 38 Non desis plorantibus in consolatione, et cum lugentibus ambula.
- 39 Non te pigeat visitare infirmum: ex his enim in dilectione firmaberis.

sacerdotes honorificandi

pauperibus subveniendum

(29) Tob 4, 3. — (33) Dt 12, 18. — (34) Lv 2, 3; Nm 18, 15. — (38) Rom 12, 15. — (39) Mt 25, 36.

40 In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in æternum non peccabis.

cum variis hominibus recte conversandum

8¹ Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius.

2 Non contendas cum viro locuplete, ne forte contra te constituat litem tibi;

3 multos enim perdidit aurum et argentum, et usque ad cor regum extendit, et convertit.

4 Non litiges cum homine lingueto, et non strues in ignem illius ligna.

5 Non communices homini indocto, ne male de progenie tua loquatur.

6 Ne despicias hominem avertentem se a peccato, neque impropere ei; memento quoniam omnes in correptione sumus.

7 Ne spernas hominem in sua senectute: etenim ex nobis senescunt.

8 Noli de mortuo inimico tuo gaudere: sciens quoniam omnes morimur, et in gaudium nolumus venire.

9 Ne despicias narrationem presbyterorum sapientium, et in proverbiiis eorum conversare;

10 ab ipsis enim disces sapientiam, et doctrinam intellectus, et servire magnatis sine querela.

11 Non te prætereant narratio seniorum: ipsi enim didicerunt a patribus suis:

12 quoniam ab ipsis disces intellectum, et in tempore necessitatis dare responsum.

13 Non incendas carbones peccatorum arguens eos, et ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum.

14 Ne contra faciem stes contumeliosi, ne sedeat quasi insidiator ori tuo.

15 Noli fænerari homini fortiori te: quod si fæneraveris, quasi perditum habe.

(2) Mt 5, 25. — (3) Inf 31, 6. — (6) 2 Cor 2, 6; Gal 6, 1. — (7) Lv 19, 32. — (9) Sup 6, 35. — (15) Inf 29, 4.

- 16 Non spondeas super virtutem tuam: quod si sponderis, quasi restituens cogita.
- 17 Non iudices contra iudicem: quoniam secundum quod iustum est iudicat.
- 18 Cum audace non eas in via, ne forte gravet mala sua in te:
ipse enim secundum voluntatem suam vadit, et simul cum stultitia illius peries.
- 19 Cum iracundo non facias rixam, et cum audace non eas in desertum:
quoniam quasi nihil est ante illum sanguis, et ubi non est adiutorium, elidet te.
- 20 Cum fatuis consilium non habeas: non enim poterunt diligere nisi quæ eis placent.
- 21 Coram extraneo ne facias consilium: nescis enim quid pariet.
- 22 Non omni homini cor tuum manifestes: ne forte inferat tibi gratiam falsam, et convitietur tibi.

- 9 ¹ Non zeles mulierem sinus tui, ne ostendat super te malitiam doctrinæ nequam.
- ² Non des mulieri potestatem animæ tuæ, ne ingrediatur in virtutem tuam, et confundaris.
- ³ Ne respicias mulierem multivolam: ne forte incidas in laqueos illius.
- ⁴ Cum saltatrice ne assiduus sis: nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius.
- ⁵ Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius.
- ⁶ Ne des fornicariis animam tuam in ullo: ne perdas te, et hereditatem tuam.
- ⁷ Noli circumspicere in vicis civitatis, nec oberaveris in plateis illius.
- ⁸ Averte faciem tuam a muliere compta, et ne circumspicias speciem alienam.
- ⁹ Propter speciem mulieris multi perierunt: et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.

et quidem cum mulieribus

(18) Gn 4, 8. — (19) Pr 22, 24. — (5) Gn 6, 2. — (6) Pr 5, 2. — (8) Gn 34, 2; 2 Sm 11, 4; 13, 1; Mt 5, 28.

atque
cum viris

- 10 Omnis mulier, quæ est fornicaria, quasi stercus in via conculcabitur.
- 11 Speciem mulieris alienæ multi admirati, reprobi facti sunt; colloquium enim illius quasi ignis exardescit.
- 12 Cum aliena muliere ne sedeas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum: ¹³ et non alterceris cum illa in vino, ne forte declinet cor tuum in illam, et sanguine tuo labaris in perditionem.
- 14 Ne derelinquas amicum antiquum: novus enim non erit similis illi.
- 15 Vinum novum, amicus novus: veterascet, et cum suavitate bibes illud.
- 16 Non zeles gloriam, et opes peccatoris: non enim scis quæ futura sit illius subversio.
- 17 Non placeat tibi iniuria iniustorum, sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius.
- 18 Longe abesto ab homine potestatem habente occidendi, et non suspicaberis timorem mortis.
- 19 Et si accesseris ad illum, noli aliquid committere, ne forte auferat vitam tuam.
- 20 Communionem mortis scito: quoniam in medio laqueorum ingredieris, et super dolentium arma ambulabis.
- 21 Secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo, et cum sapientibus et prudentibus tracta.
- 22 Viri iusti sint tibi convivæ, et in timore Dei sit tibi gloriatio,
- 23 et in sensu sit tibi cogitatus Dei, et omnis enarratio tua in præceptis Altissimi.
- 24 In manu artificum opera laudabuntur, et princeps populi in sapientia sermonis sui, in sensu vero seniorum verbum.
- 25 Terribilis est in civitate sua homo linguosus: et temerarius in verbo suo odibilis erit.

(16) Idc 9, 4; 2 Sm 15, 10.

- 10 ¹ Iudex sapiens iudicabit populum suum, et principatus sensati stabilis erit.
- ² Secundum iudicem populi, sic et ministri eius: et qualis rector est civitatis, tales et inhabitantes in ea.
- ³ Rex insipiens perdet populum suum: et civitates inhabitabuntur per sensum potentium.
- ⁴ In manu Dei potestas terræ: et utilem rectorem suscitabit in tempus super illam.
- ⁵ In manu Dei prosperitas hominis, et super faciem scribæ imponet honorem suum.
- ⁶ Omnis iniuriæ proximi ne memineris, et nihil agas in operibus iniuriæ.
- ⁷ Odibilis coram Deo est et hominibus superbia: et execrabilis omnis iniquitas gentium.
- ⁸ Regnum a gente in gentem transfertur propter iniustitias, et iniurias, et contumelias, et diversos dolos.
- ⁹ Avaro autem nihil est scelestius. Quid superbit terra et cinis?
- ¹⁰ Nihil est iniquius quam amare pecuniam; hic enim et animam suam venalem habet: quoniam in vita sua proiecit intima sua.
- ¹¹ Omnis potentatus brevis vita. Languor prolixior gravat medicum.
- ¹² Brevem languorem præcidit medicus: sic et rex hodie est, et cras morietur.
- ¹³ Cum enim morietur homo, hereditabit serpentes, et bestias, et vermes.
- ¹⁴ Initium superbiæ hominis, apostatare a Deo:
¹⁵ quoniam ab eo, qui fecit illum, recessit cor eius,
 quoniam initium omnis peccati est superbia: qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis, et subvertet eum in finem.
- ¹⁶ Propterea exhonoravit Dominus conventus malorum, et destruxit eos usque in finem.

bonus
princeps
a Deo
petendus

superbia
detestanda

(2) Pr 29, 12. — (3) 1 Rg 12, 13. — (6) Lv 19, 13. — (8) Dn 4, 14.

verus ho-
nor appe-
tendus

- 17 Sedes ducum superbiorum destruxit Deus, et sedere fecit mites pro eis.
- 18 Radices gentium superbarum arefecit Deus, et plantavit humiles ex ipsis gentibus.
- 19 Terras gentium evertit Dominus, et perdidit eas usque ad fundamentum.
- 20 Arefecit ex ipsis, et disperdidit eos, et cessare fecit memoriam eorum a terra.
- 21 Memoriam superbiorum perdidit Deus, et reliquit memoriam humilium sensu.
- 22 Non est creata hominibus superbia: neque iracundia nationi mulierum.
- 23 Semen hominum honorabitur hoc, quod timet Deum:
semen autem hoc exhonorabitur, quod præterit mandata Domini.
- 24 In medio fratrum rector illorum in honore: et qui timent Dominum, erunt in oculis illius.
- 25 Gloria divitum, honoratorum, et pauperum, timor Dei est:
- 26 noli despiciere hominem iustum pauperem, et noli magnificare virum peccatorem divitem.
- 27 Magnus, et iudex, et potens est in honore: et non est maior illo, qui timet Deum.
- 28 Servo sensato liberi servient: et vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus, et inscius non honorabitur.
- 29 Noli extollere te in faciendo opere tuo, et noli cunctari in tempore angustiae.
- 30 Melior est qui operatur, et abundat in omnibus, quam qui gloriatur, et eget pane.
- 31 Fili in mansuetudine serva animam tuam, et da illi honorem secundum meritum suum.
- 32 Peccantem in animam suam quis iustificabit? et quis honorificabit exhonorantem animam suam?
- 33 Pauper gloriatur per disciplinam et timorem suum: et est homo qui honorificatur propter substantiam suam.

(28) Pr 17, 2. — 2 Sm 12, 13. — (30) Pr 12, 9.

34 Qui autem gloriatur in paupertate, quanto magis in substantia? et qui gloriatur in substantia, paupertatem vereatur.

11 ¹ Sapientia humiliati exaltabit caput illius, et in medio magnatorum consedere illum faciet.

² Non laudes virum in specie sua, neque spernas hominem in visu suo.

³ Brevis in volatilibus est apis, et initium dulcoris habet fructus illius.

⁴ In vestitu ne glorieris umquam, nec in die honoris tui extollaris:

quoniam mirabilia opera Altissimi solius, et gloriosa, et absconsa, et invisa opera illius.

⁵ Multi tyranni sederunt in throno, et insuspicabilis portavit diadema.

⁶ Multi potentes oppressi sunt valide, et gloriosi traditi sunt in manus alterorum.

⁷ Priusquam interroges, ne vituperes quemquam: et cum interrogaveris, corripe iuste.

⁸ Priusquam audias, ne respondeas verbum: et in medio sermonum ne adicias loqui.

⁹ De ea re, quæ te non molestat, ne certeris: et in iudicio peccantium ne consistas.

¹⁰ Fili ne in multis sint actus tui: et si dives fueris, non eris immunis a delicto.

Si enim secutus fueris, non apprehendes: et non effugies, si præcucurreris.

¹¹ Est homo laborans, et festinans, et dolens impius, et tanto magis non abundabit.

¹² Est homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens virtute, et abundans paupertate:

¹³ et oculus Dei respexit illum in bono, et erexit eum ab humilitate ipsius,

et exaltavit caput eius: et mirati sunt in illo multi, et honoraverunt Deum.

moderatio servanda

fiducia Dei habenda

(1) Gn 41, 40; Dn 6, 3; Io 7, 18. — (4) Act 12, 21 s. — (6) 1 Sm 15, 28; Est 6, 7. — (8) Pr 18, 13. — (10) 1 Tim 6, 9. — (11) Ecl 4, 8. — (13) Iob 42, 10.

- 14 Bona et mala, vita et mors, paupertas et honestas a Deo sunt.
- 15 Sapientia et disciplina, et scientia legis apud Deum. Dilectio, et viæ bonorum apud ipsum.
- 16 Error et tenebræ peccatoribus concreata sunt: qui autem exsultant in malis, consenescent in malo.
- 17 Datio Dei permanet iustis, et profectus illius successus habebit in æternum.
- 18 Est qui locupletatur parce agendo, et hæc est pars mercedis illius.
- 19 In eo quod dicit: Inveni requiem mihi, et nunc manducabo de bonis meis solus:
- 20 et nescit quod tempus præteriet, et mors appropinquet, et relinquat omnia aliis, et morietur.
- 21 Sta in testamento tuo, et in illo colloquere, et in opere mandatorum tuorum veterasce.
- 22 Ne manseris in operibus peccatorum. Confide autem in Deo, et mane in loco tuo.
- 23 Facile est enim in oculis Dei subito honestare pauperem.
- 24 Benedictio Dei in mercedem iusti festinat, et in hora veloci processus illius fructificat.
- 25 Ne dicas: Quid est mihi opus, et quæ erunt mihi ex hoc bona?
- 26 Ne dicas: Sufficiens mihi sum: et quid ex hoc pessimabor?
- 27 In die bonorum ne immemor sis malorum: et in die malorum ne immemor sis bonorum:
- 28 quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas.
- 29 Malitia horæ oblivionem facit luxuriæ magnæ, et in fine hominis denudatio operum illius.
- 30 Ante mortem ne laudes hominem quemquam, quoniam in filiis suis agnoscitur vir.
- 31 Non omnem hominem inducas in domum tuam: multæ enim sunt insidiæ dolosi.

(14) Job 1, 2'. — (19) Lc 12, 19. — (27) Inf 18, 25.

non cuilibet
fidentium

- 32 Sicut enim eructant præcordia fetentium, et sicut perdix inducitur in caveam, et ut caprea in laqueum:
sic et cor superborum, et sicut prospector videns casum proximi sui.
- 33 Bona enim in mala convertens insidiatur, et in electis imponet maculam.
- 34 A scintilla una augetur ignis, et ab uno doloso augetur sanguis: homo vero peccator sanguini insidiatur.
- 35 Attende tibi a pestifero, fabricat enim mala: ne forte inducat super te subsannationem in perpetuum.
- 36 Admitte ad te alienigenam, et subvertet te in turbine, et abalienabit te a tuis propriis.

12 ¹Si benefeceris, scito cui feceris, et erit gratia in bonis tuis multa.

iusto benefaciendum

² Benefac iusto, et invenies retributionem magnam: et si non ab ipso, certe a Domino.

³ Non est enim ei bene qui assiduus est in malis, et eleemosynas non danti: quoniam et Altissimus odio habet peccatores, et misertus est pœnitentibus.

⁴ Da misericordiam, et ne suscipias peccatorem: et impiis et peccatoribus reddet vindictam, custodiens eos in diem vindictæ.

⁵ Da bono, et non receperis peccatorem. ⁶ Benefac humili, et non dederis impio: prohibe panes illi dari ne in ipsis potentior te sit:

⁷ nam duplicia mala invenies in omnibus bonis, quæcumque feceris illi: quoniam et Altissimus odio habet peccatores, et impiis reddet vindictam.

⁸ Non agnoscetur in bonis amicus, et non abscondetur in malis inimicus.

inimico non credendum

⁹ In bonis viri, inimici illius in tristitia: et in malitia illius, amicus agnitus est

(4) Gal 6, 10.

- 10 Non credas inimico tuo in æternum: sicut enim ærumentum, æruginat nequitia illius:
- 11 et si humiliatus vadat curvus, adiace animum tuum, et custodi te ab illo.
- 12 Non statuas illum penes te, nec sedeat ad dexteram tuam,
ne forte conversus in locum tuum, inquirat cathedram tuam: et in novissimo agnoscas verba mea, et in sermonibus meis stimuleris.
- 13 Quis miserebitur incantatori a serpente percusso, et omnibus, qui appropiant bestiis? et sic qui comitatur cum viro iniquo, et obvolutus est in peccatis eius.
- 14 Una hora tecum permanebit: si autem declinaveris, non supportabit.
- 15 In labiis suis indulcat inimicus, et in corde suo insidiatur ut subvertat te in foveam.
- 16 In oculis suis lacrimatur inimicus: et si inveniit tempus, non satiabitur sanguine:
- 17 et si incurrerint tibi mala, invenies eum illic priorem.
- 18 In oculis suis lacrimatur inimicus, et quasi adiuvens suffodiet plantas tuas.
- 19 Caput suum movebit, et plaudet manu, et multa susurrans commutabit vultum suum.

a superbo, divile, potentiore discedendum

- 13** ¹ Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea: et qui communicaverit superbo, induct superbiam.
- ² Pondus super se tollet qui honestiori se communicat. Et ditiori te ne socius fueris.
- ³ Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim se colliserint, confringetur.
- ⁴ Dives iniuste egit, et fremet: pauper autem læsus tacebit.
- ⁵ Si largitus fueris, assumet te: et si non habueris, derelinquet te.

(15) Ir 41, 6. -- (1) Sup 7, 2.

- 6 Si habes, convivet tecum, et evacuabit te, et ipse non dolebit super te.
- 7 Si necessarius illi fueris, supplantabit te, et subridens spem dabit, narrans tibi bona, et dicet: Quid opus est tibi?
- 8 Et confundet te in cibis suis, donec te exinatias bis, et ter: et in novissimo deridebit te:
et postea videns derelinquet te, et caput suum movebit ad te.
- 9 Humiliare Deo, et exspecta manus eius. 10 Attende ne seductus in stultitiam humilieris.
- 11 Noli esse humilis in sapientia tua, ne humiliatus in stultitiam seducaris.
- 12 Advocatus a potentiore discede: ex hoc enim magis te advocabit.
- 13 Ne improbus sis, ne impingeris: et ne longe sis ab eo, ne eas in oblivionem.
- 14 Ne retineas ex æquo loqui cum illo: nec credas multis verbis illius;
ex multa enim loquela tentabit te, et subridens interrogabit te de absconditiis tuis.
- 15 Immitis animus illius conservabit verba tua: et non parcat de malitia, et de vinculis.
- 16 Cave tibi, et attende diligenter auditui tuo: quoniam cum subversione tua ambulas.
- 17 Audiens vero illa quasi in somnis vide, et vigilabis.
- 18 Omni vita tua dilige Deum, et invoca illum in salute tua.
- 19 Omne animal diligit simile sibi: sic et omnis homo proximum sibi.
- 20 Omnis caro ad similem sibi coniungetur, et omnis homo simili sui sociabitur.
- 21 Si communicabit lupus agno aliquando, sic peccator iusto.
- 22 Quæ communicatio sancto homini ad canem? aut quæ pars diviti ad pauperem?

cum simili sui
conversandum

(21) 2 Cor 6, 14.

- 23 Venatio leonis onager in eremo: sic et pascua divitum, sunt pauperes.
- 24 Et sicut abominatio est superbo humilitas: sic et execratio divitis pauper.
- 25 Dives commotus confirmatur ab amicis suis: humilis autem cum ceciderit expelletur et a notis.
- 26 Diviti decepto multi recuperatores: locutus est superba, et iustificaverunt illum.
- 27 Humilis deceptus est, insuper et arguitur: locutus est sensate, et non est datus ei locus.
- 28 Dives locutus est, et omnes tacuerunt, et verbum illius usque ad nubes perducent.
- 29 Pauper locutus est, et dicunt: Quis est hic? et si offenderit, subvertent illum.

4. Præcepta de vita interna, 13, 30—16, 23

Beatitas
cordis
assequen-
da

- 30 Bona est substantia, cui non est peccatum in conscientia: et nequissima paupertas in ore impij.
- 31 Cor hominis immutat faciem illius, sive in bona, sive in mala.
- 32 Vestigium cordis boni, et faciem bonam difficile invenies, et cum labore.
- 14¹ Beatus vir, qui non est lapsus verbo ex ore suo, et non est stimulatus in tristitia delicti.

avaritia
vitanda

- 2 Felix, qui non habuit animi sui tristitiam, et non excidit a spe sua.
- 3 Viro cupido et tenaci sine ratione est substantia, et homini livido ad quid aurum?
- 4 Qui acervat ex animo suo iniuste, aliis congregat, et in bonis illius alius luxuriabitur.
- 5 Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit? et non iucundabitur in bonis suis.
- 6 Qui sibi invidet, nihil est illo nequius, et hæc redditio est malitiæ illius:

(1) Inf 19, 16.

- 7 et si bene fecerit, ignoranter, et non volens facit:
et in novissimo manifestat malitiam suam.
- 8 Nequam est oculus lividi, et avertens faciem
suam, et despiciens animam suam.
- 9 Insatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis:
non satiabitur donec consumat arefaciens ani-
mam suam.
- 10 Oculus malus ad mala: et non satiabitur pane,
sed indigens et in tristitia erit super mensam
suam.
- 11 Fili si habes, benefac tecum, et Deo dignas
oblaciones offer.
- 12 Memor esto quoniam mors non tardat, et te-
stamentum inferorum quia demonstratum
est tibi: testamentum enim huius mundi
morte morietur.
- 13 Ante mortem benefac amico tuo, et secundum
vires tuas exporrigens da pauperi.
- 14 Non defrauderis a die bono, et particula boni
doni non te prætereat.
- 15 Nonne aliis relinques dolores et labores tuos
in divisione sortis?
- 16 Da, et accipe, et iustifica animam tuam. 17 Ante
obitum tuum operare iustitiam: quoniam
non est apud inferos invenire cibum.
- 18 Omnis caro sicut fœnum veterascet, et sicut
folium fructificans in arbore viridi.
- 19 Alia generantur, et alia deliciuntur: sic gene-
ratio carnis et sanguinis, alia finitur, et
alia nascitur.
- 20 Omne opus corruptibile in fine deficiet: et qui
illud operatur, ibit cum illo.
- 21 Et omne opus electum iustificabitur: et qui
operatur illud, honorabitur in illo.
- 22 Beatus vir, qui in sapientia morabitur, et qui
in iustitia sua meditabitur, et in sensu co-
gitabit circumspectionem Dei.

sibi aliis-
que bene-
facien-
dum ante
mortem

sapientia
frugifera
quæren-
da

(13) Tob 4, 7; Sup 4, 1; Lc 16, 9. — (18) Is 40, 6;
Iac 1, 10; 1 Ptr 1, 24. — (22) Ps 1, 2.

- 23 Qui excogitat vias illius in corde suo, et in absconditis suis intelligens, vadens post illam quasi investigator, et in viis illius consistens:
- 24 qui respicit per fenestras illius, et in ianuis illius audiens:
- 25 qui requiescit iuxta domum illius, et in parietibus illius figens palum statuet casulam suam ad manus illius, et requiescent in casula illius bona per ævum:
- 26 statuet filios suos sub tegmine illius, et sub ramis eius morabitur.
- 27 Protegetur sub tegmine illius a fervore, et in gloria eius requiescet.

quam iustus apprehendet

- 15** ¹ Qui timet Deum, faciet bona: et qui continens est iustitiæ, apprehendet illam,
- ² et obviabit illi quasi mater honorificata, et quasi mulier a virginitate suscipiet illum.
- ³ Cibabit illum pane vitæ et intellectus, et aqua sapientiæ salutaris potabit illum: et firmabitur in illo, et non flectetur: ⁴ et continebit illum, et non confundetur: et exaltabit illum apud proximos suos, ⁵ et in medio Ecclesiæ aperiet os eius, et adimplebit illum spiritu sapientiæ et intellectus, et stola gloriæ vestiet illum.
- ⁶ Iucunditatem et exultationem thesaurizabit super illum, et nomine æterno hereditabit illum.
- ⁷ Homines stulti non apprehendent illam, et homines sensati obviabunt illi, homines stulti non videbunt eam: longe enim abest a superbia et dolo.
- ⁸ Viri mendaces non erunt illius memores: et viri veraces invenientur in illa, et successum habebunt usque ad inspectionem Dei.
- ⁹ Non est speciosa laus in ore peccatoris: ¹⁰ quoniam a Deo profecta est sapientia.

(3) Io 4, 10.

Sapientiae enim Dei astabit laus, et in ore fideli abundabit, et dominator dabit eam illi.

- 11 Non dixeris: Per Deum abest: quae enim odit ne feceris.
 12 Non dicas: Ille me imploravit: non enim necessarii sunt ei homines impii.
 13 Omne execrumentum erroris odit Dominus, et non erit amabile timentibus eum.
 14 Deus ab initio constituit hominem, et reliquit illum in manu consilii sui.
 15 Adiecit mandata et praecepta sua: 16 si vuleris mandata servare, conservabunt te, et in perpetuum fidem placitam faccre.
 17 Apposuit tibi aquam et ignem: ad quod vuleris, porrige manum tuam.
 18 Ante hominem vita et mors, bonum et malum: quod placuerit ei, dabitur illi:
 19 quoniam multa sapientia Dei, et fortis in potentia, videns omnes sine intermissione.
 20 Oculi Domini ad timentes eum, et ipse agnoscit omnem operam hominis.
 21 Nemini mandavit impie agere, et nemini dedit spatium peccandi: 22 non enim concupiscit multitudinem filiorum infidelium et inutilium.

peccatum
arcen-
dum

16 1 Ne iucunderis in filiis impiis, si multiplicentur: nec oblecteris super ipsos, si non est timor Dei in illis.

quod
punietur

- 2 Non credas vitae illorum, et ne respexeris in labores eorum.
 3 Melior est enim unus timens Deum, quam mille filii impii. 4 Et utile est mori sine filiis quam relinquere filios impios.
 5 Ab uno sensato inhabitabitur patria, tribus impiorum deseretur.
 6 Multa talia vidit oculus meus, et fortiora horum audivit auris mea.

(16) Mt 19, 17. — (18) Ir 21, 8. — (20) Ps 33, 16; Hbr 4, 13.

- 7 In synagoga peccantium exardebit ignis, et in gente incredibili exardescet ira.
- 8 Non exoraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes, qui destructi sunt confidentes suæ virtuti:
- 9 et non pepercit peregrinationi Loth, et execratus est eos præ superbia verbi illorum.
- 10 Non misertus est illis, gentem totam perdens, et extollentem se in peccatis suis.
- 11 Et sicut sexcenta millia peditum, qui congregati sunt in duritia cordis sui: et si unus fuisset cervicatus, mirum si fuisset immunis.
- 12 Misericordia enim et ira est cum illo. Potens exoratio, et effundens iram:
- 13 secundum misericordiam suam, sic correctio illius hominem secundum opera sua iudicat.
- 14 Non effugiet in rapina peccator, et non retardabit sufferentia misericordiam facientis.
- 15 Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum, et secundum intellectum peregrinationis ipsius.
- 16 Non dicas: A Deo abscondar, et ex summo quis mei memorabitur?
- 17 In populo magno non agnoscar: quæ est enim anima mea in tam immensa creatura?
- 18 Ecce cælum, et cæli cælorum, abyssus, et universa terra, et quæ in eis sunt, in conspectu illius commovebuntur,
- 19 montes simul, et colles, et fundamenta terræ: cum conspexerit illa Deus, tremore concutientur.
- 20 Et in omnibus his insensatum est cor: et omne cor intelligitur ab illo:
- 21 et vias illius quis intelligit, et procellam, quam nec oculus videbit hominis?
- 22 Nam plurima illius opera sunt in absconsis: sed opera iustitiæ eius quis enuntiabit? aut quis sustinebit?
- Longe enim est testamentum a quibusdam, et interrogatio omnium in consummatione est.

(7) Inf 21, 10. — (8) Gn 6, 4. — (11) Nm 14, 29; 26, 51. — (15) Rom 2, 6.

23 Qui minoratur corde, cogitat inania: et vir imprudens, et errans cogitat stulta.

5. Præcepta de reversione ad Deum, 16, 24—18, 14

24 Audi me fili, et disce disciplinam sensus, et in verbis meis attende in corde tuo,

25 et dicam in æquitate disciplinam, et scrutabor enarrare sapientiam:

et in verbis meis attende in corde tuo, et dico in æquitate spiritus virtutes, quas posuit Deus in opera sua ab initio, et in veritate enuntio scientiam eius.

26 In iudicio Dei opera eius ab initio, et ab institutione ipsorum distinxit partes illorum, et initia eorum in gentibus suis.

27 Ornavit in æternum opera illorum, nec esurierunt, nec laboraverunt, et non destiterunt ab operibus suis.

28 Unusquisque proximum sibi non angustiabit usque in æternum. 29 Non sis incredibilis verbo illius.

30 Post hæc Deus in terram respexit, et implevit illam bonis suis.

31 Anima omnis vitalis denunciavit ante faciem ipsius, et in ipsam iterum reversio illorum.

17 1 Deus creavit de terra hominem, et secundum imaginem suam fecit illum.

2 Et iterum convertit illum in ipsam, et secundum se vestivit illum virtute.

3 Numerum dierum, et tempus dedit illi, et dedit illi potestatem eorum, quæ sunt super terram.

4 Posuit timorem illius super omnem carnem, et dominatus est bestiarum et volatilium.

5 Creavit ex ipso adiutorium simile sibi: consilium, et linguam, et oculos, et aures, et cor dedit illis excogitandi: et disciplina intellectus replevit illos.

Ad Deum, qui omnia creavit

qui specialiter genuit hominum creavit ac gubernat

(1) Gn 1, 27; 5, 1. — (5) Gn 2, 18.

- 6 Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum, et mala et bona ostendit illis.
- 7 Posuit oculum suum super corda illorum ostendere illis magnalia operum suorum,
- 8 ut nomen sanctificationis collaudent: et gloriari in mirabilibus illius, ut magnalia enarrant operum eius.
- 9 Addidit illis disciplinam, et legem vitæ hereditavit illos.
- 10 Testamentum æternum constituit cum illis, et iustitiam et iudicia sua ostendit illis.
- 11 Et magnalia honoris eius vidit oculus illorum, et honorem vocis audierunt aures illorum, et dixit illis: Attendite ab omni iniquo. ¹² Et mandavit illis unicuique de proximo suo.
- 13 Viæ illorum coram ipso sunt semper, non sunt absconsæ ab oculis ipsius.
- 14 In unquamque gentem præposuit rectorem: ¹⁵ et pars Dei, Israel facta est manifesta.
- 16 Et omnia opera illorum velut sol in conspectu Dei: et oculi eius sine intermissione inspicientes in viis eorum.
- 17 Non sunt absconsa testamenta per iniquitatem illorum, et omnes iniquitates eorum in conspectu Dei.
- 18 Elecmosyna viri quasi signaculum cum ipso, et gratiam hominis quasi pupillam conservabit:
- 19 et postea resurget, et retribuet illis retributionem, unicuique in caput ipsorum, et convertet in interiores partes terræ.
- 20 Pœnitentibus autem dedit viam iustitiæ, et confirmavit deficientes sustinere, et destinavit illis sortem veritatis.
- 21 Convertere ad Dominum, et relinque peccata tua: ²² precare ante faciem Domini, et minue offendicula.
- 23 Revertere ad Dominum, et avertere ab iniustitia tua, et nimis odito execrationem:

homines
converti
debent

(14) Rom 13, 1. — (18) Inf 29, 15. — (19) Mt 25, 35.

- 24 et cognosce iustitias et iudicia Dei, et sta in sorte propositionis, et orationis altissimi Dei.
- 25 In partes vade sæculi sancti, cum vivis et dantibus confessionem Deo.
- 26 Non demoreris in errore impiorum, ante mortem confitere. A mortuo quasi nihil, perit confessio.
- 27 Confiteberis vivens, vivus et sanus confiteberis, et laudabis Deum, et gloriaberis in miserationibus illius.
- 28 Quam magna misericordia Domini, et propitiatio illius convertentibus ad se!
- 29 Nec enim omnia possunt esse in hominibus, quoniam non est immortalis filius hominis, et in vanitate malitiæ placuerunt.
- 30 Quid lucidius sole? et hic deficiet. Aut quid nequius quam quod excogitavit caro et sanguis? et hoc arguetur.
- 31 Virtutem altitudinis cæli ipse conspicit: et omnes homines terra et cinis.

18 ¹ Qui vivit in æternum, creavit omnia simul. Deus solus iustificabitur, et manet invictus rex in æternum.

² Quis sufficit enarrare opera illius? ³ Quis enim investigabit magnalia eius?

⁴ Virtutem autem magnitudinis eius quis enuntiabit? aut quis adiciet enarrare misericordiam eius?

⁵ Non est minuere, neque adicere, nec est invenire magnalia Dei.

⁶ Cum consummaverit homo, tunc incipiet: et cum quieverit, aporiabitur.

⁷ Quid est homo, et quæ est gratia illius? et quid est bonum, aut quid nequam illius?

⁸ Numerus dierum hominum ut multum centum anni: quasi gutta aquæ maris deputati sunt: et sicut calculus arenæ, sic exigui anni in die ævi.

ad Deum
magnum
et miseri-
cordem

(25) Ps 6, 6; Is 38, 19. — (1) Gn 1, 1. — (8) Ps 89, 10.

- 9 Propter hoc patiens est Deus in illis, et effundit super eos misericordiam suam.
- 10 Vidit præsumptionem cordis eorum quoniam mala est, et cognovit subversionem illorum quoniam nequam est.
- 11 Ideo adimplevit propitiationem suam in illis, et ostendit eis viam æquitatis.
- 12 Miseratio hominis circa proximum suum: misericordia autem Dei super omnem carnem.
- 13 Qui misericordiam habet, docet, et erudit quasi pastor gregem suum.
- 14 Miseretur excipientis doctrinam miserationis, et qui festinat in iudiciis eius.

6. Præcepta de conversione humana, 18, 15—23, 38

Eleemo-
syna co-
mitter
danda

- 15 Fili in bonis non des querelam, et in omni dato non des tristitiam verbi mali.
- 16 Nonne ardorem refrigerabit ros? sic et verbum melius quam datum.
- 17 Nonne ecce verbum super datum bonum? sed utraque cum homine iustificato.
- 18 Stultus acriter improperebit: et datus indisciplinati tabescere facit oculos.

pruden-
ter agen-
dum

- 19 Ante iudicium para iustitiam tibi, et antequam loquaris disce.
- 20 Ante languorem adhibe medicinam, et ante iudicium interroga teipsum, et in conspectu Dei invenies propitiationem.
- 21 Ante languorem humilia te, et in tempore infirmitatis ostende conversationem tuam.
- 22 Non impediaris orare semper, et ne verearis usque ad mortem iustificari: quoniam merces Dei manet in æternum.
- 23 Ante orationem præpara animam tuam: et noli esse quasi homo qui tentat Deum.
- 24 Memento iræ in die consummationis, et tempus retributionis in conversatione faciei.

(20) 1 Cor 11, 28. — (22) Lc 18, 1; 1 Thes 5, 17. — (24) Sup 7, 18.

- 25 Memento paupertatis in tempore abundantiae,
et necessitatum paupertatis in die divitiarum.
- 26 A mane usque ad vesperam immutabitur tem-
pus, et haec omnia citata in oculis Dei.
- 27 Homo sapiens in omnibus metuet, et in diebus
delictorum attendet ab inertia.
- 28 Omnis astutus agnoscit sapientiam, et inve-
nienti eam dabit confessionem.
- 29 Sensati in verbis et ipsi sapienter cgerunt: et
intellexerunt veritatem et iustitiam, et im-
pluerunt proverbium et iudicia.
- 30 Post concupiscentias tuas non eas, et a vo-
luntate tua avertere.
- 31 Si praestes animae tuae concupiscentias eius, fa-
ciet te in gaudium inimicis tuis.
- 32 Ne oblecteris in turbis nec in modicis: assidua
enim est commissio illorum.
- 33 Ne fueris mediocris in contentione ex faenore,
et est tibi nihil in sacco: eris enim invidus
vitae tuae.
- 19** ¹ Operarius ebriosus non locupletabitur: et
qui spernit modica, paulatim decidet.
- ² Vinum et mulieres apostatare faciunt sapientes,
et arguent sensatos: ³ et qui se iungit
fornicariis, erit nequam:
putredo et vermes hereditabunt illum, et ex-
tolletur in exemplum maius, et tolletur de
numero animae eius.
- ⁴ Qui credit cito, levis corde est, et minorabitur:
et qui delinquit in animam suam, insuper ha-
bebitur.
- ⁵ Qui gaudet iniquitate, denotabitur: et qui odit
correctionem, minuetur vita: et qui odit
loquacitatem, extinguit malitiam.
- ⁶ Qui peccat in animam suam, paenitebit: et qui
iucundatur in malitia, denotabitur.

concupi-
scentiae
reprimendae

non te-
mere cre-
dendum
et loquen-
dum

(25) Sup 11, 27. — (30) Rom 6, 12; 13, 14. —
(2) Gn 19, 33; 1 Rg 11, 1. — (4) Ios 22, 11.

7 Ne iteres verbum nequam et durum, et non minoraberis.

8 Amico et inimico noli narrare sensum tuum: et si est tibi delictum, noli denudare;

9 audiet enim te, et custodiet te, et quasi defendens peccatum odiet te, et sic aderit tibi semper.

10 Audisti verbum adversus proximum tuum? commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet.

11 A facie verbi parturit fatuus, tamquam gemitus partus infantis.

12 Sagitta infixæ femori carnis, sic verbum in corde stulti.

amicus
corripien-
dus

13 Corripe amicum, ne forte non intellexerit, et dicat: Non feci: aut si fecerit, ne iterum addat facere.

14 Corripe proximum, ne forte non dixerit: et si dixerit, ne forte iteret.

15 Corripe amicum: sæpe enim fit commissio.

16 Et non omni verbo credas.

Est qui labitur lingua, sed non ex animo. 17 Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua?

Corripe proximum antequam commineris. 18 Et da locum timori Altissimi:

pruden-
ter sed
non ini-
que agen-
dum

quia omnis sapientia timor Dei, et in illa timere Deum, et in omni sapientia dispositio legis.

19 Et non est sapientia nequitiae disciplina: et non est cogitatus peccatorum prudentia.

20 Est nequitia, et in ipsa exsecratio: et est insipiens qui minuitur sapientia.

21 Melior est homo, qui minuitur sapientia, et deficiens sensu in timore, quam qui abundat sensu, et transgreditur legem Altissimi.

22 Est sollertia certa, et ipsa iniqua. 23 Et est qui emittit verbum certum enarrans veritatem.

(13) Lv 19, 17; Mt 18, 15; Lc 17, 3. — (17) Iac 3, 8.

- Est qui nequiter humiliat se, et interiora eius plena sunt dolo:
- 24 et est qui se nimium submittit a multa humilitate: et est qui inclinat faciem suam, et fingit se non videre quod ignoratum est:
- 25 et si ab imbecillitate virium vetetur peccare, si invenerit tempus malefaciendi, malefaciet.
- 26 Ex visu cognoscitur vir, et ab occurso faciei cognoscitur sensatus.
- 27 Amictus corporis, et risus dentium, et ingressus hominis enuntiant de illo.
- 28 Est correptio mendax in ira contumeliosi: et est iudicium, quod non probatur esse bonum: et est tacens, et ipse est prudens.
- 20** ¹ Quam bonum est arguere, quam irasci, et confitentem in oratione non prohibere!
- ² Concupiscentia spadonis devirginabit iuenculam: ³ sic qui facit per vim iudicium iniquum.
- ⁴ Quam bonum est correptum manifestare pœnitentiam! sic enim effugies voluntarium peccatum.
- ⁵ Est tacens, qui invenitur sapiens: et est odibilis, qui procax est ad loquendum.
- ⁶ Est tacens non habens sensum loquelæ: et est tacens sciens tempus aptum.
- ⁷ Homo sapiens tacebit usque ad tempus: lascivus autem, et imprudens non servabunt tempus.
- ⁸ Qui multis utitur verbis, lædet animam suam: et qui potestatem sibi sumit iniuste, odietur.
- ⁹ Est processio in malis viro indisciplinato, et est inventio in detrimentum.
- ¹⁰ Est datum, quod non est utile: et est datum, cuius retributio duplex.
- ¹¹ Est propter gloriam minoratio: et est qui ab humilitate levabit caput.
- ¹² Est qui multa redimat modico pretio, et restituens ea in septuplum.

lingua
sapienter
utendum

- 13 Sapiens in verbis seipsum amabilem facit:
gratiæ autem fatuorum effundentur.
- 14 Datus insipientis non erit utilis tibi: oculi enim
illius septemplices sunt.
- 15 Exigua dabit, et multa improperebit: et aperta
oris illius inflammatio est.
- 16 Hodie fæneratur quis, et cras expetit: odibilis
est homo huiusmodi.
- 17 Fatuo non erit amicus, et non erit gratia bo-
nis illius;
- 18 qui enim edunt panem illius: falsæ linguæ sunt.
Quoties, et quanti irridebunt eum?
- 19 Neque enim quod habendum erat, directo sensu
distribuit: similiter et quod non erat ha-
bendum.
- 20 Lapsus falsæ linguæ, quasi qui in pavimento
cadens: sic casus malorum festinanter ve-
niet.
- 21 Homo acharis quasi fabula vana, in ore indis-
ciplinatum assidua erit.
- 22 Ex ore fatui reprobabitur parabola: non enim
dicit illam in tempore suo.
- 23 Est qui vetatur peccare præ inopia, et in requie
sua stimuletur.
- 24 Est qui perdet animam suam præ confusione,
et ab imprudenti persona perdet eam: personæ
autem acceptione perdet se.
- 25 Est qui præ confusione promittit amico, et lu-
cratus est eum inimicum gratis.
- 26 Opprobrium nequam in homine mendacium, et
in ore indisciplinatum assidue erit.
- 27 Potior fur quam assiduitas viri mendacis; per-
ditionem autem ambo hereditabunt.
- 28 Mores hominum mendacium sine honore: et
confusio illorum cum ipsis sine intermissione.
- 29 Sapiens in verbis producet seipsum, et homo
prudens placebit magnatis.
- 30 Qui operatur terram suam, inaltabit acervum
frugum: et qui operatur iustitiam, ipse
exaltabitur: qui vero placet magnatis, ef-
fugiet iniquitatem.

81 Xenia et dona excæcant oculos iudicum, et quasi mutus in ore avertit correptiones eorum.

82 Sapientia absconsa et thesaurus invisus: quæ utilitas in utrisque?

83 Melior est qui celat insipientiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam.

21 1 Fili peccasti? non adicias iterum: sed et de pristinis deprecare ut tibi dimittantur.

2 Quasi a facie colubri fuge peccata: et si accesseris ad illa, suscipient te.

3 Dentes leonis, dentes eius, interficientes animas hominum.

4 Quasi romphæa bis acuta omnis iniquitas, plagæ illius est sanitas.

5 Obiurgatio et iniuriæ annullabunt substantiam: et domus quæ nimis locuples est, annullabitur superbia: sic substantia superbi eradicabitur.

6 Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures eius perveniet, et iudicium festinato adveniet illi.

7 Qui odit correptionem, vestigium est peccatoris: et qui timet Deum, convertetur ad cor suum.

8 Notus a longe potens lingua audaci: et sensatus scit labi se ab ipso.

9 Qui ædificat domum suam impendiis alienis, quasi qui colligit lapides suos in hieme.

10 Stuppa collecta synagoga peccantium, et consummatio illorum flamma ignis.

11 Via peccantium complanata lapidibus, et in fine illorum inferi, et tenebræ, et pœnæ.

12 Qui custodit iustitiam, continebit sensum eius.

13 Consummatio timoris Dei, sapientia et sensus.

14 Non erudietur qui non est sapiens in bono.

15 Est autem sapientia, quæ abundat in malo: et non est sensus ubi est amaritudo.

16 Scientia sapientis tamquam inundatio abundabit, et consilium illius sicut fons vitæ permanet.

peccata
fugienda

iustitia
custo-
dienda

(31) Ex 23, 8; Dt 16, 19. — (32) Inf 41, 17. — (10) Sup 16, 7.

stultus
non
imitan-
dus

- 17 Cor fatui quasi vas confractum, et omnem sapientiam non tenebit.
- 18 Verbum sapiens quodcumque audierit sciens laudabit, et ad se adiiciet: audivit luxuriosus, et displicebit illi, et proiciet illud post dorsum suum.
- 19 Narratio fatui quasi sarcina in via; nam in labiis sensati inveniatur gratia.
- 20 Os prudentis quaeritur in ecclesia, et verba illius cogitabunt in cordibus suis.
- 21 Tamquam domus exterminata, sic fatuo sapientia: et scientia insensati inenarrabilia verba.
- 22 Compedes in pedibus, stulto doctrina, et quasi vincula manuum super manum dextram.
- 23 Fatuus in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens vix tacite ridebit.
- 24 Ornamentum aureum prudenti doctrina, et quasi brachiale in brachio dextro.
- 25 Pes fatui facilis in domum proximi: et homo peritus confundetur a persona potentis.
- 26 Stultus a fenestra respiciet in domum: vir autem eruditus foris stabit.
- 27 Stultitia hominis auscultare per ostium: et prudens gravabitur contumelia.
- 28 Labia imprudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium statera ponderabuntur.
- 29 In ore fatuorum cor illorum: et in corde sapientium os illorum.
- 30 Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam.
- 31 Susurro coinquinabit animam suam, et in omnibus odietur: et qui cum eo manserit, odiosus erit: tacitus et sensatus honorabitur.

neque
piger et
indiscipli-
natus

- 22 ¹ In lapide luteo lapidatus est piger, et omnes loquentur super aspernationem illius.
² De stercore boum lapidatus est piger: et omnis, qui tetigerit eum, excutiet manus.

- 3 Confusio patris est de filio indisciplinato: filia autem in deminoratione fiet.
- 4 Filia prudens hereditas viro suo; nam quæ confundit, in contumeliam fit genitoris.
- 5 Patrem et virum confundit audax, et ab impiis non minorabitur: ab utrisque autem inhonorabitur.
- 6 Musica in luctu importuna narratio: flagella et doctrina in omni tempore sapientia.
- 7 Qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testam.
- 8 Qui narrat verbum non audienti, quasi qui excitat dormientem de gravi somno.
- 9 Cum dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiam: et in fine narrationis dicit: Quis est hic?
- 10 Supra mortuum plora, defecit enim lux eius: et supra fatuum plora, deficit enim sensus.
- 11 Modicum plora supra mortuum, quoniam requievit. 12 Nequissimi enim nequissima vita super mortem fatui.
- 13 Luctus mortui septem dies: fatui autem et impii omnes dies vitæ illorum.
- 14 Cum stulto ne multum loquaris, et cum insensato ne abieris.
- 15 Serva te ab illo, ut non molestiam habeas, et non coinquinaberis peccato illius.
- 16 Defecte ab illo, et invenies requiem, et non accideris in stultitia illius.
- 17 Super plumbum quid gravabitur? et quod illi aliud nomen quam fatuus?
- 18 Arenam, et salem, et massam ferri facilius est ferre quam hominem imprudentem, et fatuum, et impium.
- 19 Loramentum ligneum colligatum in fundamento ædificii non dissolvetur: sic et cor confirmatum in cogitatione consilii.
- 20 Cogitatus sensati in omni tempore, metu non depravabitur.

stultus
non do-
cendus

et ab eo
deflecten-
dum

(10) Inf 38, 16. — (13) Gn 50, 10. — (18) Pr 27, 3.

21 Sicut pali in excelsis, et cæmenta sine impensa posita contra faciem venti non permancbunt:

22 sic et cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet.

23 Sicut cor trepidum in cogitatione fatui, omni tempore non metuet, sic et qui in præceptis Dei permancet semper.

amici bene tractandi

24 Pungens oculum deducit lacrimas: et qui pungit cor, profert sensum.

25 Mittens lapidem in volatilia, dciiciet illa: sic et qui conviciatur amico, dissolvit amicitiam.

26 Ad amicum etsi produxeris gladium, non desperes: est enim regressus.

Ad amicum 27 si aperueris os triste, non timeas; est enim concordatio: excepto convicio, et improprio, et superbia, et mystcrii revelatione, et plaga dolosa: in his omnibus effugiet amicus.

28 Fidem posside cum amico in paupertate illius, ut et in bonis illius læteris.

29 In tempore tribulationis illius permanc illi fidelis, ut et in hereditate illius cohercs sis.

30 Ante ignem camini vapor, et fumus ignis inalatur: sic et ante sanguinem maledicta, et contumeliæ, et minæ.

31 Amicum salutare non confundar, a facie illius non me abscondam:

et si mala mihi evenerint per illum, sustinebo.

32 Omnis qui audiet, cavebit se ab eo.

Deus implorandus

33 Quis dabit ori meo custodiam, et super labia mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis, et lingua mea perdat me?

23 1 Domine pater, et dominator vitæ meæ ne derelinquas me in consilio eorum: nec sinas me cadere in illis.

- ² Quis superponet in cogitatu meo flagella, et in corde meo doctrinam sapientiæ, ut ignorationibus eorum non parcant mihi, et non appareant delicta eorum,
- ³ et ne adincrescant ignorantia meæ, et multiplicentur delicta mea, et peccata mea abundant,
- et incidam in conspectu adversariorum meorum, et gaudeat super me inimicus meus?
- ⁴ Domine pater, et Deus vitæ meæ, ne derelinquas me in cogitatu illorum.
- ⁵ Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi, et omne desiderium averte a me.
- ⁶ Aufer a me ventris concupiscentias, et concubitus concupiscentiæ ne apprehendant me, et animæ irreverenti et infrunitæ ne tradas me.
- ⁷ Doctrinam oris audite filii: et qui custodierit illam, non periet labiis, nec scandalizabitur in operibus nequissimis.
- ⁸ In vanitate sua apprehenditur peccator, et superbus et maledicus scandalizabitur in illis.
- ⁹ Iurationi non assuescat os tuum, multi enim casus in illa.
- ¹⁰ Nominatio vero Dei non sit assidua in ore tuo, et nominibus Sanctorum non admiscearis: quoniam non eris immunis ab eis.
- ¹¹ Sicut enim servus interrogatus assidue, a livore non minuitur: sic omnis iurans, et nominans, in toto a peccato non purgabitur.
- ¹² Vir multum iurans implebitur iniquitate, et non discedet a domo illius plaga.
- ¹³ Et si frustraverit, delictum illius super ipsum erit: et si dissimulaverit, delinquit dupliciter:
- ¹⁴ et si in vacuum iuraverit, non iustificabitur: replebitur enim retributione domus illius.
- ¹⁵ Est et alia loquela contraria morti, non inveniatur in hereditate Iacob.

ne homo
pereati-
biis

(9) Ex 20, 7; Mt 5, 33.

neve concupiscentiis carnalibus

- 16 Etenim a misericordiis omnia hæc auferentur, et in delictis non volutabuntur.
- 17 Indisciplinatæ loquelæ non assuescat os tuum: est enim in illa verbum peccati.
- 18 Memento patris et matris tuæ, in medio enim magnatorum consistis:
- 19 ne forte obliviscatur te Deus in conspectu illorum, et assiduitate tua infatuatus, improprium patiaris. et maluisses non nasci, et diem nativitatis tuæ maledicas.
- 20 Homo assuetus in verbis improprietatis, in omnibus diebus suis non erudietur.
- 21 Duo genera abundant in peccatis, et tertium adducit iram, et perditionem.
- 22 Anima calida quasi ignis ardens non exstinguetur donec aliquid glutiat:
- 23 et homo nequam in ore carnis suæ non desinet donec incendat ignem.
- 24 Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens usque ad finem.
- 25 Omnis homo qui transgreditur lectum suum, contemnens in animam suam, et dicens: Quis me videt?
- 26 tenebræ circumdant me, et parietes cooperiunt me, et nemo circumspicit me: quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altissimus.
- 27 Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit a se timorem Dei huiusmodi hominis timor, et oculi hominum timentes illum:
- 28 et non cognovit quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, et profundum abyssi, et hominum corda intuentes in absconditas partes.

(20) 2 Sm 16, 7. — (25) Is 29, 15.

- 29 Domino enim Deo antequam crearentur, omnia sunt agnita: sic et post perfectum respiciet omnia.
- 30 Hic in plateis civitatis vindicabitur, et quasi pullus equinus fugabitur: et ubi non speravit, apprehendetur.
- 31 Et erit dedecus omnibus, eo quod non intellexerit timorem Domini.
- 32 Sic et mulier omnis relinquens virum suum, et statuens hereditatem ex alieno matrimonio: primo enim in lege Altissimi incredibilis fuit: secundo in virum suum deliquit: tertio in adulterio fornicata est, et ex alio viro filios statuit sibi.
- 34 Hæc in ecclesiam adducetur, et in filios eius respicietur.
- 35 Non tradent filii eius radices, et rami eius non dabunt fructum;
- 36 derelinquet in maledictum memoriam eius, et dedecus illius non delebitur.
- 37 Et agnoscent qui derelicti sunt, quoniam nihil melius est quam timor Dei: et nihil dulcius, quam respicere in mandatis Domini.
- 38 Gloria magna est sequi Dominum: longitudo enim dierum assumetur ab eo.

III. Iterum natura sapientiæ, 24, 1—47

- 24 ¹ Sapientia laudabit animam suam, et in Deo honorabitur, et in medio populi sui gloriabitur,
- 2 et in ecclesiis Altissimi aperiet os suum, et in conspectu virtutis illius gloriabitur,
- 3 et in medio populi sui exaltabitur, et in plenitudine sancta admirabitur,
- 4 et in multitudine electorum habebit laudem, et inter benedictos benedicetur, dicens:
- 5 Ego ex ore Altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam:

Sapientia se nominat

primogenitam Altissimi

(32) Lv 20, 10; Dt 22, 22.

- 6 Ego feci in cælis ut oriretur lumen indeficiens,
et sicut nebula texi omnem terram:
- 7 Ego in altissimis habitavi, et thronus meus
in columna nubis.
- 8 Gyrum cæli circuivi sola, et profundum abyssi
penetravi,
in fluctibus maris ambulavi, ⁹ et in omni terra
steti: et in omni populo, ¹⁰ et in omni
gente primatum habui:
- 11 et omnium excellentium et humilium corda vir-
tute calcavi: et in his omnibus requiem
quæsivi, et in hereditate Domini morabor.
- 12 Tunc præcepit, et dixit mihi Creator omnium:
et qui creavit me, requievit in tabernaculo meo,
- 13 et dixit mihi: In Iacob inhabita, et in Israel
hereditare, et in electis meis mitte radices.
- 14 Ab initio, et ante sæcula creata sum, et usque
ad futurum sæculum non desinam,
et in habitatione sancta coram ipso ministravi.
¹⁵ Et sic in Sion firmata sum,
et in civitate sanctificata similiter requievi, et
in Ierusalem potestas mea.
- 16 Et radicavi in populo honorificato, et in parte
Dei mei hereditas illius, et in plenitudine
sanctorum detentio mea.
- 17 Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi
cypressus in monte Sion:
- 18 quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi
plantatio rosæ in Iericho:
- 19 Quasi oliva speciosa in campis, et quasi pla-
tanus exaltata sum iuxta aquam in plateis.
- 20 Sicut cinnamomum, et balsamum aromatizans
odorem dedi: quasi myrrha electa dedi
suavitatem odoris:
- 21 et quasi storax, et galbanus, et unguis, et
gutta, et quasi Libanus non incisus va-
poravi habitationem meam, et quasi bal-
samum non mistum odor meus.

in Sion
reque-
scentem

gratio-
sam

(14) Pr 8, 22.

- 22 Ego quasi terebinthus extendi ramos meos,
et rami mei honoris et gratiæ.
- 23 Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris:
et flores mei fructus honoris et honestatis.
- 24 Ego mater pulchræ dilectionis, et timoris, et
agnitionis, et sanctæ spei.
- 25 In me gratia omnis viæ et veritatis, in me
omnis spes vitæ et virtutis.
- 26 Transite ad me omnes qui concupiscitis me,
et a generationibus meis implemini:
- 27 Spiritus enim meus super mel dulcis, et he-
reditas mea super mel et favum: 28 Me-
moriam meam in generationes sæculorum.
- 29 Qui edunt me, adhuc esurient: et qui bibunt
me, adhuc sitient.
- 30 Qui audit me, non confundetur: et qui ope-
rantur in me, non peccabunt. 31 Qui elu-
cidant me, vitam æternam habebunt.
- 32 Hæc omnia liber vitæ, et testamentum Altissi-
mi, et agnitio veritatis.
- 33 Legem mandavit Moyses in præceptis iustitia-
rum, et hereditatem domui Iacob, et Israel
promissiones.
- 34 Posuit David puero suo excitare regem ex ipso
fortissimum, et in throno honoris seden-
tem in sempiternum.
- 35 Qui implet quasi Phison sapientiam, et sicut
Tigris in diebus novorum.
- 36 Qui adimplet quasi Euphrates sensum: qui
multiplicat quasi Iordanis in tempore messis.
- 37 Qui mittit disciplinam sicut lucem, et assistens
quasi Gebon in die vindemiæ.
- 38 Qui perficit primus scire ipsam, et infirmior
non investigabit eam.
- 39 A mari enim abundavit cogitatio eius, et con-
siliium illius ab abyssu magna.
- 40 Ego sapientia effudi flumina. 41 Ego quasi tra-
mes aquæ immensæ de fluvio,

matrem
bonorum
omnium

librum
vitæ

(35) Gn 2, 11. — (36) Ios 3, 15.

- ego quasi fluvii dioryx, et sicut aquæductus
exivi de paradiso.
- 42 Dixi: Rigabo hortum meum plantationum, et
inebriabo prati mei fructum.
- 43 Et ecce factus est mihi trames abundans, et
fluvius meus appropinquavit ad mare:
- 44 quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino
omnibus, et enarrabo illam usque ad longin-
quum.
- 45 Penetrabo omnes inferiores partes terræ, et
inspiciam omnes dormientes, et illuminabo
omnes sperantes in Domino.
- 46 Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam,
et relinquam illam quærentibus sapientiam, et
non desinam in progenies illorum usque in
ævum sanctum.
- 47 Videte quoniam non soli mihi laboravi, sed
omnibus exquirentibus veritatem.

IV. Iterum varia præcepta sapientiæ, 25, 1—42, 14

1. Præcepta de amore Dei, 25, 1—29, 18

Deus
timendus

- 25¹ In tribus placitum est spiritui meo, quæ
sunt probata coram Deo, et hominibus:
- 2 Concordia fratrum, et amor proximorum, et
vir et mulier bene sibi consentientes.
- 3 Tres species odit anima mea, et aggravor
valde animæ illorum:
- 4 Pauperem superbum: divitem mendacem: se-
nem fatuum et insensatum.
- 5 Quæ in iuventute tua non congregasti, quo-
modo in senectute tua invenies?
- 6 Quam speciosum canitie iudicium, et pres-
byteris cognoscere consilium!
- 7 Quam speciosa veteranis sapientia, et gloriosis
intellectus, et consilium!
- 8 Corona senum multa peritia, et gloria illorum
timor Dei.

(47) Inf 33, 18.

- ⁹ Novem insuspiciabilia cordis magnificavi, et decimum dicam in lingua hominibus:
- ¹⁰ Homo, qui iucundatur in filiis, vivens et videns subversionem inimicorum suorum.
- ¹¹ Beatus, qui habitat cum muliere sensata, et qui lingua sua non est lapsus, et qui non servivit indignis se.
- ¹² Beatus, qui invenit amicum verum, et qui enarrat iustitiam auri audienti.
- ¹³ Quam magnus, qui invenit sapientiam et scientiam! sed non est super timentem Dominum.
- ¹⁴ Timor Dei super omnia se superposuit: ¹⁵ beatus homo, cui donatum est habere timorem Dei: qui tenet illum, cui assimilabitur?
- ¹⁶ Timor Dei initium dilectionis eius: fidei autem initium agglutinandum est ei.
- ¹⁷ Omnis plaga tristitia cordis est: et omnis malitia, nequitia mulieris.
- ¹⁸ Et omnem plagam, et non plagam videbit cordis: ¹⁹ et omnem nequitiam, et non nequitiam mulieris:
- ²⁰ et omnem obductum, et non obductum odientium: ²¹ et omnem vindictam, et non vindictam inimicorum.
- ²² Non est caput nequius super caput colubri: ²³ et non est ira super iram mulieris.
Commorari leoni et draconi placebit, quam habitare cum muliere nequam.
- ²⁴ Nequitia mulieris immutat faciem eius: et obcaecat vultum suum tamquam ursus: et quasi saccum ostendit.
In medio proximorum eius ²⁵ ingemuit vir eius, et audiens suspiravit modicum.
- ²⁶ Brevis omnis malitia super malitiam mulieris, sors peccatorum cadat super illam.

mulier
nequam
declinan-
da

(11) Inf 26, 1. — Sup 14, 1; 19, 16; Iac 3, 2. —
(23) Pr 21, 19.

- 27 Sicut ascensus arenosus in pedibus veterani,
sic mulier linguata hominū quieto.
- 28 Ne respicias in mulieris speciem, et non concupiscas mulierem in specie.
- 29 Mulieris ira, et irreverentia, et confusio magna.
30 Mulier si primatum habcat, contraria est viro suo.
- 31 Cor humile, et facies tristis, et plaga cordis,
mulier nequam.
- 32 Manus debiles, et genua dissoluta, mulier quæ
non beatificat virum suum.
- 33 A muliere initium factum est peccati, et per
illam omnes morimur.
- 34 Non des aquæ tuæ exitum, nec modicum: nec
mulieri nequam veniam prodeundi.
- 35 Si non ambulaverit ad manum tuam, confun-
det te in conspectu inimicorum.
- 36 A carnibus tuis abscinde illam, ne semper te
abutatur.

sed bona
æstimanda

- 26 1 Mulieris bonæ beatus vir: numerus enim
annorum illius duplex.
- 2 Mulier fortis oblectat virum suum, et annos
vitæ illius in pace implebit.
- 3 Pars bona, mulier bona, in parte timentium
Deum dabitur viro pro factis bonis:
- 4 divitis autem, et pauperis cor bonum, in omni
tempore vultus illorum hilaris.
- 5 A tribus timuit cor meum, et in quarto fa-
cies mea metuit:
- 6 Delaturam civitatis: et collectionem populi:
7 calumniam mendacem, super mortem, omnia
gravia:
- 8 dolor cordis et luctus, mulier zelotypa. 9 In
muliere zelotypa flagellum linguæ, omnibus
communicans.
- 10 Sicut boum iugum, quod movetur, ita et mulier
nequam: qui tenet illam, quasi qui ap-
prehendit scorpionem.

(28) Inf 42, 12. — (33) Gn 3, 6.

- 11 Mulier ebriosa ira magna: et contumelia, et turpitudine illius non tegetur.
- 12 Fornicatio mulieris in extolentia oculorum, et in palpebris illius agnosceatur.
- 13 In filia non avertente se, firma custodiam: ne inventa occasione utatur se.
- 14 Ab omni irreverentia oculorum eius cave, et ne mireris si te neglexerit.
- 15 Sicut viator sitiens, ad fontem os aperiet, et ab omni aqua proxima bibet, et contra omnem palum sedebit, et contra omnem sagittam aperiet pharetram donec deficiat.
- 16 Gratia mulieris sedulæ delectabit virum suum, et ossa illius impinguabit.
- 17 Disciplina illius datum Dei est. 18 Mulier sensata et tacita, non est immutatio eruditæ animæ.
- 19 Gratia super gratiam mulier sancta, et pudorata.
- 20 Omnis autem ponderatio non est digna continentis animæ.
- 21 Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic mulieris bonæ species in ornamentum domus eius.
- 22 Lucerna splendens super candelabrum sanctum, et species faciei super ætatem stabilem.
- 23 Columnæ aureæ super bases argenteas, et pedes firmi super plantas stabilis mulieris.
- 24 Fundamenta æterna supra petram solidam, et mandata Dei in corde mulieris sanctæ.
- 25 In duobus contristatum est cor meum, et in tertio iracundia mihi advenit:
- 26 Vir bellator deficiens per inopiam: et vir sensatus contemptus:
- 27 et qui transgreditur a iustitia ad peccatum, Deus paravit eum ad romphæam.
- 28 Duæ species difficiles et periculosæ mihi apparuerunt,

cupiditas
tollenda

difficile exiit negotians a negligentia: et non iustificabitur caupo a peccatis laborum.

27 ¹ Propter inopiam multi deliquerunt: et qui quærit locupletari, avertit oculum suum.

² Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur, sic et inter medium venditionis et emptionis angustabitur peccatum. ³ Conterctur cum delinquente delictum.

⁴ Si non in timore Domini tenueris te instanter, cito subvertetur domus tua.

⁵ Sicut in percussura cribri remanebit pulvis, sic aporia hominis in cogitatu illius.

⁶ Vasa figuli probat fornax, et homines iustos tentatio tribulationis.

⁷ Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius, sic verbum ex cogitatu cordis hominis.

⁸ Ante sermonem non laudes virum: hæc enim tentatio est hominum.

⁹ Si scquaris iustitiam, apprehendes illam: et indues quasi poderem honoris, et inhabitabis cum ea, et proteget te in sempiternum, et in die agnitionis invenies firmamentum.

¹⁰ Volatilia ad sibi similia conveniunt: et veritas ad eos, qui operantur illam, revertetur.

¹¹ Leo venationi insidiatur semper: sic peccata operantibus iniquitates.

¹² Homo sanctus in sapientia manet sicut sol: nam stultus sicut luna mutatur.

¹³ In medio insensatorum serva verbum temporis: in medio autem cogitantium assiduus esto.

¹⁴ Narratio peccantium odiosa, et risus illorum in deliciis peccati.

¹⁵ Loquela multum iurans, horripilationem capiti statuet: et irreverentia ipsius obturatio aurium.

¹⁶ Effusio sanguinis in rixa superbiorum: et maledictio illorum auditus gravis.

¹⁷ Qui denudat arcana amici, fidem perdit, et non inveniet amicum ad animum suum.

verba
ponde-
randa

- 18 Dilige proximum, et coniungere fide cum illo.
 19 Quod si denudaveris absconsa illius, non
 persequeris post eum.
- 20 Sicut enim homo, qui perdit amicum suum,
 sic et qui perdit amicitiam proximi sui.
- 21 Et sicut qui dimittit avem de manu sua, sic
 dereliquisti proximum tuum, et non eum
 capies.
- 22 Non illum sequaris, quoniam longe abest: ef-
 fugit enim quasi caprea de laqueo:
 quoniam vulnerata est anima eius: 23 ultra
 eum non poteris colligare:
 et maledicti est concordatio: 24 denudare au-
 tem amici mysteria, desperatio est animæ
 infelicis.
- 25 Annuens oculo fabricat iniqua, et nemo eum
 abiiciet:
- 26 in conspectu oculorum tuorum condulcabit os
 suum, et super sermones tuos admira-
 bitur:
 novissime autem pervertet os suum, et in
 verbis tuis dabit scandalum.
- 27 Multa odivi, et non coæquavi ei, et Dominus
 odiet illum.
- 28 Qui in altum mittit lapidem, super caput eius
 cadet: et plaga dolosa dolosi dividet vul-
 nera.
- 29 Et qui foveam fodit, incidet in eam: et qui
 statuit lapidem proximo, offendet in eo:
 et qui laqueum alii ponit, peribit in illo.
- 30 Facienti nequissimum consilium, super ipsum
 devolvetur, et non agnoscet unde adve-
 niat illi.
- 31 Illusio, et improprium superborum, et vin-
 dicta sicut leo insidiabitur illi.
- 32 Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum:
 dolor autem consumet illos antequam moriantur.
- 33 Ira et furor, utraque exsecrabilia sunt, et vir
 peccator continens erit illorum.

dolus
vi:andus

ira sup-
primenda

28 ¹ Qui vindicari vult, a Domino inveniet vindictam, et peccata illius servans servabit.

² Relinque proximo tuo nocenti te: et tunc deprecanti tibi peccata solventur.

³ Homo homini reservat iram, et a Deo quærit medelam?

⁴ In hominem similem sibi non habet misericordiam, et de peccatis suis deprecatur?

⁵ Ipse cum caro sit, reservat iram, et propitiationem petit a Deo? quis exorabit pro delictis illius?

⁶ Memento novissimorum, et desine inimicari:

⁷ tabitudo enim et mors imminent in mandatis eius.

⁸ Memorare timorem Dei, et non irascaris proximo. ⁹ Memorare testamentum Altissimi, et despice ignorantiam proximi.

¹⁰ Abstine te a lite, et minues peccata: ¹¹ homo enim iracundus incendit litem, et vir peccator turbabit amicos, et in medio pacem habentium immittet inimicitiam.

¹² Secundum enim ligna silvæ sic ignis exardescit: et secundum virtutem hominis, sic iracundia illius erit, et secundum substantiam suam exaltabit iram suam.

¹³ Certamen festinatum incendit ignem: et lis festinans effundit sanguinem: et lingua testificans adducit mortem.

¹⁴ Si sufflaveris in scintillam, quasi ignis exardabit: et si exspueris super illam, exstinguetur: utraque ex ore proficiscuntur.

¹⁵ Susurro et bilinguis maledictus: multos enim turbabit pacem habentes.

¹⁶ Lingua tertia multos commovit, et dispersit illos de gente in gentem.

¹⁷ Civitates muratas divitum destruxit, et domos magnatorum effodit.

susurra-
tio fu-
gienda

(1) Dt 32, 35; Mt 6, 14; Mc 11, 25; Rom 12, 19.

- 18 Virtutes populorum concidit, et gentes fortes dissolvit.
- 19 Lingua tertia mulieres viratas eiecit, et privavit illas laboribus suis.
- 20 Qui respicit illam, non habebit requiem, nec habebit amicum, in quo requiescat.
- 21 Flagelli plaga livorem facit: plaga autem linguæ comminuet ossa.
- 22 Multi ceciderunt in ore gladii, sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam.
- 23 Beatus qui tectus est a lingua nequam, qui in iracundiam illius non transivit, et qui non attraxit iugum illius, et in vinculis eius non est ligatus:
- 24 iugum enim illius, iugum ferreum est: et vinculum illius, vinculum æreum est.
- 25 Mors illius, mors nequissima: et utilis potius infernus quam illa.
- 26 Perseverantia illius non permanebit, sed obtinebit vias iniustorum: et in flamma sua non comburet iustos.
- 27 Qui relinquunt Deum, incident in illam, et exardebit in illis, et non exstinguetur, et immittetur in illos quasi leo, et quasi pardus lædet illos.
- 28 Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire, et ori tuo facito ostia, et seras.
- 29 Aurum tuum et argentum tuum conflu, et verbis tuis facito stateram, et frenos ori tuo rectos:
- 30 et attende ne forte labaris in lingua, et cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, et sit casus tuus insanabilis in mortem.

29 ¹ Qui facit misericordiam, fæneratur proximo suo: et qui prævalet manu, mandata servat.

miseri-
cordia
facienda

² Fænerare proximo tuo in tempore necessitatis illius, et iterum redde proximo in tempore suo.

- ³ Confirma verbum, et fideliter age cum illo:
et in omni tempore inuenies quod tibi neces-
sarium est.
- ⁴ Multi quasi inuentionem aestimauerunt fœnus,
et præstiterunt molestiam his, qui se adiuue-
runt.
- ⁵ Donec accipiant, osculantur manus dantis, et
in promissionibus humiliant vocem suam:
- ⁶ et in tempore redditionis postulabit tempus,
et loquetur verba tædii et murmurationum,
et tempus causabitur:
- ⁷ si autem potuerit reddere, aduersabitur, solidi
vix reddet dimidium, et computabit illud
quasi inuentionem:
- ⁸ sin autem fraudabit illum pecunia sua, et pos-
sidebit illum inimicum gratis:
- ⁹ et conuicia et maledicta reddet illi, et pro
honore et beneficio reddet illi contumeliam.
- ¹⁰ Multi non causa nequitiae non fœnerati sunt,
sed fraudari gratis timuerunt.
- ¹¹ Verumtamen super humilem animo fortior esto,
et pro eleemosyna non trahas illum.
- ¹² Propter mandatum assume pauperem: et prop-
ter inopiam eius ne dimittas eum vacuum.
- ¹³ Perde pecuniam propter fratrem et amicum tu-
um: et non abscondas illam sub lapide in
perditionem.
- ¹⁴ Pone thesaurum tuum in præceptis Altissimi,
et proderit tibi magis quam aurum.
- ¹⁵ Conclude eleemosynam in corde pauperis, et
hæc pro te exorabit ab omni malo.
- ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ Super scutum potentis, et super lanceam
aduersus inimicum tuum pugnabit.

2. Præcepta de prudentia, 29, 19—34, 20

in fœne-
rando

- ¹⁹ Vir bonus fidem facit pro proximo suo: et
qui perdiderit confusionem, derelinquet sibi.
- ²⁰ Gratiam fideiussoris ne obliviscaris: dedit enim
pro te animam suam.

(14) Tob 4, 10. — (15) Sup 17, 18.

- 21 Repromissorem fugit peccator et immundus.
 22 Bona repromissoris sibi ascribit peccator:
 et ingratus sensu derelinquet liberantem se.
- 23 Vir repromittit de proximo suo: et cum per-
 diderit reverentiam, derelinquetur ab eo.
- 24 Repromissio nequissima multos perdidit diri-
 gentes, et commovit illos quasi fluctus
 maris.
- 25 Viros potentes gyrans migrare fecit, et vagati
 sunt in gentibus alienis.
- 26 Peccator transgrediens mandatum Domini, in-
 cidet in promissionem nequam: et qui co-
 nat, multa agere, incidet in iudicium.
- 27 Recupera proximum secundum virtutem tuam,
 et attende tibi ne incidas.
- 28 Initium vitæ hominis aqua et panis, et vesti-
 mentum, et domus protegens turpitudinem.
- 29 Melior est victus pauperis sub tegmine asserum,
 quam epulæ splendidæ in peregre sine domicilio.
- 30 Minimum pro magno placeat tibi, et improp-
 erium peregrinationis non audies.
- 31 Vita nequam hospitandi de domo in domum:
 et ubi habitabitur, non fiducialiter aget, nec
 aperiet os.
- 32 Hospitabitur, et pascet, et potabit ingratos, et
 ad hæc amara audiet.
- 33 Transi hospes, et orna mensam: et quæ in
 manu habes, ciba ceteros.
- 34 Exi a facie honoris amicorum meorum: ne-
 cessitudine domus meæ hospitio mihi factus
 est frater.
- 35 Gravia hæc homini habenti sensum: Correptio
 domus, et improprium fæneratoris.
- 30** ¹ Qui diligit filium suum, assiduat illi flagella,
 ut lætetur in novissimo suo, et non palpet
 proximorum ostia.
- ² Qui docet filium suum, laudabitur in illo, et
 in medio domesticorum in illo gloriabitur.

in victu
 et vestitu

in filiis
 educan-
 dis

(28) Inf 39, 31. — (1) 1 Pr 13, 24; 23, 13.

- ³ Qui docet filium suum, in zelum mittit inimicum, et in medio amicorum gloriabitur in illo.
- ⁴ Mortuus est pater eius, et quasi non est mortuus: similem enim reliquit sibi post se.
- ⁵ In vita sua vidit, et lætatus est in illo: in obitu suo non est contristatus, nec confusus est eorum inimicis.
- ⁶ Reliquit enim defensorem domus contra inimicos, et anicis reddentem gratiam.
- ⁷ Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua, et super omnem vocem turbabuntur viscera eius.
- ⁸ Equus indomitus evadit durus, et filius remissus evadet præceps.
- ⁹ Lacta filium, et paventem te faciet: lude cum eo, et contristabit te.
- ¹⁰ Non corrideas illi: ne doleas, et in novissimo obstupescant dentes tui.
- ¹¹ Non des illi potestatem in iuventute, et ne despicias cogitatus illius.
- ¹² Curva cervicem eius in iuventute, et tunde latera eius dum infans est, ne forte induret, et non credat tibi, et erit tibi dolor animæ.
- ¹³ Doce filium tuum, et operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas.
- ¹⁴ Melior est pauper sanus, et fortis viribus, quam dives imbecillis et flagellatus malitia.
- ¹⁵ Salus animæ in sanctitate iustitiæ melior est omni auro et argento: et corpus validum quam census immensus.
- ¹⁶ Non est census super censum salutis corporis: et non est oblectamentum super cordis gaudium.
- ¹⁷ Melior est mors quam vita amara: et requies æterna quam languor perseverans.
- ¹⁸ Bona abscondita in ore clauso, quasi appositiones epularum circumpositæ sepulcro.

(3) D1 6, 7. — (12) Sup 7, 25.

in valetudine servanda

19 Quid proderit libatio idolo? nec enim manducabit, nec odorabit: 20 sic qui effugatur a Domino, portans mercedes iniquitatis:

21 videns oculis, et ingemiscens, sicut spado complectens virginem, et suspirans.

22 Tristitiam non des animæ tuæ, et non affligas te ipsum in consilio tuo.

in tristitia repellenda

23 Iucunditas cordis hæc est vita hominis, et thesaurus sine defectione sanctitatis: et exultatio viri est longævitas.

24 Miserere animæ tuæ placens Deo, et contine: congrega cor tuum in sanctitate eius, et tristitiam longe repelle a te.

25 Multos enim occidit tristitia, et non est utilitas in illa.

26 Zelus et iracundia minuunt dies, et ante tempus senectam adducet cogitatus.

27 Splendidum cor, et bonum in epulis est: epulæ enim illius diligenter fiunt.

31 1 Vigilia honestatis tabefaciet carnes, et cogitatus illius auferet somnum.

in cupiditate arcenda

2 Cogitatus præscientiæ avertit sensum, et infirmitas gravis sobriam facit animam.

3 Laboravit dives in congregatione substantiæ, et in requie sua replebitur bonis suis.

4 Laboravit pauper in diminutione victus, et in fine inops fit.

5 Qui aurum diligit, non iustificabitur: et qui insequitur consumptionem, replebitur ex ea.

6 Multi dati sunt in auri casus, et facta est in specie ipsius perditio illorum.

7 Lignum offensionis est aurum sacrificantium: vae illis, qui sectantur illud, et omnis imprudens deperiet in illo.

8 Beatus dives, qui inventus est sine macula: et qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia, et thesauris.

(19) Dn 14, 6. — (22) Pr 12, 25; 15, 13; 17, 22. — (25) 2 Cor 7, 10. — (6) Sup 8, 3.

in convi-
viis cele-
brandis

- ⁹ Quis est hic, et laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua.
- ¹⁰ Qui probatus est in illo, et perfectus est, erit illi gloria æterna:
qui potuit transgredi, et non est transgressus:
facere mala, et non fecit:
- ¹¹ ideo stabilita sunt bona illius in Domino, et cleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum.
- ¹² Supra mensam magnam sedisti? non aperias super illam faucem tuam prior.
- ¹³ Non dicas sic: Multa sunt, quæ super illam sunt: ¹⁴ memento quoniam malus est oculus nequam.
- ¹⁵ Nequius oculo quid creatum est? ideo ab omni facie sua lacrimabitur.
cum viderit, ¹⁶ ne extendas manum tuam prior, et invidia contaminatus erubescas.
¹⁷ Ne comprimar in convivio.
- ¹⁸ Intellige quæ sunt proximi tui ex teipso: ¹⁹ utere quasi homo frugi his, quæ tibi apponuntur: ne, cum manducas multum, odio habearis.
- ²⁰ Cessa prior causa disciplinæ: et noli nimius esse, ne forte offendas.
- ²¹ Et si in medio multorum sedisti, prior illis ne extendas manum tuam, nec prior possas bibere.
- ²² Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, et in dormiendo non laborabis ab illo, et non senties dolorem.
- ²³ Vigilia, cholera, et tortura viro infrunito:
²⁴ somnus sanitatis in homine parco; dormiet usque mane, et anima illius cum ipso delectabitur.
- ²⁵ Et si coactus fueris in edendo multum, surge e medio, evome: et refrigerabit te, et non adduces corpori tuo infirmitatem.
- ²⁶ Audi me filii, et ne spernas me: et in novissimo invenies verba mea.

- 27 In omnibus operibus tuis esto velox, et omnis infirmitas non occurret tibi.
- 28 Splendidum in panibus benedicent labia multorum, et testimonium veritatis illius fidele.
- 29 Nequissimo in pane murmurabit civitas, et testimonium nequitiae illius verum est.
- 30 Diligentes in vino noli provocare: multos enim exterminavit vinum.
- 31 Ignis probat ferrum durum: sic vinum corda superbiorum arguet in ebrietate potatum.
- 32 Aequa vita hominibus vinum in sobrietate: si bibas illud moderate, eris sobrius.
- 33 Quae vita est ei, qui minuitur vino? 34 Quid defraudat vitam? Mors.
- 35 Vinum in iucunditatem creatum est, et non in ebrietatem, ab initio.
- 36 Exsultatio animae et cordis vinum moderate potatum. 37 Sanitas est animae et corpori sobrius potus.
- 38 Vinum multum potatum irritationem, et iram, et ruinas multas facit. 39 Amaritudo animae vinum multum potatum.
- 40 Ebrietatis animositas, imprudentis offensio, minorans virtutem, et faciens vulnera.
- 41 In convivio vini non arguas proximum: et non despicias eum in iucunditate illius:
- 42 verba impropertii non dicas illi: et non premas illum in repetendo.
- 32** 1 Rectorem te posuerunt? noli extolli: esto in illis quasi unus ex ipsis.
- 2 Curam illorum habe, et sic conside, et omni cura tua explicita recumbe:
- 3 ut laeteris propter illos, et ornamentum gratiae accipias coronam, et dignationem consequaris corrogationis.
- 4 Loquere maior natu: decet enim te 5 primum verbum diligenti scientia, et non impedias musicam.

(30) Idt 13, 4. — (35) Ps 103, 15; Pr 31, 4.

- 6 Ubi auditus non est, non effundas sermonem, et importune noli extolli in sapientia tua.
- 7 Gemmula carbunculi in ornamento auri, et comparatio musicorum in convivio vini.
- 8 Sicut in fabricatione auri signum est smaragdi, sic numerus musicorum in iucundo et moderato vino.
- 9 Audi tacens, et pro reverentia accedet tibi bona gratia.
- 10 Adolescens loquere in tua causa vix. 11 Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum.
- 12 In multis esto quasi inscius, et audi tacens simul et quærens.
- 13 In medio magnatorum non præsumas: et ubi sunt senes, non multum loquaris.
- 14 Ante grandinem præibit coruscatio: et ante verecundiam præibit gratia, et pro reverentia accedet tibi bona gratia.
- 15 Et hora surgendi non te trices: præcurre autem prior in domum tuam, et illic avocare, et illic lude, 16 et age conceptiones tuas, et non in delictis et verbo superbo.
- 17 Et super his omnibus benedicito Dominum, qui fecit te, et inebriantem te ab omnibus bonis suis.
- 18 Qui timet Dominum, excipiet doctrinam eius: et qui vigilaverint ad illum, invenient benedictionem.
- 19 Qui quærit legem, replebitur ab ea: et qui invidiose agit, scandalizabitur in ea.
- 20 Qui timent Dominum, invenient iudicium iustum, et iustitias quasi lumen accendent.
- 21 Peccator homo vitabit correptionem, et secundum voluntatem suam inveniet comparationem.
- 22 Vir consilii non disperdet intelligentiam, alienus et superbus non pertimescet timorem:
- 23 etiam postquam fecit cum eo sine consilio, et suis insectationibus arguetur.

in mandatis et consiliis observandis

- 24 Fili sine consilio nihil facias, et post factum non pœnitēbis.
- 25 In via ruinae non eas, et non offēdes in lapides:
nec credas te viæ laboriosæ, ne ponas animæ tuæ scandalum:
- 26 et a filiis tuis cave, et a domesticis tuis attende.
- 27 In omni opere tuo crede ex fide animæ tuæ: hoc est enim conservatio mandatorum.
- 28 Qui credit Deo, attendit mandatis: et qui confidit in illo, non minorabitur.
- 33** ¹ Timenti Dominum non occurrent mala, sed in tentatione Deus illum conservabit, et liberabit a malis.
- ² Sapiens non odit mandata et iustitias, et non illidetur quasi in procella navis.
- ³ Homo sensatus credit legi Dei, et lex illi fidelis.
- ⁴ Qui interrogationem manifestat, parabit verbum, et sic deprecatus exaudietur, et conservabit disciplinam, et tunc respondebit.
- ⁵ Præcordia fatui quasi rota carri: et quasi axis versatilis cogitatus illius.
- ⁶ Equus emissarius, sic et amicus subsannator, sub omni supersedente hinnit.
- ⁷ Quare dies diem superat, et iterum lux lucem, et annus annum a sole?
- ⁸ A Domini scientia separati sunt, facto sole, et præceptum custodiente.
- ⁹ Et immutavit tempora, et dies festos ipsorum, et in illis dies festos celebraverunt ad horam.
- ¹⁰ Ex ipsis exaltavit et magnificavit Deus, et ex ipsis posuit in numerum dierum.
Et omnes homines de solo, et ex terra, unde creatus est Adam.
- ¹¹ In multitudine disciplinæ Dominus separavit eos, et immutavit vias eorum.

in providentia
Dei attendenda

(5) Sup 21, 17. — (10) Gn 2, 7.

- 12 Ex ipsis benedixit, et exaltavit: et ex ipsis sanctificavit, et ad se applicavit: et ex ipsis maledixit, et humiliavit, et convertit illos a separatione ipsorum.
- 13 Quasi lutum figuli in manu ipsius, plasmare illud et disponere.
- 14 Omnes viæ eius secundum dispositionem eius: sic homo in manu illius, qui se fecit, et reddet illi secundum iudicium suum.
- 15 Contra malum bonum est, et contra mortem vita: sic et contra virum iustum peccator. Et sic intueri in omnia opera Altissimi. Duo et duo, et unum contra unum.
- 16 Et ego novissimus evigilavi, et quasi qui colligit acinos post vindemiatores.
- 17 In benedictione Dei et ipse speravi: et quasi qui vindemiat, replevi torcular.
- 18 Respicite quoniam non mihi soli laboravi, sed omnibus exquirentibus disciplinam.
- 19 Audite me magnates, et omnes populi, et rectores Ecclesiæ auribus percipite.
- 20 Filio et mulieri, fratri et amico non des potestatem super te in vita tua: et non dederis alii possessionem tuam: ne forte pæniteat te, et depreceris pro illis.
- 21 Dum adhuc superes et aspiras, non immutabit te omnis caro.
- 22 Melius est enim ut filii tui te rogent, quam te respicere in manus filiorum tuorum.
- 23 In omnibus operibus tuis præcellens esto. 24 Ne dederis maculam in gloria tua. In die consummationis dierum vitæ tuæ, et in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam.
- 25 Cibaria, et virga, et onus asino: panis, et disciplina, et opus servo.

in verbis
sapis
audiendis

in dome-
sticis
tracian-
dis

(13) Rom 9, 21. — (18) Sup 24, 47.

- 26 Operatur in disciplina, et quærit requiescere:
laxa manus illi, et quærit libertatem.
- 27 Iugum et lorum curvant collum durum, et scr-
vum inclinant operationes assiduæ.
- 28 Servo malevolo tortura et compedes, mitte il-
lum in operationem, ne vacet: 29 multam
enim malitiam docuit otiositas.
- 30 In opera constitue eum: sic enim condecet illum.
Quod si non obaudierit, curva illum compedibus,
et non amplifices super omnem carnem: ve-
rum sine iudicio nihil facias grave.
- 31 Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima
tua: quasi fratrem sic eum tracta: quon-
iam in sanguine animæ comparasti illum.
- 32 Si læseris cum iniuste, in fugam convertetur:
33 et si extollens discesserit: quem quæras,
et in qua via quæras illum, nescis.

34 1 Vana spes, et mendacium viro insensato:
et somnia extollunt imprudentes.

in vero
exquiren-
do

- 2 Quasi qui apprehendit umbram, et persequitur
ventum: sic et qui attendit ad visa men-
dacia.
- 3 Hoc secundum hoc visio somniorum: ante fa-
ciem hominis similitudo hominis.
- 4 Ab immundo quid mundabitur? et a mendace
quid verum dicitur?
- 5 Divinatio erroris, et auguria mendacia, et som-
nia malefactorum, vanitas est. 6 Et sicut
parturientis, cor tuum phantasias patitur.
Nisi ab Altissimo fuerit emissa visitatio, ne
dederis in illis cor tuum:
- 7 multos enim errare fecerunt somnia, et exci-
derunt sperantes in illis.
- 8 Sine mendacio consummabitur verbum legis,
et sapientia in ore fidelis complanabitur.
- 9 Qui non est tentatus, quid scit? Vir in multis
expertus, cogitabit multa: et qui multa di-
dicit, enarrabit intellectum.

(31) Sup 7, 23.

- 10 Qui non est expertus, pauca recognoscit: qui autem in multis factus est, multiplicat malitiam.
- 11 Qui tentatus non est, qualia scit? qui implantatus est, abundabit nequitia.
- 12 Multa vidi errando, et plurimas verborum consuetudines.
- 13 Aliquoties usque ad mortem periclitatus sum horum causa, et liberatus sum gratia Dei.
- 14 Spiritus timentium Deum quæritur, et in respectu illius benedicetur.
- 15 Spes enim illorum in salvantem illos, et oculi Dei in diligentes se.
- 16 Qui timet Dominum nihil trepidabit, et non pavebit: quoniam ipse est spes eius.
- 17 Timentis Dominum beata est anima eius. 18 Ad quem respicit, et quis est fortitudo eius?
- 19 Oculi Domini super timentes eum, protector potentiae, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, et umbraculum meridiani, 20 deprecatio offensionis, et adiutorium casus, exaltans animam, et illuminans oculos, dans sanitatem, et vitam et benedictionem.

3. Præcepta de sacrificiis, 34, 21—36, 19

- 21 Immolantis ex iniquo oblatio est maculata, et non sunt beneplacitæ subsannationes iniustorum.
- 22 Dominus solus sustententibus se in via veritatis et iustitiae.
- 23 Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum: nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis.
- 24 Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui.
- 25 Panis egentium vita pauperum est: qui defraudat illum, homo sanguinis est.

(19) Ps 33, 16. — (21) Pr 21, 27. — (23) Pr 15, 8.

in pro-
tecto-
re
eligendo

De obla-
tione ma-
culata

26 Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum. 27 Qui effundit sanguinem, et qui fraudem facit mercenario, fratres sunt.

28 Unus ædificans, et unus destruens: quid prodest illis nisi labor?

29 Unus orans, et unus maledicens: cuius vocem exaudiet Deus?

30 Qui baptizatur a mortuo, et iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius?

31 sic homo qui ieiunat in peccatis suis: et iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? orationem illius quis exaudiet?

35 1 Qui conservat legem, multiplicat oblationem. 2 Sacrificium salutare est attendere mandatis, et discedere ab omni iniquitate.

3 Et propitiationem litare sacrificii super iniustitias, et deprecatio pro peccatis, recedere ab iniustitia.

4 Retribuet gratiam qui offert similitudinem: et qui facit misericordiam, offert sacrificium.

5 Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate: et deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia.

6 Non apparebis ante conspectum Domini vacuus.

7 Hæc enim omnia propter mandatum Dei fiunt.

8 Oblatio iusti impinguat altare, et odor suavitatis est in conspectu Altissimi.

9 Sacrificium iusti acceptum est, et memoriam eius non obliviscetur Dominus.

10 Bono animo gloriam redde Deo: et non minuas primitias manuum tuarum.

11 In omni dato hilarem fac vultum tuum, et in exultatione sanctifica decimas tuas.

et sacrificio salutare

quomodo sacrificandum sit

(27) Dt 24, 14; Sup 7, 22. — (31) 2 Ptr 2, 21. — (2) Ir 7, 3. — (6) Ex 23, 15; 34, 20; Dt 16, 16. — (11) Tob 4, 9; 2 Cor 9, 7.

oratio-
nem hu-
mitem
Deus re-
spicit

- 12 Da Altissimo secundum datum eius, et in bono oculo ad inventionem facito manuum tuarum:
- 13 quoniam Dominus retribuens est, et septies tantum reddet tibi.
- 14 Noli offerre munera prava, non enim suscipiet illa.
- 15 Et noli inspicere sacrificium iniustum, quoniam Dominus iudex est, et non est apud illum gloria personæ.
- 16 Non accipiet Dominus personam in pauperem, et deprecationem læsi exaudiet.
- 17 Non despiciet preces pupilli: nec viduam, si effundat loquclam gemitus.
- 18 Nonne lacrimæ viduæ ad maxillam descendunt, et exclamatio eius super deducentem eas?
- 19 A maxilla enim ascendunt usque ad cælum, et Dominus exauditor non delectabitur in illis.
- 20 Qui adorat Deum in oblectatione, suscipietur, et deprecatio illius usque ad nubes propinquabit.
- 21 Oratio humiliantis se, nubes penetrabit: et donec propinquet non consolabitur: et non discedet donec Altissimus aspiciat.
- 22 Et Dominus non elongabit, sed iudicabit iustos, et faciet iudicium: et Fortissimus non habebit in illis patientiam, ut contribulet dorsum ipsorum: 23 et gentibus reddet vindictam donec tollat plenitudinem superborum: et sceptrâ iniquorum contribulet
- 24 donec reddat hominibus secundum actus suos, et secundum opera Adæ, et secundum præsumptionem illius,
- 26 donec iudicet iudicium plebis suæ, et oblectabit iustos misericordia sua.

(14) Lv 22, 21; Dt 15, 21. — (15) Dt 10, 17; 2 Par 19, 7; Job 34, 19; Sap 6, 8; Act 10, 34; Rom 2, 11; Gal 2, 6; Col 3, 25; 1 Ptr 1, 17.

²⁶ Speciosa misericordia Dei, in tempore tribulationis, quasi nubes pluviae in tempore siccitatis.

36 ¹ Miserere nostri Deus omnium, et respice nos, et ostende nobis lucem misericordiarum tuarum:

qui pro
populo
exoratur

² et immitte timorem tuum super gentes, quae non exquisierunt te, ut cognoscant quia non est Deus nisi tu, et enarrent magnalia tua.

³ Alleva manum tuam super gentes alienas, ut videant potentiam tuam.

⁴ Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificaberis in eis,

⁵ ut cognoscant te, sicut et nos cognovimus quoniam non est Deus praeter te Domine.

⁶ Innova signa, et immuta mirabilia. ⁷ Glorifica manum, et brachium dextrum.

⁸ Excita furorem, et effunde iram. ⁹ Tolle adversarium, et afflige inimicum.

¹⁰ Festina tempus, et memento finis, ut enarrent mirabilia tua.

¹¹ In ira flammæ devoretur qui salvatur: et qui pessimant plebem tuam, inveniant perditionem.

¹² Contere caput principum inimicorum, dicentium: Non est alius praeter nos.

¹³ Congrega omnes tribus Iacob: ut cognoscant quia non est Deus nisi tu, et enarrent magnalia tua: et hereditabis eos, sicut ab initio.

¹⁴ Miserere plebi tuae, super quam invocatum est nomen tuum: et Israel, quem coaequasti primogenito tuo.

¹⁵ Miserere civitati sanctificationis tuae Ierusalem, civitati requiei tuae.

- 16 Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis, et gloria tua populum tuum.
- 17 Da testimonium his, qui ab initio creaturæ tuæ sunt, et suscita prædicationes, quas locuti sunt in nomine tuo prophetæ priores.
- 18 Da mercedem sustententibus te, ut prophetæ tui fideles inveniantur:
et exaudi orationes servorum tuorum ¹⁹ secundum benedictionem Aaron de populo tuo,
et dirige nos in viam iustitiæ, et sciant omnes qui habitant terram, quia tu es Deus conspexitor sæculorum.

4. Præcepta de relatione varia, 36, 20—38, 24

Ad
uxorem

- 20 Omnem escam manducabit venter, et est cibus cibo melior.
- 21 Fauces contingunt cibum feræ, et cor sensatum verba mendacia.
- 22 Cor pravum dabit tristitiam, et homo peritus resistet illi.
- 23 Omnem masculum excipiet mulier: et est filia melior filia.
- 24 Species mulieris exhilarat faciem viri sui, et super omnem concupiscentiam hominis superducit desiderium.
- 25 Si est lingua curationis, est et mitigationis et misericordiæ: non est vir illius secundum filios hominum.
- 26 Qui possidet mulierem bonam, inchoat possessionem: adiutorium secundum illum est, et columna ut requies.
- 27 Ubi non est sepes, diripietur possessio: et ubi non est mulier, ingemiscit cogens.
- 28 Quis credit ei, qui non habet nidum, et deflectens ubicumque obscuraverit, quasi succinctus latro exsiliens de civitate in civitatem?

(19) Nm 6, 24.

- 37** ¹ Omnis amicus dicet: Et ego amicitiam copulavi; sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristitia inest usque ad mortem? ² Sodalis autem et amicus ad inimicitiam convertentur.
- ³ O præsumptio nequissima, unde creata es cooperire aridam malitia, et dolositate illius?
- ⁴ Sodalis amico coniucundatur in oblectationibus, et in tempore tribulationis adversarius erit.
- ⁵ Sodalis amico condolet causa ventris, et contra hostem accipiet scutum.
- ⁶ Non obliviscaris amici tui in animo tuo, et non immemor sis illius in opibus tuis.
- ⁷ Noli consiliari cum eo, qui tibi insidiatur, et a zelantibus te absconde consilium.
- ⁸ Omnis consiliarius prodit consilium, sed est consiliarius in semetipso.
- ⁹ A consiliario conserva animam tuam: prius scito quæ sit illius necessitas: et ipse enim animo suo cogitabit:
- ¹⁰ ne forte mittat sudem in terram, et dicat tibi:
- ¹¹ Bona est via tua; et stet e contrario videre quid tibi eveniat.
- ¹² Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, et cum iniusto de iustitia, et cum muliere de ea, quæ æmulatur: cum timido de bello: cum negotiatore de traiectione, cum emptore de venditione, cum viro livido de gratiis agendis, ¹³ cum impio de pietate, cum inhonesto de honestate, cum operario agrario de omni opere,
- ¹⁴ cum operario annuali de consummatione anni, cum servo pigro de multa operatione: non attendas his in omni consilio.
- ¹⁵ Sed cum viro sancto assiduus esto, quencumque cognoveris observantem timorem Dei,
- ¹⁶ cuius anima est secundum animam tuam: et qui, cum titubaveris in tenebris, condolebit tibi.

ad
amicumad consi-
liarium

- 17 Cor boni consilii statue tecum: non est enim tibi aliud pluris illo.
- 18 Anima viri sancti enuntiat aliquando vera, quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum.
- 19 Et in his omnibus deprecare Altissimum ut dirigat in veritate viam tuam.
- 20 Ante omnia opera verbum verax præcedat te, et ante omnem actum consilium stabile.
- 21 Verbum nequam immutabit cor: ex quo partes quattuor oriuntur, bonum et malum, vita et mors: et dominatrix illorum est assidua lingua.
Est vir astutus multorum eruditor, et animæ suæ inutilis est.
- 22 Vir peritus multos erudit, et animæ suæ suavis est.
- 23 Qui sophisticè loquitur, odibilis est: in omni re defraudabitur.
- 24 Non est illi data a Domino gratia: omni enim sapientia defraudatus est.
- 25 Est sapiens animæ suæ sapiens: et fructus sensus illius laudabilis.
- 26 Vir sapiens plebem suam erudit, et fructus sensus illius fideles sunt.
- 27 Vir sapiens implebitur benedictionibus, et videntes illum laudabunt.
- 28 Vita viri in numero dierum: dies autem Israel innumerabiles sunt.
- 29 Sapiens in populo hereditabit honorem, et nomen illius erit vivens in æternum.
- 30 Fili in vita tua tenta animam tuam: et si fuerit nequam, non des illi potestatem:
- 31 non enim omnia omnibus expediunt, et non omni animæ omne genus placet.
- 32 Noli avidus esse in omni epulatione, et non te effundas super omnem escam:
- 33 in multis enim escis erit infirmitas, et aviditas appropinquabit usque ad choleram.

ad aa-
plentem

ad
animam
suam

³⁴ Propter crapulam multi obierunt: qui autem abstinens est, adiiciet vitam.

38 ¹ Honora medicum propter necessitatem: etenim illum creavit Altissimus.

ad
medicum

² A Deo est enim omnis medela, et a rege accipiet donationem.

³ Disciplina medici exaltabit caput illius, et in conspectu magnatorum collaudabitur.

⁴ Altissimus creavit de terra medicamenta, et vir prudens non abhorrebit illa.

⁵ Nonne a ligno indulcata est aqua amara? ⁶ Ad agnitionem hominum virtus illorum, et dedit hominibus scientiam Altissimus, honorari in mirabilibus suis.

⁷ In his curans mitigabit dolorem, et unguentarius faciet pigmenta suavitatis, et unctioes conficiet sanitatis, et non consummabuntur opera eius. ⁸ Pax enim Dei super faciem terræ.

⁹ Fili in tua infirmitate ne despicias te ipsum, sed ora Dominum, et ipse curabit te.

¹⁰ Averte a delicto, et dirige manus, et ab omni delicto munda cor tuum.

¹¹ Da suavitatem et memoriam similaginis, et impingua oblationem, et da locum medico: ¹² etenim illum Dominus creavit: et non discedat a te, quia opera eius sunt necessaria.

¹³ Est enim tempus quando in manus illorum incurras: ¹⁴ ipsi vero Dominum deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum, et sanitatem, propter conversationem illorum.

¹⁵ Qui delinquit in conspectu eius, qui fecit eum, incidet in manus medici.

¹⁶ Fili in mortuum produc lacrimas, et quasi dira passus incipe plorare, et secundum iudicium contege corpus illius, et non despicias sepulturam illius.

ad mor-
tuos

(5) Ex 15, 25. — (9) Is 38, 3.

- 17 Propter delaturam autem amare fer luctum illius uno die, et consolare propter tristitiam,
 18 et fac luctum secundum meritum eius uno die, vel duobus propter detractionem.
 19 A tristitia enim festinat mors, et cooperit virtutem, et tristitia cordis flectit cervicem.
 20 In abductione permanet tristitia: et substantia inopis secundum cor eius.
 21 Ne dederis in tristitia cor tuum, sed repelle eam a te: et memento novissimorum,
 22 noli oblivisci: neque enim est conversio, et huic nihil proderis, et te ipsum pessimabis.
 23 Memor esto iudicii mei: sic enim erit et tuum: mihi heri, et tibi hodie.
 24 In requie mortui requiescere fac memoriam eius, et consolare illum in exitu spiritus sui.

5. Præcepta de adeptione sapientiæ, 38, 25—39, 15

Sapientia
 acquiritur
 tempore
 vacuitatis

- 25 Sapientia scribæ in tempore vacuitatis: et qui minoratur actu, sapientiam percipiet: qua sapientia replebitur 26 qui tenet aratrum, et qui gloriatur in iaculo, stimulo boves agitat, et conversatur in operibus eorum, et enarratio eius in filiis taurorum.
 27 Cor suum dabit ad versandos sulcos, et vigilia eius in sagina vaccarum.
 28 Sic omnis faber et architectus, qui noctem tamquam diem transigit, qui sculpsit signacula sculptilia, et assiduitas eius variat picturam: cor suum dabit in similitudinem picturæ, et vigilia sua perficiet opus.
 29 Sic faber ferrarius sedens iuxta incudem, et considerans opus ferri: Vapor ignis uret carnes eius, et in calore fornacis concertatur:
 30 Vox mallei innovat aurem eius, et contra similitudinem vasis oculus eius:

(19) Pr 15, 13; 17, 22. — (24) 2 Sm 12, 21.

- 31 Cor suum dabit in consummationem operum,
et vigilia sua ornabit in perfectionem.
- 32 Sic figulus sedens ad opus suum, convertens
pedibus suis rotam,
qui in sollicitudine positus est semper propter
opus suum, et in numero est omnis ope-
ratio eius.
- 33 In brachio suo formabit lutum, et ante pedes
suos curvabit virtutem suam.
- 34 Cor suum dabit ut consummet linitionem, et
vigilia sua mundabit fornacem.
- 35 Omnes hi in manibus suis speraverunt, et
unusquisque in arte sua sapiens est.
- 36 Sine his omnibus non ædificatur civitas. 37 Et
non inhabitabunt, nec inambulabunt, et in
ecclesiam non transilient.
- 38 Super sellam iudicis non sedebunt, et testa-
mentum iudicii non intelligunt,
neque palam facient disciplinam et iudicium,
et in parabolis non inveniuntur :
- 39 sed creaturam ævi confirmabunt, et deprecatio
illorum in operatione artis,
accommodantes animam suam, et conquirites
in lege Altissimi.

- 39** ¹ Sapienciam omnium antiquorum exquiret
sapiens, et in prophetis vacabit.
- ² Narrationem virorum nominatorum conservabit,
et in versutias parabolarum simul introibit.
- ³ Occulta proverbiorum exquiret, et in abscon-
ditis parabolarum conversabitur.
- ⁴ In medio magnatorum ministrabit, et in con-
spectu præsidis apparebit.
- ⁵ In terram alienigenarum gentium pertransiet:
bona enim et mala in hominibus tentabit.
- ⁶ Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad
Dominum, qui fecit illum, et in conspectu
Altissimi deprecabitur.
- ⁷ Aperiet os suum in oratione, et pro delictis
suis deprecabitur.

studio at-
que ora-
tione

- 8 Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentiæ replebit illum:
 9 et ipse tamquam imbres mittet eloquia sapientiæ suæ, et in oratione confitebitur Domino:
 10 et ipse diriget consilium eius, et disciplinam, et in absconditis suis consiliabitur.
 11 Ipse palam faciet disciplinam doctrinæ suæ, et in lege testamenti Domini gloriabitur.
 12 Collaudabunt multi sapientiam eius, et usque in sæculum non delebitur.
 13 Non recedet memoria eius, et nomen eius requiretur a generatione in generationem.
 14 Sapientiam eius enarrabunt gentes, et laudem eius enuntiabit ecclesia.
 15 Si permanserit, nomen derelinquet plus quam mille: et si requieverit, proderit illi.
6. Præcepta de creaturis observandis, 39, 16—42, 14
- 16 Adhuc consiliabor, ut enarrem: ut furore enim repletus sum.
 17 In voce dicit: Obaudite me divini fructus, et quasi rosa plantata super rivos aquarum fructificate.
 18 Quasi Libanus odorem suavitatis habete. 19 Florete flores, quasi lillum, et date odorem, et frondete in gratiam, et collaudate canticum, et benedicite Dominum in operibus suis. 20 Date nomini eius magnificentiam, et confitemini illi in voce labiorum vestrorum, et in canticis laborum, et citharis, et sic dicetis in confessione: 21 Opera Domini universa bona valde.
 22 In verbo eius stetit aqua sicut congeries: et in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum:
 23 quoniam in præcepto ipsius placor fit, et non est minoratio in salute ipsius.
 24 Opera omnis carnis coram illo, et non est quidquam absconditum ab oculis eius.

(21) Gn 1, 31; Mc 7, 37. — (22) Gn 8, 3.

Opera
 Dei valde
 bona sunt

- 25 A sæculo usque in sæculum respicit, et nihil est mirabile in conspectu eius.
- 26 Non est dicere: Quid est hoc, aut quid est istud? omnia enim in tempore suo quærentur.
- 27 Benedictio illius quasi fluvius inundavit. ²⁸ Quomodo cataclysmus ardam inebriavit, sic ira ipsius gentes, quæ non exquisierunt eum, hereditabit. ²⁹ Quomodo convertit aquas in siccitatem, et siccata est terra: et viæ illius viis illorum directæ sunt: sic peccatoribus offensiones in ira eius.
- 30 Bona bonis creata sunt ab initio, sic nequissimis bona et mala.
- 31 Initium necessariæ rei vitæ hominum, aqua, ignis, et ferrum, sal, lac, et panis similagineus, et mel, et botrus uvæ, et oleum, et vestimentum.
- 32 Hæc omnia sanctis in bona, sic et impiis et peccatoribus in mala convertentur.
- 33 Sunt spiritus, qui ad vindictam creati sunt, et in furore suo confirmaverunt tormenta sua:
- 34 in tempore consummationis effudent virtutem: et furorem eius, qui fecit illos, placabunt.
- 35 Ignis, grando, fames, et mors, omnia hæc ad vindictam creata sunt:
- 36 bestiarum dentes, et scorpii, et serpentes, et romphæa vindicans in exterminium inpios.
- 37 In mandatis eius epulabuntur, et super terram in necessitatem præparabuntur, et in temporibus suis non præterient verbum.
- 38 Propterea ab initio confirmatus sum, et consiliatus sum, et cogitavi, et scripta dimisi.
- 39 Omnia opera Domini bona, et omne opus hora sua subministrabit.
- 40 Non est dicere: Hoc illo nequius est: omnia enim in tempore suo comprobabuntur.
- 41 Et nunc in omni corde et ore collaudate, et benedicite nomen Domini.

(28) Gn 7, 21. — (29) Ex 14, 21. — (31) Sup 29, 28. — (39) Gn 1, 31.

miseria
humana
e peccato
oritur

- 40** ¹ Occupatio magna creata est omnibus hominibus, et iugum grave super filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturæ, in matrem omnium.
- ² Cogitationes eorum, et timores cordis, adinventio exspectationis, et dies finitionis:
- ³ a residente super sedem gloriosam, usque ad humiliatum in terra et cinere:
- ⁴ ab eo, qui utitur hyacintho, et portat coronam, usque ad eum, qui operitur lino crudo: furor, zelus, tumultus, fluctuatio, et timor mortis, iracundia perseverans, et contentio,
- ⁶ et in tempore refectionis in cubili somnus noctis immutat scientiam eius.
- ⁶ Modicum tamquam nihil in requie, et ab eo in somnis, quasi in die respectus.
- ⁷ Conturbatus est in visu cordis sui, tamquam qui evaserit in die belli.
- In tempore salutis suæ exsurrexit, et admirans ad nullum timorem:
- ⁸ cum omni carne, ab homine usque ad pecus, et super peccatores septuplum.
- ⁹ Ad hæc mors, sanguis, contentio, et romphæa, oppressiones, fames, et contritio, et flagella:
- ¹⁰ super iniquos creata sunt hæc omnia, et propter illos factus est cataclysmus.
- ¹¹ Omnia, quæ de terra sunt, in terram convertentur, et omnes aquæ in mare revertentur.
- ¹² Omne munus, et iniquitas delebitur, et fides in sæculum stabit.
- ¹³ Substantiæ iniustorum sicut fluvius siccabuntur, et sicut tonitruum magnum in pluvia personabunt.
- ¹⁴ In aperiendo manus suas lætabitur: sic prævaricatores in consummatione tabescent.
- ¹⁵ Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, et radices immundæ super cacumen petræ sonant.

(9) Sup. 39, 35. — (10) Gn 7, 10. — (11) Ecl 1, 7.

16 Super omnem aquam viriditas, et ad oram fluminis ante omne fœnum evelletur.

17 Gratia sicut paradus in benedictionibus, et misericordia in sæculum permanet.

18 Vita sibi sufficientis operarii condulcabitur, et in ea inuenies thesaurum.

19 Filii, et ædificatio civitatis confirmabit nomen, et super hæc mulier immaculata computabitur.

20 Vinum et musica lætificant cor: et super utraque dilectio sapientiæ.

21 Tibiæ, et psalterium suavem faciunt melodiam, et super utraque lingua suavis.

22 Gratiam, et speciem desiderabit oculus tuus, et super hæc virides sationes.

23 Amicus, et sodalis in tempore convenientes, et super utrosque mulier cum viro.

24 Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, et super eos misericordia liberabit.

25 Aurum et argentum est constitutio pedum: et super utrumque consilium beneplacitum.

26 Facultates et virtutes exaltant cor, et super hæc timor Domini.

27 Non est in timore Domini minoratio, et non est in eo inquirere adiutorium.

28 Timor Domini sicut paradus benedictionis, et super omnem gloriam operuerunt illum.

29 Fili in tempore vitæ tuæ ne indigeas: melius est enim mori, quam indigere.

30 Vir respiciens in mensam alienam, non est vita eius in cogitatione victus;

aliter enim animam suam cibis alienis. 31 Vir autem disciplinatus, et eruditus custodiet se.

32 In ore imprudentis condulcabitur inopia, et in ventre eius ignis ardebit.

41 ¹O mors quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis:

² viro quieto, et cuius viæ directæ sunt in omnibus, et adhuc valenti accipere cibum!

timor
Del opti-
mus est

indigen-
tia mala

cui mors
sit amara
cuique
bona

³ O mors, bonum est iudicium tuum homini indigenti, et qui minoratur viribus,
⁴ defecto ætate, et cui de omnibus cura est, et incredibili, qui perdit patientiam!

⁵ Noli metuere iudicium mortis. Memento quæ ante te fuerunt, et quæ superventura sunt tibi:

hoc iudicium a Domino omni carni: ⁶ et quid superveniet tibi in beneplacito Altissimi? sive decem, sive centum, sive mille anni.

⁷ Non est enim in inferno accusatio vitæ.

peccato-
res ab-
ominabi-
les sunt

⁸ Filii abominationum fiunt filii peccatorum, et qui conversantur secus domos impiorum.

⁹ Filiorum peccatorum periet hereditas, et cum semine illorum assiduitas opprobrii.

¹⁰ De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in opprobrio.

¹¹ Væ vobis viri impii, qui dereliquistis legem Domini Altissimi.

¹² Et si nati fueritis, in maledictione nascemini: et si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra.

¹³ Omnia, quæ de terra sunt, in terram convertentur: sic impii a maledicto in perditionem.

¹⁴ Luctus hominum in corpore ipsorum, nomen autem impiorum delebitur.

¹⁵ Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi et magni.

¹⁶ Bonæ vitæ numerus dierum: bonum autem nomen permanebit in ævum.

qualis
confusio
sit bona
qualisque
mala

¹⁷ Disciplinam in pace conservate filii, sapientia enim abscondita, et thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque?

¹⁸ Melior est homo, qui abscondit stultitiam suam, quam homo, qui abscondit sapientiam suam.

(13) Sup 40, 11. — (17) Sup 20, 32.

19 Verumtamen reveremini in his, quæ procedunt de ore meo. 20 Non est enim bonum omnem reverentiam observare: et non omnia omnibus bene placent in fide.

21 Erubescite a patre et a matre de fornicatione: et a præsidente et a potente de mendacio:

22 a principe et a iudice de delicto: a synagoga et plebe de iniquitate: 23 a socio et amico de iniustitia:

et de loco, in quo habitas, 24 de furto, de veritate Dei, et testamento: de discutitu in panibus,

et ab obfuscatione dati et accepti: 25 a salutantibus de silentio:

a respectu mulieris fornicariæ: et ab aversione vultus cognati.

26 Ne avertas faciem a proximo tuo, et ab auferendo partem et non restituendo.

27 Ne respicias mulierem alieni viri, et ne scruteris ancillam eius, neque steteris ad lectum eius.

28 Ab amicis de sermonibus improprietatis: et cum dederis, ne improprietes.

42 1 Non duplices sermonem auditus de revelatione sermonis absconditi,

et eris vere sine confusione, et invenies gratiam in conspectu omnium hominum:

ne pro his omnibus confundaris, et ne accipias personam ut delinquas.

2 De lege Altissimi, et testamento, et de iudicio iustificare impium,

3 de verbo sociorum et viatorum, et de datione hereditatis amicorum,

4 de æqualitate stateræ et ponderum, de acquisitione multorum et paucorum,

5 de corruptione emptionis, et negotiatorum, et de multa disciplina filiorum, et servo pessimo latus sanguinare.

(27) Mt 5, 28. — (1) Lv 19, 15; Dt 1, 17; 16, 19; Pr 24, 23; Iac 2, 1.

6 Super mulierem nequam bonum est signum.

7 Ubi manus multæ sunt, claude,
et quodcumque trades, numera, et appende:
datum vero, et acceptum omne describe.

8 De disciplina insensati et fatui, et de senibribus,
qui iudicantur ab adolescentibus:
et eris eruditus in omnibus, et probabilis in
conspectu omnium vivorum.

filia custodienda est

9 Filia patris abscondita est vigilia, et sollicitudo
eius aufert somnum,
ne forte in adolescentia sua adulta efficiatur,
et cum viro commorata odibilis fiat:

10 nequando polluat in virginitate sua, et in
paternis suis gravida inveniatur:
ne forte cum viro commorata transgrediatur,
aut certe sterilis efficiatur.

11 Super filiam luxuriosam confirma custodiam:
ne quando faciat te in opprobrium venire inimicis,
a detractioe in civitate, et obiectione plebis,
et confundat te in multitudine populi.

mulier fugienda

12 Omni homini noli intendere in specie: et in
medio mulierum noli commorari:

13 de vestimentis enim procedit tinea, et a muliere
iniquitas viri.

14 Melior est enim iniquitas viri, quam mulier
benefaciens, et mulier confundens in opprobrium.

PARS ALTERA

Laus Dei in natura et historia, 42, 15—50, 23

I. Laus Dei in natura, 42, 15—43, 37

Gloria Domini in operibus omnibus

15 Memor ero igitur operum Domini, et quæ vidi annuntiabo. In sermonibus Domini opera eius.

16 Sol illuminans per omnia respexit, et gloria Domini plenum est opus eius.

- 17 Nonne Dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua, quæ confirmavit Dominus omnipotens stabiliri in gloria sua?
- 18 Abyssum, et cor hominum investigavit: et in astutia eorum excogitavit.
- 19 Cognovit enim Dominus omnem scientiam, et inspexit in signum ævi, annuntians quæ præterierunt, et quæ superventura sunt, revelans vestigia occultorum.
- 20 Non præterit illum omnis cogitatus, et non abscondit se ab eo ullus sermo.
- 21 Magnalia sapientiæ suæ decoravit: qui est ante sæculum et usque in sæculum, neque adiectum est, ²² neque minuitur, et non eget alicuius consilio.
- 23 Quam desiderabilia omnia opera eius, et tamquam scintilla, quæ est considerare!
- 24 Omnia hæc vivunt, et manent in sæculum, et in omni necessitate omnia obaudiunt ei.
- 25 Omnia duplicia, unum contra unum, et non fecit quidquam deesse.
- 26 Uniuscuiusque confirmavit bona. Et quis satabitur videns gloriam eius?

- 43** ¹ Altitudinis firmamentum pulchritudo eius est, species cæli in visione gloriæ.
- ² Sol in aspectu annuntians in exitu, vas admirabile opus excelsi.
- ³ In meridiano exurit terram, et in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere?
Fornacem custodiens in operibus ardoris: ⁴ tripliciter sol exurens montes, radios igneos exsufflans, et refulgens radiis suis obcæcat oculos.
- ⁵ Magnus Dominus qui fecit illum, et in sermonibus eius festinavit iter.
- ⁶ Et luna in omnibus in tempore suo, ostensio temporis, et signum ævi.
- ⁷ A luna signum diei festi, luminare quod minuitur in consummatione.

in cælo

- 8 Mensis secundum nomen eius est, crescens mirabiliter in consummatione.
- 9 Vas castrorum in excelsis, in firmamento caeli resplendens gloriose.
- 10 Species caeli gloria stellarum, mundum illuminans in excelsis Dominus.
- 11 In verbis sancti stabunt ad iudicium, et non deficient in vigiliis suis.
- 12 Vide arcum, et benedic eum, qui fecit illum: valde speciosus est in splendore suo.
- 13 Gyrauit caelum in circuitu gloriae suae, manus Excelsi aperuerunt illum.
- 14 Imperio suo acceleravit nivem, et accelerat coruscationes emittere iudicii sui.
- 15 Propterea aperti sunt thesauri, et evolaverunt nebulae sicut aves.
- 16 In magnitudine sua posuit nubes, et confracti sunt lapides grandinis.
- 17 In conspectu eius commovebuntur montes, et in voluntate eius aspirabit Notus.
- 18 Vox tonitruum eius verberabit terram, tempestas aquilonis, et congregatio spiritus:
- 19 et sicut avis deponens ad sedendum, aspergit nivem, et sicut locusta demergens descensus eius.
- 20 Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus, et super imbrem eius expavescet cor.
- 21 Gelu sicut salem effundet super terram: et dum gelaverit, fiet tamquam cacumina tribuli.
- 22 Frigidus ventus aquilo flavit, et gelavit crystallus ab aqua, super omnem congregationem aquarum requiescet, et sicut lorica induet se aquis.
- 23 Et devorabit montes, et exurit desertum, et exstinguet viride, sicut igne.
- 24 Medicina omnium in festinatione nebulae: et ros obvians ab ardore venienti humilem efficiet eum.

et in
terra

(12) Gn 9, 13.

- 25 In sermone eius siluit ventus, et cogitatione sua placavit abyssum, et plantavit in illa Dominus insulas.
- 26 Qui navigant mare, enarrent pericula eius: et audientes auribus nostris admirabimur.
- 27 Illic praeclara opera, et mirabilia: varia bestiarum genera, et omnium pecorum, et creatura beluarum.
- 28 Propter ipsum confirmatus est itineris finis, et in sermone eius composita sunt omnia.
- 29 Multa dicemus, et deficiemus in verbis; consummatio autem sermonum, ipse est in omnibus.
- 30 Gloriantes ad quid valebimus? ipse enim omnipotens super omnia opera sua.
- 31 Terribilis Dominus, et magnus vehementer, et mirabilis potentia ipsius.
- 32 Glorificantes Dominum quantumcumque potueritis, supervalebit enim adhuc, et admirabilis magnificentia eius.
- 33 Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum potestis: maior enim est omni laude.
- 34 Exaltantes eum replemini virtute, ne laboretis: non enim comprehendetis.
- 35 Quis videbit eum, et enarrabit? et quis magnificabit eum sicut est ab initio?
- 36 Multa abscondita sunt maiora his: pauca enim vidimus operum eius.
- 37 Omnia autem Dominus fecit, et pie agentibus dedit sapientiam.

inenarrabilis est

II. Laus Dei in historia, 44, 1—50, 23

1. Gloria Dei in patribus generatim, 44, 1—15

- 44** ¹ Laudemus viros gloriosos, et parentes nostros in generatione sua.
- ² Multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua a saeculo.

In patribus gloria Dei resplendet

(35) Ps 105, 2.

- 3 Dominantes in potestatibus suis, homines magni virtute,
et prudentia sua præditi, nuntiantes in prophetis dignitatem prophetarum,
4 et imperantes in præsentī populo, et virtute prudentiæ populis sanctissima verba.
5 In peritiā sua requirentes modos musicos, et narrantes carmina scripturarum.
6 Homines divites in virtute, pulchritudinis studium habentes: pacificantes in domibus suis.
7 Omnes isti in generationibus gentis suæ gloriam adepti sunt, et in diebus suis habentur in laudibus.
8 Qui de illis nati sunt, reliquerunt nomen narranti laudes eorum:
9 et sunt quorum non est memoria: perierunt quasi qui non fuerint:
et nati sunt, quasi non nati, et filii ipsorum cum ipsis.
10 Sed illi viri misericordiæ sunt, quorum pietates non defuerunt:
11 cum semine eorum permanent bona, 12 hereditas sancta nepotes eorum,
et in testamentis stetit semen eorum: 13 et filii eorum propter illos
usque in æternum manent: semen eorum et gloria eorum non derelinquetur.
14 Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, et nomen eorum vivit in generationem et generationem.
15 Sapientiam ipsorum narrent populi, et laudem eorum nuntiet ecclesia.

2. Gloria Dei in patribus ante Moysen, 44, 16—26

In
Henoeh
et Noe,
(cf. 49,
16—19)

- 16 Henoeh placuit Deo, et translatus est in paradisum, ut det gentibus pænitentiam.
17 Noe inventus est perfectus, iustus, et in tempore iracundiæ factus est reconciliatio.

(16) Gn 5, 24; Hbr 11, 5. — (17) Gn 6, 9; 7, 1; Hbr 11, 7.

18 Ideo dimissum est reliquum terræ, cum factum est diluuium.

19 Testamenta sæculi posita sunt apud illum, ne deleri possit diluuium omnis caro.

20 Abraham magnus pater multitudinis gentium, et non est inventus similis illi in gloria: qui conservavit legem Excelsi, et fuit in testamento cum illo.

in
Abraham

21 In carne eius stare fecit testamentum, et in tentatione inventus est fidelis.

22 Ideo iureiurando dedit illi gloriam in gente sua, crescere illum quasi terræ cunulum, ²³ et ut stellas exaltare semen eius, et hereditare illos a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos terræ.

24 Et in Isaac eodem modo fecit propter Abraham patrem eius. ²⁵ Benedictionem omnium gentium dedit illi Dominus, et testamentum confirmavit super caput Iacob. ²⁶ Agnovit eum in benedictionibus suis, et dedit illi hereditatem, et divisit illi partem in tribubus duodecim.

in Isaac
et Iacob

3. Gloria Dei in Moyse, Aaron et Phinees, 44, 27—45, 31

27 Et conservavit illi homines misericordiæ, inveniētes gratiam in oculis omnis carnis.

In Moyse

45 ¹ Dilectus Deo, et hominibus Moyses: cuius memoria in benedictione est.

² Similem illum fecit in gloria sanctorum, et magnificavit eum in timore inimicorum, et in verbis suis monstra placavit. ³ Glorificavit illum in conspectu regum, et iussit illi coram populo suo, et ostendit illi gloriam suam.

⁴ In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum, et elegit eum ex omni carne.

(19) Gn 9, 9. — (20) Gn 12, 2; 15, 5. — (21) Gn 17, 10; Gal 3, 6. — Gn 22, 1. — (1) Ex 11, 3. — (3) Ex 6, 7 s. — (4) Nm 12, 3. 7.

In Aaron

- 5 Audivit enim eum, et vocem ipsius, et induxit illum in nubem.
- 6 Et dedit illi coram præcepta, et legem vitæ et disciplinæ, docere Iacob testamentum suum, et iudicia sua Israel.
- 7 Excelsum fecit Aaron fratrem eius, et similem sibi de tribu Levi:
- 8 statuit ei testamentum æternum, et dedit illi sacerdotium gentis: et beatificavit illum in gloria, ⁹ et circumcinxit eum zona gloriæ, et induit eum stolam gloriæ, et coronavit eum in vasis virtutis. ¹⁰ Circumpedes, et femoralia, et humerale posuit ei, et cinxit illum tintinnabulis aureis plurimis in gyro,
- 11 dare sonitum in incessu suo, auditum facere sonitum in templo in memoriam filii gentis suæ.
- 12 Stolum sanctam, auro, et hyacintho, et purpura, opus textile, viri sapientis, iudicio et veritate præditi: ¹³ torto cocco opus artificis, gemmis pretiosis figuratis in ligatura auri, et opere lapidarii sculptis in memoriam secundum numerum tribuum Israel.
- 14 Corona aurea super mitram eius expressa signo sanctitatis, et gloria honoris: opus virtutis, et desideria oculorum ornata.
- 15 Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia usque ad originem. ¹⁶ Non est indutus illa alienigena aliquis, sed tantum filii ipsius soli, et nepotes eius per omne tempus.
- 17 Sacrificia ipsius consumpta sunt igne quotidie.
- 18 Complevit Moyses manus eius, et unxit illum oleo sancto.

(11) Ex 28, 35. — (18) Lv 8, 12.

- 19 Factum est illi in testamentum æternum, et semini eius sicut dies cæli, fungi sacerdotio, et habere laudem, et glorificare populum suum in nomine eius.
- 20 Ipsum elegit ab omni vivente, offerre sacrificium Deo, Incensum, et bonum odorem, in memoriam placare pro populo suo:
- 21 et dedit illi in præceptis suis potestatem, in testamentis iudiciorum, docere Iacob testimonia, et in lege sua lucem dare Israel.
- 22 Quia contra illum steterunt alieni, et propter invidiam circumdederunt illum homines in deserto, qui erant cum Dathan et Abiron, et congregatio Core in iracundia.
- 23 Vidit Dominus Deus, et non placuit illi, et consumpti sunt in impetu iracundiæ.
- 24 Fecit illis monstra, et consumpsit illos in flamma ignis.
- 25 Et addidit Aaron gloriam, et dedit illi hereditatem, et primitias frugum terræ divisit illi. 26 Panem ipsis in primis paravit in satietatem: nam et sacrificia Domini edent, quæ dedit illi, et semini eius.
- 27 Ceterum in terra gentes non hereditabit, et pars non est illi in gente: ipse est enim pars eius, et hereditas.
- 28 Phinees filius Eleazari tertius in gloria est, imitando eum in timore Domini:
- 29 et stare in reverentia gentis: in bonitate et alacritate animæ suæ placuit Deo pro Israel.
- 30 Ideo statuit illi testamentum pacis, principem sanctorum et gentis suæ, ut sit illi et semini eius sacerdotii dignitas in æternum.

in
Phinees

(22) Nm 16, 1. — (28) Nm 25, 7; 1 Mcc 2, 54.

31 Et testamentum David regi filio Iessæ de tribu Iuda, hereditas ipsi et semini eius, ut daret sapientiam in cor nostrum iudicare gentem suam in iustitia, ne abolerentur bona ipsorum, et gloriam ipsorum in gentem eorum æternam fecit.

4. Gloria Dei in patribus usque ad Davida, 46, 1—23

In Iosue

46 ¹ Fortis in bello Iesus Nave successor Moysi in prophetis, qui fuit magnus secundum nomen suum, ² maximus in salutem electorum Dei, expugnare insurgentes hostes, ut consequeretur hereditatem Israel.

³ Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas, et lactando contra civitates romphæas?

⁴ Quis ante illum sic restitit? Nam hostes ipse Dominus perduxit:

⁵ An non in iracundia eius impeditus est sol, et una dies facta est quasi duo?

⁶ Invocavit Altissimum potentem in oppugnando inimicos undique, et audivit illum magnus et sanctus Deus in saxis grandinis virtutis valde fortis.

⁷ Impetum fecit contra gentem hostilem, et in descensu perdidit contrarios, ⁸ ut cognoscant gentes potentiam eius, quia contra Deum pugnare non est facile. Et secutus est a tergo potentis:

et Caleb

⁹ et in diebus Moysi misericordiam fecit ipse, et Caleb filius Iephone, stare contra hostem, et prohibere gentem a peccatis, et perfringere murmur malitiæ.

¹⁰ Et ipsi duo constituti, a periculo liberati sunt a numero sexcentorum millium peditum, inducere illos in hereditatem, in terram, quæ manat lac et mel.

(5) Ios 10, 14. — (9) Nm 14, 6.

11 Et dedit Dominus ipsi Caleb fortitudinem, et usque in senectutem permansit illi virtus, ut ascenderet in excelsum terræ locum, et semen ipsius obtinuit hereditatem:

12 ut viderent omnes filii Israel quia bonum est obsequi sancto Deo.

13 Et iudices singuli suo nomine, quorum non est corruptum cor:

qui non aversi sunt a Domino, 14 ut sit memoria illorum in benedictione,

et ossa eorum pullulent de loco suo, 15 et nomen eorum permaneat in æternum, permanens ad filios illorum, sanctorum virorum gloria.

in iudici-
bus

16 Dilectus a Domino Deo suo Samuel propheta Domini, renovavit imperium, et unxit principes in gente sua.

in
Samuele

17 In lege Domini congregationem iudicavit, et vidit Deus Jacob,

et in fide sua probatus est propheta. 18 Et cognitus est in verbis suis fidelis, quia vidit Deum lucis:

19 et invocavit Dominum omnipotentem, in oppugnando hostes circumstantes undique in oblatione agni inviolati.

20 Et intonuit de cælo Dominus, et in sonitu magno auditam fecit vocem suam,

21 et contrivit principes Tyrriorum, et omnes duces Philisthiim:

22 et ante tempus finis vitæ suæ et sæculi, testimonium præbuit in conspectu Domini, et Christi,

pecunias et usque ad calceamenta ab omni carne non accepit, et non accusavit illum homo.

23 Et post hoc dormivit, et notum fecit regi, et ostendit illi finem vitæ suæ,

et exaltavit vocem suam de terra in prophetia delere impietatem gentis.

In
Nathan
et Davide

5. Gloria Dei in Nathan, Davide et Salomone, 47, 1—25

- 47** ¹ Post hæc surrexit Nathan propheta in diebus David.
- ² Et quasi adeps separatus a carne, sic David a filiis Israel.
- ³ Cum leonibus lusit quasi cum agnis: et in ursis similiter fecit sicut in agnis ovium in iuventute sua.
- ⁴ Numquid non occidit gigantem, et abstulit opprobrium de gente?
- ⁵ In tollendo manum, saxo fundæ deiecit exultationem Goliæ:
- ⁶ nam invocavit Dominum omnipotentem, et dedit in dextera eius tollere hominem fortem in bello, et exaltare cornu gentis suæ.
- ⁷ Sic in decem millibus glorificavit eum, et laudavit cum in benedictionibus Domini in offerendo illi coronam gloriæ:
- ⁸ contrivit enim inimicos undique, et exstirpavit Philistiim contrarios usque in hodiernum diem: contrivit cornu ipsorum usque in æternum.
- ⁹ In omni opere dedit confessionem Sancto, et Excelso in verbo gloriæ.
- ¹⁰ De omni corde suo laudavit Dominum, et dilexit Deum, qui fecit illum: et dedit illi contra inimicos potentiam:
- ¹¹ Et stare fecit cantores contra altare, et in sono eorum dulces fecit modos.
- ¹² Et dedit in celebrationibus decus, et ornavit tempora usque ad consummationem vitæ, ut laudarent nomen sanctum Domini, et amplificarent mane Dei sanctitatem.
- ¹³ Dominus purgavit peccata ipsius, et exaltavit in æternum cornu eius:

(1) 2 Sm 12, 1. — (3) 1 Sm 17, 34. — (4) 1 Sm 17, 49.
— (7) 1 Sm 18, 7. — (13) 2 Sm 12, 13.

et dedit illi testamentum regni, et sedem gloriae in Israel.

14 Post ipsum surrexit filius sensatus, et propter illum deiecit omnem potentiam inimicorum.

15 Salomon imperavit in diebus pacis, cui subiecit Deus omnes hostes,

ut conderet domum in nomine suo, et pararet sanctitatem in sempiternum:

quemadmodum eruditus es in iuventute tua,

16 et impletus es, quasi flumen, sapientia,

et terram retexit anima tua. 17 Et replesti in comparationibus aenigmata:

ad insulas longe divulgatum est nomen tuum,

et dilectus es in pace tua.

18 In cantilenis, et proverbiiis, et comparationibus, et interpretationibus miratae sunt terrae,

19 et in nomine Domini Dei, cui est cognomen, Deus Israel.

20 Collegisti quasi aurichalcum aurum, et ut plumbum complesti argentum,

21 et inclinasti femora tua mulieribus: potestatem habuisti in corpore tuo,

22 dedisti maculam in gloria tua, et profanasti semen tuum

inducere iracundiam ad liberos tuos, et incitari stultitiam tuam,

23 ut faceres imperium bipartitum, et ex Ephraim imperare imperium durum.

24 Deus autem non derelinquet misericordiam suam, et non corrumpet, nec delebit opera sua,

neque perdet a stirpe nepotes electi sui: et semen eius, qui diligit Dominum, non corrumpet.

25 Dedit autem reliquum Iacob, et David de ipsa stirpe.

in Salomone prius sapiente

sed postica stulto

(15) 1 Rg 3, 1. — (16) 1 Rg 4, 31. — (20) 1 Rg 10, 27. — (23) 1 Rg 12, 16.

6. Gloria Dei in patribus usque ad exilium,
47, 26—49, 12

Inter
posteror
Salomo-
nis

- 26 Et finem habuit Salomon cum patribus suis.
27 Et dereliquit post se de semine suo,
gentis stultitiam, 28 et imminutum a prudentia,
Roboam, qui avertit gentem consilio suo:
29 et Ieroboam filium Nabat, qui peccare fecit Is-
rael, et dedit viam peccandi Ephraim,
et plurima redundaverunt peccata ipsorum.
30 Valde averterunt illos a terra sua.
31 Et quæsit omnes nequitas usque dum per-
veniret ad illos defensio, et ab omnibus
peccatis liberavit eos.

in Elia

- 48 1 Et surrexit Elias propheta, quasi ignis,
et verbum ipsius quasi facula ardebat.
2 Qui induxit in illos famem, et irritantes illum
invidia sua pauci facti sunt; non enim
poterant sustinere præcepta Domini.
3 Verbo Domini continuit cælum, et deiecit de
cælo ignem terræ.
4 Sic amplificatus est Elias in mirabilibus suis. Et
quis potest similiter sic gloriari tibi?
5 Qui sustulisti mortuum ab inferis de sorte
mortis in verbo Domini Dei.
6 Qui deiecisti reges ad perniciem, et confre-
gisti facile potentiam ipsorum, et glorio-
sos de lecto suo.
7 Qui audis in Sina iudicium, et in Horeb iu-
dicia defensionis.
8 Qui ungis reges ad pænitentiam, et prophetas
facis successores post te.
9 Qui receptus es in turbine ignis, in curru
equorum igneorum.
10 Qui scriptus es in iudiciis temporum lenire
iracundiam Domini:
conciliare cor patris ad filium, et restituere
tribus Iacob.

(29) 1 Rg 12, 28. — (1) 1 Rg 17, 1. — (3) 1 Rg 18; 2 Rg 1.
— (5) 1 Rg 17, 22. — (9) 2 Rg 2, 11, — (10) Mal 4, 6.

- 11 Beati sunt, qui te viderunt, et in amicitia tua decorati sunt.
- 12 nam nos vita vivimus tantum, post mortem autem non erit tale nomen nostrum.
- 13 Elias quidem in turbine tectus est, et in Eliseo completus est spiritus eius: in diebus suis non pertimuit principem, et potentia nemo vicit illum.
- 14 Nec superavit illum verbum aliquod et mortuum prophetavit corpus eius.
- 15 In vita sua fecit monstra, et in morte mirabilia operatus est.
- 16 In omnibus istis non pœnituit populus, et non recesserunt a peccatis suis usque dum eiectioni sunt de terra sua, et dispersi sunt in omnem terram:
- 17 et relicta est gens perpauca, et princeps in domo David.
- 18 Quidam ipsorum fecerunt quod placeret Deo: alii autem multa commiserunt peccata.
- 19 Ezechias munivit civitatem suam, et induxit in medium ipsius aquam, et fodit ferro rupem, et ædificavit ad aquam puteum.
- 20 In diebus ipsius ascendit Sennacherib, et misit Rabsacen, et sustulit manum suam contra illos, et extulit manum suam in Sion, et superbus factus est potentia sua.
- 21 Tunc mota sunt corda, et manus ipsorum: et doluerunt quasi parturientes mulieres.
- 22 Et invocaverunt Dominum in misericordem, et expandentes manus suas, extulerunt ad cælum: et sanctus Dominus Deus audivit cito vocem ipsorum.
- 23 Non est commemoratus peccatorum illorum, neque dedit illos inimicis suis, sed purgavit eos in manu Isaïæ sancti prophetæ.

in Eliseo

in
Ezechia

(13) 2 Rg 2, 11. — (14) 2 Rg 13, 21. — (20) 2 Rg 18, 13.

- 24 Deiecit castra Assyriorum, et contrivit illos
angelus Domini:
- et Isaia 25 nam fecit Ezechias quod placuit Deo, et for-
titer Ivit in via David patris sui,
quam mandavit illi Isaias propheta magnus,
et fidelis in conspectu Dei.
- 26 In diebus ipsius retro rediit Sol, et addidit
regi vitam.
- 27 Spiritu magno vidit ultima, et consolatus est
lugentes in Sion.
Usque in sempiternum 28 ostendit futura et
abscondita antequam evenirent.
- in Iosia **49** 1 Memoria Iosiae in compositionem odoris
facta opus pigmentarii.
- 2 In omni ore quasi mel indulcabitur eius memo-
ria, et ut musica in convivio vini.
- 3 Ipse est directus divinitus in paenitentiam gen-
tis, et tulit abominationes impietatis.
- 4 Et gubernavit ad Dominum cor ipsius, et in
diebus peccatorum corroboravit pietatem.
- in
Ieremia 5 Praeter David, et Ezechiam, et Iosiam, omnes
peccatum commiserunt:
- 6 nam reliquerunt legem Altissimi reges Iuda,
et contempserunt timorem Dei.
- 7 Dederunt enim regnum suum aliis, et gloriam
suam alienigenae genti.
- 8 Incenderunt electam sanctitatis civitatem, et
desertas fecerunt vias ipsius
in manu Ieremiae. 9 Nam male tractaverunt il-
lum, qui a ventre matris consecratus est
propheta,
evertere, et eruere, et perdere, et iterum
aedificare, et renovare.
- in
Ezechiele 10 Ezechiel qui vidit conspectum gloriae, quam
ostendit illi in curru Cherubim.

(24) 2 Rg 19, 35; Tob 1, 21; Is 37, 36; 1 Mcc 7, 41;
2 Mcc 8, 19. — (26) 2 Rg 20, 11; Is 38, 8. — (1) 2 Rg 22, 1.
— (8) 2 Rg 25, 9. — (10) Ez 1, 4.

11 Nam commemoratus est inimicorum in imbre,
benefacere illis, qui ostendcrunt rectas vias.

12 Et duodecim prophetarum ossa pullulent de
loco suo:
nam corroboraverunt Iacob, et redemerunt se
in fide virtutis.

in duode-
cim pro-
phetis

7. Gloria Del In patribus post exilium, 49, 13—50, 23

13 Quomodo amplificemus Zorobabel? nam et
ipse quasi signum in dextera manu,

In Zoro-
babel,
Iesu, Ne-
hemias

14 sic et Iesum filium Iosedec? qui in diebus
suis ædificaverunt domum,
et exaltaverunt templum sanctum Domino, pa-
ratum in gloriam sempiternam.

15 Et Nehemias in memoria multi temporis, qui
erexit nobis muros eversos,
et stare fecit portas et seras, qui erexit do-
mos nostras.

16 Nemo natus est in terra qualis Henoch: nam
et ipse receptus est a terra.

in
Henoch,
Ioseph,
Seth,
Sem,
Adam,
(ad 44,
16—26)

17 Neque ut Ioseph, qui natus est homo, prin-
ceps fratrum, firmamentum gentis, rector
fratrum, stabilimentum populi:

18 et ossa ipsius visitata sunt, et post mortem
prophetaverunt.

19 Seth, et Sem apud homines gloriam adepti sunt:
et super omnem animam in origine Adam.

50 1 Simon Oniæ filius, sacerdos magnus, qui
in vita sua suffulsit domum, et in diebus
suis corroboravit templum.

in
Simone
sacerdo-
te magno

2 Templi etiam altitudo ab ipso fundata est, du-
plex ædificatio et excelsi parietes templi.

3 In diebus ipsius emanaverunt putei aquarum,
et quasi mare adimpleti sunt supra modum.

(13) Esr 3, 2; Agg 1; 2. — (14) Zach 3, 1. —
(17) Gn 41, 40; 42, 3; 45, 5; 50, 20. — (19) Gn 4, 25;
5, 31. — (1) 1 Mcc 12, 7; 2 Mcc 3; 4.

- ⁴ Qui curavit gentem suam, et liberavit eam a perditione.
- ⁵ Qui prævaluit amplificare civitatem, qui adeptus est gloriam in conversatione gentis: et ingressum domus, et atrii amplificavit.
- ⁶ Quasi stella matutina in medio nebulæ, et quasi luna plena in diebus suis lucet.
- ⁷ Et quasi Sol refulgens, sic ille effulsit in templo Dei. ^a Quasi arcus refulgens inter nebulas gloriæ, et quasi flos rosarum in diebus vernis, et quasi lilia quæ sunt in transitu aquæ, et quasi thus redolens in diebus æstatis.
- ⁹ Quasi ignis effulgens, et thus ardens in igne.
- ¹⁰ Quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso.
- ¹¹ Quasi oliva pullulans, et cypressus in altitudinem se extollens, in accipiendo ipsum stolam gloriæ, et vestiri eum in consummationem virtutis.
- ¹² In ascensu altaris sancti, gloriam dedit sanctitatis amictum.
- ¹³ In accipiendo autem partes de manu sacerdotum, et ipse stans iuxta aram. Et circa illum corona fratrum: quasi plantatio cedri in monte Libano, ¹⁴ sic circa illum steterunt quasi rami palmæ, et omnes filii Aaron in gloria sua.
- ¹⁵ Oblatio autem Domini in manibus ipsorum, coram omni synagoga Israel: et consummatione fungens in ara, amplificare oblationem excelsi regis
- ¹⁶ porrexit manum suam in libatione, et libavit de sanguine uvæ.
- ¹⁷ Effudit in fundamento altaris odorem divinum excelso principi.
- ¹⁸ Tunc exclamaverunt filii Aaron, in tubis productilibus sonuerunt, et auditam fecerunt vocem magnam in memoriam coram Deo.

- 19 Tunc omnis populus simul properaverunt, et ceciderunt in faciem super terram, adorare Dominum Deum suum, et dare preces omnipotenti Deo excelso.
- 20 Et amplificaverunt psallentes in vocibus suis, et in magna domo auctus est sonus suavitatis plenus.
- 21 Et rogavit populus Dominum excelsum in prece, usquedum perfectus est honor Domini, et munus suum perfecerunt.
- 22 Tunc descendens, manus suas extulit in omnem congregationem filiorum Israel dare gloriam Deo a labiis suis, et in nomine ipsius gloriari:
- 23 et iteravit orationem suam, volens ostendere virtutem Dei.

Epilogus, 50, 24—51, 38

I. Conclusio libri, 50, 24—31

- 24 Et nunc orate Deum omnium, qui magna fecit in omni terra, qui auxit dies nostros a ventre matris nostræ, et fecit nobiscum secundum suam misericordiam:
- 25 det nobis iucunditatem cordis, et fieri pacem in diebus nostris in Israel per dies sempiternos:
- 26 credere Israel nobiscum esse Dei misericordiam, ut liberet nos in diebus suis.
- 27 Duas gentes odit anima mea: tertia autem non est gens, quam oderim:
- 28 qui sedent in monte Seir, et Phillisthiim, et stultus populus, qui habitat in Sichimis.
- 29 Doctrinam sapientiæ et disciplinæ scripsit in codice isto
Iesus filius Sirach Ierosolymita, qui renovavit sapientiam de corde suo.
- 30 Beatus, qui in istis versatur bonis: qui ponit illa in corde suo, sapiens erit semper.
- 31 Si enim hæc fecerit, ad omnia valebit: quia lux Dei, vestigium eius est.

Pax
Israelis
optatur

liber sub-
scribitur
et com-
menda-
tur

2. Appendix libri, 51, 1—38

51 ¹ Oratio Iesu filii Sirach:Gratia-
rum actio

Confitebor tibi Domine rex, et collaudabo te
Deum salvatorem meum. ² Confitebor no-
mini tuo:

quoniam adiutor et protector factus es mihi,
³ et liberasti corpus meum a perditione,
a laqueo linguæ iniquæ, et a labiis operan-
tium mendacium,
et in conspectu astantium factus es mihi ad-
iutor.

⁴ Et liberasti me secundum multitudinem mise-
ricordiæ nominis tui a rugientibus, præ-
paratis ad escam,

⁵ de manibus quærentium animam meam, et
de portis tribulationum quæ circumdederunt
me:

⁶ a pressura flammæ, quæ circumdedit me, et
in medio ignis non sum æstuatus:

⁷ de altitudine ventris inferi, et a lingua coin-
quinata,
et a verbo mendacii, a rege iniquo, et a lin-
gua iniusta:

⁸ laudabit usque ad mortem anima mea Domi-
num, ⁹ et vita mea appropinquans erat
in inferno deorsum.

¹⁰ Circumdederunt me undique, et non erat qui
adiuvaret. Respiciens eram ad adiutorium
hominum, et non erat.

¹¹ Memoratus sum misericordiæ tuæ Domine, et
operationis tuæ, quæ a sæculo sunt.

¹² quoniam eruis sustinentes te Domine, et libe-
ras eos de manibus gentium.

¹³ Exaltasti super terram habitationem meam, et
pro morte defluente deprecatus sum.

¹⁴ Invocavi Dominum patrem Domini mei, ut
non derelinquat me in die tribulationis meæ,
et in tempore superborum sine adiutorio.

- 15 Laudabo nomen tuum assidue, et collaudabo illud in confessione, et exaudita est oratio mea.
- 16 Et liberasti me de perditione, et eripuisti me de tempore iniquo.
- 17 Propterea confitebor, et laudem dicam tibi, et benedicam nomini Domini.
- 18 Cum adhuc iunior essem, priusquam oberrarem, quaesivi sapientiam palam in oratione mea.
- 19 Ante templum postulabam pro illa, et usque in novissimis inquiram eam.
Et effloruit tamquam praecox uva, 20 laetatum est cor meum in ea.
Ambulavit pes meus iter rectum, a iuventute mea investigabam eam.
- 21 Inclinavi modice aurem meam, et excepi illam.
22 Multam inveni in meipso sapientiam, et multum profeci in ea. 23 Danti mihi sapientiam, dabo gloriam.
- 24 Consiliatus sum enim ut facerem illam: zelatus sum bonum, et non confundar.
- 25 Colluctata est anima mea in illa, et in faciendo eam confirmatus sum.
- 26 Manus meas extendi in altum, et insipientiam eius luxi.
- 27 Animam meam direxi ad illam, et in agnitione inveni eam.
- 28 Possedi cum ipsa cor ab initio: propter hoc non derelinquar.
- 29 Venter meus conturbatus est quaerendo illam: propterea bonam possidebo possessionem.
- 30 Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam: et in ipsa laudabo eum.
- 31 Appropiate ad me indocti, et congregate vos in domum disciplinae.
- 32 Quid adhuc retardatis? et quid dicitis in his? animae vestrae sitiunt vehementer.
- 33 Aperui os meum, et locutus sum: Comparete vobis sine argento,

invitatio
ad sapi-
entiam
acquiren-
dam

- 34 et collum vestrum subiicite iugo, et suscipiat
anima vestra disciplinam: in proximo est
enim invenire eam.
- 35 Videte oculis vestris quia modicum laboravi,
et inveni mihi multam requiem.
- 36 Assumite disciplinam in multo numero argenti,
et copiosum aurum possidete in ea.
- 37 Lætetur anima vestra in misericordia eius, et
non confundemini in laude ipsius.
- 38 Operamini opus vestrum ante tempus, et dabit
vobis mercedem vestram in tempore suo.

PROPHETIA ISAIÆ

PARS PRIOR

Comminationes Isaiaë prophetæ, 1, 1–39, 8

I. Vaticinia de Iuda et Ierusalem, 1, 1–12, 6

1. De sceleribus populi et iudicio Domini, 1, 1–31

1 ¹ Visio Isaiaë filii Amos, quam vidit super Iudam et Ierusalem in diebus Oziæ, Ioathan, Achaz, et Ezechiaë regum Iuda.

² Audite cæli, et auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est.

Filios enutrivi, et exaltavi: ipsi autem spreverunt me.

³ Cognovit bos possessorem suum, et asinus præsepe Domini sui:

Israel autem me non cognovit, et populus meus non intellexit.

⁴ Væ genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, filiis sceleratis: dereliquerunt Dominum, blasphemaverunt sanctum Israel, abalienati sunt retrorsum.

⁵ Super quo percutiam vos ultra, addentes prævaricationem?
omne caput languidum, et omne cor mærens.

⁶ A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas:

vulnus, et livor, et plaga tumens, non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo.

Inscriptio

Deus ingrati-
tudi-
nem

et pro-
pheta in-
sipientiam po-
puli la-
mentatur

propheta
malum et
bonum
cultum
exponit

- 7 Terra vestra deserta, civitates vestræ succensæ igni:
regionem vestram coram vobis alieni devorant,
et desolabitur sicut in vastitate hostili.
- 8 Et derelinquetur filia Sion ut umbraculum in vinea,
et sicut tugurium in cucumerario, et sicut civitas,
quæ vastatur.
- 9 Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen,
quasi Sodoma fuisset, et quasi Gomorrha similes essemus.
- 10 Audite verbum Domini principes Sodomorum,
percipite auribus leger Dei nostri populus Gomorrhæ.
- 11 Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum,
dicit Dominus?
plenus sum, holocausta arietum, et adipem pinguium,
et sanguinem vitulorum, et agnorum, et hircorum nolui.
- 12 Cum veniretis ante conspectum meum, quis quæsit hæc de manibus vestris, ut ambularetis in atriis meis?
- 13 ne offeratis ultra sacrificium frustra: incensum abominatio est mihi.
Neomeniam, et sabbatum, et festivitates alias non feram,
iniqui sunt cœtus vestri:
- 14 calendas vestras, et sollemnitates vestras odit anima mea:
facta sunt mihi molesta, laboravi sustinens.
- 15 Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis:
et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam:
manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. 16 Lavamini, mundi estote,

(7) Inf 5, 6. — (9) Rom 9, 29. — Gn 19, 24. — (11) Ir 6, 20; Am 5, 22. — (15) Inf 59, 3. — (16) 1 Ptr 3, 11.

- auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis:
 quiescite agere perverse, ¹⁷ discite benefacere:
 quærite iudicium, subvenite oppresso,
 iudicate pupillo, defendite viduam.
- ¹⁸ Et venite, et arguite me, dicit Dominus:
 si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi
 nix dealbabuntur:
 et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut
 lana alba erunt.
- ¹⁹ Si volueritis, et audieritis me, bona terræ
 comedetis.
- ²⁰ Quod si nolueritis, et me ad iracundiam pro-
 vocaveritis: gladius devorabit vos,
 quia os Domini locutum est.
- ²¹ Quomodo facta est meretrix civitas fidelis,
 plena iudicii?
 iustitia habitavit in ea, nunc autem homicidæ.
- ²² Argentum tuum versum est in scoriam: vi-
 num tuum mistum est aqua.
- ²³ Principes tui infideles, socii furum:
 omnes diligunt munera, sequuntur retribu-
 tiones.
 Pupillo non iudicant: et causa viduæ non in-
 greditur ad illos.
- ²⁴ Propter hoc ait Dominus Deus exercituum
 fortis Israel:
 Heu, consolabor super hostibus meis, et vin-
 dicabor de inimicis meis.
- ²⁵ Et convertam manum meam ad te,
 et excoquam ad purum scoriam tuam, et au-
 feram omne stannum tuum.
- ²⁶ Et restituam iudices tuos ut fuerunt prius, et
 consiliarios tuos sicut antiquitus:
 post hæc vocaberis civitas iusti, . urbs fidelis.
- ²⁷ Sion in iudicio redimetur, et reducent eam
 in iustitia:

inquina-
tisiudicium
purifi-
cans nun-
tiatur

(23) Ir 5, 28.

- 28 et conteret scelestos, et peccatores simul: et qui dereliquerunt Dominum, consumentur.
 29 Confundentur enim ab idolis, quibus sacrificaverunt: et erubescetis super hortis, quos elegeratis,
 30 cum fueritis velut quercus defluentibus foliis, et velut hortus absque aqua.
 31 Et erit fortitudo vestra, ut favilla stuppæ, et opus vestrum quasi scintilla: et succendetur utrumque simul, et non erit qui exstinguat.

2. De pœna iniquorum et gloria probatorum, 2, 1—4, 6

Inscriptio

2¹ Verbum, quod vidit Isaïas, filius Amos, super Iuda et Ierusalem.

Sion regia mundi futurus

2 Et erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes. 3 Et ibunt populi multi, et dicent:

Venite et ascendamus ad montem Domini, et ad domum Dei Iacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis eius: quia de Sion exhibit lex, et verbum Domini de Ierusalem.

4 Et iudicabit gentes, et arguet populos multos: et conflagabunt gladios suos in vomeres, et lanceas suas in falces: non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad prælium.

5 Domus Iacob venite, et ambulemus in lumine Domini.

iudicatis viris superbis

6 Projecisti enim populum tuum, domum Iacob: quia repleti sunt ut olim, et augures habuerunt ut Philistiim, et pueris alienis adhæserunt.

(2) Mch 4, 1.

- 7 Repleta est terra argento et auro: et non est finis thesaurorum eius:
- 8 et repleta est terra eius equis: et innumerabiles quadrigæ eius.
Et repleta est terra eius idolis:
opus manuum suarum adoraverunt, quod fecerunt digiti eorum.
- 9 Et incurvavit se homo, et humiliatus est vir: ne ergo dimittas eis.
- 10 Ingredere in petram, et abscondere in fossa humo
a facie timoris Domini, et a gloria maiestatis eius.
- 11 Oculi sublimes hominis humiliati sunt, et incurvabitur altitudo virorum:
exaltabitur autem Dominus solus in die illa.
- 12 Quia dies Domini exercituum super omnem superbum, et excelsum, et super omnem arrogantem: et humiliabitur.
- 13 Et super omnes cedros Libani sublimes, et erectas, et super omnes quercus Basan.
- 14 Et super omnes montes excelsos, et super omnes colles elevatos.
- 15 Et super omnem turrim excelsam, et super omnem murum munitum,
- 16 et super omnes naves Tharsis, et super omne, quod visu pulchrum est.
- 17 Et incurvabitur sublimitas hominum, et humiliabitur altitudo virorum,
et elevabitur Dominus solus in die illa: 18 et idola penitus conterentur:
- 19 et introibunt in speluncas petrarum, et in voragine terræ
a facie formidinis Domini, et a gloria maiestatis eius,
cum surrexerit percutere terram.
- 20 In die illa proiciet homo idola argenti sui, et simulacra auri sui, quæ fecerat sibi ut adoraret,
talpas et vespertiliones.

(19) Os 10, 8; Lc 23, 30; Apc 6, 16.

- 21 Et ingredietur scissuras petrarum, et in cavernas saxorum
a facie formidinis Domini, et a gloria maiestatis eius,
cum surrexerit percutere terram.
- 22 Quiescite ergo ab homine, cuius spiritus in naribus eius est, quia excelsus reputatus est ipse.
- 3 ¹ Ecce enim dominator Dominus exercituum auferet a Ierusalem, et a Iuda validum et fortem,
omne robur panis, et omne robur aquæ:
² fortem, et virum bellatorem, iudicem, et prophetam, et ariolum, et senem:
³ Principem super quinquaginta, et honorabilem vultu, et consiliarium, et sapientem de architectis, et prudentem eloquii mystici.
⁴ Et dabo pueros principes eorum, et effeminati dominabuntur eis.
⁵ Et irruet populus, vir ad virum, et unusquisque ad proximum suum:
tumultuabitur puer contra senem, et ignobilis contra nobilem.
⁶ Apprehendet enim vir fratrem suum domesticum patris sui: Vestimentum tibi est, princeps esto noster, ruina autem hæc sub manu tua.
⁷ Respondebit in die illa, dicens: Non sum medicus,
et in domo mea non est panis, neque vestimentum: nolite constituere me principem populi.
⁸ Ruit enim Ierusalem, et Iudas concidit:
quia lingua eorum et adinventiones eorum contra Dominum, ut provocarent oculos maiestatis eius.
⁹ Agnitio vultus eorum respondit eis: et peccatum suum quasi Sodoma prædicaverunt, nec absconderunt:

ablatis
dominan-
tibus ma-
ialis

væ animæ eorum, quoniam reddita sunt eis mala.

10 Dicite iusto quoniam bene, quoniam fructum adinventionum suarum comedet.

11 Væ impio in malum: retributio enim manuum eius fiet ei.

12 Populum meum exactores sui spoliaverunt, et mulieres dominatæ sunt eis.

Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, et viam gressuum tuorum dissipant.

13 Stat ad iudicandum Dominus, et stat ad iudicandos populos.

14 Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui, et principibus eius:

vos enim depasti estis vineam, et rapina pauperis in domo vestra.

15 Quare atteritis populum meum, et facies pauperum commolitis?

dicit Dominus Deus exercituum.

16 Et dixit Dominus: Pro eo quod elevatæ sunt filiæ Sion,

et ambulaverunt extento collo, et nutibus oculorum ibant,

et plaudebant, ambulabant pedibus suis, et composito gradu incedebant:

17 Decalvabit Dominus verticem filiarum Sion, et Dominus crinem earum nudabit.

18 In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, et lunulas, ¹⁹ et torques, et monilia, et armillas, et mitras, ²⁰ et discriminalia, et periscelidas, et murenulas, et olfactoriola, et in-
aures, ²¹ et anulos, et gemmas in fronte pendentes, ²² et mutatoria, et palliola, et linteamina, et acus, ²³ et specula, et sindones, et vittas, et theristra.

24 Et erit pro suavi odore fetor, et pro zona funiculus,

et pro crispanti crine calvitium, et pro fascia pectorali cilicium.

punitis
mulieri-
bus se
ostentan-
tibus

25 Pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent, et fortes tui in proelio.

26 Et mærebunt atque lugebunt portæ eius, et desolata in terra sedebit.

4. ¹ Et apprehendent septem mulieres virum unum in die illa, dicentes:

Panem nostrum comedemus, et vestimentis nostris operiemur:

tantummodo invocetur nomen tuum super nos, aufer opprobrium nostrum.

2 In die illa erit germen Domini in magnificentia, et gloria, et fructus terræ sublimis, et exsultatio

his, qui salvati fuerint de Israel.

3 Et erit: Omnis qui relictus fuerit in Sion, et residuus in Ierusalem,

sanctus vocabitur, omnis qui scriptus est in vita in Ierusalem.

4 Si abluerit Dominus sordes filiarum Sion, et sanguinem Ierusalem laverit de medio eius in spiritu iudicii, et spiritu ardoris.

5 Et creabit Dominus super omnem locum Montis Sion, et ubi invocatus est,

nubem per diem, et fumum et splendorem ignis flammantis in nocte:

super omnem enim gloriam protectio.

6 Et tabernaculum erit in umbraculum diei ab æstu, et in securitatem, et absconsionem a turbine, et a pluvia.

3. De peccatis et castigatione Iudæorum, 5, 1—30

5 ¹ Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei vineæ suæ.

Vinea facta est dilecto meo in cornu filio olei.

2 Et sepivit eam, et lapides elegit ex illa, et plantavit eam electam,

et ædificavit turrim in medio eius, et torcular exstruxit in ea:

(1) Ir 2, 21; Mt 21, 33.

glorifica-
tis homi-
nibus in
Sion resi-
duis

Per vine-
am steri-
lem ac
diriplen-
dam

- et exspectavit ut faceret uvas, et fecit labruscas.
- ³ Nunc ergo habitatores Ierusalem, et viri Iuda, iudicate inter me et vineam meam.
- ⁴ Quid est quod debui ultra facere vineæ meæ, et non feci ei?
an quod exspectavi ut faceret uvas, et fecit labruscas?
- ⁵ Et nunc ostendam vobis quid ego faciam vineæ meæ,
auferam sepem eius, et erit in direptionem: diruam maceriam eius, et crit in conculcationem.
- ⁶ Et ponam eam desertam: non putabitur, et non fodietur:
et ascendent vepres et spinæ: et nubibus mandabo ne pluant super eam imbrem.
- ⁷ Vineam enim Domini exercituum domus Israel est: et vir Iuda germen eius delectabile: et exspectavi ut faceret iudicium, et ecce iniquitas: et iustitiam, et ecce clamor.
- ⁸ Væ qui coniungitis domum ad domum, et agrum agro copulatis
usque ad terminum loci:
numquid habitabitis vos soli in medio terræ?
- ⁹ In auribus meis sunt hæc, dicit Dominus exercituum.
Nisi domus multæ desertæ fuerint grandes,
et pulchræ absque habitatore.
- ¹⁰ Decem enim iugera vinearum facient lagunculam unam, et triginta modii sementis facient modios tres.
- ¹¹ Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem secundam,
et potandum usque ad vesperam, ut vino æstuetis.
- ¹² Cithara, et lyra, et tympanum, et tibia, et vinum in conviviis vestris:
et opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis.

peccata
Iudæo-
rum

- 13 Propterea captivus ductus est populus meus,
quia non habuit scientiam,
et nobiles eius interierunt fame, et multitudo
eius siti exaruit.
- 14 Propterea dilatavit infernus animam suam, et
aperuit os suum absque ullo termino:
et descendent fortes eius, et populus eius, et
sublimes, gloriosique eius ad eum.
- 15 Et incurvabitur homo, et humiliabitur vir, et
oculi sublimium deprimentur.
- 16 Et exaltabitur Dominus exercituum in iudicio,
et Deus sanctus sanctificabitur in iustitia.
- 17 Et pascentur agni iuxta ordinem suum, et
deserta in ubertatem versa advenæ com-
dent.
- 18 Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanita-
tis, et quasi vinculum plaustrî peccatum.
- 19 Qui dicitis: Festinet, et cito veniat opus eius,
ut videamus:
et appropiet, et veniat consilium sancti Is-
rael, et sciemus illud.
- 20 Væ qui dicitis malum bonum, et bonum ma-
lum:
ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras:
ponentes amarum in dulce, et dulce in ama-
rum.
- 21 Væ qui sapientes estis in oculis vestris, et
coram vobismetipsis prudentes.
- 22 Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, et
viri fortes ad miscendam ebrietatem.
- 23 Qui iustificatis impium pro muneribus, et iu-
stítiam iusti auferitis ab eo.
- 24 Propter hoc, sicut devorat stipulam lingua ignis,
et calor flammæ exurit;
sic radix eorum quasi favilla erit, et germen
eorum ut pulvis ascendet.
Abiccerunt enim legem Domini exercituum,
et eloquium sancti Israel blasphemaverunt.

(21) Pr 3, 7; Rom 12, 16.

²⁵ Ideo iratus est furor Domini in populum suum, et extendit manum suam super eum, et percussit eum: et conturbati sunt montes, et facta sunt morticina eorum quasi stercus in medio platearum.

In his omnibus non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta.

²⁶ Et elevabit signum in nationibus procul, et sibilabit ad eum de finibus terræ: et ecce festinus velociter veniet.

²⁷ Non est deficiens, neque laborans in eo: non dormitabit, neque dormiet, neque solvetur cingulum renum eius, nec rumpe-
tur corrigia calceamenti eius.

²⁸ Sagittæ eius acutæ, et omnes arcus eius extenti.

Ungulæ equorum eius ut silex, et rotæ eius quasi impetus tempestatis.

²⁹ Rugitus eius ut leonis, rugiet ut catuli leonum: et fremdet, et tençbit prædam: et amplexabitur, et non erit qui eruat.

³⁰ Et sonabit super eum in die illa sicut sonitus maris:

aspiciemus in terram, et ecce tenebræ tribulationis, et lux obtenebrata est in caligine eius.

4. De vocatione prophetæ, 6, 1—13

6 ¹ In anno, quo mortuus est rex Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum et elevatum: et ea, quæ sub ipso erant, replebant templum: ² Seraphim stabant super illud: sex alæ uni, et sex alæ alteri: duabus velabant faciem eius, et duabus velabant pedes eius, et duabus volabant. ³ Et clamabant alter ad alterum, et dicebant: Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria eius. ⁴ Et commota sunt superliminaria cardinum a voce clamantis, et domus repleta est fumo.

(3) Apc 4, 8.

atque
castigatio
nuntian-
tur

Isaias
Domi-
num vi-
det

a Seraph
munda-
tur

⁵ Et dixi: Væ mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum, et in medio populi polluta labia habentis ego habito, et regem Dominum exercituum vidi oculis meis. ⁶ Et volavit ad me unus de Seraphim, et in manu eius calculus, quem forcipe tulerat de altari. ⁷ Et tetigit os meum, et dixit: Ecce tetigit hoc labia tua, et auferetur iniquitas tua, et peccatum tuum mundabitur.

a Domi-
no mitti-
tur et in-
struitur

⁸ Et audivi vocem Domini dicentis: Quem mit-
tam? et quis ibit nobis? Et dixi: Ecce ego, mitte
me. ⁹ Et dixit: Vade, et dices populo huic: Au-
dite audientes, et nolite intelligere: et videte visio-
nem, et nolite cognoscere. ¹⁰ Excæca cor populi
huius, et aures eius aggrava: et oculos eius claude:
ne forte videat oculis suis, et auribus suis audiat,
et corde suo intelligat, et convertatur, et sanem
eum. ¹¹ Et dixi: Usquequo Domine? et dixit:
Donec desolentur civitates absque habitatore, et
domus sine homine, et terra relinquetur deserta.
¹² Et longe faciet Dominus homines, et multipli-
cabitur quæ derelicta fuerat in medio terræ. ¹³ Et
adhuc in ea decimatio, et convertetur, et erit in
ostensionem sicut terebinthus, et sicut quercus,
quæ expandit ramos suos: semen sanctum erit id,
quod steterit in ea.

5. De liberatione et punitione Iudæ, 7, 1—9, 7

Iuda a
Syria et
Ephraim
liberabi-
tur qui-
dem

7 ¹ Et factum est in diebus Achaz filii Ioathan,
filii Oziaë regis Iuda, ascendit Rasin rex Syriæ,
et Phacee filius Romeliaë rex Israel, in Ierusalem,
ad præliandum contra eam: et non potuerunt de-
bellare eam. ² Et nuntiaverunt domui David,
dicentes: Requievit Syria super Ephraim, et com-
motum est cor eius, et cor populi eius, sicut mo-
ventur ligna silvarum a facie venti. ³ Et dixit Do-
minus ad Isaïam: Egredere in occursum Achaz tu,

(9) Mt 13, 14; Mc 4, 12; Lc 8, 10; Io 12, 40; Act 28, 26;
Rom 11, 8. — (1) 2 Rg 16, 5.

et qui derelictus est Isab filius tuus, ad extremum aquæductus piscinæ superioris in via Agri fullonis.

⁴ Et dices ad eum: Vide ut sileas: noli timere, et cor tuum ne formidet a duabus caudis titionum fumigantium istorum in ira furoris Rasin regis Syriæ, et filii Romeliæ: ⁵ eo quod consilium inierit contra te Syria in malum Ephraim, et filius Romeliæ, dicentes: ⁶ Ascendamus ad Iudam, et suscitemus eum, et avellamus eum ad nos, et ponamus regem in medio eius filium Tabeel. ⁷ Hæc dicit Dominus Deus: Non stabit, et non erit istud: ⁸ sed caput Syriæ Damascus, et caput Damasci Rasin: et adhuc sexaginta et quinque anni, et desinet Ephraim esse populus: ⁹ et caput Ephraim Samaria, et caput Samariæ filius Romeliæ. Si non credideritis, non permanebitis.

¹⁰ Et adiecit Dominus loqui ad Achaz, dicens: ¹¹ Pete tibi signum a Domino Deo tuo in profundum inferni, sive in excelsum supra. ¹² Et dixit Achaz: Non petam, et non tentabo Dominum. ¹³ Et dixit: Audite ergo domus David: Numquid parum vobis est, molestos esse hominibus, quia molesti estis et Deo meo? ¹⁴ Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum. Ecce virgo concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen eius Emmanuel. ¹⁵ Butyrum et mel comedet, ut sciat reprobare malum, et eligere bonum. ¹⁶ Quia antequam sciat puer reprobare malum, et eligere bonum, derelinquetur terra, quam tu detestaris a facie duorum regum suorum.

¹⁷ Adducet Dominus super te, et super populum tuum, et super domum patris tui dies, qui non venerunt a diebus separationis Ephraim a Iuda cum rege Assyriorum. ¹⁸ Et erit in die illa: Sibilabit Dominus muscæ, quæ est in extremo fluminum Ægypti, et api, quæ est in terra Assur, ¹⁹ et venient, et requiescent omnes in torrentibus vallium, et in cavernis petrarum, et in omnibus frutetis,

propter
venturum
Emmanuelem

at pœnas
luet
propter
Achaz
incredulum

(14) Mt 1, 23; Lc 1, 31.

et in universis foraminibus. ²⁰ In die illa radet Dominus in novacula conducta in his, qui trans flumen sunt, in rege Assyriorum, caput et pilos pedum, et barbam universam. ²¹ Et erit in die illa: Nutriet homo vaccam boum, et duas oves, ²² et præ ubertate lactis comedet butyrum: butyrum enim et mel manducabit omnis qui relictus fuerit in medio terræ. ²³ Et erit in die illa: Omnis locus ubi fuerint mille vites, mille argenteis, in spinas et in vepres erunt. ²⁴ Cum sagittis et arcu ingredientur illuc: vepres enim et spinæ erunt in universa terra. ²⁵ Et omnes montes, qui in sarculo sarrientur, non veniet illuc terror spinarum et veprium, et erit in pascua bovis, et in conculcationem pecoris.

Syria et
Ephraim
punientur

8 ¹ Et dixit Dominus ad me: Sume tibi librum grandem, et scribe in eo stylo hominis: Velociter spolia detrahe, cito prædare. ² Et adhibui mihi testes fideles, Uriam sacerdotem, et Zachariam filium Barachiaë: ³ et accessi ad prophetisam, et concepit et peperit filium. Et dixit Dominus ad me: Voca nomen eius, Accelera spolia detrahare: Festina prædari. ⁴ Quia antequam sciat puer vocare patrem suum et matrem suam, auferetur fortitudo Damasci, et spolia Samariaë coram rege Assyriorum.

Iudæi in-
creduli
quoque

⁵ Et adiecit Dominus loqui ad me adhuc, dicens: ⁶ Pro eo quod abiecit populus iste aquas Siloe, quæ vadunt cum silentio, et assumpsit magis Rasin, et filium Romeliaë: ⁷ propter hoc ecce Dominus adducet super eos aquas fluminis fortes et multas, regem Assyriorum, et omnem gloriam eius: et ascendet super omnes rivos eius, et fluet super universas ripas eius, ⁸ et ibit per ludam, inundans, et transiens usque ad collum veniet. Et erit extensio alarum eius, implens latitudinem terræ tuæ o Emmanuel. ⁹ Congregamini populi, et vincimini, et audite universæ procul terræ: confortamini et vincimini, accingite vos et vincimini: ¹⁰ inite consilium, et dissipabitur: loquimini verbum et non fiet: quia nobiscum Deus.

11 Hæc enim ait Dominus ad me: Sicut in manu forti erudit me, ne irem in via populi huius, dicens: 12 Non dicatis, coniuratio: omnia enim quæ loquitur populus iste, coniuratio est: et timorem eius ne timeatis, neque paveatis. 13 Dominum exercituum ipsum sanctificate: ipse pavor vester, et ipse terror vester. 14 Et erit vobis in sanctificationem. In lapidem autem offensionis, et in petram scandali duabus domibus Israel, in laqueum et in ruinam habitantibus Ierusalem. 15 Et offendent ex eis plurimi, et cadent, et conterentur, et irretientur, et capientur. 16 Liga testimonium, signa legem in discipulis meis. 17 Et exspectabo Dominum, qui abscondit faciem suam a domo Iacob, et præstolabor eum. 18 Ecce ego et pueri mei, quos dedit mihi Dominus in signum, et in portentum Israel a Domino exercituum, qui habitat in monte Sion. 19 Et cum dixerint ad vos: Quærite a pythonibus, et a divinis, qui strident in incantationibus suis: Numquid non populus a Deo suo requiret pro vivis a mortuis? 20 Ad legem magis, et ad testimonium. Quod si non dixerint iuxta verbum hoc, non erit eis matutina lux. 21 Et transibit per eam, corruet, et esuriet: et cum esurierit, irascetur, et maledicet regi suo, et Deo suo, et suspiciet sursum. 22 Et ad terram intuebitur, et ecce tribulatio et tenebræ, dissolutio et angustia, et caligo persequens, et non poterit avolare de angustia sua.

9 1 Primo tempore alleviata est terra Zabulon, et terra Nephthali: et novissimo aggravata est via maris trans Iordanem Galilææ gentium.

2 Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam:

habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis.

3 Multiplicasti gentem, et non magnificasti lætitiā.

creden-
tes vero
in Deum
unum

in prin-
cipe pacis
regnante
lætabun-
tur

(14) Lc 2, 34; Rom 9, 33; 1 Pîr 2, 7.

Lætabuntur coram te, sicut qui lætantur in messe, sicut exsultant victores capta præda, quando dividunt spolia.

⁴ Iugum enim oneris eius, et virgam humeri eius, et sceptrum exactoris eius superasti sicut in die Madian.

⁵ Quia omnis violenta prædatio cum tumultu, et vestimentum mistum sanguine, erit in combustionem, et cibus ignis.

⁶ PARVULUS enim NATUS est nobis, et filius datus est nobis, et factus est principatus super humerum eius: et vocabitur nomen eius, Admirabilis, consiliarius,

Deus, fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis.

⁷ Multiplicabitur eius imperium, et pacis non erit finis:

super solium David, et super regnum eius sedebit:

ut confirmet illud, et corroboret in iudicio et iustitia,

amodo et usque in sempiternum: zelus Domini exercituum faciet hoc.

6. De multatione hostium Iudæ, 9, 8—12, 6

⁶ Verbum misit Dominus in Iacob, et cecidit in Israel.

⁹ Et sciet omnis populus Ephraim, et habitantes Samariam in superbia et magnitudine cordis dicentes:

¹⁰ Lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus ædificabimus:

sycomoros succiderunt, sed cedros immutabimus.

¹¹ Et elevabit Dominus hostes Rasin super eum, et inimicos eius in tumultum vertet:

¹² Syriam ab oriente, et Philistiim ab occidente: et devorabunt Israel toto ore.

(4) Ide 7, 22.

Ephraim
ab Assy-
riis mul-
tabitur

- In omnibus his non est aversus furor eius,
sed adhuc manus eius extenta:
- 13 et populus non est reversus ad percutientem
se, et Dominum exercituum non inqui-
sierunt.
- 14 Et disperdet Dominus ab Israel caput et cau-
dam, incurvantem et refrenantem die una.
- 15 Longævus et honorabilis, ipse est caput: et
propheta docens mendacium, ipse est cauda.
- 16 Et erunt, qui beatificent populum istum, sedu-
centes: et qui beaticantur, præcipitati.
- 17 Propter hoc super adolescentulis eius non læ-
tabitur Dominus: et pupillorum eius, et
viduarum non miserebitur:
quia omnis hypocrita est et nequam, et uni-
versum os locutum est stultitiam.
- In omnibus his non est aversus furor eius,
sed adhuc manus eius extenta.
- 18 Succensa est enim quasi ignis impietas, ve-
prem et spinam vorabit:
et succendetur in densitate saltus, et convol-
vetur superbia fumi.
- 19 In ira Domini exercituum conturbata est terra,
et erit populus quasi esca ignis:
vir fratri suo non parcat.
- 20 Et declinabit ad dexteram, et esuriet:
et comedet ad sinistram, et non saturabitur:
unusquisque carnem brachii sui vorabit:
Manasses Ephraim, et Ephraim Manassen,
simul ipsi contra Iudam.
- 21 In omnibus his non est aversus furor eius,
sed adhuc manus eius extenta.
- 10** ¹ Væ qui condunt leges iniquas: et scri-
bentes, iniustitiam scripserunt:
² ut opprimerent in iudicio pauperes, et vim
facerent causæ humilium populi mei:
ut essent viduæ præda eorum, et pupillos
diriperent.
- ³ Quid facietis in die visitationis, et calamitatis
de longe venientis?

Assyrii
insolentes

- ad cuius confugietis auxilium? et ubi derelinquetis gloriam vestram,
 4 ne incurvemini sub vinculo, et cum interfecistis cadatis?
 Super omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta.
- 5 Vae Assur, virga furoris mei et baculus ipse est, in manu eorum indignatio mea.
 6 Ad gentem fallacem mittam eum, et contra populum furoris mei mandabo illi, ut auferat spolia, et diripiat prædam, et ponat illum in conculcationem quasi lutum platearum.
 7 Ipse autem non sic arbitrabitur, et cor eius non ita existimabit: sed ad conterendum erit cor eius, et ad internectionem gentium non paucarum.
 8 Dicet enim:
 9 Numquid non principes mei simul reges sunt? numquid non ut Charcamis, sic Calano: et ut Arphad, sic Emath? numquid non ut Damascus, sic Samaria?
 10 Quomodo invenit manus mea regna idoli, sic et simulacra eorum de Ierusalem, et de Samaria.
 11 Numquid non sicut feci Samariæ et idolis eius, sic faciam Ierusalem et simulacris eius?
 12 Et erit: cum impleverit Dominus cuncta opera sua in monte Sion, et in Ierusalem, visitabo super fructum magnifici cordis regis Assur, et super gloriam altitudinis oculorum eius. 13 Dixit enim: In fortitudine manus meæ feci, et in sapientia mea intellexi: et abstuli terminos populorum, et principes eorum deprædatus sum, et detraxi quasi potens in sublimi residentes.
 14 Et invenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum:

(12) 2 Rg 19, 35; Inf 37, 36.

et sicut colliguntur ova, quæ derelicta sunt,
sic universam terram ego congregavi:
et non fuit qui moveret pennam, et aperiret
os, et ganniret.

15 Numquid gloriabitur securis contra eum, qui
secat in ea? aut exaltabitur serra contra
eum, a quo trahitur?

quomodo si elevetur virga contra elevantem se,
et exaltetur baculus, qui utique lignum est.

16 Propter hoc mittet dominator Dominus exerci-
tuum in pinguibus eius tenuitatem: et sub-
tus gloriam eius succensa ardebit quasi com-
bustio ignis.

a Domi-
no consu-
mentur

17 Et erit lumen Israel in igne, et Sanctus eius
in flamma:

et succendetur, et devorabitur spina eius, et
vepres in die una.

18 Et gloria saltus eius, et carmcli eius ab anima
usque ad carnem consumetur, et erit ter-
rore profugus.

19 Et reliquiæ ligni saltus eius præ paucitate nu-
merabuntur, et puer scribet eos.

20 Et erit in die illa: non adiiciet residuum Is-
rael, et hi, qui fugerint de domo Iacob, inniti super
eo, qui percutit eos: sed innitetur super Dominum
sanctum Israel in veritate.

cui reli-
quiæ
Israel in-
nitentur

21 Reliquiæ convertentur, reliquiæ, inquam, Iacob
ad Deum fortem.

22 Si enim fuerit populus tuus Israel quasi arena
maris, reliquiæ convertentur ex eo,
consummatio abbreviata inundabit iustitiam.

23 Consummationem enim et abbreviationem Do-
minus Deus exercituum faciet in medio
omnis terræ.

24 Propter hoc, hæc dicit Dominus Deus exerci-
tuum: Noli timere populus meus habitator Sion,
ab Assur: in virga percutiet te, et baculum suum

ergo ne
timeat
eos popu-
lus Dei

(22) Inf 11, 11; Rom 9, 27.

levabit super te in via Ægypti. ²⁵ Adhuc enim paululum modicumque et consummabitur indignatio et furor meus super scelus eorum. ²⁶ Et suscitabit super eum Dominus exercituum flagellum iuxta plagam Madian in Petra Oreb, et virgam suam super mare, et levabit eam in via Ægypti. ²⁷ Et erit in die illa:

Auferetur onus eius de humero tuo, et iugum eius de collo tuo.

et computrescet iugum a facie olei.

²⁸ Veniet in Aiath, transibit in Magron: apud Machmas commendabit vasa sua.

²⁹ Transierunt cursim Gaba sedes nostra: obstupuit Rama, Gabaath Saulis fugit.

³⁰ Hinni voce tua filia Gallim, attende Laisa, paupercula Anathoth.

³¹ Migravit Medemena: habitatores Gabim confortamini.

³² Adhuc dies est, ut in Nobe stetur: agitabit manum suam super montem filiæ Sion, collem Ierusalem.

³³ Ecce dominator Dominus exercituum confringet lagunculam in terrore, et excelsi statura succidentur, et sublimes humiliabuntur.

³⁴ Et subvertentur condensa saltus ferro: et Libanus cum excelsis cadet.

ex quo
princeps
pacis
egredietur

11 ¹ Et egredietur virga de radice Iesse, et flos de radice eius ascendet.

² Et requiescet super eum spiritus Domini: spiritus sapientiæ, et intellectus, spiritus consilii, et fortitudinis, spiritus scientiæ, et pietatis,

³ et replebit eum spiritus timoris Domini: non secundum visionem oculorum iudicabit, neque secundum auditum aurium arguet:

(26) Int 37, 36. — Idc 7, 25. — (1) Act 13, 23.

- 4 sed iudicabit in iustitia pauperes, et arguet in æquitate pro mansuetis terræ:
et percutiet terram virga oris sui, et spiritu labiorum suorum interficiet impium.
- 5 Et erit iustitia cingulum lumborum eius: et fides cinctorium renium eius.
- 6 Habitabit lupo cum agno: et pardus cum hædo accubabit:
vitulus et leo, et ovis simul morabuntur, et puer parvulus minabit eos.
- 7 Vitulus, et ursus pascentur: simul requiescent catuli eorum:
et leo quasi bos comedet paleas.
- 8 Et delectabitur infans ab ubere super foramine aspidis: et in caverna reguli, qui ablactatus fuerit, manum suam mittet.
- 9 Non nocebunt, et non occident in universo monte sancto meo:
quia repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientes.
- 10 In die illa radix lesse, qui stat in signum populorum,
ipsum gentes deprecabuntur, et erit sepulcrum eius gloriosum.
- 11 Et erit in die illa: Adiciet Dominus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui, quod relinquetur ab Assyriis, et ab Ægypto, et a Phetros, et ab Æthiopia, et ab Ælam, et a Sennaar, et ab Emath, et ab insulis maris.
- 12 Et levabit signum in nationes, et congregabit profugos Israel,
et dispersos Iuda colliget a quattuor plagis terræ.
- 13 Et auferetur zelus Ephraim, et hostes Iuda peribunt:
Ephraim non æmulabitur Iudam, et Iudas non pugnabit contra Ephraim.

colligens
dispersos
Israel

(4) 2 Thes 2, 8. — (6) Inf 65, 25. — (10) Rom 15, 12.

- ¹⁴ Et volabunt in humeros Philistiim per mare, simul prædabuntur filios orientis: Idumæa et Moab præceptum manus eorum, et filii Ammon obædientes erunt.
- ¹⁵ Et desolabit Dominus linguam maris Ægypti, et levabit manum suam super flumen in fortitudine spiritus sui: et percutiet eum in septem rivis, ita ut trans-eant per eum calceati.
- ¹⁶ Et erit via residuo populo meo, qui relinquetur ab Assyriis: sicut fuit Israeli in die illa, qua ascendit de terra Ægypti.

12 ¹ Et dices in die illa:

qui sal-
vatorem
suum
lauda-
bunt

Confitebor tibi Domine, quoniam iratus es mihi:

conversus est furor tuus, et consolatus es me.

² Ecce Deus salvator meus, fiducialiter agam, et non timebo:

quia fortitudo mea, et laus mea Dominus, et factus est mihi in salutem.

³ Haurietis aquas in gaudio de fontibus salvatoris:

⁴ et dicetis in die illa:

Confitemini Domino, et invocate nomen eius: notas facite in populis adinventiones eius: mementote quoniam excelsum est nomen eius.

⁵ Cantate Domino quoniam magnifice fecit: annuntiate hoc in universa terra.

⁶ Exsulta, et lauda habitatio Sion: quia magnus in medio tui sanctus Israel.

II. Vaticinia contra gentes singulas, 13, 1—23, 18

1. De vastatione Babylonis, 13, 1—14, 23

Inscriptio

13 ¹ Onus Babylonis, quod vidit Isaïas filius Amos.

(2) Ex 15, 2; Ps 117, 14.

- 2 Super montem caliginosum levate signum, exaltate vocem,
levate manum, et ingrediantur portas duces.
- 3 Ego mandavi sanctificatis meis,
et vocavi fortes meos in ira mea, exsultantes
in gloria mea.
- 4 Vox multitudinis in montibus, quasi populorum frequentium:
vox sonitus regum, gentium congregatarum:
Dominus exercituum præcepit militiæ belli,
- 5 venientibus de terra procul, a summitate cæli:
Dominus, et vasa furoris eius, ut disperdat
omnem terram.
- 6 Ululate, quia prope est dies Domini: quasi vastitas a Domino veniet.
- 7 Propter hoc, omnes manus dissolventur, et omne cor hominis contabescet, ⁸ et conteretur.
Torsiones et dolores tenebunt, quasi parturiens, dolebunt:
unusquisque ad proximum suum stupebit, facies combustæ vultus eorum.
- 9 Ecce dies Domini veniet, crudelis, et indignationis plenus, et iræ, furorisque
ad ponendam terram in solitudinem, et peccatores eius conterendos de ea.
- 10 Quoniam stellæ cæli, et splendor earum non expandent lumen suum:
obtenebratus est sol in ortu suo, et luna non splendebit in lumine suo.
- 11 Et visitabo super orbis mala, et contra impios iniquitatem eorum,
et quiescere faciam superbiam infidelium, et arrogantiam fortium humiliabo.
- 12 Pretiosior erit vir auro, et homo mundo obrizo.
- 13 Super hoc cælum turbabo: et movebitur terra de loco suo

Dominus
militiæ
convocati-
tæ præci-
piet

idecirco
homines
terrore
percu-
tiantur

in die iræ
furoris-
que

(10) Ez 32, 7; Ioel 3, 15; Mt 24, 29; Mc 13, 24; Lc 21, 25.

propter indignationem Domini exercituum, et propter diem iræ furoris eius.

homines
fugient
aut occi-
dentur

14 Et erit quasi damula fugiens, et quasi ovis: et non erit qui congreget:

unusquisque ad populum suum convertetur, et singuli ad terram suam fugient.

15 Omnis, qui inventus fuerit, occidetur: et omnis, qui supervenerit, cadet in gladio.

16 Infantes eorum allidentur in oculis eorum: diripientur domus eorum, et uxores eorum violabuntur.

Dominus
per Me-
dos Ba-
bylonem
subvertet

17 Ecce ego suscitabo super eos Medos, qui argentum non quærant, nec aurum velint:

18 sed sagittis parvulos interficient, et lactantibus uteris non miserebuntur, et super filios non parceret oculus eorum.

19 Et erit Babylon illa gloriosa in regnis, inclyta superbia Chaldæorum: sicut subvertit Dominus Sodomam et Gommorrham.

quæ de-
scripta ma-
nebit

20 Non habitabitur usque in finem, et non fundabitur usque ad generationem et generationem: nec ponet ibi tentoria Arabs, nec pastores requiescent ibi.

21 Sed requiescent ibi bestię, et replebuntur domus eorum draconibus: et habitabunt ibi struthiones, et pilosi saltabunt ibi:

22 et respondebunt ibi ululæ in ædibus eius, et sirenes in delubris voluptatis.

14¹ Prope est ut veniat tempus eius, et dies eius non elongabuntur.

Israel
reduce-
tur ac
sublima-
bitur

Miserebitur enim Dominus Iacob, et eliget adhuc de Israel, et requiescere eos faciet super humum suam: adiungetur advena ad eos, et adhærebit domui Iacob.

(16) Ps 136, 9. — (19) Gn 19, 24.

2 Et tenebunt eos populi, et adducent eos in locum suum:

et possidebit eos domus Israel super terram Domini in servos et ancillas:

et erunt capientes eos, qui se ceperant, et subiicient exactores suos.

3 Et erit in die illa: cum requiem dederit tibi Deus a labore tuo, et a concussionem tua, et a servitute dura, qua ante servisti: 4 sumes parabolam istam contra regem Babylonis, et dices:

Quomodo cessavit exactor, quievit tributum?

5 Contrivit Dominus baculum impiorum, virgam dominantium,

6 cædentem populos in indignatione, plaga insanabili,

subiicientem in furore gentes, persequentem crudeliter.

7 Conquievit et siluit omnis terra, gavisata est et exsultavit:

8 abietes quoque lætatæ sunt super te, et cedri Libani:

ex quo dormisti, non ascendet qui succidat nos.

9 Infernus subter conturbatus est in occursum adventus tui,

suscitavit tibi gigantes. Omnes principes terræ surrexerunt de soliis suis, omnes principes nationum.

10 Universi respondebunt, et dicent tibi:

Et tu vulneratus es sicut et nos, nostri similis effectus es.

11 Detracta est ad inferos superbia tua, concidit cadaver tuum:

subter te sternetur tinea, et operimentum tuum erunt vermes.

12 Quomodo cecidisti de cælo lucifer, qui mane oriebaris?

corruisti in terram, qui vulnerabas gentes?

13 qui dicebas in corde tuo: In cælum conscendam,

super astra Dei exaltabo solium meum,

omnis
terra in
eversio-
ne Baby-
lonis ex-
sultabit

infernus
in casu
regis Ba-
bylonii
stupescet

propheta
superbi-
am et
humilia-
tionem
regis ad-
miratur

sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis.

14 Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.

15 Verumtamen ad infernum detraheris in profundum lacu:

populi
de ruina
eius attoniti erunt

16 qui te viderint, ad te inclinabuntur, teque prospicient:

Numquid iste est vir, qui conturbavit terram, qui concussit regna,

17 qui posuit orbem desertum, et urbes eius destruxit,

vinctis eius non aperuit carcerem?

18 Omnes reges gentium universi dormierunt in gloria, vir in domo sua.

19 Tu autem proiectus es de sepulcro tuo, quasi stirps inutilis

pollutus, et obvolutus cum his, qui interfecti sunt gladio, et descenderunt ad fundamenta lacu, quasi cadaver putridum.

qui nec
sepulcrum
nec posteros
habebit

20 Non habebis consortium, neque cum eis in sepultura:

tu enim terram tuam disperdidisti, tu populum tuum occidisti:

non vocabitur in æternum semen pessimorum.

21 Præparate filios eius occisioni in iniquitate patrum suorum:

non consurgent, nec hereditabunt terram, neque implebunt faciem orbis civitatum.

prophetia
certe implebitur

22 Et consurgam super eos, dicit Dominus exercituum:

et perdam Babylonis nomen, et reliquias, et germen, et progeniem, dicit Dominus.

23 Et ponam eam in possessionem ericii, et in paludes aquarum,

et scopabo eam in scopa terens, dicit Dominus exercituum.

2. De strage Assyriorum, 14, 24—27

24 Iuravit Dominus exercituum, dicens:

Si non, ut putavi, ita erit: et quo modo mente tractavi, ²⁵ sic eveniet:

Ut conteram Assyrium in terra mea, et in montibus meis conculcem eum:

et auferetur ab eis iugum eius, et onus illius ab humero eorum tolletur.

26 Hoc consilium, quod cogitavi super omnem terram, et hæc est manus extenta super universas gentes.

27 Dominus enim exercituum decrevit: et quis poterit infirmare? et manus eius extenta: et quis avertet eam?

3. De clade Phillsthinorum, 14, 28—32

28 In anno, quo mortuus est rex Achaz, factum est onus istud:

29 ne læteris Philisthæa omnis tu, quoniam comminuta est virga percussoris tui:

de radice enim colubri egrediatur regulus, et semen eius absorbens volucrem.

30 Et pascentur primogeniti pauperum, et pauperes fiducialiter requiescent:

et interire faciam in fame radicem tuam, et reliquias tuas interficiam.

31 Ulula porta, clama civitas: prostrata est Philisthæa omnis:

ab aquilone enim fumus veniet, et non est qui effugiet agmen eius.

32 Et quid respondebitur nuntiis gentis?

Quia Dominus fundavit Sion, et in ipso sperabunt pauperes populi eius.

4. De ruina Moabitarum, 15, 1—16, 14

15 ¹ Onus Moab.

Quia nocte vastata est Ar Moab, conticuit: quia nocte vastatus est murus Moab, conticuit.

Assyrius
in Palæ-
stina con-
teretur

Inscriptio

Phili-
sthæa
proster-
netur,
Sion se-
cura erit

Inscriptio

Moab
ululabit

² Ascendit domus, et Dibon ad excelsa in planc-
tum

super Nabo, et super Medaba, Moab ululavit:
in cunctis capitibus eius calvitium, et omnis
barba radetur.

³ In triviis eius accincti sunt sacco:

super tecta eius, et in plateis eius omnis ulu-
latus descendit in fletum.

⁴ Clamabit Hesebon, et Eleale, usque Iasa au-
dita est vox eorum;

super hoc expediti Moab ululabunt, anima
eius ululabit sibi.

fugiet et
vastabi-
tur

⁵ Cor meum ad Moab clamabit, vectes eius
usque ad Segor vitulam conternantem:

per ascensum enim Luith flens ascendet,
et in via Oronaim clamorem contritionis le-
vabunt.

⁶ Aquæ enim Nemrim desertæ erunt,
quia aruit herba, defecit germen, viror omnis
interiit.

⁷ Secundum magnitudinem operis et visitatio eo-
rum: ad torrentem salicum ducent eos.

⁸ Quoniam circumvit clamor terminum Moab:
usque ad Gallim ululatus eius, et usque ad
Puteum Elim clamor eius.

⁹ Quia aquæ Dibon repletæ sunt sanguine:
ponam enim super Dibon additamenta:
his, qui fugerint de Moab leonem, et reliquiis
terræ.

ad filiam
Sion con-
fugiat

16 ¹ Emitte agnum Domine dominatorem terræ,
de Petra deserti ad montem filiæ Sion.

² Et erit: Sicut avis fugiens, et pulli de nido
avolantes,

sic erunt filiæ Moab in transcensu Arnon.

³ Ini consilium, coge concilium:

pone quasi noctem umbram tuam in meridie;
absconde fugientes, et vagos ne prodas.

(2) Ir 48, 37; Ez 7, 18.

- 4 Habitabunt apud te profugi mei: Moab esto latibulum eorum a facie vastatoris: finitus est enim pulvis, consummatus est miser: defecit qui conculcabat terram.
- 5 Et præparabitur in misericordia solium, et sedebit super illud in veritate in tabernaculo David, iudicans et quærens iudicium, et velociter reddens quod iustum est.
- 6 Audivimus superbiam Moab, superbus est valde: superbia eius et arrogantia eius, et indignatio eius plusquam fortitudo eius.
- 7 Idcirco ululabit Moab ad Moab, universus ululabit: his, qui lætantur super muros cocti lateris, loquimini plagas suas.
- 8 Quoniam suburbana Hesebon deserta sunt, et vineam Sabama domini gentium exciderunt: flagella eius usque ad Iazer pervenerunt: erraverunt in deserto, propagines eius relictæ sunt, transierunt mare.
- 9 Super hoc plorabo in fletu Iazer vineam Sabama: inebriabo te lacrima mea Hesebon, et Eleale: quoniam super vindemiam tuam, et super messem tuam vox calcantium irruit.
- 10 Et auferetur lætitia et exsultatio de Carmelo, et in vineis non exsultabit neque iubilabit. Vinum in torculari non calcabit qui calcare consueverat: vocem calcantium abstuli.
- 11 Super hoc venter meus ad Moab quasi cithara sonabit, et viscera mea ad murum cocti lateris.
- 12 Et erit: cum apparuerit quod laboravit Moab super excelsis suis, ingrediatur ad sancta sua ut obsecret, et non valebit.

propter
superbi-
am gra-
viter pu-
nieur

idque
certe ac
proxime

(6) Ir 48, 29.

¹³ Hoc verbum, quod locutus est Dominus ad Moab ex tunc: ¹⁴ et nunc locutus est Dominus, dicens: In tribus annis quasi anni mercennarii auferetur gloria Moab super omni populo multo, et relinquetur parvus et modicus, nequaquam multus.

5. De vastatione Damasci et Israel, 17, 1—18, 7

Inscriptio

17 ¹ Onus Damasci.

regnum
Damasci
cessabit

Ecce Damascus desinet esse civitas, et erit sicut acervus lapidum in ruina.

² Derelictæ civitates Aroer gregibus erunt, et requiescent ibi, et non erit qui exterreat.

³ Et cessabit adiutorium ab Ephraim, et regnum a Damasco:

et reliquiæ Syriæ sicut gloria filiorum Israel erunt: dicit Dominus exercituum.

gloria
Iacob at-
tenuabi-
tur

⁴ Et erit in die illa: attenuabitur gloria Iacob, et pinguedo carnis eius marcescet.

⁵ Et erit sicut congregans in messe quod restiterit, et brachium eius spicas leget: et erit sicut quærens spicas in valle Raphaim.

⁶ Et relinquetur in eo sicut racemus, et sicut excussio oleæ

duarum vel trium olivarum in summitate rami, sive quattuor aut quinque in cacuminibus eius fructus eius:

dicit Dominus Deus Israel.

qui ad
Deum
suum re-
spiciet

⁷ In die illa inclinabitur homo ad Factorem suum, et oculi eius ad sanctum Israel respicient:

⁸ et non inciinabitur ad altaria, quæ fecerunt manus eius: et quæ operati sunt digiti eius non respiciet, lucos et delubra.

cuius ant-
ea obli-
tus erat

⁹ In die illa erunt civitates fortitudinis eius derelictæ sicut aratra, et segetes quæ derelictæ sunt a facie filiorum Israel, et eris deserta.

¹⁰ Quia oblita es Dei salvatoris tui, et fortis adiutoris tui non es recordata:

propterea plantabis plantationem fidelem, et
germen alienum seminabis.

11 In die plantationis tuæ labrusca, et mane semen tuum florebit:
ablata est messis in die hereditatis, et dolebit graviter.

12 Væ multitudini populorum multorum, ut multitudo maris sonantis:
et tumultus turbarum, sicut sonitus aquarum multarum.

13 Sonabunt populi sicut sonitus aquarum inundantium,
et increpabit eum, et fugiet procul: et rapietur sicut pulvis montium a facie venti, et sicut turbo coram tempestate.

14 In tempore vespere, et ecce turbatio: in matutino, et non subsistet.

Hæc est pars eorum, qui vastaverunt nos, et sors diripientium nos.

18 ¹ Væ terræ cymbalo alarum, quæ est trans flumina Æthiopiæ,

² qui mittit in mare legatos, et in vasis papyri super aquas.

Ite angeli veloces ad gentem convulsam, et dilaceratam: ad populum terribilem, post quem non est alius:

ad gentem expectantem et conculcatam, cuius diripuerunt flumina terram eius:

³ omnes habitatores orbis, qui moramini in terra, cum elevatum fuerit signum in montibus, videbitis, et clangorem tubæ audietis:

⁴ quia hæc dicit Dominus ad me: Quiescam, et considerabo in loco meo sicut meridiana lux clara est, et sicut nubes roris in die messis.

⁵ Ante messem enim totus effloruit, et immatura perfectio germinabit, et præcidentur ramusculi eius falcibus: et quæ derelicta fuerint, abscentur, et excutientur.

al vastantes quoque punientur

quod Æthiopus nuntiatur

6 Et relinquentur simul avibus montium, et bestiis terræ:

et æstate perpetua erunt super eum volucres, et omnes bestię terræ super illum hiemabunt.

7 In tempore illo deferetur munus Domino exercituum a populo divulso et dilacchrato: a populo terribili, post quem non fuit alius, a gente exspectante, exspectante et conculcata, cuius diripuerunt flumina terram eius, ad locum nominis Domini exercituum montem Sion.

6. De punitione Ægyptiorum, 19, 1—20, 6

19 ¹ Onus Ægypti.

Ecce Dominus ascendet super nubem levem, et ingreditur Ægyptum, et commovebuntur simulacra Ægypti a facie eius, et cor Ægypti tabescet in medio eius.

2 Et concurrere faciam Ægyptios adversus Ægyptios: et pugnabit

vir contra fratrem suum, et vir contra amicum suum, civitas adversus civitatem, regnum adversus regnum.

3 Et dirumpetur spiritus Ægypti in visceribus eius, et consilium eius præcipitabo:

et interrogabunt simulacra sua, et divinos suos, et pythones, et ariolos.

4 Et tradam Ægyptum in manu dominorum crudelium, et rex fortis dominabitur eorum, ait Dominus Deus exercituum.

5 Et arescet aqua de mari, et fluvijs desolabitur, atque siccabitur.

6 Et deficient flumina: attenuabuntur, et siccabuntur rivi aggerum.

Calamus et iuncus marcescet: 7 nudabitur alveus rivi a fonte suo,

et omnis sementis irrigua siccabitur, arescet, et non erit.

8 Et mærebunt piscatores, et lugebunt omnes mittentes in flumen hamum,

qui Deum
Israel hono-
rabit

Inscriptio

bellum
civile et
domina-
tio crude-
lis erit

Nilus
exarescet

- et expandentes rete super faciem aquarum emarcescent.
- ⁹ Confundentur qui operabantur linum, pectentes, et texentes subtilia.
- ¹⁰ Et erunt irrigua eius flaccientia: omnes qui faciebant lacunas ad capiendos pisces.
- ¹¹ Stulti principes Taneos, sapientes consiliarii Pharaonis dederunt consilium insipiens: quomodo dicetis Pharaoni: Filius sapientium ego, filius regum antiquorum?
- ¹² Ubi nunc sunt sapientes tui? annuntient tibi, et indicent quid cogitaverit Dominus exercituum super Ægyptum.
- ¹³ Stulti facti sunt principes Taneos, emarcuerunt principes Mempheos, deceperunt Ægyptum, angulum populorum eius.
- ¹⁴ Dominus miscuit in medio eius spiritum vertiginis: et errare fecerunt Ægyptum in omni opere suo, sicut errat ebrius et vomens.
- ¹⁵ Et non erit Ægypto opus, quod faciat caput et caudam incurvantem, et refrenantem.
- ¹⁶ In die illa erit Ægyptus quasi mulieres, et stupebunt, et timebunt a facie commotionis manus Domini exercituum, quam ipse movebit super eam.
- ¹⁷ Et erit terra Iuda Ægypto in pavorem: omnis, qui illius fuerit recordatus, pavebit a facie consilii Domini exercituum, quod ipse cogitavit super eam.
- ¹⁸ In die illa erunt quinque civitates in terra Ægypti, loquentes lingua Chanaan, et iurantes per Dominum exercituum: Civitas solis vocabitur una.
- ¹⁹ In die illa erit altare Domini in medio terræ Ægypti, et titulus Domini iuxta terminum eius.
- ²⁰ erit in signum, et in testimonium Domino exercituum in terra Ægypti. Clamabunt enim ad Dominum a facie tribulantis, et mittet eis salvatorem et propugnatorem, qui liberet eos.
- ²¹ Et cognoscetur Dominus ab Ægypto, et cognoscent Ægyptii Dominum in die illa, et colent eum in hostiis et

sapientia
deficiet

Dominus
in Ægypto
timebitur

in quinque
urbibus

ac postea
in tota
terra coletur

in muneribus: et vota vovebunt Domino, et solvent. ²² Et percutiet Dominus Ægyptum plaga, et sanabit eam, et revertentur ad Dominum, et placabitur eis, et sanabit eos.

Ægyptus
et Assur
amlicæ

cum
Israel po-
pulus Del
crunt

²³ In die illa erit via de Ægypto in Assyrios, et intrabit Assyrius Ægyptum, et Ægyptius in Assyrios, et servient Ægyptii Assur.

²⁴ In die illa erit Israel tertius Ægyptio et Assyrio: benedictio in medio terræ, ²⁵ cui benedixit Dominus exercituum, dicens: Benedictus populus meus Ægypti, et opus manuum mearum Assyrio: hereditas autem mea Israel.

sed antea
Ægyptii
et
Æthiopes
ab Assy-
riis capti-
vi ducen-
tur

20 ¹ In anno, quo ingressus est Tharthan in Azotum, cum misisset eum Sargon rex Assyriorum, et pugnasset contra Azotum, et cepisset eam: ² in tempore illo locutus est Dominus in manu Isaïæ filii Amos, dicens: Vade, et solve saccum de lumbis tuis, et calceamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit sic vadens nudus, et discalceatus. ³ Et dixit Dominus: Sicut ambulavit servus meus Isaïas nudus, et discalceatus, trium annorum signum et portentum erit super Ægyptum, et super Æthiopiam, ⁴ sic minabit rex Assyriorum captivitatem Ægypti, et transmigrationem Æthiopiæ, iuvenum et senum, nudam et discalceatam, discoopertis natibus ad ignominiam Ægypti. ⁵ Et timebunt, et confundentur ab Æthiopia spe sua, et ab Ægypto gloria sua. ⁶ Et dicet habitator insulæ huius in die illa: Ecce hæc erat spes nostra, ad quos confugimus in auxilium, ut liberarent nos a facie regis Assyriorum: et quo modo effugere poterimus nos?

7. De casu Babylonis, 21, 1—10

Inscriptio

21 ¹ Onus deserti maris.

Sicut turbines ab africo veniunt, de deserto venit, de terra horribili.

visio dura
Prophetæ

² Visio dura nuntiata est mihi:
qui incredulus est, infideliter agit: et qui depopulator est, vastat.

Ascende Ælam, obside Mede: omnem gemitum eius cessare feci.

³ Propterea repleti sunt lumbi mei dolore, angustia possedit me sicut angustia parturientis: corruï cum audirem, conturbatus sum cum viderem.

⁴ Emarcuit cor meum, tenebræ stupefecerunt me: Babylon dilecta mea posita est mihi in miraculum.

⁵ Pone mensam, contemplare in specula comedentes et bibentes: surgite principes, arripite clypeum.

⁶ Hæc enim dixit mihi Dominus: Vade, et pone speculatorem: et quodcumque viderit, annuntiet.

⁷ Et vidit currum duorum equitum, ascensorem asini, et ascensorem cameli: et contemplatus est diligenter multo intuitu. ⁸ Et clamavit leo:

Super speculam Domini ego sum, stans iugiter per diem: et super custodiam meam ego sum, stans totis noctibus.

⁹ Ecce iste venit ascensor vir bigæ equitum, et respondit, et dixit:

Cecidit, cecidit Babylon, et omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terram.

¹⁰ Tritura mea, et filii areæ meæ, quæ audivi a Domino exercituum Deo Israel, annuntiavi vobis.

8. De calamitate Idumææ, 21, 11—12

¹¹ Onus Duma ad me clamat ex Seir:

Custos quid de nocte? custos quid de nocte?

¹² Dixit custos:

Venit mane et nox: si quæritis, quærite: convertimini, venite.

casus
Babylo-
nis

Inscriptio
calamitas

non
statim
transibit

(8) Hab 2, 1. — (9) Ir 51, 8; Apc 14, 8.

9 De acerbitatibus Arabiae, 21, 13—17

Inscriptio
Dedanitæ
fugient

¹³ Onus in Arabia.

In saltu ad vesperam dormietis, in semitis Dedanim.

¹⁴ Occurrentes sitiendi ferte aquam, qui habitatis terrarum austri, cum panibus occurrите fugienti.

¹⁵ A facie enim gladiatorum fugerunt, a facie gladii imminentis,

a facie arcus extenti, a facie gravis prælii:

gloria
Cedar
auferetur

¹⁶ quoniam hæc dicit Dominus ad me: Adhuc in uno anno, quasi in anno mercennarii, et auferetur omnis gloria Cedar. ¹⁷ Et reliquiae numeri sagittariorum fortium de filiis Cedar imminuentur: Dominus enim Deus Israel locutus est.

10. De castigatione Hierosolymitarum, 22, 1—25

Inscriptio

22 ¹ Onus vallis visionis.

propheta
vastitatem
urbis
amare
flet

Quidnam quoque tibi est, quia ascendisti et tu omnis in tecta?

² clamoris plena, urbs frequens, civitas exultans:

interfecti tui, non interfecti gladio, nec mortui in bello.

³ Cuncti principes tui fugerunt simul, dureque ligati sunt:

omnes, qui inventi sunt, vincti sunt pariter, procul fugerunt.

⁴ Propterea dixi: Recedite a me, amare flebo: nolite incumbere ut consolemini me super vastitate filiae populi mei.

⁵ Dies enim interfectionis, et conculcationis, et fletuum Domino Deo exercituum in valle visionis scrutans murum, et magnificus super montem.

fiduciam
stolidam
habitaro-
rum car-
pit

⁶ Et Ælam sumpsit pharetram, currum hominis equitis, et parietem nudavit clypeus.

⁷ Et erunt electae valles tuæ plenae quadrigarum, et equites ponent sedes suas in porta.

- ⁸ Et revelabitur operimentum Iudæ, et videbis in die illa armamentarium domus saltus.
- ⁹ Et scissuras civitatis David videbitis, quia multiplicatæ sunt: et congregastis aquas piscinæ inferioris,
- ¹⁰ et domos Ierusalem numerastis, et destruxistis domos ad muniendum murum.
- ¹¹ Et lacum fecistis inter duos muros ad aquam piscinæ veteris:
et non suspexistis ad eum, qui fecerat eam, et operatorem eius de longe non vidistis.
- ¹² Et vocabit Dominus Deus exercituum in die illa ad fletum, et ad planctum, ad calviti-um, et ad cingulum sacci:
- ¹³ et ecce gaudium et lætitia, occidere vitulos, et iugulare arietes,
comedere carnes, et bibere vinum: Comedamus, et bibamus: cras enim moriemur.
- ¹⁴ Et revelata est in auribus meis vox Domini exercituum. Si dimittetur iniquitas hæc vobis donec moriamini, dicit Dominus Deus exercituum.
- ¹⁵ Hæc dicit Dominus Deus exercituum:
Vade, ingredere ad eum, qui habitat in tabernaculo, ad Sobnam præpositum templi, et diccs ad eum:
- ¹⁶ Quid tu hic, aut quasi quis hic? quia excidisti tibi hic sepulcrum,
excidisti in excelso memoriale diligenter, in petra tabernaculum tibi.
- ¹⁷ Ecce Dominus asportari te faciet, sicut asportatur gallus gallinaceus, et quasi amictum sic sublevabit te.
- ¹⁸ Coronans coronabit te tribulatione, quasi pilam mittet te in terram latam et spatiosam: ibi morieris, et ibi erit currus gloriæ tuæ, ignominia domus Domini tui.

gulam
insulsam
eorum
increpat

præpositi
Sobnæ
remotionem
et
asportationem
nuntiat

(13) Sap 2, 6; 1 Cor 15, 32.

pil Eliacim amplificationem prophetat

19 Et expellam te de statione tua, et de ministerio tuo deponam te.

20 Et erit in die illa: Vocabo servum meum Eliacim filium Helciaë,

21 et induam illum tunica tua, et cingulo tuo confortabo eum, et potestatem tuam dabo in manu eius: et erit quasi pater habitantibus Ierusalem, et domui Iuda.

22 Et dabo clavem domus David super humerum eius: et aperiet, et non erit qui claudat: et claudet, et non erit qui aperiat.

23 Et figam illum paxillum in loco fidei, et erit in solium gloriae domui patris eius.

domus patris facta praedicabit

24 Et suspendent super eum omnem gloriam domus patris eius, vasorum diversa genera, omne vas parvulum a vasis craterarum usque ad omne vas musicorum. 25 In die illa dicit Dominus exercituum: Auferetur paxillus, qui fixus fuerat in loco fidei: et frangetur, et cadet, et peribit quod pependerit in eo, quia Dominus locutus est.

11. De fatiis Tyri, 23, 1—18

Inscriptio

23 ¹ Onus Tyri.

urbs devastabitur

Ululate naves maris: quia vastata est domus, unde venire consueverant: de terra Cethim revelatum est eis.

2 Tacete qui habitatis in insula: negotiatores Sidonis transfretantes mare, repleverunt te.

3 In aquis multis semen Nili, messis fluminis fruges eius: et facta est negotiatio gentium.

4 Erubescite Sidon: ait enim mare: fortitudo maris dicens:

Non parturivi, et non peperivi, et non enutrivivi iuvenes, nec ad incrementum perduxivi virgines.

(22) Apc 3, 7. — Iob 12, 14.

- ⁵ Cum auditum fuerit in Ægypto, dolebunt cum audierint de Tyro:
- ⁶ Transite maria, ululate qui habitatis in insula:
- ⁷ Numquid non vestra hæc est, quæ gloriabatur a diebus pristinis in antiquitate sua? ducent eam pedes sui longe ad peregrinandum.
- ⁸ Quis cogitavit hoc super Tyrum quondam coronatam, cuius negotiatores principes, institores eius inclyti terræ?
- ⁹ Dominus exercituum cogitavit hoc, ut detraheret superbiam omnis gloriæ, et ad ignominiam deduceret universos inclytos terræ.
- ¹⁰ Transi terram tuam quasi flumen filia maris, non est cingulum ultra tibi.
- ¹¹ Manum suam extendit super mare, conturbavit regna:
Dominus mandavit adversus Chanaan, ut contereret fortes eius,
- ¹² et dixit: Non adicies ultra ut glorieris, calumniam sustinens virgo filia Sidonis:
in Cethim consurgens transfreta, ibi quoque non erit requies tibi.
- ¹³ Ecce terra Chaldæorum talis populus non fuit, Assur fundavit eam:
in captivitatem traduxerunt robustos eius, suffoderunt domos eius, posuerunt eam in ruinam.
- ¹⁴ Ululate naves maris, quia devastata est fortitudo vestra.

a Domino
exercitu-
um

¹⁵ Et erit in die illa: In oblivione eris o Tyre septuaginta annis, sicut dies regis unius: post septuaginta autem annos erit Tyro quasi canticum meretricis. ¹⁶ Sume citharam, circui civitatem meretrix oblivioni tradita: bene cane, frequenta canticum, ut memoria tui sit. ¹⁷ Et erit post septuaginta annos: Visitabit Dominus Tyrum, et reducet eam ad mercedes suas: et rursum fornicabitur cum universis regnis terræ super faciem terræ.

sed post-
ea visita-
bitur

¹⁸ Et erunt negotiationes eius, et mercedes eius sanctificatæ Domino: non condentur, neque reponentur: quia his, qui habitaverint coram Domino, erit negotiatio eius, ut manducent in saturitatem, et vestiantur usque ad vetustatem.

III. Vaticinia de iudicio universali, 24, 1—27, 13

1. Ipsum iudicium universale, 24, 1—23

Exitium
orbis
fulurum

24 ¹ Ecce Dominus dissipabit terram, et nudabit eam,
et affliget faciem eius, et disperget habitatores eius.

² Et erit sicut populus, sic sacerdos: et sicut servus, sic dominus eius:

sicut ancilla, sic domina eius: sicut emens, sic ille qui vendit:

sicut fænerator, sic is qui mutuum accipit:
sicut qui repetit, sic qui debet.

³ Dissipatione dissipabitur terra, et direptione prædabitur. Dominus enim locutus est verbum hoc.

status
Iristis
peccato-
rum

⁴ Luxit, et defluxit terra, et infirmata est: defluxit orbis,
infirmata est altitudo populi terræ.

⁵ Et terra infecta est ab habitatoribus suis: quia transgressi sunt leges, mutaverunt ius, dissipaverunt fœdus sempiternum.

⁶ Propter hoc maledictio vorabit terram, et peccabunt habitatores eius:

ideoque insanient cultores eius, et relinquentur homines pauci.

⁷ Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui lætabantur corde.

⁸ Cessavit gaudium tympanorum, quievit sonitus lætantium,
conticuit dulcedo citharæ.

(2) Os 4, 9.

- ⁹ Cum cantico non bibent vinum: amara erit potio bibentibus illam.
- ¹⁰ Attrita est civitas vanitatis, clausa est omnis domus nullo introeunte.
- ¹¹ Clamor erit super vino in plateis: deserta est omnis lætitia:
translatum est gaudium terræ.
- ¹² Relicta est in urbe solitudo, et calamitas opprimet portas.
- ¹³ Quia hæc erunt in medio terræ, in medio populorum:
quomodo si paucæ olivæ, quæ remanserunt, excutiantur ex olea: et racemi, cum fuerit finita vindemia.
- ¹⁴ Hi levabunt vocem suam, atque laudabunt: cum glorificatus fuerit Dominus, hinnient de mari.
- ¹⁵ Propter hoc in doctrinis glorificate Dominum: in insulis maris nomen Domini Dei Israel.
- ¹⁶ A finibus terræ laudes audivimus, gloriam iusti.
- Et dixi: Secretum meum mihi, secretum meum mihi, vae mihi:
prævaricantes prævaricati sunt, et prævaricatione transgressorum prævaricati sunt.
- ¹⁷ Formido, et fovea, et laqueus super te, qui habitator es terræ.
- ¹⁸ Et erit: Qui fugerit a voce formidinis, cadet in foveam:
et qui se explicaverit de fovea, tenebitur laqueo:
quia cataractæ de excelsis apertæ sunt, et concutientur fundamenta terræ.
- ¹⁹ Confractioe confringetur terra, contritione conteretur terra,
commotione commovebitur terra,
- ²⁰ agitatione agitabitur terra sicut ebrius, et auferetur quasi tabernaculum unius noctis:

exultatio iustorum

terrores iudicii venturi

iudicium
ac gloria
Domini

et gravabit eam iniquitas sua, et corruet, et non adiciet ut resurgat.

21 Et erit: In die illa visitabit Dominus super militiam cæli in excelso: et super reges terræ, qui sunt super terram.

22 Et congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum, et claudentur ibi in carcere: et post multos dies visitabuntur.

23 Et erubescet luna, et confundetur sol, cum regnaverit Dominus exercituum in monte Sion, et in Ierusalem, et in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

2. Gratiarum actio et felicitas salvatorum, 25, 1—12

Deum
salvato-
rem lau-
dant

25 ¹ Domine Deus meus es tu, exaltabo te, et confitebor nomini tuo:

quoniam fecisti mirabilia, cogitationes antiquas fideles, amen,

² Quia posuisti civitatem in tumulum, urbem fortem in ruinam, domum alienorum: ut non sit civitas, et in sempiternum non ædificetur.

³ Super hoc laudabit te populus fortis, civitas gentium robustarum timebit te.

⁴ Quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua: spes a turbine, umbraculum ab æstu; spiritus enim robustorum quasi turbo impellens parietem.

⁵ Sicut æstus in siti, tumultum alienorum humiliabis:

et quasi calore sub nube torrente propagationem fortium marcescere facies.

⁶ Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc

convivium pinguium, convivium vindemiæ, pinguium medullatorum, vindemiæ defæcatæ.

⁷ Et præcipitabit in monte isto faciem vinculi colligati super omnes populos, et telam quam orditus est super omnes nationes.

bonis cum-
mulantur
et malis
liberan-
tur

- ⁸ Præcipitabit mortem in sempiternum: et auferet Dominus Deus lacrimam ab omni facie, et opprobrium populi sui auferet de universa terra: quia Dominus locutus est.
- ⁹ Et dicet in die illa:
Ecce Deus noster iste, expectavimus eum, et salvabit nos:
iste Dominus, sustinuimus eum, exsultabimus, et lætabimur in salutari eius.
- ¹⁰ Quia requiescet manus Domini in monte isto: et triturbabitur Moab sub eo, sicuti teruntur paleæ in plaustro.
- ¹¹ Et extendet manus suas sub eo, sicut extendit natans ad natandum:
et humiliabit gloriam eius cum allisione manuum eius.
- ¹² Et munimenta sublimium murorum tuorum cident, et humiliabuntur, et detrahentur in terram usque ad pulverem.

3. Sortes iustorum et impiorum, 26, 1—19

- 26.** ¹ In die illa cantabitur canticum istud in terra Iuda:
Urbs fortitudinis nostræ Sion salvator, ponetur in ea murus et antemurale.
- ² Aperite portas, et ingrediatur gens iusta, custodiens veritatem.
- ³ Vetus error abiit: servabis pacem: pacem, quia in te speravimus.
- ⁴ Sperastis in Domino in sæculis æternis, in Domino Deo forti in perpetuum.
- ⁵ Quia incurvabit habitantes in excelso, civitatem sublimem humiliabit.
Humiliabit eam usque ad terram, detrahet eam usque ad pulverem.
- ⁶ Conculcabit eam pes, pedes pauperis, gressus egenorum.

metu hostium levantur

Dominus Sion protegit et civitatem sublimem humiliat

(8) Apc 7, 17; 21, 4.

iuxta vias
iustorum
et impio-
rum

7 Semita iusti recta est, rectus callis iusti ad ambulandum.

8 Et in semita iudiciorum tuorum Domine sustinimus te: nomen tuum, et memoriale tuum in desiderio animæ.

9 Anima mea desideravit te in nocte: sed et spiritu meo in præcordiis meis de mane vigilabo ad te.

Cum feceris iudicia tua in terra, iustitiam discent habitatores orbis.

10 Misereamur impio, et non discet iustitiam: in terra sanctorum iniqua gessit, et non videbit gloriam Domini.

impios
conterit

11 Domine exaltetur manus tua, et non videant: videant, et confundantur zelantes populi: et ignis hostes tuos devoret.

12 Domine dabis pacem nobis: omnia enim opera nostra operatus es nobis.

13 Domine Deus noster, possederunt nos domini absque te, tantum in te recordemur nominis tui.

14 Morientes non vivant, gigantes non resurgant: propterea visitasti et contrivisti eos, et perdidisti omnem memoriam eorum.

iustos
vero
vivificat

15 Indulsisti genti Domine, indulsisti genti: numquid glorificatus es? elongasti omnes terminos terræ.

16 Domine in angustia requisierunt te, in tribulatione murmuris doctrina tua eis.

17 Sicut quæ concipit, cum appropinquaverit ad partum, dolens clamat in doloribus suis: sic facti sumus a facie tua Domine.

18 Concepimus, et quasi parturivimus, et peperimus spiritum:

salutes non fecimus in terra, ideo non ceciderunt habitatores terræ.

19 Vivent mortui tui, interfecti mei resurgent: expergiscimini, et laudate qui habitatis in pulvere:

quia ros lucis ros tuus, et terram gigantum
detrahes in ruinam.

4. Fata populi Israel, 26, 20—27, 13

²⁰ Vade populus meus, intra in cubicula tua,
claudere ostia tua super te,
abscondere modicum ad momentum, donec
pertranseat indignatio.

In die vi-
sitationis
securus
erit

²¹ Ecce enim Dominus egredietur de loco suo,
ut visitet iniquitatem habitatoris terræ contra
eum:

et revelabit terra sanguinem suum, et non
operiet ultra interfectos suos.

27 ¹ In die illa visitabit Dominus in gladio
suo duro, et grandi, et forti,
super Leviathan serpentem vectem, et super
Leviathan serpentem tortuosum, et occidet
cetum, qui in mari est.

² In die illa vinea meri cantabit ei.

³ Ego Dominus, qui servo eam, repente propi-
nabo ei:
ne forte visitetur contra eam, nocte et die
servo eam.

ut vinea
delicia-
rum in
orbe fruc-
tificabit

⁴ Indignatio non est mihi: quis dabit me spinam
et veprem in proelio: gradiar super eam,
succendam eam pariter?

⁵ An potius tenebit fortitudinem meam, faciet
pacem mihi, pacem faciet mihi?

⁶ Qui ingrediuntur impetu ad Iacob, florebit et
germinabit Israel, et implebunt faciem or-
bis semine.

⁷ Numquid iuxta plagam percutientis se percussit
eum? aut sicut occidit interfectos eius, sic
occisus est?

salutari
castiga-
tione pur-
gatus

⁸ In mensura contra mensuram, cum abiecta fuerit,
iudicabis eam: meditatus est in spiritu suo
duro per diem æstus.

(21) Mch 1, 3.

- ⁹ Idcirco super hoc dimittetur iniquitas domui Iacob: et iste omnis fructus ut auferatur peccatum eius,
cum posuerit omnes lapides altaris sicut lapides cineris allisos, non stabunt luci et delubra.
- ¹⁰ Civitas enim munita desolata erit, speciosa relinquetur, et dimittetur quasi desertum: ibi pascetur vitulus, et ibi accubabit, et consumet summitates eius.
- ¹¹ In siccitate messes illius conterentur, mulieres venientes, et docentes eam: non est enim populus sapiens, propterea non miserebitur eius, qui fecit eum: et qui formavit eum, non parcet ei.
- ¹² Et erit: In die illa percutiet Dominus ab alveo fluminis usque ad torrentem Ægypti, et vos congregabimini unus et unus filii Israel.
- ¹³ Et erit: In die illa clangetur in tuba magna, et venient qui perditii fuerant de terra Assyriorum, et qui eiecti erant in terra Ægypti, et adorabunt Dominum in monte sancto in Ierusalem.

e disper-
sione
congre-
gabitur

IV. Vaticinia de Sion, 28, 1—35, 10

1. Futura Samariæ ac Ierusalem, 28, 1—29

Samaria
delebitur

- 28** ¹ Væ coronæ superbiæ, ebris Ephraim, et flori decidenti, gloriæ exultationis eius, qui erant in vertice vallis pinguiissimæ, errantes a vino.
- ² Ecce validus et fortis Dominus sicut impetus grandinis: turbo confringens, sicut impetus aquarum multarum inundantium, et emissarum super terram spatiosam.
- ³ Pedibus conculcabitur corona superbiæ ebriorum Ephraim.
- ⁴ Et erit flos decedens gloriæ exultationis eius, qui est super verticem vallis pinguium, quasi temporaneum ante maturitatem autumnii: quod cum aspexerit videns, statim ut manu tenuerit, devorabit illud.

- ⁵ In die illa erit Dominus exercituum corona gloriæ, et sertum exsultationis residuo populi sui:
- ⁶ et spiritus iudicii sedenti super iudicium, et fortitudo revertentibus de bello ad portam.
- ⁷ Verum hi quoque præ vino nescierunt, et præ ebrietate erraverunt: sacerdos et propheta nescierunt præ ebrietate, absorpti sunt a vino, erraverunt in ebrietate, nescierunt videntem, ignoraverunt iudicium.
- ⁸ Omnes enim mensæ repletæ sunt vomitu sordiumque, ita ut non esset ultra locus.
- ⁹ Quem docebit scientiam? et quem intelligere faciet auditum? ablactatos a lacte, avulsos ab uberibus.
- ¹⁰ Quia manda remanda, manda remanda, exspecta reexpecta, exspecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi.
- ¹¹ In loquela enim labii, et lingua altera loquetur ad populum istum.
- ¹² Cui dixit: Hæc est requies mea, reficite lassum, et hoc est meum refrigerium: et noluerunt audire.
- ¹³ Et erit eis verbum Domini: Manda, remanda, manda remanda, exspecta reexpecta, exspecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi: ut vadant, et cadant retrorsum, et conterantur, et illaqueentur, et capiantur.
- ¹⁴ Propter hoc audite verbum Domini viri illusores, qui dominamini super populum meum, qui est in Ierusalem.
- ¹⁵ Dixistis enim: Percussimus fœdus cum morte, et cum inferno fecimus pactum. Flagellum inundans cum transierit, non veniet super nos:

Ierusalem glorificabitur

sed duces populi indigni

confundentur et castigabuntur

(11) 1 Cor 14, 21.

- quia posuimus mendacium spem nostram, et mendacio protecti sumus.
- 16 Idcirco hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum, angularem, pretiosum in fundamento fundatum; qui crediderit, non festinet.
- 17 Et ponam in pondere iudicium, et iustitiam in mensura: et subvertet grando spem mendacii: et protectionem aquæ inundabunt.
- 18 Et delebitur fœdus vestrum cum morte, et pactum vestrum cum inferno non stabit: flagellum inundans cum transierit, eritis ei in conculcationem.
- 19 Quandocumque pertransierit, tollet vos: quoniam mane diluculo pertransibit in die et in nocte, et tantummodo sola vexatio intellectum dabit auditui.
- 20 Coangustatum est enim stratum, ita ut alter decidat: et pallium breve utrumque operire non potest.
- 21 Sicut enim in monte divisionum stabit Dominus: sicut in valle, quæ est in Gabaon, irascetur: ut faciat opus suum, alienum opus eius: ut operetur opus suum, peregrinum est opus eius ab eo.
- 22 Et nunc nolite illudere, ne forte constringantur vincula vestra; consummationem enim et abbreviationem audivi a Domino Deo exercituum super universam terram.
- 23 Auribus percipite, et audite vocem meam, attendite, et audite eloquium meum.
- 24 Numquid tota die arabit arans ut serat, proscindet et sarriet humum suam?

a Domino
omnia sa-
pienter
disponen-
te

(16) Ps 117, 22; Mt 21, 42; Act 4, 11; Rom 9, 33; 1 Ptr 2, 6. — (21) 2 Sm 5, 20; 1 Par 14, 11. — Ios 10, 10.

- 25 Nonne cum adæquaverit faciem eius, seret
gith, et cyminum sparget,
et ponet triticum per ordinem, et hordeum,
et milium, et viciam in finibus suis?
- 26 Et erudiet illum in iudicio: Deus suus docebit
illum.
- 27 Non enim in serris triturbabitur gith, nec rota
plaustrum super cyminum circuibit:
sed in virga excutietur gith et cyminum in
baculo.
- 28 Panis autem comminuetur: verum non in per-
petuum triturans triturabit illum,
neque vexabit eum rota plaustrum, nec unguis
suis comminuet eum.
- 29 Et hoc a Domino Deo exercituum exivit,
ut mirabile faceret consilium, et magnificaret
iustitiam.

2. Obsidio et liberatio Ierusalem, 29, 1—14

- 29** ¹ Væ Ariel, Ariel civitas, quam expugna-
vit David:
additus est annus ad annum: sollemnitates
evolutæ sunt.
- ² Et circumvallabo Ariel, et erit tristis et mærens,
et erit mihi quasi Ariel. ³ Et circumdabo quasi
sphæram in circuitu tuo,
et iaciam contra te aggerem, et munimenta
ponam in obsidionem tuam.
- ⁴ Humiliaberis, de terra loqueris, et de humo
audietur eloquium tuum:
et erit quasi pythonis de terra vox tua, et de
humo eloquium tuum mussitabit.
- ⁵ Et erit sicut pulvis tenuis multitudo ventilantium
te: et sicut favilla pertransiens multitudo
eorum, qui contra te prævaluerunt:
- ⁶ eritque repente confestim. A Domino exerci-
tuum visitabitur
in tonitruo, et commotione terræ, et voce ma-
gna turbinis et tempestatis, et flammæ ignis
devorantis.

Civitas
David
circum-
vallabitur

sed a Do-
mino mi-
rabilliter
liberabitur

7 Et erit sicut somnium visionis nocturnæ multitudinis omnium gentium, quæ dimicaverunt contra Ariel,

et omnes qui militaverunt, et obsederunt, et prævaluerunt adversus eam.

8 Et sicut somniat esuriens, et comedit, cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius:

et sicut somniat sitiens, et bibit, et postquam fuerit expergefactus, lassus adhuc sitit, et anima eius vacua est:

sic erit multitudo omnium gentium, quæ dimicaverunt contra montem Sion.

9 Obstupescite, et admiramini, fluctuate, et vacillate:

inebriamini, et non a vino: movemini, et non ab ebrietate.

10 Quoniam miscuit vobis Dominus spiritum soporis,

claudet oculos vestros, prophetas et principes vestros, qui vident visiones, operiet.

11 Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati, quem cum dederint scienti litteras, dicent: Lege istum: et respondebit: Non possum, signatus est enim: 12 Et dabitur liber nescienti litteras, diceturque ei: Lege: et respondebit: Nescio litteras.

13 Et dixit Dominus:

Eo quod appropinquat populus iste ore suo, et labiis suis glorificat me,

cor autem eius longe est a me, et timuerunt me mandato hominum et doctrinis:

14 Ideo ecce ego addam ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi et stupendo: peribit enim sapientia a sapientibus eius, et intellectus prudentium eius abscondetur.

confundentur
vero habitatores
cæci

Deum
extrinsecus
colentes

(13) Mt 15, 8; Mc 7, 6. — (14) Abd 8; 1 Cor 1, 19.

3. Consilium hominum et consilium Dei, 29, 15—24

15 Væ qui profundi estis corde, ut a Domino abscondatis consilium:

quorum sunt in tenebris opera, et dicunt:
Quis videt nos, et quis novit nos?

16 Perversa est hæc vestra cogitatio: quasi si lutum contra figulum cogitet, et dicat opus factori suo: Non fecisti me: et figmentum dicat fictori suo: Non intelligis.

17 Nonne adhuc in modico et in brevi convertetur Libanus in charmel, et charmel in saltum reputabitur?

18 Et audient in die illa surdi verba libri, et de tenebris et caligine oculi cæcorum videbunt.

19 Et addent mites in Domino lætitiã, et pauperes homines in sancto Israel exultabunt:

20 quoniam defecit qui prævalebat, consummatus est illusor, et succisi sunt omnes qui vigilabant super iniquitatem:

21 qui peccare faciebant homines in verbo, et arguentem in porta supplantabant, et declinaverunt frustra a iusto.

22 Propter hoc, hæc dicit Dominus ad domum Iacob, qui redemit Abraham:

Non modo confundetur Iacob, nec modo vultus eius erubescet:

23 sed cum viderit filios suos, opera manuum mearum in medio sui sanctificantes nomen meum,

et sanctificabunt sanctum Iacob, et Deum Israel prædicabunt,

24 et scient errantes spiritu intellectum, et musitatores discent legem.

4. Fœdus cum Ægypto inutile, 30, 1—33

30 ¹ Væ filii desertores, dicit Dominus, ut faceretis consilium, et non ex me: et ordiremini telam, et non per spiritum meum, ut adderetis peccatum super peccatum:

Consilium hominum reprehenditur

Deus condicio-nes populi sui commutabit

Ægyptus frustra et vane auxiliabitur

- ² qui ambulatis ut descendatis in Ægyptum, et os meum non interrogastis, sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, et habentes fiduciam in umbra Ægypti.
- ³ Et erit vobis fortitudo Pharaonis in confusionem, et fiducia umbræ Ægypti in ignominiam.
- ⁴ Erant enim in Tani principes tui, et nuntii tui usque ad Hanes pervenerunt.
- ⁵ Omnes confusi sunt super populo, qui eis prodesse non potuit: non fuerunt in auxilium et in aliquam utilitatem, sed in confusionem et in opprobrium.
- ⁶ Onus iumentorum austri.
In terra tribulationis et angustiae læna, et leo ex eis, vipera et regulus volans portantes super humeros iumentorum divitias suas, et super gibbum camelorum thesauros suos
ad populum, qui eis prodesse non poterit.
- ⁷ Ægyptus enim frustra et vane auxiliabitur: ideo clamavi super hoc: Superbia tantum est, quiesce.
- ⁸ Nunc ergo ingressus scribe ei super buxum, et in libro diligenter exara illud, et erit in die novissimo in testimonium usque in æternum.
- ⁹ Populus enim ad iracundiam provocans est, et filii mendaces, filii nolentes audire legem Dei.
- ¹⁰ Qui dicunt videntibus: Nolite videre: et aspicientibus: Nolite aspicere nobis ea, quæ recta sunt:
loquimini nobis placentia, videte nobis errores.
- ¹¹ Auferte a me viam, declinate a me semitam, cesset a facie nostra sanctus Israel.
- ¹² Propterea hæc dicit sanctus Israel: Pro eo quod reprobastis verbum hoc, et sperastis in calumnia et in tumultu, et in-nixi estis super eo:

populus
præsidit
humanis
confidens
confun-
detur

- 13 propterea erit vobis iniquitas hæc sicut interruptio cadens, et requisita in muro excelso,
quoniam subito, dum non speratur, veniet contritio eius.
- 14 Et comminuetur sicut conteritur lagena figuli contritione pervalida: et non inuenietur de fragmentis eius testa,
in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquæ de fovea.
- 15 Quia hæc dicit Dominus Deus sanctus Israel: Si revertamini et quiescatis, salvi eritis: in silentio, et in spe erit fortitudo vestra.
Et nolulistis: 16 et dixistis:
Nequaquam, sed ad equos fugiemus: ideo fugietis.
Et super veloces ascendemus: ideo velociores erunt, qui persequentur vos.
- 17 Mille homines a facie terroris unius: et a facie terroris quinque fugietis,
donec relinquamini quasi malus navis in vertice montis, et quasi signum super collem.
- 18 Propterea exspectat Dominus ut misereatur vestri: et ideo exaltabitur parcens vobis: quia Deus iudicii Dominus: beati omnes qui exspectant eum.
- 19 Populus enim Sion habitabit in Ierusalem: plorans nequaquam plorabis,
miserans miserebitur tui: ad vocem clamoris tui statim ut audierit, respondebit tibi.
- 20 Et dabit vobis Dominus panem arctum, et aquam brevem: et non faciet avolare a te ultra doctorem tuum:
et erunt oculi tui videntes præceptorem tuum.
- 21 Et aures tuæ audient verbum post tergum monentis:
Hæc est via, ambulate in ea: et non declinetis neque ad dexteram, neque ad sinistram.
- 22 Et contaminabis laminas sculptilium argenti tui, et vestimentum conflatilis auri tui,

sed ad
Domi-
num con-
versus
bonis cu-
mulabi-
tur

et disperges ea sicut immunditiam menstruatae.

Egrederere, dices ei:

23 Et dabitur pluvia semini tuo, ubicumque seminaveris in terra:

et panis frugum terræ erit uberrimus, et pinguis;

pascetur in possessione tua in die illo agnus spatioso:

24 et tauri tui, et pulli asinorum, qui operantur terram,

commistum migra comedent sicut in area ventilatum est.

25 Et erunt super omnem montem excelsum, et super omnem collem elevatum rivi currentium aquarum

in die interfectionis multorum cum ceciderint turres.

26 Et erit lux lunæ sicut lux solis, et lux solis erit septemplex sicut lux septem dierum

in die, qua alligaverit Dominus vulnus populi sui, et percussuram plagæ eius sanaverit.

Dominus
Assyrios
perdet

27 Ecce nomen Domini venit de longinquo, ardens furor eius, et gravis ad portandum: labia eius repleta sunt indignatione, et lingua eius quasi ignis devorans.

28 Spiritus eius velut torrens inundans usque ad medium colli ad perdendas gentes in nihilum, et frenum erroris, quod erat in maxillis populorum.

29 Canticum erit vobis sicut nox sanctificatæ solemnitatis, et lætitia cordis sicut qui pergit cum tibia, ut intret in montem Domini ad fortem Israel.

30 Et auditam faciet Dominus gloriam vocis suæ, et terrorem brachii sui ostendet in comminatione furoris, et flamma ignis devorantis: allidet in turbine, et in lapide grandinis.

- 31 A voce enim Domini pavebit Assur virga percussus.
- 32 Et erit transitus virgæ fundatus, quam requiescere faciet Dominus super eum in tympanis et citharis: et in bellis præcipuis expugnabit eos.
- 33 Præparata est enim ab heri Topheth, a rege præparata, profunda, et dilatata. Nutrimenta eius, ignis et ligna multa: flatus Domini sicut torrens sulphuris succendens eam.

5. Ægyptus et Dominus, 31, 1—9

- 31** ¹ Væ qui descendunt in Ægyptum ad auxilium, in equis sperantes, et habentes fiduciam super quadrigis, quia multæ sunt: et super equitibus, quia prævalidi nimis: et non sunt confisi super sanctum Israel, et Dominum non requisierunt.
- ² Ipse autem sapiens adduxit malum, et verba sua non abstulit: et consurget contra domum pessimorum, et contra auxilium operantium iniquitatem.
- ³ Ægyptus, homo, et non Deus: et equi eorum, et Dominus inclinabit manum suam, et corruet auxiliator, et cadet cui præstatur auxilium, simulque omnes consumentur.
- ⁴ Quia hæc dicit Dominus ad me: Quomodo si rugiat leo, et catulus leonis super prædam suam, et cum occurrerit ei multitudo pastorum, a voce eorum non formidabit, et a multitudine eorum non pavebit: sic descendet Dominus exercituum ut proclietur super montem Sion, et super collem eius.

Ægyptii
fragiles
caduci-
que sunt

Dominus
exercitu-
um vero
insupera-
bilis est

⁵ Sicut aves volantes, sic proteget Dominus exercituum Ierusalem, protegens et liberans, transiens et salvans.

⁶ Convertimini sicut in profundum recesseratis filii Israel. ⁷ In die enim illa abiiciet vir idola argenti sui, et idola auri sui, quæ fecerunt vobis manus vestræ in peccatum.

⁸ Et cadet Assur in gladio non viri, et gladius non hominis vorabit eum, et fugiet non a facie gladii: et iuvenes eius vectigales erunt:

⁹ et fortitudo eius a terrore transibit, et pavent bunt fugientes principes eius: dixit Dominus: cuius ignis est in Sion, et caminus eius in Ierusalem.

6. Tempora iustitiæ et pacis, 32, 1—20

Præpositi et subditi iusti erunt

32 ¹ Ecce in iustitia regnabit rex, et principes in iudicio præerunt.

² Et erit vir sicut qui absconditur a vento, et celat se a tempestate, sicut rivi aquarum in siti, et umbra petrae prominentis in terra deserta.

³ Non caligabunt oculi videntium, et aures audientium diligenter auscultabunt.

⁴ Et cor stultorum intelliget scientiam, et lingua balborum velociter loquetur et plane.

⁵ Non vocabitur ultra is, qui insipiens est, princeps: neque fraudulentus appellabitur maior:

⁶ stultus enim fatua loquetur, et cor eius faciet iniquitatem, ut perficiat simulationem, et loquatur ad Dominum fraudulenter, et vacuam faciat animam esurientis, et potum sitiienti auferat.

⁷ Fraudulenti vasa pessima sunt: ipse enim cogitationes concinnavit ad perdendos mites in sermone mendaci, cum loqueretur pauper iudicium.

- 8 Princeps vero ea, quæ digna sunt principe, cogitabit, et ipse super duces stabit.
- 9 Mulieres opulentæ surgite, et audite vocem meam:
filiae confidentes percipite auribus eloquium meum.
- 10 Post dies enim, et annum vos conturbabimini confidentes:
consummata est enim vindemia, collectio ultra non veniet.
- 11 Obstupescite opulentæ, conturbamini confidentes:
exuite vos, et confundimini, accingite lumbos vestros.
- 12 Super ubera plangite, super regione desiderabili, super vinea fertili.
- 13 Super humum populi mei spinæ et vepres ascendent: quanto magis super omnes domos gaudii civitatis exsultantis?
- 14 Domus enim dimissa est, multitudo urbis relicta est,
tenebræ et palpatio factæ sunt super speluncas usque in æternum. Gaudium onagrorum pascua gregum,
- 15 donec effundatur super nos spiritus de excelso: et erit desertum in charmel, et charmel in saltum reputabitur.
- 16 Et habitabit in solitudine iudicium, et iustitia in charmel sedebit.
- 17 Et erit opus iustitiæ pax, et cultus iustitiæ silentium, et securitas usque in sempiternum.
- 18 Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, et in tabernaculis fiduciæ, et in requie opulenta.
- 19 Grando autem in descensione saltus, et humilitate humiliabitur civitas.
- 20 Beati, qui seminatis super omnes aquas, immittentes pedem bovis et asini.

post
horrorem
belli

pulchritudo
pacis
veniet

7. Terra a vastatore liberata, 33, 1—24

Contra
Assyrios
Dominus
Implora-
tur

33 ¹ Væ qui prædaris, nonne et ipse præda-beris?

et qui spernis, nonne et ipse sperneris?
cum consummaveris deprædationem, depræ-
daberis:

cum fatigatus desieris contemnere, contem-
neris.

² Domine miserere nostri: te enim exspectavi-
mus:

esto brachium nostrum in mane, et salus no-
stra in tempore tribulationis.

³ A voce angeli fugerunt populi, et ab exalta-
tione tua dispersæ sunt gentes.

⁴ Et congregabuntur spolia vestra sicut colligitur
bruchus, velut cum fossæ plenæ fuerint
de eo.

⁵ Magnificatus est Dominus, quoniam habitavit
in excelso:

implevit Sion iudicio et iustitia. ⁶ Et erit fides
in temporibus tuis:

divitiæ salutis sapientia et scientia: timor Do-
mini ipse est thesaurus eius.

⁷ Ecce videntes clamabunt foris, angeli pacis
amare flebunt.

⁸ Dissipatæ sunt viæ, cessavit transiens per se-
mitam,

irritum factum est pactum, proiecit civitates,
non reputavit homines.

⁹ Luxit, et elanguit terra: confusus est Libanus,
et obsorduit,

et factus est Saron sicut desertum: et con-
cussa est Basan, et Carmelus.

¹⁰ Nunc consurgam, dicit Dominus: nunc exal-
tabor, nunc sublevabor.

¹¹ Concipietis ardorem, parietis stipulam: spiri-
tus vester ut ignis vorabit vos.

¹² Et erunt populi quasi de incendio cinis, spinæ
congregatæ igni comburentur.

ab habi-
tatoribus
terræ va-
statae

Dominus
consur-
get

- 13 Audite qui longe estis, quæ fecerim, et cognoscite vicini fortitudinem meam.
- 14 Conterriti sunt in Sion peccatores, possedit tremor hypocritas.
Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?
- 15 Qui ambulat in iustitiis, et loquitur veritatem, qui proicit avaritiam ex calumnia, et excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, et claudit oculos suos ne videat malum.
- 16 Iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas eius:
panis ei datus est, aquæ eius fideles sunt.
- 17 Regem in decore suo videbunt oculi eius, cernent terram de longe.
- 18 Cor tuum meditabitur timorem: ubi est litteratus? ubi legis verba ponderans? ubi doctor parvulorum?
- 19 Populum impudentem non videbis, populum alti sermonis:
ita ut non possis intelligere disertitudinem linguæ eius, in quo nulla est sapientia.
- 20 Respice Sion civitatem sollemnitatis nostræ: oculi tui videbunt Ierusalem, habitationem opulentam, tabernaculum, quod nequaquam transferri poterit:
nec auferentur clavi eius in sempiternum, et omnes funiculi eius non rumpentur:
- 21 quia solummodo ibi magnificus est Dominus noster: locus fluviorum rivi latissimi et patientes:
non transibit per eum navis remigum, neque trieris magna transgredietur eum.
- 22 Dominus enim iudex noster, Dominus legifer noster,
Dominus rex noster: ipse salvabit nos.

peccatores Sion conterrebuntur

iusti vero in Ierusalem opulenta securi habitabunt

23 Laxati sunt funiculi tui, et non prævalebunt: sic erit malus tuus ut dilatare signum non queas. Tunc dividuntur spolia prædarum multarum: claudi diripient rapinam.

24 Nec dicet vicinus: Elangui: populus qui habitat in ea, auferetur ab eo iniquitas.

8. Dei ultio et salvatio, 34, 1—35, 10

Gentes
interfici-
entur

34 ¹ Accedite gentes, et audite, et populi attendite:

audiat terra, et plenitudo eius, orbis, et omne germen eius.

² Quia indignatio Domini super omnes gentes, et furor super universam militiam eorum: interfecit eos, et dedit eos in occisionem.

³ Interfecti eorum proiciuntur, et de cadaveribus eorum ascendet fetor: tabescent montes a sanguine eorum.

⁴ Et tabescet omnis militia cælorum, et compliabuntur sicut liber cæli: et omnis militia eorum defluet sicut defluit folium de vinea et de ficu.

Idumæi
delebun-
tur

⁵ Quoniam inebriatus est in cælo gladius meus: ecce super Idumæam descendet, et super populum interfectionis meæ ad iudicium.

⁶ Gladius Domini repletus est sanguine, incrassatus est adipe, de sanguine agnorum, et hircorum, de sanguine medullatorum arietum: victima enim Domini in Bosra, et interfectio magna in terra Edom.

⁷ Et descendent unicornes cum eis, et tauri cum potentibus: inebriabitur terra eorum sanguine, et humus eorum adipe pinguium:

⁸ quia dies ultionis Domini, annus retributionum iudicii Sion.

⁹ Et convertentur torrentes eius in picem, et humus eius in sulphur: et erit terra eius in picem ardentem.

- ¹⁰ Nocte et die non exstinguetur, in sempiternum ascendet fumus eius:
a generatione in generationem desolabitur in
sæcula sæculorum non erit transiens per
eam.
- ¹¹ Et possidebunt illam onocrotalus, et ericius:
ibis, et corvus habitabunt in ea:
et extendetur super eam mensura, ut redigatur
ad nihilum, et perpendicularum in desolatio-
nem.
- ¹² Nobiles eius non erunt ibi: regem potius invo-
cabunt, et omnes principes eius erunt in
nihilum.
- ¹³ Et orientur in domibus eius spinæ, et urticæ,
et paliurus in munitionibus eius:
et erit cubile draconum, et pascua struthio-
num.
- ¹⁴ Et occurrent dæmonia onocentauris, et pilosus
clamabit alter ad alterum:
ibi cavavit lamia, et invenit sibi requiem.
- ¹⁵ Ibi habuit foveam ericius, et enutrivit catulos,
et circumfodit, et fovit in umbra eius:
illuc congregati sunt milvi, alter ad alterum.
- ¹⁶ Requirete diligenter in libro Domini, et legite:
unum ex eis non defuit, alter alterum non
quæsit:
quia quod ex ore meo procedit, ille mandavit,
et spiritus eius ipse congregavit ea.
- ¹⁷ Et ipse misit eis sortem, et manus eius divisit
eam illis in mensuram:
usque in æternum possidebunt eam, in gene-
rationem et generationem habitabunt in ea.

35 ¹ Lætabitur deserta et invia, et exsultabit
solitudo, et florebit quasi liliū.

² Germinans germinabit, et exsultabit lætabunda
et laudans:

gloria Libani data est ei: decor Carmeli, et
Saron,

ipsi videbunt gloriam Domini, et decorem Dei
nostri.

populus
Dei sal-
vabitur
ac delect-
abitur

- ³ Confortate manus dissolutas, et genua debilia roborate.
- ⁴ Dicite pusillanimis: Confortamini, et nolite timere:
ecce Deus vester ultionem adducet retributionis: Deus ipse veniet, et salvabit vos.
- ⁵ Tunc aperientur oculi cæcorum, et aures surdorum patebunt.
- ⁶ Tunc saliet sicut cervus claudus, et aperta erit lingua mutorum:
quia scissæ sunt in deserto aquæ, et torrentes in solitudine.
- ⁷ Et quæ erat arida, erit in stagnum, et sitiens in fontes aquarum.
In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami et iunci.
- ⁸ Et erit ibi semita et via, et via sancta vocabitur:
non transibit per eam pollutus, et hæc erit vobis directa via,
ita ut stulti non errent per eam.
- ⁹ Non erit ibi leo, et mala bestia non ascendet per eam,
nec invenietur ibi: et ambulabunt qui liberati fuerint.
- ¹⁰ Et redempti a Domino convertentur, et venient in Sion cum laude:
et lætitia sempiterna super caput eorum: gaudium et lætitiã obtinebunt, et fugiet dolor et gemitus.

**Appendix historica ad partem priorem,
36, 1—39, 8**

1. Ezechias a Sennacherib afflictus, sed a Deo liberatus, 36, 1—37, 38

36 ¹ Et factum est in quartodecimo anno regis Ezechiaë, ascendit Sennacherib rex Assyrio-

(1) 2 Rg. 18, 13; 2 Par 32, 1.

Biasphe-
mias le-
gati regii
audit

rum super omnes civitates Iuda munitas, et cepit eas. ² Et misit rex Assyriorum Rabsaccn de Lachis in Ierusalem, ad regem Ezechiam in manu gravi, et stetit in aquæductu piscinæ superioris in via Agri fullonis. ³ Et egressus est ad eum Eliacim filius Helciæ, qui erat super domum, et Sobna scriba, et Ioahel filius Asaph a commentariis. ⁴ Et dixit ad eos Rabsaces: Dicite Ezechia: Hæc dicit rex magnus, rex Assyriorum: Quæ est ista fiducia, qua confidis? ⁵ aut quo consilio vel fortitudine rebellare disponis? super quem habes fiduciam, quia recessisti a me? ⁶ Ecce confidis super baculum arundineum confractum istum, super Ægyptum: cui si innixus fuerit homo, intrabit in manum eius, et perforabit eam: sic Pharao rex Ægypti omnibus, qui confidunt in eo. ⁷ Quod si responderis mihi: In Domino Deo nostro confidimus: nonne ipse est, cuius abstulit Ezechias excelsa et altaria, et dixit Iudæ et Ierusalem: Coram altari isto adorabitis? ⁸ Et nunc trade te domino meo regi Assyriorum, et dabo tibi duo millia equorum, nec poteris ex te præbere ascensores eorum. ⁹ Et quomodo sustinebis faciem iudicis unius loci ex servis domini mei minoribus? Quod si confidis in Ægypto, in quadrigis, et in equitibus: ¹⁰ et nunc numquid sine Domino ascendi ad terram istam ut disperderem eam? Dominus dixit ad me: Ascende super terram istam, et disperde eam. ¹¹ Et dixit Eliacim, et Sobna, et Ioahel ad Rabsaccn: Loquere ad servos tuos Syra lingua: intelligimus enim: ne loquaris ad nos Iudaice in auribus populi, qui est super murum. ¹² Et dixit ad eos Rabsaces: Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus, ut loquerer omnia verba ista; et non potius ad viros, qui sedent in muro, ut comedant stercora sua, et bibant urinam pedum suorum vobiscum? ¹³ Et stetit Rabsaces, et clamavit voce magna Iudaice, et dixit: Audite verba regis magni, regis Assyriorum. ¹⁴ Hæc dicit rex: Non seducat vos Ezechias, quia non poterit eruere vos. ¹⁵ Et non vobis tribuat fiduciam Ezechias super Domino,

dicens: Eruens liberabit nos Dominus, non dabitur civitas ista in manu regis Assyriorum. ¹⁶ Nolite audire Ezechiam: hæc enim dicit rex Assyriorum: Facite mecum benedictionem, et egredimini ad me, et comedite unusquisque vineam suam, et unusquisque ficum suam: et bibite unusquisque aquam cisternæ suæ, ¹⁷ donec veniam, et tollam vos ad terram, quæ est ut terra vestra, terram frumenti et vini, terram panum et vinearum. ¹⁸ Nec conturbet vos Ezechias, dicens: Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium unusquisque terram suam de manu regis Assyriorum? ¹⁹ Ubi est deus Emath, et Arphad? ubi est deus Sepharvaim? numquid liberaverunt Samariam de manu mea? ²⁰ Quis est ex omnibus diis terrarum istarum, qui eruerit terram suam de manu mea, ut eruat Dominus Ierusalem de manu mea? ²¹ Et siluerunt, et non responderunt ei verbum. Mandaverat enim rex, dicens: Ne respondeatis ei. ²² Et ingressus est Eliacim filius Helciæ, qui erat super domum, et Sobna scribe, et Ioahel filius Asaph a commentariis ad Ezechiam scissis vestibus, et nuntiaverunt ei verba Rabsacis.

sed per
Isaiam
confortatur

37 ¹ Et factum est, cum audisset rex Ezechias, scidit vestimenta sua, et obvolutus est sacco, et intravit in domum Domini. ² Et misit Eliacim, qui erat super domum, et Sobnam scribam, et seniores de sacerdotibus opertos saccis ad Isaiam filium Amos prophetam, ³ et dixerunt ad eum: Hæc dicit Ezechias: Dies tribulationis, et correptionis, et blasphemiae dies hæc: quia venerunt filii usque ad partum, et virtus non est pariendi. ⁴ Si quo modo audiat Dominus Deus tuus verba Rabsacis, quem misit rex Assyriorum dominus suus ad blasphemandum Deum viventem, et exprobrandum sermonibus, quos audivit Dominus Deus tuus: leva ergo orationem pro reliquiis, quæ repertæ sunt. ⁵ Et venerunt servi regis Ezechiae ad Isaiam. ⁶ Et dixit ad eos Isaias: Hæc dicetis domino

(1) 2 Rg 19, 1.

vestro: Hæc dicit Dominus: Ne timeas a facie verborum, quæ audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me. ⁷ Ecce ego dabo ei spiritum, et audiet nuntium, et revertetur ad terram suam, et corruiere eum faciam gladio in terra sua.

⁸ Reversus est autem Rabsaces, et invenit regem Assyriorum præliantem adversus Lobnam. Audierat enim quia profectus esset de Lachis, ⁹ et audivit de Tharaca rege Æthiopiæ, dicentes: Egressus est ut pugnet contra te. Quod cum audisset, misit nuntios ad Ezechiam, dicens: ¹⁰ Hæc dicetis Ezechiaë regi Iudæ, loquentes: Non te decipiat Deus tuus, in quo tu confidis, dicens: Non dabitur Ierusalem in manu regis Assyriorum. ¹¹ Ecce tu audisti omnia, quæ fecerunt reges Assyriorum omnibus terris, quas subverterunt, et tu poteris liberari? ¹² Numquid eruerunt eos dii gentium, quos subverterunt patres mei Gozam, et Haram, et Reseph, et filios Edem, qui erant in Thalassar? ¹³ Ubi est rex Emath, et rex Arphad, et rex urbis Spharvaim, Ana, et Ava? ¹⁴ Et tulit Ezechias libros de manu nuntiorum, et legit eos, et ascendit in domum Domini, et expandit eos Ezechias coram Domino. ¹⁵ Et oravit Ezechias ad Dominum, dicens: ¹⁶ Domine exercituum Deus Israel, qui sedes super cherubim: tu es Deus solus omnium regnorum terræ, tu fecisti cælum et terram. ¹⁷ Inclina Domine aurem tuam, et audi: aperi Domine oculos tuos, et vide, et audi omnia verba Sennacherib, quæ misit ad blasphemandum Deum viventem. ¹⁸ Vere enim Domine desertas fecerunt reges Assyriorum terras, et regiones earum. ¹⁹ Et dederunt deos earum igni: non enim erant dii, sed opera manuum hominum, lignum et lapis: et comminuerunt eos. ²⁰ Et nunc Domine Deus noster salva nos de manu eius: et cognoscant omnia regna terræ, quia tu es Dominus solus.

²¹ Et misit Isaias filius Amos ad Ezechiam, dicens: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Pro quibus rogasti me de Sennacherib rege Assyriorum: ²² hoc est verbum, quod locutus est Dominus super eum:

in templo
litteras
regis ex-
pandit

per
Isaiam

de sorte
Senna-
cherib

- Despexit te, et subsannavit te
virgo filia Sion:
post te caput movit
filia Ierusalem.
- 23 Cui exprobrasti, et quem blasphemasti,
et super quem exaltasti vocem,
et levasti altitudinem oculorum tuorum?
Ad sanctum Israel.
- 24 In manu servorum tuorum exprobrasti Domino:
et dixisti:
In multitudine quadrigarum mearum ego ascendi
altitudinem montium,
iuga Libani:
et succidam excelsa cedrorum eius, et electas
abies illius,
et introibo altitudinem summitatis eius, saltum
Carneli eius.
- 25 Ego fodi, et bibi aquam,
et exsiccavi vestigio pedis mei omnes rivos agge-
rum.
- 26 Numquid non audisti, quæ olim fecerim ei?
ex diebus antiquis ego plasmavi illud:
et nunc adduxi:
et factum est in eradicationem collium com-
pugnantium, et civitatum munitarum.
- 27 Habitatores earum breviata manu
contremuerunt, et confusi sunt:
facti sunt sicut fœnum agri, et gramen pascuæ,
et herba tectorum,
quæ exaruit antequam maturesceret.
- 28 Habitationem tuam, et egressum tuum,
et introitum tuum cognovi,
et insaniam tuam contra me.
- 29 Cum fureres adversum me,
superbia tua ascendit in aures meas:
ponam ergo circulum in naribus tuis,
et frenum in labiis tuis,
et reducam te in viam, per quam venisti.
- 30 Tibi autem hoc erit signum: Comede hoc
anno quæ sponte nascuntur, et in anno secundo

alque sua
certior
fi

pomis vescere: in anno autem tertio seminate, et metite, et plantate vineas, et comedite fructum earum. ³¹ Et mittet id, quod salvatum fuerit de domo Iuda, et quod reliquum est, radicem deorsum, et faciet fructum sursum: ³² quia de Ierusalem exhibunt reliquiæ, et salvatio de monte Sion: zelus Domini exercituum faciet istud. ³³ Propterea hæc dicit Dominus de rege Assyriorum:

Non intrabit civitatem hanc,
et non iaciet ibi sagittam,
et non occupabit eam clypeus,
et non mittet in circuitu eius aggerem.

³⁴ In via, qua venit, per eam revertetur,
et civitatem hanc non ingredietur, dicit Dominus:

³⁵ et protegam civitatem istam, ut salvem eam
propter me, et propter David servum meum.

³⁶ Egressus est autem angelus Domini, et percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia. Et surrexerunt mane, et ecce omnes, cadavera mortuorum. ³⁷ Et egressus est, et abiit, et reversus est Sennacherib rex Assyriorum; et habitavit in Ninive. ³⁸ Et factum est, cum adoraret in templo Nesroch deum suum, Adramelech, et Sarasar filii eius percusserunt eum gladio: fugeruntque in terram Ararat, et regnavit Asarhaddon filius eius pro eo.

ab hoste
liberatur

2. Ezechias morbo exitiali correptus, sanatus et
reprehensus, 38, 1—39, 8

38 ¹ In diebus illis ægrotavit Ezechias usque
ad mortem: et introivit ad eum Isaïas filius
Amos propheta, et dixit ei: Hæc dicit Dominus:
Dispone domui tuæ, quia morieris tu, et non vives.
² Et convertit Ezechias faciem suam ad parietem,
et oravit ad Dominum, ³ et dixit: Obsecro Do-

Sanitati
restitui-
tur

(36) 2 Rg 19, 35; Tob 1, 21; Slr 48, 24; 1 Mcc 7, 41;
2 Mcc 8, 19. — (1) 2 Rg 20, 1; 2 Par 32, 24.

mine, memento quæso quomodo ambulaverim coram te in veritate, et in corde perfecto, et quod bonum est in oculis tuis fecerim. Et flevit Ezechias fletu magno. ⁴ Et factum est verbum Domini ad Isaïam, dicens: ⁵ Vade, et dic Ezechiaë: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui: Audivi orationem tuam, et vidi lacrimas tuas: ecce ego adiciam super dies tuos quindecim annos: ⁶ et de manu regis Assyriorum eruam te, et civitatem istam, et protegam eam. ⁷ Hoc autem tibi erit signum a Domino, quia faciet Dominus verbum hoc, quod locutus est: ⁸ Ecce ego reverti faciam umbram linearum, per quas descenderat in horologio Achaz in sole, retrorsum decem lineis. Et reversus est sol decem lineis per gradus, quos descenderat.

preces
intimæ
regis

⁹ Scriptura Ezechiaë regis Iuda cum ægrotasset, et convalescisset de infirmitate sua.

¹⁰ Ego dixi: In dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi.

Quæsi residuum annorum meorum.

¹¹ Dixi: Non videbo Dominum Deum in terra viventium.

Non aspiciam hominem ultra, et habitatorem quietis.

¹² Generatio mea ablata est; et convoluta est a me, quasi tabernaculum pastorum:

Præcisata est velut a texente, vita mea:

dum adhuc ordire, succidit me: de mane usque ad vesperam finies me.

¹³ Sperabam usque ad mane, quasi leo sic contrivit omnia ossa mea:

De mane usque ad vesperam finies me:

¹⁴ sicut pullus hirundinis sic clamabo, meditabor ut columba:

Attenuati sunt oculi mei, suspicientes in excelsum:

Domine vim patior, responde pro me.

¹⁵ Quid dicam, aut quid respondebit mihi, cum ipse fecerit?

- Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.
- 16 Domine si sic vivitur, et in talibus vita spiritus mei,
corripies me, et vivificabis me.
- 17 Ecce in pace amaritudo mea amarissima:
Tu autem eruisti animam meam ut non periret,
projecisti post tergum tuum omnia peccata mea.
- 18 Quia non infernus confitebitur tibi, neque mors
laudabit te:
non exspectabunt qui descendunt in lacum, veritatem tuam.
- 19 Vivens vivens ipse confitebitur tibi, sicut et ego
hodie:
pater filiis notam faciet veritatem tuam.
- 20 Domine salvum me fac,
et psalmos nostros cantabimus cunctis diebus
vitæ nostræ in domo Domini.

21 Et iussit Isaïas ut tollerent massam de ficis, et cataplasma rent super vulnus, et sanaretur. 22 Et dixit Ezechias: Quod erit signum quia ascendam in domum Domini?

39 ¹ In tempore illo misit Merodach Baladan filius Baladan rex Babylonis, libros et munerâ ad Ezechiam: audierat enim quod ægrotasset, et convalesceret. ² Lætatus est autem super eis Ezechias, et ostendit eis cellam aromatum, et argenti, et auri, et odoramentorum, et unguenti optimi, et omnes apothecas supellectilis suæ, et universa quæ inventa sunt in thesauris eius. Non fuit verbum, quod non ostenderet eis Ezechias in domo sua, et in omni potestate sua. ³ Introivit autem Isaïas propheta ad Ezechiam regem, et dixit ei: Quid dixerunt viri isti, et unde venerunt ad te? Et dixit Ezechias: De terra longinqua venerunt ad me, de Babylone. ⁴ Et dixit: Quid viderunt in domo tua? Et dixit Ezechias: Omnia,

addita-
mentum
ad N. 6

captivitas
Babylo-
nica ei
prædici-
tur

(1) 2 Rg 20, 12.

quæ in domo mea sunt, viderunt: non fuit res, quam non ostenderim eis in thesauris meis. ⁵ Et dixit Isaïas ad Ezechiam: Audi verbum Domini exercituum. ⁶ Ecce dies venient, et auferentur omnia, quæ in domo tua sunt, et quæ thesaurizaverunt patres tui usque ad diem hanc, in Babylonem: non relinquetur quidquam, dicit Dominus. ⁷ Et de filiis tuis, qui exhibunt de te, quos genueris, tollent, et erunt eunuchi in palatio regis Babylonis. ⁸ Et dixit Ezechias ad Isaïam: Bonum verbum Domini quod locutus est. Et dixit: Fiat tantum pax, et veritas in diebus meis.

PARS ALTERA

Consolationes Isaiaë prophetæ, 40, 1—66, 24

I. Vaticinia de liberatione per Cyrum, 40, 1—48, 22

1. Liberatio e captivitate appropinquat, 40, 1—31

Captivitas finita est

40 ¹ Consolamini, consolamini popule meus, dicit Deus vester.

² Loquimini ad cor Ierusalem, et advocate eam: quoniam completa est malitia eius, dimissa est iniquitas illius: suscepit de manu Domini duplifica pro omnibus peccatis suis.

via Domini paratur

³ Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facite in solitudine semitas Dei nostri.

⁴ Omnis vallis exaltabitur, et omnis mons et collis humiliabitur, et erunt prava in directa, et aspera in vias planas.

⁵ Et revelabitur gloria Domini, et videbit omnis caro pariter quod os Domini locutum est.

(3) Mt 3, 3; Mc 1, 3; Lc 3, 4; Io 1, 23.

- 6 Vox dicentis: Clama. Et dixi: Quid clamabo? Omnis caro fœnum, et omnis gloria eius quasi flos agri. qui omni
carni fra-
gili reve-
labitur
- 7 Exsiccatum est fœnum, et cecidit flos, quia spiritus Domini sufflavit in eo. Vere fœnum est populus:
- 8 exsiccatum est fœnum, et cecidit flos: Verbum autem Domini nostri manet in æternum.
- 9 Super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion: pastor
bonus
exalta in fortitudine vocem tuam, qui evangelizas Ierusalem:
exalta, noli timere. Dic civitatibus Iuda: Ecce Deus vester:
- 10 ecce Dominus Deus in fortitudine veniet, et brachium eius dominabitur:
ecce merces eius cum eo, et opus illius coram illo.
- 11 Sicut pastor gregem suum pascet: in brachio suo congregabit agnos,
et in sinu suo levabit, fetus ipse portabit.
- 12 Quis mensus est pugillo aquas, et cœlos palmo ponderavit? et creator
omnium
quis appendit tribus digitis molem terræ, et libavit in pondere montes, et colles in statera?
- 13 Quis adiuvit spiritum Domini? aut quis consiliarius eius fuit, et ostendit illi?
- 14 Cum quo iniit consilium, et instruxit eum, et docuit eum semitam iustitiæ,
et erudivit eum scientiam, et viam prudentiæ ostendit illi?
- 15 Ecce gentes quasi stilla situlæ, et quasi momentum stateræ reputatæ sunt:
ecce insulæ quasi pulvis exiguus.
- 16 Et Libanus non sufficiet ad succendendum, et animalia eius non sufficient ad holocaustum.

(6) Sir 14, 18; Iac 1, 10; 1 Ptr 1, 24. — (11) Ez 34, 23; 37, 24; Io 10, 11. — (13) Sap 9, 13; Rom 11, 34; 1 Cor 2, 16.

- 17 Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo, et quasi nihilum et inane reputatæ sunt ei.
- 18 Cui ergo similem fecistis Deum? aut quam imaginem ponetis ei?
- 19 Numquid sculptile conflavit faber? aut aurifex auro figuravit illud, et laminis argenteis argentarius?
- 20 Forte lignum, et imputribile elegit: artifex sapiens quærit quomodo statuat simulacrum, quod non inoveatur.
- 21 Numquid non scitis? numquid non audistis? numquid non annuntiatum est vobis ab initio? numquid non intellexistis fundamenta terræ?
- 22 Qui sedet super gyrum terræ, et habitatores eius sunt quasi locustæ: qui extendit velut nihilum cælos, et expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum.
- 23 Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint, iudices terræ velut inane fecit:
- 24 et quidem neque plantatus, neque satus, neque radicatus in terra truncus eorum: repente flavit in eos, et aruerunt, et turbo quasi stipulam auferet eos.
- 25 Et cul assimilastis me, et adæquastis, dicit sanctus?
- 26 Levate in excelsum oculos vestros, et videte quis creavit hæc: qui educit in numero militiam eorum, et omnes ex nomine vocat: præ multitudine fortitudinis et roboris, virtutisque eius, neque unum reliquum fuit.
- 27 Quare dicis Iacob, et loqueris Israel: Abscondita est via mea a Domino, et a Deo meo iudiciū meum transivit?
- 28 Numquid nescis, aut non audisti? Deus sempiternus Dominus, qui creavit terminos terræ:

non crea-
tura ut
idola

Dominus
cæli et
terræ

a quo
Israel re-
stitutio-
nem
suam
speret

non deficiet, neque laborabit, nec est investigatio sapientiæ eius.

29 Qui dat lasso virtutem: et his, qui non sunt, fortitudinem et robur multiplicat.

30 Deficient pueri, et laborabunt, et iuvenes in infirmitate cadent.

31 Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut aquilæ, current et non laborabunt, ambulabunt et non deficient.

2. Liberator Cyrus a Domino vocatur, 41, 1—29

41 ¹Taceant ad me insulæ, et gentes mutant fortitudinem:

accedant, et tunc loquantur, simul ad iudicium propinquemus.

² Quis suscitavit ab Oriente iustum, vocavit eum ut sequeretur se?

dabit in spectu eius gentes, et reges obtinebit:

dabit quasi pulverem gladio eius, sicut stipulam vento raptam arcui eius.

³ Persequetur eos, transibit in pace, semita in pedibus eius non apparebit.

⁴ Quis hæc operatus est, et fecit, vocans generationes ab exordio?

Ego Dominus, primus et novissimus ego sum.

⁵ Viderunt insulæ, et timuerunt, extrema terræ obstupuerunt, appropinquaverunt, et accesserunt.

⁶ Unusquisque proximo suo auxiliabitur, et fratri suo dicet: Confortare. ⁷ Confortavit faber ærarius percutiens malleo eum, qui cudebat tunc temporis, dicens: Glutino bonum est: et confortavit eum clavis, ut non moveretur.

⁸ Et tu Israel serve meus, iacob quem elegi, semen Abraham amici mei:

⁹ in quo apprehendi te ab extremis terræ, et a longinquis eius vocavi te,

Cursus
victoris

terror
gentium

liberatio
populi
Israel

(4) Inf 44, 6; 48, 12; Apc 1, 17; 22, 13.

- et dixi tibi: Servus meus es tu, elegi te, et non abieci te.
- 10 Ne timeas, quia ego tecum sum: ne declines, quia ego Deus tuus: confortavi te, et auxiliatus sum tibi, et suscepit te dextera iusti mei.
- 11 Ecce confundentur et erubescunt omnes, qui pugnant adversum te: erunt quasi non sint, et peribunt viri, qui contradicunt tibi.
- 12 Quæres eos, et non invenies, viros rebelles tuos: erunt quasi non sint: et veluti consumptio homines bellantes adversum te.
- 13 Quia ego Dominus Deus tuus apprehendens manum tuam, dicensque tibi: Ne timeas, ego adiuvi te.
- 14 Noli timere vermis Iacob, qui mortui estis ex Israel: ego auxiliatus sum tibi, dicit Dominus: et redemptor tuus sanctus Israel.
- 15 Ego posui te quasi plaustrum triturans novum, habens rostra serrantia: triturabis montes, et comminues: et colles quasi pulverem pones.
- 16 Ventilabis eos, et ventus tollet, et turbo disperget eos: et tu exultabis in Domino, in sancto Israel lætaberis.
- 17 Egeni, et pauperes quærent aquas, et non sunt: lingua eorum siti aruit. Ego Dominus exaudiam eos, Deus Israel non derelinquam eos.
- 18 Aperiam in supinis collibus flumina, et in medio camporum fontes: ponam desertum in stagna aquarum, et terram inviam in rivos aquarum.
- 19 Dabo in solitudinem cedrum, et spinam, et myrtum, et lignum oliivæ: ponam in deserto abietem, ulmum, et buxum simul:

exultan-
tis in Do-
mino

20 Ut videant, et sciant, et recogitent, et intelligant pariter
quia manus Domini fecit hoc, et sanctus Israel creavit illud.

21 Prope facite iudicium vestrum, dicit Dominus: afferte, siquid forte habetis, dixit rex Iacob.

22 Accedant, et nuntient nobis quaecumque ventura sunt:

priora quæ fuerunt nuntiate: et ponemus cor nostrum,

et sciemus novissima eorum, et quæ ventura sunt indicate nobis.

23 Annuntiate quæ ventura sunt in futurum, et sciemus quia dii estis vos;

bene quoque aut male, si potestis, facite: et loquamur, et videamus simul.

24 Ecce, vos estis ex nihilo, et opus vestrum ex eo, quod non est: abominatio est qui elegit vos.

25 Suscitavi ab aquilone, et veniet ab ortu solis: vocabit nomen meum,

et adducet magistratus quasi lutum, et velut plastes conculcans humum.

26 Quis annuntiavit ab exordio ut sciamus: et a principio ut dicamus: iustus es?

non est neque annuntians, neque prædicens, neque audiens sermones vestros.

27 Primus ad Sion dicet: Ecce adsunt, et Ierusalem evangelistam dabo.

28 Et vidi, et non erat neque ex istis quisquam qui iniret consilium, et interrogatus responderet verbum.

29 Ecce omnes iniusti, et vana opera eorum: ventus et inane simulacra eorum.

3. Servus Domini redimens et redimendus, 42, 1—25

42 1 Ecce servus meus, suscipiam eum: electus meus, complacuit sibi in illo anima mea:

(1) Mt 12, 18.

qui sapientia et potentia idola superat

Redemptor, servus iustus ac benignus

dedi spiritum meum super eum, iudicium gen-
tibus proferet.

2 Non c'amabit, neque accipiet personam, nec
audietur vox eius foris.

3 Calamum quassatum non conteret, et linum
fumigans non exstinguet:
in veritate educet iudicium.

4 Non erit tristis, neque turbulentus, donec po-
nat in terra iudicium:
et legem eius insulæ expectabunt.

captivos
liberabit

6 Hæc dicit Dominus Deus creans cælos, et ex-
tendens eos:

firmans terram, et quæ germinant ex ea:
dans flatum populo, qui est super eam, et
spiritum calcantibus eam.

6 Ego Dominus vocavi te in iustitia, et appre-
hendi manum tuam, et servavi te.
Et dedi te in fœdus populi, in lucem gen-
tium: 7 Ut aperires oculos cæcorum,
et educeres de conclusione vinctum, de domo
carceris sedentes in tenebris.

8 Ego Dominus, hoc est nomen meum:
gloriam meam alteri non dabo, et laudem
meam sculptilibus.

9 Quæ prima fuerunt, ecce venerunt: nova quo-
que ego annuntio:
antequam oriantur, audita vobis faciam.

Dominus
laudeiur

10 Cantate Domino canticum novum, laus eius
ab extremis terræ:

qui descenditis in mare, et plenitudo eius, in-
sulæ, et habitatores earum.

11 Sublevetur desertum, et civitates eius: in do-
mibus habitabit Cedar:

laudate habitatores Petræ, de vertice montium
clamabunt.

12 Ponent Domino gloriam, et laudem eius in
insulis nuntiabunt.

(6) Inf 49, 6. — (8) Inf 48, 11.

- 13 Dominus sicut fortis egredietur, sicut vir præliator suscitabit zelum: vociferabitur, et clamabit: super inimicos suos confortabitur.
- 14 Tacui semper, silui, patiens fui, sicut parturiens loquar: dissipabo, et absorbebo simul.
- 15 Desertos faciam montes, et colles, et omne gramen eorum exsiccabo: et ponam flumina in insulas, et stagna arefaciam.
- 16 Et ducam cæcos in viam, quam nesciunt, et in semitis, quas ignoraverunt, ambulare eos faciam: ponam tenebras coram eis in lucem, et prava in recta: hæc verba feci eis, et non dereliqui eos.
- 17 Conversi sunt retrorsum: confundantur confusione qui confidunt in sculptili, qui dicunt conflatili: Vos dii nostri.
- 18 Surdi audite, et cæci intuemini ad videndum.
- 19 Quis cæcus, nisi servus meus? et surdus, nisi ad quem nuntios meos misi? quis cæcus, nisi qui venundatus est? et quis cæcus, nisi servus Domini?
- 20 Qui vides multa, nonne custodies? qui apertas habes aures, nonne audies?
- 21 Et Dominus voluit ut sanctificaret eum, et magnificaret legem, et extolleret.
- 22 Ipse autem populus direptus, et vastatus: laqueus iuvenum omnes, et in domibus carcerum absconditi sunt: facti sunt in rapinam, nec est qui eruat: in direptioneni, nec est qui dicat: Redde.
- 23 Quis est in vobis qui audiat hoc, attendat et auscultet futura?
- 24 Quis dedit in direptionem Iacob, et Israel vastantibus? nonne Dominus ipse, cui peccavimus?

qui nova
faciet

Israel,
servus
cæcus,
increpa-
tur

Et noluerunt in viis eius ambulare, et non audierunt legem eius.

- 25 Et effudit super eum indignationem furoris sui, et forte bellum, et combussit eum in circuitu, et non cognovit: et succendit eum, et non intellexit.

4. Liberatio populi gratuita est, 43, 1—44, 5

Redemp-
tionem
promittit
Dominus

43 ¹ Et nunc hæc dicit Dominus creans te Iacob, et formans te Israel:

Noli timere, quia redemi te, et vocavi te nomine tuo: meus es tu.

² Cum transieris per aquas, tecum ero, et flumina non operient te:

cum ambulaveris in igne, non combureris, et flamma non ardebit in te:

³ Quia ego Dominus Deus tuus sanctus Israel salvator tuus,

dedi propitiationem tuam Ægyptum, Æthiopiã, et Saba pro te.

⁴ Ex quo honorabilis factus es in oculis meis, et gloriosus, ego dilexi te,

et dabo homines pro te, et populos pro anima tua.

⁵ Noli timere, quia ego tecum sum:

ab oriente adducam semen tuum, et ab occidente congregabo te.

⁶ Dicam aquiloni: Da: et austro: Noli prohibere:

affer filios meos de longinquo, et filias meas ab extremis terræ.

⁷ Et omnem, qui invocat nomen meum, in gloriam meam creavi eum, formavi eum, et feci eum.

⁸ Educ foras populum cæcum, et oculos habentem: surdum, et aures ei sunt.

⁹ Omnes gentes congregatæ sunt simul, et collectæ sunt: tribus:

quis in vobis annuntiet istud, et quæ prima sunt audire nos faciet?

absque
quo non
est salva-
tor

- dent testes eorum, iustificentur, et audiant,
et dicant: Vere.
- 10 Vos testes mei, dicit Dominus, et servus
meus, quem elegi:
ut sciatis, et credatis mihi, et intelligatis quia
ego ipse sum.
- Ante me non est formatus Deus, et post me
non erit.
- 11 Ego sum, ego sum Dominus, et non est abs-
que me salvator.
- 12 Ego annuntiavi, et salvavi: auditum feci, et
non fuit in vobis alienus:
vos testes mei, dicit Dominus, et ego Deus.
- 13 Et ab initio ego ipse,
et non est qui de manu mea eruat: opera-
bor, et quis avertet illud?
- 14 Hæc dicit Dominus redemptor vester, sanctus
Israel:
Propter vos misi in Babylonem, et detraxi
vectes universos, et Chaldæos in navibus
suis gloriantes.
- 15 Ego Dominus sanctus vester, creans Israel
rex vester.
- 16 Hæc dicit Dominus, qui dedit in mari viam,
et in aquis torrentibus semitam.
- 17 Qui eduxit quadrigam et equum: agmen et
robustum,
simul obdormierunt, nec resurgent: contriti
sunt quasi linum, et extincti sunt.
- 18 Ne memineritis priorum, et antiqua ne in-
tueamini.
- 19 Ecce ego facio nova, et nunc orientur, utique
cognoscetis ea:
ponam in deserto viam, et in invio flumina.
- 20 Glorificabit me bestia agri, dracones et stru-
thiones:
quia dedi in deserto aquas, flumina in invio,
ut darem potum populo meo, electo meo.

qui Ba-
bylonem
percutiet

(11) Os 13, 4. — (19) 2 Cor 5, 17; Apc 21, 5.

Israelem
autem ex
gratia
liberabit

- 21 Populum istum formavi mihi, laudem meam narrabit.
- 22 Non me invocasti Iacob, nec laborasti in me Israel.
- 23 Non obtulisti mihi arietem holocausti tui, et victimis tuis non glorificasti me: non te servire feci in oblatione, nec laborem tibi præbui in thure.
- 24 Non emisti mihi argento calamum, et adipem victimarum tuarum non incbriasti me. Verumtamen servire me fecisti in peccatis tuis, præbuiisti mihi laborem in iniquitatibus tuis.
- 25 Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me, et peccatorum tuorum non recordabor.
- 26 Reduc me in memoriam, et iudicemur simul: narra si quid habes ut iustificeris.
- 27 Pater tuus primus peccavit, et interpretes tui prævaricati sunt in me.
- 28 Et contaminaui principes sanctos, dedi ad interneccionem Iacob, et Israel in blasphemiam.

ac spiritu
suo
perfum-
det

- 44** ¹ Et nunc audi Iacob serve meus, et Israel quem elegi:
- ² Hæc dicit Dominus faciens et formans te, ab utero auxiliator tuus: noli timere serve meus Iacob, et rectissime, quem elegi.
- ³ Effundam enim aquas super sitientem, et fluenta super aridam: effundam spiritum meum super semen tuum, et benedictionem meam super stirpem tuam.
- ⁴ Et germinabunt inter herbas quasi salices iuxta præterfluentes aquas.
- ⁵ Iste dicet: Domini ego sum: et ille vocabit in nomine Iacob, et hic scribet manu sua: Domino: et in nomine Israel assimilabitur.

(2) Ir 30, 10; 46, 27.

5. Liberatio spiritualis quoque est, 44, 6—23

6 Hæc dicit Dominus rex Israel, et redemptor eius Dominus exercituum:

Ego primus, et ego novissimus, et absque me non est Deus.

7 Quis similis mei? vocet, et annuntiet: et ordinem exponat mihi,

ex quo constitui populum antiquum: ventura et quæ futura sunt annuntient eis.

8 Nolite timere, neque conturbemini: ex tunc audire te feci, et annuntiavi: vos estis testes mei.

Numquid est Deus absque me, et formator, quem ego non noverim?

9 Plastæ idoli omnes nihil sunt, et amantissima eorum non proderunt eis, ipsi sunt testes eorum, quia non vident, neque intelligunt, ut confundantur. ¹⁰ Quis formavit Deum, et sculptile confilavit ad nihil utile? ¹¹ Ecce omnes participes eius confundentur: fabri enim sunt ex hominibus: convenient omnes, stabunt et pavebunt, et confundentur simul. ¹² Faber ferrarius lima operatus est: in prunis, et in malleis formavit illud, et operatus est in brachio fortitudinis suæ: esuriet et deficiet, non bibit aquam, et lassescet. ¹³ Artifex lignarius extendit normam, formavit illud in runcina: fecit illud in angularibus, et in circino tornavit illud: et fecit imaginem viri quasi speciosum hominem habitantem in domo. ¹⁴ Succidit cedros, tulit ilicem, et quercum, quæ steterat inter ligna saltus: plantavit pinum, quam pluvia nutrit. ¹⁵ Et facta est hominibus in focum: sumpsit ex eis, et calefactus est: et succendit, et coxit panes: de reliquo autem operatus est deum, et adoravit: fecit sculptile, et curvatus est ante illud. ¹⁶ Medium eius combussit igni, et de medio eius carnes comedit: coxit pulmentum, et saturatus est, et calc-

Dominus,
Deus verus

non dii
falsi

(6) Sup 41, 4; Inf 48, 12; Apc 1, 17; 22, 13. —
(12) Sap 13, 11.

factus est, et dixit: Vah, calefactus sum, vidi fucum. ¹⁷ Reliquum autem eius deum fecit et sculpsit sibi: curvatur ante illud, et adorat illud, et obsecrat, dicens: Libera me, quia Deus meus es tu. ¹⁸ Nescierunt, neque intellexerunt: obliti enim sunt ne videant oculos eorum, et ne intelligant corde suo. ¹⁹ Non recogitant in mente sua, neque cognoscunt, neque sentiunt, ut dicant: Medietatem eius combussi igni, et coxi super carbones eius panes: coxi carnes et comedi, et de reliquo eius idolum faciam? ante truncum ligni procidam? ²⁰ Pars eius cinis est: cor insipiens adoravit illud, et non liberabit animam suam, neque dicet: Forte mendacium est in dextera mea.

populum
a peccatis
liberat

²¹ Memento horum Jacob, et Israel, quoniam servus meus es tu.

Formavi te, servus meus es tu Israel, ne obliviscaris mei.

²² Delevi ut nubem iniquitates tuas, et quasi nebulam peccata tua: revertere ad me, quoniam redemi te.

²³ Laudate cæli, quoniam misericordiam fecit Dominus: iubilare extrema terræ, resonare montes laudationem, saltus et omne lignum eius;

quoniam redemit Dominus Jacob, et Israel gloriabitur.

6. Cyrus minister Domini est, 44, 24—45, 25

Voluntatem
Domini
complet

²⁴ Hæc dicit Dominus redemptor tuus, et formator tuus ex utero:

Ego sum Dominus, faciens omnia, extendens cælos solus, stabiliens terram, et nullus mecum.

²⁵ Irrita faciens signa divinatorum, et ariolos in furorem vertens.

Convertens sapientes retrorsum: et scientiam eorum stultam faciens.

²⁶ Suscitans verbum servi sui, et consilium nuntiorum suorum complens.

Qui dico Ierusalem: Habitaberis; et civitatibus Iuda: Ædificabimini, et deserta eius suscitabo.

27 Qui dico profundo: Desolare, et flumina tua arefaciam.

28 Qui dico Cyro: Pastor meus es, et omnem voluntatem meam complebis.

Qui dico Ierusalem: Ædificaberis; et templo: Fundaberis.

45 ¹ Hæc dicit Dominus christo meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, ut subiiciam ante faciem eius gentes, et dorsa regum vertam, et aperiam coram eo ianuas, et portæ non claudentur.

² Ego ante te ibo: et gloriosos terræ humiliabo: portas æreas conteram, et vectes ferreos confringam.

³ Et dabo tibi thesauros absconditos, et arcana secretorum: ut scias quia ego Dominus, qui voco nomen tuum, Deus Israel.

⁴ Propter servum meum Iacob, et Israel electum meum, et vocavi te nomine tuo: assimilavi te, et non cognovisti me.

⁵ Ego Dominus, et non est amplius: extra me non est Deus: accinxi te, et non cognovisti me:

⁶ Ut sciant hi, qui ab ortu solis, et qui ab occidente, quoniam absque me non est: Ego Dominus, et non est alter,

⁷ formans lucem, et creans tenebras, faciens pacem, et creans malum: ego Dominus faciens omnia hæc.

⁸ Rorate cæli desuper, et nubes pluant iustum: aperiatuŕ terra, et germinet salvatorem: et iustitia oriatur simul: ego Dominus creavi eum.

a Domi-
no victor
creatur

suspiran-
te vate

captivos
Ierosoly-
ma dimit-
let

- 9 Væ qui contradicit fictori suo, testa de samiiis terræ:
numquid dicet lutum figulo suo: Quid facis, et opus tuum absque manibus est?
- 10 Væ qui dicit patri: Quid generas? et mulieri: Quid parturis?
- 11 Hæc dicit Dominus sanctus Israel plastes eius:
Ventura interrogate me, super filios meos, et super opus manuum mearum mandate mihi.
- 12 Ego feci terram, et hominem super eam creavi ego:
manus meæ tetenderunt cælos, et omni militiæ eorum mandavi.
- 13 Ego suscitavi eum ad iustitiam, et omnes vias eius dirigam:
ipse ædificabit civitatem meam, et captivitatem meam dimittet,
non in pretio, neque in muneribus, dicit Dominus Deus exercituum.
- 14 Hæc dicit Dominus: Labor Ægypti, et negotiatio Æthiopiæ,
et Sabaim viri sublimes ad te transibunt, et tui erunt:
Post te ambulabunt, vincti manicis pergeunt:
et te adorabunt, teque deprecabuntur:
Tantum in te est Deus, et non est absque te Deus.
- 15 Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel salvator.
- 16 Confusi sunt, et erubuerunt omnes: simul abierunt in confusionem fabricatores errorum.
- 17 Israel salvatus est in Domino salute æterna: non confundem'ni, et non erubescetis usque in sæculum sæculi.
- 18 Quia hæc dicit Dominus creans cælos, ipse Deus
formans terram, et faciens eam, ipse plastes eius:

quorum
Deum
devicti
agnoscent

(9) Ir 18, 6; Rom 9, 20.

non in vanum creavit eam: ut habitaretur,
formavit eam:

Ego Dominus, et non est alius.

19 Non in abscondito locutus sum in loco terræ
tenebroso:

non dixi semini Iacob: Frustra quærite me;
ego Dominus loquens iustitiam, annuntians
recta.

20 Congregamini, et venite, et accedite simul
qui salvati estis ex gentibus:

nescierunt qui levant lignum sculpturæ suæ,
et rogant Deum non salvantem.

21 Annuntiate, et venite, et consiliamini simul:
quis auditum fecit hoc ab initio, ex tunc præ-
dixit illud?

numquid non ego Dominus, et non est ultra
Deus absque me?

Deus iustus, et salvans non est præter me.

22 Convertimini ad me, et salvati eritis omnes
fines terræ:

quia ego Deus, et non est alius.

23 In memetipso iuravi, egredietur de ore meo
iustitiæ verbum, et non revertetur:

quia mihi curvabitur omne genu, et iurabit
omnis lingua.

24 Ergo in Domino, dicet, meæ sunt iustitiæ
et imperium:

ad eum venient, et confundentur omnes qui
repugnant ei.

25 In Domino iustificabitur, et laudabitur omne
semen Israel.

7. Dii cultores suos non servant, 46, 1—13

46 ¹ Confractus est Bel, contritus est Nabo:

facta sunt simulacra eorum bestiis et iumentis,
onera vestra gravi pondere usque ad lassitudi-
nem.

et omnes
gentes
adora-
bunt

Dii Baby-
lonii con-
terentur

(23) Rom 14, 11; Phlp 2, 10.

Dominus
Israelem
salvabit

2 Contabuerunt, et contrita sunt simul: non poterunt salvare portantem, et anima eorum in captivitatem ibit.

3 Audite me domus Iacob, et omne residuum domus Israel, qui portamini a meo utero, qui gestamini a mea vulva.

4 Usque ad senectam ego ipse, et usque ad canos ego portabo: ego feci, et ego feram: ego portabo, et salvabo.

idola
imbecilla
sunt

5 Cui assimilastis me, et adæquastis, et comparastis me, et fecistis similem?

6 Qui confertis aurum de sacco, et argentum statera ponderatis: conducentes aurificem, ut faciat deum: et prociunt, et adorant.

7 Portant illum in humeris gestantes, et ponentes in loco suo: et stabit, ac de loco suo non movebitur; sed et cum clamaverint ad eum, non audiet: de tribulatione non salvabit eos.

Dominus
solus est
Deus om-
niscius et
omnipo-
tens

8 Mementote istud, et confundamini: redite prævaricatores ad cor.

9 Recordamini prioris sæculi, quoniam ego sum Deus, et non est ultra Deus, nec est similis mci:

10 Annuntians ab exordio novissimum, et ab initio quæ necdum facta sunt, dicens: Consilium meum stabit, et omnis voluntas mea fiet:

11 Vocans ab oriente avem, et de terra longinqua virum voluntatis meæ; et locutus sum, et adducam illud: creavi, et faciam illud.

qui in
Sion sa-
lutem da-
bit

12 Audite me duro corde, qui longe estis a iustitia.

(7) Bar 6, 25.

¹³ Prope feci iustitiam meam, non elongabitur,
et salus mea non morabitur.

Dabo in Sion salutem, et in Israel gloriam
meam.

8. Casus Babylonis inevitabilis est, 47, 1—15

47 ¹ Descende, sede in pulvere virgo filia
Babylon,

sede in terra: non est solum filiae Chaldæorum,
quia ultra non vocaberis mollis et tenera.

² Tolle molam, et mole farinam:

denuda turpitudinem tuam, discooperi hume-
rum, revela crura, transi flumina.

³ Revelabitur ignominia tua, et videbitur op-
probrium tuum:

ultionem capiam, et non resistet mihi homo.

⁴ Redemptor noster, Dominus exercituum no-
men illius, sanctus Israel.

⁵ Sede tacens, et intra in tenebras filia Chal-
dæorum:

quia non vocaberis ultra domina regnorum.

⁶ Iratus sum super populum meum, contami-
navi hereditatem meam, et dedi eos in
manu tua:

non posuisti eis misericordias: super senem
aggravasti iugum tuum valde.

⁷ Et dixisti: In sempiternum ero domina: non
posuisti hæc super cor tuum, neque recor-
data es novissimi tui.

⁸ Et nunc audi hæc delicata, et habitans confi-
denter, quæ dicis in corde tuo:

Ego sum, et non est præter me amplius: non
sedebo vidua, et ignorabo sterilitatem.

⁹ Venient tibi duo hæc subito in die una, ste-
rilitas et viduitas;

universa venerunt super te, propter multitudi-
nem malficiorum tuorum, et propter du-
ritiam incantatorum tuorum vehementem.

Babylon
valde
humilia-
bitur

propter
crudelita-
tem et su-
perbiam

(3) Nah 3, 5. — (8) Apc 18, 7. — (9) Inf 51, 19.

- 10 Et fiduciam habuisti in malitia tua, et dixisti:
Non est qui videat me.
Sapientia tua et scientia tua hæc decepit te. Et
dixisti in corde tuo: Ego sum, et præter
me non est altera.
- 11 Veniet super te malum, et nescies ortum eius:
et irruet super te calamitas, quam non pot-
eris expiare:
veniet super te repente miseria, quam nescies.
- 12 Sta cum incantatoribus tuis, et cum multitudine
maleficiorum tuorum, in quibus laborasti
ab adolescentia tua,
si forte quid prosit tibi, aut si possis fieri
fortior.
- 13 Defecisti in multitudine consiliorum tuorum:
stent, et salvent te augures cæli,
qui contemplabantur sidera, et supputabant men-
ses, ut ex eis annuntiarent ventura tibi.
- 14 Ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit
eos: non liberabunt animam suam de
manu flammæ:
non sunt prunæ, quibus calefiant, nec focus,
ut sedeant ad eum.
- 15 Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras:
negotiatores tui ab adolescentia tua,
unusquisque in via sua erraverunt: non est
qui salvet te.

9. Israel liberandus admonetur, 48, 1—22

Propter
semetip-
sum Do-
minus
populum
d durum
servat

48 ¹ Audite hæc domus Iacob, qui vocamini
nomine Israel, et de aquis Iuda existis, qui
iuratis in nomine Domini, et Dei Israel recorda-
mini non in veritate, neque in iustitia. ² De civi-
tate enim sancta vocati sunt, et super Deum Israel
constabiliti sunt: Dominus exercituum nomen eius.
³ Præiora ex tunc annuntiavi, et ex ore meo ex-
ierunt, et audita feci ea: repente operatus sum,
et venciunt. ⁴ Scivi enim quia durus es tu, et
nervus ferreus cervix tua, et frons tua ærea. ⁵ Præ-
dixi tibi ex tunc: antequam venirent indicavi tibi,

ne forte dices: Idola mea fecerunt hæc, et sculptilia mea, et conflabilia mandaverunt ista. ⁶ Quæ audisti, vide omnia: vos autem num annuntiastis? Audita feci tibi nova ex tunc, et conservata sunt quæ nescis: ⁷ nunc creata sunt, et non ex tunc: et ante diem, et non audisti ea, ne forte dicas: Ecce ego cognovi ea. ⁸ Neque audisti, neque cognovisti, neque ex tunc aperta est auris tua: scio enim quia prævaricans prævaricaberis, et transgressorem ex utero vocavi te. ⁹ Propter nomen meum longe faciam furorem meum: et laude mea infrenabo te, ne intereas. ¹⁰ Ecce excoxi te, sed non quasi argentum, elegi te in camino pauperatis. ¹¹ Propter me, propter me faciam, ut non blasphemer: et gloriam meam alteri non dabo.

¹² Audi me Iacob, et Israel quem ego voco: ego ipse, ego primus, et ego novissimus. ¹³ Manus quoque mea fundavit terram, et dextera mea mensa est cælos: ego vocabo eos, et stabunt simul.

¹⁴ Congregamini omnes vos, et audite: quis de eis annuntiavit hæc? Dominus dilexit eum, faciet voluntatem suam in Babylone, et brachium suum in Chaldæis. ¹⁵ Ego ego locutus sum, et vocavi eum: adduxi eum, et directa est via eius. ¹⁶ Accedite ad me, et audite hoc: non a principio in abscondito locutus sum: ex tempore antequam fieret, ibi eram: et nunc Dominus Deus misit me, et spiritus eius.

¹⁷ Hæc dicit Dominus redemptor tuus sanctus Israel: Ego Dominus Deus tuus docens te utilia, gubernans te in via; qua ambulas. ¹⁸ Utinam attendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumen pax tua, et iustitia tua sicut gurgites maris; ¹⁹ et fuisset quasi arena semen tuum, et stirps uteri tui ut lapilli eius: non interisset, et non fuisset attritum nomen eius a facie mea.

²⁰ Egredimini de Babylone, fugite a Chaldæis, in voce exultationis annuntiate: auditum facite

ci libera-
torem
mittet

viam pa-
cis et iu-
stitiæ do-
cet

redemp-
tionem
afferet

(11) Sup 42, 8. — (12) Sup 41, 4; 44, 6. — (20) Ir 51, 6.

hoc, et efferte illud usque ad extrema terræ. Dicitur: Redemit Dominus servum suum Iacob. 21 Non siterunt in deserto, cum educeret eos: aquam de petra produxit eis, et scidit petram, et fluxerunt aquæ.

versus
intercalaris

22 Non est pax impiis, dicit Dominus.

II. Vaticinia de redemptione per Messiam, 49, 1—57, 21

1. Messias laboribus consumptus, 49, 1—13

Lux et
salus
gentium

49 ¹ Audite insulæ, et attendite populi de longe:

Dominus ab utero vocavit me, de ventre matris meæ recordatus est nominis mei.

² Et posuit os meum quasi gladium acutum: in umbra manus suæ protexit me, et posuit me sicut sagittam electam: in pharetra sua abscondit me.

³ Et dixit mihi: Servus meus es tu Israel, quia in te gloriabor.

⁴ Et ego dixi: In vacuum laboravi, sine causa, et vane fortitudinem meam consumpsi: ergo iudicium meum cum Domino, et opus meum cum Deo meo.

⁵ Et nunc dicit Dominus, formans me ex utero servum sibi, ut reducam Iacob ad eum, et Israel non congregabitur:

et glorificatus sum in oculis Domini, et Deus meus factus est fortitudo mea.

⁶ Et dixit: Parum est ut sis mihi servus ad suscitandas tribus Iacob, et fæces Israel convertendas:

Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terræ.

restitutor
Israel

⁷ Hæc dicit Dominus redemptor Israel, sanctus eius,

(21) Ex 17, 6; Nm 20, 11. — (22) Inf 57, 21. — (2) Inf 51, 16. — (6) Sup 42, 6; Act 13, 47.

ad contemptibilem animam, ad abominatam gentem,
ad servum dominorum:

Reges videbunt, et consurgent principes, et adorabunt

propter Dominum, quia fidelis est, et sanctum Israel qui elegit te.

⁸ Hæc dicit Dominus:

In tempore placito exaudivi te, et in die salutis auxiliatus sum tui:

et servavi te, et dedi te in fœdus populi, ut suscitares terram, et possideres hereditates dissipatas:

⁹ ut diceres his, qui vincti sunt: Exite: et his, qui in tenebris: Revelamini.

Super vias pascentur, et in omnibus planis pascua eorum.

¹⁰ Non esurient, neque sitient, et non percutiet eos æstus et sol:

quia miserator eorum reget eos, et ad fontes aquarum potabit eos.

¹¹ Et ponam omnes montes meos in viam, et semitæ meæ exaltabuntur.

¹² Ecce isti de longe venient, et ecce illi ab aquilone et mari, et isti de terra australi.

¹³ Laudate cæli, et exsulta terra, iubilare montes laudem:

quia consolatus est Dominus populum suum, et pauperum suorum miserebitur.

laus Domini

2. Dominus Sionem consolatur, 49, 14—50, 3

¹⁴ Et dixit Sion: Dereliquit me Dominus, et Dominus oblitus est mei.

¹⁵ Numquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui.

Destructa ædificabitur

(8) 2 Cor 6, 2. — (10) Apc 7, 16.

deserta
habitabi-
tur

16 Ecce in manibus meis descripsi te: muri tui coram oculis meis semper.

17 Venerunt structores tui: destruentes te, et dissipantes a te exibunt.

18 Leva in circuitu oculos tuos, et vide, omnes isti congregati sunt, venerunt tibi: vivo ego, dicit Dominus, quia omnibus his velut ornamento vestieris, et circumdabis tibi eos quasi sponsa.

19 Quia deserta tua, et solitudines tuæ, et terra ruinæ tuæ nunc angusta erunt præ habitatoribus, et longe fugabuntur qui absorbebant te.

20 Adhuc dicent in auribus tuis filii sterilitatis tuæ: Angustus est mihi locus, fac spatium mihi ut habitem.

21 Et dices in corde tuo: Quis genuit mihi istos? ego sterilis, et non pariens, transmigrata, et captiva: et istos quis enutrivit? ego destituta et sola: et isti ubi erant?

despecta
a genti-
bus ho-
norabitur

22 Hæc dicit Dominus Deus: Ecce levabo ad gentes manum meam, et ad populos exaltabo signum meum. Et afferent filios tuos in ulnis, et filias tuas super humeros portabunt.

23 Et erunt reges nutricii tui, et reginæ nutrices tuæ: vultu in terram demisso adorabunt te, et pulverem pedum tuorum lingent. Et scies quia ego Dominus, super quo non confundentur qui expectant eum.

24 Numquid tolletur a forti præda? aut quod captum fuerit a robusto, salvum esse poterit?

captiva
redime-
tur

25 Quia hæc dicit Dominus: Equidem, et captivitas a forti tolletur: et quod ablatum fuerit a robusto, salvabitur.

(18) Inf 60, 4.

Eos vero, qui iudicaverunt te, ego iudicabo,
et filios tuos ego salvabo.

- 26 Et cibabo hostes tuos carnibus suis: et quasi
musto, sanguine suo inebriabuntur:
et sciet omnis caro, quia ego Dominus salvans
te, et redemptor tuus fortis Iacob.

50 ¹ Hæc dicit Dominus:
Quis est hic liber repudii matris vestræ,
quo dimisi eam?
aut quis est creditor meus, cui vendidi vos?
ecce in iniquitatibus vestris venditi estis, et
in sceleribus vestris dimisi matrem vestram.

- 2 Quia veni, et non erat vir: vocavi, et non
erat qui audiret.

Numquid abbreviata et parvula facta est manus
mea, ut non possim redimere? aut non est
in me virtus ad liberandum?

Ecce in increpatione mea desertum faciam mare,
ponam flumina in siccum:
computrescent pisces sine aqua, et morientur
in siti.

- 3 Induam cælos tenebris, et saccum ponam
operimentum eorum.

3. Messias adversitatibus non fractus, 50, 4—11

4 Dominus dedit mihi linguam eruditam ut sciam
sustentare eum, qui lassus est verbo:
erigit mane, mane erigit mihi aurem, ut au-
diam quasi magistrum.

5 Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem
non contradico: retrorsum non abii.

6 Corpus meum dedi percutientibus, et genas
meas vellentibus: faciem meam non averti
ab increpantibus, et conspuentibus in me.

7 Dominus Deus auxiliator meus, ideo non
sum confusus:

ideo posui faciem meam ut petram durissimam,
et scio quoniam non confundar.

dimissa
recipie-
tur

Obædi-
ens

patiens

Domino
confidens

(2) Inf 50, 1. — (6) Mt 26, 67.

8 Iuxta est qui iustificat me, quis contradicit mihi? stemus simul, quis est adversarius meus? accedat ad me.

9 Ecce Dominus Deus auxiliator meus: quis est qui condemnet me? Ecce omnes quas vestimentum conterentur, tinea comedet eos.

pios con-
solatur

10 Quis ex vobis timens Dominum, audiens vocem servi sui? qui ambulavit in tenebris, et non est lumen ei, speret in nomine Domini, et innitatur super Deum suum.

implis
commi-
natur

11 Ecce vos omnes accendentes ignem accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, et in flammis, quas succendistis: de manu mea factum est hoc vobis, in doloribus dormietis.

4. Dominus Sionem certo salvabit, 51, 1—52, 12

Promis-
sionem
Domini
exspectet

51 1 Audite me qui sequimini quod iustum est, et quæritis Dominum:

attendite ad petram unde excisi estis, et ad cavernam laci, de qua præcisi estis.

2 Attendite ad Abraham patrem vestrum, et ad Saram, quæ peperit vos:

quia unum vocavi eum, et benedixi ei, et multiplicavi eum.

3 Consolabitur ergo Dominus Sion, et consolabitur omnes ruinas eius:

et ponet desertum eius quasi delicias, et solitudinem eius quasi hortum Domini.

Gaudium et lætitia invenietur in ea, gratiarum actio, et vox laudis.

4 Attendite ad me popule meus, et tribus mea me audite:

quia lex a me exiit, et iudicium meum in lucem populorum requiescet.

(8) Rom 8, 33.

- ⁵ Prope est iustus meus, egressus est salvator meus,
et brachia mea populos iudicabunt:
me insulae exspectabunt, et brachium meum sustinebunt.
- ⁶ Levate in caelum oculos vestros, et videte sub terra deorsum:
quia caeli sicut fumus liquescent, et terra sicut vestimentum atteretur,
et habitatores eius sicut haec interibunt:
Salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea non deficiet.
- ⁷ Audite me qui scitis iustum, populus meus lex mea in corde eorum:
nolite timere opprobrium hominum, et blasphemias eorum ne metuat.
- ⁸ Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis: et sicut lanam, sic devorabit eos tinea:
Salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea in generationes generationum.
- ⁹ Consurge, surge, induere fortitudinem brachium Domini:
consurge sicut in diebus antiquis, in generationibus saeculorum.
Numquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem?
- ¹⁰ Numquid non tu siccasti mare, aquam abyssi vehementis:
qui posuisti profundum maris viam, ut transirent liberati?
- ¹¹ Et nunc qui redempti sunt a Domino, revertentur, et venient in Sion laudantes, et laetitia sempiterna super capita eorum,
gaudium et laetitiam tenebunt, fugiet dolor et gemitus.
- ¹² Ego, ego ipse consolabor vos: quis tu ut timeres

redemptos a Domino videbit

Domino Deo confidat

ab homine mortali, et a filio hominis, qui quasi fœnum ita arescet?

13 Et oblitus es Domini factoris tui, qui tetendit cœlos, et fundavit terram:

et formidasti iugiter tota die a facie furoris eius, qui te tribulabat,

et paraverat ad perdendum: ubi nunc est furor tribulantis?

14 Cito veniet gradiens ad aperiendum, et non interficiet usque ad interneccionem, nec deficiet panis eius.

15 Ego autem sum Dominus Deus tuus, qui conturbo mare, et intumescunt fluctus eius:

Dominus exercituum nomen meum.

16 Posui verba mea in ore tuo, et in umbra manus meæ protexi te,

ut plantes cœlos, et fundes terram: et dicas ad Sion: Populus meus es tu.

17 Elevare, elevare, consurge Ierusalem, quæ bibisti de manu Domini calicem iræ eius:

usque ad fundum calicis soporis bibisti, et potasti usque ad fœces.

18 Non est qui sustentet eam ex omnibus filiis, quos genuit:

et non est qui apprehendat manum eius ex omnibus filiis, quos enutrivit.

19 Duo sunt quæ occurrerunt tibi: quis contristabitur super te?

vastitas, et contritio, et fames, et gladius, quis consolabitur te?

20 Filii tui proiecti sunt, dormierunt in capite omnium viarum, sicut oryx illaqueatus:

pleni indignatione Domini, increpatione Dei tui.

21 Idcirco audi hoc paupercula, et ebria non a vino.

22 Hæc dicit dominator tuus Dominus, et Deus tuus, qui pugnabit pro populo suo:

ex humi-
litate ex-
solletur

(16) Sup 49, 2. — (19) Sup 47, 9.

Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis meæ, non adicies ut bibas illum ultra.

- ²³ Et ponam illum in manu eorum, qui te humiliaverunt, et dixerunt animæ tuæ: Incurvare, ut transeamus:
et posuisti ut terram corpus tuum, et quasi viam transeuntibus.

52 ¹ Consurge, consurge, induere fortitudine tua Sion, induere vestimentis gloriæ tuæ Ierusalem civitas sancti:

quia non adiciet ultra ut pertranseat per te incircumcisus et immundus.

- ² Excutere de pulvere, consurge; sede Ierusalem: solve vincula colli tui captiva filia Sion.

³ Quia hæc dicit Dominus: Gratis venundati estis, et sine argento redimemini. ⁴ Quia hæc dicit Dominus Deus: In Ægyptum descendit populus meus in principio ut colonus esset ibi: et Assur absque ulla causa calumniatus est eum.

⁵ Et numquid mihi est hic, dicit Dominus, quoniam ablatus est populus meus gratis? Dominatores eius inique agunt, dicit Dominus, et iugiter tota die nomen meum blasphematur. ⁶ Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa: quia ego ipse qui loquebar, ecce adsum.

⁷ Quam pulchri super montes pedes annuntiantis et prædicantis pacem: annuntiantis bonum, prædicantis salutem, dicentis Sion: Regnabit Deus tuus!

- ⁸ Vox speculatorum tuorum: levaverunt vocem, simul laudabunt: quia oculo ad oculum videbunt cum converterit Dominus Sion.

(4) Gn 46, 6. — (5) Ez 36, 20; Rom 2, 24. — (7) Nah 1, 15; Rom 10, 15.

gloria coronabitur

de salute annuntiata gaudet

- 9 Gaudete, et laudate simul deserta Ierusalem:
quia consolatus est Dominus populum suum,
redemit Ierusalem.
- 10 Paravit Dominus brachium sanctum suum in
oculis omnium gentium:
et videbunt omnes fines terræ salutare Dei
nostri.
- 11 Recedite, recedite, exite inde, pollutum nolite
tangere:
exite de medio eius, mundamini qui fertis vasa
Domini.
- 12 Quoniam non in tumultu exibitis, nec in fuga
properabitis:
præcedet enim vos Dominus, et congregabit
vos Deus Israel.

5. Messias humiliatus, patiens, glorificatus,
52, 13—53, 12

Antea
inglorius,
postea
gloriosus

- 13 Ecce intelliget servus meus, exaltabitur, et
elevabitur, et sublimis erit valde.
- 14 Sicut obstupuerunt super te multi,
sic inglorius erit inter viros aspectus eius, et
forma eius inter filios hominum.
- 15 Iste asperget gentes multas, super ipsum con-
tinebunt reges os suum:
quia quibus non est narratum de eo, viderunt:
et qui non audierunt, contemplati sunt.

despec-
tus vir
dolorum

- 53** 1 Quis credidit auditui nostro? et bra-
chium Domini cui revelatum est?
- 2 Et ascendet sicut virgultum coram eo, et sicut
radix de terra sitiendi:
non est species ei, neque decor: et vidimus
eum, et non erat aspectus, et desidera-
vimus eum:
- 3 Despectum, et novissimum virorum, virum
dolorum, et scientem infirmitatem:

(10) Ps 97, 3. — (11) 2 Cor 6, 17. — (15) Rom 15, 21.
— (1) Io 12, 38; Rom 10, 16. — (3) Mc 9, 11.

et quasi absconditus vultus eius et despectus,
unde nec reputavimus cum.

- 4 Vere languores nostros ipse tulit, et dolores
nostros ipse portavit:
et nos putavimus eum quasi leprosum, et per-
cussum a Deo et humiliatum.
- 5 Ipse autem vulneratus est propter iniquitates
nostras, attritus est propter scelera nostra:
disciplina pacis nostræ super eum, et livore
eius sanati sumus.
- 6 Omnes nos quasi oves erravimus, unusquis-
que in viam suam declinavit:
et posuit Dominus in eo iniquitatem omnium
nostrum.
- 7 Oblatus est quia ipse voluit, et non aperuit
os suum:
sicut ovis ad occisionem ducetur, et quasi
agnus coram tondente se obmutescet, et non
aperiet os suum.
- 8 De angustia, et de iudicio sublatus est: ge-
nerationem eius quis enarrabit?
quia abscissus est de terra viventium: pro-
pter scelus populi mei percussi eum.
- 9 Et dabit impios pro sepultura, et divitem pro
morte sua:
eo quod iniquitatem non fecerit, neque dolus
fuerit in ore eius.
- 10 Et Dominus voluit contere eum in infirmi-
tate: si posuerit pro peccato animam suam,
videbit semen longævum, et voluntas Domini
in manu eius dirigetur.
- 11 Pro eo quod laboravit anima eius, videbit et
saturabitur:
in scientia sua iustificabit ipse iustus servus
meus multos, et iniquitates eorum ipse
portabit.

vulnera-
tus prop-
ter iniqui-
tates no-
stras

volunta-
rie obla-
tus, mor-
tuus et
sepultus

a Domino
glorifica-
tus

(4) Mt 8, 17. — (5) 1 Cor 15, 3. — (7) Mt 26, 63;
Act 8, 32. — (9) 1 Ptr 2, 22; 1 Io 3, 5.

¹² Ideo despertiam ei plurimos: et fortium dividet spolia,
 pro eo quod tradidit in mortem animam suam,
 et cum sceleratis reputatus est:
 et ipse peccata multorum tulit, et pro transgressoribus rogavit.

6. Dominus Sionem denno secum iunget, 54, 1—17

Multos
 filios
 habebit

54 ¹ Lauda sterilis quæ non parit: decanta laudem, et hinni quæ non pariebas: quoniam multi filii desertæ magis quam eius, quæ habet virum, dicit Dominus.

² Dilata locum tentorii tui, et pelles tabernaculorum tuorum extende, ne parcas: longos fac funiculos tuos, et clavos tuos consolida.

³ Ad dexteram enim, et ad lævam penetrabis: et semen tuum gentes hereditabit, et civitates desertas inhabitabit.

in novo
 fœdere
 pacis

⁴ Noli timere quia non confunderis, neque erubesces: non enim te pudebit, quia confusionis adolescentiæ tuæ oblivisceris, et opprobrii viduitatis tuæ non recordaberis amplius.

⁵ Quia dominabitur tui qui fecit te, Dominus exercituum nomen eius: et redemptor tuus sanctus Israel, Deus omnis terræ vocabitur.

⁶ Quia ut mulierem derelictam et mærentem spiritu vocavit te Dominus, et uxorem ab adolescentia abiectam, dixit Deus tuus.

⁷ Ad punctum in modico dereliqui te, et in miserationibus magnis congregabo te.

⁸ In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te, et in misericordia semperpiterna misertus sum tui: dixit redemptor tuus Dominus.

(12) Mc 15, 28; Lc 22, 37. — (1) Lc 23, 29; Gal 4, 27.
 (5) Lc 1, 32.

- ⁹ Sicut in diebus Noe istud mihi est,
cui iuravi ne inducerem aquas Noe ultra supra
terram: sic iuravi ut non irascar tibi, et
non increpem te.
- ¹⁰ Montes enim commovebuntur, et colles con-
tremiscent:
misericordia autem mea non recedet a te, et
foedus pacis meæ non movebitur: dixit mi-
serator tuus Dominus.
- ¹¹ Pauperçuia tempestate convulsa, absque ulla
consolatione.
Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos,
et fundabo te in sapphiris,
- ¹² et ponam iaspidem propugnacula tua: et por-
tas tuas in lapides sculptos,
et omnes terminos tuos in lapides desiderabiles.
- ¹³ Universos filios tuos doctos a Domino: et
multitudinem pacis filiis tuis.
- ¹⁴ Et in iustitia fundaberis:
recede procul a calumnia, quia non timebis:
et a pavore, quia non appropinquabit tibi.
- ¹⁵ Ecce accola veniet, qui non erat mecum, ad-
vena quondam tuus adiungetur tibi.
- ¹⁶ Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne
prunas,
et proferentem vas in opus suum, et ego
creavi interfectorem ad disperdendum.
- ¹⁷ Omne vas, quod fictum est contra te, non di-
rigetur: et omnem linguam resistantem
tibi in iudicio, iudicabis.
Hæc est hereditas scrvorum Domini, et iu-
stitia eorum apud me, dicit Dominus.

7. *Bona spiritualia novi fœderis, 55, 1—13*

- 55** ¹ Omnes sitientes venite ad aquas: et qui
non habetis argentum, properate, einite, et
comedite:

gloriosa,
iusta et
secura
erit

Gratis
ea acqui-
runt

(9) Gn 9, 11. — (13) Io 6, 45. — (1) Sir 51, 33.

- venite, emite absque argento, et absque ulla
 commutatione vinum et lac.
- 2 Quare appenditis argentum non in panibus,
 et laborem vestrum non in saturitate?
 Audite audientes me, et comedite bonum, et
 delectabitur in crassitudine anima vestra.
- 3 Inclinate aurem vestram, et venite ad me:
 audite, et vivet anima vestra,
 et feriam vobiscum pactum sempiternum, mi-
 sericordias David fideles.
- 4 Ecce testem populis dedi eum, ducem ac præ-
 ceptorem genibus.
- 5 Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis: et
 gentes, quæ te non cognoverunt, ad te
 current
 propter Dominum Deum tuum, et sanctum
 Israel, quia glorificavit te.
- 6 Quærite Dominum, dum inveniri potest: in-
 vocate eum, dum prope est.
- 7 Derelinquat impius viam suam, et vir iniquus
 cogitationes suas,
 et revertatur ad Dominum, et miserebitur eius,
 et ad Deum nostrum: quoniam multus est ad
 ignoscendum.
- 8 Non enim cogitationes meæ, cogitationes ve-
 stræ: neque viæ vestræ, viæ meæ, dicit
 Dominus.
- 9 Quia sicut exaltantur cæli a terra, sic exal-
 tatae sunt viæ meæ a viis vestris, et cogi-
 tationes meæ a cogitationibus vestris.
- 10 Et quomodo descendit imber, et nix de cælo,
 et illuc ultra non revertitur, sed inebriat terram,
 et infundit eam, et germinare eam facit,
 et dat semen serenti, et panem comedenti:
- 11 Sic erit verbum meum, quod egredietur de ore
 meo: non revertetur ad me vacuum,
 sed faciet quæcumque volui, et prosperabitur
 in his, ad quæ misi illud.

(3) Act 13, 34.

qui ad
 Domi-
 num con-
 vertun-
 tur

¹² Quia in lætitia egrediemini, et in pace deducemini:

montes et colles cantabunt coram vobis laudem, et omnia ligna regionis plaudent manu.

¹³ Pro salivca ascendet abies, et pro urtica crescet myrius:

et erit Dominus nominatus in signum æternum, quod non auferetur.

8. Socii novi fœderis, 56, 1—8

56 ¹ Hæc dicit Dominus: Custodite iudicium, et facite iustitiam:

quia iuxta est salus mea ut veniat, et iustitia mea ut reveletur.

² Beatus vir, qui facit hoc, et filius hominis, qui apprehendet istud:

custodiens sabbatum ne polluat illud, custodiens manus suas ne faciat omne malum.

³ Et non dicat filius advenæ, qui adhæret Domino, dicens: Separatione dividet me Dominus a populo suo:

Et non dicat Eunuchus: Ecce ego lignum aridum.

⁴ Quia hæc dicit Dominus Eunuchis: Qui custodierint sabbata mea,

et elegerint quæ ego volui, et tenuerint fœdus meum:

⁵ Dabo eis in domo mea, et in muris meis locum, et nomen melius a filiis et filiabus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.

⁶ Et filios advenæ, qui adhærent Domino, ut colant eum, et diligant nomen eius,

ut sint ei in servos: omnem custodientem sabbatum ne polluat illud, et tenentem fœdus meum:

⁷ Adducam eos in montem sanctum meum, et lætificabo eos in domo orationis meæ:

(1) Sap 1, 1.

suos in
pace de-
ducentem

Omnes
volunta-
tem Do-
mini fa-
cientes

etiam
eunuchi

et
advenæ

holocausta eorum, et victimæ eorum placebunt mihi super altari meo: quia domus mea domus orationis vocabitur cunctis populis.

non soli
Israelitæ

⁸ Ait Dominus Deus, qui congregat dispersos Israel:

Adhuc congregabo ad eum congregatos eius.

9. Comminatio et consolatio Domini, 56, 9—57, 21

Præposi-
ti perfidi
punientur

⁹ Omnes bestię agri venite ad devorandum, universæ bestię saltus.

¹⁰ Speculatores eius cæci omnes, nescierunt universi:

canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes, et amantes somnia.

¹¹ Et canes inpudentissimi nescierunt saturitatem:

ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam: omnes in viam suam declinaverunt, unusquisque ad avaritiam suam a summo usque ad novissimum.

¹² Venite, sumamus vinum, et impleamur ebrietate:

et erit sicut hodie, sic et cras, et multo amplius.

57 ¹ Iustus perit, et non est qui recogitet in corde suo:

et viri misericordiæ colliguntur, quia non est qui intelligat, a facie enim malitiæ collectus est iustus.

² Veniat pax, requiescat in cubili suo qui ambulavit in directione sua.

³ Vos autem accedite huc filii auguratricis: semen adulteri, et fornicariæ.

⁴ Super quem lusistis? super quem dilatastis os, et eiecistis linguam?

numquid non vos filii scelesti, semen mendax?

⁵ qui consolamini in diis subter omne lignum frondosum,

et cultores
idolorum
confunden-
tur

(7) Mt 21, 13; Mc 11, 17; Lc 19, 46.

- immolantes parvulos in torrentibus, subter eminentes petras?
- 6 In partibus torrentis pars tua, hæc est sors tua:
et ipsis effudisti libamen, obtulisti sacrificium.
Numquid super his non indignabor?
- 7 Super montem excelsum et sublimem posuisti cubile tuum, et illuc ascendisti ut immolares hostias.
- 8 Et post ostium, et retro postem posuisti memoriale tuum: quia iuxta me discooperuisti, et suscepisti adulterum:
dilatasti cubile tuum, et pepigisti cum eis fœdus: dilexisti stratum eorum manu aperta.
- 9 Et ornasti te regi unguento, et multiplicasti pigmenta tua.
Misisti legatos tuos procul, et humiliata es usque ad inferos.
- 10 In multitudine viæ tuæ laborasti: non dixisti: Quiescam:
vitam manus tuæ invenisti, propterea non rogasti.
- 11 Pro quo sollicita timuisti, quia mentita es, et mei non es recordata, neque cogitasti in corde tuo?
quia ego tacens, et quasi non videns, et mei oblita es.
- 12 Ego annuntiabo iustitiam tuam, et opera tua non proderunt tibi.
- 13 Cum clamaveris, liberent te congregati tui, et omnes eos auferet ventus, tollet aura:
Qui autem fiduciam habet mei, hereditabit terram, et possidebit montem sanctum meum.
- 14 Et dicam: Viam facite, præbete iter, declinate de semita, auferete offendicula de via populi mei.
- 15 Quia hæc dicit Excelsus, et sublimis habitans æternitatem: et sanctum nomen eius

contriti
et humi-
les spiri-
tu autem
vivifica-
buntur

(14) Inf 62, 10.

- in excelso et in sancto habitans, et cum contrito et humili spiritu:
 ut vivifcet spiritum humilium, et vivifcet cor contritorum.
- 16 Non enim in sempiternum litigabo, neque usque ad finem irascar:
 quia spiritus a facie mea egreditur, et flatus ego faciam.
- 17 Propter iniquitatem avaritiæ eius iratus sum, et percussi eum:
 abscondi a te faciem meam, et indignatus sum:
 et abiit vagus in via cordis sui.
- 18 Vias eius vidi, et sanavi eum, et reduxi eum, et reddidi consolationes ipsi, et lugentibus eius.
- 19 Creavi fructum labiorum pacem, pacem ei, qui longe est, et qui prope, dixit Dominus, et sanavi eum.
- 20 Impii autem quasi mare fervens, quod quiescere non potest, et redundant fluctus eius in conculcationem et lutum.
- 21 Non est pax impiis, dicit Dominus Deus.

versus
 intercalaris

III. Vaticinia de regno messianico, 58, 1—66, 24

1. Religio Deo placens, 58, 1—14

Non in
 observa-
 tionibus
 pure ex-
 ternis

- 58 ¹ Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam,
 et annuntia populo meo scelera eorum, et domui Iacob peccata eorum.
- ² Me etenim de die in diem quærunt, et scire vias meas volunt:
 quasi gens, quæ iustitiam fecerit, et iudicium Dei sui non dereliquerit:
 rogant me iudicia iustitiæ: appropinquare Deo volunt.
- ³ Quare ieiunavimus, et non aspexisti: humiliavimus animas nostras, et nescisti?

(21) Sup. 48, 22.

- Ecce in die ieiunii vestri invenitur voluntas vestra, et omnes debitores vestros repetitis.
- 4 Ecce ad lites et contentiones ieiunatis, et percutitis pugno impie.
Nolite ieiunare sicut usque ad hanc diem, ut audiatur in excelso clamor vester.
- 5 Numquid tale est ieiunium, quod elegi, per diem affligere hominem animam suam?
numquid contorquere quasi circulum caput suum, et saccum et cinerem sternere?
numquid istud vocabis ieiunium, et diem acceptabilem Domino?
- 6 Nonne hoc est magis ieiunium, quod elegi? dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes,
dimitte eos, qui confracti sunt, liberos, et omne onus dirumpe.
- 7 Frange esurienti panem tuum, et egenos, vagosque induc in domum tuam:
cum videris nudum, operi eum, et carnem tuam ne despexeris.
- 8 Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, et sanitas tua citius orietur,
et anteibit faciem tuam iustitia tua, et gloria Domini colliget te.
- 9 Tunc invocabis, et Dominus exaudiet: clamabis, et dicet: Ecce adsum.
Si abstuleris de medio tui catenam, et desieris extendere digitum, et loqui quod non prodest.
- 10 Cum effuderis esurienti animam tuam, et animam afflictam repleveris,
orietur in tenebris lux tua, et tenebræ tuæ erunt sicut meridies.
- 11 Et requiem tibi dabit Dominus semper, et implebit splendoribus animam tuam, et ossa tua liberabit,
et eris quasi hortus irriguus, et sicut fons aquarum, cuius non deficient aquæ.

sed in
operibus
miseri-
cordiæ
consistit

(5) Zach 7, 5. — (7) Ez 18, 16; Mt 25, 35.

- 12 Et ædificabuntur in te deserta sæculorum:
fundamenta generationis et generationis susci-
tabis:
et vocaberis ædificator sepium, avertens se-
mitas in quietem.
- 13 Si averteris a sabbato pedem tuum, facere
voluntatem tuam in die sancto meo,
et vocaveris sabbatum delicatum, et sanctum
Domini gloriosum, et glorificaveris eum
dum non facis vias tuas, et non invenitur vo-
luntas tua, ut loquaris sermonem:
- 14 Tunc delectaberis super Domino, et sustollam
te super altitudines terræ,
et cibabo te hereditate Iacob patris tui; os
enim Domini locutum est.

2. Impedimenta et apparatus salutis, 59, 1—21

- 59 ¹ Ecce non est abbreviata manus Domini ut
salvare nequeat, neque aggravata est auris
eius ut non exaudiat:
- ² Sed iniquitates vestræ diviserunt inter vos et
Deum vestrum, et peccata vestra abscon-
derunt faciem eius a vobis ne exaudiret.
- ³ Manus enim vestræ pollutæ sunt sanguine, et
digiti vestri iniquitate:
labia vestra locuta sunt mendacium, et lingua
vestra iniquitatem fatur.
- ⁴ Non est qui invocet iustitiam, neque est qui
iudicet vere:
sed confidunt in nihilo, et loquuntur vanita-
tes:
conceperunt laborem, et pepererunt iniquita-
tem.
- ⁵ Ova aspidum ruperunt, et telas aranæ te-
xerunt:
qui comederit de ovis eorum, morietur: et
quod confotum est, erumpet in regulum.

(12) Inf 61, 4. — (1) Nm 11, 23; Sup 50, 2. —
(3) Sup 1, 15. — (4) Iob 15, 35.

atque in
cultu di-
vino

Salutem
impedi-
unt pec-
cata

- 6 Telæ eorum non erunt in vestimentum, neque operientur operibus suis:
opera eorum opera inutilia, et opus iniquitatis in manibus eorum.
- 7 Pedes eorum ad malum currunt, et festinant ut effundant sanguinem innocentem:
cogitationes eorum cogitationes inutiles: vastitas et contritio in viis eorum.
- 8 Viam pacis nescierunt, et non est iudicium in gressibus eorum;
semitæ eorum incurvatæ sunt eis: omnis qui calcatur in eis, ignorat pacem.
- 9 Propter hoc elongatum est iudicium a nobis, et non apprehendet nos iustitia:
expectavimus lucem, et ecce tenebræ: splendorem, et in tenebris ambulavimus.
- 10 Palpavimus sicut cæci parietem, et quasi absque oculis attrectavimus:
imegimus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui.
- 11 Rugiemus quasi ursi omnes, et quasi columbæ meditantæ gememus:
expectavimus iudicium, et non est: salutem, et elongata est a nobis.
- 12 Multiplicatæ sunt enim iniquitates nostræ coram te, et peccata nostra responderunt nobis, quia scelera nostra nobiscum, et iniquitates nostras cognovimus,
- 13 peccare et mentiri contra Dominum: et aversi sumus ne iremur post tergum Dei nostri, ut loqueremur calumniam et transgressionem: concepimus, et locuti sumus de corde verba mendacii.
- 14 Et conversum est retrorsum iudicium, et iustitia longe stetit:
quia corrui in platea veritas, et æquitas non potuit ingredi.

quorum
fit confes-
sio

(7) Pr 1, 16; Rom 3, 15.

eam ad-
ducel ca-
stigator
impio-
rum et
salvator
pœnitentium

- ¹⁵ Et facta est veritas in oblivionem: et qui recessit a malo, prædæ patuit:
et vidit Dominus, et malum apparuit in oculis eius, quia non est iudicium.
- ¹⁶ et vidit quia non est vir: et aporiatus est, quia non est qui occurrat:
et salvavit sibi brachium suum, et iustitia eius ipsa confirmavit eum.
- ¹⁷ Indutus est iustitia ut lorica, et galea salutis in capite eius:
indutus est vestimentis ultionis, et opertus est quasi pallio zeli.
- ¹⁸ Sicut ad vindictam quasi ad retributionem indignationis hostibus suis, et vicissitudinem inimicis suis: insulis vicem reddet.
- ¹⁹ Et timebunt qui ab occidente, nomen Domini: et qui ab ortu solis, gloriam eius:
cum venerit quasi fluvius violentus, quem spiritus Domini cogit:
- ²⁰ et venerit Sion redemptor, et eis, qui redeunt ab iniquitate in Iacob, dicit Dominus.
- ²¹ Hoc fœdus meum cum eis, dicit Dominus:
Spiritus meus, qui est in te, et verba mea, quæ posui in ore tuo,
non recedent de ore tuo, et de ore seminis tui, et de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, amodo et usque in sempiternum.

3. Ierusalem domina gentium felicissima, 60, 1—22

Gloria
Domini
orta

- 60** ¹ Surge illuminare Ierusalem: quia venit lumen tuum, et gloria Domini super te orta est.
- ² Quia ecce tenebræ operient terram, et caligo populos:
super te autem orietur Dominus, et gloria eius in te videbitur.
- ³ Et ambulabunt gentes in lumine tuo, et reges in splendore ortus tui.

(17) Eph 6, 17; 1 Thes 5, 8. — (20) Rom 11, 26.

- ⁴ Leva in circuitu oculos tuos, et vide: omnes isti congregati sunt, venerunt tibi: filii tui de longe venient, et filiæ tuæ de latere surgent.
- ⁵ Tunc videbis, et afflucis, mirabitur et dilatabitur cor tuum quando conversa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi:
- ⁶ Inundatio camelorum operiet te, dromedarii Madian et Epha: omnes de Saba venient, aurum et thus deferentes, et laudem Domino annuntiantes.
- ⁷ Omne pecus Cedar congregabitur tibi, arietes Nabaioth ministrabunt tibi: offerentur super placabili altari meo, et domum maiestatis meæ glorificabo.
- ⁸ Qui sunt isti, qui ut nubes volant, et quasi columbæ ad fenestras suas?
- ⁹ Me enim insulæ exspectant, et naves maris in principio ut adducam filios tuos de longe: argentum eorum, et aurum eorum cum eis nomini Domini Dei tui, et sancto Israel, quia glorificavit te.
- ¹⁰ Et ædificabunt filii peregrinorum muros tuos, et reges eorum ministrabunt tibi: in indignatione enim mea percussi te: et in reconciliatione mea misertus sum tui.
- ¹¹ Et aperientur portæ tuæ iugiter: die ac nocte non claudentur, ut afferatur ad te fortitudo gentium, et reges earum adducantur.
- ¹² Gens enim et regnum, quod non servierit tibi, peribit: et gentes solitudine vastabuntur.
- ¹³ Gloria Libani ad te veniet, abies et buxus, et pinus simul ad ornandum locum sanctificationis meæ, et locum pedum meorum glorificabo.

Iudæi ac gentiles cum divitiis advenientes

honoris dominæ gentium

(4) Sup 49, 18. — (11) Apc 21, 25.

- 14 Et venient ad te curvi filii eorum, qui humiliaverunt te, et adorabunt vestigia pedum tuorum omnes, qui detrahebant tibi, et vocabunt te civitatem Domini, Sion sancti Israel.
- 15 Pro eo quod fuisti derelicta, et odio habita, et non erat qui per te transiret, ponam te in superbiam sæculorum, gaudium in generationem et generationem:
- 16 et suges lac gentium, et mamilla regum lactaberis:
et scies quia ego Dominus salvans te, et redemptor tuus fortis Iacob.
- 17 Pro ære afferam aurum, et pro ferro afferam argentum:
et pro lignis æs, et pro lapidibus ferrum:
et ponam visitationem tuam in pacem, et præpositos tuos iustitiam.
- 18 Non audietur ultra iniquitas in terra tua, vastitas et contritio in terminis tuis, et occupabit salus muros tuos, et portas tuas laudatio.
- 19 Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem, nec splendor lunæ illuminabit te:
sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam, et Deus tuus in gloriam tuam.
- 20 Non occidet ultra sol tuus, et luna tua non minuetur:
quia erit tibi Dominus in lucem sempiternam, et complebuntur dies luctus tui.
- 21 Populus autem tuus omnes iusti, in perpetuum hereditabunt terram,
germen plantationis meæ, opus manus meæ ad glorificandum.
- 22 Minimus erit in mille, et parvulus in gentem fortissimam:
ego Dominus in tempore eius subito faciam istud.

splendor
atque
sanctitas
eius

(19) Apc 21, 23; 22, 5.

4. Messias largitor gratiæ ac gloriæ, 61, 1—11

61 ¹ Spiritus Domini super me, eo quod un-
xerit Dominus me:

ad annuntiandum mansuetis misit me, ut me-
derer contritis corde,
et prædicarem captivis indulgentiam, et clausis
aperitionem:

² Ut prædicarem annum placabilem Domino, et
diem ultionis Deo nostro:

ut consolarer omnes lugentes: ³ ut ponerem
lugentibus Sion:

et darem eis coronam pro cinere, oleum gaudii
pro luctu, pallium laudis pro spiritu mæ-
roris:

et vocabuntur in ea fortes iustitiæ, plantatio
Domini ad glorificandum.

⁴ Et ædificabunt deserta a sæculo, et ruinas an-
tiquas erigent,

et instaurabunt civitates desertas, dissipatas
in generationem et generationem.

⁵ Et stabunt alieni, et pascent pecora vestra: et
filii peregrinorum agricolæ et vinitores ve-
stri erunt.

⁶ Vos autem Sacerdotes Domini vocabimini:
Ministri Dei nostri, dicitur vobis:

Fortitudinem gentium comedetis, et in gloria
earum superbietis.

⁷ Pro confusione vestra duplici, et rubore lau-
dabunt partem suam:

propter hoc in terra sua duplicia possidebunt,
lætitia sempiterna erit eis.

⁸ Quia ego Dominus diligens iudicium, et odio
habens rapinam in holocausto:

et dabo opus eorum in veritate, et fœdus per-
petuum feriam eis.

⁹ Et scient in gentibus semen eorum, et ger-
men eorum in medio populorum:

Largitor
gratiæ

largitor
gloriæ

(1) Lc 4, 18. — (2) Mt 5, 5. — (4) Sup 58, 12.

omnes, qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus.

Ierusalem in Domino Deo exsultat

10 Gaudens gaudebo in Domino, et exsultabit anima mea in Deo meo:

quia induit me vestimentis salutis: et indumento iustitiæ circumdedit me, quasi sponsum decoratum corona, et quasi sponsam ornatam monilibus suis.

11 Sicut enim terra profert germen suum, et sicut hortus semen suum germinat, sic Dominus Deus germinabit iustitiam, et laudem coram universis gentibus.

5. Certitudo salutis promissæ, 62, 1—12

Iterum a propheta nuntiatur

62¹ Propter Sion non tacebo, et propter Ierusalem non quiescam, donec egrediatur ut splendor iustus eius, et salvator eius ut lampas accendatur.

2 Et videbunt gentes iustum tuum, et cuncti reges inclytum tuum: et vocabitur tibi nomen novum, quod os Domini nominabit.

3 Et eris corona gloriæ in manu Domini, et diadema regni in manu Dei tui.

4 Non vocaberis ultra Derelicta: et terra tua non vocabitur amplius Desolata: sed vocaberis Voluntas mea in ea, et terra tua inhabitata, quia complacuit Domino in te: et terra tua inhabitabitur.

5 Habitabit enim iuvenis cum virgine, et habitabunt in te filii tui.

Et gaudebit sponsus super sponsam, et gaudebit super te Deus tuus.

a Domino promittente exspectetur

6 Super muros tuos Ierusalem constitui custodes, tota die, et tota nocte in perpetuum non tacebunt.

Qui reminiscimini Domini, ne taceatis,

⁷ et ne detis silentium ei, donec stabiliat, et donec ponat Ierusalem laudem in terra.

^a Iuravit Dominus in dextera sua, et in brachio fortitudinis suæ:

Si dederò triticum tuum ultra cibum inimicis tuis: et si biberint filii alieni vinum tuum, in quo laborasti.

⁹ Quia qui congregant illud, comedent, et laudabunt Dominum:

et qui comportant illud, bibent in atriis sanctis meis.

¹⁰ Transite, transite per portas, præparate viam populo,

planum facite iter, eligite lapides, et elevate signum ad populos.

¹¹ Ecce Dominus auditum fecit in extremis terræ, dicite filiæ Sion: Ecce salvator tuus venit:

ecce merces eius cum eo, et opus eius coram illo.

¹² Et vocabunt eos, Populus sanctus, redempti a Domino.

Tu autem vocaberis: Quæsitæ civitas, et non Derelicta.

6. Messias inimicos regni sui conculcans, 63, 1—6

63 ¹ Quis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra?

iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ.

Ego, qui loquor iustitiam, et propugnator sum ad salvandum.

² Quare ergo rubrum est indumentum tuum, et vestimenta tua sicut calcantium in torculari?

³ Torcular calcavi solus, et de gentibus non est vir mecum:

calcavi eos in furore meo, et conculcavi eos in ira mea:

(10) Sup 57, 14. — (11) Zach 9, 9; Mt 21, 5. — (2) Apc 19, 13.

iam lam-
que ap-
propin-
quat red-
emptio

Redemp-
tor in die
ultionis
trium-
phabit

- et aspersus est sanguis eorum super vestimenta
inea, et omnia iadumenta mea inquinavi.
- 4 Dies enim ultionis in corde meo annus red-
emptionis meæ venit.
- 5 Circumspexi, et non erat auxiliator:
quæsivi et non fuit qui adiuuaret:
et salvavit mihi brachium meum, et indigna-
tio mea ipsa auxiliata est mihi.
- 6 Et conculcavi populos in furore meo, et in-
ebriavi eos in indignatione mea,
et detraxi in terram virtutem eorum.
7. Gratiarum actio, petitio, confessio, 63, 7—64, 12
- 7 Miserationum Domini recordabor, laudem Do-
mini
super omnibus, quæ reddidit nobis Dominus,
et super multitudinem bonorum domui Israel,
quæ largitus est eis secundum indulgentiam
suam, et secundum multitudinem miseri-
cordiarum suarum.
- 8 Et dixit: Veruntamen populus meus est, filii
non negantes: et factus est eis salvator.
- 9 In omni tribulatione eorum non est tribulatus,
et angelus faciei eius salvavit eos:
in dilectione sua, et in indulgentia sua ipse red-
emit eos, et portavit eos, et elevavit eos
cunctis diebus sæculi.
- 10 Ipsi autem ad iracundiam provocaverunt, et
affixerunt spiritum sancti eius:
et conversus est eis in inimicum, et ipse de-
bellavit eos.
- 11 Et recordatus est dierum sæculi Moysi, et
populi sui:
Ubi est qui eduxit eos de mari cum pastoribus
gregis sui? ubi est qui posuit in medio
elus spiritum sancti sui?
- 12 Qui eduxit ad dexteram Moysen brachio maie-
statis suæ, qui scidit aquas ante eos, ut
faceret sibi nomen sempiternum:

(11) Ex 14, 29.

Recordatio bene-
ficiorum
antiquo-
rum

- 13 Qui eduxit eos per abyssos, quasi equum in deserto non impingentem:
- 14 Quasi animal in campo descendens, spiritus Domini ductor eius fuit:
sic adduxisti populum tuum ut faceres tibi nomen gloriæ.
- 15 Attende de cælo, et vide de habitaculo sancto tuo, et gloriæ tuæ:
ubi est zelus tuus, et fortitudo tua, multitudo viscerum tuorum, et miserationum tuarum? super me continuerunt se.
- 16 Tu enim pater noster, et Abraham nescivit nos, et Israel ignoravit nos:
tu Domine pater noster, redemptor noster, a sæculo nomen tuum.
- 17 Quare errare nos fecisti Domine de viis tuis: indurasti cor nostrum ne timeremus te? convertere propter servos tuos, tribus hereditatis tuæ.
- 18 Quasi nihilum possederunt populum sanctum tuum: hostes nostri conculcaverunt sanctificationem tuam.
- 19 Facti sumus quasi in principio, cum non dominareris nostri, neque invocaretur nomen tuum super nos.

imploratio
misericordie

- 64** ¹ Utinam dirumperes cælos, et descenderes: a facie tua montes defluerent.
- ² Sicut exustio ignis tabescerent, aquæ arderent igni,
ut notum fieret nomen tuum inimicis tuis: a facie tua gentes turbarentur.
- ³ Cum feceris mirabilia, non sustinebimus: descendisti, et a facie tua montes defluerunt.
- ⁴ A sæculo non audierunt, neque auribus ceperunt: oculus non vidit, Deus absque te, quæ præparasti exspectantibus te.
- ⁵ Occurristi lætanti, et facienti iustitiam: in viis tuis recordabuntur tui:

desiderium
revelationis
Domini

(15) Dt 28, 15; Bar 2, 16. — (4) 1 Cor 2, 9.

confessio
peccato-
rum

ecce tu iratus es, et peccavimus: in ipsis fuimus semper, et salvabimur.

6 Et facti sumus ut immundus omnes nos, et quasi pannus menstruatæ universæ iustitiæ nostræ:

et cecidimus quasi folium universi, et iniquitates nostræ quasi ventus abstulerunt nos.

7 Non est qui invocet nomen tuum: qui con surgat, et teneat te:

abscondisti faciem tuam a nobis, et allisisti nos in manu iniquitatis nostræ.

petitio
veniæ

8 Et nunc Domine, pater noster es tu, nos vero lutum:

et fictor noster tu, et opera manuum tuarum omnes nos.

9 Ne irascaris Domine satis, et ne ultra memineris iniquitatis nostræ:

ecce respice, populus tuus omnes nos.

10 Civitas sancti tui facta est deserta, Sion deserta facta est, Ierusalem desolata est.

11 Domus sanctificationis nostræ, et gloriæ nostræ, ubi laudaverunt te patres nostri, facta est in exustionem ignis, et omnia desiderabilia nostra versa sunt in ruinas.

12 Nunquid super his continebis te Domine, tacebis, et affliges nos vehementer?

8. Sortes credentium et incredulorum, 65, 1—25

Fides
gentilium
et incre-
dulitas
Iudæo-
rum

65 ¹ Quæsierunt me qui ante non interroga-
bant, invenerunt qui non quæsierunt me.
Dixi: Ecce ego, ecce ego ad gentem, quæ
non invocabat nomen meum.

2 Expandi manus meas tota die ad populum in-
credulum, qui graditur in via non bona
post cogitationes suas.

3 Populus qui ad iracundiam provocat me ante
faciem meam semper:

(9) Ps 78, 8. — (1) Rom 10, 20.

- qui immolant in hortis, et sacrificant super lateres:
- 4 qui habitant in sepulcris, et in delubris idolorum dormiunt:
qui comedunt carnem suillam, et ius profanum in vasis eorum.
- 5 Qui dicunt: Recede a me, non appropinques mihi, quia immundus es:
isti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die.
- 6 Ecce scriptum est coram me: non tacebo, sed reddam et retribuam in sinum eorum
- 7 iniquitates vestras, et iniquitates patrum vestrorum simul, dicit Dominus,
qui sacrificaverunt super montes, et super colles exprobraverunt mihi,
et remetiar opus eorum primum in sinu eorum.
- 8 Hæc dicit Dominus: Quomodo si inveniatur granum in botro,
et dicatur: Ne dissipes illud, quoniam benedictio est:
sic faciam propter servos meos, ut non disperdam totum.
- 9 Et educam de Iacob semen, et de Iuda possidentem montes meos:
et hereditabunt eam electi mei, et servi mei habitabunt ibi.
- 10 Et erunt campestria in caulas gregum, et vallis Achor in cubile armentorum
populo meo qui requisierunt me.
- 11 Et vos, qui dereliquistis Dominum, qui oblitistis montem sanctum meum,
qui ponitis Fortunæ mensam, et libatis super eam.
- 12 Numerabo vos in gladio, et omnes in cæde corruetis:
pro eo quod vocavi, et non respondistis: locutus sum, et non audistis:

merces
piorum et
pœna im-
piorum

(12) Pr 1, 24; Inf 66, 4; Ir 7, 13.

et faciebatis malum in oculis meis, et quæ nolui elegistis.

13 Propter hoc hæc dicit Dominus Deus:

• Ecce servi mei comedent, et vos esurietis, ecce servi mei bibent, et vos sitietis:

14 Ecce servi mei lætabuntur, et vos confundemini:

Ecce servi mei laudabunt præ exultatione cordis,

et vos clamabitis præ dolore cordis, et præ contritione spiritus ululabitis.

15 Et dimittetis nomen vestrum in iuramentum electis meis:

et interficiet te Dominus Deus, et servos suos vocabit nomine alio.

16 In quo qui benedictus est super terram, benedicetur in Deo amen:

et qui iurat in terra, iurabit in Deo amen: quia oblivioni traditæ sunt angustiae priores, et quia absconditæ sunt ab oculis meis.

felicitas
electo-
rum Do-
mini

17 Ecce enim ego creo caelos novos, et terram novam: et non erunt in memoria priora, et non ascendent super cor.

18 Sed gaudebitis et exultabitis usque in sempiternum in his, quæ ego creo:

quia ecce ego creo Ierusalem exultationem, et populum eius gaudium.

19 Et exultabo in Ierusalem, et gaudebo in populo meo:

et non audietur in eo ultra vox fletus et vox clamoris.

20 Non erit ibi amplius infans dierum, et senex qui non impleat dies suos:

quoniam puer centum annorum morietur, et peccator centum annorum maledictus erit.

21 Et ædificabunt domos, et habitabunt: et plantabunt vineas, et comedent fructus earum.

(17) Inf 66, 22; Apc 21, 1.

- 22 Non ædificabunt, et alius habitabit: non plantabunt, et alius comedet:
secundum enim dies ligni, erunt dies populi mei,
et op̄ra manuum eorum inveterabunt:
- 23 electi mei non laborabunt frustra, neque generabunt in conturbatione:
quia semen benedictorum Domini est, et nepotes eorum cum eis.
- 24 Eritque antequam clament, ego exaudiam: adhuc illis loquentibus, ego audiam.
- 25 Lupus et agnus pascentur simul, leo et bos comedent paleas:
et serpenti pulvis panis eius:
non nocebunt, neque occident in omni monte sancto meo, dicit Dominus.

9. Natura regni messianici, 66, 1—24

- 66** ¹ Hæc dicit Dominus: Cælum sedes mea, terra autem scabellum pedum meorum:
quæ est ista Domus, quam ædificabitis mihi? et quis est iste locus quietis meæ?
- ² Omnia hæc manus mea fecit, et facta sunt universa ista, dicit Dominus;
ad quem autem respiciam, nisi ad pauperculum, et contritum spiritu, et trementem sermones meos?
- ³ Qui immolat bovem, quasi qui interficiat virum: qui mactat pecus, quasi qui excerebret canem:
qui offert oblationem, quasi qui sanguinem suillum offerat: qui recordatur thuris, quasi qui benedicat idolo.
Hæc omnia elegerunt in viis suis, et in abominationibus suis anima eorum delectata est.
- ⁴ Unde et ego eligam illusiones eorum: et quæ timebant, adducam eis:
quia vocavi, et non erat qui responderet: locutus sum, et non audierunt:

Cultus
non ex-
ternus
sed inter-
nus

(24) Ps 31, 5. — (25) Sup 11, 6. — (1) Act 7, 49. — (4) Pr 1, 24; Sup 65, 12; Ir 7, 13.

feceruntque malum in oculis meis, et quæ nolui elegerunt.

initium
mirabile

5 Audite verbum Domini, qui tremitis ad verbum eius:

dixerunt fratres vestri odientes vos, et abiicientes propter nomen meum:

glorificetur Dominus, et videbimus in lætitia vestra: ipsi autem confundentur.

6 Vox populi de civitate, vox de templo, vox Domini reddentis retributionem inimicis suis.

7 Antequam parturiret, peperit: antequam veniret partus eius, peperit masculum.

8 Quis audivit umquam tale? et quis vidit huic simile?

nunquid parturiet terra in die una? aut parietur gens simul,

quia parturivit et peperit Sion filios suos?

9 Numquid ego, qui alios parere facio, ipse non pariam, dicit Dominus?

si ego, qui generationem ceteris tribuo, sterilis ero, ait Dominus Deus tuus?

deliciae
bonorum

10 Lætamini cum Ierusalem, et exultate in ea omnes qui diligitis eam: gaudete cum ea gaudio universi, qui lugetis super eam

11 ut sugatis, et repleamini ab ubere consolationis eius: ut mulgeatis, et deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius.

12 Quia hæc dicit Dominus:

Ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacis, et quasi torrentem inundantem gloriam gentium, quam sugatis:

ad ubera portabimini, et super genua blandientur vobis.

13 Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos, et in Ierusalem consolabimini.

14 Videbitis, et gaudebit cor vestrum, et ossa vestra quasi herba germinabunt, et cognoscetur manus Domini servis eius, et indignabitur inimicis suis.

15 Quia ecce Dominus in igne veniet, et quasi turbo quadrigæ eius:

reddere in indignatione furorem suum, et increpationem suam in flamma ignis:

16 quia in igne Dominus diiudicabit, et in gladio suo ad omnem carnem, et multiplicabuntur interfecti a Domino,

17 qui sanctificabantur, et mundos se putabant in hortis post ianuam intrinsecus, qui comedebant carnem suillam, et abominationem et murem: simul consumentur, dicit Dominus.

18 Ego autem opera eorum, et cogitationes eorum: venio ut congregem cum omnibus gentibus et linguis: et venient et videbunt gloriam meam.

19 Et ponam in eis signum, et mittam ex eis, qui salvati fuerint, ad gentes in mare, in Africam, et Lydiam tendentes sagittam: in Italiam et Græciam, ad insulas longe, ad eos, qui non audierunt de me, et non viderunt gloriam meam. Et annuntiabunt gloriam meam gentibus, ²⁰ et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum Domino in equis, et in quadrigis, et in lecticis, et in mulis, et in carrucis, ad montem sanctum meum Ierusalem, dicit Dominus, quomodo si inferant filii Israel munus in vase mundo in domum Domini.

21 Et assumam ex eis in sacerdotes, et levitas, dicit Dominus: ²² Quia sicut cæli novi, et terra nova, quæ ego facio stare coram me, dicit Dominus: sic stabit semen vestrum, et nomen vestrum.

23 Et erit mensis ex mense, et sabbatum ex sabbato: veniet omnis caro ut adoret coram facie mea, dicit Dominus. ²⁴ Et egredientur, et videbunt cadavera virorum, qui prævaricati sunt in me: vermis eorum non morietur, et ignis eorum non exstinguetur: et erunt usque ad satietatem visionis omni carni.

(22) Apc 21, 1. — (24) Mc 9, 45.

consumptio malorum

unio gentilium et Iudæorum

gloria et ignominia æterna

PROPHETIA IEREMIÆ

EXORDIUM

Missio Ieremiæ prophetæ, 1, 1—19

Titulus
libri

1 ¹ Verba Ieremiæ filii Helciæ, de sacerdotibus, qui fuerunt in Anathoth, in terra Beniamin. ² Quod factum est verbum Domini ad eum in diebus Iosiaë filii Amon regis Iuda, in tertiodecimo anno regni eius. ³ Et factum est in diebus Ioakim filii Iosiaë regis Iuda, usque ad consummationem undecimi anni Sedeciaë filii Iosiaë regis Iuda, usque ad transmirationem Ierusalem, in mense quinto.

Ieremias
a Deo de-
legatur

⁴ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ⁵ Priusquam exires de vulva, sanctificavi te, et prophetam in gentibus dedi te. ⁶ Et dixi, A a a, Domine Deus: ecce nescio loqui, quia puer ego sum. ⁷ Et dixit Dominus ad me: Noli dicere: Puer sum: quoniam ad omnia, quæ mittam te, ibis: et universa, quæcumque mandavero tibi, loqueris. ⁸ Ne timeas a facie eorum: quia tecum ego sum ut eruam te, dicit Dominus. ⁹ Et misit Dominus manum suam, et tetigit os meum: et dixit Dominus ad me: Ecce dedi verba mea in ore tuo: ¹⁰ ecce constitui te hodie super gentes, et super regna ut evellas, et destruas, et disperdas, et dissipes, et ædifices, et plantes.

duabus
visioni-
bus in-
struitur

¹¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Quid tu vides Ieremia? Et dixi: Virgam vigilantem ego video. ¹² Et dixit Dominus ad me: Bene

(10) Inf 18, 7.

vidisti, quia vigilabo ego super verbo meo ut faciam illud. ¹⁸ Et factum est verbum Domini secundo ad me, dicens: Quid tu vides? Et dixi: Ollam succensam ego video, et faciem eius a facie aquilonis. ¹⁴ Et dixit Dominus ad me: Ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terræ; ¹⁵ quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum aquilonis, ait Dominus: et venient et ponent unusquisque solium suum in introitu portarum Ierusalem, et super omnes muros eius in circuitu, et super universas urbes Iuda. ¹⁶ Et loquar iudicia mea cum eis super omnem malitiam eorum, qui dereliquerunt me, et libaverunt diis alienis, et adoraverunt opus manuum suarum.

¹⁷ Tu ergo accinge lumbos tuos, et surge, et loquere ad eos omnia quæ ego præcipio tibi. Ne formides a facie eorum: nec enim timere te faciam vultum eorum. ¹⁸ Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam, et in columnam ferream, et in murum æreum, super omnem terram, regibus Iuda, principibus eius, et sacerdotibus, et populo terræ. ¹⁹ Et bellabunt adversum te, et non prævalebunt: quia ego tecum sum, ait Dominus, ut liberem te.

contra
adversarios
roboratur

PARS PRIOR

Vaticinia de Iuda et Ierusalem, 2, 1—45, 5

I. Vita varia populi, 2, 1—6, 30

1. Perfidia stupenda, 2, 1—3, 5

2 ¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Vade, et clama in auribus Ierusalem, dicens: Hæc dicit Dominus: Recordatus sum tui, miserans adolescentiam tuam, et caritatem desponsationis tuæ, quando secuta es me in deserto, in terra, quæ non seminatur. ³ Sanctus Israel Do-

Populus
beneficiis
cumulatus

(14) Inf 4, 6. — (18) Inf 6, 27.

mino, primitiæ frugum eius: omnes, qui devorant eum, delinquent: mala venient super eos, dicit Dominus. ⁴ Audite verbum Domini domus Iacob, et omnes cognationes domus Israel: ⁵ hæc dicit Dominus: Quid invenerunt patres vestri in me iniquitatis, quia elongaverunt a me, et ambulaverunt post vanitatem, et vani facti sunt? ⁶ Et non dixerunt: Ubi est Dominus, qui ascendere nos fecit de terra Ægypti: qui traduxit nos per desertum, per terram inhabitabilem et inviam, per terram sitis, et imaginem mortis, per terram, in qua non ambulavit vir, neque habitavit homo? ⁷ Et induxi vos in terram Carmeli, ut comederetis fructum eius, et optima illius: et ingressi contaminastis terram meam, et hereditatem meam posuistis in abominationem. ⁸ Sacerdotes non dixerunt: Ubi est Dominus? et tenentes legem nescierunt me, et pastores prævaricati sunt in me: et prophetæ prophetaverunt in Baal, et idola secuti sunt.

Deum
benefac-
torem
dereliqui

⁹ Propterea adhuc iudicio contendam vobiscum, ait Dominus, et cum filiis vestris disceptabo. ¹⁰ Transite ad insulas Cethim, et videte: et in Cedar mittite, et considerate vehementer: et videte si factum est huiusmodi. ¹¹ Si mutavit gens deos suos, et certe ipsi non sunt dii: populus vero meus mutavit gloriam suam in idolum. ¹² Obstupescite cæli super hoc, et portæ eius desolamini vehementer, dicit Dominus. ¹³ Duo enim mala fecit populus meus: Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, et foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.

castiga-
tionibus
affectus

¹⁴ Numquid servus est Israel, aut vernaculus? quare ergo factus est in prædam? ¹⁵ Super eum rugierunt leones, et dederunt vocem suam, posuerunt terram eius in solitudinem: civitates eius exustæ sunt, et non est qui habitet in eis. ¹⁶ Filii quoque Mempheos et Taphnes constupraverunt te usque ad verticem. ¹⁷ Numquid non istud factum

(5) Mch 6, 3.

est tibi, quia dereliquisti Dominum Deum tuum eo tempore, quo ducebat te per viam? ¹⁸ Et nunc quid tibi vis in via Ægypti, ut bibas aquam turbidam? et quid tibi cum via Assyriorum, ut bibas aquam fluminis? ¹⁹ Arguet te malitia tua, et aversio tua increpabit te. Scito, et vide quia malum et amarum est reliquisse te Dominum Deum tuum, et non esse timorem mei apud te, dicit Dominus Deus exercituum.

²⁰ A sæculo confregisti iugum meum, rupisti vincula mea, et dixisti: Non serviam. In omni enim colle sublimi, et sub omni ligno frondoso tu prosternerbaris meretrix. ²¹ Ego autem plantavi te vineam electam, omne semen verum: quomodo ergo conversa es mihi in pravum vinea aliena? ²² Si laveris te nitro, et multiplicaveris tibi herbam borith, maculata es in iniquitate tua coram me, dicit Dominus Deus. ²³ Quomodo dicis: Non sum polluta, post Baalim non ambulavi? vide vias tuas in convalle, scito quid feceris: cursor levis explicans vias suas. ²⁴ Onager assuetus in solitudine, in desiderio animæ suæ attraxit ventum amoris sui: nullus avertet eam: omnes, qui quærunt eam, non deficient: in menstruis eius invenient eam.

²⁵ Prohibe pedem tuum a nuditate, et guttur tuum a siti. Et dixisti: Desperavi, nequaquam faciam: adamavi quippe alienos, et post eos ambulabo. ²⁶ Quomodo confunditur fur quando apprehenditur, sic confusi sunt domus Israel, ipsi et reges eorum, principes, et sacerdotes, et prophetae eorum, ²⁷ dicentes ligno: Pater meus es tu: et lapidi: Tu me genuisti. Verterunt ad me tergum, et non faciem, et in tempore afflictionis suæ dicent: Surge, et libera nos. ²⁸ Ubi sunt dii tui, quos fecisti tibi? surgant et liberent te in tempore afflictionis tuæ: secundum numerum quippe civitatum tuarum erant dii tui Iuda.

idolis
serviebat

in adver-
sitatibus
confusus

(20) Inf 3, 6. — (21) Is 5, 1; Mt 21, 33. — (27) Inf 32, 33.
— (28) Inf 11, 13.

Dei sui
oblivisci-
tur

29 Quid vultis mecum iudicio contendere? omnes dereliquistis me, dicit Dominus. 30 Frustra percussis filios vestros, disciplinam non receperunt: devoravit gladius vester prophetas vestros, quasi leo vastator 31 generatio vestra. Videte verbum Domini: Numquid solitudo factus sum Israeli, aut terra serotina? quare ergo dixit populus meus: Recessimus, non veniemus ultra ad te? 32 Numquid obliviscetur virgo ornamenti sui, aut sponsa fasciæ pectoralis suæ? populus vero meus oblitus est mei diebus innumeris.

justum se
simulans

33 Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad quærendam dilectionem, quæ insuper et malitias tuas docuisti vias tuas, 34 et in alis tuis inventus est sanguis animarum pauperum et innocentum? non in fossis inveni eos, sed in omnibus, quæ supra memoravi. 35 Et dixisti: Absque peccato et innocens ego sum: et propterea avertatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris: Non peccavi. 36 Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas! et ab Ægypto confunderis, sicut confusa es ab Assur. 37 Nam et ab ista egredieris, et manus tuæ erunt super caput tuum: quoniam obrivit Dominus confidentiam tuam, et nihil habebis prosperum in ea.

a Deo
non sus-
cipietur

3 1 Vulgo dicitur: Si dimiserit vir uxorem suam, et recedens ab eo, duxerit virum alterum: numquid revertetur ad eam ultra? numquid non polluta, et contaminata erit mulier illa? tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen revertere ad me, dicit Dominus, et ego suscipiam te. 2 Leva oculos tuos in directum, et vide ubi non prostrata sis: in viis sedebas, exspectans eos quasi latro in solitudine: et polluisti terram in fornicationibus tuis, et in malitiis tuis. 3 Quamobrem prohibetæ sunt stillæ pluviarum, et serotinus imber non fuit: frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. 4 Ergo saltem amodo voca me: Pater meus, dux virginitatis meæ tu es: 5 Numquid irascaris in perpetuum, aut perseverabis in finem? Ecce locuta es, et fecisti mala, et potuisti.

2. Impenitentia incomparabilis, 3, 6—4, 4

⁶ Et dixit Dominus ad me in diebus Iosiae regis: Numquid vidisti quæ fecerit aversatrix Israel? abiit sibi met super omnem montem excelsum, et sub omni ligno frondoso, et fornicata est ibi. ⁷ Et dixi, cum fecisset hæc omnia: Ad me revertere: et non est reversa. Et vidit prævaricatrix soror eius Iuda, ⁸ quia pro eo, quod mœchata esset aversatrix Israel, dimissem eam, et dedissem ei libellum repudiî: et non timuit prævaricatrix Iuda soror eius, sed abiit, et fornicata est etiam ipsa. ⁹ Et facilitate fornicationis suæ contaminavit terram, et mœchata est cum lapide et ligno. ¹⁰ Et in omnibus his non est reversa ad me prævaricatrix soror eius Iuda in toto corde suo, sed in mendacio, ait Dominus.

¹¹ Et dixit Dominus ad me: Iustificavit animam suam aversatrix Israel, comparatione prævaricatricis Iudæ. ¹² Vade, et clama sermones istos contra aquilonem, et dices: Revertere aversatrix Israel, ait Dominus, et non avertam faciem meam a vobis: quia sanctus ego sum, dicit Dominus, et non irascar in perpetuum. ¹³ Verumtamen scito iniquitatem tuam, quia in Dominum Deum tuum prævaricata es: et dispersisti vias tuas alienis sub omni ligno frondoso, et vocem meam non audisti, ait Dominus. ¹⁴ Convertimini filii revertentes, dicit Dominus: quia ego vir vester: et assumam vos unum de civitate, et duos de cognatione, et introducam vos in Sion. ¹⁵ Et dabo vobis pastores iuxta cor meum, et pascent vos scientia et doctrina. ¹⁶ Cumque multiplicati fueritis, et creveritis in terra in diebus illis, ait Dominus: non dicent ultra: Arca testamenti Domini: neque ascendet super cor, neque recordabuntur illius: nec visitabitur, nec fiet ultra. ¹⁷ In tempore illo vocabunt Ierusalem Solium Domini: et congregabuntur ad

(6) Sup 2, 20.

Punitio
Israelis
Iuda non
conver-
sus est

Israel ad
reversio-
nem ac
conversi-
onem in-
vitalur

eam omnes gentes in nomine Domini in Ierusalem, et non ambulabunt post pravitatem cordis sui pessimi.

Israel et Iuda revertentur

Israel ad Dominum suum convertetur

¹⁸ In diebus illis ibit domus Iuda ad domum Israel, et venient simul de terra aquilonis ad terram, quam dedi patribus vestris.

¹⁹ Ego autem dixi: Quomodo ponam te in filios, et tribuam tibi terram desiderabilem, hereditatem præclaram exercituum gentium? Et dixi: Patrem vocabis me, et post me ingredi non cessabis. ²⁰ Sed quomodo si contemnat mulier amatorem suum, sic contempsit me domus Israel, dicit Dominus. ²¹ Vox in viis audita est, ploratus et ululatus filiorum Israel: quoniam iniquam fecerunt viam suam, obliti sunt Domini Dei sui. ²² Convertimini filii revertentes, et sanabo aversiones vestras. Ecce nos venimus ad te: tu enim es Dominus Deus noster. ²³ Vere mendaces erant colles, et multitudo montium: vere in Domino Deo nostro salus Israel. ²⁴ Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra, greges eorum, et armenta eorum, filios eorum, et filias eorum. ²⁵ Dormiemus in confusione nostra, et operiet nos ignominia nostra: quoniam Domino Deo nostro peccavimus nos, et patres nostri ab adolescentia nostra usque ad diem hanc: et non audivimus vocem Domini Dei nostri.

4 ¹ Si revertaris Israel, ait Dominus, ad me convertere: si abstuleris offendicula tua a facie mea, non commoveberis. ² Et iurabis: Vivit Dominus in veritate, et in iudicio, et in iustitia: et benedicent eum gentes, ipsumque laudabunt.

Iuda idem faciat

³ Hæc enim dicit Dominus viro Iuda, et Ierusalem: Novate vobis novale, et nolite serere super spinas: ⁴ circumcidimini Domino, et auferte præputia cordium vestrorum viri Iuda, et habitatores Ierusalem: ne forte egrediatur ut ignis indignatio

(3) Os 10, 12.

mea, et succendatur, et non sit qui exstinguat, propter malitiam cogitationum vestrarum.

3. Corruptio vindictam exigens, 4, 5—6, 30

⁵ Annuntiate in Iuda, et in Ierusalem auditum facite: loquimini, et canite tuba in terra: clamate fortiter, et dicite: congregamini, et ingrediamur civitates munitas, ⁶ levate signum in Sion. Confortamini, nolite stare, quia malum ego adduco ab aquilone, et contritionem magnam. ⁷ Ascendit leo de cubili suo, et prædo gentium se levavit: egressus est de loco suo ut ponat terram tuam in solitudinem: civitates tuæ vastabuntur, remanentes absque habitatore. ⁸ Super hoc accingite vos ciliis, plangite et ululate: quia non est aversa ira furoris Domini a nobis. ⁹ Et erit in die illa, dicit Dominus: Peribit cor regis, et cor principum: et obstupescunt sacerdotes, et prophetæ consternabuntur. ¹⁰ Et dixi: Heu, heu, heu Domine Deus, ergone decepisti populum istum et Ierusalem, dicens: Pax erit vobis: et ecce pervenit gladius usque ad animam? ¹¹ In tempore illo dicitur populo huic et Ierusalem: Ventus urens in viis, quæ sunt in deserto viæ filiæ populi mei, non ad ventilandum, et ad purgandum. ¹² Spiritus plenus ex his veniet mihi: et nunc ego loquar iudicia mea cum eis. ¹³ Ecce quasi nubes ascendet, et quasi tempestas currus eius: velociore aquila equi illius: vae nobis quoniam vastati sumus. ¹⁴ Lava a malitia cor tuum Ierusalem, ut salva fias: usquequo morabuntur in te cogitationes noxiæ? ¹⁵ Vox enim annuntiantis a Dan, et notum facientis idolum de monte Ephraim. ¹⁶ Dicite gentibus: Ecce auditum est in Ierusalem custodes venire de terra longinqua, et dare super civitates Iuda vocem suam. ¹⁷ Quasi custodes agrorum facti sunt super eam in gyro: quia me ad iracundiam provocavit, dicit Dominus. ¹⁸ Viæ tuæ, et cogitationes tuæ

Veniet ab
aquilone
vastator

(6) Sup 1, 14. — (18) Sap 1, 3. 5.

fecerunt hæc tibi: ista malitia tua, quia amara, quia tetigit cor tuum.

cuius de-
populatio
deplora-
tur

¹⁹ Ventrem meum, ventrem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt in me:

non tacebo, quoniam vocem buccinæ audivit anima mea, clamorem prælii.

²⁰ Contritio super contritionem vocata est, et vastata est omnis terra:

repente vastata sunt tabernacula mea, subito pelles meæ.

²¹ Usquequo videbo fugientem, audiam vocem buccinæ?

²² Quia stultus populus meus me non cognovit: filii insipientes sunt, et vecordes:

sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nescierunt.

²³ Aspexi terram, et ecce vacua erat, et nihili: et cælos, et non erat lux in eis.

²⁴ Vidi montes, et ecce movebantur: et omnes colles conturbati sunt.

²⁵ Intuitus sum, et non erat homo: et omne volatile cæli recessit.

²⁶ Aspexi, et ecce Carmelus desertus: et omnes urbes eius destructæ sunt

a facie Domini, et a facie iræ furoris eius.

atque de-
scribitur

²⁷ Hæc enim dicit Dominus: Deserta erit omnis terra, sed tamen consummationem non faciam.

²⁸ Lugebit terra, et mærebunt cæli desuper: eo quod locutus sum, cogitavi, et non pænituit me, nec aversus sum ab eo.

²⁹ A voce equitis, et mittentis sagittam fugit omnis civitas: ingressi sunt ardua, et ascenderunt rupes: universæ urbes derelictæ sunt, et non habitat in eis homo.

³⁰ Tu autem vastata quid facies? cum vestieris te cocino, cum ornata fueris monili aureo, et pinxeris stibio oculos tuos, frustra componeris: contempserunt te amatores tui, animam tuam quærent.

³¹ Vocem enim quasi parturientis audivi, angustias ut puerperæ: Vox filiæ Sion intermorientis, expandentisque manus suas: vae mihi, quia defecit anima mea propter interfectos.

5 ¹ Circuite vias Ierusalem, et aspice, et considera, et quærite in plateis eius, an inueniatis virum facientem iudicium, et quærentem fidem: et propitius ero ei. ² Quod si etiam Vivit Dominus, dixerint: et hoc falso iurabunt. ³ Domine oculi tui respiciunt fidem: percussisti eos, et non doluerunt: attrivisti eos, et renuerunt accipere disciplinam: induraverunt facies suas supra petram, et noluerunt reverti. ⁴ Ego autem dixi: Forsitan pauperes sunt et stulti, ignorantes viam Domini, iudicium Dei sui. ⁵ Ibo igitur ad optimates, et loquar eis: ipsi enim cognoverunt viam Domini, iudicium Dei sui; et ecce magis hi simul confregunt iugum, ruperunt vincula. ⁶ Idcirco percussisti eos leo de silva, lupus ad vesperam vastavit eos, pardus vigilans super civitates eorum: omnis, qui cgressus fuerit ex eis, capietur: quia multiplicatæ sunt prævaricationes eorum, confortatæ sunt aversiones eorum. ⁷ Super quo propitius tibi esse potero? filii tui dereliquerunt me, et iurant in his, qui non sunt dii: saturavi eos, et mœchati sunt, et in domo meretricis luxuriabantur. ⁸ Equi amatores, et emissarii facti sunt: Unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat. ⁹ Numquid super his non visitabo, dicit Dominus? et in gente tali non ulciscetur anima mea?

¹⁰ Ascendite muros eius, et dissipate, consumptionem autem nolite facere: auferte propagines eius, quia non sunt Domini. ¹¹ Prævaricatione enim prævaricata est in me domus Israel, et domus Iuda, ait Dominus. ¹² Negaverunt Dominum, et dixerunt: Non est ipse: neque veniet super nos malum: gladium et famem non videbimus. ¹³ Prophetæ fuerunt in ventum locuti, et responsum non fuit in eis: hæc ergo evenient illis. ¹⁴ Hæc dicit Dominus Deus exercituum: Quia locuti estis verbum istud: ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem, et populum istum in ligna, et vorabit eos. ¹⁵ Ecce ego adducam super vos gentem de longin-

propter
contumacia-
m po-
puli et
optima-
tum

propter
cullum
deorum
alieno-
rum

(8) Ez 22, 11.

quo domus Israel, ait Dominus: gentem robustam, gentem antiquam, gentem, cuius ignorabis linguam, nec intelliges quid loquatur. ¹⁶ Pharetra eius quasi sepulcrum patens, universi fortes. ¹⁷ Et comedet segetes tuas, et panem tuum: devorabit filios tuos, et filias tuas: comedet gregem tuum, et armenta tua: comedet vineam tuam et ficum tuam: et conteret urbes munitas tuas, in quibus tu habes fiduciam, gladio. ¹⁸ Verumtamen in diebus illis, ait Dominus, non faciam vos in consummationem. ¹⁹ Quod si dixeritis: Quare fecit nobis Dominus Deus noster hæc omnia? dices ad eos: Sicut dereliquistis me, et servistis Deo alieno in terra vestra, sic servietis alienis in terra non vestra.

propter
impietatem
populi,
prophetarum
et sacerdotum

²⁰ Annuntiate hoc domui Iacob, et auditum facite in Iuda, dicentes: ²¹ Audi popule stulte, qui non habes cor: qui habentes oculos non videtis: et aures, et non auditis. ²² Me ergo non timebitis, ait Dominus: et a facie mea non dolebitis? Qui posui arenam terminum mari, præceptum sempiternum, quod non præteribit: et commovebuntur, et non poterunt: et intumescunt fluctus eius, et non transibunt illud: ²³ populo autem huic factum est cor incredulum et exasperans, recesserunt et abierunt. ²⁴ Et non dixerunt in corde suo: Metuamus Dominum Deum nostrum, qui dat nobis pluviam temporaneam et serotinam in tempore suo: plenitudinem annuæ messis custodientem nobis. ²⁵ Iniquitates vestræ declinaverunt hæc: et peccata vestra prohibuerunt bonum a vobis: ²⁶ Quia inventi sunt in populo meo impii insidiantes quasi aucupes, laqueos ponentes, et pedicas ad capiendos viros. ²⁷ Sicut decipula plena avibus, sic domus eorum plenæ dolo: ideo magnificati sunt et ditati. ²⁸ Incrassati sunt et impinguati: et præterierunt sermones meos pessime. Causam viduæ non iudicaverunt, causam pupillæ non direxerunt, et iudicium pauperum non iudicaverunt. ²⁹ Numquid super his non visitabo, dicit Dominus? aut super

(19) Inf 16, 10. — (28) Is 1, 23; Zach 7, 10.

gentem huiuscemodi non ulciscetur anima mea? ³⁰ Stupor et mirabilia facta sunt in terra: ³¹ prophetæ prophetabant mendacium, et sacerdotes applaudebant manibus suis: et populus meus dilexit talia: quid igitur fiet in novissimo eius?

6 ¹ Confortamini filii Benjamin in medio Ierusalem, et in Thecua clangite buccina, et super Bethacarem levate vexillum: quia malum visum est ab aquilone, et contritio magna. ² Speciosæ et delicatæ assimilavi filiam Sion. ³ Ad eam venient pastores, et greges eorum: fixerunt in ea tentoria in circuitu: pascet unusquisque eos, qui sub manu sua sunt. ⁴ Sanctificate super eam bellum: consurgite, et ascendamus in meridie: væ nobis, quia declinavit dies, quia longiores factæ sunt umbræ vesperi. ⁵ Surgite, et ascendamus in nocte, et dissipemus domos eius. ⁶ Quia hæc dicit Dominus exercituum: Cædite lignum eius, et fundite circa Ierusalem aggerem: hæc est civitas visitationis, omnis calumnia in medio eius. ⁷ Sicut frigidam fecit cisterna aquam suam, sic frigidam fecit malitiam suam: iniquitas et vastitas audietur in ea, coram me semper infirmitas et plaga. ⁸ Erudire Ierusalem, ne forte recedat anima mea a te, ne forte ponam te desertam terram inhabitabilem.

⁹ Hæc dicit Dominus exercituum: Usque ad racemum colligent quasi in vinea reliquias Israel: converte manum tuam quasi vindemiator ad cartallum. ¹⁰ Cui loquar? et quem contestabor ut audiat? ecce incircumcisæ aures eorum, et audire non possunt: ecce verbum Domini factum est eis in opprobrium: et non suscipient illud. ¹¹ Idcirco furore Domini plenus sum, laboravi sustinens: effunde super parvulum foris, et super consilium iuvenum simul: vir enim cum muliere capietur, senex cum pleno dierum. ¹² Et transibunt domus eorum ad alteros, agri et uxores pariter: quia extendam manum meam super habitantes terram, dicit Dominus. ¹³ A minore quippe usque ad ma-

veniet ab
aquilone
contritio
magna

propter
impudentiam
omnium

(13) Is 56, 11; Inf 8, 10.

irem omnes avaritiæ student: et a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum. ¹⁴ Et curabant contritionem filiæ populi mei cum ignominia, dicentes: Pax, pax: et non erat pax. ¹⁵ Confusi sunt, quia abominationem fecerunt: quin potius confusione non sunt confusi, et erubescere nescierunt. Quamobrem cadent inter ruentes: in tempore visitationis suæ corruent, dicit Dominus.

ac pertinaciam populi

¹⁶ Hæc dicit Dominus: State super vias, et videte, et interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, et ambulate in ea: et invenietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt: Non ambulabimus. ¹⁷ Et constitui super vos speculatores. Audite vocem tubæ. Et dixerunt: Non audiemus. ¹⁸ Ideo audite gentes, et cognosce congregatio, quanta ego faciam eis. ¹⁹ Audi terra: Ecce ego adducam mala super populum istum, fructum cogitationum eius: quia verba mea non audierunt, et legem meam proiecerunt. ²⁰ Ut quid mihi thus de Saba affertis, et calamum suave olentem de terra longinqua? holocaustomata vestra non sunt accepta, et victimæ vestræ non placuerunt mihi. ²¹ Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo in populum istum ruinas, et ruent in eis patres et filii simul, vicinus, et proximus peribunt.

veniet ab aquilone gens crudelis

²² Hæc dicit Dominus: Ecce populus venit de terra aquilonis, et gens magna consurget a finibus terræ. ²³ Sagittam et scutum arripiet: crudelis est, et non miserebitur; vox eius quasi mare sonabit: et super equos ascendent, præparati quasi vir ad prælium, adversum te filia Sion. ²⁴ Audivimus famam eius, dissolutæ sunt manus nostræ: tribulatio apprehendit nos, dolores ut parturientem. ²⁵ Nolite exire ad agros, et in via ne ambuletis: quoniam gladius inimici pavor in circuitu. ²⁶ Filia populi mei accingere cilicio, et conspergere cinere: luctum unigeniti fac tibi, planctum amarum, quia repente veniet vastator super nos.

(16) Mt 11, 29. — (20) Is 1, 11.

27 Probatorem dedi te in populo meo robustum: et scies, et probabis viam eorum. 28 Omnes isti principes declinantes, ambulantes fraudulenter, æs et ferrum: universi corrupti sunt. 29 Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustra conflavit conflator: malitiæ enim eorum non sunt consumptæ. 30 Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus proiecit illos.

propter
corrup-
tionem
omnium

II. Confidentia vana populi, 7, 1—10, 25

1. Domni Domini confidunt, 7, 1—8, 3

7 ¹ Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, dicens: ² Sta in porta domus Domini, et prædica ibi verbum istud, et dic: Audite verbum Domini omnis Iuda, qui ingredimini per portas has, ut adoretis Dominum. ³ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Bonas facite vias vestras, et studia vestra: et habitabo vobiscum in loco isto. ⁴ Nolite confidere in verbis mendacii, dicentes: Templum Domini, templum Domini, templum Domini est. ⁵ Quoniam si bene direxeritis vias vestras, et studia vestra: si feceritis iudicium inter virum et proximum eius, ⁶ advenæ, et pupillo, et viduæ non feceritis calumniam, nec sanguinem innocentem effuderitis in loco hoc, et post deos alienos non ambulaveritis in malum vobismetipsis: ⁷ habitabo vobiscum in loco isto: in terra, quam dedi patribus vestris a sæculo et usque in sæculum.

Templum
permane-
ret, si be-
ne age-
rent

⁸ Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacii, qui non proderunt vobis: ⁹ furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter, libare Baalim, et ire post deos alienos, quos ignoratis. ¹⁰ Et venistis, et stetistis coram me in domo hac, in qua invocatum est nomen meum, et dixistis: Liberati sumus eo quod fecerimus omnes abominationes istas. ¹¹ Numquid ergo spelunca latronum facta est domus ista, in qua invocatum est nomen meum in

sed de-
struetur,
quia male
operan-
tur

(3) Inf 26, 13. — (11) Mt 21, 13; Mc 11, 17; Lc 19, 46.

oculis vestris? ego, ego sum: ego vidi, dicit Dominus. ¹² Ite ad locum meum in Silo, ubi habitavit nomen meum a principio: et videte quæ fecerim ei propter inlicitiam populi mei Israel: ¹³ et nunc, quia fecistis omnia opera hæc, dicit Dominus: et locutus sum ad vos mane consurgens, et loquens, et non audistis: et vocavi vos, et non respondistis: ¹⁴ Faciam domui huic, in qua invocatum est nomen meum, et in qua vos habetis fiduciam: et loco, quem dedi vobis et patribus vestris, sicut feci Silo. ¹⁵ Et proiciam vos a facie mea, sicut proieci omnes fratres vestros, universum semen Ephraim.

neque
preces
prophetæ

¹⁶ Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumes pro eis laudem et orationem, et non obsistas mihi: quia non exaudiam te. ¹⁷ Nonne vides quid isti faciunt in civitatibus Iuda, et in plateis Ierusalem? ¹⁸ Filii colligunt ligna, et patres succendunt ignem, et mulieres conspergunt adipem, ut faciant placentas reginæ cæli, et libent diis alienis, et me ad iracundiam provocent. ¹⁹ Numquid me ad iracundiam provocant, dicit Dominus? nonne semetipsos in confusionem vultus sui? ²⁰ Ideo hæc dicit Dominus Deus: Ecce furor meus, et indignatio mea conflatur super locum istum, super viros, et super iumenta, et super lignum regionis, et super fruges terræ, et succendetur, et non extinguetur.

neque
sacrificia
arcere
possunt

²¹ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Holocaustomata vestra addite victimis vestris, et comedite carnes. ²² Quia non sum locutus cum patribus vestris, et non præcepi eis in die, qua eduxi eos de terra Ægypti, de verbo holocaustatum, et victimarum. ²³ Sed hoc verbum præcepi eis, dicens: Audite vocem meam, et ero vobis Deus, et vos eritis mihi populus: et ambulate in omni via, quam mandavi vobis, ut bene sit vobis.

(13) Pr 1, 24; Is 65, 12. — (14) 1 Sm 4, 2. 10. — (16) Inf 14, 11.

²⁴ Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed abierunt in voluntatibus, et in pravitae cordis sui mali: factique sunt retrorsum et non in ante, ²⁵ a die qua egressi sunt patres eorum de terra Ægypti, usque ad diem hanc. Et nisi ad vos omnes servos meos prophetas per diem, consurgens diluculo, et mittens. ²⁶ Et non audierunt me, nec inclinaverunt aurem suam: sed induraverunt cervicem suam: et peius operati sunt, quam patres eorum. ²⁷ Et loqueris ad eos omnia verba hæc, et non audient te: et vocabis eos, et non respondebunt tibi. ²⁸ Et dices ad eos: Hæc est gens, quæ non audivit vocem Domini Dei sui, nec recepit disciplinam: periit fides, et ablata est de ore eorum.

²⁹ Tonde capillum tuum, et proice, et sume in directum planctum: quia proiecit Dominus, et reliquit generationem furoris sui, ³⁰ quia fecerunt filii Iuda malum in oculis meis, dicit Dominus. Posuerunt offendicula sua in domo, in qua invocatum est nomen meum, ut polluerent eam: ³¹ et ædificaverunt excelsa Topheth, quæ est in valle filii Ennom: ut incenderent filios suos, et filias suas igni: quæ non præcepi, nec cogitavi in corde meo. ³² Ideo ecce dies venient, dicit Dominus, et non dicetur amplius, Topheth, et Vallis filii Ennom: sed Vallis interfectionis: et sepelient in Topheth, eo quod non sit locus. ³³ Et erit morticinum populi huius in cibos volucris cæli, et bestiis terræ, et non erit qui abigat. ³⁴ Et quiescere faciam de urbibus Iuda, et de plateis Ierusalem vocem gaudii, et vocem lætitiæ, vocem sponsi, et vocem sponsæ: in desolationem enim erit terra.

S ¹ In illo tempore, ait Dominus: Eiciant ossa regum Iuda, et ossa principum eius, et ossa sacerdotum, et ossa prophetarum, et ossa eorum, qui habitaverunt Ierusalem, de sepulcris suis: ² et expandent ea ad solem, et lunam, et omnem mi-

interfec-
tionem
vivorum

et vitia-
tionem
mortuo-
rum

(26) Inf 16, 12. — (34) Ez 26, 13.

litiam cæli, quæ dilexerunt, et quibus servierunt, et post quæ ambulaverunt, et quæ quæsierunt, et adoraverunt: non colligentur, et non sepelientur: in sterquilinum super faciem terræ erunt. ³ Et eligent magis mortem quam vitam omnes qui residui fuerint de cognatione hac pessima in universis locis, quæ derelicta sunt, ad quæ eieci eos, dicit Dominus exercituum.

2. Scientiæ legis et circumcisoni confidunt, 8, 4—9, 26

⁴ Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Numquid qui cadit, non resurget? et qui aversus est, non revertetur? ⁵ Quare ergo aversus est populus iste in Ierusalem aversione contentiosa? Apprehenderunt mendacium, et noluerunt reverti. ⁶ Attendi, et auscultavi: nemo quod bonum est loquitur, nullus est qui agat pœnitentiam super peccato suo, dicens: Quid feci? Omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prœlium. ⁷ Milvus in cælo cognovit tempus suum: turtur, et hirundo, et ciconia custodierunt tempus adventus sui: populus autem meus non cognovit iudicium Domini. ⁸ Quomodo dicitis: Sapientes nos sumus, et lex Domini nobiscum est? vere mendacium operatus est stilus mendax Scribarum. ⁹ Confusi sunt sapientes, perterriti et capti sunt: verbum enim Domini proiecerunt, et sapientia nulla est in eis. ¹⁰ Propterea dabo mulieres eorum exteris, agros eorum heredibus: quia a minimo usque ad maximum omnes avaritiam sequuntur: a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt mendacium. ¹¹ Et sanabant contritionem filiæ populi mei ad ignominiam, dicentes: Pax, pax: cum non esset pax. ¹² Confusi sunt quia abominationem fecerunt: quinimmo confusione non sunt confusi, et erubescere nescierunt: idcirco cadent inter corruentes, in tempore visitationis suæ corruent, dicit Dominus. ¹³ Congregans congregabo eos, ait Dominus: non est uva in vitibus, et non

(10) Is 56, 11; Sup 6, 13.

Legem
scientes
sed vio-
lantes pu-
nicuntur

sunt ficus in ficulnea, folium defluxit: et dedi eis quæ prætergressa sunt.

¹⁴ Quare sedemus? convenite, et ingrediamur civitatem munitam, et sileamus ibi: quia Dominus Deus noster silere nos fecit, et potum dedit nobis aquam fellis: peccavimus enim Domino. ¹⁵ Expectavimus pacem, et non erat bonum: tempus medelæ, et ecce formido. ¹⁶ A Dan auditus est fremitus eorum eius, a voce hinnituum pugnantorum eius commota est omnis terra; et venerunt, et devoraverunt terram, et plenitudinem eius: urbem et habitatores eius. ¹⁷ Quia ecce ego mittam vobis serpentes regulos, quibus non est incantatio: et mordebunt vos, ait Dominus.

¹⁸ Dolor meus super dolorem, in me cor meum mærens. ¹⁹ Ecce vox clamoris filiæ populi mei de terra longinqua: Numquid Dominus non est in Sion, aut rex eius non est in ea? Quare ergo me ad iracundiam concitaverunt in sculptilibus suis, et in vanitatibus alienis? ²⁰ Transit messis, finita est æstas, et nos salvati non sumus. ²¹ Super contritione filiæ populi mei contritus sum, et contristatus, stupor obtinuit me. ²² Numquid resina non est in Galaad? aut medicus non est ibi? quare igitur non est obducta cicatrix filiæ populi mei?

9 ¹ Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrimarum? et plorabo die ac nocte interfectos filiæ populi mei. ² Quis dabit me in solitudine diversorium viatorum, et derelinquam populum meum, et recedam ab eis? quia omnes adulteri sunt, coetus prævaricatorum. ³ Et extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii et non veritatis: confortati sunt in terra, quia de malo ad malum egressi sunt, et me non cognoverunt, dicit Dominus. ⁴ Unusquisque se a proximo suo custodiat, et in omni fratre suo non habeat fiduciam: quia omnis frater supplantans supplantabit, et om-

idque
brevis
tempore

propheta
contritus
et con-
tristatus

violatio-
nem legis
describit

(15) Inf 14, 19.

nis amicus fraudulenter incedet. ⁵ Et vir fratrem suum deridebit, et veritatem non loquentur: docuerunt enim linguam suam loqui mendacium: ut inique agerent, laboraverunt. ⁶ Habitatio tua in medio doli: in dolo renuerunt scire me, dicit Dominus. ⁷ Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego conflabo, et probabo eos: quid enim aliud faciam a facie filiæ populi mei? ⁸ Sagitta vulnerans lingua eorum, dolum locuta est: in ore suo pacem cum amico suo loquitur, et occulte ponit ei insidias. ⁹ Numquid super his non visitabo, dicit Dominus? aut in gente huiusmodi non ulciscetur anima mea?

inde sequentem
eversio-
nem de-
plorat

¹⁰ Super montes assumam fletum ac lamentum, et super speciosa deserti planctum: quoniam incensa sunt, eo quod non sit vir pertransiens: et non audierunt vocem possidentis: a volucre cæli usque ad pecora transmigraverunt et recesserunt. ¹¹ Et dabo Ierusalem in acervos arenæ, et cubilia draconum: et civitates Iuda dabo in desolationem, eo quod non sit habitator. ¹² Quis est vir sapiens, qui intelligat hoc, et ad quem verbum oris Domini fiat ut annuntiet istud, quare perierit terra, et exusta sit quasi desertum, eo quod non sit qui pertranscat? ¹³ Et dixit Dominus: Quia dereliquerunt legem meam, quam dedi eis, et non audierunt vocem meam, et non ambulaverunt in ea: ¹⁴ et abierunt post pravitatem cordis sui, et post Baalim: quod didiccrunt a patribus suis. ¹⁵ Idcirco hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego cibabo populum istum absinthio, et potum dabo eis aquam fellis. ¹⁶ Et dispergam eos in gentibus, quas non noverunt ipsi et patres eorum: et mittam post eos gladium, donec consumantur.

atque
lamentat-
trices vo-
cat

¹⁷ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Contemplamini, et vocate lamentatrices et veniant: et ad eas, quæ sapientes sunt, mittite, et prope-
rent: ¹⁸ festinent, et assumant super nos lamen-

(8) Ps 27, 3. — (15) Inf 23, 15.

tum: deducant oculi nostri lacrimas, et palpebræ nostræ defluant aquis. ¹⁹ Quia vox lamentationis audita est de Sion: Quomodo vastati sumus et confusi vehementer? quia dereliquimus terram, quoniam delecta sunt tabernacula nostra. ²⁰ Audite ergo mulieres verbum Domini: et assumant aures vestræ sermonem oris eius: et docete filias vestras lamentum: et unaquæque proximam suam plangentem, ²¹ quia ascendit mors per fenestras nostras, ingressa est domos nostras, disperdere parvulos deforis, iuvenes de plateis. ²² Loquere: Hæc dicit Dominus: Et cadet morticinum hominis quasi stercus super faciem regionis, et quasi fœnum post tergum metentis, et non est qui colligat.

²³ Hæc dicit Dominus: Non gloriatur sapiens in sapientia sua, et non gloriatur fortis in fortitudine sua, et non gloriatur dives in divitiis suis: ²⁴ sed in hoc gloriatur, qui gloriatur, scire et nosse me, quia ego sum Dominus, qui facio misericordiam, et iudicium, et iustitiam in terra: hæc enim placent mihi, ait Dominus.

²⁵ Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et visitabo super omnem, qui circumcisum habet præputium, ²⁶ super Ægyptum, et super Iuda, et super Edom, et super filios Ammon, et super Moab, et super omnes qui attonsi sunt in comam, habitantes in deserto: quia omnes gentes habent præputium, omnis autem domus Israel incircumcisi sunt corde.

3. Idolis ne confidant, 10, 1—25

10 ¹ Audite verbum, quod locutus est Dominus super vos domus Israel. ² Hæc dicit Dominus: luxta vias gentium nolite discere: et a signis cæli nolite metuere, quæ timent gentes: ³ quia leges populorum vanæ sunt: quia lignum de saltu præcidit opus manus artificis in ascia. ⁴ Argento, et auro decoravit illud: clavis et malleis compegit, ut non dissolvatur. ⁵ In similitudi-

gloriatio
vana

et circumcisio
carnalis
non
prosunt

Idola
gentium
vana sunt

(23) 1 Cor 1, 31; 2 Cor 10, 17. — (3) Sap 13, 11; 14, 8.

nem palmæ fabricata sunt, et non loquentur: portata tollentur, quia incedere non valent. Nolite ergo timere ea, quia nec male possunt facere, nec bene. ⁶ Non est similis tui Domine: magnus es tu, et magnum nomen tuum in fortitudine. ⁷ Quis non timebit te o rex gentium? tuum est enim decus: inter cunctos sapientes gentium, et in universis regnis eorum nullus est similis tui. ⁸ Pariter insipientes et fatui probabuntur: doctrina vanitatis eorum lignum est. ⁹ Argentum involutum de Tharsis affertur, et aurum de Ophaz: opus artificis, et manus ærarii: hyacinthus et purpura indumentum eorum: opus artificum universa hæc.

Dominus
Deus ve-
rus est

¹⁰ Dominus autem Deus verus est: ipse Deus vivens, et rex sempiternus. Ab indignatione eius commovebitur terra: et non sustinebunt gentes comminationem eius. ¹¹ Sic ergo dicetis eis: Dii, qui cælos et terram non fecerunt, pereant de terra, et de his, quæ sub cælo sunt. ¹² Qui facit terram in fortitudine sua, præparat orbem in sapientia sua, et prudentia sua extendit cælos. ¹³ Ad vocem suam dat multitudinem aquarum in cælo, et elevat nebulas ab extremitatibus terræ: fulgura in pluviam facit, et educit ventum de thesauris suis. ¹⁴ Stultus factus est omnis homo a scientia, confusus est artifex omnis in sculptili: quoniam falsum est quod conflavit, et non est spiritus in eis. ¹⁵ Vana sunt, et opus risu dignum: in tempore visitationis suæ peribunt. ¹⁶ Non est his similis pars Jacob: qui enim formavit omnia, ipse est: et Israel virga hereditatis eius: Dominus exercituum nomen illi.

cuius ca-
sligatio
perfera-
tur

¹⁷ Congrega de terra confusionem tuam, quæ habitas in obsidione; ¹⁸ quia hæc dicit Dominus: Ecce ego longe proiciam habitatores terræ in hac vice: et tribulabo eos ita ut inveniantur. ¹⁹ Væ mihi super contritione mea, pessima plaga mea.

(6) Mch 7, 18. — (7) Ape 15, 4. — (12) Gn 1, 1; Inf 51, 15. — (13) Ps 134, 7; Inf 51, 16.

Ego autem dixi: Plane hæc infirmitas mea est, et portabo illam. ²⁰ Tabernaculum meum vastatum est, omnes funiculi mei dirupti sunt, filii mei exierunt a me, et non subsistunt: non est qui extendat ultra tentorium meum, et erigat pelles meas. ²¹ Quia stulte egerunt pastores, et Dominum non quæsierunt: propterea non intellexerunt, et omnis grex eorum dispersus est. ²² Vox auditionis ecce venit, et commotio magna de terra aquilonis: ut ponat civitates Iuda solitudinem, et habitaculum draconum. ²³ Scio Domine quia non est hominis via eius: nec viri est ut ambulet, et dirigat gressus suos. ²⁴ Corripe me Domine, verumtamen in iudicio: et non in furore tuo, ne forte ad nihilum redigas me. ²⁵ Effunde indignationem tuam super gentes, quæ non cognoverunt te, et super provincias, quæ nomen tuum non invocaverunt: quia comederunt Iacob, et devoraverunt eum, et consumpserunt illum, et decus eius dissipaverunt.

III. Violatio fœderis pacti, 11, 1—13, 27

1. Fœdifragi omnes punientur, 11, 1—17

11 ¹ Verbum, quod factum est a Domino ad Ieremiam, dicens: ² Audite verba pacti huius, et loquimini ad viros Iuda, et habitatores Ierusalem, ³ et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Maledictus vir, qui non audierit verba pacti huius, ⁴ quod præcepi patribus vestris in die, qua eduxi eos de terra Ægypti, de fornace ferrea, dicens: Audite vocem meam, et facite omnia, quæ præcipio vobis, et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum: ⁵ ut suscitem iuramentum, quod iuravi patribus vestris daturum me eis terram fluentem lacte, et melle, sicut est dies hæc. Et respondi, et dixi: Amen Domine. ⁶ Et dixit Dominus ad me: Vociferare omnia verba hæc in civitatibus Iuda, et foris Ierusalem, dicens: Audite verba pacti huius, et facite illa: ⁷ quia contestans

Propheta
pactum
servan-
dum præ-
dicat

(24) Ps 6, 2. — (25) Ps 78, 6.

contestatus sum patres vestros in die, qua eduxi cos de terra Ægypti usque ad diem hanc: mane consurgens contestatus sum, et dixi: Audite vocem meam: ⁸ et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed abierunt unusquisque in pravitate cordis sui mali: et induxi super eos omnia verba pacti huius, quod præcepi ut facerent, et non fecerunt.

pactum
violanti-
bus mala
nuntiat

⁹ Et dixit Dominus ad me: Inventa est coniuratio in viris Iuda, et in habitatoribus Ierusalem. ¹⁰ Reversi sunt ad iniquitates patrum suorum priores, qui noluerunt audire verba mea: et hi ergo abierunt post deos alienos, ut servirent eis: irritum fecerunt domus Israel, et domus Iuda pactum meum, quod pepigi cum patribus eorum. ¹¹ Quamobrem hæc dicit Dominus: Ecce ego inducam super eos mala, de quibus exire non poterunt: et clamabunt ad me, et non exaudiam eos. ¹² Et ibunt civitates Iuda, et habitatores Ierusalem, et clamabunt ad deos, quibus libant, et non salvabunt eos in tempore afflictionis eorum. ¹³ Secundum numerum enim civitatum tuarum erant dii tui Iuda: et secundum numerum viarum Ierusalem posuisti aras confusionis, aras ad libandum Baalim. ¹⁴ Tu ergo noli orare pro populo hoc, et ne assumas pro eis laudem et orationem: quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me, in tempore afflictionis eorum. ¹⁵ Quid est, quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa? numquid carnes sanctæ auferent a te malitias tuas, in quibus gloriata es? ¹⁶ Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocavit Dominus nomen tuum: ad vocem loquelæ, grandis exarsit ignis in ea, et combusta sunt fruteta eius. ¹⁷ Et Dominus exercituum qui plantavit te, locutus est super te malum: pro malis domus Israel et domus Iuda, quæ fecerunt sibi ad irritandum me, libantes Baalim.

(13) Sup 2, 28. — (14) Sup 7, 16; Inf 14, 11.

2. Viri Anathoth visitabuntur, 11, 18—23

¹⁸ Tu autem Domine demonstrasti mihi, et cognovi: tunc ostendisti mihi studia eorum. ¹⁹ Et ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam: et non cognovi quia cogitaverunt super me consilia, dicentes: Mittamus lignum in panem eius, et eradamus eum de terra viventium, et nomen eius non memoretur amplius. ²⁰ Tu autem Domine Sabaoth, qui iudicas iuste, et probas renes et corda, videam ultionem tuam ex eis: tibi enim revelavi causam meam.

²¹ Propterea hæc dicit Dominus ad viros Anathoth, qui quærent animam tuam, et dicunt: Non prophetabis in nomine Domini, et non morieris in manibus nostris. ²² Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego visitabo super eos: iuvenes morientur in gladio, filii eorum, et filiae eorum morientur in fame. ²³ Et reliquiae non erunt ex eis: inducam enim malum super viros Anathoth, annum visitationis eorum.

3. Castigatorum Dominus miserebitur, 12, 1—17

12 ¹ Iustus quidem tu es Domine, si disputem tecum: verumtamen iusta loquar ad te: Quare via impiorum prosperatur: bene est omnibus, qui prævaricantur, et inique agunt? ² Plantasti eos, et radicem miserunt: proficiunt et faciunt fructum: prope es tu ori eorum, et longe a renibus eorum. ³ Et tu Domine nosti me, vidisti me, et probasti cor meum tecum: congrega eos quasi gregem ad victimam, et sanctifica eos in die occisionis. ⁴ Usquequo lugebit terra, et herba omnis regionis siccabitur propter malitiam habitantium in ea? consumptum est animal, et volucre, quoniam dixerunt: Non videbit novissima nostra.

⁵ Si cum peditibus currens laborasti: quomodo contendere poteris cum equis? cum autem in terra pacis securus fueris, quid facies in superbia lor-

Prophe-
tæ necem
commi-
nantes

morte
multa-
buntur

Prophe-
ta prosperi-
tatem im-
piorum
conqueri-
tur

sed ad-
huc peio-
ra vide-
bit

(20) Inf 17, 10; 20, 12. — (1) Job 21, 7; Hab 1, 13.

danis? ⁶ Nam et fratres tui, et domus patris tui, etiam ipsi pugnaverunt adversum te, et clamaverunt post te plena voce: ne credas eis cum locuti fuerint tibi bona.

Dominus hereditatem suam inimicis traderet

⁷ Reliqui domum meam, dimisi hereditatem meam: dedi dilectam animam meam in manu inimicorum eius. ⁸ Facta est mihi hereditas mea quasi leo in silva: dedit contra me vocem, ideo odivi eam. ⁹ Numquid avis discolor hereditas mea mihi? numquid avis tincta per totum? venite, congregamini omnes bestię terrę, properate ad devorandum. ¹⁰ Pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculcaverunt partem meam: dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. ¹¹ Posuerunt eam in dissipationem, luxitque super me: desolatione desolata est omnis terra: quia nullus est qui recogitet corde. ¹² Super omnes vias deserti venerunt vastatores, quia gladius Domini devorabit ab extremo terrę usque ad extremum eius: non est pax universę carni. ¹³ Seminauerunt triticum, et spinas messuerunt: hereditatem acceperunt, et non eis proderit: confundemini a fructibus vestris, propter iram furoris Domini.

omnium conversorum miseretur

¹⁴ Hęc dicit Dominus adversum omnes vicinos meos pessimos, qui tangunt hereditatem, quam distribui populo meo Israel: Ecce ego evellam eos de terra sua, et domum Iuda evellam de medio eorum. ¹⁵ Et cum evulsero eos, convertar, et miserabor eorum: et reducam eos, virum ad hereditatem suam, et virum in terram suam. ¹⁶ Et erit: si eruditi didicerint vias populi mei, ut iurent in nomine meo: Vivit Dominus, sicut docuerunt populum meum iurare in Baal: ædificabuntur in medio populi mei. ¹⁷ Quod si non audierint, evellam gentem illam evulsione et perditione, ait Dominus.

4. Obstinati peccatores peribunt, 13, 1—27

Putrescent ut lumbare

13 ¹ Hęc dicit Dominus ad me: Vade, et poside tibi lumbare lineum, et pones illud super lumbos tuos, et in aquam non inferes illud.

² Et possedi lumbare iuxta verbum Domini, et posui circa lumbos meos. ³ Et factus est sermo Domini ad me, secundo, dicens: ⁴ Tolle lumbare, quod possedisti, quod est circa lumbos tuos, et surgens vade ad Euphraten, et absconde ibi illud in foramine petræ. ⁵ Et abii, et abscondi illud in Euphrate, sicut præceperat mihi Dominus. ⁶ Et factum est post dies plurimos, dixit Dominus ad me: Surge, vade ad Euphraten: et tolle inde lumbare, quod præcepi tibi ut absconderes illud ibi. ⁷ Et abii ad Euphraten, et fodi, et tuli lumbare de loco, ubi absconderam illud: et ecce computruerat lumbare, ita ut nulli usui aptum esset. ⁸ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ⁹ Hæc dicit Dominus: Sic putrescere faciam superbiam Iuda, et superbiam Ierusalem multam. ¹⁰ Populum istum pessimum, qui nolunt audire verba mea, et ambulant in pravitate cordis sui: abieruntque post deos alienos ut scrvirent eis, et adorarent eos: et erunt sicut lumbare istud, quod nulli usui aptum est. ¹¹ Sicut enim adhæret lumbare ad lumbos viri, sic agglutinavi mihi omnem domum Israel, et omnem domum Iuda, dicit Dominus: ut essent mihi in populum, et in nomen, et in laudem, et in gloriam: et non audierunt.

¹² Dices ergo ad eos sermonem istum: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Omnis laguncula implebitur vino. Et dicent ad te: Numquid ignoramus quia omnis laguncula implebitur vino? ¹³ Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Ecce ego implebo omnes habitatores terræ huius, et reges, qui sedent de stirpe David super thronum eius, et sacerdotes, et prophctas, et omnes habitatores Ierusalem, ebrietate: ¹⁴ et dispergam eos virum a fratre suo, et patres et filios pariter, ait Dominus: non parcam, et non concedam: neque miserebor ut non disperdam eos.

¹⁵ Audite, et auribus percipite. Nolite elevari, quia Dominus locutus est. ¹⁶ Date Domino Deo vestro gloriam antequam contenebrescat, et antequam offendant pedes vestri ad montes caliginos.

perfringentur ut laguncula

umbra mortis involventur

sos: exspectabitis lucem, et ponet eam in umbram mortis, et in caliginem. ¹⁷ Quod si hoc non audieritis, in abscondito plorabit anima mea a facie superbiæ: plorans plorabit, et deducet oculus meus lacrimam, quia captus est grex Domini.

servitute
afficientur

¹⁸ Dic regi, et dominatrici: Humiliamini, sedete: quoniam descendit de capite vestro corona gloriæ vestræ. ¹⁹ Civitates austri clausæ sunt, et non est qui aperiat: translata est omnis Iuda transmigratione perfecta. ²⁰ Levate oculos vestros, et videte qui venitis ab aquilone: ubi est grex, qui datus est tibi, pecus inclytum tuum? ²¹ Quid diceres cum visitaverit te? tu enim docuisti eos adversum te, et erudisti in caput tuum: nunquid non dolore apprehendent te, quasi mulierem parturientem? ²² Quod si dixeris in corde tuo: Quare venerunt mihi hæc? Propter multitudinem iniquitatis tuæ revelata sunt verecundiora tua, pollutæ sunt plantæ tuæ.

propter
inveteratam
malitiam
quasi
stipulæ
raptabuntur

²³ Si mutare potest æthiops pellem suam, aut pardus varietates suas: et vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum. ²⁴ Et disseminabo eos quasi stipulam, quæ vento raptatur in deserto. ²⁵ Hæc sors tua, parsque mensuræ tuæ a me, dicit Dominus, quia oblita es mei, et confisa es in mendacio. ²⁶ Unde et ego nudavi femora tua contra faciem tuam, et apparuit ignominia tua, ²⁷ adulteria tua, et hinnitus tuus scelus fornicationis tuæ: super colles in agro vidi abominationes tuas. Væ tibi Ierusalem, non mundaberis post me: usquequo adhuc?

IV. Acta tempore siccitatis, 14, 1—17, 27

1. Intercessio prophetæ repellitur, 14, 1—15, 21

Pro populo
siccitate afflicto

14 ¹ Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam de sermonibus siccitatis. ² Luxit Iudæa, et portæ eius corruerunt, et obscuratæ sunt in terra, et clamor Ierusalem ascendit. ³ Maiores

(17) Lam 1, 2. — (22) Inf 30, 14.

miserunt minores suos ad aquam: venerunt ad hauriendum, non invenerunt aquam, reportaverunt vasa sua vacua: confusi sunt et afflicti, et operuerunt capita sua. ⁴ Propter terræ vastitatem, quia non venit pluvia in terram, confusi sunt agricolæ, operuerunt capita sua. ⁵ Nam et cerva in agro peperit, et reliquit: quia non erat herba. ⁶ Et onagri steterunt in rupibus, traxerunt ventum quasi dracones, defecerunt oculi eorum, quia non erat herba.

⁷ Si iniquitates nostræ responderint nobis: Domine fac propter nomen tuum, quoniam multæ sunt aversiones nostræ, tibi peccavimus. ⁸ Exspectatio Israel, salvator eius in tempore tribulationis: quare quasi colonus futurus es in terra, et quasi viator declinans ad manendum? ⁹ Quare futurus es velut vir vagus, ut fortis qui non potest salvare? tu autem in nobis es Domine, et nomen tuum invocatum est super nos, ne derelinquas nos. ¹⁰ Hæc dicit Dominus populo huic, qui dilexit movere pedes suos, et non quievit, et Domino non placuit: Nunc recordabitur iniquitatum eorum, et visitabit peccata eorum. ¹¹ Et dixit Dominus ad me: Noli orare pro populo isto in bonum. ¹² Cum ieinaverint, non exaudiam preces eorum: et si obtulerint holocaustata, et victimas, non suscipiam ea: quoniam gladio, et fame, et peste consumam eos.

¹³ Et dixi, A a a, Domine Deus: Prophetæ dicunt eis: Non videbitis gladium, et fames non erit in vobis, sed pacem veram dabit vobis in loco isto.

¹⁴ Et dixit Dominus ad me: Falso prophetæ vaticinantur in nomine meo: non misi eos, et non præcepi eis, neque locutus sum ad eos: visionem mendacem, et divinationem, et fraudulentiam, et seductionem cordis sui prophetant vobis. ¹⁵ Idcirco hæc dicit Dominus de prophetis, qui prophetant in nomine meo, quos ego non misi, dicentes: Gladius, et fames non erit in terra hac: In gladio et fame consumentur prophetæ illi. ¹⁶ Et populi, qui-

preces
et sacrificia
non suscipi-
untur

excusatio
non probatur

(11) Sup 7, 16. — (13) Int 23, 17.

bus prophetant, erunt proiecti in viis Ierusalem præ fame et gladio, et non erit qui sepeliat eos; ipsi et uxores eorum, filii et filiae eorum, et effundam super eos malum suum. ¹⁷ Et dices ad eos verbum istud: Deducant oculi mei lacrimam per noctem et diem, et non taceant: quoniam contritione magna contrita est virgo filia populi mei, plaga pessima vehementer. ¹⁸ Si cgressus fuero ad agros, ecce occisi gladio: et si introiero in civitatem, ecce attenuati fame. Propheta quoque et sacerdos abierunt in terram, quam ignorabant.

¹⁹ Numquid proficiens abiicisti Iudam? aut Sion abominata est anima tua? quare ergo percussisti nos, ita ut nulla sit sanitas? expectavimus pacem, et non est bonum: et tempus curationis, et ecce turbatio. ²⁰ Cognovimus Domine impietates nostras, iniquitates patrum nostrorum, quia peccavimus tibi. ²¹ Ne des nos in opprobrium propter nomen tuum, neque facias nobis contumeliam solii gloriæ tuæ: recordare, ne irritum facias fœdus tuum nobiscum. ²² Numquid sunt in sculptilibus gentium qui pluant? aut cæli possunt dare imbres? nonne tu es Dominus Deus noster, quem expectavimus? tu enim fecisti omnia hæc.

15 ¹ Et dixit Dominus ad me: Si steterit Moses, et Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum: eiice illos a facie mea, et egrediantur. ² Quod si dixerint ad te: Quo egrediemur? dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Qui ad mortem, ad mortem: et qui ad gladium, ad gladium: et qui ad famem, ad famem: et qui ad captivitatem, ad captivitatem. ³ Et visitabo super eos quattuor species, dicit Dominus: Gladium ad occisionem, et canes ad lacerandum, et volatilia cæli et bestias terræ ad devorandum et dissipandum. ⁴ Et dabo eos in fervorem universis regnis terræ: propter Manassen filium Ezechiae regis Iu-

(17) I am 1, 16; 2, 18. — (19) Sup 8, 15. — (2) Zach 11, 9. — (4) 2 Rg 21, 11.

iteratæ
preces

non exau-
diuntur

da, super omnibus quæ fecit in Ierusalem. ⁵ Quis enim miserebitur tui Ierusalem? aut quis contristabitur pro te? aut quis ibit ad rogandum pro pace tua? ⁶ Tu reliquisti me, dicit Dominus, retrorsum abiisti: et extendam manum meam super te, et interficiam te: laboravi rogans. ⁷ Et dispergam eos ventilabro in portis terræ: interfeci et disperdidi populum in eum, et tamen a viis suis non sunt reversi. ⁸ Multiplicatæ sunt mihi viduæ eius super arenam maris: induxi eis super matrem adolescentis vastatorem meridie: misi super civitates repente terrorem. ⁹ Infirmata est quæ peperit septem, defecit anima eius: occidit ei sol, cum adhuc esset dies: confusa est, et erubuit: et residuos eius in gladium dabo in conspectu inimicorum eorum, ait Dominus.

¹⁰ Væ mihi mater mea: quare genuisti me virum rixæ, virum discordiæ in universa terra? non fæneravi, nec fæneravit mihi quisquam: omnes maledicunt mihi. ¹¹ Dicit Dominus: Si non reliquiæ tuæ in bonum, si non occurri tibi in tempore afflictionis, et in tempore tribulationis adversus inimicum. ¹² Numquid fæderabitur ferrum ferro ab aquilone, et æs? ¹³ Divitias tuas et thesauros tuos in direptionem dabo gratis in omnibus peccatis tuis, et in omnibus terminis tuis. ¹⁴ Et adducam inimicos tuos de terra, quam nescis: quia ignis succensus est in furore meo, super vos ardebit. ¹⁵ Tu scis Domine, recordare mei, et visita me, et tuere me ab his, qui persequuntur me, noli in patientia tua suscipere me: scito quoniam sustinui propter te opprobrium. ¹⁶ Inveni sunt sermones tui, et comedi eos, et factum est mihi verbum tuum in gaudium et in lætitiâ cordis mei: quoniam invocatum est nomen tuum super me Domine Deus exercituum. ¹⁷ Non sedi in concilio ludentium, et gloriatus sum a facie inanus tuæ: solus sedebam, quoniam comminatione replesti me.

propheta
perma-
stus re-
creatur

(9) 1 Sm 2, 5. — Am 8, 9. — (17) Ps 1, 1; 25, 4.

¹⁸ Quare factus est dolor meus perpetuus, et plaga mea desperabilis renuit curari? facta est mihi quasi mendacium aquarum infidelium. ¹⁹ Propter hoc hæc dicit Dominus: Si converteris, convertam te, et ante faciem meam stabis: et si separaveris pretiosum a vili, quasi os meum eris: convertentur ipsi ad te, et tu non converteris ad eos. ²⁰ Et dabo te populo huic in murum æreum, fortem: et bellabunt adversum te, et non prævalebunt: quia ego tecum sum ut salvem te, et eruam te, dicit Dominus. ²¹ Et liberabo te de manu pessimorum, et redimam te de manu fortium.

2. Pœnis populi prædicitur, 16, 1—17, 18

Ieremias
exemplo
suo mala
nuntiat

16 ¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Non accipies uxorem, et non erunt tibi filii, et filiæ in loco isto. ³ Quia hæc dicit Dominus super filios et filias, qui generantur in loco isto, et super matres eorum, quæ genuerunt eos: et super patres eorum, de quorum stirpe sunt nati in terra hac: ⁴ Mortibus ægrotationum morientur: non plangentur, et non sepelientur, in sterquilinum super faciem terræ erunt: et gladio, et fame consumentur: et erit cadaver eorum in escam volatilibus cæli, et bestiis terræ. ⁵ Hæc enim dicit Dominus: Ne ingrediaris domum convivii, neque vadas ad plangendum, neque consolaberis eos: quia abstuli pacem meam a populo isto, dicit Dominus, misericordiam et miserationes. ⁶ Et morientur grandes, et parvi in terra ista: non sepelientur neque plangentur, et non se incident, neque calvitium fiet pro eis. ⁷ Et non frangent inter eos lugenti panem ad consolandum super mortuo: et non dabunt eis potum calicis ad consolandum super patre suo et matre. ⁸ Et domum convivii non ingrediaris, ut sedeas cum eis, et comedas et bibas: ⁹ quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego auferam de loco

(18) Inf 30, 15.

isto in oculis vestris, et in diebus vestris vocem gaudii, et vocem lætitiæ, vocem sponsi, et vocem sponsæ.

¹⁰ Et cum annuntiaveris populo huic omnia verba hæc, et dixerint tibi: Quare locutus est Dominus super nos omne malum grande istud? quæ iniquitas nostra? et quod peccatum nostrum, quod peccavimus Domino Deo nostro? ¹¹ Dices ad eos: Quia dereliquerunt me patres vestri, ait Dominus: et abierunt post deos alienos, et servierunt eis, et adoraverunt eos: et me dereliquerunt, et legem meam non custodierunt. ¹² Sed et vos peius operati estis, quam patres vestri: ecce enim ambulat unusquisque post pravitatem cordis sui mali, ut me non audiat. ¹³ Et eiiciam vos de terra hac in terram, quam ignoratis vos, et patres vestri: et servietis ibi diis alienis die ac nocte, qui non dabunt vobis requiem. ¹⁴ Propterea ecce dies veniunt dicit Dominus, et non dicetur ultra: Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Ægypti, ¹⁵ sed, Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra aquilonis, et de universis terris, ad quas eieci eos: et reducam eos in terram suam, quam dedi patribus eorum. ¹⁶ Ecce ego mittam piscatores multos dicit Dominus, et piscabuntur eos: et post hæc mittam eis multos venatores, et venabuntur eos de omni monte, et de omni colle, et de cavernis petrarum. ¹⁷ Quia oculi mei super omnes vias eorum: non sunt absconditæ a facie mea, et non fuit occultata iniquitas eorum ab oculis meis. ¹⁸ Et reddam primum duplices iniquitates, et peccata eorum: quia contaminaverunt terram meam in morticinis idolorum suorum, et abominationibus suis impleverunt hereditatem meam.

¹⁹ Domine fortitudo mea, et robur meum, et refugium meum in die tribulationis: ad te gentes venient ab extremis terræ, et dicent: Vere mendacium possederunt patres nostri, vanitatem, quæ eis non profuit. ²⁰ Numquid faciet sibi homo deos, et ipsi non sunt dii? ²¹ Idcirco ecce ego ostendam eis per vicem hanc, ostendam eis manum

captivita-
tem pro-
phetat
propter
deos fal-
sos

quos gen-
tes relin-
quent

meam, et virtutem meam: et scient quia nomen mihi Dominus.

Iuda vero colit

17 ¹ Peccatum Iuda scriptum est stilo ferro in ungue adamantino, exaratum super latitudinem cordis eorum, et in cornibus ararum eorum. ² Cum recordati fuerint filii eorum ararum suarum, et lucorum suorum, lignorumque frondentium in montibus excelsis, ³ sacrificantes in agro: fortitudinem tuam, et omnes thesauros tuos in dirptionem dabo, excelsa tua propter peccata in universis finibus tuis. ⁴ Et relinqueris sola ab hereditate tua, quam dedi tibi: et servire te faciam inimicis tuis in terra, quam ignoras: quoniam ignem succendisti in furore meo, usque in æternum ardebit.

confidentiam malam et bonam docet

⁵ Hæc dicit Dominus: Maledictus homo, qui confidit in homine, et ponit carnem brachium suum, et a Domino recedit cor eius. ⁶ Erit enim quasi myricæ in deserto, et non videbit cum venerit bonum: sed habitabit in siccitate in deserto, in terra salsuginis, et inhabitabili. ⁷ Benedictus vir, qui confidit in Domino, et erit Dominus fiducia eius. ⁸ Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas: et non timebit cum venerit æstus. Et erit folium eius viride, et in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum. ⁹ Prævum est cor omnium, et inscrutabile: quis cognoscet illud? ¹⁰ Ego Dominus scrutans cor, et probans renes: qui do unicuique iuxta viam suam, et iuxta fructum adinventionum suarum. ¹¹ Perdix fovit quæ non peperit; fecit divitias, et non in iudicio: in dimidio dierum suorum derelinquet eas, et in novissimo suo erit insipiens. ¹² Solium gloriæ altitudinis a principio, locus sanctificationis nostræ: ¹³ Expectatio Israël Domine: omnes, qui te derelinquunt, confundentur: recedentes a te, in

(5) Is 30, 2; 31, 1. — (8) Ps 1, 3. — (10) 1 Sm 16, 7; Ps 7, 10; Apc 2, 23.

terra scribentur: quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum:

¹⁴ Sana me Domine, et sanabor: salvum me fac, et salvus ero: quoniam laus mea tu es. ¹⁵ Ecce ipsi dicunt ad me: Ubi est verbum Domini? veniat. ¹⁶ Et ego non sum turbatus, te pastorem sequens: et diem hominis non desideravi, tu scis. Quod egressum est de labiis meis, rectum in conspectu tuo fuit. ¹⁷ Non sis tu mihi formidini, spes mea tu in die afflictionis. ¹⁸ Confundantur qui me persequuntur, et non confundar ego: paveant illi, et non paveam ego: induc super eos diem afflictionis, et duplici contritione contere eos.

3. Sanctificatio sabbati inculcatur, 17, 19—27

¹⁹ Hæc dicit Dominus ad me: Vade, et sta in porta filiorum populi, per quam ingrediuntur reges Iuda, et egrediuntur, et in cunctis portis Ierusalem: ²⁰ et dices ad eos: Audite verbum Domini reges Iuda, et omnis Iuda, cunctique habitatores Ierusalem, qui ingredimini per portas istas. ²¹ Hæc dicit Dominus: Custodite animas vestras, et nolite portare pondera in die sabbati: nec inferatis per portas Ierusalem. ²² Et nolite eicere onera de domibus vestris in die sabbati, et omne opus non facietis: sanctificate diem sabbati, sicut præcepi patribus vestris. ²³ Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed induraverunt cervicem suam ne audirent me, et ne acciperent disciplinam.

²⁴ Et erit: Si audieritis me, dicit Dominus, ut non inferatis onera per portas civitatis huius in die sabbati: et si sanctificaveritis diem sabbati, ne faciatis in eo omne opus: ²⁵ Ingredientur per portas civitatis huius reges et principes, sedentes super solium David, et ascendentes in curribus et equis, ipsi et principes eorum, viri Iuda, et habitatores Ierusalem: et habitabitur civitas hæc in sempiternum. ²⁶ Et venient de civitatibus Iuda, et de circuitu Ierusalem, et de terra Beniamin, et de campestribus, et de montuosis, et ab austro,

Dominum in-vocat

Lex repetitur

sanctio recitatur

portantes holocaustum, et victimam, et sacrificium, et thus, et inferent oblationem in domum Domini. ²⁷ Si autem non audieritis me ut sanctificetis diem sabbati, et ne portetis onus, et ne inferatis per portas Ierusalem in die sabbati: succendam ignem in portis eius, et devorabit domos Ierusalem, et non exstinguetur.

V. Exemplum figuli et fractio lagunculæ, 18, 1—20, 18

1. Exemplo figuli dispersio populi nuntiatur, 18, 1—23

Vas depravatum in aliud transformatur

18 ¹ Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, dicens: ² Surge, et descende in domum figuli, et ibi audies verba mea. ³ Et descendi in domum figuli, et ecce ipse faciebat opus super rotam. ⁴ Et dissipatum est vas, quod ipse faciebat e luto manibus suis: conversusque fecit illud vas alterum, sicut placuerat in oculis eius ut faceret.

populus depravatus inimico traditur

⁵ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ⁶ Numquid sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israel, ait Dominus? ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea, domus Israel. ⁷ Repente loquar adversum gentem et adversum regnum, ut eradicem, et destruiam, et disperdam illud. ⁸ Si pœnitentiam egerit gens illa a malo suo, quod locutus sum adversus eam: agam et ego pœnitentiam super malo, quod cogitavi ut facerem ei. ⁹ Et subito loquar de gente et de regno, ut ædificem et plantem illud. ¹⁰ Si fecerit malum in oculis meis, ut non audiat vocem meam: pœnitentiam agam super bono, quod locutus sum ut facerem ei. ¹¹ Nunc ergo dic viro Iuda, et habitatoribus Ierusalem, dicens: Hæc dicit Dominus: Ecce ego fingo contra vos malum, et cogito contra vos cogitationem: revertatur unusquisque a via sua mala, et dirigite vias vestras et studia vestra.

(6) Is 45, 9; Rom 9, 20. — (7) Sup 1, 10. — (11) Inf 25, 5; 35, 15; Ion 3, 8.

12 Qui dixerunt: Desperavimus: post cogitationes enim nostras ibimus, et unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus. 13 Ideo hæc dicit Dominus: Interrogate gentes: Quis audivit talia horribilia, quæ fecit nimis virgo Israel? 14 Numquid deficiet de petra agri nix Libani? aut evelli possunt aquæ erumpentes frigidæ, et defluentes? 15 Quia oblitus est mei populus meus, frustra libantes, et impingentes in viis suis, in semitis sæculi, ut ambularent per eas in itinere non trito: 16 ut fieret terra eorum in desolationem, et in sibilum sempiternum: omnis qui præterierit per eam obstupescet, et movebit caput suum. 17 Sicut ventus urens dispergam eos coram inimico: dorsum, et non faciem ostendam eis in die perditionis eorum.

18 Et dixerunt: Venite, et cogitemus contra Ieremiam cogitationes: non enim peribit lex a sacerdote, neque consilium a sapiente, nec sermo a propheta: venite, et percutiamus eum lingua, et non attendamus ad universos sermones eius. 19 Attende Domine ad me, et audi vocem adversariorum meorum. 20 Numquid redditur pro bono malum, quia foderunt foveam animæ meæ? Recordare quod steterim in conspectu tuo, ut loquerer pro eis bonum, et averterem indignationem tuam ab eis. 21 Propterea da filios eorum in famem, et deduc eos in manus gladii: fiant uxores eorum absque liberis, et viduæ: et viri earum interficiantur morte: iuvenes eorum confodiantur gladio in prælio. 22 Audiatur clamor de domibus eorum: adduces enim super eos latronem repente: quia foderunt foveam ut caperent me, et laqueos absconderunt pedibus meis. 23 Tu autem Domine scis omne consilium eorum adversum me in mortem: ne propitieris iniquitati eorum, et peccatum eorum a facie tua non deleatur: fiant corruentes in conspectu tuo, in tempore furoris tui abutere eis.

Ieremias
supplicium
inimicorum
suorum
expetit •

(16) Inf 19, 8; 49, 13; 50, 13.

2. Fractione lagunculæ eversio populi significatur,
19, 1—20, 18

Ieremias
in valle
Ennoni
vaticinans
lagunculam
frangit

19 ¹Hæc dicit Dominus: Vade, et accipe lagunculam figuli testeam a senioribus populi, et a senioribus sacerdotum: ² Et egredere ad vallem filii Ennon, quæ est iuxta introitum portæ fictiliis: et prædicabis ibi verba, quæ ego loquar ad te. ³ Et dices: Audite verbum Domini reges Iuda, et habitatores Ierusalem: hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam afflictionem super locum istum, ita ut omnis, qui audierit illam, tinniant aures eius: ⁴ Eo quod dereliquerint me, et alienum fecerint locum istum: et libaverunt in eo diis alienis, quos nescierunt ipsi, et patres eorum, et reges Iuda: et repleverunt locum istum sanguine innocentum. ⁵ Et ædificaverunt excelsa Baalim ad comburendos filios suos igni in holocaustum Baalim: quæ non præcepi, nec locutus sum, nec ascenderunt in cor meum. ⁶ Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus: et non vocabitur amplius locus iste, Topheth, et Vallis filii Ennon: sed Vallis occisionis. ⁷ Et dissipabo consilium Iuda et Ierusalem in loco isto: et subvertam eos gladio in conspectu inimicorum suorum, et in manu quærentium animas eorum: et dabo cadavera eorum escam volatilibus cæli, et bestiis terræ. ⁸ Et ponam civitatem hanc in stuporem, et in sibilum: omnis, qui præterierit per eam, obstupescet, et sibilabit super universa plaga eius. ⁹ Et cibabo eos carnibus filiorum suorum, et carnibus filiarum suarum: et unusquisque carnem amici sui comedet in obsidione, et in angustia, in qua concludent eos inimici eorum, et qui quærent animas eorum. ¹⁰ Et conteres lagunculam in oculis virorum, qui ibunt tecum. ¹¹ Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: Sic conteram populum istum et civitatem istam, sicut conteritur vas figuli, quod non potest ultra instaurari: et in Topheth sepelientur, eo quod non sit alius locus ad sepeliendum.

(8) Sup 18, 16; Inf 49, 13; 50, 13.

12 Sic faciam loco huic, ait Dominus, et habitatoribus eius: et ponam civitatem istam sicut Topheth.

13 Et erunt domus Ierusalem, et domus regum Iuda sicut locus Topheth, immundæ: omnes domus, in quarum domatibus sacrificaverunt omni militiæ cæli, et libaverunt libamina diis alienis.

14 Venit autem Ieremias de Topheth, quo miserat eum Dominus ad prophetandum, et stetit in atrio domus Domini, et dixit ad omnem populum:

15 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam super civitatem hanc, et super omnes urbes eius universa mala, quæ locutus sum adversum eam: quoniam induraverunt cervicem suam ut non audirent sermones meos.

20 ¹ Et audivit Phassur filius Emmer sacerdos, qui constitutus erat princeps in domo Domini, Ieremiam prophetantem sermones istos. ² Et percussit Phassur Ieremiam prophetam, et misit eum in nervum, quod erat in porta Benjamin superiori, in domo Domini. ³ Cumque illuxisset in crastinum, eduxit Phassur Ieremiam de nervo, et dixit ad eum Ieremias: Non Phassur vocavit Dominus nomen tuum, sed pavorem undique. ⁴ Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo te in pavorem, te et omnes amicos tuos: et corruent gladio inimicorum suorum, et oculi tui videbunt: et omnem Iudam dabo in manum regis Babylonis: et traducet eos in Babylonem, et percutiet eos gladio. ⁵ Et dabo universam substantiam civitatis huius, et omnem laborem eius, omneque pretium, et cunctos thesauros regum Iuda dabo in manu inimicorum eorum: et diripient eos, et tollent, et ducent in Babylonem. ⁶ Tu autem Phassur, et omnes habitatores domus tuæ ibitis in captivitatem: et in Babylonem venies, et ibi morieris, ibique sepelieris tu, et omnes amici tui, quibus prophetasti mendacium.

⁷ Seduxisti me Domine, et seductus sum: fortior me fuisti, et invaluisti: factus sum in derisum tota die, omnes subsannant me. ⁸ Quia iam olim loquor, vociferans iniquitatem, et vastitatem clamito: et factus est mihi sermo Domini in opprobrium,

in atrio
templi
vaticini-
um rep-
tit

principi
Phassur
captivita-
tem
Babyloni-
cam
prædicit

propheta
tentatur,
Domino
confidit,
vitam
lamentatur

et in derisum tota die. ⁹ Et dixi: Non recordabor eius, neque loquar ultra in nomine illius: et factus est in corde meo quasi ignis exæstuans, claususque in ossibus meis: et defeci, ferre non sustinens. ¹⁰ Audivi enim contumelias multorum, et terrorem in circuitu: Persequimini, et persequamur eum: ab omnibus viris, qui erant pacifici mei, et custodientes latus meum: si quo modo decipiatur, et prævaleamus adversus eum, et consequamur ultionem ex eo. ¹¹ Dominus autem mecum est quasi bellator fortis: idcirco qui persequuntur me, cadent, et infirmi erunt: confundentur vehementer, quia non intellexerunt opprobrium sempiternum, quod nunquam delebitur. ¹² Et tu Domine exercituum probator iusti, qui vides renes et cor: videam quæso ultionem tuam ex eis: tibi enim revelavi causam meam. ¹³ Cantate Domino, laudate Dominum: quia liberavit animam pauperis de manu malorum. ¹⁴ Maledicta dies, in qua natus sum: dies, in qua peperit me mater mea, non sit benedicta. ¹⁵ Maledictus vir, qui annuntiavit patri meo, dicens: Natus est tibi puer masculus: et quasi gaudio lætificavit eum. ¹⁶ Sit homo ille ut sunt civitates, quas subvertit Dominus, et non pænuit eum: audiat clamorem mane, et ululatum in tempore meridiano: ¹⁷ qui non me interfecit a vulva, ut fieret mihi mater mea sepulcrum, et vulva eius conceptus æternus. ¹⁸ Quare de vulva egressus sum, ut viderem laborem et dolorem, et consumerentur in confusione dies mei?

**VI. Pœna præpositis nuntiatur,
21, 1—23, 40**

1. Nuntiatur regi Sedeciæ, 21, 1—14

Rex et
populus
regi Na-
buchodo-
nosor da-
bitur

21 ¹ Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, quando misit ad eum rex Sedecias Phassur filium Melchiæ, et Sophoniam filium Maa-siæ sacerdotem, dicens: ² Interroga pro nobis Do-

(11) Inf 23, 40. — (12) Sup 11, 20; 17, 10. — (14) Iob 3, 2.

minum, quia Nabuchodonosor rex Babylonis præliatur adversum nos: si forte faciat Dominus nobiscum secundum omnia mirabilia sua, et recedat a nobis. ³ Et dixit Ieremias ad eos: Sic dicetis Sedeciae: ⁴ Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego convertam vasa belli, quæ in manibus vestris sunt, et quibus vos pugnatis adversum regem Babylonis, et Chaldæos, qui obsident vos in circuitu murorum: et congregabo ea in medio civitatis huius. ⁵ Et debellabo ego vos in manu extenta, et in brachio forti, et in furore, et in indignatione, et in ira grandi. ⁶ Et percutiam habitatores civitatis huius, homines et bestiae pestilentia magna morientur. ⁷ Et post hæc ait Dominus: dabo Sedeciam regem Iuda, et servos eius, et populum eius, et qui derelicti sunt in civitate hac a peste et gladio, et fame, in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, et in manu inimicorum eorum, et in manu quærentium animam eorum, et percutiet eos in ore gladii, et non flectetur, neque parces, nec miserebitur.

⁸ Et ad populum hunc dices: Hæc dicit Dominus: Ecce ego do coram vobis viam vitæ, et viam mortis. ⁹ Qui habitaverit in urbe hac, morietur gladio, et fame, et peste: qui autem egressus fuerit, et transfugerit ad Chaldæos, qui obsident vos, vivet, et erit ei anima sua, quasi spoliū. ¹⁰ Posui enim faciem meam super civitatem hanc in malum, et non in bonum, ait Dominus: in manu regis Babylonis dabitur, et exuret eam igni.

¹¹ Et domui regis Iuda: Audite verbum Domini, ¹² domus David, hæc dicit Dominus: Iudicate mane iudicium, et eruite vi oppressum de manu calumniantis: ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea, et succendatur, et non sit qui exstinguat propter iniquitatem studiorum vestrorum. ¹³ Ecce ego ad te habitatricem vallis solidæ atque campestris, ait Dominus: qui dicitis: Quis percutiet nos? et quis ingrediatur domos nostras? ¹⁴ Et visitabo super

populus
ad
Chaldæ-
os trans-
fugiat

domus
regia iu-
ste iudi-
cet

(9) Inf 38, 2. — (12) Inf 22, 3.

vos iuxta fructum studiorum vestrorum, dicit Dominus: et succendam ignem in saltu eius: et devorabit omnia in circuitu eius.

2. Nuntiatur aliis regibus, 22, 1—23, 8

Regi non
nominato

22 ¹ Hæc dicit Dominus: Descende in domum regis Iuda, et loqueris ibi verbum hoc, ² et dices: Audi verbum Domini rex Iuda, qui sedes super solium David: tu et servi tui, et populus tuus, qui ingredimini per portas istas. ³ Hæc dicit Dominus: Facite iudicium et iustitiam, et liberate vi oppressum de manu calumniatoris: et advenam, et pupillum, et viduam nolite contristare, neque opprimatis inique: et sanguinem innocentem ne confundatis in loco isto. ⁴ Si enim facientes feceritis verbum istud: ingredientur per portas domus huius reges sedentes de genere David super thronum eius, et ascendentes currus et equos, ipsi et servi, et populus eorum. ⁵ Quod si non audieritis verba hæc: in memetipso iuravi, dicit Dominus, quia in solitudinem erit domus hæc. ⁶ Quia hæc dicit Dominus super domum regis Iuda: Galaad tu mihi caput Libani: si non posuero te solitudinem, urbes inhabitabiles. ⁷ Et sanctificabo super te interficientem virum et arma eius: et succident electas cedros tuas, et præcipitabunt in ignem. ⁸ Et pertransibunt gentes multæ per civitatem hanc: et dicit unusquisque proximo suo: Quare fecit Dominus sic civitati huic grandi? ⁹ Et respondebunt: Eo quod dereliquerint pactum Domini Dei sui, et adoraverint deos alienos, et servierint eis.

regi Sel-
lum seu
Ioachaz

¹⁰ Nolite flere mortuum, neque lugeatis super eum fletu: plangite eum, qui egreditur, quia non revertetur ultra, nec videbit terram nativitatis suæ. ¹¹ Quia hæc dicit Dominus ad Sellum filium Iosiaë regem Iuda, qui regnavit pro Iosia patre suo, qui egressus est de loco isto. Non revertetur huc amplius: ¹² sed in loco, ad quem transtuli eum, ibi morietur, et terram istam non videbit amplius.

(3) Sup 21, 12. — (8) Dt 29, 24; 1 Rg 9, 8.

13 Væ qui ædificat domum suam in iniustitia, et cenacula sua non in iudicio: amicum suum opprimet frustra, et mercedem eius non reddet ei. 14 Qui dicit: Ædificabo mihi domum latam, et cenacula spatiosa: qui aperit sibi fenestras, et facit laquearia cedrina, pingitque sinopide. 15 Numquid regnabis, quoniam confers te cedro? pater tuus numquid non comedit et bibit, et fecit iudicium et iustitiam tunc cum bene erat ei? 18 Iudicavit causam pauperis et egeni in bonum suum: numquid non ideo quia cognovit me, dicit Dominus? 17 Tui vero oculi et cor ad avaritiam, et ad sanguinem innocentem fundendum, et ad calumniam, et ad cursum mali operis. 18 Propterea hæc dicit Dominus ad Ioakim filium Iosæ regem Iuda: Non plangent eum: Væ frater et væ soror: non crepabunt ei: Væ Domine, et væ inclyte. 19 Sepultura asini sepclietur, putrefactus et proiectus extra portas Ierusalem.

20 Ascende Libanum, et clama: et in Basan da vocem tuam, et clama ad transeuntes, quia contriti sunt omnes amatores tui. 21 Locutus sum ad te in abundantia tua; et dixisti: Non audiam: hæc est via tua ab adolescentia tua, quia non audisti vocem meam: 22 Omnes pastores tuos pascet ventus, et amatores tui in captivitatem ibunt: et tunc confunderis, et erubesces ab omni malitia tua. 23 Quæ sedes in Libano, et nidificas in cedris, quomodo congemuisti cum venissent tibi dolores, quasi dolores parturientis? 24 Vivo ego, dicit Dominus: quia si fuerit Ichonias filius Ioakim regis Iuda, anulus in manu dextera mea, inde evellam eum. 25 Et dabo te in manu quærentium animam tuam, et in manu quorum tu formidas faciem, et in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, et in manu Chaldæorum. 26 Et mittam te, et matrem tuam, quæ genuit te, in terram alienam, in qua nati non estis, ibique moriemini: 27 et in terram, ad quam ipsi levant animam suam ut revertantur illuc: non revertentur. 28 Numquid vas fictile atque contritum vir iste Ichonias? numquid vas absque omni vo-

regi Ioakim seu Eliakim

regi Ichonias seu Ioachin

luptate? quare abiecti sunt ipse et semen eius, et proiecti in terram, quam ignoraverunt? ²⁹ Terra, terra, terra, audi sermonem Domini. ³⁰ Hæc dicit Dominus: Scribe virum istum sterilem, virum, qui in diebus suis non prosperabitur: nec enim erit de semine eius vir, qui sedeat super solium David, et potestatem habeat ultra in Iuda.

quibus
pastori-
bus malis
bonus pa-
stor suc-
cedet

23 ¹ Væ pastoribus, qui disperdunt et dilacerant gregem pascuæ meæ, dicit Dominus. ² Ideo hæc dicit Dominus Deus Israel ad pastores, qui pascunt populum meum: Vos dispersistis gregem meum, et eiecistis eos, et non visitastis eos: ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum, ait Dominus. ³ Et ego congregabo reliquias gregis mei de omnibus terris, ad quas eiecero eos illuc: et convertam eos ad rura sua: et crescent et multiplicabuntur. ⁴ Et suscitabo super eos pastores, et pascent eos: non formidabunt ultra, et non pavebunt: et nullus quæretur ex numero, dicit Dominus. ⁵ Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et suscitabo David germen iustum: et regnabit rex, et sapiens erit: et faciet iudicium et iustitiam in terra. ⁶ In diebus illis salvabitur Iuda, et Israel habitabit confidenter: et hoc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus iustus noster. ⁷ Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, et non dicent ultra: Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Ægypti: ⁸ Sed: Vivit Dominus, qui eduxit et adduxit semen domus Israel de terra aquilonis, et de cunctis terris, ad quas eieceram eos illuc: et habitabunt in terra sua.

3. Nuuntlatur falsis prophetis et impiis sacerdotibus, 23, 9—40

Terram
polluenti-
bus

⁹ Ad prophetas: Contritum est cor meum in medio mei, contremuerunt omnia ossa mea: factus

(1) Ez 13, 3; 34, 2. — (5) Is 4, 2; 40, 11; 45, 8; Inf 33, 15; Ez 34, 11; Dn 9, 24; Io 1, 45. — (8) Dt 33, 28; Sup 16, 14.

sum quasi vir ebrius, et quasi homo madidus a vino a facie Domini, et a facie verborum sanctorum eius. ¹⁰ Quia adulteris repleta est terra, quia a facie maledictionis luxit terra, arefacta sunt arva deserti: factus est cursus eorum malus, et fortitudo eorum dissimilis. ¹¹ Propheta namque et sacerdos polluti sunt: et in domo mea inveni malum eorum, ait Dominus. ¹² Idecirco via eorum erit quasi lubricum in tenebris: impellentur enim, et corruent in ea: afferam enim super eos mala, annum visitationis eorum, ait Dominus. ¹³ Et in prophetis Samariæ vidi fatuitatem: prophetabant in Baal, et decipiebant populum meum Israel. ¹⁴ Et in prophetis Ierusalem vidi similitudinem adulterantium, et iter mendacii: et confortaverunt manus pessimorum ut non converteretur unusquisque a malitia sua: facti sunt mihi omnes ut Sodoma, et habitatores eius quasi Gomorrha. ¹⁵ Propterea hæc dicit Dominus exercituum ad prophetas: Ecce ego cibabo eos absinthio, et potabo eos felle: a prophetis enim Ierusalem egressa est pollutio super omnem terram.

¹⁶ Hæc dicit Dominus exercituum: Nolite audire verba prophetarum, qui prophetant vobis, et decipiunt vos: visionem cordis sui loquuntur, non de ore Domini. ¹⁷ Dicunt his, qui blasphemant me: Locutus est Dominus: Pax erit vobis, et omni, qui ambulat in pravitate cordis sui, dixerunt: Non veniet super vos malum. ¹⁸ Quis enim affuit in consilio Domini, et vidit et audivit sermonem eius? quis consideravit verbum illius et audivit? ¹⁹ Ecce turbo Dominicæ indignationis egredietur, et tempestas erumpens: super caput impiorum veniet. ²⁰ Non revertetur furor Domini usque dum faciat, et usque dum compleat cogitationem cordis sui: in novissimis diebus intelligetis consilium eius. ²¹ Non mittebam prophetas, et ipsi currebant: non loquebar ad eos, et ipsi prophetabant. ²² Si ste-

populum
decipien-
tibus

(15) Sup 9, 15. — (16) Inf 27, 9; 29, 8. — (17) Sup 5, 12; 14, 13. — (19) Inf 30, 14.

tissent in consilio meo, et nota fecissent verba mea populo meo, avertissem utique eos a via sua mala, et a cogitationibus suis pessimis.

menda-
cium va-
ricinanti-
bus

²³ Putasne Deus e vicino ego sum, dicit Dominus? et non Deus de longe? ²⁴ Si occultabitur vir in absconditis: et ego non videbo eum, dicit Dominus? numquid non cælum et terram ego impleo, dicit Dominus? ²⁵ Audivi quæ dixerunt prophetæ, prophetantes in nomine meo mendacium, atque dicentes: Somniavi, somniavi. ²⁶ Usquequo istud est in corde prophetarum vaticinantium mendacium, et prophetantium seductiones cordis sui? ²⁷ Qui volunt facere ut obliviscatur populus meus nominis mei propter somnia eorum, quæ narrat unusquisque ad proximum suum: sicut obliti sunt patres eorum nominis mei propter Baal. ²⁸ Propheta, qui habet somnium, narret somnium: et qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum vere: quid paleis ad triticum, dicit Dominus? ²⁹ Numquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus: et quasi malleus conterens petram? ³⁰ Propterea ecce ego ad prophetas, ait Dominus: qui furantur verba mea unusquisque a proximo suo. ³¹ Ecce ego ad prophetas, ait Dominus: qui assumunt linguas suas, et aiunt: Dicit Dominus. ³² Ecce ego ad prophetas somniantes mendacium, ait Dominus: qui narraverunt ea, et seduxerunt populum meum in mendacio suo, et in miraculis suis: cum ego non misissem eos, nec mandassem eis, qui nihil profuerunt populo huic, dicit Dominus.

verba
Domini
perver-
tentibus

³³ Si igitur interrogaverit te populus iste, vel propheta, aut sacerdos, dicens: Quod est onus Domini? dices ad eos: Vos estis onus; proiciam quippe vos, dicit Dominus. ³⁴ Et propheta, et sacerdos, et populus qui dicit: Onus Domini: visitabo super virum illum, et super domum eius. ³⁵ Hæc dicetis unusquisque ad proximum, et ad fratrem suum: Quid respondit Dominus? et quid locutus est Dominus? ³⁶ Et onus Domini ultra non memorabitur: quia onus erit unicuique sermo

suus: et pervertistis verba Dei viventis, Domini exercituum Dei nostri. ³⁷ Hæc dices ad prophetam: Quid respondit tibi Dominus? et quid locutus est Dominus? ³⁸ Si autem onus Domini dixeritis: propter hoc hæc dicit Dominus: Quia dixistis sermonem istum: Onus Domini: et misi ad vos, dicens: Nolite dicere: Onus Domini: ³⁹ Propterea ecce ego tollam vos portans, et derelinquam vos, et civitatem, quam dedi vobis, et patribus vestris a facie mea. ⁴⁰ Et dabo vos in opprobrium sempiternum, et in ignominiam æternam, quæ nunquam oblivione delebitur.

VII. Pœna ipsi populo nuntiatur, 24, 1—26, 24

1. Duo calathi ficorum, 24, 1—10

24 ¹ Ostendit mihi Dominus: et ecce duo calathi pleni ficis, positi ante templum Domini, postquam transtulit Nabuchodonosor rex Babylonis Iechoniam filium Ioakim regem Iuda, et principes eius, et fabrum, et inclusorem de Ierusalem, et adduxit eos in Babylonem. ² Calathus unus ficus bonas habebat nimis, ut solent ficus esse primi temporis: et calathus unus ficus habebat malas nimis, quæ comedi non poterant, eo quod essent malæ. ³ Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Ieremia? Et dixi: Ficus, ficus bonas, bonas valde: et malas, malas valde: quæ comedi non possunt, eo quod sint malæ.

⁴ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ⁵ Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sicut ficus hæ bonæ: sic cognoscam transmigracionem Iuda, quam emisi de loco isto in terram Chaldæorum, in bonum. ⁶ Et ponam oculos meos super eos ad placandum, et reducam eos in terram hanc: et ædificabo eos, et non destruam: et plantabo eos, et non evellam. ⁷ Et dabo eis cor ut sciant me, quia ego sum Dominus: et erunt mihi in populum, et

Ficus
bonæ et
malæ
populum
signifi-
cant

captivi
ad Domi-
num re-
vertentur

(40) Sup 20, 11. — (7) Sup 7, 23.

ego ero eis in Deum: quia revertentur ad me in toto corde suo.

relicti
cum Se-
decia con-
sumentur

⁸ Et sicut ficus pessimæ, quæ comedi non possunt, eo quod sint malæ: hæc dicit Dominus, sic dabo Sedeciam regem Iuda, et principes eius, et reliquos de Ierusalem, qui remanserunt in urbe hac, et qui habitant in terra Ægypti. ⁹ Et dabo eos in vexationem, afflictionemque omnibus regnis terræ: in opprobrium, et in parabolam, et in proverbium, et in maledictionem in universis locis, ad quæ eieci eos. ¹⁰ Et mittam in eis gladium, et famem, et pestem: donec consumantur de terra, quam dedi eis, et patribus eorum.

2. Captivitas septuaginta annorum, 25, 1—38

Impæni-
tentes
70 annis
Babyloniis ser-
vient

25 ¹ Verbum, quod factum est ad Ieremiam de omni populo Iuda in anno quarto Ioakim filii Iosia regis Iuda, (ipse est annus primus Nabuchodonosor regis Babylonis). ² Quod locutus est Ieremias propheta ad omnem populum Iuda, et ad universos habitatores Ierusalem, dicens: ³ A tertiodécimo anno Iosia filii Amon regis Iuda usque ad diem hanc; iste tertius et vigesimus annus, factum est verbum Domini ad me, et locutus sum ad vos de nocte consurgens et loquens: et non audistis. ⁴ Et misit Dominus ad vos omnes servos suos prophetas, consurgens diluculo, mittensque et non audistis, neque inclinastis aures vestras ut audiretis. ⁵ cum diceret: Revertimini unusquisque a via sua mala, et a pessimis cogitationibus vestris: et habitabitis in terra, quam dedit Dominus vobis, et patribus vestris a sæculo et usque in sæculum. ⁶ Et nolite ire post deos alienos ut serviatis eis, adoretisque eos: neque me ad iracundiam provocetis in operibus manuum vestrarum, et non affligam vos. ⁷ Et non audistis me, dicit Dominus, ut me ad iracundiam provocaretis in operibus manuum vestrarum in malum

(8) Inf 29, 17. — (5) 2 Rg 17, 13; Sup 18, 11; Inf 35, 15.

vestrum. ⁸ Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Pro eo quod non audistis verba mea: ⁹ ecce ego mittam, et assumam universas cognationes aquilonis, ait Dominus, et Nabuchodonosor regem Babylonis servum meum: et adducam eos super terram istam, et super habitatores eius, et super omnes nationes, quæ in circuitu illius sunt: et interficiam eos, et ponam eos in stuporem et in sibilum, et in solitudines sempiternas. ¹⁰ Perdamque ex eis vocem gaudii et vocem lætitiæ, vocem sponsi, et vocem sponsæ, vocem molæ, et lumen lucernæ. ¹¹ Et erit universa terra hæc in solitudinem, et in stuporem: et servient omnes gentes istæ regi Babylonis septuaginta annis.

¹² Cumque impleti fuerint septuaginta anni, visitabo super regem Babylonis, et super gentem illam, dicit Dominus, iniquitatem eorum, et super terram Chaldæorum: et ponam illam in solitudines sempiternas. ¹³ Et adducam super terram illam, omnia verba mea, quæ locutus sum contra eam, omne quod scriptum est in libro isto, quæcumque prophetavit Ieremias adversum omnes gentes: ¹⁴ Quia servierunt eis cum essent gentes multæ, et reges magni: et reddam eis secundum opera eorum, et secundum facta manuum suarum.

¹⁵ Quia sic dicit Dominus exercituum Deus Israel: Sume calicem vini furoris huius de manu mea: et propinabis de illo cunctis gentibus, ad quas ego mittam te. ¹⁶ Et bibent, et turbabuntur, et insanient a facie gladii, quem ego mittam inter eos. ¹⁷ Et accipi calicem de manu Domini, et propinavi cunctis gentibus, ad quas misit me Dominus: ¹⁸ Ierusalem, et civitatibus Iuda, et regibus eius, et principibus eius: ut darem eos in solitudinem, et in stuporem, et in sibilum, et in maledictionem, sicut est dies ista: ¹⁹ Pharaoni regi Ægypti, et servis eius, et principibus eius, et omni populo eius, ²⁰ et universis generaliter: cunctis regibus terræ Ausitidis, et cunctis regibus terræ

postea
Babylonii
punientur

Ieremias
omnibus
gentibus
calicem
furoris
propinat

(11) 2 Par 36, 22; Esr 1, 1; Inf 26, 6; Dn 9, 2.

Philisthiim, et Ascaloni, et Gazæ, et Accaron, et reliquiis Azoti, ²¹ et Idumææ, et Moab, et filiis Ammon: ²² Et cunctis regibus Tyri, et universis regibus Sidonis: et regibus terræ insularum, qui sunt trans mare. ²³ Et Dedan, et Thema, et Buz, et universis qui attonsi sunt in comam. ²⁴ Et cunctis regibus Arabiæ, et cunctis regibus occidentis, qui habitant in deserto. ²⁵ Et cunctis regibus Zambri, et cunctis regibus Elam, et cunctis regibus Medorum: ²⁶ cunctis quoque regibus aquilonis de prope et de longe, unicuique contra fratrem suum: et omnibus regnis terræ, quæ super faciem eius sunt: et rex Sesach bibet post eos. ²⁷ Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Bibite, et inebriamini, et vomite: et cadite, neque surgatis a facie gladii, quem ego mittam inter vos. ²⁸ Cumque noluerint accipere calicem de manu tua ut bibant, dices ad eos: Hæc ôicit Dominus exercituum: Bibentes bibetis: ²⁹ quia ecce in civitate, in qua invocatum est nomen meum, ego incipiam affligere, et vos quasi innocentes et immunes eritis? non eritis immunes: gladium enim ego voco super omnes habitatores terræ, dicit Dominus exercituum.

quas
Dominus
iudicabit

³⁰ Et tu prophetabis ad eos omnia verba hæc, et dices ad illos: Dominus de excelso rugiet, et de habitaculo sancto suo dabit vocem suam: rugiens rugiet super dcorem suum: celeuma quasi calcantium concinctur adversus omnes habitatores terræ. ³¹ Pervenit sonitus usque ad extrema terræ: quia iudicium Domino cum gentibus: iudicatur ipse cum omni carne, impios tradidi gladio, dicit Dominus. ³² Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce afflictio egredietur de gente in gentem: et turbo magnus egredietur a summitatibus terræ. ³³ Et erunt interfecti Domini in die illa a summo terræ usque ad summum eius: non plangentur, et non colligentur, neque sepelientur: in sterquilinum super faciem terræ iacebunt. ³⁴ Ululate pastores, et cla-

(29) 1 Ptr 4, 17. — (30) Iocl 3, 16; Am 1, 2.

mate: et aspergite vos cinere optimates gregis: quia completi sunt dies vestri ut interficiamini: et dissipationes vestræ, et cadetis quasi vasa pretiosa. ³⁵ Et peribit fuga a pastoribus, et salvatio ab optimatibus gregis. ³⁶ Vox clamoris pastorum, et ululatus optimatum gregis: quia vastavit Dominus pascua eorum. ³⁷ Et conticuerunt arva pacis a facie iræ furoris Domini. ³⁸ Dereliquit quasi leo umbraculum suum, quia facta est terra eorum in desolationem a facie iræ columbæ, et a facie iræ furoris Domini.

3. Excidium urbis ac templi, 26, 1—24

26 ¹ In principio regni Ioachim filii Iosia regis Iuda, factum est verbum istud a Domino, dicens: ² Hæc dicit Dominus: Sta in atrio domus Domini, et loqueris ad omnes civitates Iuda, de quibus veniunt ut adorent in domo Domini, universos sermones, quos ego mandavi tibi ut loquaris ad eos: noli subtrahere verbum, ³ si forte audiant et convertantur unusquisque a via sua mala: et pœniteat me mali quod cogito facere eis propter malitiam studiorum eorum. ⁴ Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Si non audieritis me ut ambuletis in lege mea, quam dedi vobis ⁵ ut audiat sermones servorum meorum Prophetarum, quos ego misi ad vos de nocte consurgens, et dirigens, et non audistis: ⁶ Dabo domum istam sicut Silo, et urbem hanc dabo in maledictionem cunctis gentibus terræ.

⁷ Et audierunt sacerdotes, et prophetæ, et omnis populus Ieremiam loquentem verba hæc in domo Domini. ⁸ Cumque complexisset Ieremias loquens omnia, quæ præceperat ei Dominus ut loqueretur ad universum populum, apprehenderunt eum sacerdotes, et prophetæ, et omnis populus, dicens: Morte moriatur. ⁹ Quare prophetavit in nomine Domini, dicens: Sicut Silo erit domus hæc: et urbs ista desolabitur, eo quod non sit habitator? Et

(6) 1 Sm 4, 2. 10.

Ieremias
excidium
prophe-
tans

a sacer-
dotibus
et pro-
phetis oc-
cidendus

congregatus est omnis populus adversus Ieremiam in domo Domini.

sed a
principi-
bus et
populo
innocens
declara-
tur

¹⁰ Et audierunt principes Iuda verba hæc: et ascenderunt de domo regis in domum Domini, et sederunt in introitu portæ domus Domini novæ. ¹¹ Et locuti sunt sacerdotes et prophetæ ad principes, et ad omnem populum, dicentes: Iudicium mortis est viro huic: quia prophetavit adversus civitatem istam, sicut audistis auribus vestris. ¹² Et ait Ieremias ad omnes principes, et ad universum populum, dicens: Dominus misit me ut prophetarem ad domum istam, et ad civitatem hanc omnia verba quæ audistis. ¹³ Nunc ergo bonas facite vias vestras, et studia vestra, et audite vocem Domini Dei vestri: et pænitebit Dominum mali, quod locutus est adversus vos. ¹⁴ Ego autem ecce in manibus vestris sum: facite mihi quod bonum et rectum est in oculis vestris: ¹⁵ Verumtamen scitote et cognoscite quod si occideritis me, sanguinem innocentem tradetis contra vosmetipsos, et contra civitatem istam, et habitatores eius; in veritate enim misit me Dominus ad vos, ut loquerer in auribus vestris omnia verba hæc. ¹⁶ Et dixerunt principes, et omnis populus ad sacerdotes et ad prophetas: Non est viro huic iudicium mortis: quia in nomine Domini Dei nostri locutus est ad nos.

Michæas
idem pro-
phetans
ab Eze-
chiâ non
occlusus

¹⁷ Surrexerunt ergo viri de senioribus terræ: et dixerunt ad omnem cætum populi loquentes: ¹⁸ Michæas de Morasthi fuit propheta in diebus Ezechîæ regis Iuda, et ait ad omnem populum Iuda, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum: Sion quasi ager arabitur: et Ierusalem in acervum lapidum erit: et mons domus in excelsa silvarum. ¹⁹ Numquid morte condemnavit eum Ezechias rex Iuda, et omnis Iuda? numquid non timuerunt Dominum, et deprecati sunt faciem Domini: et pœnituit Dominum mali, quod locutus fuerat adversus eos? Itaque nos facimus malum grande contra animas nostras.

(12) Sup 25, 13. — (13) Sup 7, 3. — (18) Mch 3, 12.

20 Fuit quoque vir prophetans in nomine Domini, Urias filius Semei de Cariathiarim: et prophetavit adversus civitatem istam, et adversus terram hanc iuxta omnia verba Ieremiæ. 21 Et audivit rex Ioakim, et omnes potentes, et principes eius verba hæc: et quæsivit rex interficere eum. Et audivit Urias, et timuit, fugitque et ingressus est Ægyptum. 22 Et misit rex Ioakim viros in Ægyptum, Elnathan filium Achobor, et viros cum eo in Ægyptum. 23 Et eduxerunt Uriam de Ægypto: et adduxerunt eum ad regem Ioakim, et percussit eum gladio: et proiecit cadaver eius in sepulcris vulgi ignobilis.

24 Igitur manus Abicam filii Saphan fuit cum Ieremia, ut non traderetur in manus populi, et interficerent eum.

Urias vero ab Ioakim interfectus est

Ieremias ab Abicam servatur

VIII. Ieremias et falsi prophetæ, 27, 1—29, 32

1. Ieremias pseudopropheta patriis contradicit, 27, 1—22

27 1 In principio regni Ioakim filii Iosiaë regis Iuda, factum est verbum istud ad Ieremiam a Domino, dicens: 2 Hæc dicit Dominus ad me: Fac tibi vincula, et catenas: et pones eas in collo tuo. 3 Et mittes eas ad regem Edom, et ad regem Moab, et ad regem filiorum Ammon, et ad regem Tyri, et ad regem Sidonis: in manu nuntiorum, qui venerunt Ierusalem ad Sedeciam regem Iuda. 4 Et præcipies eis ut ad dominos suos loquantur: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Hæc dicetis ad dominos vestros: 5 Ego feci terram, et homines, et iumenta, quæ sunt super faciem terræ, in fortitudine mea magna, et in brachio meo extento: et dedi eam ei, qui placuit in oculis meis. 6 Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis servi mei: insuper et bestias agri dedi ei ut serviant illi. 7 Et servient ei omnes gentes, et filio eius, et filio filii eius: donec veniat tempus terræ eius et ipsius: et

Regibus Edom, Moab, Ammon, Tyri, Sidonis

servient ei gentes multæ, et reges magni. ⁸ Gens autem et regnum, quod non servierit Nabuchodonosor regi Babylonis, et quicumque non curvaverit collum suum sub iugo regis Babylonis: in gladio, et in fame, et in peste visitabo super gentem illam, ait Dominus: donec consumam eos in manu eius. ⁹ Vos ergo nolite audire prophetas vestros, et divinos, et somniatores, et augures, et maleficos, qui dicunt vobis: Non servietis regi Babylonis. ¹⁰ Quia mendacium prophetant vobis: ut longe vos faciant de terra vestra, et eiiciant vos, et pereatis. ¹¹ Porro gens, quæ subiecerit cervicem suam sub iugo regis Babylonis, et servierit ei; dimittam eam in terra sua, dicit Dominus: et colet eam, et habitabit in ea.

¹² Et ad Sedeciam regem Iuda locutus sum secundum omnia verba hæc, dicens: Subiicite colla vestra sub iugo regis Babylonis, et servite ei, et populo eius, et vivetis. ¹³ Quare moriemini tu et populus tuus gladio, et fame, et peste, sicut locutus est Dominus ad gentem, quæ servire noluerit regi Babylonis? ¹⁴ Nolite audire verba prophetarum dicentium vobis: Non servietis regi Babylonis: quia mendacium ipsi loquuntur vobis. ¹⁵ Quia non misi eos, ait Dominus: et ipsi prophetant in nomine meo mendaciter: ut eiiciant vos, et pereatis tam vos, quam prophetæ, qui vaticinantur vobis.

¹⁶ Et ad sacerdotes, et ad populum istum locutus sum, dicens: Hæc dicit Dominus: Nolite audire verba prophetarum vestrorum, qui prophetant vobis, dicentes: Ecce vasa Domini revertentur de Babylone nunc cito, mendacium enim prophetant vobis.

¹⁷ Nolite ergo audire eos, sed servite regi Babylonis, ut vivatis: quare datur hæc civitas in solitudinem? ¹⁸ Et si prophetæ sunt, et est verbum Domini in eis: occurrant Domino exercituum, ut non veniant vasa, quæ derelicta fuerant in domo

(9) Sup 23, 16; Inf 29, 8. — (15) Sup 14, 14; 23, 21; Inf 29, 9.

regi Iuda
quoque

et sacer-
dotibus
iugum
Babyloni-
cum nun-
tiant et
commen-
dat

Domini, et in domo regis Iuda, et in Ierusalem, in Babylonem. ¹⁹ Quia hæc dicit Dominus exercituum ad columnas, et ad mare, et ad bases, et ad reliqua vasorum, quæ remanserunt in civitate hac: ²⁰ quæ non tulit Nabuchodonosor rex Babylonis, cum transferret Iechoniam filium Ioakim regem Iuda de Ierusalem in Babylonem, et omnes optimates Iuda et Ierusalem. ²¹ Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel ad vasa, quæ derelicta sunt in domo Domini, et in domo regis Iuda et Ierusalem: ²² In Babylonem transferentur, et ibi erunt usque ad diem visitationis suæ, dicit Dominus, et afferri faciam ea, et restitui in loco isto.

2. Ieremias Hananiam pseudopphetam puñt,

28, 1—17

28 ¹ Et factum est in anno illo, in principio regni Sedeciæ regis Iuda, in anno quarto, in mense quinto, dixit ad me Hananias filius Azur propheta de Gabaon, in domo Domini coram sacerdotibus et omni populo, dicens: ² Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Contrivi iugum regis Babylonis. ³ Adhuc duo anni dierum, et ego referri faciam ad locum istum omnia vasa domus Domini, quæ tulit Nabuchodonosor rex Babylonis de loco isto, et transtulit ea in Babylonem. ⁴ Et Iechoniam filium Ioakim regem Iuda, et omnem transmirationem Iuda, qui ingressi sunt in Babylonem, ego convertam ad locum istum, ait Dominus: conteram enim iugum regis Babylonis. ⁵ Et dixit Ieremias propheta ad Hananiam prophetam in oculis sacerdotum, et in oculis omnis populi, qui stabat in domo Domini; ⁶ et ait Ieremias propheta: Amen, sic faciat Dominus: suscitet Dominus verba tua, quæ prophetasti: ut referantur vasa in domum Domini, et omnis transmigratio de Babylone ad locum istum. ⁷ Verumtamen audi verbum hoc, quod ego loquor in auribus tuis, et in auribus universi populi: ⁸ Prophetæ, qui fuerunt

Hananias
instan-
tem re-
versio-
nem cap-
tivorum prophe-
ta

(19) 2 Rg 25, 13.

ante me et ante te ab initio, et prophetaverunt super terras multas, et super regna magna de p[re]lio, et de afflictione, et de fame. ⁹ Propheta, qui vaticinatus est pacem: cum venerit verbum eius, scietur propheta, quem misit Dominus in veritate. ¹⁰ Et tulit Hananias propheta catenam de collo Ieremiæ prophetæ, et confregit eam. ¹¹ Et ait Hananias in conspectu omnis populi, dicens: Hæc dicit Dominus: Sic confringam iugum Nabuchodonosor regis Babylonis post duos annos dico de collo omnium gentium.

Ieremias
ei mor-
tem im-
minen-
tem vati-
cinatur

¹² Et abiit Ieremias propheta in viam suam. Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, postquam confregit Hananias propheta catenam de collo Ieremiæ prophetæ, dicens: ¹³ Vade, et dices Hananiam: Hæc dicit Dominus: Catenas ligneas contrivisti: et facies pro eis catenas ferreas. ¹⁴ Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Iugum ferreum posui super collum cunctarum gentium istarum, ut serviant Nabuchodonosor regi Babylonis, et servient ei: insuper et bestias terræ dedi ei. ¹⁵ Et dixit Ieremias propheta ad Hananiam prophetam: Audi Hanania: non misit te Dominus, et tu confidere fecisti populum istum in mendacio. ¹⁶ Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego mittam te a facie terræ: hoc anno morieris: adversum enim Dominum locutus es. ¹⁷ Et mortuus est Hananias propheta in anno illo, mense septimo.

3. Ieremias pseudopropheta captivitatis contradicit,
29, 1—20

Iudæi
70 annis
captivi
erunt

29 ¹ Et hæc sunt verba libri, quem misit Ieremias propheta de Ierusalem ad reliquias seniorum transmigracionis, et ad sacerdotes, et ad prophetas, et ad omnem populum, quem traduxerat Nabuchodonosor de Ierusalem in Babylonem: ² postquam egressus est Iechonias rex, et domina, et eunuchi, et principes Iuda, et Ierusalem, et faber, et inclusor de Ierusalem: ³ in manu Elasa filii Saphan, et Gamariæ filii Helciæ, quos misit Sedecias rex Iuda ad Nabuchodonosor regem Ba-

bylonis in Babylonem, dicens: ⁴ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel omni transmigrationi, quam transtuli de Ierusalem in Babylonem: ⁵ Ædificate domos, et habitate: et plantate hortos, et comedite fructum eorum. ⁶ Accipite uxores, et generate filios et filias: et date filiis vestris uxores, et filias vestras date viris, et pariant filios et filias: et multiplicamini ibi, et nolite esse pauci numero. ⁷ Et quærite pacem civitatis, ad quam transmigrare vos feci: et orate pro ea ad Dominum: quia in pace illius erit pax vobis. ⁸ Hæc enim dicit Dominus exercituum Deus Israel: Non vos seducant prophætæ vestri, qui sunt in medio vestrum, et divini vestri: et ne attendatis ad somnia vestra, quæ vos somniatis: ⁹ quia falso ipsi prophetant vobis in nomine meo: et non misi eos, dicit Dominus.

¹⁰ Quia hæc dicit Dominus: Cum cœperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos: et suscitabo super vos verbum meum bonum, ut reducam vos ad locum istum. ¹¹ Ego enim scio cogitationes, quas ego cogito super vos, ait Dominus, cogitationes pacis, et non afflictionis, ut dem vobis finem et patientiam. ¹² Et invocabitis me, et ibitis: et orabitur me, et ego exaudiam vos. ¹³ Quæretis me, et invenietis: cum quæsieritis me in toto corde vestro. ¹⁴ Et inveniar a vobis, ait Dominus: et reducam captivitatem vestram, et congregabo vos de universis gentibus, et de cunctis locis, ad quæ expuli vos, dicit Dominus: et reverti vos faciam de loco, ad quem transmigrare vos feci.

¹⁵ Quia dixistis: Suscitavit nobis Dominus Prophetas in Babylone: ¹⁶ Quia hæc dicit Dominus ad regem, qui sedet super solium David, et ad omnem populum habitatorem urbis huius, ad fratres vestros, qui non sunt egressi vobiscum in transmigrationem. ¹⁷ Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce mittam in eos gladium, et famem, et

postea a
Domino
reducentur
ad
urbem

cuius
habitatores
præ-
sentes
eam
cicientur

(8) Sup 14, 14; 23, 16. — (10) 2 Par 36, 21; Esr 1, 1; Sup 25, 12; Dn 9, 2. — (17) Sup 24, 10.

pestem: et ponam eos quasi ficus malas, quæ comedi non possunt, eo quod pessimæ sint. ¹⁸ Et persequar eos in gladio, et in fame, et in pestilentia: et dabo eos in vexationem universis regnis terræ: in maledictionem, et in stuporem, et in sibilum, et in opprobrium cunctis gentibus, ad quas ego eieci eos: ¹⁹ eo quod non audierint verba mea, dicit Dominus: quæ misi ad eos per servos meos prophetas de nocte consurgens, et mittens: et non audistis, dicit Dominus. ²⁰ Vos ergo audite verbum Domini omnis transmigratio, quam emisi de Ierusalem in Babylonem.

4. Ieremias tres eorum punit, 29, 21—32

Achab et
Sedecias
igne
frigentur

²¹ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel ad Achab filium Coliæ, et ad Sedeciam filium Maasiæ, qui prophetant vobis in nomine meo mendaciter: Ecce ego tradam eos in manus Nabuchodonosor regis Babylonis: et percutiet eos in oculis vestris. ²² Et assumetur ex eis maledictio omni transmigratio Iuda, quæ est in Babylone, dicentium: Ponat te Dominus sicut Sedeciam, et sicut Achab, quos frixit rex Babylonis in igne: ²³ pro eo quod fecerint stultitiam in Israel, et mœchati sunt in uxores amicorum suorum, et locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter, quod non mandavi eis: ego sum iudex et testis, dicit Dominus.

Semeias
posteror
non ha-
bebit

²⁴ Et ad Semeian Nehelamiten dices: ²⁵ Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Pro eo quod misisti in nomine tuo libros ad omnem populum, qui est in Ierusalem, et ad Sophoniam filium Maasiæ sacerdotem, et ad universos sacerdotes, dicens: ²⁶ Dominus dedit te sacerdotem pro Ioiade sacerdote, ut sis dux in domo Domini super omnem virum arreptitium et prophetantem, ut mittas eum in nervum et in carcerem. ²⁷ Et nunc quare non increpasti Ieremiam Anathothiten, qui prophetat vobis? ²⁸ Quia super hoc misit in Babylonem ad nos, dicens: Longum est: ædificate domos, et habitate: et plantate hortos, et comedite fructus

eorum. ²⁹ Legit ergo Sophonias sacerdos librum istum in auribus Ieremiæ prophetæ. ³⁰ Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens: ³¹ Mitte ad omnem transmigrationem, dicens: Hæc dicit Dominus ad Semeian Nehelamiten: Pro eo quod prophetavit vobis Semeias, et ego non misi eum: et fecit vos confidere in mendacio: ³² idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego visitabo super Semeian Nehelamiten, et super semen eius: non erit ei vir sedens in medio populi huius, et non videbit bonum, quod ego faciam populo meo, ait Dominus: quia prævaricationem locutus est adversus Dominum.

IX. Solacium subditorum ac præpositorum, 30, 1—33, 26

1. Restitutio populi futura, 30, 1—31, 40

30 ¹ Hoc verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, dicens: ² Hæc dicit Dominus Deus Israel, dicens: Scribe tibi omnia verba, quæ locutus sum ad te, in libro. ³ Ecce enim dies veniunt, dicit Dominus: et convertam conversionem populi mei Israel et Iuda, ait Dominus: et convertam eos ad terram, quam dedi patribus eorum: et possidebunt eam.

⁴ Et hæc verba, quæ locutus est Dominus ad Israel et ad Iudam: ⁵ Quoniam hæc dicit Dominus: Vocem terroris audivimus: formido, et non est pax. ⁶ Interrogate, et videte si generat masculus: quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum, quasi parturientis, et conversæ sunt universæ facies in auruginem? ⁷ Væ, quia magna dies illa, nec est similis eius: tempusque tribulationis est Iacob, et ex ipso salvabitur. ⁸ Et erit in die illa, ait Dominus exercituum: conteram iugum eius de collo tuo, et vincula eius dirumpam, et non dominabuntur ei amplius alieni: ⁹ sed ser-

Verba
Domini
in libro
scriban-
tur

Iacob
salvabi-
tur ac
Deo et
Christo
serviet

(7) Iocel 2, 2. 11; Am 5, 18; Soph 1, 15.

vient Domino Deo suo, et David regi suo, quem suscitabo eis.

sed antea
castigabitur

¹⁰ Tu ergo ne timeas serve meus Iacob, ait Dominus, neque paveas Israel: quia ecce ego salvabo te de terra longinqua, et semen tuum de terra captivitatis eorum: et revertetur Iacob, et quiescet, et cunctis affluet bonis, et non erit quem formidet:

¹¹ quoniam tecum ego sum, ait Dominus, ut salvem te: faciam enim consummationem in cunctis gentibus, in quibus dispersi te: te autem non faciam in consummationem: sed castigabo te in iudicio, ut non videaris tibi innoxius.

propter
peccata
sua

¹² Quia hæc dicit Dominus: Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua. ¹³ Non est qui iudicet iudicium tuum ad alligandum: curationum utilitas non est tibi. ¹⁴ Omnes amatores tui obliti sunt tui, teque non quærent: plaga enim inimici percussit te castigatione crudeli: propter multitudinem iniquitatis tuæ dura facta sunt peccata tua. ¹⁵ Quid clamas super contritione tua? insanabilis est dolor tuus: propter multitudinem iniquitatis tuæ, et propter dura peccata tua feci hæc tibi. ¹⁶ Propterea omnes, qui comedunt te, devorabuntur: et universi hostes tui in captivitatem ducentur: et qui te vastant, vastabuntur, cunctosque prædatores tuos dabo in prædam. ¹⁷ Obducam enim cicatricem tibi, et a vulneribus tuis sanabo te, dicit Dominus. Quia eiectam vocaverunt te Sion: Hæc est, quæ non habebat requirentem.

urbem et
templum,
principem et
sacerdotem
possidebit

¹⁸ Hæc dicit Dominus: Ecce ego convertam conversionem tabernaculorum Iacob, et tectis eius miserebor, et ædificabitur civitas in excelso suo, et templum iuxta ordinem suum fundabitur. ¹⁹ Et egredietur de eis laus, voxque ludentium: et multiplicabo eos, et non minuentur: et glorificabo eos, et non attenuabuntur. ²⁰ Et erunt filii eius sicut a principio, et cœtus eius coram me permanebit: et visitabo adversum omnes qui tribulant eum. ²¹ Et erit dux eius ex eo: et princeps de medio

(10) Is 43, 1; 44, 2; Lc 1, 70. — (14) Sup 23, 19.

eius producetur: et applicabo eum, et accedet ad me. Quis enim iste est, qui applicet cor suum ut appropinquet mihi, ait Dominus? ²² Et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum.

²³ Ecce turbo Domini, furor egrediens, procella ruens, in capite impiorum conquiescet. ²⁴ Non avertet iram indignationis Dominus, donec faciat et compleat cogitationem cordis sui: in novissimo dierum intelligetis ea.

31 ¹ In tempore illo, dicit Dominus: Ero Deus universis cognationibus Israel, et ipsi erunt mihi in populum.

² Hæc dicit Dominus: Invenit gratiam in deserto populus, qui remanserat a gladio: vadet ad requiem suam Israel. ³ Longe Dominus apparuit mihi. Et in caritate perpetua dilexi te, ideo atraxi te, miserans. ⁴ Rursumque ædificabo te, et ædificaberis virgo Israel: adhuc ornaberis tympanis tuis, et egredieris in choro ludentium. ⁵ Adhuc plantabis vineas in montibus Samariæ: plantabunt plantantes, et donec tempus veniat, non vindemiant: ⁶ quia erit dies, in qua clamabunt custodes in monte Ephraim: Surgite, et ascendamus in Sion ad Dominum Deum nostrum.

⁷ Quia hæc dicit Dominus: Exsultate in lætitia Iacob, et hinnite contra caput gentium: personate, et canite, et dicite: Salva Domine populum tuum reliquias Israel. ⁸ Ecce ego adducam eos de terra aquilonis, et congregabo eos ab extremis terræ: inter quos erunt cæcus et claudus, prægnans et pariens simul, cœtus magnus revertentium huc. ⁹ In fletu venient: et in misericordia reducam eos: et adducam eos per torrentes aquarum in via recta, et non impingent in ea: quia factus sum Israeli pater, et Ephraim primogenitus meus est. ¹⁰ Audite verbum Domini gentes, et annuntiate in insulis, quæ procul sunt, et dicite. Qui dispersit Israel, congregabit eum: et custodiet eum sicut pastor gregem suum. ¹¹ Redemit enim Dominus

deletis
impiis
populus
Dei erit

Dominus
caritate
perpetua
reliquias
restituet

reductos
bonis im-
plebit

(6) Is 2, 3; Mch 4, 2.

Iacob, et liberavit eum de manu potentioris, ¹² Et venient, et laudabunt in monte Sion: et confluent ad bona Domini super frumento, et vino, et oleo, et fetu pecorum et armentorum: eritque anima eorum quasi hortus irriguus, et ultra non esurient. ¹³ Tunc lætabitur virgo in choro, iuvenes et senes simul: et convertam luctum eorum in gaudium, et consolabor eos, et lætificabo a dolore suo. ¹⁴ Et inebriabo animam sacerdotum pinguedine: et populus meus bonis meis adimplebitur, ait Dominus.

fletum
ac pæni-
tentium
miserebi-
tur

¹⁵ Hæc dicit Dominus: Vox in excelso audita est lamentationis, luctus, et fletus Rachel plorantis filios suos, et nolentis consolari super eis, quia non sunt. ¹⁶ Hæc dicit Dominus: Quiescat vox tua a ploratu, et oculi tui a lacrimis: quia est merces operi tuo, ait Dominus: et revertentur de terra inimici. ¹⁷ Et est spes novissimis tuis, ait Dominus: et revertentur filii ad terminos suos. ¹⁸ Audiens audivi Ephraim transmigrantem: Castigasti me, et eruditus sum, quasi iuenculus indomitus, converte me, et convertar: quia tu Dominus Deus meus. ¹⁹ Postquam enim convertisti me, egi pœnitentiam: et postquam ostendisti mihi, percussi femur meum. Confusus sum, et erubui, quoniam sustinui opprobrium adolescentiæ meæ. ²⁰ Si filius honorabilis mihi Ephraim, si puer delicatus: quia ex quo locutus sum de eo, adhuc recordabor eius. Idcirco conturbata sunt viscera mea super eum: miserans miserebor eius, ait Dominus.

illis Mes-
siam mit-
tei,

²¹ Statue tibi speculam, pone tibi amaritudines: dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulasti: revertere virgo Israel, revertere ad civitates tuas istas. ²² Usquequo deliciis dissolveris filia vaga? quia creavit Dominus novum super terram: **FEMINA CIRCUMDABIT VIRUM.**

iustitiam
ei bene-
dictionem
allaturum

²³ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Adhuc dicent verbum istud in terra Iuda, et in urbibus eius, cum convertero captivitatem eorum: Benedicat tibi Dominus pulchritudo iustitiæ, mons

(15) Mt 2, 18.

sanctus: ²⁴ et habitabunt in eo Iudas, et omnes civitates eius simul: agricolæ et minantes greges. ²⁵ Quia inebriavi animam lassam, et omnem animam esurientem saturavi. ²⁶ Ideo quasi de somno suscitatus sum: et vidi, et somnus meus dulcis mihi.

²⁷ Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et seminabo domum Israel et domum Iuda semine hominum, et semine iumentorum. ²⁸ Et sicut vigilavi super eos ut evellerem, et demolirer, et dissiparem, et disperderem, et affligerem: sic vigilabo super eos ut ædificem, et plantem, ait Dominus. ²⁹ In diebus illis non dicent ultra: Patres comederunt uvam acerbam, et dentes filiorum obstupuerunt. ³⁰ Sed unusquisque in iniquitate sua morietur: omnis homo, qui comederit uvam acerbam, obstupescent dentes eius.

³¹ Ecce dies venient, dicit Dominus: et feriam domui Israel et domui Iuda foedus novum: ³² non secundum pactum, quod pepigi cum patribus eorum in die, qua apprehendi manum eorum, ut educerem eos de terra Ægypti: pactum, quod irritum fecerunt, et ego dominatus sum eorum, dicit Dominus. ³³ Sed hoc erit pactum, quod feriam cum domo Israel: post dies illos dicit Dominus: Dabo legem meam in visceribus eorum, et in corde eorum scribam eam: et ero eis in Deum, et ipsi erunt mihi in populum. ³⁴ Et non docebit ultra vir proximum suum, et vir fratrem suum, dicens: Cognosce Dominum: omnes enim cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum, ait Dominus: quia propitiabor iniquitati eorum, et peccati eorum non memorabor amplius.

³⁵ Hæc dicit Dominus, qui dat solem in lumine diei, ordinem lunæ et stellarum in lumine noctis: qui turbat mare, et sonant fluctus eius, Dominus exercituum nomen illi. ³⁶ Si defecerint leges istæ

populum
multiplicabit

cum eo
foedus
novum
feriet

semen
Israel
non
abiciet

(29) Ez 18, 2. — (31) Hbr 8, 8. — (33) Hbr 10, 16. — (34) Act 10, 43.

coram me, dicit Dominus: tunc et semen Israel deficiet, ut non sit gens coram me cunctis diebus. ³⁷ Hæc dicit Dominus: Si mensurari potuerint cæli sursum, et investigari fundamenta terræ deorsum: et ego abiiciam universum semen Israel propter omnia, quæ fecerunt, dicit Dominus.

civilitatem
sanctam
in perpe-
tuum con-
servabil

³⁸ Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et ædificabitur civitas Domino a turre Hananeel usque ad portam anguli. ³⁹ Et exibat ultra norma mensuræ in conspectu eius super collem Gareb: et circuitur Goatha, ⁴⁰ et omnem vallem cadaverum, et cineris, et universam regionem mortis, usque ad torrentem Cedron, et usque ad angulum portæ equorum orientalis, Sanctum Domini: non evelletur, et non destruetur ultra in perpetuum.

2. Ager ab Ieremia emptus, 32, 1—44

Exercitu
Babylo-
nio
urbem
obsidente

32 ¹ Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino in anno decimo Sedeciae regis Iuda: ipse est annus decimus octavus Nabuchodonosor. ² Tunc exercitus regis Babylonis obsidebat Ierusalem: et Ieremias propheta erat clausus in atrio carceris, qui erat in domo regis Iuda. ³ Clause rat enim eum Sedecias rex Iuda, dicens: Quare vaticinaris, dicens: Hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo civitatem istam in manus regis Babylonis, et capiet eam? ⁴ Et Sedecias rex Iuda non effugiet de manu Chaldæorum: sed tradetur in manus regis Babylonis: et loquetur os eius cum ore illius, et oculi eius oculos illius videbunt. ⁵ Et in Babylonem ducet Sedeciam: et ibi erit donec visitem eum, ait Dominus: si autem dimicaveritis adversum Chaldæos, nihil prosperum habebitis.

Ieremias
iussu
Domini
agrum
emit

⁶ Et dixit Ieremias: Factum est verbum Domini ad me, dicens: ⁷ Ecce Hanameel filius Sellum patruelis tuus veniet ad te, dicens: Eme tibi agrum meum, qui est in Anathoth: tibi enim competit ex propinquitate ut emas. ⁸ Et venit ad me Hanameel filius patru mei secundum verbum Domini ad vestibulum carceris, et ait ad me: Posside agrum

meum, qui est in Anathoth in terra Benjamin: quia tibi competit hereditas, et tu propinquus es ut possideas. Intellexi autem quod verbum Domini esset. ⁹ Et emi agrum ab Hanameel filio patru mei, qui est in Anathoth: et appendi ei argentum septem stateres, et decem argenteos. ¹⁰ Et scripsi in libro, et signavi, et adhibui testes: et appendi argentum in statera. ¹¹ Et accepi librum possessionis signatum, et stipulationes, et rata, et signa forinsecus. ¹² Et dedi librum possessionis Baruch filio Neri filii Maasiæ in oculis Hanameel patruelis mei, in oculis testium, qui scripti erant in libro emptionis, et in oculis omnium Iudæorum, qui sedebant in atrio carceris. ¹³ Et præcepi Baruch coram eis, dicens: ¹⁴ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Sume libros istos, librum emptionis hunc signatum, et librum hunc, qui apertus est: et pone illos in vase fictili, ut permanere possint diebus multis. ¹⁵ Hæc enim dicit Dominus exercituum Deus Israel: Adhuc possidebuntur domus, et agri, et vineæ in terra ista.

¹⁶ Et oravi ad Dominum, postquam tradidi librum possessionis Baruch filio Neri, dicens: ¹⁷ Heu, heu, heu, Domine Deus: ecce tu fecisti cælum et terram in fortitudine tua magna, et in brachio tuo extento: non erit tibi difficile omne verbum: ¹⁸ Qui facis misericordiam in millibus, et reddis iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum post eos: Fortissime, magne, et potens, Dominus exercituum nomen tibi. ¹⁹ Magnus consilio, et incomprehensibilis cogitatu: cuius oculi aperti sunt super omnes vias filiorum Adam ut reddas unicuique secundum vias suas, et secundum fructum adventionum eius. ²⁰ Qui posuisti signa et portenta in terra Ægypti usque ad diem hanc, et in Israel, et in hominibus, et fecisti tibi nomen sicut est dies hæc. ²¹ Et eduxisti populum tuum Israel de terra Ægypti, in signis, et in portentis, et in manu robusta, et in brachio extento, et in terrore magno.

Dominus
de ratio-
ne iussi
interro-
gatus

(18) Ex 34, 7.

22 Et dedisti eis terram hanc, quam iurasti patribus eorum ut dares eis terram fluentem lacte et inelle. 23 Et ingressi sunt, et possederunt eam: et non obœdierunt voci tuæ, et in lege tua non ambulaverunt: omnia quæ mandasti eis ut facerent, non fecerunt: et evenerunt eis omnia mala hæc. 24 Ecce munitiones exstructæ sunt adversum civitatem ut capiatur: et urbs data est in manus Chaldæorum, qui proeliantur adversus eam a facie gladii, et famis, et pestilentiæ: et quæcumque locutus es acciderunt, ut tu ipse cernis. 25 Et tu dicis mihi Domine Deus: Eme agrum argento, et adhibe testes: cum urbs data sit in manus Chaldæorum?

eversio-
nem ur-
bis, sed
etiam
restitu-
tionem
populi
prædicat

26 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens: 27 Ecce ego Dominus Deus universæ carnis: numquid mihi difficile erit omne verbum? 28 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam civitatem istam in manus Chaldæorum, et in manus regis Babylonis, et capient eam. 29 Et venient Chaldæi proeliantes adversus urbem hanc, et succendent eam igni, et comburent eam, et domos, in quarum domatibus sacrificabant Baal, et libabant diis alienis libamina ad irritandum me. 30 Erant enim filii Israel, et filii Iuda iugiter facientes malum in oculis meis ab adolescentia sua: filii Israel qui usque nunc exacerbant me in opere manuum suarum, dicit Dominus. 31 Quia in furore et in indignatione mea facta est mihi civitas hæc, a die qua ædificaverunt eam, usque ad diem istam, qua auferetur de conspectu meo. 32 Propter malitiam filiorum Israel, et filiorum Iuda, quam fecerunt ad iracundiam me provocantes, ipsi et reges eorum, principes eorum, et sacerdotes eorum, et prophetæ eorum, viri Iuda et habitatores Ierusalem. 33 Et verterunt ad me terga et non facies: cum docerem eos diluculo, et erudirem, et nollent audire ut acciperent disciplinam. 34 Et posuerunt idola sua in domo, in qua invocatum est nomen meum, ut polluerent eam. 35 Et ædificaverunt excelsa Baal, quæ

(34) 2 Rg 21, 4.

sunt in valle filii Ennom ut initiarent filios suos et filias suas Moloch: quod non mandavi eis, nec ascendit in cor meum ut facerent abominationem hanc, et in peccatum deducerent Iudam. ³⁶ Et nunc propter ista, hæc dicit Dominus Deus Israel ad civitatem hanc, de qua vos dicitis quod tradetur in manus regis Babylonis in gladio, et in fame, et in peste. ³⁷ Ecce ego congregabo eos de universis terris, ad quas eleci eos in furore meo, et in ira mea, et in indignatione grandi: et reducam eos ad locum istum, et habitare eos faciam confidenter. ³⁸ Et erunt mihi in populum, et ego ero eis in Deum. ³⁹ Et dabo eis cor unum, et viam unam, ut timeant me universis diebus: et bene sit eis, et filiis eorum post eos. ⁴⁰ Et feriam eis pactum sempiternum, et non desinam eis benefacere: et timorem meum dabo in corde eorum ut non recedant a me. ⁴¹ Et lætabor super eis, cum bene eis fecero: et plantabo eos in terra ista in veritate in toto corde meo et in tota anima mea. ⁴² Quia hæc dicit Dominus: Sicut adduxi super populum istum omne malum hoc grande: sic adducam super eos omne bonum, quod ego loquor ad eos. ⁴³ Et possidebuntur agri in terra ista: de qua vos dicitis quod deserta sit, eo quod non remanserit homo et iumentum, et data sit in manus Chaldæorum. ⁴⁴ Agri ementur pecunia, et scribentur in libro, et imprimetur signum, et testis adhibebitur: in terra Beniamin, et in circuitu Ierusalem, in civitatibus Iuda, et in civitatibus montanis, et in civitatibus campestribus, et in civitatibus, quæ ad austrum sunt: quia convertam captivitatem eorum, ait Dominus.

3. Redemptio imperfecta ac perfecta, 33, 1—26

33 ¹ Et factum est verbum Domini ad Ieremiam secundo, cum adhuc clausus esset in atrio carceris, dicens: ² Hæc dicit Dominus qui facturus est, et formaturus illud, et paraturus, Dominus nomen eius. ³ Clama ad me, et exaudiam te: et annuntiabo tibi grandia, et firma quæ nescis.

Dominus
grandia
nuntiat

salutem
et lætiti-
am capti-
vorum re-
ductorum

4 Quia hæc dicit Dominus Deus Israël ad domos urbis huius, et ad domos regis Iuda, quæ destructæ sunt, et ad munitiones, et ad gladium ⁵ venientium ut dimicent cum Chaldæis, et impleant eas cadaveribus hominum, quos percussi in furore meo et in indignatione mea, abscondens faciem meam a civitate hac propter omnem malitiam eorum. ⁶ Ecce ego obducam eis cicatricem et sanitatem, et curabo eos: et revelabo illis deprecationem pacis et veritatis. ⁷ Et convertam conversionem Iuda, et conversionem Ierusalem: et ædificabo eos sicut a principio. ⁸ Et emundabo illos ab omni iniquitate sua, in qua peccaverunt mihi: et propitius ero cunctis iniquitatibus eorum, in quibus deliquerunt mihi, et spreverunt me. ⁹ Et erit mihi in nomen, et in gaudium, et in laudem, et in exultationem cunctis gentibus terræ, quæ audierint omnia bona, quæ ego facturus sum eis: et pavebunt, et turbabuntur in universis bonis, et in omni pace, quam ego faciam eis. ¹⁰ Hæc dicit Dominus: Adhuc audietur in loco isto (quem vos dicitis esse desertum, eo quod non sit homo nec iumentum: in civitatibus Iuda, et foris Ierusalem, quæ desolatae sunt absque homine, et absque habitatore, et absque pecore) ¹¹ vox gaudii et vox lætitiæ, vox sponsi et vox sponsæ, vox dicentium: Confitemini Domino exercituum, quoniam bonus Dominus, quoniam in æternum misericordia eius: et portantium vota in domum Domini: reducam enim conversionem terræ sicut a principio, dicit Dominus. ¹² Hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc erit in loco isto deserto absque homine, et absque iumento, et in cunctis civitatibus eius, habitaculum pastorum accubantium gregum. ¹³ In civitatibus montuosis, et in civitatibus campestribus, et in civitatibus, quæ ad austrum sunt: et in terra Beniamin, et in circuitu Ierusalem, et in civitatibus Iuda adhuc transibunt greges ad manum numerantis, ait Dominus. ¹⁴ Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et suscitabo verbum bonum, quod locutus sum ad domum Israel et ad domum Iuda. ¹⁵ In diebus illis, et in

æternum
regnum
et sacer-

tempore illo germinare faciam David germen iustitiæ: et faciet iudicium et iustitiam in terra. ¹⁶ In diebus illis salvabitur Iuda, et Ierusalem habitabit confidenter: et hoc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus iustus noster. ¹⁷ Quia hæc dicit Dominus: Non interibit de David vir, qui sedeat super thronum domus Israel. ¹⁸ Et de Sacerdotibus et de Levitis non interibit vir a facie mea, qui offerat holocausta, et incendat sacrificium, et cædat victimas omnibus diebus. ¹⁹ Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens: ²⁰ Hæc dicit Dominus: Si irritum potest fieri pactum meum cum die, et pactum meum cum nocte, ut non sit dies et nox in tempore suo: ²¹ Et pactum meum irritum esse poterit cum David servo meo, ut non sit ex eo filius qui regnet in throno eius, et Levitæ et Sacerdotes ministri mei. ²² Sicuti enumerari non possunt stellæ cæli, et metiri arena maris: sic multiplicabo semen David servi mei, et Levitas ministros meos.

²³ Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens: ²⁴ Numquid non vidisti quid populus hic locutus sit, dicens: Duæ cognationes, quas elegerat Dominus, abiectæ sunt: et populum meum despererunt, eo quod non sit ultra gens coram eis? ²⁵ Hæc dicit Dominus: Si pactum meum inter diem et noctem, et leges cælo et terræ non posui: ²⁶ equidem et semen Iacob et David servi mei proiciam, ut non assumam de semine eius principes seminis Abraham, Isaac, et Iacob: reducam enim conversionem eorum, et miserebor eis.

X. Ingenium insanabile popull, 34, 1—35, 19

1. Sedecias et populus, 34, 1—22

34 ¹ Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, quando Nabuchodonosor rex Babylonis, et omnis exercitus eius, universaque regna terræ, quæ erant sub potestate manus eius, et omnes populi bellabant contra Ierusalem, et contra omnes urbes eius, dicens: ² Hæc dicit Dominus Deus Israel:

dotium
Messiant-
cum

perenni-
tatem po-
puli
Israel

Rex ab
Ieremia
sortem
suam et
civitatis
discit

Vade, et loquere ad Sedeciam regem Iuda: et dices ad eum: Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam civitatem hanc in manus regis Babylonis, et succendet eam igni. ³ Et tu non effugies de manu eius: sed comprehensione capieris, et in manu eius traderis: et oculi tui oculos regis Babylonis videbunt, et os eius cum ore tuo loquetur, et Babylonem introibis. ⁴ Attamen audi verbum Domini Sedecia rex Iuda: Hæc dicit Dominus ad te: Non morieris in gladio, ⁵ sed in pace morieris, et secundum cumbustiones patrum tuorum regum priorum qui fuerunt ante te, sic comburent te: et vae Domine, plangent te: quia verbum ego locutus sum, dicit Dominus. ⁶ Et locutus est Ieremias propheta ad Sedeciam regem Iuda universa verba hæc in Ierusalem. ⁷ Et exercitus regis Babylonis pugnabat contra Ierusalem, et contra omnes civitates Iuda, quæ reliquæ erant contra Lachis, et contra Azecha: hæc enim supererant de civitatibus Iuda, urbes munitæ.

cum populo fœdus percutit, quod deinde violatur

⁸ Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, postquam percussit rex Sedecias fœdus cum omni populo in Ierusalem, prædicans: ⁹ Ut dimitteret unusquisque servum suum, et unusquisque ancillam suam, Hebræum et Hebræam liberos: et nequaquam dominarentur eis, id est in Iudæo et fratre suo. ¹⁰ Audierunt ergo omnes principes et universus populus, qui inierant pactum ut dimitteret unusquisque servum suum, et unusquisque ancillam suam liberos, et ultra non dominarentur eis: audierunt igitur, et dimiserunt. ¹¹ Et conversi sunt deinceps: et retraxerunt servos et ancillas suas, quos dimiserant liberos, et subiugarerunt in famulos et famulas.

quare rex et populus graves pœnas dabunt

¹² Et factum est verbum Domini ad Ieremiam a Domino, dicens: ¹³ Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego percussi fœdus cum patribus vestris in die, qua eduxi eos de terra Ægypti de domo servitutis, dicens: ¹⁴ Cum completi fuerint septem

(14) Ex 21, 2; Dt 15, 12.

anni, dimittat unusquisque fratrem suum Hebræum, qui venditus est ei, et serviet tibi sex annis: et dimittes cum a te liberum: et non audierunt patres vestri me, nec inclinaverunt aurem suam. ¹⁵ Et conversi estis vos hodie, et fecistis quod rectum est in oculis meis, ut prædicaretis libertatem unusquisque ad amicum suum: et inistis pactum in conspectu meo in domo, in qua invocatum est nomen meum super eam. ¹⁶ Et reversi estis, et comaculastis nomen meum: et reduxistis unusquisque servum suum, et unusquisque ancillam suam, quos dimiseratis ut essent liberi et suæ potestatis: et subiugastis eos ut sint vobis servi et ancillæ. ¹⁷ Propterea hæc dicit Dominus: Vos non audistis me, ut prædicaretis libertatem unusquisque fratri suo, et unusquisque amico suo: ecce ego prædico vobis libertatem, ait Dominus ad gladium, ad pestem, et ad famem: et dabo vos in commotionem cunctis regnis terræ. ¹⁸ Et dabo viros, qui prævaricantur fœdus meum, et non observaverunt verba fœderis, quibus assensi sunt in conspectu meo, vitulum quem conciderunt in duas partes, et transierunt inter divisiones eius: ¹⁹ Principes Iuda et principes Ierusalem, eunuchi et sacerdotes, et omnis populus terræ, qui transierunt inter divisiones vituli: ²⁰ Et dabo eos in manus inimicorum suorum, et in manus quærentium animam eorum: et erit morticinum eorum in escam volatilibus cæli, et bestiis terræ. ²¹ Et Sedeciam regem Iuda, et principes eius dabo in manus inimicorum suorum, et in manus quærentium animas eorum, et in manus exercituum regis Babylonis, qui recesserunt a vobis. ²² Ecce ego præcipio, dicit Dominus, et reducam eos in civitatem hanc, et præliabuntur adversus eam, et capient eam, et incendunt igni: et civitates Iuda dabo in solitudinem, eo quod non sit habitator.

2. Rechabita et populus. 35, 1—19

35 ¹ Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino in diebus Ioakim filii Iosia regis Iuda, dicens: ² Vade ad domum Rechabitarum:

Rechabita
præ-
ceptum

patris
observa-
bant

et loquere eis, et introduces eos in domum Domini in unam exedram thesaurorum, et dabis eis bibere vinum. ³ Et assumpsi Iezoniam filium Ieremiæ filii Habsaniæ, et fratres eius, et omnes filios eius, et universam domum Rechabitarum: ⁴ Et introduxi eos in domum Domini ad gazophylacium filiorum Hanan, filii Iegedelæ hominis Dei, quod erat iuxta gazophylacium principum, super thesaurum Maasiæ filii Sellum, qui erat custos vestibuli. ⁵ Et posui coram filiis domus Rechabitarum scyphos plenos vino, et calices: et dixi ad eos: Bibite vinum. ⁶ Qui responderunt: Non bibemus vinum: quia Ionadab filius Rechab, pater noster, præcepit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos, et filii vestri usque in sempiternum: ⁷ Et domum non ædificabitis, et sementem non seretis, et vineas non plantabitis, nec habebitis: sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris, ut vivatis diebus multis super faciem terræ, in qua vos peregrinamini. ⁸ Obœdivimus ergo voci Ionadab filii Rechab, patris nostri, in omnibus, quæ præcepit nobis, ita ut non biberemus vinum cunctis diebus nostris nos, et mulieres nostræ, filii, et filiæ nostræ: ⁹ et non ædificaremus domos ad habitandum: et vineam, et agrum, et sementem non habuimus: ¹⁰ sed habitavimus in tabernaculis, et obœdientes fuimus iuxta omnia, quæ præcepit nobis Ionadab pater noster. ¹¹ Cum autem ascendisset Nabuchodonosor rex Babylonis ad terram nostram, diximus: Venite, et ingrediamur Ierusalem a facie exercitus Chaldæorum, et a facie exercitus Syriæ: et mansimus in Ierusalem. ¹² Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens: ¹³ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Vade, et dic viris Iuda, et habitatoribus Ierusalem: Numquid non recipietis disciplinam ut obœdiatis verbis meis, dicit Dominus? ¹⁴ Prævaluerunt sermones Ionadab filii Rechab, quos præcepit filiis suis ut non biberent vinum: et non biberunt usque ad diem hanc, quia obœdierunt præcepto patris sui: ego autem locutus sum ad vos,

populus
præcepta
Domini
non ob-
servabat

de mane consurgens et loquens, et non obœdistis mihi. ¹⁵ Misique ad vos omnes servos meos prophetas, consurgens diluculo, mittensque et dicens: Convertimini unusquisque a via sua pessima, et bona facite studia vestra: et nolite sequi deos alienos, neque colatis eos: et habitabitis in terra, quam dedi vobis et patribus vestris: et non inclinastis aurem vestram, neque audistis me. ¹⁶ Firmaverunt igitur filii Ionadab filii Rechab præceptum patris sui, quod præceperat eis: populus autem iste non obœdivit mihi.

¹⁷ Idcirco hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Ecce ego adducam super Iuda, et super omnes habitatores Ierusalem universam afflictionem, quam locutus sum adversum illos, eo quod locutus sum ad illos, et non audierunt: vocavi illos, et non responderunt mihi.

¹⁸ Domui autem Rechabitarum dixit Ieremias: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Pro eo quod obœdistis præcepto Ionadab patris vestri, et custodistis omnia mandata eius, et fecistis universa, quæ præcepit vobis: ¹⁹ Propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Non deficiet vir de stirpe Ionadab filii Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus.

XI. Historia Ieremiæ prophetæ,

36, 1—45, 5

1. Scriptio comminationum, crematio voluminis,
iterata scriptio, 36, 1—32

36 ¹ Et factum est in anno quarto Ioakim filii Iosiae regis Iuda: factum est verbum hoc ad Ieremiam a Domino, dicens: ² Tolle volumen libri, et scribes in eo omnia verba, quæ locutus sum tibi adversum Israel et Iudam, et adversum omnes gentes: a die, qua locutus sum ad te ex diebus Iosiae usque ad diem hanc: ³ Si forte audiente domo Iuda universa mala, quæ ego cogito facere eis, re-

(15) Sup 18, 11; 25, 5.

plamē ni
Ierem

Idcirco
populus
affligetur

Rechabi-
tæ præ-
mio affi-
cientur

Baruch
ex ore
Ieremiæ
commi-
nationes
scribit

vertatur unusquisque a via sua pessima: et propitius ero iniquitati, et peccato eorum. ⁴ Vocavit ergo Ieremias Baruch filium Neriae: et scripsit Baruch ex ore Ieremiæ omnes sermones Domini, quos locutus est ad eum in volumine libri:

in templo
semel

⁵ et præcepit Ieremias Baruch, dicens: Ego clausus sum, nec valeo ingredi domum Domini. ⁶ Ingredere ergo tu, et lege de volumine, in quo scripsisti ex ore meo verba Domini audiente populo in domo Domini in die ieiunii: insuper et audiente universo Iuda, qui veniunt de civitatibus suis, ieges eis: ⁷ Si forte cadat oratio eorum in conspectu Domini, et revertatur unusquisque a via sua pessima: quoniam magnus furor et indignatio est, quam locutus est Dominus adversus populum hunc. ⁸ Et fecit Baruch filius Neriae iuxta omnia, quæ præceperat ei Ieremias propheta, legens ex volumine sermones Domini in domo Domini.

atque iterum eas
legit

⁹ Factum est autem in anno quinto Ioakim filii Iosiae regis Iuda, in mense nono: prædicaverunt ieiunium in conspectu Domini omni populo in Ierusalem, et universæ multitudini, quæ confluerat de civitatibus Iuda in Ierusalem. ¹⁰ Legitque Baruch ex volumine sermones Ieremiæ in domo Domini in gazophylacio Gamariæ filii Saphan scribe, in vestibulo superiori, in introitu portæ novæ domus Domini audiente omni populo.

principibus
quoque eas
recital

¹¹ Cumque audisset Michæas filius Gamariæ filii Saphan omnes sermones Domini ex libro: ¹² descendit in domum regis ad gazophylacium scribe: et ecce ibi omnes principes sedebant: Elisama scriba, et Dalaias filius Semeiæ, et Elnathan filius Achobor, et Gamarias filius Saphan, et Sedecias filius Hananiae, et universi principes. ¹³ Et nuntiavit eis Michæas omnia verba, quæ audivit legente Baruch ex volumine in auribus populi. ¹⁴ Miserunt itaque omnes principes ad Baruch, Iudi filium Nathaniae filii Selemiæ, filii Chusi, dicentes: Volumen, ex quo legisti audiente populo, sume in manu tua, et veni. Tulit ergo Baruch filius Neriae

volumen in manu sua, et venit ad eos. ¹⁵ Et dixerunt ad eum: Sede, et lege hæc in auribus nostris. Et legit Baruch in auribus eorum. ¹⁶ Igitur cum audissent omnia verba, obstupuerunt unusquisque ad proximum suum, et dixerunt ad Baruch: Nuntiare debemus regi omnes sermones istos. ¹⁷ Et interrogaverunt eum, dicentes: Indica nobis quomodo scripsisti omnes sermones istos ex ore eius. ¹⁸ Dixit autem eis Baruch: Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omnes sermones istos, et ego scribebam in volumine atramento. ¹⁹ Et dixerunt principes ad Baruch: Vade, et abscondere tu et Ieremias, et nemo sciat ubi sitis.

²⁰ Et ingressi sunt ad regem in atrium: porro volumen commendaverunt in gazophylacio Elisamæ scribæ: et nuntiaverunt audiente rege omnes sermones. ²¹ Misitque rex Iudi ut sumeret volumen: qui tollens illud de gazophylacio Elisamæ scribæ, legit audiente rege, et universis principibus, qui stabant circa regem. ²² Rex autem sedebat in domo hiemali in mense nono: et posita erat arula coram eo plena prunis. ²³ Cumque legisset Iudi tres pagellas vel quattuor, scidit illud scalpello scribæ, et proiecit in ignem, qui erat super arulam donec consumeretur omne volumen igni, qui erat in arula. ²⁴ Et non timuerunt, neque sciderunt vestimenta sua rex, et omnes servi eius, qui audierunt universos sermones istos. ²⁵ Verumtamen Elnathan, et Dalaias, et Gamarias contradixerunt regi ne combureret librum: et non audivit eos. ²⁶ Et præcepit rex Ieremiel filio Amelech, et Saraïæ filio Ezriel, et Selemiæ filio Abdeel ut comprehenderent Baruch scribam, et Ieremiam prophetam: abscondit autem eos Dominus.

²⁷ Et factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam, postquam combusserat rex volumen et sermones, quos scripserat Baruch ex ore Ieremiæ, dicens: ²⁸ Rursum tolle volumen aliud: et scribe in eo omnes sermones priores, qui erant in primo volumine, quod combussit Ioaquim rex Iuda.

rex Ioa-
kim volu-
men scri-
dit et in
ignem
proiecit

Dominus
iteratam
scriptio-
nem Iu-
bei

et regi
pœnam
nuntiat

29 Et ad Ioakim regem Iuda, dices: Hæc dicit Dominus: Tu combussisti volumen illud, dicens: Quare scripsisti in eo annuntians: Festinus veniet rex Babylonis, et vastabit terram hanc, et cessare faciet ex illa hominem, et iumentum? 30 Propterea hæc dicit Dominus contra Ioakim regem Iuda: Non erit ex eo qui sedeat super solium David: et cadaver eius proicietur ad æstum per diem, et ad gelu per noctem. 31 Et visitabo contra eum, et contra semen eius, et contra servos eius iniquitates suas, et adducam super eos et super habitatores Ierusalem, et super viros Iuda omne malum, quod locutus sum ad eos, et non audierunt.

Baruch
plures
sermo-
nes scri-
bit

32 Ieremias autem tulit volumen aliud, et dedit illud Baruch filio Nerix scribæ: qui scripsit in eo ex ore Ieremiæ omnes sermones libri, quem combusserat Ioakim rex Iuda igni: et insuper additi sunt sermones multo plures, quam antea fuerant.

2. Ieremias in custodiam missus, 37, 1—38, 28*

Chaldæi
propter
Ægyptios
ab Ieru-
salem
recedunt

37 1 Et regnavit rex Sedecias filius Iosix pro Iechonia filio Ioakim: quem constituit regem Nabuchodonosor rex Babylonis in terra Iuda: 2 Et non obædivit ipse, et servi eius, et populus terræ verbis Domini, quæ locutus est in manu Ieremiæ prophetæ. 3 Et misit rex Sedecias Iuchal filium Selemix, et Sophoniam filium Maasix sacerdotem ad Ieremiam prophetam, dicens: Ora pro nobis Dominum Deum nostrum. 4 Ieremias autem libere ambulabat in medio populi: non enim miserant eum in custodiam carceris. Igitur exercitus Pharaonis egressus est de Ægypto: et audientes Chaldæi, qui obsidebant Ierusalem, huiuscemodi nuntium, recesserunt ab Ierusalem.

propheta
reditio-
nem eo-
rum et
incendi-
um urbis
prædicat

5 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam, dicens: 6 Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sic dicetis regi Iuda, qui misit vos ad me interrogandum: Ecce exercitus Pharaonis, qui egressus est vobis in auxilium, revertetur in terram suam in Ægyptum; 7 et redient Chaldæi, et belabunt contra civitatem hanc: et capient eam, et

succendent eam igni. ⁸ Hæc dicit Dominus: Nolite decipere animas vestras, dicentes: Euntes abibunt, et recedent a nobis Chaldæi, quia non abibunt. ⁹ Sed et si percusseritis omnem exercitum Chaldæorum, qui præliantur adversum vos, et derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati: singuli de tentorio suo consurgent, et incendunt civitatem hanc igni.

¹⁰ Ergo cum recessisset exercitus Chaldæorum ab Ierusalem propter exercitum Pharaonis, ¹¹ egressus est Ieremias de Ierusalem ut iret in terram Benjamin, et divideret ibi possessionem in conspectu civium. ¹² Cumque pervenisset ad portam Benjamin, erat ibi custos portæ per vices, nomine Ierias, filius Sclemiæ filii Hananiæ, et apprehendit Ieremiam prophetam, dicens: Ad Chaldæos profugis. ¹³ Et respondit Ieremias: Falsum est, non fugio ad Chaldæos. Et non audivit eum: sed comprehendit Ierias Ieremiam, et adduxit eum ad principes. ¹⁴ Quamobrem irati principes contra Ieremiam, cæsum eum miserunt in carcerem, qui erat in domo Ionathan scribæ: ipse enim præpositus erat super carcerem. ¹⁵ Itaque ingressus est Ieremias in domum laci et in ergastulum: et sedit ibi Ieremias diebus multis.

¹⁶ Mittens autem Sedecias rex tulit eum: et interrogavit eum in domo sua abscondite, et dixit: Putasne est sermo a Domino? Et dixit Ieremias: Est. Et ait: In manus regis Babylonis traderis. ¹⁷ Et dixit Ieremias ad regem Sedeciam: Quid peccavi tibi, et servis tuis, et populo tuo, quia misisti me in domum carceris? ¹⁸ Ubi sunt prophetæ vestri, qui prophetabant vobis, et dicebant: Non veniet rex Babylonis super vos, et super terram hanc? ¹⁹ Nunc ergo audi obsecro domine mi rex: Valeat deprecatio mea in conspectu tuo: et ne me remittas in domum Ionathan scribæ, ne moriar ibi. ²⁰ Præcepit ergo rex Sedecias ut traderetur Ieremias in vestibulo carceris: et daretur ei torta panis quotidie, excepto pulmento, donec consumerentur omnes panes de civitate: et mansit Ieremias in vestibulo carceris.

a principi-
pibus in
carcerem
datur

a Sedecia
in vesti-
bulum
carceris
trahitur

a principi-
bus in
cister-
nam luto-
sam pro-
icitur

38 ¹ Audivit autem Saphatias filius Mathan, et Gedelias filius Phassur, et Iuchal filius Selemiæ, et Phassur filius Melchiæ, sermones, quos Ieremias loquebatur ad omnem populum, dicens: ² Hæc dicit Dominus: Quicumque manserit in civitate hac, morietur gladio, et fame, et peste: qui autem profugerit ad Chaldæos, vivet, et erit anima eius sospes et vivens. ³ Hæc dicit Dominus: Tradendo tradetur civitas hæc in manu exercitus regis Babylonis, et capiet eam. ⁴ Et dixerunt principes regi: Rogamus ut occidatur homo iste: de industria enim dissolvit manus virorum bellantium, qui remanserunt in civitate hac, et manus universi populi, loquens ad eos iuxta verba hæc: siquidem homo iste non quærit pacem populo huic, sed malum. ⁵ Et dixit rex Sedecias: Ecce ipse in manibus vestris est: nec eoim fas est regem vobis quidquam negare. ⁶ Tulerunt ergo Ieremiam, et proiecerunt eum in lacum Melchiæ filii Amelech, qui erat in vestibulo carceris: et submiserunt Ieremiam suis in lacum, in quo non erat aqua; sed lutum: descendit itaque Ieremias in cœnum.

ab Abde-
melech
iterum
in vesti-
bulo car-
ceris col-
locatur

⁷ Audivit autem Abdemelech Æthiops vir eunuchus, qui erat in domo regis quod misisset Ieremiam in lacum: porro rex sedebat in porta Benjamin. ⁸ Et egressus est Abdemelech de domo regis, et locutus est ad regem, dicens: ⁹ Domine mi rex, malefecerunt viri isti omnia quæcumque perpetrarunt contra Ieremiam prophetam, mittentes eum in lacum ut moriatur ibi fame, non suot enim panes ultra in civitate. ¹⁰ Præcepit itaque rex Abdemelech Æthiopi, dicens: Tolle tecum hinc triginta viros, et leva Ieremiam prophetam de lacu antequam moriatur. ¹¹ Assumptis ergo Abdemelech secum viris, ingressus est domum regis, quæ erat sub cellario: et tulit inde veteres pannos et antiqua, quæ computruerant, et submitit ea ad Ieremiam in lacum per funiculos. ¹² Dixitque Abdemelech Æthiops ad Ieremiam: Pone veteres pan-

(2) Sup 21, 9.

nos, et hæc scissa et putrida sub cubito manuum tuarum: et super funes: fecit ergo Ieremias sic: ¹³ Et extraxerunt Ieremiam funibus, et eduxerunt eum de lacu: mansit autem Ieremias in vestibulo carceris.

¹⁴ Et misit rex Sedecias, et tulit ad se Ieremiam prophetam ad ostium tertium, quod erat in domo Domini: et dixit rex ad Ieremiam: Interrogo ego te sermonem, ne abscondas a me aliquid. ¹⁵ Dixit autem Ieremias ad Sedeciam: Si annuntiavero tibi, numquid non interficies me? et si consilium dedero tibi, non me audies. ¹⁶ Iuravit ergo rex Sedecias Ieremiæ clam, dicens: Vivit Dominus, qui fecit nobis animam hanc, si occidero te, et si tradidero te in manus virorum istorum, qui quærunt animam tuam. ¹⁷ Et dixit Ieremias ad Sedeciam: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: Si profectus exieris ad principes regis Babylonis, vivet anima tua, et civitas hæc non succendetur igni: et salvus eris tu, et domus tua. ¹⁸ Si autem non exieris ad principes regis Babylonis, tradetur civitas hæc in manus Chaldæorum, et succendent eam igni: et tu non effugies de manu eorum. ¹⁹ Et dixit rex Sedecias ad Ieremiam: Sollicitus sum propter Iudæos, qui transfugerunt ad Chaldæos: ne forte tradar in manus eorum, et illudant mihi. ²⁰ Respondit autem Ieremias: Non te tradent. Audi quæso vocem Domini, quam ego loquor ad te, et bene tibi erit, et vivet anima tua. ²¹ Quod si nolueris egredi: iste est sermo, quem ostendit mihi Dominus: ²² Ecce omnes mulieres, quæ remanserunt in domo regis Iuda, educentur ad principes regis Babylonis: et ipsæ dicent: Seduxerunt te, et prævaluerunt adversum te viri pacifici tui, demerserunt in cæno, et in lubrico pedes tuos, et recesserunt a te. ²³ Et omnes uxores tuæ, et filii tui educentur ad Chaldæos: et non effugies manus eorum, sed in manu regis Babylonis capicris: et civitatem hanc comburet igni. ²⁴ Dixit ergo Sedecias ad Ieremiam: Nullus sciat verba hæc, et non morieris. ²⁵ Si autem audierint principes quia

Sedecie
deditio-
nem
suam et
conserva-
tionem
urbis
suadet

locutus sum tecum, et venerint ad te, et dixerint tibi: Indica nobis quid locutus sis cum rege, ne celes nos, et non te interficiemus: et quid locutus est tecum rex: ²⁶ Dices ad eos: Prostravi ego preces meas coram rege, ne me reduci iuberet in domum Ionathan, et ibi morerer.

in vestibulo
carceris ma-
net

²⁷ Venerunt ergo omnes principes ad Ieremiam, et interrogaverunt eum: et locutus est eis iuxta omnia verba, quæ præceperat ei rex, et cessaverunt ab eo: nihil enim fuerat auditum. ²⁸ Mansit vero Ieremias in vestibulo carceris usque ad diem, quo capta est Ierusalem:

3. Ieremias In Libertatem vindicatus, 38, 28°—39, 14
et factum est ut caperetur Ierusalem.

Urbe
capta

39 ¹ Anno nono Sedeciae regis Iuda, mense decimo, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, et omnis exercitus eius ad Ierusalem, et obsidebant eam. ² Undecimo autem anno Sedeciae, mense quarto, quinta mensis aperta est civitas. ³ Et ingressi sunt omnes principes regis Babylonis, et sederunt in porta media: Neregel, Sereser, Semegarnabu, Sarsachim, Rabsares, Neregel, Sereser, Rebmag, et omnes reliqui principes regis Babylonis. ⁴ Cumque vidisset eos Sedecias rex Iuda, et omnes viri bellatores, fugerunt: et egressi sunt nocte de civitate per viam horti regis, et per portam, quæ erat inter duos muros, et egressi sunt ad viam deserti. ⁵ Persecutus est autem eos exercitus Chaldæorum: et comprehenderunt Sedeciam in campo solitudinis Ierichontinæ, et captum adduxerunt ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Reblatha, quæ est in terra Emath: et locutus est ad eum iudicia. ⁶ Et occidit rex Babylonis filios Sedeciae in Reblatha, in oculis eius: et omnes nobiles Iuda occidit rex Babylonis. ⁷ Oculos quoque Sedeciae eruit: et vinxit eum compedibus ut duceretur in Babylonem.

(1) 2 Rg 25, 1; Inf 52, 4.

⁸ Domum quoque regis, et domum vulgi succenderunt Chaldæi igni, et murum Ierusalem subverterunt. ⁹ Et reliquias populi, qui remanserant in civitate, et perfugas, qui transfugerant ad eum, et superfluos vulgi, qui remanserant, transtulit Nabuzardan magister militum in Babylonem. ¹⁰ Et de plebe pauperum, qui nihil penitus habebant, dimisit Nabuzardan magister militum in terra Iuda: et dedit eis vineas, et cisternas In die illa.

¹¹ Præceperat autem Nabuchodonosor rex Babylonis de Ieremia Nabuzardan magistro militum, dicens: ¹² Tolle illum, et pone super eum oculos tuos, nihilque ei mali facias: sed, ut voluerit, sic facias ei. ¹³ Misit ergo Nabuzardan princeps militiæ, et Nabusezban, et Rabsares, et Neregel, et Sereser, et Rebmag, et omnes optimates regis Babylonis, ¹⁴ miserunt, et tulerunt Ieremiam de vestibulo carceris, et tradiderunt eum Godoliæ filio Ahicam filii Saphan ut intraret in domum, et habitaret in populo.

4. Abdemelech præmio donatur, 39, 15—18

¹⁵ Ad Ieremiam autem factus fuerat sermo Domini cum clausus esset in vestibulo carceris, dicens: ¹⁶ Vade, et dic Abdemelech Æthiopi, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam sermones meos super civitatem hanc in malum, et non in bonum: et erunt in conspectu tuo in die illa. ¹⁷ Et liberabo te in die illa, ait Dominus: et non traderis in manus virorum, quos tu formidas: ¹⁸ Sed eruens liberabo te, et gladio non cades: sed erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam, ait Dominus.

5. Ieremias ad Godoliam venit, 40, 1—6

40 ¹ Sermo, qui factus est ad Ieremiam a Domino, postquam dimissus est a Nabuzardan magistro militiæ de Rama, quando tulit eum vincitum catenis in medio omnium, qui migrabant de Ierusalem et Iuda, et ducebantur in Babylonem.

atque
igne va-
stata

propheta
in medio
populi
habitat

In ever-
sione ur-
bis ser-
vabitur

Inscriptio
pro
42, 7 ss

propheta
apud
populum
relictum
manere
vult

² Tollens ergo princeps militiæ Ieremiam, dixit ad eum: Dominus Deus tuus locutus est malum hoc super locum istum, ³ et adduxit: et fecit Dominus sicut locutus est, quia peccastis Domino, et non audistis vocem eius, et factus est vobis sermo hic. ⁴ Nunc ergo ecce solvi te hodie de catenis, quæ sunt in manibus tuis: si placet tibi ut venias mecum in Babylonem, veni: et ponam oculos meos super te: si autem displicet tibi venire mecum in Babylonem, reside: ecce omnis terra in conspectu tuo est: quod elegeris, et quo placuerit tibi ut vadas, illuc perge. ⁵ Et mecum noli venire: sed habita apud Godoliam filium Ahicam filii Saphan, quem præposuit rex Babylonis civitatibus Iuda: habita ergo cum eo in medio populi: vel quocumque placuerit tibi ut vadas, vade. Dedit quoque ei magister militiæ cibaria, et munuscula, et dimisit eum. ⁶ Venit autem Ieremias ad Godoliam filium Ahicam in Maspeth, et habitavit cum eo in medio populi, qui relictus fuerat in terra.

6. Godolias præfectus terræ interficitur, 40, 7—41, 18

A rege
Babylonis
populo
relicto
præfec-
tum

⁷ Cumque audissent omnes principes exercitus, qui dispersi fuerant per regiones, ipsi et socii eorum, quod præfecisset rex Babylonis Godoliam filium Ahicam terræ, et quod commendasset ei viros, et mulieres, et parvulos, et de pauperibus terræ, qui non fuerant translati in Babylonem. ⁸ Venerunt ad Godoliam in Maspeth: et Ismahel filius Nathanæ, et Iohanen, et Ionathan filii Caree, et Sareas filius Thaneumeth, et filii Ophi, qui erant de Netophathi, et Iezonias filius Maachathi, ipsi et viri eorum. ⁹ Et iuravit eis Godolias filius Ahicam filii Saphan, et comitibus eorum, dicens: Nolite timere servire Chaldæis, habitate in terra, et servite regi Babylonis, et bene erit vobis. ¹⁰ Ecce ego habito in Maspeth ut respondeam præcepto Chaldæorum, qui mittuntur ad nos: vos autem colligite vindemiam, et messes, et oleum, et con-

(9) 2 Rg 25, 24.

dite in vasis vestris, et manete in urbibus vestris, quas tenetis. ¹¹ Sed et omnes Iudæi, qui erant in Moab, et in filiis Ammon, et in Idumæa, et in universis regionibus, audito quod dedisset rex Babylonis reliquias in Iudæa, et quod præposuisset super eos Godoliam filium Ahicam filii Saphan: ¹² reversi sunt, inquam, omnes Iudæi de universis locis, ad quæ profugerant, et venerunt in terram Iuda ad Godoliam in Masphath: et collegerunt vinum, et messem multam nimis.

¹³ Iohanen autem filius Caree, et omnes principes exercitus, qui dispersi fuerant in regionibus, venerunt ad Godoliam in Masphath. ¹⁴ Et dixerunt ei: Scito quod Baalis rex filiorum Ammon misit Ismahel filium Nathanie percutere animam tuam. Et non credidit eis Godolias filius Ahicam. ¹⁵ Iohanen autem filius Caree dixit ad Godoliam seorsum in Masphath, loquens: Ibo, et percutiam Ismahel filium Nathanie nullo sciente, ne interficiat animam tuam, et dissipentur omnes Iudæi, qui congregati sunt ad te, et peribunt reliquie Iuda. ¹⁶ Et ait Godolias filius Ahicam ad Iohanen filium Caree: Noli facere verbum hoc: falsum enim tu loqueris de Ismahel.

41 ¹ Et factum est in mense septimo, venit Ismahel filius Nathanie, filii Elisama de semine regali, et optimates regis, et decem viri cum eo, ad Godoliam filium Ahicam in Masphath: et comederunt ibi panes simul in Masphath. ² Surrexit autem Ismahel filius Nathanie, et decem viri, qui cum eo erant, et percusserunt Godoliam filium Ahicam filii Saphan gladio, et interfecerunt eum, quem præfecerat rex Babylonis terræ.

³ Omnes quoque Iudæos, qui erant cum Godolia in Masphath, et Chaldæos, qui reperti sunt ibi, et viros bellatores percussit Ismahel. ⁴ Secundo autem die postquam occiderat Godoliam, nullo adhuc sciente, ⁵ venerunt viri de Sichem, et de Silo, et de Samaria octoginta viri: rasi barba, et scissis vestibus, et squallentes: et munera, et thus habebant in manu, ut offerrent in domo Domini. ⁶ Egres-

principum momentum verba non credentem

Ismahel occidit

alios quoque interficiens vel captivos ducens

sus ergo Ismahel filius Nathaniæ in occursum eorum de Masphath, incedens et plorans ibat: cum autem occurrisset eis, dixit ad eos: Venite ad Godoliam filium Ahicam. ⁷ Qui cum venissent ad medium civitatis, interfecit eos Ismahel filius Nathaniæ circa medium laci, ipse et viri, qui erant cum eo. ⁸ Decem autem viri reperti sunt inter eos, qui dixerunt ad Ismahel: Noli occidere nos: quia habemus thesauros in agro, frumenti, et hordei, et olei, et mellis. Et cessavit: et non interfecit eos cum fratribus suis. ⁹ Lacus autem, in quem proiecerat Ismahel omnia cadavera virorum, quos percussit propter Godoliam, ipse est, quem fecit rex Asa propter Baasa regem Israel: ipsum replevit Ismahel filius Nathaniæ occisis. ¹⁰ Et captivas duxit Ismahel omnes reliquias populi, qui erant in Masphath: filias regis, et universum populum, qui remanserat in Masphath: quos commendaverat Nabuzardan princeps militiæ Godoliæ filio Ahicam. Et cepit eos Ismahel filius Nathaniæ, et abiit ut transiret ad filios Ammon.

¹¹ Audivit autem Iohanan filius Caree, et omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, omne malum, quod fecerat Ismahel filius Nathaniæ. ¹² Et assumptis universis viris, profecti sunt ut bellarent adversum Ismahel filium Nathaniæ, et invenerunt eum ad aquas multas, quæ sunt in Gabaon. ¹³ Cumque vidisset omnis populus, qui erat cum Ismahel, Iohanan filium Caree, et universos principes bellatorum, qui erant cum eo, lætati sunt. ¹⁴ Et reversus est omnis populus, quem ceperat Ismahel, in Masphath: reversusque abiit ad Iohanan filium Caree. ¹⁵ Ismahel autem filius Nathaniæ fugit cum octo viris a facie Iohanan, et abiit ad filios Ammon. ¹⁶ Tulit ergo Iohanan filius Caree, et omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, universas reliquias vulgi, quas reduxerat ab Ismahel filio Nathaniæ de Masphath, postquam percussit Godoliam filium Ahicam: fortes viros ad prælium, et mulieres, et pueros, et eunuchos, quos reduxerat de Gabaon. ¹⁷ Et abierunt, et sederunt peregrinantes

captivi
tamen a
principi-
bus libe-
rantur

in Chamaam, quæ est iuxta Bethlehem, ut pergerent, et introirent Ægyptum ¹⁸ a facie Chaldæorum: timebant enim eos, quia percusserat Ismahel filius Nathaniæ Godoliam filium Ahicam, quem præposuerat rex Babylonis in terra Iuda.

7. Ieremias fugam in Ægyptum dissuadet, 42, 1—43, 7

42 ¹ Et accesserunt omnes principes bellatorum, et Iohanen filium Caree, et Iezonias filius Osaïæ, et reliquum vulgus a parvo usque ad magnum: ² Dixeruntque ad Ieremiam prophetam: Cadat oratio nostra in conspectu tuo: et ora pro nobis ad Dominum Deum tuum pro universis reliquiis istis, quia derelicti sumus pauci de pluribus, sicut oculi tui nos intuentur: ³ Et annuntiet nobis Dominus Deus tuus viam, per quam pergamus, et verbum, quod faciamus. ⁴ Dixit autem ad eos Ieremias propheta: Audivi: ecce ego oro ad Dominum Deum vestrum secundum verba vestra; omne verbum, quodcumque responderit mihi, indicabo vobis: nec celabo vos quidquam. ⁵ Et illi dixerunt ad Ieremiam: Sit Dominus inter nos testis veritatis et fidei, si non iuxta omne verbum, in quo miserit te Dominus Deus tuus ad nos, sic faciemus. ⁶ Sive bonum est, sive malum, voci Domini Dei nostri, ad quem mittimus te, obœdiemus, ut bene sit nobis cum audierimus vocem Domini Dei nostri.

⁷ Cum autem completi essent decem dies, factum est verbum Domini ad Ieremiam. ⁸ Vocavitque Iohanen filium Caree, et omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, et universum populum a minimo usque ad magnum. ⁹ Et dixit ad eos: Hæc dicit Dominus Deus Israel, ad quem misistis me, ut prosternerem preces vestras in conspectu eius: ¹⁰ Si quiescentes manseritis in terra hac, ædificabo vos, et non destruam; plantabo, et non eyellam: iam enim placatus sum super malo quod feci vobis. ¹¹ Nolite timere a facie regis Babylonis, quem vos pavidi formidatis: nolite metuere cum, dicit Dominus: quia vobiscum sum ego, ut

Rogatus
Domi-
nium
con-
sult

verbum
Domini
promul-
gat

illegible

salvos vos faciam, et eruam de manu eius. ¹² Et dabo vobis misericordias, et miserebor vestri, et habitare vos faciam in terra vestra. ¹³ Si autem dixeritis vos: Non habitabimus in terra ista, nec audiemus vocem Domini Dei nostri, ¹⁴ dicentes: Nequaquam, sed ad terram Ægypti pergemus: ubi non videbimus bellum, et clangorem tubæ non audiemus, et famem non sustinebimus: et ibi habitabimus. ¹⁵ Propter hoc nunc audite verbum Domini reliquæ Iuda: Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Si posueritis faciem vestram ut ingrediamini Ægyptum, et intraveritis ut ibi habitetis: ¹⁶ gladius, quem vos formidatis, ibi comprehendet vos in terra Ægypti: et fames, pro qua estis solliciti, adhærebit vobis in Ægypto, et ibi moriemini. ¹⁷ Omnesque viri, qui posuerunt faciem suam ut ingrediantur Ægyptum, ut habitent ibi, morientur gladio, et fame, et peste: nullus de eis remanebit, nec effugiet a facie mali, quod ego afferam super eos. ¹⁸ Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Sicut conflatus est furor meus, et indignatio mea super habitatores Ierusalem: sic conflabitur indignatio mea super vos, cum ingressi fueritis Ægyptum, et eritis in iusiurandum, et in stuporem, et in maledictum, et in opprobrium: et nequaquam ultra videbitis locum istum.

¹⁹ Verbum Domini super vos reliquæ Iuda: Nolite intrare Ægyptum: scientes scietis quia obtestatus sum vos hodie, ²⁰ quia decepistis animas vestras: vos enim misistis me ad Dominum Deum nostrum dicentes: Ora pro nobis ad Dominum Deum nostrum, et iuxta omnia quæcumque dixerit tibi Dominus Deus noster, sic annuntia nobis, et faciemus. ²¹ Et annuntiavi vobis hodie, et non audistis vocem Domini Dei vestri super universis, pro quibus misit me ad vos. ²² Nunc ergo scientes scietis quia gladio, et fame, et peste moriemini in loco, ad quem voluistis intrare ut habitaretis ibi.

43 ¹ Factum est autem, cum complexisset Ieremias loquens ad populum universos sermones Domini Dei eorum, pro quibus miserat cum

ritagol
-imecl
-quo muni
iibus

admoni-
tionem
addit

mendacii
accusa-
tur

Dominus Deus eorum ad illos, omnia verba hæc: ² dixit Azarias filius Osaïæ, et Iohanan filius Caree, et omnes viri superbi, dicentes ad Ieremiam: Mendacium tu loqueris: non misit te Dominus Deus noster, dicens: Ne ingrediamini Ægyptum ut habitetis illic. ³ Sed Baruch filius Nerïæ incitat te adversum nos, ut tradat nos in manus Chaldæorum, ut interficiat nos, et traduci faciat in Babylonem.

⁴ Et non audivit Iohanan filius Caree, et omnes principes bellatorum, et universus populus vocem Domini ut manerent in terra Iuda. ⁵ Sed tollens Iohanan filius Caree, et universi principes bellatorum universos reliquiarum Iuda, qui reversi fuerant de cunctis gentibus, ad quas fuerant ante dispersi, ut habitarent in terra Iuda: ⁶ viros, et mulieres, et parvulos, et filias regis, et omnem animam, quam reliquerat Nabuzardan princeps militiæ cum Godolia filio Ahicam, filii Saphan, et Ieremiam prophetam, et Baruch filium Nerïæ. ⁷ Et ingressi sunt terram Ægypti, quia non obœdierunt voci Domini: et venerunt usque ad Taphnis.

8. Vastationem Ægypti prædicit, 43, 8—13

⁸ Et factus est sermo Domini ad Ieremiam in Taphnis, dicens: ⁹ Sume lapides grandes in manu tua, et abscondes eos in crypta, quæ est sub muro latericio in porta domus Pharaonis in Taphnis; cernentibus viris Iudæis: ¹⁰ Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego mittam, et assumam Nabuchodonosor regem Babylonis servum meum: et ponam thronum eius super lapides istos, quos abscondi, et statuet solium suum super eos. ¹¹ Veniensque percutiet terram Ægypti: quos in mortem, in mortem: et quos in captivitatem, in captivitatem: et quos in gladium, in gladium. ¹² Et succendet ignem in delubris deorum Ægypti, et comburet ea, et captivos ducet illos; et amicietur terra Ægypti, sicut amicitur pastor pallio suo: et egredietur inde in pace. ¹³ Et conteret statuas domus Solis, quæ sunt in terra Ægypti: et delubra deorum Ægypti comburet igni.

cum
Baruch
in Ægyptum
ducitur

Nabuchodonosor
Ægyptum
percutiet

9. Iudæis idololatris comminatur, 44, 1—30

Idola colentes
gladio et
fame consumuntur

44 ¹ Verbum, quod factum est per Ieremiam ad omnes Iudæos, qui habitabant in terra Ægypti, habitantes in Magdalo, et in Taphnis, et in Memphis, et in terra Phatures, dicens: ² Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Vos vidistis omne malum istud, quod adduxi super Ierusalem, et super omnes urbes Iuda: et ecce desertæ sunt hodie, et non est in eis habitator: ³ Propter malitiam, quam fecerunt ut me ad iracundiam provocarent, et irent ut sacrificarent, et colerent deos alienos, quos nesciebant et illi, et vos, et patres vestri. ⁴ Et misi ad vos omnes servos meos prophetas de nocte consurgens, mittensque et dicens: Nolite facere verbum abominationis huiusmodi, quam odivi. ⁵ Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam ut converterentur a malis suis, et non sacrificarent diis alienis. ⁶ Et conflata est indignatio mea et furor meus, et succensa est in civitatibus Iuda, et in plateis Ierusalem: et versæ sunt in solitudinem et vastitatem secundum diem hanc. ⁷ Et nunc hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Quare vos facitis malum grande hoc contra animas vestras, ut intreat ex vobis vir et mulier, parvulus et lactens de medio Iudæ, nec relinquatur vobis quidquam residuum: ⁸ Provocantes me in operibus manuum vestrarum, sacrificando diis alienis in terra Ægypti, in quam ingressi estis ut habitetis ibi: et dispereatis, et sitis in maledictionem, et in opprobrium cunctis gentibus terræ? ⁹ Numquid oblitis estis mala patrum vestrorum, et mala regum Iuda, et mala uxorum eius, et mala vestra, et mala uxorum vestrarum, quæ fecerunt in terra Iuda, et in regionibus Ierusalem? ¹⁰ Non sunt mandati usque ad diem hanc: et non timuerunt, et non ambulaverunt in lege Domini, et in præceptis meis, quæ dedi coram vobis et coram patribus vestris. ¹¹ Ideo hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego ponam

(11) Am 9, 4.

faciem meam in vobis in malum: et disperdam omnem Iudam. ¹² Et assumam reliquias Iudæ, qui posuerunt facies suas ut ingrederentur terram Ægypti, et habitarent ibi: et consumerentur omnes in terra Ægypti: cadent in gladio et in fame: et consumerentur a minimo usque ad maximum in gladio, et in fame morientur: et erunt in iusiurandum, et in miraculum, et in maledictionem, et in opprobrium. ¹³ Et visitabo super habitatores terræ Ægypti, sicut visitavi super Ierusalem in gladio, et fame, et peste. ¹⁴ Et non erit qui effugiat, et sit residuus de reliquiis Iudæorum, qui vadunt ut peregrinentur in terra Ægypti: et revertantur in terram Iuda, ad quam ipsi elevant animas suas ut revertantur, et habitent ibi: non revertentur nisi qui fugerint.

¹⁵ Responderunt autem Ieremiæ omnes viri scientes quod sacrificarent uxores eorum diis alienis: et universæ mulieres, quarum stabat multitudo grandis, et omnis populus habitantium in terra Ægypti in Phatures, dicentes: ¹⁶ Sermonem, quem locutus es ad nos in nomine Domini, non audiemus ex te: ¹⁷ sed facientes faciemus omne verbum, quod egredietur de ore nostro ut sacrificemus reginæ cæli, et libemus ei libamina, sicut fecimus nos, et patres nostri, reges nostri, et principes nostri in urbibus Iuda, et in plateis Ierusalem: et saturati sumus panibus, et bene nobis erat, malumque non vidimus. ¹⁸ Ex eo autem tempore, quo cessavimus sacrificare reginæ cæli, et libare ei libamina, indigemus omnibus, et gladio, et fame consumpti sumus. ¹⁹ Quod si nos sacrificamus reginæ cæli, et libamus ei libamina: numquid sine viris nostris fecimus ei placentas ad colendum eam, et libandum ei libamina?

²⁰ Et dixit Ieremias ad omnem populum adversum viros, et adversum mulieres, et adversum universam plebem, qui responderant ei verbum, dicens: ²¹ Numquid non sacrificium, quod sacrificastis in civitatibus Iuda, et in plateis Ierusalem vos et patres vestri, reges vestri, et principes ve-

pertinaces in idolatria

prius a propheta

stri, et populus terræ, horum recordatus est Dominus, et ascendit super cor eius? ²² Et non poterat Dominus ultra portare propter malitiam studiorum vestrorum, et propter abominationes, quas fecistis, et facta est terra vestra in desolationem, et in stuporem, et in maledictum, eo quod non sit habitator, sicut est dies hæc. ²³ Propterea quod sacrificaveritis idolis, et peccaveritis Domino: et non audieritis vocem Domini, et in lege, et in præceptis, et in testimoniis eius non ambulaveritis: idcirco evenerunt vobis mala hæc, sicut est dies hæc.

deinde
ab ipso
Deo cor-
ripiuntur

²⁴ Dixit autem Ieremias ad omnem populum, et ad universas mulieres: Audite verbum Domini omnis Iuda, qui estis in terra Ægypti: ²⁵ Hæc Inquit Dominus exercituum Deus Israel, dicens: Vos, et uxores vestræ locuti estis ore vestro, et manibus vestris implestis, dicentes: Faciamus vota nostra, quæ vovimus, ut sacrificemus reginæ cæli, et libinus ei libamina. Implestis vota vestra, et opere perpetrastis ea. ²⁶ Ideo audite verbum Domini omnis Iuda, qui habitatis in terra Ægypti: Ecce ego iuravi in nomine meo magno, ait Dominus: quia nequaquam ultra vocabitur nomen meum ex ore omnis viri Iudæi, dicentis: Vivit Dominus Deus in omni terra Ægypti. ²⁷ Ecce ego vigilabo super eos in malum, et non in bonum: et consumentur omnes viri Iuda, qui sunt in terra Ægypti, gladio, et fame donec penitus consumantur. ²⁸ Et qui fugerint gladium, revertentur de terra Ægypti in terram Iuda viri pauci: et scient omnes reliquiæ Iuda ingredientium terram Ægypti, ut habitent ibi, cuius sermo compleatur, meus, an illorum. ²⁹ Et hoc vobis signum, ait Dominus, quod visitem ego super vos in loco isto: ut sciatis quia vere complebuntur sermones mei contra vos in malum. ³⁰ Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam Pharaonem Ephree regem Ægypti in manu inimicorum eius, et in manu quærentium animam illius: sicut tradidi Sedeciam regem Iuda in manu Nabuchodonosor regis Babylonis inimici sui, et quærentis animam eius.

et dicit
tradidit

10. Scribam Baruch admonet ac solatur, 45, 1--5

45 ¹ Verbum, quod locutus est Ieremias propheta ad Baruch, filium Neriæ, cum scripsisset verba hæc in libro ex ore Ieremiæ, anno quarto Ioakim filii Iosiaë regis Iuda, dicens: ² Hæc dicit Dominus Deus Israel ad te Baruch: ³ Dixisti: Væ misero mihi, quoniam addidit Dominus dolorem dolori meo: laboravi in gemitu meo, et requiem non inveni. ⁴ Hæc dicit Dominus: Sic dices ad eum: Ecce quos ædificavi, ego destruo: et quos plantavi, ego evello, et universam terram hanc. ⁵ Et tu quæris tibi grandia? noli quærere: quia ecce ego adducam malum super omnem carnem, ait Dominus: et dabo tibi animam tuam in salutem in omnibus locis, ad quæcumque perrexeris.

Ne exceptionem quærat; servabitur

PARS ALTERA

Vaticinia contra gentes, 46, 1--51, 64

I. Contra gentes varias, 46, 1--49, 39

1. Vaticinia contra Ægyptum, 46, 1--28

46 ¹ Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra gentes ² ad Ægyptum adversum exercitum Pharaonis Necchao regis Ægypti, qui erat iuxta fluvium Euphraten in Charcamis, quem percussit Nabuchodonosor rex Babylonis, in quarto anno Ioakim filii Iosiaë regis Iuda.

Inscriptio prior

³ Præparate scutum, et clypeum, et procedite ad bellum. ⁴ Iungite equos, et ascendite equites: state in galeis, polte lanceas, induite vos loriceis. ⁵ Quid igitur? vidi ipsos pavidos, et terga vertentes, fortes eorum cæsos: fugerunt conciti, nec respexerunt: terror undique, ait Dominus. ⁶ Non fugiat velox, nec salvari se putet fortis: Ad aquilonem iuxta flumen Euphraten victi sunt, et ruerunt. ⁷ Quis est iste, qui quasi flumen ascendit: et veluti fluviorum, intumescunt gurgites eius? ⁸ Ægyptus, fluminis instar ascendit: et velut flumina mo-

Ægyptus in Charcamis cædetur

vebuntur fluctus eius, et dicet: Ascendens operiam terram: perdam civitatem, et habitatores eius.

⁹ Ascendite equos, et exultate in curribus, et procedant fortes, Æthiopia, et Libyes tenentes scutum, et Lydii arripientes, et iacentes sagittas.

¹⁰ Dies autem ille Domini Dei exercituum, dies ultionis, ut sumat vindictam de inimicis suis: devorabit gladius, et saturabitur, et inebriabitur sanguine eorum: victima enim Domini Dei exercituum in terra aquilonis iuxta flumen Euphraten. ¹¹ Ascende in Galaad, et tolle resinam virgo filia Ægypti: frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi. ¹² Audierunt gentes ignominiam tuam, et ululatus tuus replevit terram: quia fortis impedit in fortem, et ambo pariter considerunt.

¹³ Verbum quod locutus est Dominus ad Ieremiam prophetam, super eo quod venturus esset Nabuchodonosor rex Babylonis et percussurus terram Ægypti:

¹⁴ Annuntiate Ægypto, et auditum facite in Magdalo, et resonet in Memphis, et in Taphnis, dicite: Sta, et præpara te: quia devorabit gladius ea, quæ per circuitum tuum sunt. ¹⁵ Quare computruit fortis tuus? non stetit: quoniam Dominus subvertit eum. ¹⁶ Multiplicavit ruentes, ceciditque vir ad proximum suum: et dicent: Surge, et revertamur ad populum nostrum, et ad terram nativitatis nostræ, a facie gladii columbæ.

¹⁷ Vocate nomen Pharaonis regis Ægypti, tumultum adduxit tempus. ¹⁸ Vivo ego (inquit rex, Dominus exercituum nomen eius) quoniam sicut Thabor in montibus, et sicut Carmelus in mari, veniet.

¹⁹ Vasa transmigrationis fac tibi habitatrix filia Ægypti: quia Memphis in solitudinem erit, et deseretur, et inhabitabilis erit. ²⁰ Vitula elegans atque formosa Ægyptus: stimulator ab aquilone veniet ei. ²¹ Mercenarii quoque eius, qui versabantur in medio eius, quasi vituli saginati versi sunt, et fugerunt simul, nec stare potuerunt: quia dies interfectionis eorum venit super eos, tempus visitationis eorum. ²² Vox eius quasi æris sonabit: quoniam cum exercitu pro-

Inscriptio
altera

a Nabu-
chodono-
sor occu-
pabitur

perabunt, et cum securibus venient ei, quasi cædentes ligna. ²³ Succiderunt saltum eius, ait Dominus, qui supputari non potest: multiplicati sunt super locustas, et non est eis numerus. ²⁴ Confusa est filia Ægypti, et tradita in manu populi aquilonis. ²⁵ Dixit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego visitabo super tumultum Alexandriæ, et super Pharaonem, et super Ægyptum, et super deos eius, et super reges eius, et super Pharaonem, et super eos, qui confidunt in eo. ²⁶ Et dabo eos in manu quærentium animam eorum, et in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, et in manus servorum eius: et post hæc habitabitur sicut diebus pristinis, ait Dominus.

²⁷ Et tu ne timeas serve meus Iacob, et ne paveas Israel: quia ecce ego salvum te faciam de longinquo, et semen tuum de terra captivitatis tuæ: et revertetur Iacob, et requiescet, et prosperabitur: et non erit qui exterreat eum. ²⁸ Et tu noli timere serve meus Iacob, ait Dominus: quia tecum ego sum, quia ego consumam cunctas gentes, ad quas eieci te: te vero non consumam, sed castigabo te in iudicio, nec quasi innocenti parcam tibi.

Israel
servabitur

2. Vaticinium contra Palæstinos, 47, 1—7

47 ¹ Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra Palæstinos, antequam percuteret Pharaon Gazam: ² Hæc dicit Dominus:

Inscriptio

Ecce aquæ ascendunt ab aquilone, et erunt quasi torrens inundans, et operient terram, et plenitudinem eius, urbem et habitatores eius: clamabunt homines, et ululabunt omnes habitatores terræ ³ a strepitu pompæ armorum, et bellatorum eius, a commotione quadrigarum eius, et multitudine rotarum illius. Non respexerunt patres filios manibus dissolutis ⁴ pro adventu diei, in quo vastabuntur omnes Philisthiim, et dissipabitur Tyrus,

Philisthiim,
Tyrus et Sidon a
Chaldæis
vastabuntur

(27) Is 43, 1; 44, 2.

et Sidon cum omnibus reliquis auxiliis suis; depulatus est enim Dominus Palæstinos, reliquias insulæ Cappadociæ. ⁵ Venit calvitium super Gazam: conticuit Ascalon, et reliquiae vallis earum, usquequo concideris? ⁶ O mucro Domini usquequo non quiesces? Ingredere in vaginam tuam, refrigerare, et sile. ⁷ Quomodo quiescet cum Dominus præceperit ei adversus Ascalonem, et adversus maritimas eius regiones, ibique condixerit illi?

3. Vaticinium contra Moab, 48, 1—47

Inscriptio

48 ¹ Ad Moab hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel:

contere-
tur et
confun-
detur

Væ super Nabo, quoniam vastata est, et confusa: capta est Cariathaim: confusa est fortis, et tremuit. ² Non est ultra exsultatio in Moab contra Hesebon: cogitaverunt malum. Venite, et disperdamus eam de gente. Ergo silens conticesces, sequeturque te gladius. ³ Vox clamoris de Oronaim: vastitas, et contritio magna. ⁴ Contrita est Moab: annuntiate clamorem parvulis eius. ⁵ Per ascensum enim Luith plorans ascendet in fletu: quoniam in descensu Oronaim hostes ululatum contritionis audierunt: ⁶ Fugite, salvate animas vestras: et eritis quasi myricæ in deserto. ⁷ Pro eo enim quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis, et in thesauris tuis, tu quoque capieris: et ibit Chamos in transmigrationem, sacerdotes eius, et principes eius simul. ⁸ Et veniet prædo ad omnem urbem, et urbs nulla salvabitur: et peribunt valles, et dissipabuntur campestria: quoniam dixit Dominus: ⁹ Date florem Moab, quia florens egredietur: et civitates eius desertæ erunt, et inhabitabiles. ¹⁰ Maledictus, qui facit opus Domini fraudulenter: et maledictus, qui prohibet gladium suum a sanguine. ¹¹ Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, et requievit in fœcibus suis: nec transfusus est de vase in vas, et in transmigrationem non abiit: idcirco

propter
superbi-
am

(6) Sup 17, 6.

permansit gustus eius in eo, et odor eius non est immutatus. ¹² Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus: et mittam ei ordinatorum, et stratores laguncularum, et sternent eum, et vasa eius exhaurient, et lagunculas eorum collident. ¹³ Et confundetur Moab a Chamos, sicut confusa est domus Israel a Bethel, in qua habebat fiduciam. ¹⁴ Quomodo dicitis: Fortes sumus, et viri robusti ad preliandum?

¹⁵ Vastata est Moab, et civitates illius succiderunt: et electi iuvenes eius descenderunt in occisionem: ait rex, Dominus exercituum nomen eius.

¹⁶ Prope est interitus Moab ut veniat: et malum eius velociter accurret nimis. ¹⁷ Consolamini eum omnes, qui estis in circuitu eius, et universi, qui scitis nomen eius, dicitis: Quomodo confracta est virga fortis, baculus gloriosus? ¹⁸ Descende de gloria, et sede in siti habitatio filiae Dibon: quoniam vastator Moab ascendit ad te, dissipavit munitiones tuas. ¹⁹ In via sta, et prospice habitatio Aroer: interroga fugientem: et ei, qui evasit, dic: Quid accidit?

²⁰ Confusus est Moab, quoniam victus est: ululate, et clamate, annuntiate in Arnon, quoniam vastata est Moab. ²¹ Et iudicium venit ad terram campestem: super Helon, et super Iasa, et super Mephaath, ²² et super Dibon, et super Nabo, et super domum Deblathaim, ²³ et super Cariathaim, et super Bethgamul, et super Bethmaon, ²⁴ et super Carioth, et super Bosra: et super omnes civitates terrae Moab; quæ longe, et quæ prope sunt.

²⁵ Abscissum est cornu Moab, et brachium eius contritum est, ait Dominus. ²⁶ Inebriate eum, quoniam contra Dominum erectus est: et allidet manum Moab in vomitu suo, et erit in derisum etiam ipse: ²⁷ fuit enim in derisum tibi Israel: quasi inter fures repperisses eum: propter verba ergo tua, quæ adversum illum locutus es, captivus duceris.

(13) 1 Rg 12, 29. — 101 111 (13) — 101 111 (13)

vastabitur et humiliabitur

propter irrisum Israelis

28 Relinquitte civitates, et habitate in petra habitatores Moab: et estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis. 29 Audivimus superbiam Moab, superbus est valde: sublimitatem eius, et arrogantiam, et superbiam, et altitudinem cordis eius. 30 Ego scio, ait Dominus, iactantiam eius: et quod non sit iuxta eam virtus eius, nec iuxta quod poterat conata sit facere.

plangitur
a propheta

31 Ideo super Moab eiulabo, et ad Moab universam clamabo, ad viros muri fictilis lamentantes. 32 De planctu lazer plorabo tibi vinea Sabama: propagines tuæ transierunt mare, usque ad mare lazer pervenerunt: super messem tuam, et vindemiam tuam prædo irruit. 33 Ablata est lætitia et exultatio de Carmelo, et de terra Moab, et vinum de torcularibus sustuli: nequaquam calcator uvæ solitum celeuma cantabit. 34 De clamore Hesebon usque Eleale, et lasa, dederunt vocem suam: a Segor usque ad Oronaim vitula conternante: aquæ quoque Nemrim pessimæ erunt. 35 Et auferam de Moab, ait Dominus, offerentem in excelsis, et sacrificantem diis eius. 36 Propterea cor meum ad Moab quasi tibiæ resonabit: et cor meum ad viros muri fictilis dabit sonitum tiliarum: quia plus fecit quam potuit, idcirco perierunt. 37 Omne enim caput calvitium, et omnis barba rasa erit: in cunctis manibus colligatio, et super omne dorsum cilicium. 38 Super omnia tecta Moab, et in plateis eius omnis planctus: quoniam contrivi Moab sicut vas inutile, ait Dominus. 39 Quomodo victa est, et ululaverunt? quomodo deiecit cervicem Moab, et confusus est? eritque Moab in derisum, et in exemplum omnibus in circuitu suo.

ac restituetur a Domino

40 Hæc dicit Dominus: Ecce quasi aquila volabit, et extendet alas suas ad Moab. 41 Capta est Carioth, et munitiones comprehensæ sunt: et erit cor fortium Moab in die illa, sicut cor mulieris parturientis. 42 Et cessabit Moab esse populus:

(29) Is 16, 6. — (33) Is 16, 10. — (37) Is 15, 2; Ez 7, 18.

quoniam contra Dominum gloriatus est. ⁴³ Pavor, et fovea, et laqueus super te o habitator Moab, dicit Dominus. ⁴⁴ Qui fugerit a facie pavoris, cadet in foveam: et qui conscenderit de fovea, capiatur laqueo: adducam enim super Moab annum visitationis eorum, ait Dominus. ⁴⁵ In umbra Hesebon steterunt de laqueo fugientes: quia ignis egressus est de Hesebon, et flamma de medio Seon, et devorabit partem Moab, et verticem filiorum tumultus. ⁴⁶ Væ tibi Moab, periisti popule Chamos: quia comprehensi sunt filii tui, et filiae tuæ in captivitatem. ⁴⁷ Et convertam captivitatem Moab in novissimis diebus, ait Dominus. Hucusque iudicia Moab.

4. Vaticinium contra Ammon, 49, 1—6

49 ¹ Ad filios Ammon. Hæc dicit Dominus:

Numquid non filii sunt Israel? aut heres non est ei? Cur igitur hereditate possedit Melchom, Gad: et populus eius in urbibus eius habitavit? ² Ideo ecce dies veniunt, dicit Dominus: et auditum faciam super Rabbath filiorum Ammon fremitum prelii, et erit in tumultum dissipata, filiaque eius igni succendentur, et possidebit Israel possessores suos, ait Dominus. ³ Ulula Hesebon, quoniam vastata est Hai; clamate filiae Rabbath, accingite vos ciliciis: plangite et circuite per sepes: quoniam Melchom in transmigrationem ducetur, sacerdotes eius, et principes eius simul. ⁴ Quid gloriaris in vallibus? defluxit vallis tua filia delicata, quæ confidebas in thesauris tuis, et dicebas: Quis veniet ad me? ⁵ Ecce ego inducam super te terrorem, ait Dominus Deus exercituum, ab omnibus qui sunt in circuitu tuo: et dispergemini singuli a conspectu vestro, nec erit qui congreget fugientes. ⁶ Et post hæc reverti faciam captivos filiorum Ammon, ait Dominus.

(44) Is 24, 18. — J. B. A. (81) — J. B. A. (81)

Inscriptio

captivi
ducentur
sed re-
vertentur

5. Vaticinium contra Idumæam, 49, 7—22

inscriptio
erit soli-
tudo sem-
piterna

7 Ad Idumæam. Hæc dicit Dominus exercituum:
Numquid non ultra est sapientia in Theman?
Periit consilium a filiis, inutilis facta est sapientia
eorum. 8 Fugite et terga vertite, descendite in
voraginem habitatores Dedan: quoniam perditio-
nem Esau adduxi super eum, tempus visitationis
eius. 9 Si vindemiares venissent super te, non
reliquissent racemum: si fures in nocte, rapuissent
quod sufficeret sibi. 10 Ego vero discooperui Esau,
revelavi abscondita eius, et celari non poterit: va-
statum est semen eius, et fratres eius, et vicini
eius, et non erit. 11 Relinque pupillos tuos: ego
faciam eos vivere: et viduæ tuæ in me sperabunt.
12 Quia hæc dicit Dominus: Ecce quibus non erat
iudicium ut biberent calicem, bibentes bibent: et
tu quasi innocens relinqueris? non eris innocens,
sed bibens bibes. 13 Quia per memetipsum iuravi,
dicit Dominus, quod in solitudinem, et in oppro-
brium, et in desertum, et in maledictionem erit
Bosra: et omnes civitates eius erunt in solitudines
sempiternas.

וְיִשְׁתַּחֲוּוּ

יִשְׁתַּחֲוּוּ
וְיִשְׁתַּחֲוּוּ
וְיִשְׁתַּחֲוּוּ

quia ex-
altata est

14 Auditum audivi a Domino, et legatus ad gen-
tes missus est: Congregamini, et venite contra
eam, et consurgamus in prælium: 15 Ecce enim
parvulum dedi te in gentibus contemptibilem inter
homines. 16 Arrogantia tua decepit te, et superbia
cordis tui: qui habitas in cavernis petrae, et ap-
prehendere niteris altitudinem collis: cum exalta-
veris quasi aquila nidum tuum, inde detraham te,
dicit Dominus. 17 Et erit Idumæa deserta: omnis
qui transibit per eam, stupebit, et sibilabit super
omnes plagas eius. 18 Sicut subversa est Sodoma,
et Gomorrha, et vicinæ eius, ait Dominus: non
habitabit ibi vir, et non incolet eam filius hominis.

neque
salvari
poterit

19 Ecce quasi leo ascendet de superbia Iordanis
ad pulchritudinem robustam: quia subito currere
faciam eum ad illam: et quis erit electus, quem

(14) Abd 1. — (16) Abd 4. — (18) Gn 19, 24.

præponam ei? quis enim similis mei? et quis sustinebit me? et quis est iste pastor, qui resistat vultui meo? ²⁰ Propterea audite consilium Domini, quod iniit de Edom: et cogitationes eius, quas cogitavit de habitatoribus Theman: Si non deiecerint eos parvuli gregis, nisi dissipaverint cum eis habitaculum eorum. ²¹ A voce ruinæ eorum commota est terra: clamor in Mari Rubro auditus est vocis eius. ²² Ecce quasi aquila ascendet, et avolabit: et expandet alas suas super Bosran: et erit cor fortium Idumææ in die illa, quasi cor mulieris parturientis.

6. Vaticinium contra Damascum, 49, 23—27

²³ Ad Damascum:

Confusa est Emath, et Arphad: quia auditum pessimum audierunt, turbati sunt in mari: præ sollicitudine quiescere non potuit. ²⁴ Dissoluta est Damascus, versa est in fugam, tremor apprehendit eam: angustia et dolores tenuerunt eam quasi parturientem. ²⁵ Quomodo dereliquerunt civitatem laudabilem, urbem lætitiæ! ²⁶ Ideo cadent iuvenes eius in plateis eius: et omnes viri prælii conticescent in die illa, ait Dominus exercituum. ²⁷ Et succendam ignem in muro Damasci, et devorabit mœnia Benadad.

7. Vaticinium contra Arabiam, 49, 28—33

²⁸ Ad Cedar, et ad regna Asor, quæ percussit Nabuchodonosor rex Babylonis. Hæc dicit Dominus:

Surgite, et ascendite ad Cedar, et vastate filios orientis. ²⁹ Tabernacula eorum, et greges eorum capient: pelles eorum, et omnia vasa eorum, et camelos eorum tollent sibi: et vocabunt super eos formidinem in circuitu.

³⁰ Fugite, abite vehementer, in voraginibus sedete, qui habitatis Asor, ait Dominus: iniit enim contra vos Nabuchodonosor rex Babylonis consi-

(19) Iob 4), 1.

Inscriptio
urbis lætitiæ derelinquetur

Inscriptio

Cedareni

et habitantes Asor percutientur

fecit, facite ei. ¹⁶ Disperditte satorem de Babylone, et tenentem falcem in tempore messis: a facie gladii columbæ unusquisque ad populum suum convertetur, et singuli ad terram suam fugient.

Israel et
Iuda re-
ducentur

¹⁷ Grex dispersus Israel, leones eiecerunt eum: primus comedit eum rex Assur: iste novissimus exossavit eum Nabuchodonosor rex Babylonis. ¹⁸ Propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego visitabo regem Babylonis, et terram eius, sicut visitavi regem Assur: ¹⁹ et reducam Israel ad habitaculum suum: et pascetur Carmelum, et Basan, et in monte Ephraim, et Galaad saturabitur anima eius. ²⁰ In diebus illis, et in tempore illo, ait Dominus: quæretur iniquitas Israel, et non erit: et peccatum Iuda, et non invenietur: quoniam propitius ero eis, quos reliquero.

Babylon
contere-
tur

²¹ Super terram dominantium ascende, et super habitatores eius visita, dissipa, et Interfice quæ post eos sunt, ait Dominus: et fac iuxta omnia quæ præcepi tibi. ²² Vox belli in terra, et contritio magna. ²³ Quomodo contractus est, et contritus malleus universæ terræ? quomodo versa est in desertum Babylonia in gentibus? ²⁴ Illaqueavi te, et capta es Babylonia, et nesciebas: inventa es et apprehensa: quoniam Dominum provocasti. ²⁵ Aperuit Dominus thesaurum suum, et protulit vasa iræ suæ: quoniam opus est Domino Deo exercituum in terra Chaldæorum. ²⁶ Venite ad eam ab extremis finibus, aperite ut exeant qui conculcent eam: tollite de via lapides, et redigite in acervos, et interficite eam: nec sit quidquam reliquum. ²⁷ Dissipate universos fortes eius, descendant in occisionem: vae eis, quia venit dies eorum, tempus visitationis eorum. ²⁸ Vox fugientium, et eorum, qui evaserunt de terra Babylonis, ut annuntient in Sion ultionem Domini Dei nostri, ultionem templi eius. ²⁹ Annuntiate in Babylonem plurimis omnibus, qui tendunt arcum: consistite adversus eam per gyrum, et nullus evadat: reddite ei secundum opus suum: iuxta omnia quæ fecit, facite illi: quia contra Dominum erecta est, adversum

sanctum Israel. ³⁰ Idcirco cadent iuvenes eius in plateis eius: et omnes viri bellatores eius conticescent in die illa, ait Dominus. ³¹ Ecce ego ad te superbe, dicit Dominus Deus exercituum: quia venit dies tuus, tempus visitationis tuæ. ³² Et cadet superbus, et corruet, et non erit qui suscitet eum: et succendam ignem in urbibus eius, et devorabit omnia in circuitu eius.

³³ Hæc dicit Dominus exercituum: Calumniam sustinent filii Israel, et filii Iuda simul: omnes, qui ceperunt eos, tenent, nolunt dimittere eos. ³⁴ Redemptor eorum fortis, Dominus exercituum nomen eius, iudicio defendet causam eorum, ut exterreat terram, et commoveat habitatores Babylonis. ³⁵ Gladius ad Chaldæos, ait Dominus, et ad habitatores Babylonis, et ad principes, et ad sapientes eius. ³⁶ Gladius ad divinos eius, qui stulti erunt: gladius ad fortes illius, qui timebunt. ³⁷ Gladius ad equos eius, et ad currus eius, et ad omne vulgus, quod est in medio eius: et erunt quasi mulieres: gladius ad thesauros eius, qui diripientur. ³⁸ Siccitas super aquas eius erit, et arescent: quia terra sculptilium est, et in portentis gloriantur. ³⁹ Propterea habitabunt dracones cum faunis ficariis: et habitabunt in ea struthiones: et non inhabitabitur ultra usque in sempiternum, nec exstruetur usque ad generationem, et generationem. ⁴⁰ Sicut subvertit Dominus Sodomam et Gomorrhham, et vicinas eius, ait Dominus: non habitabit ibi vir, et non incolet eam filius hominis. ⁴¹ Ecce populus venit ab aquilone, et gens magna, et reges multi consurgent a finibus terræ. ⁴² Arcum et scutum apprehendent: crudeles sunt et immisericordes: vox eorum quasi mare sonabit, et super equos ascendent: sicut vir paratus ad prælium contra te filia Babylon. ⁴³ Audivit rex Babylonis famam eorum, et dissolutæ sunt manus eius: angustia apprehendit eum, dolor quasi parturientem. ⁴⁴ Ecce quasi leo ascendet de superbia Iordanis ad pulchritudi-

Israel et
Iuda e
Babylone
devicia
educen-
tur

(40) Gn 19, 24.

nem robustam: quia subito currere faciam eum ad illam: et quis erit electus, quem præponam ei? quis est enim similis mei? et quis sustinebit me? et quis est iste pastor, qui resistat vultui meo?
 45 Propterea audite consilium Domini, quod mente concepit adversum Babylonem: et cogitationes eius, quas cogitavit super terram Chaldæorum: Nisi detraxerint eos parvuli gregum, nisi dissipatum fuerit cum ipsis habitaculum eorum. 46 A voce captivitatis Babylonis commota est terra, et clamor inter gentes auditus est.

in Sion
narrabi-
tur
opus Do-
mini

51 1 Hæc dicit Dominus: Ecce ego suscitabo super Babylonem et super habitatores eius, qui cor suum levaverunt contra me, quasi ventum pestilentem. 2 Et mittam in Babylonem ventilatores, et ventilabunt eam et demolientur terram eius: quoniam venerunt super eam undique in die afflictionis eius. 3 Non tendat qui tendit arcum suum, et non ascendat loricatus, nolite parcere iuvenibus eius, interficite omnem militiam eius. 4 Et cadent interfecti in terra Chaldæorum, et vulnerati in regionibus eius. 5 Quoniam non fuit viduatus Israel et Iuda a Deo suo Domino exercituum: terra autem eorum repleta est delicto a sancto Israel. 6 Fugite de medio Babylonis, et salvet unusquisque animam suam: nolite tacere super iniquitatem eius: quoniam tempus ultionis est a Domino, vicissitudinem ipse retribuet ei. 7 Calix aureus Babylon in manu Domini, inebrians omnem terram: de vino eius biberunt gentes, et ideo commotæ sunt. 8 Subito cecidit Babylon, et contrita est: ululate super eam, tollite resinam ad dolorem eius, si forte sanetur. 9 Curavimus Babylonem, et non est sanata: derelinquamus eam, et eamus unusquisque in terram suam: quoniam pervenit usque ad caelos iudicium eius, et elevatum est usque ad nubes. 10 Protulit Dominus iustitias nostras: venite, et narremus in Sion opus Domini Dei nostri

(44) Iob 41, 1. — (8) Is 21, 9; Apc 14, 8.

11 Acuite sagittas, implete pharetras: suscitavit Dominus spiritum regum Medorum: et contra Babylonem mens eius est ut perdat eam, quoniam ultio Domini est, ultio templi sui. 12 Super muros Babylonis levate signum, augete custodiam: levate custodes, præparate insidias: quia cogitavit Dominus, et fecit quæcumque locutus est contra habitatores Babylonis. 13 Quæ habitas super aquas multas, locuples in thesauris: venit finis tuus pedalis præcisionis tuæ. 14 Iuravit Dominus exercituum per animam suam: Quoniam replebo te hominibus quasi brucho, et super te celeuma cantabitur. 15 Qui fecit terram in fortitudine sua, præparavit orbem in sapientia sua, et prudentia sua extendit cælos. 16 Dante eo vocem, multiplicantur aquæ in cælo: qui levat nubes ab extremo terræ, fulgura in pluviam fecit: et produxit ventum de thesauris suis. 17 Stultus factus est omnis homo a scientia: confusus est omnis conflator in sculptili, quia mendax est conflatio eorum, nec est spiritus in eis. 18 Vana sunt opera, et risu digna, in tempore visitationis suæ peribunt. 19 Non sicut hæc pars Iacob: quia qui fecit omnia ipse est, et Israel sceptrum hereditatis eius: Dominus exercituum nomen eius.

20 Collidis tu mihi vasa belli, et ego collidam in te gentes, et disperdam in te regna: 21 et collidam in te equum, et equitem eius: et collidam in te currum, et ascensorem eius: 22 et collidam in te virum et mulierem: et collidam in te senem et puerum: et collidam in te juvenem et virginem: 23 et collidam in te pastorem et gregem eius: et collidam in te agricolam et iugales eius: et collidam in te duces et magistratus. 24 Et reddam Babylonem, et cunctis habitatoribus Chaldææ omne malum suum, quod fecerunt in Sion, in oculis vestris, ait Dominus. 25 Ecce ego ad te mons pestifer, ait Dominus, qui corrumpis universam terram: et extendam manum meam super te, et evolvam te de pe-

qui, Ba-
bylonem
per Me-
dos pu-
niet

propter
mala in
Sion per-
petrata

1 (14) Am 6, 8. — (15) Gn 1, 1.

tris; et dabo te in montem combustionis. ²⁶ Et non tollent de te lapidem in angulum, et lapidem in fundamenta, sed perditus in æternum eris, ait Dominus. ²⁷ Levate signum in terra: clangite bucina in gentibus, sanctificate super eam gentes: annuntiate contra illam regibus Ararat, Menni, et Ascenez: numerate contra eam Taphsar, adducite equum quasi bruchum aculeatum. ²⁸ Sanctificate contra eam gentes, reges Mediæ, duces eius, et universos magistratus eius, cunctamque terram potestatis eius. ²⁹ Et commovebitur terra, et conturbabitur: quia evigilabit contra Babylonem cogitatio Domini ut ponat terram Babylonis desertam et inhabitabilem. ³⁰ Cessaverunt fortes Babylonis a prælio, habitaverunt in præidiis: devoratum est robur eorum, et facti sunt quasi mulieres: incensa sunt tabernacula eius, contriti sunt vectes eius. ³¹ Currens obviam currenti veniet: et nuntius obvius nuntianti: ut annuntiet regi Babylonis quia capta est civitas eius a summo usque ad summum: ³² et vada præoccupata sunt, et paludes incensæ sunt igni, et viri bellatores conturbati sunt. ³³ Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Filia Babylonis quasi area, tempus trituræ eius: adhuc modicum, et veniet tempus messionis eius. ³⁴ Comedit me, devoravit me Nabuchodonosor rex Babylonis: reddidit me quasi vas inane, absorbit me quasi draco, replevit ventrem suum teneritudine mea, et eiecit me. ³⁵ Iniquitas adversum me, et caro mea super Babylonem, dicit habitatio Sion: et sanguis meus super habitatores Chaldææ, dicit Ierusalem.

³⁶ Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego iudicabo causam tuam, et ulciscar ultionem tuam, et desertum faciam mare eius, et siccabo venam eius. ³⁷ Et erit Babylon in tumulos, habitatio draconum, stupor, et sibilus, eo quod non sit habitator. ³⁸ Simul ut leones rugient, excutient comas veluti cutuli leonum. ³⁹ In calore eorum ponam potus eorum, et inebriabo eos, ut sopiantur, et dormiant somnum sempiternum, et non consurgant, dicit

propter
cædem
filiorum
Israel

Dominus. ⁴⁰ Deducam eos quasi agnos ad victimam, et quasi arietes cum hædis. ⁴¹ Quomodo capta est Sesach, et comprehensa est inclyta universæ terræ? quomodo facta est in stuporem Babylon inter gentes? ⁴² Ascendit super Babylonem mare, multitudine fluctuum eius operata est. ⁴³ Factæ sunt civitates eius in stuporem, terra inhabitabilis et deserta, terra in qua nullus habitet, nec transeat per eam filius hominis. ⁴⁴ Et visitabo super Bel in Babylone, et eiiciam quod absorbuerat de ore eius, et non confluent ad eum ultra gentes, siquidem et murus Babylonis corruet. ⁴⁵ Egredimini de medio eius populus meus: ut salvet unusquisque animam suam ab ira furoris Domini. ⁴⁶ Et ne forte mollescat cor vestrum, et timeatis auditum, qui audietur in terra: et veniet in anno auditio, et post hunc annum auditio: et iniquitas in terra, et dominator super dominatorem. ⁴⁷ Propterea ecce dies veniunt, et visitabo super sculptilia Babylonis: et omnis terra eius confundetur, et universi interfecti eius cadent in medio eius. ⁴⁸ Et laudabunt super Babylonem cæli et terra, et omnia quæ in eis sunt: quia ab aquilone venient ei prædones, ait Dominus. ⁴⁹ Et quomodo fecit Babylon ut caderent occisi in Israel: sic de Babylone cadent occisi in universa terra. ⁵⁰ Qui fugistis gladium, venite, nolite stare: recordamini procul Domini, et Ierusalem ascendat super cor vestrum. ⁵¹ Confusi sumus, quoniam audivimus opprobrium: operuit ignominia facies nostras: quia venerunt alieni super sanctificationem domus Domini. ⁵² Propterea ecce dies veniunt, ait Dominus: et visitabo super sculptilia eius, et in omni terra eius mugiet vulneratus. ⁵³ Si ascenderit Babylon in cælum, et firmaverit in excelso robur suum: a me venient vastatores eius, ait Dominus. ⁵⁴ Vox clamoris de Babylone, et contritio magna de terra Chaldæorum: ⁵⁵ quoniam vastavit Dominus Babylonem, et perdidit ex ea vocem magnam: et sonabunt fluctus eorum quasi aquæ multæ: dedit sonitum vox eorum: ⁵⁶ Quia venit super eam, id est super

Babylonem prædo, et apprehensi sunt fortes eius, et emarcuit arcus eorum, quia fortis ultor Dominus reddens retribuet. ⁵⁷ Et inebriabo principes eius, et sapientes eius, et duces eius, et magistratus eius, et fortes eius: et dormient somnum sempiternum, et non expergiscentur, ait rex, Dominus exercituum nomen eius. ⁵⁸ Hæc dicit Dominus exercituum: Murus Babylonis ille latissimus suffossione suffodietur, et portæ eius excelsæ igni comburentur, et labores populorum ad nihilum, et gentium in ignem erunt, et disperibunt.

2. Vaticinium confirmatum, 51, 59—64

⁵⁹ Verbum, quod præcepit Ieremias propheta, Saraïæ filio Nerïæ filii Maasiæ cum pergeret cum Sedecia rege in Babylonem, in anno quarto regni eius: Saraïas autem erat princeps prophetiæ. ⁶⁰ Et scripsit Ieremias omne malum, quod venturum erat super Babylonem in libro uno: omnia verba hæc, quæ scripta sunt contra Babylonem. ⁶¹ Et dixit Ieremias ad Saraïam: Cum veneris in Babylonem, et videris, et legeris omnia verba hæc, ⁶² dices: Domine tu locutus es contra locum istum ut disperderes eum: ne sit qui in eo habitet ab homine usque ad pecus, et ut sit perpetua solitudo. ⁶³ Cumque compleveris legere librum istum, ligabis ad eum lapidem, et proiicies illum in medium Euphraten: ⁶⁴ et dices: Sic submergetur Babylon, et non consurget a facie afflictionis, quam ego adduco super eam, et dissolvetur.

Hucusque verba Ieremiæ.

Appendix

Finis regis et urbis, captivitas et solacium populi,
52, 1—34

52 ¹ Filius viginti et unius anni erat Sedecias cum regnare cœpisset: et undecim annis regnavit in Ierusalem, et nomen matris eius Amital, filia Ieremiæ de Lobna.

(1) 2 Rg 24, 18; 2 Par 36, 11.

Ieremias
per
Saraïam
librum in
Euphrate
proicit

Sedecias
regis

² Et fecit malum in oculis Domini, iuxta omnia quæ fecerat Ioakim. ³ Quoniam furor Domini erat in Ierusalem et in Iuda usquequo proiiceret eos a facie sua: et recessit Sedecias a rege Babylonis.

⁴ Factum est autem in anno nono regni eius, in mense decimo, decima mensis: Venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse et omnis exercitus eius adversus Ierusalem, et obsederunt eam, et ædificaverunt contra eam munitiones in circuitu. ⁵ Et fuit civitas obsessa usque ad undecimum annum regis Sedeciae. ⁶ Mense autem quarto, nona mensis obtinuit fames civitatem: et non erant alimenta populo terræ. ⁷ Et dirupta est civitas, et omnes viri bellatores eius fugerunt, exieruntque de civitate nocte per viam portæ, quæ est inter duos muros, et ducit ad hortum regis (Chaldæis obsidentibus urbem in gyro) et abierunt per viam, quæ ducit in eremum. ⁸ Persecutus est autem Chaldæorum exercitus regem: et apprehenderunt Sedeciam in deserto, quod est iuxta Iericho: et omnis comitatus eius diffugit ab eo. ⁹ Cumque comprehendissent regem, adduxerunt eum ad regem Babylonis in Reblatha, quæ est in terra Emath: et locutus est ad eum iudicia. ¹⁰ Et iugulavit rex Babylonis filios Sedeciae in oculis eius: sed et omnes principes Iuda occidit in Reblatha. ¹¹ Et oculos Sedeciae eruit, et vinxit eum compedibus, et adduxit eum rex Babylonis in Babylonem, et posuit eum in domo carceris usque ad diem mortis eius.

¹² In mense autem quinto, decima mensis, ipse est annus nonusdecimus Nabuchodonosor regis Babylonis: venit Nabuzardan princeps militiæ, qui stabat coram rege Babylonis in Ierusalem. ¹³ Et incendit domum Domini, et domum regis, et omnes domos Ierusalem, et omnem domum magnam igni combussit. ¹⁴ Et totum murum Ierusalem per circuitum destruxit cunctus exercitus Chaldæorum, qui erat cum magistro militiæ. ¹⁵ De pauperibus autem populi, et de reliquo vulgo, quod remanse-

(4) 2 Rg 25, 1; Sup 39, 1.

imperium
malum

comprehensio et
asportatio

excidium
urbis et
transmigra-
tio populi

rat in civitate, et de perfugis, qui transfugerant ad regem Babylonis, et ceteros de multitudine, transtulit Nabuzardan princeps militiæ. ¹⁶ De pauperibus vero terræ reliquit Nabuzardan princeps militiæ vinitores, et agricolas. ¹⁷ Columnas quoque æreas, quæ erant in domo Domini, et bases, et mare æneum, quod erat in domo Domini, confregerunt Chaldæi; et tulerunt omne æs eorum in Babylonem. ¹⁸ Et lebetes, et creagras, et psalteria, et phialas, et mortariola, et omnia vasa ærea, quæ in ministerio fuerant, tulerunt: et ¹⁹ hydrias, et thymiamateria, et urceos, et pelves, et candelabra, et mortaria, et cyathos: quotquot aurea, aurea: et quotquot argentea, argentea tulit magister militiæ: ²⁰ et columnas duas, et mare unum, et vitulos duodecim æreos, qui erant sub basibus, quas fecerat rex Salomon in domo Domini: non erat pondus æris omnium horum vasorum. ²¹ De columnis autem, decem et octo cubiti altitudinis erant in columna una, et funiculus duodecim cubitorum circuibat eam: porro grossitudo eius quatuor digitorum, et intrinsecus cava erat. ²² Et capitella super utramque ærea: altitudo capitelli unius quinque cubitorum: et retiacula, et malogranata super coronam in circuitu, omnia ærea. Similiter columnæ secundæ, et malogranata. ²³ Et fuerunt malogranata nonagintasex dependentia: et omnia malogranata centum, retiaculis circumdebantur: ²⁴ Et tulit magister militiæ Saraiam sacerdotem primum, et Sophoniam sacerdotem secundum: et tres custodes vestibuli. ²⁵ Et de civitate tulit eunuchum unum, qui erat præpositus super viros bellatores: et septem viros de his, qui videbant faciem regis, qui inventi sunt in civitate: et scribam principem militum; qui probabat tirones: et sexaginta viros de populo terræ, qui inventi sunt in medio civitatis. ²⁶ Tulit autem eos Nabuzardan magister militiæ, et duxit eos ad regem Babylonis in Reblatha. ²⁷ Et percussit eos rex Babylonis, et interfecit eos in Reblatha in terra Emath: et translatus est Iuda de terra sua.

²⁸ Iste est populus, quem transtulit Nabuchodonosor: In anno septimo Iudæos tria millia et viginti tres: ²⁹ In anno octavodecimo Nabuchodonosor de Ierusalem animas octingentas triginta duas: ³⁰ In anno vigesimotertio Nabuchodonosor, transtulit Nabuzardan magister militiæ animas Iudæorum septingentas quadraginta quinque. Omnes ergo animæ, quattuor millia sexcentæ.

³¹ Et factum est in trigesimoseptimo anno transmigrationis Ioachin regis Iuda, duodecimo mense, vigesimaquinta mensis, elevavit Evilmerodach rex Babylonis ipso anno regni sui, caput Ioachin regis Iuda, et eduxit eum de domo carceris. ³² Et locutus est cum eo bona, et posuit thronum eius super thronos regum, qui erant post se in Babylone. ³³ Et mutavit vestimenta carceris eius, et comedebat panem coram eo semper cunctis diebus vitæ suæ: ³⁴ et cibaria eius, cibaria perpetua dabantur ei a rege Babylonis statuta per singulos dies, usque ad diem mortis suæ cunctis diebus vitæ eius.

numerus
trans-
latorum

rex Ioachin seu Iechonias ab Evilmerodach elevatur

THRENI,

IDEST LAMENTATIONES IEREMIÆ PROPHETÆ

1. Ierusalem desolata fletur, 1, 1—22

Et factum est, postquam in captivitatem redactus est Israel, et Ierusalem deserta est, sedit Ieremias propheta flens, et planxit lamentatione hac in Ierusalem, et amaro animo suspirans, et eiulans dixit:

ALEPH.

1 ¹ Quomodo sedet sola civitas plena populo:
facta est quasi vidua domina gentium:
princeps provinciarum facta est sub tributo.

BETH.

2 Plorans ploravit in nocte, et lacrimæ eius in
maxillis eius:
non est qui consoletur eam ex omnibus ca-
ris eius:
omnes amici eius spreverunt eam, et facti
sunt ei inimici.

GHIMEL.

3 Migravit Iudas propter afflictionem, et multi-
tudinem servitutis:
habitavit inter gentes, nec invenit requiem:
omnes persecutores eius apprehenderunt eam
inter angustias.

DALETH.

4 Viæ Sion lugent eo quod non sint qui veniant
ad sollemnitatem:

(2) Ir 13, 17.

Nota
historica

Ieremias
urbem
propter
peccata
ab hosti-
bus per-
vastatam
plangit

omnes portæ eius destructæ: sacerdotes eius
gementes:
virgines eius squalidæ, et ipsa oppressa ama-
ritudine.

HE.

- 6 Facti sunt hostes eius in capite, inimici eius
locupletati sunt:
quia Dominus locutus est super eam propter
multitudinem iniquitatum eius:
parvuli eius ducti sunt in captivitatem ante
faciem tribulantis.

VAU.

- 6 Et egressus est a filia Sion omnis decor eius:
facti sunt principes eius velut arietes non in-
venientes pascua:
et abierunt absque fortitudine ante faciem sub-
sequentis.

ZAIN.

- 7 Recordata est Ierusalem dierum afflictionis suæ,
et prævaricationis
omnium desiderabilium suorum, quæ habuerat
a diebus antiquis,
cum caderet populus eius in manu hostili, et
non esset auxiliator:
viderunt eam hostes, et deriserunt sabbata eius.

HETH.

- 8 Peccatum peccavit Ierusalem, propterea insta-
bilis facta est:
omnes, qui glorificabant eam, spreverunt illam,
quia viderunt ignominiam eius:
ipsa autem gemens conversa est retrorsum.

TETH.

- 9 Sordes eius in pedibus eius, nec recordata
est finis sui:
deposita est vehementer, non habens conso-
latorem:
vide Domine afflictionem meam, quoniam erec-
tus est inimicus.

IOD.

- 10 Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius:
quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum,
de quibus præceperas ne intrarent in ecclesiam tuam.

CAPH.

- 11 Omnis populus eius gemens, et quærens panem:
dederunt pretiosa quæque pro cibo ad refocillandam animam.
Vide Domine et considera, quoniam facta sum vilis.

LAMED.

- 12 O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, et videte
si est dolor sicut dolor meus: quoniam vendemiavit me
ut locutus est Dominus in die iræ furoris sui.

MEM.

- 13 De excelso misit ignem in ossibus meis, et erudivit me:
expandit rete pedibus meis, convertit me retrorsum:
posuit me desolatam, tota die mærore confectam.

NUN.

- 14 Vigilavit iugum iniquitatum mearum: in manu eius
convolutæ sunt, et impositæ collo meo: infirmata est virtus mea:
dedit me Dominus in manu, de qua non potero surgere.

SAMECH:

- 15 Abstulit omnes magnificos meos Dominus de medio mei:
vocavit adversum me tempus, ut contereret electos meos:
torcular calcavit Dominus virgini filiaë Iuda.

Sion iustam castigationem suam deplorans ad Dominum convertitur

AIN.

- 16 Idcirco ego plorans, et oculus meus deducens
aquas:
quia longe factus est a me consolator, con-
vertens animam meam:
facti sunt filii mei perditii, quoniam invaluit
inimicus.

PHE.

- 17 Expandit Sion manus suas, non est qui con-
soletur eam:
mandavit Dominus adversum Iacob in circuitu
eius hostes eius:
facta est Ierusalem quasi polluta menstruis
inter eos.

SADE.

- 18 Iustus est Dominus, quia os eius ad iracun-
diam provocavi.
Audite obsecro universi populi, et videte do-
lorem meum:
virgines meæ, et iuvenes mei abierunt in cap-
tivitatem.

COPH.

- 19 Vocavi amicos meos, et ipsi deceperunt me:
sacerdotes mei, et senes mei in urbe con-
sumpti sunt:
quia quæsierunt cibum sibi ut refocillarent
animam suam.

RES.

- 20 Vide Domine quoniam tribulor, conturbatus
est venter meus:
subversum est cor meum in memetipsa, quo-
niam amaritudine plena sum.
Foris interficit gladius, et domi mors similis
est.

(16) Ir 14, 17.

SIN.

21 Audierunt quia ingemisco ego, et non est qui
 consoletur me:
 omnes inimici mei audierunt malum meum,
 lætati sunt, quoniam tu fecisti:
 adduxisti diem consolationis, et fient similes
 mei.

THAU.

22 Ingrediatur omne malum eorum coram te: et
 vindemia eos
 sicut vindemiasti me propter omnes iniquita-
 tes meas:
 multi enim gemitus mei, et cor meum mæ-
 rens.

2. Pœna Domini agnoscitur, 2, 1—22

ALEPH.

2¹ Quomodo obtexit caligine in furore suo Do-
 minus filiam Sion:
 proiecit de cælo in terram inçlytam Israel,
 et non est recordatus scabelli pedum suorum
 in die furoris sui.

BETH.

2 Præcipitavit Dominus, nec pepercit, omnia
 speciosa Iacob:
 destruxit in furore suo munitiones virginis
 Iuda,
 et deiecit in terram: polluit regnum, et prin-
 cipes eius.

GHIMEL.

3 Confregit in ira furoris sui omne cornu Is-
 rael:
 avertit retrorsum dexteram suam a facie ini-
 mici:
 et succendit in Iacob quasi ignem flammæ, de-
 vorantis in gyro:

Dominus
 ipse civi-
 tatem
 sanctam
 dissipavit

DALETH.

- 4 Tetendit arcum suum quasi inimicus, firmavit dexteram suam quasi hostis:
et occidit omne, quod pulchrum erat visu in tabernaculo filiæ Sion,
effudit quasi ignem indignationem suam.

HE.

- 5 Factus est Dominus velut inimicus: præcipitavit Israel,
præcipitavit omnia mœnia eius: dissipavit mutationes eius,
et replevit in filia Iuda humiliatum et humiliatam.

VAU.

- 6 Et dissipavit quasi hortum tentorium suum, demolitus est tabernaculum suum:
oblivioni tradidit Dominus in Sion festivitatem, et sabbatum:
et in opprobrium, et in indignationem furoris sui regem, et sacerdotem.

ZAIN.

- 7 Reppulit Dominus altare suum, maledixit sanctificationi suæ:
tradidit in manu inimici muros turrium eius: vocem dederunt in domo Domini, sicut in die sollempni.

HETH.

- 8 Cogitavit Dominus dissipare murum filiæ Sion: tetendit funiculum suum, et non avertit manum suam a perditione:
luxitque antemurale, et murus pariter dissipatus est.

TETH.

- 9 Defixæ sunt in terra portæ eius: perdidit, et contrivit vectes eius:
regem eius et principes eius in gentibus: non est lex,

et prophetae eius non invenerunt visionem a Domino.

IOD.

- 10 Sederunt in terra, conticuerunt scnes filiae Sion:
 consperserunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis,
 abiecerunt in terram capita sua virgines Ierusalem.

CAPH.

- 11 Defecerunt præ lacrimis oculi mei, conturbata sunt viscera mea:
 effusum est in terra iecur meum super contritione filiae populi mei,
 cum deficeret parvulus, et lactens in plateis oppidi.

LAMED.

- 12 Matribus suis dixerunt: Ubi est triticum et vinum?
 cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis:
 cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.

MEM.

- 13 Cui comparabo te? vel cui assimilabo te filia Ierusalem?
 cui exæquabo te, et consolabor te virgo filia Sion?
 magna est enim velut mare contritio tua: quis medebitur tui?

NUN.

- 14 Prophetae tui viderunt tibi falsa, et stulta,
 nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad penitentiam provocarent:
 viderunt autem tibi assumptiones falsas, et electiones.

propheta
 magnitudinem
 contritionis
 plane describe-
 re nequit

SAMECH.

- 15 Plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam:
sibilaverunt, et moverunt caput suum super
filiam Ierusalem:
Hæccine est urbs, dicentes, perfecti decoris,
gaudium universæ terræ?

PHE.

- 16 Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui:
sibilaverunt, et fremuerunt dentibus, et dixerunt:
Devorabimus:
en ista est dies, quam expectabamus: inveni-
mus, vidimus.

AIN.

- 17 Fecit Dominus quæ cogitavit, complevit sermonem suum,
quem præceperat a diebus antiquis: destruxit,
et non pepercit,
et lætificavit super te inimicum, et exaltavit
cornu hostium tuorum.

SADE.

- 18 Clamavit cor eorum ad Dominum super muros filiae Sion:
Deduc quasi torrentem lacrimas per diem, et
noctem:
non des requiem tibi neque taceat pupilla oculi
tui.

COPH.

- 19 Consurge, lauda in nocte in principio vigiliarum:
effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini:
leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum
tuorum,
qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum.

(17) Lv 26, 14; Dt 28, 15. — (18) Ir 14, 17; Sup 1, 16.

Sion miseris repleta Dominum invocat

RES.

- 20 Vide Domine, et considera quem vindemia-
veris ita:
ergone comedent mulieres fructum suum, par-
vulos ad mensuram palmæ?
si occiditur in sanctuario Domini sacerdos, et
propheta?

SIN.

- 21 Iacuerunt in terra foris puer, et senex:
virgines meæ, et iuvenes mei ceciderunt in
gladio:
interfecisti in die furoris tui: percussisti, nec
misertus es.

THAU.

- 22 Vocasti quasi ad diem sollemnem, qui terre-
rent me de circuitu,
et non fuit in die furoris Domini qui effuge-
ret, et relinqueretur:
quos educavi, et enutrivit, inimicus meus con-
sumpsit eos.

3. Spes populi redintegratur, 3, 1—66

ALEPH.

- 3¹ Ego vir videns paupertatem meam in virga
indignationis eius.

ALEPH.

- 2 Me minavit, et adduxit in tenebras, et non
in lucem.

ALEPH.

- 3 Tantum in me vertit, et convertit manum
suam tota die.

BETH.

- 4 Vetustam fecit pellem meam, et carnem meam,
contrivit ossa mea.

Populus
amaritu-
dinibus
inebria-
tus

BETH.

- 5 *Ædificavit in gyro meo, et circumdedit me felle, et labore.*

BETH.

- 6 *In tenebrosis collocavit me, quasi mortuos sempiternos.*

GHIMEL.

- 7 *Circumædificavit adversum me, ut non egrediar: aggravavit compedem meum.*

GHIMEL.

- 8 *Sed et cum clamavero, et rogavero, exclusit orationem meam.*

GHIMEL.

- 9 *Conclusit vias meas lapidibus quadris, semitas meas subvertit.*

DALETH.

- 10 *Ursus insidians factus est mihi: leo in absconditis.*

DALETH.

- 11 *Semitas meas subvertit, et confregit me: posuit me desolatam.*

DALETH.

- 12 *Tetendit arcum suum, et posuit me quasi signum ad sagittam.*

HE.

- 13 *Misit in renibus meis filias pharetræ suæ.*

HE.

- 14 *Factus sum in derisum omni populo meo, canticum eorum tota die.*

HE.

15 Replevit me amaritudinibus, inebriavit me absinthio.

VAU.

16 Et fregit ad numerum dentes meos, cibavit me cinere.

VAU.

17 Et repulsa est a pace anima mea, oblitus sum bonorum.

VAU.

18 Et dixi: Periit finis meus, et spes mea a Domino.

ZAIN.

19 Recordare paupertatis, et transgressionis meæ, absynthii, et fellis.

ZAIN.

20 Memoria memor ero, et tabescet in me anima mea.

ZAIN.

21 Hæc recolens in corde meo, ideo sperabo.

HETH.

22 Misericordiæ Domini quia non sumus consumpti: quia non defecerunt miserationes eius.

HETH.

23 Novi diluculo, multa est fides tua.

HETH.

24 Pars mea Dominus, dixit anima mea: propterea expectabo eum.

TETH.

25 Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum.

sperans
misericordi-
arum Do-
mini re-
cordatur

TETH.

26 Bonum est præstolari cum silentio salutare
Dei.

TETH.

27 Bonum est viro, cum portaverit iugum ab ad-
olescentia sua.

IOD.

28 Sedebit solitarius, et tacebit: quia levavit su-
per se.

IOD.

29 Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes.

IOD.

30 Dabit percipienti se maxillam, saturabitur op-
probriis.

CAPH.

31 Quia non repellet in sempiternum Dominus.

CAPH.

32 Quia si abiicit, et miserebitur secundum mul-
titudinem misericordiarum suarum.

CAPH.

33 Non enim humiliavit ex corde suo, et abiicit
filios hominum,

LAMED.

34 Ut contereret sub pedibus suis omnes victos
terræ,

LAMED.

35 Ut declinaret iudicium viri in conspectu vul-
tus Altissimi.

LAMED.

36 Ut perverteret hominem in iudicio suo, Do-
minus ignoravit.

MEM.

37 Quis est iste, qui dixit ut fieret, Domino non iubente?

MEM.

38 Ex ore Altissimi non egredientur nec mala nec bona?

MEM.

38 Quid murmuravit homo vivens, vir pro peccatis suis?

NUN.

40 Scrutemur vias nostras, et quæramus, et revertamur ad Dominum.

NUN.

41 Levemus corda nostra cum manibus ad Dominum in cælos.

NUN.

42 Nos inique egimus, et ad iracundiam provocavimus: idcirco tu inexorabilis es.

SAMECH.

43 Operuisti in furore, et percussisti nos: occidisti, nec pepercisti.

SAMECH.

44 Opposuisti nubem tibi, ne transeat oratio.

SAMECH.

45 Eradicationem, et abiectionem posuisti me in medio populorum.

PHE.

46 Aperuerunt super nos os suum omnes inimici.

PHE.

47 Formido, et laqueus facta est nobis vaticinatio, et contritio.

(37) Am 3, 6.

pœnitiens
multationem
hostium
petit

PHE.

48 Divisiones aquarum deduxit oculus meus, in
contritione filiæ populi mei.

AIN.

49 Oculus meus afflictus est, nec tacuit, eo quod
non esset requies,

AIN.

50 Donec respiceret et videret Dominus de cælis.

AIN.

51 Oculus meus deprædatus est animam meam
in cunctis filiabus urbis meæ.

SADE.

52 Venatione ceperunt me quasi avem inimici
mei gratis.

SADE.

53 Lapsa est in lacum vita mea, et posterunt
lapidem super me.

SADE.

54 Inundaverunt aquæ super caput meum: dixi:
Perii.

COPH.

55 Invocavi nomen tuum Domine de lacu no-
vissimo.

COPH.

56 Vocem meam audisti: ne avertas aurem tuam
a singultu meo, et clamoribus.

COPH.

57 Appropinquasti in die, quando invocavi te: di-
xisti: Ne timeas.

RES.

58 Iudicasti Domine causam animæ meæ, red-
emptor vitæ meæ.

RES.

59 Vidisti Domine iniquitatem illorum adversum me: iudica iudicium meum.

RES.

60 Vidisti omnem furorem, universas cogitationes eorum adversum me.

SIN.

61 Audisti opprobrium eorum Domine, omnes cogitationes eorum adversum me:

SIN.

62 Labia insurgentium mihi; et meditationes eorum adversum me tota die.

SIN.

63 Sessionem eorum, et resurrectionem eorum vide, ego sum psalmus eorum.

THAU.

64 Reddes eis vicem Domine iuxta opera manuum suarum.

THAU.

65 Dabis eis scutum cordis laborem tuum.

THAU.

66 Persequeris in furore, et conteres eos sub cælis Domine.

4. Iniquitas omnium punitur, 4, 1—22

ALEPH.

4¹ Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum?

BETH.

2 Filii Sion inelyti, et amicti auro primo: quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli?

Iniquitas
populi
gravissi-
me puniti
maior
fuit pec-
cato So-
domo-
rum

GHIMEL.

- ³ Sed et lamiae nudaverunt mammam, lactaverunt
catulos suos:
filia populi mei crudelis, quasi struthio in deserto.

DALETH.

- ⁴ Adhæsit lingua lactentis ad palatum eius in siti:
parvuli petierunt panem, et non erat qui frangeret eis.

HE.

- ⁵ Qui vescebantur voluptuose, interierunt in viis:
qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora.

VAU.

- ⁶ Et maior effecta est iniquitas filiae populi mei
peccato Sodomorum,
quæ subversa est in momento, et non ceperunt in ea manus.

ZAIN.

- ⁷ Candidiores Nazaræi eius nive, nitidiores lacte,
rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores.

HETH.

- ⁸ Denigrata est super carbones facies eorum, et non sunt cogniti in plateis:
adhæsit cutis eorum ossibus: aruit, et facta est quasi lignum.

TETH.

- ⁹ Melius fuit occisis gladio, quam interfectis fame:
quoniam isti extabuerunt consumpti a sterilitate terræ.

IOD.

- ¹⁰ Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos:

(6) Gn 19, 24.

facti sunt cibus earum in contritione filiae
populi mei.

CAPH.

11 Complevit Dominus furorem suum, effudit
iram indignationis suæ:
et succendit ignem in Sion, et devoravit fun-
damenta eius.

LAMED.

12 Non crediderunt reges terræ, et universi ha-
bitatores orbis,
quoniam ingrederetur hostis et inimicus per por-
tas Ierusalem:

MEM.

13 Propter peccata prophetarum eius, et iniqui-
tates sacerdotum eius,
qui effuderunt in medio eius sanguinem ius-
torum.

NUN.

14 Erraverunt cæci in plateis, polluti sunt in
sanguine:
cumque non possent, tenuerunt lacinias suas.

SAMECH.

15 Recedite polluti, clamaverunt eis: recedite,
abite, nolite tangere:
iurgati quippe sunt, et commoti dixerunt inter
gentes: Non addet ultra ut habitet in eis.

PHE.

16 Facies Domini divisit eos, non addet ut re-
spiciat eos:
facies sacerdotum non erubuerunt, neque se-
num miserti sunt.

AIN.

17 Cum adhuc subsisteremus, defecerunt oculi no-
stri ad auxilium nostrum vanum,

impietas
prophe-
tarum et
sacerdo-
tum ultio-
nem ex-
egit

vana con-
fidentia
finem ad-
duxit

cum respiceremus attenti ad gentem, quæ
salvare non poterat.

SADE.

- ¹⁸ Lubricaverunt vestigia nostra in itinere pla-
tearum nostrarum,
appropinquavit finis noster: completi sunt dies
nostri, quia venit finis noster.

COPH.

- ¹⁹ Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis
cæli:
super montes persecuti sunt nos, in deserto
insidiati sunt nobis.

RES.

- ²⁰ Spiritus oris nostri Christus Dominus captus
est in peccatis nostris:
cui diximus: In umbra tua vivemus in gentibus.

SIN.

- ²¹ Gaude, et lætare filia Edom, quæ habitas in
terra Hus:
ad te quoque perveniet calix, inebriaberis, at-
que nudaberis.

at Sion
de Edom
vindicabi-
tur

THAU.

- ²² Completa est iniquitas tua filia Sion, non ad-
det ultra ut transmigret te:
visitavit iniquitatem tuam filia Edom, disco-
operuit peccata tua.

ORATIO IEREMIÆ PROPHETÆ

5. Redemptio populi imploratur, 5, 1—22

- 5** ¹ Recordare Domine quid acciderit nobis: in-
tuere, et respice opprobrium nostrum.
² Hereditas nostra versa est ad alienos: domus
nostræ ad extraneos.
³ Pupilli facti sumus absque patre, matres no-
stræ quasi viduæ.

Dominus
luctum
populi
respiciat

- 4 Aquam nostram pecunia bibimus: ligna nostra pretio comparavimus.
- 5 Cervicibus nostris minabamur, lassis non datur requies.
- 6 Ægypto dedimus manum, et Assiriis ut saturaremur pane.
- 7 Patres nostri peccaverunt, et non sunt: et nos iniquitates eorum portavimus.
- 8 Servi dominati sunt nostri: non fuit qui redimeret de manu eorum.
- 9 In animabus nostris afferebamus panem nobis, a facie gladii in deserto.
- 10 Pellis nostra, quasi clibanus exusta est a facie tempestatum famis.
- 11 Mulieres in Sion humiliaverunt, et virgines in civitatibus Iuda.
- 12 Principes manu suspensi sunt: facies senum non erubuerunt.
- 13 Adolescentibus impudice abusi sunt: et pueri in ligno corruerunt.
- 14 Senes defecerunt de portis: iuvenes de choro psallentium.
- 15 Defecit gaudium cordis nostri: versus est in luctum chorus noster.
- 16 Cecidit corona capitis nostri: vae nobis, quia peccavimus.
- 17 Propterea mæstum factum est cor nostrum, ideo contenebrati sunt oculi nostri.
- 18 Propter montem Sion quia desperiit, vulpes ambulaverunt in eo.
- 19 Tu autem Domine in æternum permanebis, solium tuum in generationem et generationem.
- 20 Quare in perpetuum oblivisceris nostri? derelinques nos in longitudine dierum?
- 21 Convertete nos Domine ad te, et convertemur: innova dies nostros, sicut a principio.
- 22 Sed proiciens reppulisti nos, iratus es contra nos vehementer.

atque lætiti-
am in-
novet

PROPHETIA BARUCH

Præmium, 1, 1—15^a

1 ¹ Et hæc verba libri, quæ scripsit Baruch filius Neriae, filii Maasiae, filii Sedeciae, filii Sedei, filii Helciae in Babylonia,

² in anno quinto, in septimo die mensis, in tempore quo ceperunt Chaldaei Ierusalem, et succenderunt eam igni. ³ Et legit Baruch verba libri huius ad aures Iechoniae filii Ioachim regis Iuda, et ad aures universi populi venientis ad librum, ⁴ et ad aures potentium filiorum regum, et ad aures presbyterorum, et ad aures populi, a minimo usque ad maximum eorum omnium habitantium in Babylonia, ad flumen Sodi. ⁵ Qui audientes plorabant, et ieiunabant, et orabant in conspectu Domini. ⁶ Et collegerunt pecuniam secundum quod potuit uniuscuiusque manus, ⁷ et miserunt in Ierusalem ad Ioachim filium Helciae filii Salom sacerdotem, et ad Sacerdotes, et ad omnem populum, qui inventi sunt cum eo in Ierusalem: ⁸ cum acciperet vasa templi Domini, quæ ablata fuerant de templo, revocare in terram Iuda decima die mensis Sivan, vasa argentea, quæ fecit Sedecias filius Iosiae rex Iuda, ⁹ posteaquam cepisset Nabuchodonosor rex Babyloniae Iechoniam, et principes, et cunctos potentes, et populum terræ ab Ierusalem, et duxit eos victos in Babylonem.

¹⁰ Et dixerunt: Ecce misimus ad vos pecunias, de quibus emite holocausta, et thus, et facite manna, et offerte pro peccato ad aram Domini Dei nostri: ¹¹ et orate pro vita Nabuchodonosor regis Babyloniae, et pro vita Balthasar filii eius ut sint dies eorum sicut dies cæli super terram: ¹² et

Titulus
libri

Baruch
exsulibus
librum
prælegit,
qui pecuniam col-
ligunt

eam cum
epistola
et libro
Baruch
Ierosoly-
ma mit-
tunt

ut det Dominus virtutem nobis, et illuminet oculos nostros ut vivamus sub umbra Nabuchodonosor regis Babylonis, et sub umbra Balthasar filii eius, et serviamus eis multis diebus, et inveniamus gratiam in conspectu eorum. ¹³ Et pro nobis ipsi orate ad Dominum Deum nostrum: quia peccavimus Domino Deo nostro, et non est aversus furor eius a nobis usque in hunc diem. ¹⁴ Et legite librum istum, quem misimus ad vos recitari in templo Domini, in die sollempni, et in die opportuno: ¹⁵ et dicetis:

1. Baruch populum adhortatur, 1, 15^b—4, 4

1. Peccata confiteantur ac Dominum exorent, 1, 15^b—3, 8

Peccata
in genere
confitean-
tur

Dominio Deo nostro iustitia, nobis autem confusio faciei nostræ: sicut est dies hæc omni Iuda, et habitantibus in Ierusalem, ¹⁶ regibus nostris, et principibus nostris, et sacerdotibus nostris, et prophetis nostris, et patribus nostris. ¹⁷ Peccavimus ante Dominum Deum nostrum, et non credidimus, diffidentes in eum: ¹⁸ et non fuimus subiectibiles illi, et non audivimus vocem Domini Dei nostri ut ambularem in mandatis eius, quæ dedit nobis. ¹⁹ A die, qua eduxit patres nostros de terra Ægypti usque ad diem hanc, eramus incredibiles ad Dominum Deum nostrum: et dissipati recessimus, ne audiremus vocem ipsius. ²⁰ Et adhæserunt nobis multa mala, et maledictiones, quæ constituit Dominus Moysi servo suo: qui eduxit patres nostros de terra Ægypti, dare nobis terram fluentem lac et mel, sicut hodierna die. ²¹ Et non audivimus vocem Domini Dei nostri secundum omnia verba prophetarum, quos misit ad nos: ²² et abivimus unusquisque in sensum cordis nostri maligni, operari diis alienis, facientes mala ante oculos Domini Dei nostri.

(15) Inf 2, 6. — (17) Dn 9, 5. — (20) Dt 28, 15.

2 ¹ Propter quod statuit Dominus Deus noster verbum suum, quod locutus est ad nos, et ad iudices nostros, qui iudicaverunt Israel, et ad reges nostros, et ad principes nostros, et ad omnem Israel, et Iuda: ² ut adduceret Dominus super nos mala magna, quæ non sunt facta sub cælo, quemadmodum facta sunt in Ierusalem, secundum quæ scripta sunt in lege Moysi, ³ ut manducaret homo carnes filii sui, et carnes filiæ suæ. ⁴ Et dedit eos sub manu regum omnium, qui sunt in circuitu nostro in improprium, et in desolationem in omnibus populis, in quibus nos dispersit Dominus. ⁵ Et facti sumus subtus, et non supra: quia peccavimus Domino Deo nostro, non obaudiendo voci ipsius. ⁶ Domino Deo nostro iustitia: nobis autem, et patribus nostris confusio faciei, sicut est dies hæc. ⁷ Quia locutus est Dominus super nos omnia mala hæc, quæ venerunt super nos: ⁸ et non sumus deprecati faciem Domini Dei nostri, ut reverteremur unusquisque nostrum a viis nostris pessimis. ⁹ Et vigilavit Dominus in malis, et adduxit ea super nos: quia iustus est Dominus in omnibus operibus suis, quæ mandavit nobis: ¹⁰ et non audivimus vocem ipsius ut iremus in præceptis Domini, quæ dedit ante faciem nostram.

¹¹ Et nunc Domine Deus Israel, qui eduxisti populum tuum de terra Ægypti in manu valida, et in signis, et in prodigiis, et in virtute tua magna, et in brachio excelso, et fecisti tibi nomen sicut est dies iste: ¹² peccavimus, impie egimus, inique gessimus Domine Deus noster, in omnibus iustitiis tuis. ¹³ Avertatur ira tua a nobis: quia derelicti sumus pauci inter gentes, ubi dispersisti nos. ¹⁴ Exaudi Domine preces nostras, et orationes nostras, et educ nos propter te: et da nobis invenire gratiam ante faciem eorum, qui nos abduxerunt: ¹⁵ ut sciat omnis terra quia tu es Dominus Deus noster, et quia nomen tuum invocatum est super Israel,

et gratiam divinam petant

(2) Dt 28, 53. — (6) Sup 1, 15. — (11) Dn 9, 15.

et super genus ipsius. ¹⁶ Respice Domine de domo sancta tua in nos, et inclina aurem tuam, et exaudi nos. ¹⁷ Aperi oculos tuos, et vide: quia non mortui, qui sunt in inferno, quorum spiritus acceptus est a visceribus suis, dabunt honorem, et iustificationem Domino: ¹⁸ sed anima, quæ tristis est super magnitudine mali, et incedit curva, et infirma, et oculi deficientes, et anima esuriens dat tibi gloriam et iustitiam Domino.

peccata
in specie
confitean-
tur

¹⁹ Quia non secundum iustitias patrum nostrorum nos fundimus preces, et petimus misericordiam ante conspectum tuum Domine Deus noster: ²⁰ sed quia misisti iram tuam, et furorem tuum super nos, sicut locutus es in manu puerorum tuorum prophetarum, dicens: ²¹ Sic dicit Dominus: Inclinate humerum vestrum, et cervicem vestram, et opera facite regi Babylonis: et sedebitis in terra, quam dedi patribus vestris. ²² Quod si non audieritis vocem Domini Dei vestri operari regi Babylonis: defectionem vestram faciam de civitatibus Iuda, et a foris Ierusalem, ²³ et auferam a vobis vocem iucunditatis, et vocem gaudii, et vocem sponsi, et vocem sponsæ, et erit omnis terra sine vestigio ab inhabitantibus eam. ²⁴ Et non audierunt vocem tuam, ut operarentur regi Babylonis: et statuisti verba tua, quæ locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum, ut transferrentur ossa regum nostrorum, et ossa patrum nostrorum de loco suo: ²⁵ et ecce projecta sunt in calore solis, et in gelu noctis: et mortui sunt in doloribus pessimis, in fame et in gladio, et in emissionem. ²⁶ Et posuisti templum, in quo invocatum est nomen tuum in ipso, sicut hæc dies, propter iniquitatem domus Israel, et domus Iuda. ²⁷ Et fecisti in nobis Domine Deus noster secundum omnem bonitatem tuam, et secundum omnem miserationem tuam illam magnam: ²⁸ sicut locutus es in manu pueri tui Moysi in die, qua

(16) Dt 26, 15; Is 63, 15. — (17) Is 64, 9. — Ps 113, 17.

præcepisti ei scribere legem tuam coram filiis Israel, ²⁹ dicens: Si non audieritis vocem meam, multitudo hæc magna convertetur in minimam inter gentes, quo ego eos dispergam: ³⁰ quia scio quod me non audiet populus, populus est enim dura cervice: et convertetur ad cor suum in terra captivitatis suæ: ³¹ et scient quia ego sum Dominus Deus eorum, et dabo eis cor, et intelligent: aures, et audient. ³² Et laudabunt me in terra captivitatis suæ, et memores erunt nominis mei. ³³ Et avertent se a dorso suo duro, et a malignitatibus suis: quia reminiscuntur viam patrum suorum qui peccaverunt in me. ³⁴ Et revocabo illos in terram, quam iuravi patribus eorum Abraham, Isaac, et Iacob, et dominabuntur eis: et multiplicabo eos, et non minorabuntur. ³⁵ Et statuam illis testamentum alterum sempiternum, ut sim illis in Deum, et ipsi erunt mihi in populum: et non movebo amplius populum meum, filios Israel a terra, quam dedi illis.

3 ¹ Et nunc Domine omnipotens, Deus Israel, anima in angustiis, et spiritus anxius clamat ad te: ² audi Domine, et miserere, quia Deus es misericors, et miserere nostri: quia peccavimus ante te. ³ Quia tu sedes in sempiternum, et nos peribimus in ævum? ⁴ Domine omnipotens, Deus Israel, audi nunc orationem mortuorum Israel, et filiorum ipsorum, qui peccaverunt ante te, et non audierunt vocem Domini Dei sui, et agglutinata sunt nobis mala. ⁵ Noli meminisse iniquitatum patrum nostrorum, sed memento manus tuæ, et nominis tui in tempore isto: ⁶ quia tu es Dominus Deus noster, et laudabimus te Domine: ⁷ quia propter hoc dedisti timorem tuum in cordibus nostris, et ut invocemus nomen tuum, et laudemus te in captivitate nostra, quia convertimur ab iniquitate patrum nostrorum, qui peccaverunt ante te. ⁸ Et ecce nos in captivitate nostra sumus hodie, qua nos dispersisti in improperium, et in maledic-

et misericordiam
divinam
implorant

(29) Lv 26, 14; Dt 28, 15.

tum, et in peccatum, secundum omnes iniquitates patrum nostrorum, qui recesserunt a te Domine Deus noster.

2. Sapientiam veram iterum apprehendant ac teneant,
3, 9—4, 4

Vera
sapientia

⁹ Audi Israel mandata vitæ: auribus percipe, ut scias prudentiam. ¹⁰ Quid est Israel quod in terra inimicorum es? ¹¹ inveterasti in terra aliena, co-inquinatus es cum mortuis: deputatus es cum descendentibus in infernum. ¹² Dereliquisti fontem sapientiæ. ¹³ Nam si in via Dei ambulasses; habitasses utique in pace sempiterna. ¹⁴ Disce ubi sit prudentia, ubi sit virtus, ubi sit intellectus: ut scias simul ubi sit longiturnitas vitæ et victus, ubi sit lumen oculorum, et pax.

non apud
homines
invenitur

¹⁵ Quis invenit locum eius? et quis intravit in thesauros eius? ¹⁶ Ubi sunt principes gentium, et qui dominantur super bestias, quæ sunt super terram? ¹⁷ qui in avibus cæli ludunt, ¹⁸ qui argentum thesaurizant, et aurum, in quo confidunt homines, et non est finis acquisitionis eorum? qui argentum fabricant et solliciti sunt, nec est inventio operum illorum? ¹⁹ exterminati sunt, et ad inferos descenderunt, et alii loco eorum surrexerunt. ²⁰ Iuvenes viderunt lumen, et habitaverunt super terram: viam autem disciplinæ ignoraverunt, ²¹ neque intellexerunt semitas eius, neque filii eorum susceperunt eam, a facie ipsorum longe facta est: ²² non est audita in terra Chanaan, neque visa est in Theman. ²³ Filii quoque Agar, qui exquirunt prudentiam, quæ de terra est, negotiatores Merhæ, et Theman, et fabulatores, et exquisitores prudentiæ et intelligentiæ: viam autem sapientiæ nescierunt, neque commemorati sunt semitas eius. ²⁴ O Israel quam magna est domus Dei, et ingens locus possessionis eius! ²⁵ Magnus est, et non habet finem: excelsus et immensus. ²⁶ Ibi fuerunt gigantes nominati illi, qui ab initio fuerunt, statura magna, scientes bellum. ²⁷ Non hos elegit Dominus, neque viam disciplinæ invenerunt: prop-

terea perierunt. ²⁸ Et quoniam non habuerunt sapientiam, interierunt propter suam insipientiam.

²⁹ Quis ascendit in cælum, et accepit eam, et eduxit eam de nubibus? ³⁰ Quis transfretavit mare, et invenit illam? et attulit illam super aurum electum? ³¹ Non est qui possit scire vias eius, neque qui exquirat semitas eius: ³² sed qui scit universa, novit eam, et adinvenit eam prudentia sua: qui præparavit terram in æterno tempore, et replevit eam pecudibus, et quadrupedibus: ³³ qui emittit lumen, et vadit: et vocavit illud, et obædit illi in tremore. ³⁴ Stellæ autem dederunt lumen in custodiis suis, et lætatæ sunt: ³⁵ vocatæ sunt, et dixerunt: Adsumus: et luxerunt ei cum iucunditate, qui fecit illas. ³⁶ Hic est Deus noster, et non æstimabitur alius adversus eum. ³⁷ Hic adinvenit omnem viam disciplinæ, et tradidit illam Iacob puero suo, et Israel dilecto suo. ³⁸ Post hæc in terris visus est, et cum hominibus conversatus est.

4 ¹ Hic liber mandatorum Dei, et lex, quæ est in æternum: omnes, qui tenent eam, perveniunt ad vitam: qui autem dereliquerunt eam, in mortem. ² Convertere Iacob, et apprehende eam, ambula per viam ad splendorem eius contra lumen eius. ³ Ne tradas alteri gloriæ tuam, et dignitatem tuam genti alienæ. ⁴ Beati sumus Israel: quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis.

II. Populo consolationem adhibet, 4, 5—5, 9

1. Ierusalem mater fillos consolatur, 4, 5—29

⁵ Animæquior esto populus Dei, memorabilis Israel: ⁶ venundati estis gentibus non in perditionem: sed propter quod in ira ad iracundiam provocastis Deum, traditi estis adversariis. ⁷ Exacerbastis enim eum, qui fecit vos, Deum æternum, immolantes dæmoniis, et non Deo. ⁸ Obliti enim estis Deum, qui nutrit vos, et contristastis nutricem vestram Ierusalem. ⁹ Vidit enim iracundiam a Deo venientem vobis, et dixit: Audite confines

sed apud
Deum

qui eam
in lege
manifestavit

Peccantes
ven-
diti sunt
quidem

Sion, adduxit enim mihi Deus luctum magnum:

¹⁰ Vidi enim captivitatem populi mei, filiorum meorum, et filiarum, quam superduxit illis æternus.

¹¹ Nutrivi enim illos cum iucunditate: dimisi autem illos cum fletu et luctu. ¹² Nemo gaudeat super me viduam, et desolatam: a multis derelicta sum

propter peccata filiorum meorum, quia declinaverunt a lege Dei. ¹³ Iustitias autem ipsius nescierunt, nec ambulaverunt per vias mandatorum Dei,

neque per semitas veritatis eius cum iustitia ingressi sunt. ¹⁴ Veniant confines Sion, et memorentur captivitatem filiorum, et filiarum mearum,

quam superduxit illis æternus. ¹⁵ Adduxit enim super illos gentem de longinquo, gentem improbam, et alterius linguæ: ¹⁶ qui non sunt reveriti senem, neque puerorum miserti sunt, et abduxerunt

dilectos viduæ, et a filiis unicum desolaverunt.

¹⁷ Ego autem quid possum adiuvare vos? ¹⁸ Qui enim adduxit super vos mala, ipse vos eripiet de manibus inimicorum vestrorum. ¹⁹ Ambulate filii,

ambulate: ego enim derelicta sum sola. ²⁰ Exui me stola pacis, indui autem me sacco obsecrationis, et clamabo ad Altissimum in diebus meis.

²¹ Animæquiores estote filii, clamate ad Dominum, et eripiet vos de manu principum inimicorum.

²² Ego enim speravi in æternum salutem vestram: et venit mihi gaudium a sancto super misericordia, quæ veniet vobis ab æterno salutari nostro. ²³ Emisi enim vos cum luctu et ploratu: reducet autem vos mihi Dominus cum gaudio et iucunditate in sempiternum. ²⁴ Sicut enim viderunt vicinæ Sion captivitatem vestram a Deo, sic videbunt et in celeritate salutem vestram a Deo, quæ superveniet vobis cum honore magno, et splendore æterno. ²⁵ Filii patienter sustinete iram, quæ supervenit vobis: persecutus est enim te inimicus tuus, sed cito videbis perditionem ipsius: et super cervices ipsius ascendes. ²⁶ Delicati mei ambulaverunt vias asperas: ducti sunt enim ut grex direptus ab inimicis. ²⁷ Animæquiores estote filii, et proclamate ad Dominum: erit enim memoria vestra ab eo, qui duxit

sed pœn-
tentes
redimen-
tur

vos. ²⁸ Sicut enim fuit sensus vester ut erraretis a Deo: decies tantum iterum convertentes requiritis eum. ²⁹ Qui enim induxit vobis mala, ipse rursum adducet vobis sempiternam iucunditatem cum salute vestra.

2. Propheta Ierusalem matrem consolatur, 4, 30—5, 9

³⁰ Animæquior esto Ierusalem, exhortatur enim te, qui te nominavit. ³¹ Nocentes peribunt, qui te vexaverunt: et qui gratulati sunt in tua ruina, punientur. ³² Civitates, quibus servierunt filii tui, punientur: et quæ accepit filios tuos. ³³ Sicut enim gavisa est in tua ruina, et lætata est in casu tuo, sic contristabitur in sua desolatione. ³⁴ Et amputabitur exultatio multitudinis eius, et gaudionium eius erit in luctum. ³⁵ Ignis enim superveniet ei ab æterno in longiturnis diebus, et habitabitur a dæmoniis in multitudine temporis.

³⁶ Circumspice Ierusalem ad orientem, et vide iucunditatem a Deo tibi venientem. ³⁷ Ecce enim veniunt filii tui, quos dimisisti dispersos, veniunt collecti ab oriente usque ad occidentem, in verbo sancti gaudentes in honorem Dei.

5 ¹ Exue te Ierusalem stola luctus, et vexationis tuæ: et indue te decore, et honore eius, quæ a Deo tibi est sempiternæ gloriæ. ² Circumdabit te Deus diploide iustitiæ, et imponet mitram capiti honoris æterni. ³ Deus enim ostendet splendorem suum in te omni, qui sub cælo est. ⁴ Nominabitur enim tibi nomen tuum a Deo in sempiternum: Pax iustitiæ, et honor pietatis.

⁵ Exsurge Ierusalem, et sta in excelso: et circumspice ad orientem, et vide collectos filios tuos ab oriente sole usque ad occidentem, in verbo sancti gaudentes Dei memoria. ⁶ Exierunt enim abs te pedibus ducti ab inimicis: adducet autem illos Dominus ad te portatos in honore sicut filios regni. ⁷ Constituit enim Deus humiliare omnem montem

Hostes
punientur

filiis re-
vertentur

mater
gloriosa
erit

et cum
filiis læ-
tabitur

(5) Sup 4, 36.

excelsum, et rupes perennes, et convalles replere in æqualitatem terræ: ut ambulet Israel diligenter in honorem Dei. ⁸ Obumbraverunt autem et silvæ, et omne lignum suavitatis Israel ex mandato Dei. ⁹ Adducet enim Deus Israel cum iucunditate in lumine maiestatis suæ, cum misericordia, et iustitia, quæ est ex ipso.

Appendix, 6, 1—72

Exemplar epistolæ Ieremiæ

capivi in Babylonia deos neque adorent neque metuant, nam

imagines mendaces sunt

6 Exemplar epistolæ, quam misit Ieremias ad abducendos captivos in Babyloniā a rege Babyloniōrum, ut annuntiaret illis secundum quod præceptum est illi a Deo.

¹ PROPTER peccata, quæ peccastis ante Deum, abducemini in Babyloniā captivi a Nabuchodonosor rege Babyloniōrum. ² Ingressi itaque in Babyloniā, eritis ibi annis plurimis, et temporibus longis usque ad generationes septem: post hoc autem educam vos inde cum pace. ³ Nunc autem videbitis in Babylonia deos aureos, et argenteos, et lapideos, et ligneos in humeris portari, ostentantes metum gentibus. ⁴ Videte ergo ne et vos similes efficiamini factis alienis, et metuatis, et metus vos capiat in ipsis. ⁵ Visa itaque turba de retro, et ab ante, adorantes, dicite in cordibus vestris: Te oportet adorari Domine. ⁶ Angelus enim meus vobiscum est: ipse autem exquiram animas vestras.

⁷ Nam lingua ipsorum polita a fabro, ipsa etiam inaurata, et inargentata falsa sunt, et non possunt loqui. ⁸ Et sicut virgini amanti ornamenta: ita accepto auro fabricati sunt. ⁹ Coronas certe aureas habent super capita sua dii illorum: unde subtrahunt sacerdotes ab eis aurum, et argentum, et erogant illud in semetipsos. ¹⁰ Dant autem et ex ipso prostitutis, et meretrices ornant: et iterum cum receperint illud a meretricibus, ornant deos suos. ¹¹ Hi autem non liberantur ab æruginē, et

(19) Ir 25, 9. — (3) Is 44, 10.

tinea. ¹² Opertis autem illis veste purpurea, extergunt faciem ipsorum propter pulverem domus, qui est plurimus inter eos. ¹³ Sceptrum autem habet ut homo, sicut iudex regionis, qui in se peccantem non interficit. ¹⁴ Habet etiam in manu gladium, et securim, se autem de bello, et a latronibus non liberat. Unde vobis notum sit quia non sunt dii. ¹⁵ Non ergo timueritis eos.

Sicut enim vas hominis confractum inutile efficitur, tales sunt et dii illorum: ¹⁶ Constitutis illis in domo, oculi eorum pleni sunt pulvere a pedibus introeuntium. ¹⁷ Et sicut alicui, qui regem offendit, circumseptæ sunt ianæ: aut sicut ad sepulcrum adductum mortuum, ita tutantur sacerdotes ostia clausuris, et seris, ne a latronibus exspolientur. ¹⁸ Lucernas accendunt illis, et quidem multas, ex quibus nullam videre possunt: sunt autem sicut trabes in domo. ¹⁹ Corda vero eorum dicunt elingere serpentes, qui de terra sunt, dum comedunt eos, et vestimentum ipsorum, et non sentiunt. ²⁰ Nigræ fiunt facies eorum a fumo, qui in domo fit. ²¹ Supra corpus eorum, et supra caput eorum volant noctuæ, et hirundines, et aves etiam similiter et cattæ. ²² Unde sciatis quia non sunt dii. Ne ergo timueritis eos.

²³ Aurum etiam, quod habent, ad speciem est. Nisi aliquis exterserit æruginem, non fulgebunt: neque enim dum conflarentur, sentiebant. ²⁴ Ex omni pretio empta sunt, in quibus spiritus non inest ipsis. ²⁵ Sine pedibus in humeris portantur, ostentantes ignobilitatem suam hominibus. Confundantur etiam qui colunt ea. ²⁶ Propterea si ceciderint in terram, a semetipsis non consurgunt: neque si quis eum statuerit rectum, per semetipsum stabit, sed sicut mortuis munera eorum illis apponentur. ²⁷ Hostias illorum vendunt Sacerdotes ipsorum, et abutuntur: similiter et mulieres eorum decerpentes, neque infirmo, neque mendicanti aliquid impertiunt, ²⁸ de sacrificiis eorum

(25) Is 46, 7.

trabi in
domo si-
miles re-
periuntur

sicut
mortui
trsectan-
tur

fetæ, et menstruatæ contingunt. Scientes itaque ex his quia non sunt dii, ne timeatis eos.

²⁹ Unde enim vocantur dii? Quia mulieres apponunt diis argenteis, et aureis, et ligneis: ³⁰ et in domibus eorum sacerdotes sedent, habentes tunicas scissas, et capita, et barbam rasam, quorum capita nuda sunt. ³¹ Rugiunt autem clamantes contra deos suos, sicut in cœna mortui. ³² Vestimenta eorum auferunt sacerdotes, et vestiunt uxores suas, et filios suos. ³³ Neque siquid mali patiuntur ab aliquo, neque siquid boni, poterunt retribuere: neque regem constituere possunt, neque auferre. ³⁴ Similiter neque dare divitias possunt, neque malum retribuere. Siquis illis votum voverit, et non reddiderit; neque hoc requirunt. ³⁵ Hominem a morte non liberant, neque infirmum a potentiore eripiunt. ³⁶ Hominem cæcum ad visum non restituunt, de necessitate hominem non liberabunt. ³⁷ Viduæ non miserebuntur, neque orphanis beneficient. ³⁸ Lapidibus de monte similes sunt dii illorum, lignei, et lapidei, et aurei, et argentei. Qui autem colunt ea, confundentur. ³⁹ Quomodo ergo æstimandum est, aut dicendum, illos esse deos?

⁴⁰ Adhuc enim ipsis Chaldæis non honorantibus ea: qui cum audierint mutum non posse loqui, offerunt illud ad Bel, postulantes ab eo loqui: ⁴¹ quasi possint sentire qui non habent motum, et ipsi cum intellexerint, relinquent ea: sensum enim non habent ipsi dii illorum. ⁴² Mulieres autem circumdatæ funibus in viis sedent, succedentes ossa olivarum. ⁴³ Cum autem aliqua ex ipsis attracta ab aliquo transeunte dormierit cum eo, proximæ suæ exprobrat quod ea non sit digna habita, sicut ipsa, neque funis eius diruptus sit. ⁴⁴ Omnia autem quæ illis fiunt, falsa sunt. Quomodo æstimandum, aut dicendum est, illos esse deos?

⁴⁵ A fabris autem, et ab aurificibus facta sunt. Nihil aliud erunt, nisi id quod volunt esse sacerdotes. ⁴⁶ Artifices etiam ipsi, qui ea faciunt, non sunt multi temporis. Numquid ergo possunt ea,

homini-
bus male
vel bene
facere
nequeunt

stulte ac
turpiter
coluntur

opera
manuum
hominum
sunt

quæ fabricata sunt ab ipsis, esse dii? ⁴⁷ Reliquerunt autem falsa, et opprobrium postea futuris. ⁴⁸ Nam cum supervenerit illis prælium, et mala; cogitant sacerdotes apud se, ubi se abscondant cum illis. ⁴⁹ Quomodo ergo sentiri debeant quoniam dii sunt, qui nec de bello se liberant, neque de malis se eripiunt? ⁵⁰ Nam cum sint lignea, inaurata, et inargentata, scietur postea quia falsa sunt ab universis gentibus, et regibus: quæ manifesta sunt quia non sunt dii; sed opera manuum hominum, et nullum Dei opus cum illis. ⁵¹ Unde ergo notum est, quia non sunt dii, sed opera manuum hominum, et nullum Dei opus in ipsis est?

⁵² Regem regioni non suscitant, neque pluviam hominibus dabant. ⁵³ Iudicium quoque non discernent, neque regiones liberabunt ab iniuria: quia nihil possunt, sicut corniculæ inter medium cæli, et terræ. ⁵⁴ Etenim cum inciderit ignis in domum deorum ligneorum, argenteorum, et aureorum, sacerdotes quidem ipsorum fugient, et liberabuntur: ipsi vero sicut traves in medio comburentur. ⁵⁵ Regi autem, et bello non resistent. Quomodo ergo æstimandum est, aut recipiendum quia dii sunt?

⁵⁶ Non a furibus, neque a latronibus se liberabunt dii lignei, et lapidei, et inaurati et inargentati, quibus hi, qui fortiores sunt, ⁵⁷ aurum, et argentum, et vestimentum, quo operati sunt, auferent illis, et abibunt, nec sibi auxilium ferent. ⁵⁸ Itaque melius est esse regem ostentantem virtutem suam: aut vas in domo utile, in quo gloriabitur qui possidet illud: vel ostium in domo, quod custodit quæ in ipsa sunt, quam falsi dii. ⁵⁹ Sol quidem, et luna, ac sidera cum sint splendida, et emissa ad utilitates, obaudiunt. ⁶⁰ Similiter et fulgur cum apparuerit, perspicuum est: id ipsum autem et spiritus in omni regione spirat. ⁶¹ Et nubes, quibus cum imperatum fuerit a Deo perambulare universum orbem, perficiunt quod imperatum est eis. ⁶² Ignis etiam missus desuper ut consumat montes, et silvas, facit quod præceptum est ei. Hæc autem neque speciebus, neque virtu-

nihil agere possunt,

sibi et hominibus inutilis existunt

tibus uni eorum similia sunt. ⁶³ Unde neque existimandum est, neque dicendum, illos esse deos, quando non possunt neque iudicium iudicare, neque quidquam facere hominibus. ⁶⁴ Scientes itaque quia non sunt dī, ne ergo timueritis eos.

bestiis
miscrabi-
liores ap-
parent

⁶⁵ Neque enim regibus maledicent, neque benedicent. ⁶⁶ Signa etiam in cælo gentibus non ostendunt, neque ut sol lucebunt, neque illuminabunt ut luna. ⁶⁷ Bestiæ meliores sunt illis, quæ possunt fugere sub tectum, ac prodesse sibi. ⁶⁸ Nullo itaque modo nobis est manifestum quia sunt dī: propter quod ne timeatis eos.

opprobri-
um in
regione
erunt

⁶⁹ Nam sicut in cucumerario formido nihil custodit: ita sunt dī illorum lignei, et argentei, et inaurati. ⁷⁰ Eodem modo et in horto spina alba, supra quam omnis avis sedet. Similiter et mortuo projecto in tenebris similes sunt dī illorum lignei, et inaurati, et inargentati: ⁷¹ A purpura quoque et murice, quæ supra illos tineant, scietis itaque quia non sunt dī. Ipsi etiam postremo comeduntur, et erunt opprobrium in regione. ⁷² Melior est homo iustus, qui non habet simulacra: nam erit longe ab opprobriis.

Index

Liber Proverbiorum	pag. 7
Liber Ecclesiastes	60
Canticum Canticorum	75
Liber Sapientiæ	85
Liber Ecclesiastici	123
Prophetia Isaïæ	225
Prophetia Ieremiæ	348
Lamentationes Ieremiæ	458
Prophetia Baruch	477

The following is a list of the names of the persons who have been elected to the office of ...

Index

1. The first section of the index is devoted to the names of the persons who have been elected to the office of ...

